MÂNTUIREA PĂCĂTOȘILOR

Carte de suflet folositoare scrisă în greceşte de monahul
Agapie Criteanu care a pustnicit în
Sf. Munte al Athosului.

TĂLMĂCITĂ
În româneşte şi dată pentru prima oară la tipar în anul 1893, cu binecuvântarea şi aprobarea Sf. Sinod al Sf. Biserici Autocefale Ortodoxe Române.

N 973-98155-0-2

BIBLIOTECA RELIGIOASĂ A SFINTEI MONASTIRI
ROMÂNEȘTI „PRODROMUL" DIN SF. MUNTE ATHOS

Întru Slava lui Dumnezeu
Celui în Treime închinat

MÂNTUIREA PĂCĂTOȘILOR

Î. P. S. PATRIARHUL NICODIM I-iul

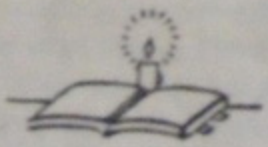

CĂTRE EVLAVIOŞII CREŞTINI.

Această carte folositoare de suflet, numită „Mântuirea Păcătoşilor“, *a fost scrisă în limba grecească, pe la începutul secolului al XVIII-lea de marele dascăl, monahul Agapie Criteanul, care a vieţuit în Sfântul Munte Athos, şi a lăsat şi alte scrieri de mare însemnătate.*

In anul 1868, părinţii din sfânta noastră mânăstire „Prodromul“ din Sf. Munte, simţind lipsa unei asemenea cărţi de mare folos sufletesc, au îndemnat pe răposatul în Domnul, confrate în mânăstire, monahul Chiril Lambrino, bine cunoscător al limbei greceşti, s'o tâlmăcească în româneşte, atât pentru folosul fraţilor cât şi al Românilor de pretutindeni, cari în acel timp veneau în număr mare să cerceteze mânăstirea „Prodromul“ şi Sfântul Munte.

Evlaviosul nostru confrate, a tâlmăcit-o chiar în acel an, cu binecuvântarea adormitului întru fericire, părintele Nifon, primul stareţ şi ctitor al mânăstirei. Din lipsă materială, manuscrisul a rămas netipărit până la anul 1893, când au venit în Sfântul Munte mai mulţi închinători ploeşteni. Atunci s'a pus la cale tipărirea primei ediţii la care a contribuit mult osârdia acestor credincioşi ploeşteni, în zilele stăreţiei ieromonahului Ghedeon.

La anul 1911, s'a tipărit din nou, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu binecuvântarea părintelui arhimandrit Antipa Dinescu, în acel timp stareţ al mânăstirei şi cu hotărîrea soborului, ajutat fiind şi de piosul creştin Tudorache Georgescu din comuna Mierleşti, jud. Argeş, care a contribuit cu o însemnată sumă de bani.

Sfârşindu-se şi a doua ediţie, — încă de acum 20 ani, — şi cum cartea ne este cerută de mulţi evla-

vioși creștini, ne-am hotărît a o tipări în a treia ediție, însă revăzută și îndreptată cu îngrijire, după o carte grecească tipărită la Veneția în anul 1805, care și ea a fost îndreptată de multele greșeli ce le aveau primele ediții, după cum se arată în a ei prefață: „Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐκ πολλῶν σφαλμάτων μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐκκαθαρθὲν".

Socotim că prin aceasta ne împlinim o mică datorie ce o avem către aproapele nostru, ajutându-l astfel să păşească pe calea mântuirii.

Tipărirea acestei ediții se datorește în mare parte evlaviosului creștin Gheorghe Penciu din comuna Jilava, Jud. Ilfov, care de curând a trecut din viața aceasta spre Domnul.

Dacă primele ediții au câștigat multe suflete pentru Domnul, nădăjduim că și această ediție, îndreptată și cu multă îngrijire tipărită, să le fie celor cari năzuiesc spre Domnul, călăuză pe căile desăvârșitei vieți.

Milostivul Părinte ceresc să răsplătească cu fericirea Sa pe darnicul creștin Gheorghe Penciu pentru râvna la cele dumnezeești; iar pe doamna Petra s'o învrednicească de aceleași fericiri când o va chema la viața cerească. Sufletele lor vor străluci frumos între miile de suflete cari se vor folosi spre mântuire prin această carte.

Binecuvântați să fie cei ce vor prea mări numele Domnului în inimile lor, folosindu-se de învățăturile acestei minunate cărți!

Noi, vom avea mângâierea de a fi arătat calea sigură pe care se poate merge către Dumnezeu, prin adevăr și virtute.

Protosinghel, SIMEON CIOMANDRA

Imputernicit al mânăstirii „Prodromul" din Sf. Munte al Athonului și stareț al Schitului Darvari din București

1939, Octombrie

PREA SLĂVITEI PURUREA FECIOAREI DE DUMNEZEU NĂSCĂTOAREI ȘI STĂPÂNEI A TOATĂ ZIDIREA.

Dascălii și tâlcuitorii, precum și alcătuitorii de cărți, când dau vre-o carte la lumină au obiceiul a o aduce ca un dar mai marilor cetăților și boierilor de bun neam, ca de mărirea și strălucirea lor cartea vestindu-se, să se facă cunoscută, lăudându-se în toate orașele și satele, lucru care mi se pare a fi o mândrie goală și slavă deșartă. Iar eu, robul lui Dumnezeu, cu toată evlavia, smerenia și cucernicia, aduc și închin această carte, Ție Prea proslăvită Stăpână, întru Tine nădăjduindu-mă, că Tu ești cu adevărat mântuirea păcătoșilor și de obște a tuturor credincioșilor. Și după cuviință Ți se aduce această carte, asemenea numelui Tău, căci Tu ești limanul celor învifurați și a multor boale sufletești și trupești, doctor osârduitor și fără de plată: — și pre toți cari alearga la Tine cu credință, în dar îi vindeci prin milostivirea Ta. Drept aceea, eu mă rog Ție și cad la bunătatea Ta, roagă-Te Celui bogat întru daruri și prea milostiv Fiului și Dumnezeului Tău, ca să verse asupra acestei cărți, darul prea sfântului și săvârșitorului său Duh ca toți cetind-o, să se folosească; — și luminându-și sufletele, să se pocăiască în destul pentru păcatele lor. Încă mă mai rog cu lacrămi milostivirii Tale, ca să-mi dai iertarea păcatelor mele celor trecute, și să mă păzești în viitor de săgețile vrăjmașilor, ca să nu mai mâniu pe Stăpânul și Izbăvitorul meu, prin păcat de moarte. Milostivește-Te spre mine netrebnicul robul Tău și împlinește-mi această cerere de suflet mântuitoare: ca izbăvindu-mă de muncile nesfârșite ale iadului și de matca focului nestins, să laud și să slăvesc pre Prea Sfânta Treime cea nedespărțită și de o Ființă, și pre Tine Împărăteasa cea prea slăvită și mai cinstită de cât toată zidirea, acum, și pururea și în vecii vecilor, Amin.

AUTORUL

AGAPIE CATRE CITITORI.

De ai stăpâni toată lumea, o, omule, ca marele împărat Alexandru Machedon, şi de ai avea minte şi înţelepciune mai multă decât a lui Solomon şi putere şi vitejie mai multă de cât Samson şi Iraclie; dacă ai fi bogat mai mult de cât Midas şi Priam şi mai frumos de cât Narcis, — şi în scurt, de ai covârşi pe toţi oamenii în trupeştile daruri, iar ticălosul tău suflet se va munci, ce folos vei avea? Sau ce vei lua în cealaltă lume pentru vredniciile mai sus zise? Mai nimic. Ci gol, precum te-ai născut din pământ, iarăşi într'însul te vei întoarce. Şi vei fi în mare nedomirire când această bogăţie care o ai aicea şi tot ce ai dobândit ţi se va părea acolo ca un vis în care văzându-te noaptea, că eşti într'un loc frumos şi cu totul veselitor, dobândind toate bunătăţile, iar dimineaţa te vei afla înşelat. Aşa cu adevărat, cât te afli în noaptea acestei întunecate vieţi, ţi se pare că dobândeşti nenorocita fericire şi amara dulceaţă a viselor înşelătoare, şi amăgitoarelor năluciri lumeşti. Dar când vei muri şi te vei lumina cu ochii cei gânditori, atunci vei cunoaşte adevărul şi te vei tângui fără de nici un folos, — pentru că ai dorit mai mult această viaţă vremelnică şi mincinoasă, şi pentru dânsa te-ai lipsit de fericirea cea veşnică.

Deci, de nu primeşti nici un folos din toate aceste

lucruri, pentru ce te osteneşti şi te trudeşti în zadar? Cere dar cu sârguinţă şi doreşte mântuirea sufletului tău, care este mult mai folositor de cât dacă vei dobândi lumea toată, precum a zis Domnul: „Ce folosi-va omul, dacă va dobândi toată lumea şi va păgubi sufletul său?“

Fă dar toate chipurile, ca să supui pre cel mai rău, celui mai bun, adică trupul să facă voile sufletului, ca un rob stăpânului său.

Dar pentru ce toţi doresc să dobândească acele cereşti bunătăţi, însă se lenevesc şi se tem să umble pe calea cea necăjită, care aduce pre cei ce călătoresc pe dânsa, la nemurire, neavând pre cineva să-i povăţuiască?

Precum oricine vrea ca să înveţe vre-un meşteşug însemnat sau vr'o aleasă ştiinţă, nu poate s'o înţeleagă până ce nu va avea vr'un povăţuitor sau învăţător, pentru aceasta eu păcătosul şi nevrednicul chipului monahicesc, am cules cu ajutorul lui Dumnezeu din mai multe cuvinte ale dascălilor noştri, şi am alcătuit această carte, mică la vedere, însă prea mare întru cuprinderea materiei, în care fiecare păcătos să vază greutatea păcatului, bunătăţile de care se lipseşte pentru dânsul, paguba cea mare care i se pricinueşte şi chipul tămăduirii lui, ce să facă să se izbăvească de moartea cea sufletească. Şi pentru aceasta, vom numi această carte: „Mântuirea păcătoşilor“. *Şi cu cuviinţă nădăjduesc la prea milostivul Dumnezeu, să se povăţuiască mulţi printr'însa la pocăinţă şi să se mântuiască. Fiindcă am ales din locuri ale Sfintei Scripturi şi din livezile cele gândite, cuvintele cele mai dulci şi cele mai frumoase pe care le-am putut afla, precum face albina care culegând mierea din tot felul de flori, îndulceşte inimile celor ce se împărtăşesc de dânsa.*

Şi am despărţit cartea în două părţi, scriind în partea întâia, toate fără-de-legile, una câte una deosebit, cu tâlcuiri în parte şi pilde prea frumoase, ca să citească fiecare greşeala ce a făcut şi să afle chipul vindecării ei. Incă scriem şi pentru scârbe, cât folosesc pre cei ce le au, şi alte deosebite mângâieri atât de cuviincioase şi adevărate, încât să rabde fiecare orice necaz văzând folosul cel mult de care se învredniceşte. Apoi, am scris şase cuvinte pentru defăimarea lumii şi a tuturor lucrurilor celor vremelnice, adică: bogăţia, cinstea şi toate petrecerile cele trupeşti. Iar în partea a doua scriem pentru Mărturisire şi sfătuire pentru sfinţita Impărtăşire, şi sfătuiri şi pilde minunate şi înfricoşate. Apoi la sfârşitul părţii a doua am scris cinci cuvinte foarte folositoare de suflet, pentru cele mai de pe urmă ale omului, adică:

1. Pentru moartea cea neaşteptată.

2. Pentru ziua cea înfricoşată a Judecăţii.

3. Pentru negrăita slavă a Raiului.

4. Pentru cumplitele munci ale Iadului celui fără de sfârşit, şi

5. Pentru pocăinţă.

Acestea toate sunt scrise cu atâta evlavie şi sârguinţă în cât pricinueşte cititorilor şi ascultătorilor multă umilinţă şi mare folos. Cu neputinţă este dar, ca cetind cineva această carte şi mai ales capitolul 21 din partea a doua, să nu se pocăiască pentru păcatele sale.

Care păcătos, auzind atâtea pagube ce-i pricinueşte păcatul, şi să nu înceteze din răutatea lui, şi să nu se pocăiască? Cine, văzând atâtea laude pentru cei ce suferă necazuri, şi să nu mulţumească lui Dumnezeu, şi să ierte pe cei ce-l asupresc şi-l necăjesc pre dânsul? Care din cei trupeşti şi iubitori de lume, cunoscând atâtea înşelăciuni, turburări şi minciuni, şi

să nu defaime lumea? Cine, cunoscând folosul cel mare ce se dă prin sfinţita Impărtăşire şi să nu vie către Mărturisire şi pocăinţă, ca să se învrednicească acestui dar şi har Dumnezeesc? Care, auzind acele amare pedepse ale Iadului celui vecinic şi negrăita veselie a cereştii fericiri, şi să nu împlinească poruncile lui Dumnezeu şi cele plăcute Lui, ca să se izbăvească de necazuri şi scârbe şi să dobândească nespusă veselie şi fericire?

Cetiţi dar, în fiecare zi această carte, tineri şi bătrâni şi păziţi-vă de orice altă deşartă îndeletnicire, căci într'însa veţi afla mântuirea sufletului, decât care nu este alt lucru mai de dorit. Inlăturaţi celelalte cărţi de suflet păgubitoare: poveşti, fabule, comedii, romane şi altele care nici un folos nu vă aduc, ci mai vârtos pagubă şi muncă vecinică. Numai această carte să o aibă fiecare în mâinile sale, şi îşi va afla într'însa ceeace poftеşte. Dacă poftеşti, o, omule, aur, argint şi orice altă bogăţie, care este foarte dorită de cei mai mulţi, caută aici şi vei afla, nu bogăţie neasigurată şi pieritoare, ci vecinică şi stătătoare. Dacă doreşti şi poftеşti cinste, slavă şi laudă, aceasta ţi-arată chipul ca să dobândeşti nu cinstea cea întâmplătoare şi vremelnică, ci o asemenea cinste şi slavă, încât să ţi se supuie toate zidirile, demonii să se teamă şi să fugă, iar Ingerii să ţi se cucerniceascâ. De voieşti înţelepciune şi pricepere, aceasta te face mai înţelept de cât Solomon. De poftеşti sănătate şi frumuseţe de mulţi ani, aici te învredniceşti să te faci nemuritor şi să străluceşti mai mult de cât soarele, după cuvântul Domnului. Şi în sfârşit, oricâte bunătăţi poftеşti, în această carte vei afla meşteşugul şi chipul cum să le dobândeşti. Şi nu te scumpi de a o cumpăra, fiindcă neguţătoria ei este foarte mare şi nepreţuită, fără de griji, fără de nevoi, fără de pri-

mejdii și fără de chinuri, prin care te **învrednicești** *de cinste și bogăție vecinică; iar nu ca iubitorii de lume, care pentru ca să câștige bogății și cinste, trecătoare și stricăcioase, se aruncă pre sine întru atâtea primejdii de mări și de uscat.*

Câți dar, veți ceti această carte, vă rog să cereți prea Milostivului Dumnezeu, ca să-mi ierte și mie păcatele și să mă învrednicească, ca măcar de acum înainte să păzesc făgăduințele chipului îngeresc pe care l-am luat, căci până astăzi nu cunosc în mine vre-o faptă plăcută lui Dumnezeu. Pentru care pricină nu îndrăznesc să întrebuințez o asemenea lucrare, adică să povățuesc și să învăț cele ce singur nu le-am păzit. Insă, iarăși văz acea înfricoșată osândire a robului celui leneș, care luând talantul nu l-a înmulțit ca ceilalți, ci săpând, l-a ascuns în pământ, pentru care a auzit dela Stăpânul său următoarele cuvinte: „Aruncați pe robul cel netrebnic întru întunericul cel mai din afară, etc."

Deci temându-mă și eu să nu iau aceiași osândă, am scris acestea, de și eu singur nu le-am împlinit, — ci prea Milostivul Dumnezeu să mă ierte. Insă de se va afla vre-un cuvânt sau vre-o slovă cât de mică în această carte sau în oricare, ce voiu alcătui cândva, care să nu fie după cum poruncește sfânta și sobornicească a lui Dumnezeu Biserică a Răsăritului, să se șteargă și să se strice cu toată slobozenia, pentru că aceste cuvinte sunt scoase din deosebite cărți italienești și latine, și de se va găsi ceva nepotrivit din puțina mea învățătură, să o îndrepteze orice dascăl ar cunoaște, — însă dupre Dumnezeu, — iar nu cu vre-o oarecare vrăjmășie, sau cu zavistie și osândire. Căci eu cred și mărturisesc după cum proorocii au propovăduit mai înainte, precum însuși văzătorii Cuvântului adică Dumnezeeștii Apostoli au

învățat și după cum am primit dela purtătorii de Dumnezeu Părinții și Dascălii noștri.

Și mă închin Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimei în unire neîmpărțită, și Unime în Treime nedespărțită, o Ființă și o Putere, Unui Dumnezeu celui mai înnainte de veci și Ziditorul tuturor, căruia se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

AUTORUL.

Cântarea 9-a Irmos

GLAS IV:

„Tot neamul pământesc să salte, cu Duhul fiind luminat, şi să prăznuiască firea minţilor celor fără de trup, cinstind sfânta prăznuire a Maicii lui Dumnezeu şi să strige: Bucură-Te prea fericită, Născătoare de Dumnezeu, Curată, Pururea Fecioară".

PARTEA ÎNTÂIA

CAPITOLUL I

Două învăţături foarte folositoare, la începutul acestei cărţi.

De vreme ce firea omenească a rămas supusă blestemului pentru păcatul cel strămoşesc şi ca un pământ neroditor, nelucrat şi neadăpat, care naşte spini, mărăcini şi alte vreascuri, pentru aceasta se cuvine mai întâiu să smulgem rădăcinile cele rele şi după aceea, să răsădim verdeţuri bune şi bine roditoare.

Aşa dar, cu două chipuri poţi ca să curăţeşti sadul cel dinlăuntru al sufletului, de buruienile cele rele, adică de păcate. Mai întâiu să pierzi desăvârşit odraslele lor, oprindu-le de a mai răsări, care sunt cele din afară fapte şi viclene lucrări; — care chip nu este încă desăvârşit, fiindcă rămân rădăcinile păcatelor dinlăuntru, şi cu vremea iarăşi odrăslesc. Iar cu al doilea chip, nu ajunge numai să împiedicăm cele din afară lucrări ale păcatelor, dar şi să smulgem cu totul din inimile noastre, rădăcinile gândurilor urâte şi a poftelor ruşinoase. Şi aceasta este mai de-

săvârşit de cât cea dintâiu. Aceasta să facem şi noi, adică întâiu să fugim de rău, desrădăcinându-l cu totul din inima noastră. Şi al doilea să sădim binele, după cum ne învaţă Psalmistul: *„Fereşte-te de rău şi fă bine"*, adică fugi de păcate şi fă fapte bune prin pocăinţă, căci întru aceste două se împlineşte toată dreptatea.

După rânduiala aceasta, vom împărţi în două învăţătura noastră. In partea întâia vom scrie păcatele de care se cade ca să fugim, şi plantele pentru vindecarea lor, iar în a doua vom povesti bunătăţile şi recunoştinţa pe care o datorăm către Dumnezeu, binefăcătorul nostru, către aproapele şi către noi înşine. După care scrim pentru Mărturisirea cea de folosul sufletului şi *Sfânta Impărtăşire;* pentru cele patru de apoi şi pentru toate câte ne va lumina Domnul.

Deci, întâiu vom începe pentru păcate, scriind aici două învăţături de trebuinţă pentru vrednicia bunătăţii, ca să o cunoască fiecare, şi văzând folosul cel mult care prin mijlocirea ei se învredniceşte, să nu se îngreueze de tot necazul şi strâmtorarea ce'i va veni printr'însa.

Cel ce a urît din inimă păcatele sale, şi luminat fiind de darul Prea Sfântului Duh, voeşte a sluji celui de obşte Stăpân şi Impărat al nostru, cel dintâiu lucru ce se cade a face, este acesta: să socotească cu amăruntul şi să priceapă că această nouă rânduială şi ştiinţă cu care începe, este cea mai vrednică lucrare, cea mai minunată înţelepciune, cel mai mare şi mai de folos bine. Altă bunătate nu se află nicidecum, care să fie adevărată bunătate, nici altă isprăvire fără aceasta, care este sfârşitul tuturor faptelor după cum zice Domnul: *„Incă una trebueşte"*. Adică numai un lucru ne trebue, ca să slujim şi să

iubim pre Domnul. Aceasta ne zice şi înţeleptul Solomon la Parimii: *„Teme-te de Domnul şi păzeşte poruncile lui, că aceasta este tot omul, şi pentru acest sfârşit s'a zidit de Dumnezeu"*. Şi orice este afară dintru acestea, se zice „deşertăciunea deşertăciunilor", după cum zice Solomon la începutul cărţii lui.

Dar pentru ca să cuprinzi, fapta bună în inimă şi să o poftești din tot sufletul tău, trebue să gândeşti la nenumăratele faceri de bine şi daruri ce ai luat de la prea bunul Dumnezeu, şi la cele multe ale tale păcate. Să cugeţi cele de apoi ale tale, adică: *moartea, înfricoşata Judecată a Domnului, slava Raiului şi munca cea vecinică,* despre care vom vorbi mai pe larg la sfârşitul cărţii; — fiindcă acestea toate arată vrednicia acestei povestiri şi datoria mare ce o avem faţă de ea. Acesta este cel dintâiu lucru ce trebue să-l socotească, după cum s'a zis, acela care poftește să moştenească Impărăţia cea negrăită.

Al doilea, să te gătești cu nevoinţă, cunoscând vrednicia şi mărimea acestei povestiri, şi cunoscând că nu este în lume nici un lucru mare şi de mult preţ, care să nu aibă şi oarecare greutate, să te îmbărbătezi cu multă mărime de suflet la necazuri şi la toate supărările care ţi se vor întâmpla, şi să le suferi cu răbdare şi cu multă mulţumită către Domnul, cugetând că mărgăritarul acesta şi comoara pentru care te osteneşti şi te nevoeşti, sunt atâta de scumpe şi neprețuite încât li se cuvin atâta trudă şi nevoinţă, şi mai vârtos şi mai mult, în ce chip l-au cumpărat toţi Sfinţii, Mucenicii şi Cuvioşii, cari ştiau cât preţuește. Şi pentru aceia l-au câştigat cu atâtea osteneli, necazuri şi vărsare de sânge. Şi nu numai Sfinţii, ci aşa şi cel dintâiu Mucenicul mucenicilor Hristos, Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu, a cărui era această fericire

și Impărăție și putea să o aibă și fără de osteneală, ca un fiu și moștenitor al Părintelui celui fără de început. Ci au voit, drept aceea, să se osteneaască cu atâta durere și muncă, cu jalnică și rușinoasă moarte, ca să ne dea pildă că nu este prilej să ne mântuim fără ispite și necazuri; nici să dobândim fără dureri și osteneli, această fericire pe care au luat-o toți cu atâta necaz și rea pătimire. Dar pentru ca să nu te înfricoșezi și să te împuținezi la suflet adu-ți aminte pururea că unde sunt întristări și amărăciuni ale lumii, acolo sunt cerești le mângâieri și îndemnuri ale Duhului Sfânt. Unde sunt vrăjbi și împotriviri ale firii, acolo este ajutorul Darului, care este mai puternic decât firea, și 'ți face jugul dulce și sarcina ușoară. Că aceea ce face firea greu, Darul ușurează și sprintenește minunat. Este întristare și jug, însă puterea milei Dumnezeescului dar, strică greutatea jugului și o șterge.

Drept aceea, dacă cel dintâiu te înfricoșează și te face leneș și trândav, să te îndemne cel de al doilea, și mai vârtos vrednicia comoarei acesteia, a vecinicei fericiri.

CAPITOLUL II

Despre păcatul de moarte. Câte pagube aduce celor ce păcătuesc.

TEMELIA cea dintâiu a lucrului acestuia, și piatra cea dintâiu a acestei înțelegătoare zidiri, după învățăturile cele mai de sus, este să faci întru inima ta o așezare întemeiată și hotărîre neclintită, să mori de o mie de ori de va fi cu putință mai bine, decât să faci un păcat de moarte. Căci precum o femeie cinstită și virtuoasă alege mai bine să moară decât să calce cinstea bărbatului ei, și să facă o faptă atât de rușinoasă, într'acest chip se cuvine să fie și creștinul, atâta de credincios la Dumnezeu, și gata a suferi toată paguba la oricare cinste și lucru al vieții acesteia, de i s'ar întâmpla cea mai mare pagubă, de cât să greșească cât de puțin lui Dumnezeu. Fiindcă cea mai mică pagubă ce pătimește sufletul prin păcat, este cu mult mai mare, decât paguba aceea ce se poate întâmpla trupului. Și în vreme ce nu numai o pagubă se întâmplă sufletului prin păcat, ci mai multe și felurite, pentru aceasta le scriem aicea spre aducere aminte și să înțelegi ce fel de folos și ce câștig dă păcatul și de câte bunătăți învrednicește pe toți cei ce-l săvârșesc și așa fugi de el ca de șarpe.

Mai întâiu de toate, te lipsești de harul și darul prea Sfântului Duh, care este cel mai mare dar al prea

bunului Dumnezeu, în viața aceasta. Care dar, este ca un chip și năzuire preste fire, și apropie pe om de Dumnezeu. Și încă te lipsești de dragostea cea Dumnezeească, și de bogăția harică ce însoțește totdeauna harul. Și de este multă pagubă să pierzi prietenia unui domn pământesc sau boier, în ce fel socotești să fie a Impăratului Ceresc și Atotstăpânitor? Incă te păgubești de darurile și puterile prea Sfântului Duh, cu care erai împodobit înaintea lui Dumnezeu și într'armat asupra diavolului. Te lipsești de moștenirea Impărăției cerești, care se coboară din Darul cel de sus, căci slava prin dar se dă. Te lipsești de duhul punerii de fii, care ne face fiii lui Dumnezeu și ne dăruiește duh și inimă de fii către El. Și încă te păgubești de pacea acelei conștiințe și de mângâierile prea Sfântului Duh, și de rodul și plata a toate faptele bune ce ai făcut mai înainte până în ceasul acela. Te lipsești de cea părintească purtare de grijă de a fi părtaș dreptății lui Hristos; pentru că nu mai ești unit cu El ca un mădular viu prin dragoste și prin dar.

Toate aceste pagube le iei pentru un păcat de moarte și dobânda ta este aceasta: rămâi osândit în munca cea vecinică, — te ștergi din cartea vieții, — te faci din fiu al lui Dumnezeu, rob al vicleanului diavol; — și din biserică și locaș acelei prea Sfinte și de o ființă Treime te faci peșteră tâlharilor și vizuină balaurilor și vasilischilor. Și ca să zicem mai în scurt, rămâi ca Sedechia sub robia lui Nabuchodonosor, sau ca Samson după ce a pierdut perii capului în care avea toată puterea lui, a rămas slab și neputincios ca și ceilalți oameni, și i-au scos ochii vrăjmașii lui, și l-au legat ca pre o vită ca să învârtească la moara cea de cai. In această stare se află ticălosul om după ce pierde prin păcat perii lui, cari sunt tăria și podoaba Dumnezeescului dar, și rămâne slab și neputincios la toate faptele bune. Orb și întunecat la cunoașterea Dumnezeeștilor lucruri, și închis în mâinile viclenilor diavoli, care-l leagă cu lanțuri ca pre o vită, ca să facă voile lor necuvioase. Ți se pare, deci să fie această stare, a unui om cuvântător? Puțină-i paguba aceasta? Au minte, câți cutează și fac atâtea fără-de-legi cu atâta obrăznicie?

Cu adevărat, atât de înfricoșat lucru este păcatul, încât s'ar cădea să se cutremure de el fiecare, mai mult de cât trăsnetul sau altceva asemenea. Drept aceea de câte ori te întărâtă diavolul ca să păcătuești, ia aminte cele mai sus zise pagube și le pune în cumpănă, cântărește-le. Intr'o parte a cumpenii pune gustarea, dulceața și folosul ce-ți dă păcatul. Și socotește gândind ca un om, de este cuviincios și drept, pentru atâta de rușinos și spurcat câștig, să păgubești atât de mari și neprețuite comori, să te faci asemenea lui Isav nepriceputul, care a vândut întâia naștere, moștenirea de mult preț pentru un blid de linte.

CAPITOLUL III

Despre păcatele cele mari, care și câte sunt.

DE vreme ce am zis în deobște pentru toată fără-de-legea, fiecare cât este de grea, scriem încă deosebit unul câte unul despre fiecare păcat, ca să-l cunoască oricine mai bine și să se ferească, știind și greutatea și canonul lui ca să nu pricinuiască neștiință. Păcatele și fără-de-legile pe care le facem, sunt multe și de multe feluri; și toate se cuprind într'aceste șapte, adică: *mândria, iubirea de argint, curvia, mânia, lăcomia pântecelui, zavistia* și *lenea*, cari se numesc de moarte, căci sunt capete, rădăcini și temelii din care ies celelalte și omoară sufletul nostru. Cu aceste șapte, ne dau război, trei vrăjmași mari și de moarte: *trupul*, *lumea* și *diavolul*. Trupul ne îndeamnă, ne silește și ne trage aruncându-ne în curvie, lăcomia pântecelui și în lene. Lumea ne trage spre iubirea de argint și pofta nesăturată a lucrurilor celor pământești. Și diavolul ne împinge la mândrie, la mânie și la zavistie. Diavolul, măcar că este pricină la toate fără-de-legile, încă mai mult se nevoește să ne arunce în mândrie, ca să ne facem lui imitatori și următori.

Sunt încă și alte șase fără-de-legi, cari sunt și acestea de moarte, și se nasc din acele șapte de mai

sus, însă nu sunt mai mici decât acelea și încă unele dintr'acestea sunt și mai grele, pentru care le vom scrie la acest capitol. Iar privitor la cele șapte dintâiu, pentru rânduiala scrisului, vom vorbi mai jos la cap. al șaptelea.

Cea dintâi și mai grea de cât toate și mai urîtă este acea blestemată *hulă*, pe care altul nimenea nu a arătat-o în lume, fără numai aflătorul răutății, diavolul, știind că este mai rea fără-de-lege decât curviile, uciderile și decât orice altă desfrânare și necurăție și cum că numai aceasta ajunge omului ca să se muncească fără de milă. Hulitorul cu adevărat se numește vrăjmașul Domnului, pentru că de ar fi lui cu prilej să aibă într'acel ceas ce se mânie pre Dumnezeu în mâinile lui, sau pre sfântul ce-l hulește nepriceputul, negreșit că l-ar ucide, îndemnându-se de duhul care-l întărîtă în inima lui, diavolul. De aceea zice Augustin: *„că mai mult păcătuesc câți defaimă pe Hristos acum când împărățește în cer, de cât cei ce l-au răstignit când era trupește pe pământ"*. Aceasta este atât de grea fără-de-lege, și atâta este urîtă de Cel Prea Bun, încât nu numai după moarte pedepsește cu muncile fără de sfârșit ale iadului pre hulitor, dar și în viața aceasta îl pedepsește foarte greu, așa cum veți auzi mai încolo când vom începe leacurile păcatelor. Fiindcă acum scrim numai greutatea și felul lor, mai pe urmă însă, vom spune și leacurile păcatelor. Muierile nu cad într'o fără-de-lege ca aceasta, ci fac alta care este asemenea acesteia, adică: când le vine vre-o pagubă sau primejdie, își întorc mânia și se înebunesc asupra purtării de grijă și dreptății lui Dumnezeu, și zic nebunele: că nu face câteodată judecată dreaptă când le moare vre-o rudă sau vreun iubit al lor, sau le trimite vre-o pagubă mare și boală, și nu mulțumesc, ci-și blesteamă ziua

în care s'au născut și doresc moartea cu multă mânie. Se bocesc și se jelesc cum că nu le scoate din întristări și din necazuri, și uneori se dau orbite diavolului și se blestemă pe sineși.

Acestea toate sunt hule și chip de graiu ce vorbesc acei ticăloși osândiți la muncă, cărora vor fi părtași și împreună moștenitori, câți vorbesc de acum fiind-că zic multe și felurite cuvinte hulitoare. Dacă însă te temi, nu te înumăra împreună cu aceia, ci te smerește pre sineți, și pleacă-ți capul tău la toate primejdiile ce-ți trimite Domnul și le primește din mâna dumnezeească întocmai ca un leac doctoricesc și băutură gătită de un prea iscusit și prea înțelept doctor, spre ajutorul tău și crede fără îndoială, căci cu dreptate și înțelepciune multă, ți le trimete, spre folosul tău sufletesc. Pentru că tot una este să zici, că Dumnezeu face vreun lucru nedrept, ca și cum ai zice că nu este Dumnezeu.

Dacă zici că primejdia este mare și iuțimea necazului te face să zici cuvinte hulitoare, socotește cu cunoștință, căci nu le ușurezi de fel cu mânia, ci mai vârtos le adaugi cu nerăbdarea ta. Și de vrei să ți se pară mici, pune-le alături cu aceste patru, adică: cu darurile și binefacerile ce ai luat dela Dumnezeu; cu fără-de-legile ce ai făcut asupră-i; cu pedepsele iadului care pentru acestea ți se cuvin și cu slava Raiului ce te așteaptă, de vei mulțumi lui Dumnezeu pentru acestea. Și dacă fiecare dintr'aceste patru le cumpănești și le cântărești, toate necazurile care pot să ți se întâmple, ți se vor părea foarte puține și prea mici. Cu cât mai mult dar de le vei cumpăni cu cele patru?

Al doilea păcat, care se apropie de hulă, este jurământul strâmb, adică să te juri mincinos pe numele lui Dumnezeu, sau pe al Prea Sfintei Născătoare de

Dumnezeu, sau pe Cruce, sau pe alți Sfinți. Fiindcă acest păcat este împotriva lui Dumnezeu. Și astfel este firește, mai greu de cât oricare altul ce se va face asupra aproapelui. Și orice jurământ strâmb este păcat de moarte, ca ocară măririi Dumnezeești.

Al treilea este furtișagul, adică să ții lucru strein și al altuia în mâinile tale, fără de voia stăpânului. Câtă vreme-l ții așa, te afli în păcat de moarte, și nu este destul de a gândi ca să-l întorci cu vremea, cum fac unii fără de minte, gândind că nu este păcat; ci trebue să-l dai îndată și paguba ce ai pricinuit aceluia de la care l-ai luat câtă vreme l-ai ținut, adică: de va fi fost stătător să-i întorci tot venitul pe care-l aveai dela el și tot folosul. Iar dacă nu ai putere să le dai, din pricina multei tale sărăcii, atunci nu ești dator nici la una, nici la alta, căci nu poruncește Domnul lucruri peste putință. Trebue numai, adevărat să te rogi și să faci rugăminte către Domnul pentru sufletul aceluia al cui era lucrul, ca și când ți l-ar fi dăruit cu toată voia, după cum sunt datori și toți săracii să se roage pentru cei ce-i miluesc pre ei, ca să nu se arate nemulțumitori către făcătorii lor de bine.

Al patrulea păcat, este să calci vre-una din poruncile Bisericii și Canoanele sfinților Apostoli și ale sf. Părinți, care și dator ești să le păzești neclintite. Adică, să te duci în toate Duminicile, la Praznicele Domnului, și la alte sărbători ale Sfinților mari, la slujba bisericii, la vecernie, la utrenie și la Liturghie. Să te mărturisești și să te împărtășești măcar de trei ori într'un an, — să postești zilele cele de post, nu numai posturile, ci și toate Miercurile și Vinerile de peste tot anul, afară de cele douăsprezece zile de la Nașterea Domnului Nostru Iisus Hristos până la Botez; săptămâna ce se zice a harților, a brânzei, a

Paștilor și a Duminicii Mari, adică a Cincizecimii, în care este la toate deslegare. Iar în celelalte din tot anul nu este iertat, ci numai de s'ar întâmpla sărbătoarea vre-unui sfânt, și atunci deslegăm numai la untdelemn și vin. Iar pește mâncăm în praznicele Împărătești și ale Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, la Nașterea Sf. Ioan Botezătorul și la Sfinții Apostoli Petru și Pavel (29 Iunie).

Numai într'aceste praznice se face deslegare de pește, după Dumnezeeasca slujbă, iar nu de cu seară, că atuncea nu este iertat de vreme ce încă nu s'a săvârșit sărbătoarea. Și să nu socotești că este puțină greșeală aceasta, să mănânce cineva pește în zilele de post. In pravila Sf. Apostoli scris este așa la Can. 69: *„Oricine nu postește toată sfânta Patruzecime, postul Paștelui și toate Miercurile și Vinerile de peste an,—afară de boală,—preotului să i se ia darul, iar mireanul să se afurisească“.*

Iar Patriarhul Constantinopolului, Nichifor, în Can. al VIII-lea, zice acestea: *„Oricare preot ce nu postește Miercurile și Vinerile de peste tot anul, nu trebue nimeni să se împărtășească de la el.“* Iar marele Atanasie zice: Cel ce nu postește Miercurea și Vinerea, împreună răstignește pre Domnul cu Jidovii,— pentru că Miercuri s'a vândut și Vineri s'a răstignit. Deci să nu cuteze nimenea să deslege postul nicidecum, ca să nu cază în afurisanie. Aceasta zicem pentru cei sănătoși cu trupul; iar bolnavii, pruncii și cei prea bătrâni, și femeile când vor naște, și alții ce vor avea pricină binecuvântată, n'au păcat de vor mânca numai untdelemn și vin; — iar bolnavii și pește.

Și pentru sfânta Liturghie, să știi lămurit că nu-i destul să stai la biserică numai cu trupul, ci și cu mintea și cu tot sufletul și cu evlavie multă. Să nu grăiești cu nimenea, ci să iei aminte cu frică și cu cu-

tremur mult, având mintea pironită pururea la prea curatele și Dumnezeeștile Taine, care se săvârșesc la sfințitul Altar. Vai, celor fără de minte care vorbesc și grăesc necuviințe în biserica Domnului, turburând slujba. Și mai ales unii lipsiți de evlavie cari cântă și joacă la sărbătorile Sfinților, și nu simt, nebunii și orbii, fără-de-legea lor. O, necucernicilor și nelegiuiților, și următori diavolilor și poftelor lor! Ce mulțumire o să aibă Sfântul acela, că-i duceți o făclie sau altă făgăduință, apoi, nu numai că nu stați la sfânta slujbă precum sunteți datori, ci jucați afară? Creștinii cei evlavioși împreună cu preoții să cânte în biserică slăvind pe Domnul, și voi cei fără de minte, să serbați din afară pre diavoli, și să-i bucurați cu dănțuri și cântece și cu alte fapte elinești, cum făceau închinătorii de idoli în zilele cele vechi? Creștini să vă numească cineva pre voi? Mințiți, pentru că faptul vostru este elinesc și netrebnic, iar nu creștinesc. Mai bine ar fi de ați ședea la casele voastre, decât să nădăjduiți că ați mers spre slava Sfântului aceluia, ca să-l aveți ajutor sufletului vostru și voi să-l vedeți în vremea nevoii părâși. Să nu socotiți, fraților întru Hristos, că este puțin păcat, să nu mergeți la biserică, la sfințita Liturghie și la sărbători. Foarte greu păcat este acesta, și vă păziți cu luare aminte; părăsiți această obișnuință drăcească și nu vă leneviți de slujba voastră. Mai bine să te păgubești de o sumă de bani, decât să te lipsești de sfânta slujbă; căci orice slujbă trupească se face în zi de sărbătoare, se afurisește.

Vai celor ce vând și cumpără Duminicile și în celelalte Praznice! In acest chip am văzut la Moreea și în alte țări, unde cei fără de minte nu fac slujba Duminică, ci fac târguri. Dar vai lor, căci greu vor fi pedepsiți pentru că dacă vei cumpăra ceva de mân-

care pentru hrana vieții tale, nu este păcat. Iar dobitoace, haine și altele ca acestea, nu este iertat să se vânză în praznicele cele stăpânești. Să știți și aceasta: câți au slugi și fii, sunt datori cu sârguință și cu toată grija să-i trimită la biserică în sărbători, după cum am zis mai sus și de nu o vor face vor da seama pentru ei în ziua Judecății.

Al cincilea păcat, este clevetirea și vorbirea de rău, cu care rușinezi și defaimi pe aproapele și'l vădești ca om rău și viclean, și-i faci multă pagubă și primejdie, fiindcă îi iei cinstea și faima lui, care o au toți mai scumpă de cât orice lucru al lor, iar unii mai mult decât însăși viața lor. Aceasta este de multe ori păcat de moarte, când grăirea de rău se face pentru o însemnată pricină și împotriva unui om trebuincios care era în mare cinste. O, cum de cutează unii obraznici și grăiesc de rău pe aproapele, despre lucruri pe care nu le-au văzut cu ochii lor și le publică, și-l vădesc ca fur, sau curvar, sau ucigaș și altele ascunse, neștiind adevărat? O, nebuni și nepricepuți! Ce fel de muncă socotiți să afle sufletul vostru ticălos, pentru acest păcat? Aceasta vă este dragostea cea către aproapele? Nu zice Domnul: *„Nu judecați și nu veți fi judecați!?"*. Și sunteți datori pentru această mântuitoare poruncă, de veți vedea în ceasul acela pe cineva săvârșind păcatul, să-l acoperiți cât veți putea, ca să se acopere și ale voastre păcate și ca să nu fiți judecați în ziua Judecății. Iar voi, nesocotiților, fără să-l vedeți, — îl batjocoriți și îl vădiți? Datori sunteți să-i întoarceți cinstea, adică să mărturisiți înaintea mulțimii că minciuni ați spus despre el din răutatea voastră; iar dacă nu veți face așa, nu trebue să vă ierte duhovnicul. Fiindcă păcatele care nu este cu putință să se întoarcă înapoi, adică: uciderile, curviile și altele ca acestea, prin îngăduință

se iartă cu canon foarte greu, și pocăința ce se cuvine. Iar câte sunt cu putință să se îndrepteze și să ajungă ca și cum n'ar fi, precum: eresul, furtișagul, clevetirea și altele ca acestea, nu trebue să le ierte nimenea după sfintele Canoane ale sfinților Părinți, de nu vei întoarce furtișagul sau cinstea aceluia pe care l-ai defăimat, și să lași eresul.

Al șaselea și cel mai de pre urmă păcat este *minciuna*. Când este pentru puțin lucru, precum gluma, nu este grea fără-de-lege; iar când se întâmplă pentru o însemnată pricină care să aducă pagube și vătămare multă aproapelui, este păcat mare. Și ești dator, tu care ai fost pricina la aceasta, să-i plătești toată paguba ce a luat prin tine. Dacă zicând tu o minciună unui om, l-ai păgubit de atâția galbeni sau altă primejdie a pătimit, ești dator s'o plătești întreagă, dacă voiești ca să iei de la Domnul iertare.

Acestea sunt, fratele meu, cele mai grele fără-de-legi după cele șapte păcate de moarte, despre cari vom scrie de aci înainte. Dintru acestea se nasc și altele de multe feluri, de care trebue să fugim cu multă luare aminte pentrucă omoară sufletul nostru și-l duce la pieire.

CAPITOLUL IV

Despre păcatele ușoare.

Cu toate că păcatele pomenite mai sus sunt cele mai însemnate, și se cade să le urăști cu tot sufletul, să nu ți se pară însă că ai voe și iertare să cazi la cele mai mici greșeli, fără de nici o frică sau mustrare de conștiință, și mai vârtos aducându-ți aminte că ai a da seama înaintea Celui înfricoșat și nefățarnic Judecător, pentru tot cuvântul. De aceea, oprește-te dela acestea cât îți este cu putință. Că de vreme ce pentru cuvintele cele fără de folos și deșarte vei avea să dai seama, fiindcă le-ai zis fără nevoie sau vre-o trebuință, cum socotești să se șteargă greșalele tale cele multe și nenumărate, fără nici o mustrare și osândă? Cel ce nu bagă în seamă râpa mică, degrab cade și în cea mai mare. Pentru un cuiu pierzi o potcoavă, și pentru acel puțin fier, păgubești un cal de mult preț, iar pentru un cal se omoară un om. Și de ar fi purtat grije de la început când i-a venit acea puțină pagubă, nu s'ar fi întâmplat acestea, din nesocotința lui. Palatele cele mari și zidurile care se strică, întâiu cade o piatră mică și se descheie într'un loc păretele, și după aceea puțin câte puțin cad de tot și se prăbușesc. De multe ori se întâmplă ca și oarecari mici vietăți, cum am zice: albine, viespi, țânțari și altele ca acestea, când sunt multe fără seamă, omoară pre urs, sau pre leu, sau pre om. Oare nu sunt boabele de nisip ușoare și

prea mici? Ci de vei încărca o corabie ca să o umpli, se afundă și se înecă. Au doară nu sunt picăturile apei ușoare și foarte mici? Ci împreunate, multe și nenumărate, fac un râu mare și înfricoșat care risipește mari ziduri și case vestite, și desrădăcinează copacii nebiruiți. Dumnezeescul Grigorie zice că *„Uneori este primejdia mai mare să cadă cineva în mici păcate decât în cele mari, fiindcă, cu cât mai vârtos se cunoaște cea grea fără-de-lege, cu atât mai cu nevoință se îndreaptă“*. Iar cel mic, cu cât mai mult îl faci fără mustrarea științei cu atât te afli întru mai mare pieire. Și în scurt, păcatele cele mici fac sufletului multă pagubă căci turbură pacea științei, stinge ferbințeala dragostei, împuținează osârdia și dorința, micșorează evlavia petrecerii duhovnicești, și în urma acestora stau oarecum împotriva Sfântului Duh, și împiedică lucrarea Lui asupra noastră. Pentru aceea trebue să fugim de acestea, cu toată sârguința și nevoința, căci cel mai mic vrăjmaș ce vei avea, de nu-l bagi de seamă, poate mult să te vatăme. Ferește-te dar de astfel de greșeli și mai vârtos de acestea: de ocări, vicleșuguri, lingușiri, laudă, slavă deșartă, glume, râsuri, ghidușii, cuvinte urîte și de somn mult și altele ca acestea, iară mai vârtos de cântece și jocuri, de care trebue să fugi cu toată stăruința ca să nu cazi în cele mai mari, și să te faci vrăjmașul lui Dumnezeu și Ziditorului tău, și să te păgubești de toate acele bunătăți de care ai auzit.

CAPITOLUL V.

Vindecări și leacuri, prea de folos pentru tot păcatul.

CE folos primește, iubiților, un bolnav sau în multe locuri rănit, dela doctorul acela care va arăta numai numele boalei lui și numirea feluritelor rane, care-l chinuesc și-l necăjesc, și apoi nu-i prescrie nici un leac sau plantă vindecătoare ca să se vindece. Nici unul. Drept aceea, de vreme ce nu-i destul numai atâta cât am spus ca să cunoașteți felurile păcatelor, pentru aceasta scrim aicea oarecari învățături și vindecări duhovnicești și de folos ierburi, îndeobște pentru tot păcatul. Pe care trebue să le aibă fiecare în mâinile lui, ca niște arme și paveze sufletești, ca să se lupte cu vrăjmașii. *„Căci nu ne este nouă lupta împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva nevăzuților vicleni diavoli“*. Și suntem datori să ne ferim, și pururea întru trezire să fim, să nu fim biruiți și să pierdem cerești bunătăți, și să ne osândim ca niște ticăloși în munca cea fără de sfârșit.

Leacul cel dintâiu este, să te gândești mereu la toate pagubele pe care ni le aduce păcatul, după cum am scris mai sus. Pentru că cine va socoti cu dinadinsul toate acele primejdii, de este om cărturar, nu

cred să aibă inimă atât de vârtoasă și suflet nesimțitor, ca să nu se teamă și să urască din toată inima lui păcatul, ca pricinuitor unei astfel de pagubă, de munci și chinuri.

Înțelege nobleța sufletului tău, care s'a zidit de la Dumnezeu, după chipul și asemănarea Lui. Căci până când se află fără de păcat, este atâta de frumos și cu bun chip, și împodobit cu atâtea daruri și înzestrări duhovnicești, încât însuși Ziditorul și Făcătorul, și toți Sfinții Ingeri îl iubesc. Iar îndată ce vei săvârși păcatul, se depărtează Domnul de sufletul tău și intră diavolul de îl pângărește și îl face atâta de murdar și urît, încât de ar fi cu putință să-l vezi, o păcătosule, te-ai înfricoșa și te-ai cutremura singur.

Fugi de pricinile și locurile păcatelor, adică de jocuri, de relele împreună-adunări, cea de prisosit avere, dragostele și prietesugurile cu fețe necuvioase, întâlnirile și vorbele femeilor, turburările și gâlcevele oamenilor. Adică, să nu mergi acolo unde sunt gloate multe, chiar de va fi praznic sau ospețe, fiindcă se robește mintea ta, văzând și auzind atâta turburare; și în scurt zicând, să te ferești de toate locurile primejdioase vătămătoare sufletului, pentru ca să nu auzi sau să grăiești cuvinte ce nu se cade. Să nu mănânci nici să bei mai mult de cât trebue. Căci cine nu se păzește de unele ca acestea, poate să se numească fără de minte, și să se plângă pre sinești ca pre mort.

Ce fel de îndrăznire și ce temei poate să aibă un om bolnav și neputincios, ca să nu cază când îl împinge altcineva în groapă când și singur cade de multe ori, fără să-l împingă cineva? De vreme ce omul, pentru păcatul strămoșesc a rămas întru atâta slăbiciune și ticăloșie, încât de multe ori cade singur fără să aibă vre-o piedică, cu cât dară mai vârtos având și ceva pricină? Fiindcă, după cum zice cuvân-

tul de obște: *Locul face pe fur*. De aceea sârguiește-te de multe ori la Dumnezeeștile Taine ale Mărturisirii și ale Sfintei Impărtășiri, că acestea sunt vindecări și leacuri rânduite de Domnul nostru Iisus Hristos, ca să tămăduim păcatele noastre, și să ne păzim în viitor ca să nu mai greșim. Și este cea mai mare facere de bine, ce am luat-o prin Legea Darului, și te folosește oricând. Mai ales în vremea smintelei, este singurul leac și planta cea mai folositoare să alergi la sfânta Mărturisire. Căci atunci ai mai multă nevoie de dar și de putere ca să te lupți cu vitejie, și atunci ți se dă mai mult prin aceste Taine. Incă să iei și sfat dela duhovnic, când vei spune toate faptele și gândurile tale la mărturisire.

Fugi de lene și trândăvie, pricinuitoare a tuturor răutăților, căci leneșul este ca o holdă nelucrată pe care cresc spini și mărăcini. Pentru aceea zice înțelepciunea: *„Că multe rele a învățat pe om lenea"*. Tocmește și bine lucrează ogorul cel înțelegător al sufletului tău, cu bune cugete și cu fapte bune, ca să rodească grâu bun și să nu crească rele zizanii. Lucrează, totdeauna, orice lucru sufletesc sau trupesc ca să nu afle loc diavolul, să te ispitească; căci mintea noastră este mai totdeauna în mișcare și se întoarce pururea ca roata morii; și de nu vom pune noi grâu bun, pune vrăjmașul pietricele și-o strică. Pentru că aţâță și aprinde mai mult cu flacăra curviei cea neastâmpărată. Drept aceea fugi de lene cât poți, și mai vârtos dimineața când te vei deștepta, scoală-te îndată din pat, și cel dintâiu lucru al tău, să fie prea curata rugăciune, care este cea mai dulce mângâiere a duhului și prin ea înfrunți prea lesne lucrurile cele trecătoare, și dobândești evlavia duhovnicească, și iei virtute și putere asupra păcatului. Iar după rugăciune, citește vre-o carte de folos, căci cu citirea

Dumnezeeștilor Scripturi, se luminează mult mintea și pricepe adevărul, și se îndeamnă voia spre evlavie și te face mai tare împotriva păcatului și spre bunătăți mai cu osârdie. Cercetează-te în toate serile, când te duci să te culci, cum a trecut ziua ta. De ai căzut în vre-un păcat dintr'aceste zise mai jos, plângi înaintea lui Dumnezeu pentru mândria ta, pentru vrajbă, zavistie și clevetire deșartă, mâhnire sau bucurie, de lucrurile acestei vieți, pentru minciuni și cuvinte deșarte, ocări și batjocoriri asupra aproapelui și jurăminte pentru lenea ta, și neluarea aminte la fapta bună și la dragostea Stăpânului și Zidito-rului tău, și pentru nemulțumirea ta către El, la binefacerile Lui, pentru lenevirea și trândăvirea ta la rugăciune, și nemiluirea săracilor și scăpătaților. Pentru toate aceste, zic, și altele asemenea pe care le știi că ai greșit, pocăiește-te, și cere iertare dela Stăpânul, cu gând întărit și de adevărată îndreptare. Și când vei uda așternutul tău cu lacrămi ca sfântul prooroc David, să dormi odihnindu-te, și atunci vei dobândi liniște în suflet și duhovnicească bucurie, după cum unii nevoitori au mărturisit că au cunoscut cu lucrul.

Al șaptelea și cel mai de pe urmă leac este, să urăști de tot dragostea lumei, toate deșertăciunile și înșelăciunile ei, și să nu pui nimic în mintea ta din cuvintele oamenilor. Căci aceasta este cea mai dintâi datorie ce se cade să păzească acela care voiește să se facă prieten lui Dumnezeu, adică să se facă vrăjmaș cu totul lumii. Iar de nu, cu neputință este a sluji la doi domni, fiindcă Dumnezeu este plinirea tuturor bunătăților, iară lumea în viclenie zace. Pentru aceea, de nu vei urî desăvârșit lumea, nu vei putea face de fel vreo faptă bună, căci cu neputință este să fii iubitor de lume și iubitor de Dumnezeu, sau iubitor de aur și iubitor de Hristos.

Aceste învățături ce am scris, sunt îndeobște pentru orice fel de păcat. Iar acum scriem altele și în deosebi, pentru tot păcatul de moarte, spre învățătură mai folositoare celor ce vor ceti.

Vom vorbi mai întâiu despre hulă, apoi despre cele șapte păcate de moarte.

CAPITOLUL VI

Despre urâta de Dumnezeu și prea păgâna hulă*)

PENTRU că lauda și Slavoslovia este fapta cea mai plăcută lui Dumnezeu și de suflet folositoare, decât toate celelalte fapte ale oamenilor, se cuvine nu numai noi, cele cuvântătoare zidiri, ci și cele necuvântătoare și nesimțitoare, să laude și să slăvească pe Dumnezeu, după cum zice David: *„Toate stelele și lumina, soarele, luna, munții, copacii, păsările"*, și celelalte zidiri. Tot așa cea mai urîtă faptă și cea mai rea fără-de-lege și mai înfricosată de cât toate este nelegiuita hulă și următoare diavolilor, pe care unii o zic cu îndrăzneală și nerușinare. Aceștia se pot numi mai mult draci, decât oameni, încât mă minunez mult și mă înspăimânt, cum suferă pământul și celelalte stihii pre cel hulitor și nu se ridică asupra lui să-l omoare. O! nemulțumirile tale, hulitorule! Toate făpturile cerești și pământești laudă pre Ziditorul și îl slăvesc. Ingerii, soarele și luna, marea și râurile, copacii și toate creațiunile Lui, iar tu, care ai luat din mila și necuprinsa Lui bu-

nătate atâtea binefaceri și daruri, cel ce te-ai cinstit după chipul și asemănarea Lui, în loc să'L lauzi și să-i mulțumești la atâta pentru bunătățile Lui, îndrăznești nepriceputule, să'L blestemi cu atâta nerușinare? Care om s'a aflat cândva în lume, atât de fără minte și nedrept, încât să blesteme și să hulească pe prietenul și făcătorul său de bine? Fiarele cele sălbatice și neascultătoare își potolesc mânia și asprimea lor, îmblânzesc sălbăticia lor și se fac blânde și recunoscătoare către făcătorii lor de bine, precum mai înainte, la capitolul „despre nemulțumire" vom arăta mai cu de-amăruntul. Și tu te faci mai neînțelegător de cât fiarele? Înțelege tu, cel fără de minte, cine ți-a făcut atâtea binefaceri? Cine ți-a dăruit atâtea daruri și haruri, precum Stăpânul Hristos și Ziditorul tău? Cine te-a iubit și din diferite primejdii te-a scăpat? Nici tatăl sau un prieten iubit al tău, n'au făcut vre-odată, nici poate face câte a făcut pentru tine Acest prea credincios prieten. Cum dar nu te rușinezi, nemulțumitorule, de atâta neomenie ce arăți unui astfel de milostiv dătător și făcător de bine? Cine a cutezat vre-odată să defaime și să ocărască pre stăpânul ce'l hrănește în toate zilele și'l îmbracă? Ce zic eu, în toate zilele? Numai odată să te ospăteze sau să te îmbrace cineva, pomenești pururea binele lui și'l lauzi pretutindenea și'l vorbești de bine, ca să te arăți către dânsul mulțumitor. Și pre Stăpânul Hristos, Domnul Domnilor, ale cărui bunătăți stăpânești, și care sunt ale Lui zidiri spre slujba și chivernisirea ta, nu'l mulțumești, ci'L hulești, nebunule! Pâinea care o mănânci, vinul și bucatele felurite, pământul ce te ține și te hrănește, și marea, cerul ce te acopere, soarele ce te încălzește și-ți luminează, înconjurând pământul, Ingerii care te păzesc și toate celelalte zidiri văzute și nevăzute, ale cui

făpturi sunt? Ale celui întru tot puternic Stăpân, pe care tu îl huleşti, nerușinatule! Pentru ce pricină le-a făcut? Pentru dragostea ta, să-ţi slujească ţie, nemulţumitorule! Deci ce suflet și inimă ai și deschizi gura ta spurcată, și pornești blestemata ta limbă spre a înjura pe Stăpânul acesta prea milostiv? De te va aţâţa mânia inimii și obiceiul tău cel rău, huleşte pe acel vrăjmaș și pârâș al tău, diavolul, care-ţi pricinuește pururea pagube, iar nu pre Mântuitorul și Isbăvitorul tău, care a luat moartea pentru tine, — nici pre Sfinţii care-ţi ajută și se sârguesc pentru mântuirea ta. Socotește, rogu-te, când eşti fără de patimă, ca să pricepi greutatea acestei fără-de-legi, și cu câtă asprime se pedepsește în Scriptura cea veche cât și în cea nouă, ca să o urăşti și să te temi de dânsa.

In Leviticon scrie: *„A poruncit Dumnezeu Israiltenilor: oricare va huli numele Lui să'l ucigă cu pietre îndată, în ceasul acela"*. Și acum încă, în unele cetăţi și oraşe nu numai creştinești, ci și păgânești, se află scris în legile politicești: Omoară pe hulitor sau scoate-i limba din gât; și într'alte chipuri îl muncesc rău, spre pilda tuturor. Când au osândit pre Navute la moarte [1]), scrie cum l-au pârît că a *„binecuvântat"* pre Dumnezeu și pre Impăratul, voind să spună că a hulit pre Dumnezeu și pre împăratul. Și iarăși pomenește despre femeia lui Iov, cum îi zicea bărbatului ei ca să hulească pentru necazurile ce le-au venit, prin cuvintele acestea: *„Ci zi vre-un cuvânt către Domnul și mori"*. Și nu numai în aceste două locuri, ci și la alte multe scrie așa, ca să nu se dea această fără-de-lege la iveală cu numele ei.

Vezi cât este de urîtă hula, încât numai a o pomeni cineva este rușine și frică nesuferită? O, prostimea și necunoștința ta, omule! Cum nu simți pre

1) Cartea III-a a Impăraţilor, Cap. 21

cine înjuri? Oare pe un om muritor, sau împărat pământesc? Nu! Ci pre cel mai presus de cinste, Judecătorul a toată lumea, pre Ziditorul și Făcătorul tuturor, pre Domnul Domnilor și Impăratul cel mai înainte de veci, pe care Heruvimii'L laudă, și Serafimii cu frică 'L slăvesc, — la al cărui semn se supun stihiile, marea și vântul, — de care adâncurile se cutremură, *„și tot genunchiul se pleacă, al celor cerești și al celor pământești, și al celor de desupt"*. Pre această Mărire necinstește un vierme netrebnic și întinat păcătos? Și ce ţi se cuvine ţie pentru fără-de-legile tale, fără numai munci fără de număr?

Acestea ce am zis până aicea, să le aibi ca cel întâiu leac al păgânătăţii acesteia adică, cum că este mai rea decât toate fără-de-legile și este multă nesocotință a ta ca să te mânii asupra Mântuitorului tău și Făcătorului de bine. Socotește că păcatul acesta este cu totul vătămător, nu numai sufletește ci și trupește; căci de și toate păcatele vatămă sufletul, de aceea fiecare trebue să fugă ca de șarpe otrăvitor și omorâtor. Sunt însă unele păcate cari măcar că pre suflet îl omoară, dar dau oarecare dulceață ticălosului trup, pentru care plăcere oamenii nepricepuți, se înșală ca păsările și peștii, și căzând în laţurile diavolului, se omoară. De la acest păgânesc păcat și fără-de-lege, nu câștigă nici un rod, gustare, dulceață sau folos.

Spune-mi, omule, când din necazul tău cel mare sau primejdie și pagubă ce ţi se întâmplă, te întărâtă diavolul și huleşti, ce folos ai luat? Ce dulceață ai gustat? Câtă dobândă ai aflat, și ce câștig ai căpătat? Oare ușuratu-ţi-s'a durerea, pentru că ai blestemat? Sau primejdia și necazul tău au încetat și paguba ţi s'a împuţinat? Nu te pricepi, nebune, cum ţi-ai făcut rana mai mare și paguba mai multă? Acolo

unde aveai numai o durere a trupului, de care puteai să te vindeci prin îngăduire, ai adaos sufletului și alte răni și lovituri cu hula, care este pagubă mai mare de cât celelalte câte era să pătimești mai înainte. Trebue să știi, că cei buni și credincioși, slugi ale împăraților, nu numai că nu hulesc pe domnii lor, ci nici măcar îngăduesc ca să blesteme altcineva înaintea lor. Și tu însuți așa ai fi făcut ca să te arăți credincios către împăratul cel vremelnic. Cu cât dar mai mult, ți se cade să ai evlavie către Impăratul ceresc? Iar tu cutezi, nerușinatule, și 'l hulești în față! Socotește cât de nedrept lucru este, și urît și strein de toată buna credință, de vreme ce nici păgânii nu îndrăznesc cândva să hulească pe Dumnezeu sau pe Mahomet ce-i au întru mare cinste. Și iarăși, jidovii au obiceiu când vor auzi hula, să-și rupă hainele lor, să-și astupe urechile și să ucidă cu pietre pe cel hulitor. Cum dar tu ești mai fără de rușine de cât jidovii, și nu te temi, și nu te cutremuri de o fără-de-lege ca aceasta?

De voești ca să te isbăvești de această fără-de-lege, obișnuește-te, a lăuda și a slăvi pre Domnul, și pe Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, și pre Sfinți, adică să faci rugăciuni adesea și să mulțumești în toate zilele. Iar de știi carte, citește rugăciuni de umilință, căci aceasta este cea mai de folos lucrare. Așa făceau și toți Sfinții cei mai înainte de Lege și după Lege, precum zice David: *„Bine voi cuvânta pre Domnul în toată vremea"*. Și prin mijlocul acesta puțin, câte puțin, se naște în sufletul tău un obiceiu bun al Dumnezeeștilor laude, care pururea se face în cer de către Ingeri, astfel ca și hula care se grăește în iad de diavoli, împotriva lui Dumnezeu.

Aceste trei învățături ce-am scris, socotesc să ajungă spre înțelepțirea hulitorilor. Iar de este cineva

atâta de împietrit la inimă și fără umilință, ca să nu se întoarcă dintr'o păgânătate ca aceasta, după câte am scris, încă să-i aduc aminte de pedepsele cele înfricoșate cu care a pedepsit Dumnezeu înaintea ochilor oamenilor în această lume, pe cei ce au hulit. Și va cunoaște cât este de urîtă lui Dumnezeu această fără-de-lege, osândită atâta de greu. Este prea adevărat, (precum, mărturisește Proorocul Isaia): *„Că a trimis Domnul pre un Inger și a omorît într'o noapte 185.000 de Asirieni pentru hula prea păgânului Senahirim împăratul lor, cu dreaptă certare și pedeapsă, ca să priceapă acel mândru tiran, cu cât era de puternic Stăpânul"*, de vreme ce numai un singur slujitor a putut să piardă în puțin timp, și să risipească toată puterea oștirii lui cu care mișelul se fălea. Și nu numai această pedeapsă, i-a dat-o dreptul Judecător, ci peste puține zile s'a dus Andramilech și Sarasar fiul lui, în casa strămoșului lor, și au omorât pe tatăl lor, și a împărățit Nahordan, un alt fecior al lui în locul său, că se cădea să se lepede feciorii de tată, în ce chip s'a lepădat și el, nebunul, de Dumnezeu, cu hula. Pentru că jidovii au cârtit asupra lui Moisi, și cârtirea s'a socotit împotriva Domnului, i-a pedepsit pe toți, și câți au cârtit au murit în pustie. Și dacă ei numai pentru acest singur păcat au fost omorâți, ce fel de muncă socotești să moștenească cei care hulesc cu atâta obrăznicie Dumnezeeasca Mărire? Dar nu numai în vremea aceea când se arăta Dumnezeul isbândirilor, se făceau asemenea minuni; dar și după arătarea lui Iisus Hristos care și-a îmbrăcat trupul nostru, și a ispitit a noastră slăbiciune, și a arătat atâta milostivire către noi nemulțumitorii. Insă se mânie mult și se mâhnește asupra hulitorilor. Izbândește în toate zilele și răsplătește asupra lor cu multe semne și minuni, din care să scrim mai jos

câteva spre încredințarea celorlalte, ca să se teamă hulitorii și să se pocăiască, ca să nu pătimească asemenea, sau și mai mare osândă.

Episcopul Vichentie scrie în cartea lui numită *„Oglinda năravurilor"*, că era în Franța un orășan deprins într'această urîtă lui Dumnezeu fără-de-lege, care într'o zi a pierdut mulți bani la jocul de cărți și nu i-a mai rămas de cât un ban. Deci ca desnădăjduit, nebunul, hulea pe Hristos și pe Prea Sfânta, chemând pe diavolul care îndată s'a arătat înaintea lui, și l-a întrebat, ce voește dela el? Iar nebunul acela, a răspuns lui: Iți dăruiesc sufletul și trupul meu, și ia banul acesta drept arvună. Iar diavolul luând banul, nu s'a mai văzut. Și a doua zi, acolo unde sta omul acela la ușa casei lui, gândind cu multă întristare și fiind cu totul flămând, ca un ieșit din minte, a trecut o săracă și-i cerea milostenie, pentru numele lui Dumnezeu. Iar el i-a zis: „Nu-mi cere pentru numele lui Dumnezeu de care eu nu am parte, ci cere-mi pentru numele diavolului care este domnul meu".

Acestea auzind săraca, s'a spăimântat, și ducându-se pe la vecinii lui, le-a povestit toate câte a vorbit hulitorul acesta. Ei au mers și l-au întrebat de pricina întristării lui. Iar el le-a spus tot adevărul. Apoi ei îndemnându-l spre pocăință, să-și plângă fără-de-legea sa, și să ceară iertare dela Dumnezeu, le-a răspuns că nu mai este nici un chip să facă aceasta, deoarece s'a dat singur de bună voie diavolului. Și zicând acestea, a strigat așa: „Iată că vin acum boerii iadului să mă ia. Vai mie ticălosul! Lăsați-mă să mă duc, ca să nu-mi dea mai multă pedeapsă". Și vrând oamenii să-l oprească, l-au apucat cu sila diavolii și l-au dus în chinuri cu tot trupul, lăsând pe toți cei ce erau acolo, în mare frică și cutremur.

Asemenea tot în acea țară, juca cărți un ostaș, și fiindcă tot pierdea, a hulit, nebunul. Deci îndată îndrăcindu-se, a căzut la pământ și se scutura bătându-și capul de pietre și-și mânca cărnurile lui. Apoi făcând spume la gură, mugea ca un bou, și așa și-a dat sufletul.

Altul iar, jucând cărți, a hulit, și îndată căzând la pământ scrâșnia cu dinții, și se topea trupul lui, și se destrăma atâta, în cât s'a făcut (ce minune!) ca un prunc mic la vârstă. Ochii i s'au făcut atâta de mici, ca ai unui cocoș și în scurt, ajunsese grozavă vedenie celor ce-l priveau. Și așa cu silnică durere, și jale neauzită și-a lepădat sufletul, de trei ori ticălosul.

Tot la Paris era un căruțaș, care hulea pentru fiece lucru cât de mic. Deci, într'o zi, mergând la biserica sfântului Dionisie, cu trăsura sa plină de oameni, a căzut un trăznet din cer și l-a ars numai pre dânsul, fără a vătăma pe altcineva, nici trăsura sau altceva dintr'însa, măcar vreo bucățică de lemn, și toți câți erau împrejur s'au spăimântat. Altul oarecare, marinar, trecea un râu cu o luntre, și fiindcă-l supăra vântul, a hulit, și îndată l-a aruncat vântul în râu și s'a afundat ca o piatră, măcar că știa să înoate bine. Și scoțându-l tovarășii lui din adânc, l-au găsit cu limba smulsă din gâtlej.

Erau încă, doi măcelari foarte hulitori, și cum vindeau într'o zi carne, s'au certat între ei și scoțându-și cuțitele s'au înjunghiat unul pre altul. Și căzând amândoi morți pe pământ, stau spânzurate blestematele lor limbi afară din gură. Atunci îndată (O, minunată și dreaptă judecată a lui Dumnezeu!) s'au adunat asupra lor toți câinii cetății, ca și cum i-ar fi adunat cineva înadins, și au sfâșiat cu sila și au mâncat aceste stârvuri urîte de Dumnezeu.

Despre aceste toate înfricoșate munci, asupra

hulitorilor, scrie Vichentie cel de mai sus, şi altele multe, dar pentru scurtare le trecem. Dar voiu începe să descriu alte trei pilde mai înfricoşate, că doar se vor cutremura hulitorii, şi se vor pocăi de fără-de-legea lor.

În cetatea ce s'a zis mai sus, Parisul, era un vestit boer, om înţelept şi foarte învăţat, dar cu totul mândru. Acesta, după ce a ţinut o cuvântare înaltă şi adâncă despre filosofie, la sfârşit a zis şi această hulă, de trei ori, blestematul: „Trei oameni au fost în lume, şi cu învăţăturile şi ştiinţele cele multe ale lor, au stăpânit şi au supus voinţei lor toată zidirea: *Moisi, Hristos* şi *Mahomet*. Moisi a înşelat pe jidovi, Hristos a rătăcit pe creştini, şi Mahomet toate neamurile". Indată ce a pronunţat această hulă, acest prea îndrăzneţ Simon, a fost rănit de A-tot-Puternicul Dumnezeu, şi a căzut la pământ ca un mort. Fiind dus acasă, pe braţe, a zăcut chinuindu-se trei zile şi trei nopţi cu nemăsurată jale, muncă şi rane înfricoşate pe care nevăzut le lua peste tot trupul lui, şi-a pierdut vederea şi vorbirea, şi mugea ca leul. După acestea ajungând la sfârşitul vieţii lui, a strigat cu glas înfricoşat: *„Alkida, ajută-mi!"* (aceasta era ţiitoarea lui). Şi împreună cu glasul acela şi-a dat pângăritul său suflet diavolului. Deci a cuprins atâta frică pe toţi învăţaţii Parisului, încât au rămas uimiţi pentru o răzbunare ca aceasta a dreptului Judecător, şi se păzeau cu multă luare aminte, ca în viitor să nu le scape cel mai mic cuvânt de hulă, şi să pătimească şi ei aşa ceva.

Mai scrie Sf. Grigorie, la a patra carte a sa, *„Dialogurile"*, că era la Roma un boer care avea un singur fiu, şi pentru multa dragoste ce avea către el, nu-l pedepsea nesocotitul, şi-i îngăduia toate neorânduelile lui. Şi s'a obişnuit acest blestemat fiu să hu-

lească pe Dumnezeu, fără să fie pedepsit vreodată de necunoscătorul părinte. Intr'o zi, pe când îl ţinea nechibzuitul său tată în braţe, i-a venit copilului frică multă, şi a zis către tatăl său acestea: „Ascunde-mă, tată, că negrii stau aici să mă ia". Şi acestea le zicea, pentru acei întunecaţi diavoli pe care-i vedea; şi atunci iar, începu de frică, a huli pe Dumnezeu, aşa cum era deprins blestematul copil al orbitului tată. Şi îndată îi luară sufletul lui, diavolii, cu îngăduinţa lui Dumnezeu.

Asemenea era un alt copil, care avea obiceiu, blestematul, să hulească. Odată, jucându-se cu alţi copii, a hulit numele lui Dumnezeu, şi în acel ceas l-au răpit diavolii şi de fel nu s'a mai văzut sau s'a mai auzit ceva despre el. Aceasta s'a făcut, ca să priceapă hulitorii, că dacă pe copiii cei mici îi pedepseşte atât de aspru Dumnezeu, pe ei cari au mai mică greşală la păcat, pentru mica lor cunoştinţă şi înţelegere, în ce mare primejdie se află cei mari, cari cunosc greşala lor, şi ştiu câtă fără-de-lege fac cu hula. Pentru aceasta să se teamă, ca nu cumva să-i pedepsească Domnul cu o astfel de muncă sau şi mai mare precum au pătimit şi alţi mulţi în diferite timpuri, şi în multe locuri, nu numai în vremile trecute, dar şi acum în zilele noastre, după cum cunosc pe mulţi cari au îndrăznit să hulească pe Dumnezeu. Acestora li s'au dat aici vremelnic, de către dreptul Judecător, diferite osânde şi înfricoşate munci. Pe unii i-a ars cu fulger din cer; altora le-a întors faţa la ceafă şi au rămas privitorilor, o jalnică vedere; altora le-a pironit limba; altora li s'au umflat şi li s'au ars de tot mădularul cu care au grăit hula. Alţii mulţi, în diferite locuri şi timpuri, au fost pedepsiţi, şi pedeapsa lor să fie spre pildă şi învăţătură.

Teme-te să nu pătimeşti şi tu asemenea lor, ba

poate și mai rău. Incă poți să te folosești, să desrădăcinezi din tine vinovăția aceasta, hotărând în mintea ta ca să nu mai hulești pentru vreo oarecare pricină, chiar de ți s'ar întâmpla cel mai cumplit necaz și primejdie. Iar de vei cădea în nesocotință și în obiceiul tău cel rău, să nu lași să treacă ziua aceea fără să alergi la *Mărturisire*. Părăsește toate treburile ca să vindeci rana ta sufletească, precum ai face cu cea trupească, și să nu îngădui nici o clipă neîndreptat. Căci păcatul ce nu se șterge prin pocăință trage pe păcătos prin greutatea sa la altă fără-de-lege. Pentru aceasta sârguește-te să găsești leacul cât mai curând. Iar dacă se va întâmpla ca să nu fie duhovnic acolo unde ești, să zici îndată în gândul tău: *Fă canonul acesta pe care ți-l dau eu nevrednicul.* Adică, îndată ce va eși hula din gura ta, mușcă-ți tare limba care a făcut păcatul, chiar dacă ar sângera și te-ar durea mult, ca să-ți aduci aminte în vremea viitoare, și de câte ori vei cădea în asemenea păcat, până ce te vei dezbăra de acest obiceiu. Prin acest chip nădăjduesc la Dumnezeu să te izbăvești cu totul, după cum și alții au făcut-o. Că la orice lucru este deprindere, și să nu te sperii de durere, fiindcă mai bine este să suferi aiei puțină vreme decât să te muncești veșnic.

Al șaptelea și cel mai de pe urmă leac este, să fugi de pricinile și locurile care te fac să cazi în acest păcat. Fiindcă cine nu se păzește de prăpastie, moare într'însa. Iar pricinile de care îți spun să te ferești, sunt aceste două:

1. Jurământul pe care ia aminte, să nu'l faci nici odată pe Dumnezeu sau pe Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, sau pe vre-un Sfânt, precum ne poruncește Domnul în Evanghelie și Sf. Apostol Iacob; și aceasta fiindcă din jurământ, cazi în jurământ, strâmb; și dintr'acesta în hulă. Căci precum multa

vorbă aduce păcatul, așa și jurămintele dese, hula; și cine nu se păzește de cuvintele deșarte, alunecă în graiuri rușinoase. Deci nu te jura pentru vre-o pricină. Iar de vei uita, (după cum am zis mai sus) să-ți fie doctoria: să-ți muști limba sau să-ți dai o palmă peste obraz, sau să faci alt canon mai mic, 100 de metanii, sau post, ori mâncare uscată într'acea zi, sau altceva ce te va povățui Domnul. Așa să faci în tot ceasul când vei cădea în această sau în altă fără-de-lege, căci îți aduci aminte de la o dată la alta, și te desobișnuești de rău cu ajutorul Dumnezeescului har. Și pentru ca să te păzești, cercetează-te cu nevoință de multe ori pe sineți, și mai vârtos seara când mergi să dormi, adu-ți aminte de te-ai jurat în ziua aceea, și dacă te-ai jurat și n'ai făcut canonul, să-l faci atunci când ai înlesnire mai multă, ca să-ți plângi păcatul. Astfel, cu ajutorul Domnului, peste puțină vreme, te vei izbăvi de acest rău obiceiu.

2. A doua pricină a hulei este jocul, și mai cu seamă cărțile, de care trebue să fugi ca de șarpe, adică să nu joci pe bani sau pe alt lucru, socotind la fapta aceasta, pagubele tale cele multe; căci întâiu îți pierzi banii, al doilea cinstea și lauda ta, pentru că nimeni nu te va cinsti, ci toți te vor nesocoti, după cum ți se cuvine. Al treilea, pierzi vremea cea de mult preț care ți-a dat-o Dumnezeu să o cheltuești în lucruri bune, ca să iei Impărăția cerească. Paguba mai mare este a timpului decât a lucrului, pentrucă lucrul cât îți este voia îl afli, iar vremea nu, căci ea nu se mai întoarce înapoi. Și în scurt zicând, jocul este pricina mai a tuturor păcatelor, pentru că face pe om iubitor de argint, și iubirea de argint este rădăcina tuturor răutăților. Deci știut este, că cine joacă pe bani, iubește această patimă, deoarece se lăcomește și se nevoește să desbrace pe fratele său, ca să-i ia lucrul lui.

Păzește-te drept aceea, frate, cât poți, nu numai să nu joci tu, ci măcar unde joacă alții să nu mergi, căci nici un folos nu iei, ci pagubă trupească și sufletească. Și astfel având cuvenita luare aminte, scapi de această fără-de-lege.

Este și altă hulă afară de cea de mai sus, pe care o zic unii nesocotiți, bărbați și femei, dând pe fratele lor dracului sau anatema să fie, și altele ca acestea. O, nesocotința ta, omule! Ce stăpânire ai tu să dai pe fratele tău, celui viclean? L-ai cumpărat? Bun lucru ți se pare a fi, să dai diavolului pe cel de o credință cu tine și aproape al tău, pentru care Domnul și-a vărsat sângele Lui prea curat și de mult preț, ca să-l mântuiască din mâna diavolului? Ți se pare că acela îl ia? Pre tine te moștenește, lipsitule de minte! Apostolul Iuda scrie la Epistola sa, despre Arhanghelul Mihail, când se pricea vorbind cu diavolul pentru trupul lui Moisi, că Ingerul n'a cutezat să hulească pre diavolul, și într'o astfel de pricină când se împotrivea cel de trei ori blestemat, i-a zis: *„Domnul să te certe pre tine diavole"*. Deci când ai și tu vre-o pricină cu cineva, lasă să facă judecată dreptul Judecător, căci mai mult păgubești pe vrăjmașul tău răbdând paguba ce ți-a făcut-o și să-i zici: „Dumnezeu să-ți răsplătească", decât să-l dai diavolului.

Acestea sunt destule pentru hulă, și aducându-ți aminte de învățăturile cele de mai sus, ai grijă de mântuirea ta, cât poți, ca să te izbăvești de o fără-de-lege ca aceasta, și atunci să te bucuri mai mult decât ori ce avere neprețuită ai fi aflat.

CAPITOLUL VII

Despre mândrie

MÂNDRIA este rădăcina și izvorul a tot păcatul. Sf. Grigorie Dialogul, în cartea sa despre năravuri, o scoate din numărul celor șapte păcate de moarte, și zice așa: *„Mândria, împărătească a tot păcatul, îndată ce va birui pe om și va robi inima lui, îl dă sub stăpânirea celor șapte păcate de moarte ca să-l omoare"*.

Mândria este maica tuturor fără-de-legilor. De aceia Isidor, a numit-o în cartea II-a a Etimologiei, *„Pierdere a tuturor bunătăților"*, — pentru că stă tuturor împotrivă și le dă războiu. Iar fiindcă cel mai dintâiu fapt al ei este să defaime ascultarea, de-aceia, i se zice de obște, vrăjmașă a smereniei și pârâșă.

Treptele ei sunt cinci, după cum zice tot Sf. Grigorie, în cartea a 23-a.

Să știi dar că orice bunătăți se numesc duhovnicești, și acestea sunt: darul, proorocia, facerea de minuni și altele asemenea. Altele sunt ale firii, precum: priceperea, frumusețea și puterea. Altele ale norocului, precum: averea, cinstea și altele asemenea. Și noroc, după obiceiul cuvântului cum zice lumea, nu însemnează să credem în noroc și fatalitate, cum credeau Elinii, — să nu fie! — Aceste bunătăți le dăruiește Domnul cui voiește, cum vrea și cât voiește.

Deci cea dintâiu treaptă a mândriei este, când ai

oarecare dintr'acestea, și nu recunoști că sunt de la Dumnezeu, și socotești că le ai de la tine însuți.

A doua este, când recunoști că le ai de la Dumnezeu, însă nu că le ai în dar, — ci pentru că ți se cuvin și ești vrednic să le ai.

A treia este, când gândești că ai, niște bunătăți pe care nu le ai.

A patra este, când defaimi pe ceilalți și poftești să te cinstească ca un mai vrednic decât ei.

A cincia și cea din urmă treaptă este, când defaimi Sfintele legi și nu te supui lor după cum Sfinții Părinți au legiuit, astfel: postul și orice altă predanie bisericească.

La toate aceste trepte este păcat; iar la a cincea mai mult păcătuește mândrul, căci într'un chip oarecare defaimă pe Dumnezeu căruia i se cade toată slava și cinstea, ca unui Stăpân al nostru și Împăratul Mărirei.

Ramurile mândriei și fiicele ei, sunt douăsprezece: *iscodirea, trufia, slava deșartă, lauda, iubirea de sine, obrăsnicia, înălțarea cu mintea, pregetarea, mărturisirea cea fățarnică, lepădarea de credință, voia slobodă,* și cea de pe urmă: *deprinderea păcatului* care cuprinde o oarecare defăimare a poruncilor lui Dumnezeu. Aceste douăsprezece vinovății măresc mult pe mama lor, și de dorești să te scapi de dânsa, fugi și urăște asemenea fapte. Acelaș Grigorie zice la cartea a 22-a, cap. 22 și 23: că precum smerenia este semnul aleșilor lui Dumnezeu, că au să dobândească Impărăția cerească, astfel și mândria este nemincinoasă dovadă a celor osândiți, că se vor smeri în iad să se pedepsească veșnic, după stăpânești cuvinte: *„Tot cel ce se înalță pre sine se va smeri, și cel ce se va smeri, se va înălța“*. Cu cât mai mult te mărești, omule, și te mândrești singur, cu atât mai mult ești

defăimat și urît înaintea lui Dumnezeu „care stă împrotiva celor mândri și smerește și risipește cugetele inimii lor”, precum spune Stăpâna noastră. Smerenia este harul tuturor Darurilor, iar mândria este împiedicarea tuturor faptelor bune și pricina răutăților. Dintr'însa se naște eresul, vrăjmășia, furtișagul și altele cari sunt ca niște zidiri și case întemeiate aproape de un turn înalt pe care cei ce se războiesc nu pot să le dărâme, fiindcă turnul le ajută și le păzește. Așa și mândria întărește pe celelalte păcate și nu lasă pe om ca să le biruiască. Sunt mulți cari ar întoarce lucrurile cele streine pe cari le țin cu nedreptate, dar mândria îi face ca să se rușineze de a le mărturisi, și nu le dau înapoi. Și iarăși, iubitorii de argint ar lăsa cametele și dobânzile prea lesne, dar pentru ca să nu sărăcească și să rămâie defăimați, nu voiesc. Alții iarăși, ar ierta ocara necinstei care le-au făcut-o vrăjmașii lor și ar lăsa la Dumnezeu izbândirea, dar acest diavol al mândriei nu-i lasă să împlinească porunca lui Dumnezeu, pentru că li se par că de nu vor ucide pe vrăjmașul lor, nu vor mai avea cinstea să se înfățișeze în public, ca să'i vadă oamenii.

Vezi cât ajutor iau celelalte păcate din turnul mândriei, și nu pot armele Dumnezeeștilor lumini, nici luminile dascălilor să le dărâme? Deci, de voești să biruești în asemenea războiu, fă așa fel, să surpi întâi turnul mândriei, și apoi vei birui și pre celelalte.

Pentru ca să vindeci, omule, această fără-de-lege, te lasă Domnul și cazi într'alte mari greșeli, și aceasta n'ar fi făcut-o Prea Înțeleptul Doctor, dacă nu era mai rea decât toate celelalte. S'a lăudat prorocul David, zicând: *„Eu am zis întru prisosința mea, nu mă voiu clăti în veac“*, adică nu voiu greși.

Şi pentru ca să-l smerească Domnul, şi să-i vindece mândria aceasta, l-a lăsat de a căzut în preacurvie şi ucidere. S'a mândrit Petru, când zicea Domnul către Apostoli, că toţi îl vor lăsa în mâinile Iudeilor, şi vor fugi. Iar el a zis: *„De te vor lăsa toţi împreună cu mine Apostoli, eu nu te voiu lăsa, măcar de aş şti că voiu fi omorît pentru dragostea Ta"*. Şi pentru această înălţare a lui, Domnul l-a lăsat, iar el s'a lepădat de trei ori, pentru ca apoi să se smerească, să plângă slăbiciunea lui, şi să nu cugete înalt. Incă mulţi şi mari sihastri în pustie, cari erau plini de bunătăţi şi goneau diavolii din oameni, şi alte semne şi minuni făceau, mai pe urmă au căzut în mari greşeli, adică: mâncări de carne, ucideri, curvii şi în altele, precum se arată la Metafrast, în Lavsaicon şi în alte cărţi, pe cari le las pentru lungimea scrierii. Iar cine voeşte, să le citească, ca să se minuneze şi să se smerească din tot sufletul.

Deci, fiindcă pentru vindecarea mândriei îngăduieşte Domnul astfel de fărădelegi, arătat este, că aceasta este de cât toate mai rea. De multe ori iarăşi lasă Dumnezeu ca unii să fie grăiţi de rău, mincinos, că au făcut vreo fără-de-lege. Şi aceasta o face Prea Inţeleptul Doctor, ca să-i smerească din înălţare şi le trimite şi alte necazuri ca să nu cază în mândrie, precum mărturiseşte cerescul Pavel, zicând: *„Datu-mi-s'a mie împlolditor trupului îngerul Satanei, ca să-mi dea palme peste obraz, ca să nu mă înalţ pentru mărimea descoperirilor"*. In locul de luptă, unde se războesc bunătăţile cu păcatele, când va birui bunătatea, fug toate greşelile, şi numai mândria rămâne şi-i dă omului războiu, până la moarte. Deci, când vei birui toate patimile, gătească-te să dai războiu măririi deşarte, de care dacă te vei birui, nimic n'ai săvârşit. De eşti — zic — întreg înţelept, postitor, milostiv şi

să aibi şi alte bunătăţi felurite, atunci mai ales păzeşte-te stăruitor de mândrie, care nu fuge niciodată dela om, ci îl luptă până la ceasul morţii, atunci când toate patimile nu mai cutează să se apropie. Dacă nu te vei păzi de aceasta, ai păgubit toate ostenelile tale; precum a pătimit fariseul care a săvârşit multe bunătăţi, iar mai apoi l-a biruit mândria, şi pogorându-se dela biserică, s'a osândit ticălosul. Şi nu numai acesta, dar şi alţi mulţi îmbunătăţiţi prieteni ai lui Dumnezeu şi vestiţi sihastri, şi-au păgubit nevoinţele lor, ticăloşii, cari au petrecut toată viaţa lor în pustie mâncând burueni sălbatice şi puţină apă sau pâine uscată, fără de altă mângâiere a trupului, iar mai apoi de toate, numai pentru un gând înalt (mândrindu-se) s'au osândit la Iad. Pentru aceasta, vom scrie aici la sfârşitul cuvântului, două pilde, ca să se teamă cei mândri şi să se smerească din toată inima, auzind ce fel de oameni vestiţi s'au pierdut.

Eliazar, a avut o biruinţă vestită când a ucis elefantul, care căzând a omorât pe ucigaşul lui, care a rămas dedesuptul fiarei mort, pentru că nu s'a păzit cu luare aminte. Aşa şi tu, când vei birui un păcat, socoteşte că o fiară ai omorât. Iar dacă nu te vei păzi bine ca să fugi de mărirea deşartă, această biruinţă nu-ţi foloseşte, căci biruitor fiind, mai tare eşti biruit şi singur te omori. Cel dintâiu, care se depărtează dela Dumnezeu şi cel din urmă care se întoarce, este mândrul. Prea mult urăşte mândria, Cel Prea Blând şi smerit la inimă şi o pogoară de pe tron şi pe cei smeriţi îi înalţă. A smerit pe Petru printr'o slujnică. Pe Goliat, prin David care era un băiat mic, şi a omorât pe un uriaş ca acela. A smerit pe Olofern şi i-a tăiat capul lui o femee. A isgonit pe Adam din Raiu; a lipsit pe Saul şi pe Roboam de împărăţie; a omorât lui Senacherim 185.000 de oameni; a înecat

pe Faraon cu toată oastea lui în mare, și pe alți mulți mândri i-a pedepsit Cel Prea Bun, cu groaznică moarte. Și nu numai pe oameni, ci chiar și pe îngeri câți s'au mândrit, i-a isgonit din Cer, și i-a osândit în munca cea veșnică.

Deci, de vreme ce mândria a făcut pe Ingeri, diavoli, și smerenia face pe om, Dumnezeu. Păzește-te să nu te mândrești nici odată, căci nici o pricină n'ai ca să te înalți. In fără de legi te-ai zămislit, în păcat te-ai născut. Și viața ta toată este cu supărare și necazuri și moarte ticăloasă, — *„Căci pământ ești și în pământ te vei întoarce."*

Dacă socotești, ești pământ și cenușe, și să-ți aduci aminte de mormântul împuțit în care se sfârșește slava ta, iar paguba care-ți pricinuește mândria, o vei urî de tot, aducându-ți aminte de putoarea și viermii pe care-i moștenești după moarte, când te vor călca săracii pe cari tu îi disprețuești acum și îi defaimi, nesocotitule! O! mare este nebunia ta, mândrule; fiindcă nu cugeți la ceia ce vezi în fiecare zi pe la biserici și morminte! Precum este ciudat și împotriva rânduelii, să se mândrească acela care ține în mâna sa în fiecare ceas osânda sa la moarte, astfel este lucru neobișnuit, să te mândrești și să te înalți, omule, fiindcă porți hotărârea neascultării lui Adam: *„In orice zi veți mânca dintr'însul, cu moarte veți muri"*.

Dacă în fapta bună și în înțelepciunea ta, sau în alt dar și știință, ce socotești că ai, — toate sunt daruri și haruri ale Domnului, — te mândrești, vei da seama în ziua Judecății. *„Căci cei tari, tare se vor certa"*. Virtuțile sunt binefaceri ale bunului Dumnezeu, și se cade cu cât întreci pe ceilalți în vrednicii sau înțelepciune, vitejie, putere, avere și altele asemenea trupești daruri sau și sufletești, adică: întreaga în-

țelepciune, înfrânarea și alte fapte bune, cu atâta mai mult trebue să te smerești, căci toate aceste daruri, sunt de sus dela Părintele luminilor. Numai păcatele și greșalele sunt ale tale; și de voești în acestea să te lauzi, este nebunia și nesocotința ta ne mai pomenită. Grămădește dar, ca o sarcină păcatele tale, și bunătățile aproapelui tău, pune-le înaintea ta, și atunci te cunoști păcătos pe tine și drept pe aproapele tău. Nu socoti bunătățile tale și celorlalți greșalele. Nu te uita să vezi ștercul din ochiul fratelui tău, și bârna ce este în ochiul tău să nu o simți, ca să nu te osândești ca falnicul fariseu. A pus Dumnezeu pe Adam în fața Raiului, de unde a căzut, ca să vază acel plăcut și prea veșnic loc, de unde pentru mândria lui s'a lipsit, ca să se smerească. Ia bine aminte și tu, viața ta trecută, fiindcă aducerea aminte a păcatelor este leac folositor asupra mândriei. Căci cum este cu putință să se mândrească un vierme netrebnic, încărcat cu păcate, și un vas plin cu gunoi și rea putoare? Spre ce te înalți și te lauzi, nesimțitorule? In podoabele și în îmbrăcămintea ta frumoasă? O, nebunia și nesocotința ta!

In acelea pe care le cauți și te slujești de ele dela ziditi mai neînsemnate și mai nevrednice de cât tine, te lauzi? Omul de bun neam se rușinează să ceară și să fie ajutat de oameni simpli și de jos, și rabdă lipsa, de cât să ceară la unul mai prejos de cât el în noblețe. Așa s'ar cădea și tu, trufașule, să te rușinezi, fiindcă te slujești și iei podoabele pe care le ai, dela dobitoace și fiare necuvântătoare. Mătăsăriile, postavurile și blănile cele scumpe pe care le porți, sunt luate de la proaste și neînsemnate zidiri. Pentru aceasta de te lauzi cu aceste deșarte și zugrăvite podoabe, ești fără de minte. Dar pentru ce te mândrești, cenușe și pământ bătătorit si nefolositor, care 'ți capeți hrana,

îmbrăcămintea și încălțămintea dela cele mai smerite de cât tine și mai nevrednice zidiri? Ce folos iei din averea aceasta și cinstea cea trecătoare? Nu sunt ale tale, ticălosule! Mâine vei muri și le vei lăsa toate pustii. Deschide, nebune, ochii tăi și ia aminte de tine, să vezi lucrul care să te facă să te smerești și să te temi de judecata marelui Dumnezeu pe care o așteptăm. Căci cine se cunoaște pe sine, se smerește, fiindcă aceasta este leac foarte folositor asupra trufiei, care este fărădelege mai mult diavolească de cât omenească.

Acele mândre duhuri, cugetând la nobleţea lor, s'au răsculat asupra lui Dumnezeu. Și tu, vierme pământesc, care ești în acest exil și vale a plângerii, te înalți asupra lui Dumnezeu, asemănându-te diavolului, având tu mai multă pricină a te smeri, decât au avut acei mândri îngeri? Aceasta să-ți fie întâia învățătură asupra mândriei, cât de mult o urăște Cel prea milostiv și prea bun Domn, că n'a iertat nici pe îngeri, și i-a isgonit din cer în veșnicie. Ce vom pătimi dar, noi cei nevrednici viermi, dacă ne vom birui de această fără-de-lege?

Ia aminte ticălosia ta, omule, căci cercetarea slăbiciunei tale, arată cum că ești suflet și trup, și vei afla în tine multe pricini, ca să te rușinezi mai mult, decât să te mândrești, aducându-ți aminte, despre trup din ce materie smerită ești făcut, iar despre suflet, feluritele păcate ce ai făcut. In scurt zicând, cât vei cerca slăbiciunile tale, pe atât vei cunoaște nevrednicia ta și te vei smeri. Caută la cap. 38 ca să pricepi ticălosia ta, și când vei socoti acestea toate, afli vindecare minunată asupra trufiei, precum se vede în Lavsaicon: *„A întrebat un frate pe Ava Pamvo: Ce ar fi mai bine, să fie sihastru singur în pustie, sau să meargă în viața de obște? Și i-a răs-*

puns înțeleptul bătrân, zicând: Când se cunoaște pre sine omul, în ce stare se află, și se smerește, și unde se duce, poate să stea; iar de se mândrește în nici un loc nu se liniștește“.

Iar, dacă te mândrești, cum că ai vreo faptă bună, pe care nu o au alții, să știi, că dacă întreci în ea pe aproapele tău, însă cu alte mai multe te întrece acela. Cum am zice: tu postești și lucrezi mai mult; dar el are dragoste și răbdare, care sunt mult mai plăcute lui Dumnezeu de cât postul tău. Și în scurt zicând, ia aminte la faptele bune ale celorlalți și la ale tale greșeli, după cum s'a zis mai sus. Căci aceasta te păzește în smerenie totdeauna, și-ți trezește dorința ta spre îndreptare, și așa scapi de vântul mândriei, care-ți împiedică dobândirea mântuirii și a dumnezeescului har.

Înțelege, că mândrilor, nu numai că Dumnezeu le stă împotrivă, ci au și celelalte pagube pe care le-am descris; totuși în această viață îi urăsc oamenii. Căci pe altul nu-l urăsc atât cât pe cel mândru, care neavând aici prieteni din inimă, are necazuri multe în lucrurile lui: se ține mare și de nu-l vor cinsti, se tulbură și se necăjește în lăuntru. Cei mândri se află în frică și în primejdii multe; — în priciri și în lupte, fiindcă se dușmănesc cu semenii lor și râvnesc unul asupra altuia. Pentru aceia în Istoria Romanilor se arată: că s'a dat unui împărat o coroană de mult preț; iară el luând coroana în mâna lui, a zis acestea: *„O, coroană mai mult prețioasă de cât norocită! Cine va cunoaște de câte ispite, griji și primejdii ești plină, de te-ar afla pe pământ jos, te-ar defăima“.* Aceasta ce a zis acel împărat înțelept pentru coroană, a zis și pentru vrednicie și pentru cei mândri, căci pe cât sunt de alese și folositoare, pe atât au primejdii și ispite mai multe, de oarece mândria este un copac

răsădit și udat de diavolul. Ramurile lui sunt prea înalte și se arată frumoase, dar sunt slabe. Și cu cât te vei sui mai sus, cu atât cazi mai jalnic. Pe cel smerit toți îl iubesc, măcar de-ar avea vre-o greșală. Smeritul biruește pe cel mânios cu răbdarea, și pe cel mândru cu smerenia. Domnul înalță mai mult pre cei ce se smeresc, de cât pe cei ce doresc și caută măririle. Mai mult a înălțat pe Iacob decât pre Isav. Pre Isaac mai multe de cât pe Ismail. Pe Iosif decât pe frații lui. Pe Ana decât pe Fenana. Pe David mai mult de cât pe Saul. Pe Vameșul decât pe Fariseul. Pe Lazăr cel sărac, decât pe bogatul. Și mai mult de cât pe aceștia, toți au prea înălțat pe Domnul nostru Iisus Hristos, cel ce de bună voe, s'a smerit.

Și aceasta să aibi cea mai de pe urmă învățătură și mai folositoare, de voești ca să te înalți la slava cea veșnică; adică să te asemeni după putința ta, cu Domnul nostru, socotind că Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, s'a făcut om atâta de smerit ca să vindece rana mare a mândriei. O, minune! Dumnezeu s'a pogorât și s'a smerit atâta! S'a născut într'o peșteră, s'a culcat în iesle și a viețuit foarte sărac și defăimat. A spălat picioarele Ucenicilor, și după toate acestea, cu multe necinstiri, ocări, bătăi și scuipări, a luat cea mai grea și rușinoasă moarte.

Să se rușineze cei mândri nebuni, cari defaimă dumnezeiasca pildă! Ce trebuia altceva mai mult pentru mântuirea noastră, și n'a făcut Cel Prea Bun?

Deci, aseamănă-te Stăpânului tău, urăște trufia și dorește smerenia, fără care toate virtuțile nu te folosesc. Intâlnește-te cu oameni smeriți, șezi în cel mai din urmă loc, și fă smerit slujbele! Să nu zici niciodată vr'un cuvânt, sau să faci vr'o faptă cu care să te arăți de cât alții mai bun. La bucate, îmbrăcăminte și altele care sunt de nevoe trupului, să lip-

sească cele frumoase și de prisos. Și în scurt, cât poți să te asemeni totdeauna Stăpânului, Prea Curatei Maicii Sale și tuturor Sfinților cari au viețuit cu smerenie desăvârșită.

Precum pomii bine roditori, cu cât sunt încărcați de roadă, cu atât mai mult se apleacă cu ramurile la pământ, — așa și oamenii credincioși și plini de fapte bune, cu cât dobândesc de la Dumnezeu faceri de bine și haruri, cu atât mai mult își cunosc datoria și se smeresc. Că Domnul a zis: *„Când veți face toate cele poruncite vouă, atunci să ziceți că sunteți robi netrebnici și de nimic"*.

Dacă dumnezeiasca Mărire s'a smerit așa de mult până la moarte, de ce să se înalțe slăbiciunea omenească? Avel ne-a învățat nevinovăția; Enoh, curăția; Noe, mărimea sufletului și nădejdea; Avraam, ascultarea și iubirea de streini; Iacob, îndelunga răbdare; Iosif, întreaga înțelepciune; Moisi, blândețele; Iov, răbdarea; David, dragostea către vrăjmași și neținerea de mânie, — și Ilie, râvna cea după Dumnezeu. Iar Fiul lui Dumnezeu care a venit ca să ne învețe smerenia, zicând: *„Invățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima"*, ne învață toate virtuțile la care ne îndeamnă mai mult primitoarea și păstrătoarea tuturor bunătăților smerenia.

CAPITOLUL VIII

Despre mărirea deşartă.

MĂRIREA deşartă este cea dintâi fiică a mândriei. Pentru aceasta, adeseori, este numită în locul mamei sale, prima din cele şapte păcate de moarte din care se nasc şi alte multe greşeli. Fiindcă destule am scris pentru mama ei, să scrim şi despre dânsa ceva.

Să ştii lămurit că bunătăţile omeneşti sunt cinci: lauda, cinstea, faima, mărirea şi cucernicia.

Laudă este atunci când vorbeşti de cineva, cu bune cuvinte, pentru virtuţile lui.

Cinste este când te apropii de cineva cu sfială şi respect, pentru vrednicia lui în societate.

Faimă este când se arată şi se mărturiseşte lumii despre vr'o facere de bine.

Mărire este o recunoaştere a vredniciei altora, însoţită de laude.

Evlavie este când cinsteşti pe aproapele tău pentru fapta bună a lui.

Aşa dar, mărirea deşartă este o poftă fără rânduială, numai ca să arăţi şi să faci cunoscută vred-

nicia ta, neamul tău bun, sau vre-o facere de bine, pentru ca să iei mărire, faimă sau altceva din cele de mai sus. De o vei face pentru slava lui Dumnezeu şi spre învăţătura aproapelui, nu greşeşti, căci Domnul voeşte ca să arate faptele bune, ca să se slăvească Darul Lui.

Greşeşte însă mult acela, care urmăreşte vre-una din cele cinci bunătăţi, cu gând rău, adică având ca ţintă numai folosul lui, precum:

Cine se laudă că a păcătuit, adică: a omorît, a curvit sau a făcut alt rău.

Cine pentru cinstea oamenilor calcă legea, precum judecătorii ca să nu piardă prieteşugul împăratului sau boerilor, sau să nu i-se ia dregătoria, fac judecăţi strâmbe.

Cine pentru mărirea omenească, îndrăzneşte şi face slujbă pe care nu o cunoaşte, păgubind pe aproapele, cum am zice: să înveţe, să vindece, să vorbească la judecată, să înveţe copiii, şi altele asemenea.

Fiicele mărirei deşarte sunt şapte. Cea dintâi este *lauda,* adică atunci când te înalţi pe sine cu cuvinte mai mult de cât eşti după neam, după cunoştinţă, sau avere şi altele ca aceste.

A doua este, *aflarea de lucruri noi,* cum am zice: să afli vre un nou meşteşug, — să faci bucate alese, îmbrăcăminte şi altele, ca să faci pre ceilalţi oameni să se mire de iscusinţa ta.

A treia este *făţărnicia,* când te făţărniceşti şi te prefaci decât ceilalţi mai îmbunătăţit, pe care de o faci chiar pentru învăţătura altora, greşeşti.

A patra este *pisma.* A cincea, *neînvoirea;* a şasea, *iubirea de pricire.* Şi a şaptea, *neascultarea.*

Aceste şapte păcate sunt necuviincioase, iar nu de moarte, afară numai de o face cineva spre defăimarea Legii lui Dumnezeu sau spre smînteală multă

aproapelui. Să știi dar lămurit, că cel întru tot viclean diavolul, are obiceiu a face trei gropi ca la orice faptă bună să te arunce în vre una din ele, de va putea.

Intâiu îți pune greutatea faptei bune ce voești s'o faci și îți dovedește că lucrul nu e cu putință, pentru ca să te sfiești și să nu 'l începi. A doua se meștesugește și se nevoește să te convingă că nu lucrezi pentru Dumnezeu, ci pentru alt scop și cu altă socoteală. Și de va vedea că nu te-a biruit la una dintr'aceste două, apoi se silește să te arunce în a treia groapă, adică, te laudă și te mărește, ca să te lauzi în deșert, să risipească prin mărirea deșartă, roada faptei bune. Sunt destule atâtea despre mărirea deșartă, că una cu mama ei se socotește. — Și învățăturile ce-am scris despre ea, poți să le ai și la aceasta. Și în afară de acelea, ai și acestea în deosebi, pentru mărirea deșartă. Foarte adevărat este, că erau în lume oameni vestiți și mai renumiți de cât tine, dar au murit. Și poate unii din ei se vor munci în munca veșnică și noi îi lăudăm și-i vestim povestind mărirea lor.

Deci, ce folos le aduce faima lor cea mare, și numele lor vestit aici pre pământ? Și ce ajutor are sufletul lor dela laudele oamenilor? Nici unul! Deci mai de folos îți este, o, omule, să-ți întorci ochii tăi dela mărirea pământească și trecătoare la cea cerească și veșnică, și dela oameni către Dumnezeu, și la aceasta să-ți cheltuești toată lucrarea ta, căci nu te-a zidit Dumnezeu pentru slava deșartă, ci pentru cea adevărată și cerească. Dar ți-a dat această viață, ca prin ea să ajungi la viața cea veșnică, și mijloacele sunt faptele și lucrurile cele bune. Lasă dar deșertăciunea lumii înșelătoare, de voești să te învrednicești celei cerești, pe care Dumnezeu ți-a gătit-o, și să faci aceste trei cât îți este cu putință, ca să fugi cu totul de mărirea deșartă.

Intâiu să ai ascunse facerile de bine și virtuțile tale, să nu le știe nimenea. A doua, când te laudă oamenii, tu gândește-te la păcatele tale, să ai durere și întristare a inimei la lauda ce ți se dă pentru cea puțină faptă bună pe care o văd la tine, iar păcatele tale nu le știu. A treia și cea depe urmă, să aduci și să dai mulțumită Făcătorului de bine Dumnezeu la orice laudă ce ți se aduce , că El este pricina a tot binele și Lui i se cuvine toată slava și mulțumita. Pentrucă orice bine de ai făcut, nu se cade să te lauzi, nici să te mărești în deșert, căci fără dumnezeescul ajutor și dar, nimic nu săvârșești singur. *„De nu va zidi Domnul casa bunătăților, în zadar ne ostenim“*. Mai bine este să fii păcătos cu smerenie decât drept mândru. Că de vei săvârși toate faptele bune și dacă te înalți cu mintea, te osândești în Iad, precum poți să te încredințezi de adevăr din aceste două pilde care se potrivesc la cap. de mai sus despre mândrie, dar ca să nu fie acel capitol prea mare, și acesta prea mic, le-am scris aici.

In cartea ce se numește *„Livada înflorită“*, se povestește, că la o monastire era un călugăr foarte vorbăreț, pe care s'a supărat într'o zi egumenul și i-a zis să tacă, și să nu mai facă de aicea înainte vorbărie. Iar el rușinându-se a tăcut, și dintr'acel ceas n'a mai grăit nici un cuvânt. Și atâta a sporit în fapta bună a tăcerii, încât s'a învrednicit să știe gândurile ascunse ale fraților. Și Dumnezeu i-a descoperit lui taine multe.

In hotarele acestei Monastiri, era oare-care pustnic cunoscut și vestit, care bolnăvindu-se de moarte, a trimis la monastire ca să vie un duhovnic să-l cuminece cu Sf. Taine. Deci a pornit egumenul cu fratele acela care nu vorbea, și mergând ei au întâlnit un tâlhar, ce mergea și el la acel pustnic pentru evlavie,

ca să primească de la el blagoslovenie. Când se împărtășea pustnicul, era acolo și tâlharul, cu frică și cu mult cutremur judecându-se pre sine nevrednic a sta înaintea unui sfânt ca acesta. Atunci zise cu lacrămi către Avva: Sfinte al lui Dumnezeu, ferice de tine! O, de ar fi fost și sufletul păcătosului de mine în măsurile faptelor tale bune!

Atunci acel nesocotit pustnic, nu s'a smerit să zică: Frate și eu sunt păcătos ca și tine, sau altele ca acestea; — sau să tacă cu durere de inimă la acea laudă, dar a zis către tâlhar: Fiecare, binele poftește. Acestea auzind fratele cel tăcut a plâns cu amar. Apoi întorcându-se spre Monastire, urma după ei și tâlharul cu multă vărsare de lacrămi, în cât era minune neașteptată. Şi plângând din toată inima, cerea să se mărturisească, având hotărâre adevărată și statornică să nu mai păcătuiască de i s'ar lua și viața, dar să petreacă viața ca un sihastru. Şi așa urmând cu acea pocăință și sdrobire de inimă, a murit. Aceasta văzând călugărul cel tăcut, a râs și s'a bucurat mult. Şi după ce au sosit la Monastire l-a întrebat egumenul pricina pentru care a plâns când s'a împărtășit pustnicul, și a râs, când a murit tâlharul? Iar el i-a zis: Când se împărtășea pustnicul, șí tâlharul i-a zis că de ar fi și el ca dânsul, el s'a mândrit bizuindu-se în postirea și nevoința lui, și s'a osândit, ticălosul! Căci Domnul urăște pe cei mândri și se depărtează de ei. Iar tâlharul venea pe urmă, cu multă sdrobire de inimă să se mărturisească, și avea hotărâre să meargă la pustnicie ca să facă mare pocăință și osteneală până la moarte. Şi săvârșindu-se în această plăcută lui Dumnezeu voință, s'a mântuit.

Asemenea la „Pateric" se citește această povestire, vrednică de tânguire și de multe lacrămi. Pe aceasta o scriu la sfârșitul acestui cuvânt ca o pecetie

celorlalte, ca să vadă cei îmbunătățiți și să aibă frică și luare aminte, spre a nu-și pierde cu ticăloșie ostenelele lor.

Era un sihastru în pustie, și aflând că a murit fratele lui care avea un copil de trei ani, s'a hotărât să-l ia la el. Şi ducându-se bătrânul, a luat pe copil la chilia lui, și l-a crescut cu multă îngrijire, învățându-l rânduiala vieții monahicești, și viețuia cu multă asprime și nevoință, atât încât se mira bătrânul mult, văzându-l că are atâta râvnă fierbinte la cele duhovnicești: postea, priveghea, făcea metanii și altele asemenea. Pentru aceia, bătrânul slăvea pre Dumnezeu, socotind că este om sfânt. Când tânărul a ajuns în vârstă de 18 ani, a murit. Iar bătrânul se ruga lui Dumnezeu în toate zilele să-i arate în care loc al Raiului, a învrednicit pe nepotul său. Așa, de multe ori rugându-se, i s'a arătat vedenie și zărește pe tânăr într'un loc împuțit și prea pângărit. Şi a strigat cu mare glas către Domnul, zicând acestea cu lacrămi: *O, Dumnezeule mult milostive! Ce strâmbătate ai făcut de ai băgat pe acest om virtuos, în iad, căci el era feciorelnic și înfrânat! Pâine n'a mâncat nici odată, și numai cu burueni și cu apă se hrănea, și alte multe fapte bune a săvârșit totdeauna. Deci pentru ce să-l osândești în iad, nenorocitul?*

Acestea spunând, a auzit glas zicând așa: *Nu huli, bătrânule, căci Dreptul Dumnezeu nu face nici odată strâmbătate. Când învățai pe copil rânduelile sihăstriei, pentru ce nu l-ai învățat smerenia? Să știi dar că el se socotea în mintea lui că era sfânt, și pentru aceea pe dreptate a pierit. Căci Domnul, mândrilor le stă împotrivă.*

O, ascultătorilor, luați pildă și să nu se mândrească cineva, măcar toate poruncile de le va păzi, ci mai vârtos să se micșoreze pre sine aicea, ca acolo să se slăvească în veci.

CAPITOLUL IX.

Despre iubirea de argint

LUCRURILE cele multe şi felurite, de aur, de argint, pietre scumpe, şi ori ce alt lucru de mult preţ, nasc în inima noastră oare care dorinţă de a le vedea. Din vedere se naşte dorinţa să le dobândim pentru câştigul şi folosul nostru. Şi astfel, când le avem în mâinile noastre, ne biruim de urâtoarea de fraţi iubire de argint, care este o dorinţă fără rânduială şi poftă nesăţioasă, să câştigăm mai mult de cât avem. Şi nici odată nu se satură iubitorul de argint, şi cu cât adună, cu atâta mai mult se arde de sete, precum marea care nu se satură de atâtea râuri ce primeşte, şi întocmai ca focul, cu cât îi vei da mai multe lemne, cu atâta mai degrab le mistueşte şi le arde. Cu cuviinţă, marele Apostol Pavel, a numit iubirea de argint, rădăcină a tuturor răutăţilor şi închinare de idoli, căci din toate fără-de-legile nu este alta mai neomenoasă ca aceasta.

Iubitorul de argint nu are dragoste, nu cunoaşte pe tată, pe mamă sau pe fraţi, ci socoteşte pe rudenii şi pe prieteni ca pe nişte străini, şi iubeşte numai banii, îi cinsteşte, şi li se închină ca unor idoli. Pentru aceea nu are loc în împărăţia cea cerească.

Nu nădăjdui nici odată bine dela iubitorul de argint, de oare ce asupra lui însuşi este rău, şi fără de omenie. Cum îi va fi milă de altul? Oala, adică

vasul de lut în care ascund banii, cortinuu primeşte cât pui într'însul şi nici odată nu-ţi dă din ei cât este vasul întreg. Iar când îl vei sparge şi îl vei sdrobi, atuncea ţi-i dă şi fără voia lui.

Aşa este şi iubitorul de argint: câţi îi vor da, îi păzeşte şi îi ascunde, şi nu dă dintr'înşii nici un ban până la moarte. Atunci, fără voia lui, îi lasă, de trei ori ticălosul, şi îi ia alţii averea, pe care el, nebunul, a adunat-o cu sudori, cu osteneală multă şi cu osândirea sufletului lui în Iad. De multe ori îl moştenesc vrăjmaşii lui şi străinii.

Iubitorul de argint nu vede adevărul, nu doreşte laudă, nu-i place cinstea, nu ştie ce este dragostea; dar iubeşte aurul mai mult de cât pe Hristos, adică iubeşte avuţia mai mult de cât pe Dumnezeu. Nu este ceva mai rău nici aici, nici în Iad, de cât iubitorul de argint. Ceilalţi păcătoşi, măcar că pentru dânşii sunt nefolositori şi păgubitori, dar cel puţin sunt folositori aproapelui lor. Iar iubitorul de argint este rău pentru toţi şi chiar pentru el. De cât toţi este mai sărac, pentru că îi lipsesc toate lucrurile de trebuinţă. Ceea ce are nu stăpâneşte; căci pe iubitorul de argint, toată lumea nu-l satură. Precum Iadul nu se satură nici odată, primind atâtea suflete ale oamenilor, — aşa şi iubitorul de argint, la bani. Când e deştept ţine aurul în mâinile lui, aur pipăe, aur socoteşte în gând şi în minte. Iar dormind, tot aur i se năluceşte şi visează în somnul său.

Toţi păcătoşii dobândesc în lumea aceasta oarecare plăcere şi folos. Iară iubitorul de argint, nici aici, nici în cealaltă. Fiii lui îi doresc moartea, ca să-i ia averea. Nevrednic este cerului şi pământului, iubitorul de argint, şi i se cuvine să moară spânzurat în văzduh, unde este casa acelor necurate duhuri, ca şi vânzătorul Iuda care pentru iubirea lui de argint a vândut pe Cel nepreţuit.

Când nu dorești, omule, lucruri pământești, are inima ta liniște și pace nemăsurată. Dorind acestea, ești supus la frică și durere, pentru că poftești ce nu ai, iar când le vei câștiga, te temi ca nu cândva să le pierzi. Scurtimea vieții mustră dorințele noastre fără orânduială. In zadar aduni avere, iubitorule de argint, fiindcă, nu poate să-ți dea vre-o mângâiere trupului, ci doar arzi într'această lume, în amărăciunea poftelor, și mâine lași lucrurile tale pustii de tot, și te duci în Iadul cel întunecos unde vei arde în văpaia focului veșnic. Deci ce folos ai, nenorocitule, din vistieria aceasta pe care o aduni cu atâta osteneală și grijă? Adu-ți aminte de bogatul acela, care se bucura când i-a rodit țarina, și zicea în sine: *„Odihnește-te suflete al meu, — mănâncă, bea veselește-te, — căci ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani. Și i-a zis Dumnezeu, lui: O, nebune! In această noapte se va lua sufletul tău dela tine, și ce se vor face buntătățile tale?“* Cine să le ia? Ce folos vei lua dela ele, ticălosule?

Această pildă trebue să și-o aducă aminte toți bogații, căci aducerea aminte noaptea, este asupra iubirii de argint, vindecare și leac. Cu înlesnire vei defăima cele vremelnice, dacă îți vei aduce aminte de moarte, căci atunci cu multă jale, silnic te desparți de toate acestea, pe care cu atâta strâmbătate le-ai câștigat. Și ce ajutor poate să-ți dea atunci avuția, care te lasă gol în mormânt, desnădăjduit și împuțit, să te mănânce viermii, și moștenitorii să ia toată averea ta? Deci, fiindcă nu iei nimic dintr'aceste vremelnice bunătăți în cealaltă lume, trimite-le prin cei săraci acum, să afli atunci ajutor.

Sf. Marele Vasilie, scrie despre iubitorii de argint, acestea: *„Pâinea pe care o ții, nemilostive bogat, este a săracului flămând. Haina pe care o păstrezi,*

este a celui gol. Și argintul pe care îl închizi, este al săracului ce n'are...“ Și păcătuești greu, când ai mai mult de cât îți trebue, și nu dai și lui spre ajutor.

Iubirea de argint este o dragoste fără rânduială, ca să câștigi avere. Sf. Augustin o numește otravă a dragostei, care omoară sufletul, pentru că prin ea cinstești mai mult averea, de cât dragostea lui Dumnezeu și a fratelui tău.

Din iubirea de argint se nasc și alte șapte păcate, după cum scrie Grigorie, cel pomenit mai sus, și toate merg în urma și la ținta maicii lor, adică: adună avuție mai mult de cât trebuința.

Cel dintâiu este sgârcenia și scumpetea, care împietresc inima, căci te face să strângi fără milă, și să nu te înduri de săraci.

Al doilea este și se zice, turburare a minții și se naște din frica ce ai că pierzi averea, sau din multa dorință ca să o înmulțești. Al treilea este sila, când răpești cu silnicie cele streine pentru același scop. Al patrulea este minciuna, când cu viclenie și înșelătoare cuvinte iei cele streine. Al cincilea este jurământul strâmb, adică atunci când juri mincinos ca să dobândești ceva. Al șaselea este vicleșugul, când cu înșelătoare și viclene cuvinte și fapte, înșeli pe aproapele tău. Al șaptelea și cel mai de pre urmă, este trădarea, precum a făcut Iuda, Stăpânului.

In acestea toate, păcătuești în trei feluri. Intâiu, de ai putere și nu ajuți la lipsă pe sărac. Al doilea: Dacă pentru multă sârguință și dragoste pentru avuție calci vreodată legea, și nu faci ceea ce ești dator, adică nesocotești slujba Bisericii, și lucrezi sărbătoarea, ca să-ți adaogi avere și altele asemenea. Al treilea: Dacă pentru această pricină aduci mare sminteală sau vre-o pagubă oarecare aproapelui, fie trupească sau sufletească. Iubirea de argint te face

să te păgubești de cereștile bunătăți, pentru cele vremelnice și deșarte, și robește inima ta, ca un tiran, cu nesățioasa dorință de avere. Aceasta este undița înșelătoare a diavolului, acoperită cu aur; și cu aceasta amăgește pe iubitorii de argint și îi face robi ticăloși ai avuției, și-i cuprinde în lanțuri de fier ca pre robi.

Pentru ce dar, nebune, aduni avuție vremelnică? Oare socotești să te bucuri de ea în viața aceasta și să câștigi în cer pe cea veșnică? Te înșeli! Căci iubirea de argint nu-ți aduce nici un folos, ci mai mult necaz și durere. Și apoi, Domnul nu dă iubitorilor de argint avuția cerească, ci celor săraci de bună voie, cari și-au depărtat pofta lor dela aceste vremelnice și deșarte bunătăți ale lumei, și au poftit cele cerești. Iar iubitorilor de argint, le va da muncile veșnice în Iad, căci pentru nesațiul lor au ales mai mult pământul decât cerul, poftind lucruri trecătoare.

Caută dar și vezi câtă pedeapsă îți dă iubirea de argint și ce folos. Și nu în vistierie aici pe pământ, fiindcă vistieriile acestea se strică și nu pot să sature pofta ta; ci te întoarce la binele cel adevărat, care singur poate să-ți vindece inima, adică binele pe care ți l-a gătit Domnul în ceruri. Iar toate aceste vremelnice bunătăți, sunt pline de amărăciune și necaz. Când oamenii nu le au, le doresc și când le câștigă, le urăsc. Destul îți sunt acestea, pentru întâia ta învățătură, despre nemilostiva iubire de argint.

Al doilea, de ești sărac și dorești să te îmbogățești, (care este iubire de argint mai mare de cât să fi avut avere și s'o iubești) mulțumește lui Dumnezeu pentru sărăcia ta, căci mai lesne este săracului să facă fapta bună, de cât bogatului. Aceasta cunoscând-o filosofii, urau bogăția, căci îi împiedica de a câștiga înțelepciunea și alte virtuți. Și de oarece ei, nu aveau lumina lui Hristos, numai de lumina firii

povățuindu-se, alegeau sărăcia, deși puteau să aibă avere. Pentru care pricină tu, fiind luminat de lumina cea prea înaltă a Darului, nu cunoști acest adevăr, și să faci de voie fapta bună, mulțumind Prea Înțeleptului Dumnezeu care ți-a dat sărăcia ca un mijloc și unealtă sigură a mântuirii tale? Înțelege acest adevăr: dacă filosofii, numai pentru înțelepciunea din afară a lumei defăimau averea, posteau, umblau goi, nu beau apă la setea lor și își pricinuiau alte multe suferințe și necazuri trupului, pentru ce nu faci și tu așa, tu care ești ucenic lui Hristos și nădăjduești să dobândești bogăția cea cerească și nestricăcioasă de care nu se învrednicește vre-un bogat, de nu va trece calea cea strâmtă, pe care au trecut toți Sfinții și însuși Stăpânul Hristos, Impăratul cel ceresc? Pentru ce nu te înveți din pildele altora? Ghiezi, sluga Proorocului Eliseiu, căutând avere, a moștenit lepra în toata viața lui. Anania și Sapfira, pentru iubirea lor de argint, cu Dumnezeeasca judecată s'au lipsit de această viață trecătoare. Vezi pe ticălosul Iuda, la cât rău l-a adus aceasta patimă? Nu numai acestea, ci și alte pilde afli în Sfânta Scriptură, din care cunoști că partea celor săraci este mai sigură de mântuire, căci mulțumesc în sărăcie, Binefăcătorului.

A treia și cea din urmă învățătură: de ești bogat, socotește că sunt deșarte și mincinoase toate aceste bunătăți trecătoare. Au fost mulți, prea bogați și prea cinstiți, iar mai pe urmă au ajuns în mare sărăcie. Căci într'un ceas se întâmplă să pierzi bogăția ce ai, sau o vei lăsa la moartea ta, când se face acea jalnică și strașnică împărțire, adică trupul să ți-l stăpânească viermii; lucrurile, moștenitorii; iar sufletul tău, diavolii cei nemilostivi să-l muncească în veci. Dă dar, milostenie cât îți este puterea, ca să nu te stăpânească șarpele iubirii de argint și să păti-

meşti ca şi bogatul despre care povestim mai jos. Şi de se leneveşte voinţa ta, sileşte-o, căci nu ai mai întemeiată bogăţie de cât aceea ce o împarţi la săraci, şi pe care nimenea nu poate să ţi-o fure, şi nicidecum nu se strică, precum bogăţia cea vremelnică.

Povestire înfricoşată despre nemilostivire

Scrie învăţatul Simon, că în părţile Italiei, aproape de Spalato, se află un iaz foarte adânc, care se numeşte *„al ţăranului"*. Se zice, că în anii trecuţi, locuia în locul acela un ţăran foarte bogat cu averi trecătoare, însă era avar şi nu avea milă de săracii şi nenorociţii ce se rugau, în cât nu putea să vadă sărac la uşa lui, de trei ori ticălosul, şi-i înjura, şi-i gonea. El avea soţie, feciori şi nepoţi. Intr'o zi, când acest nemilostiv era cu lucrătorii săi la ţarini şi lucrau, şi nu era acasă de cât o noră a lui, bună la suflet, cu doi fii ai săi, a mers un sărac frumos la faţă şi minunat, care a cerut femeii milostenie. Şi ea i-a dat ce-a putut, apoi l-a sfătuit cu dragoste şi cu îndurare să plece mai înainte de a veni socrul ei, sau altul dintre rudeniile ei nemilostive, ca să-i facă vre-o supărare. Iar săracul a zis către ea: *In seara aceasta, bagă de seamă cu luare aminte, când vei vedea că va ţâşni un isvor în mijlocul casei tale, ia un copil al tău şi fugi în muntele acela ca să scapi fără vătămare. Căci Domnul a urât nemilostivirea casei acesteia, şi vrea să o piardă.* Acestea zicând s'a făcut nevăzut. Şi la trei ceasuri din noapte, ţăranul şezând la cină, cu rudeniile şi prietenii lui, a început a isvorî apa în mijlocul casei, precum a spus mai înainte Ingerul. Atunci acea milostivă femee, s'a sculat îndată de la masă, şi luându-şi pe amândoi copilaşii ei, alergă grabnic către munte, după poruncă. Şi într'acel ceas, s'a scufundat acel nemilostiv bogat împreună cu casa

sa şi cu rudeniile şi cu toate lucrurile lui. Şi nu numai atâta, dar şi un râu de apă a eşit din acel loc şi curgea grabnic după nora sa drept pedeapsă că nu a luat numai un copil după cum i-a zis Ingerul. Ea înţelegând pricina, s'a spăimântat, şi a lăsat un copil şi a alergat cu sârguinţă sus în munte. Dimineaţa s'a aflat acolo o baltă unde era casa ţăranului, atât de adâncă, încât nu i se da de fund ori-câţi stânjeni de funii s'ar fi lăsat în apă. Dincolo de baltă ca o aruncătură de piatră, este alt iaz mic, unde a ajuns apa pe copil şi l-a înecat dumnezeeasca judecată.

Se găsesc în această mare baltă, peşti mari, dar sunt fără nici un gust, cum i-am văzut cu ochii (zice dascălul de mai sus) unde m'am dus, îndată ce am auzit o minune ca aceasta, ca să mă încredinţez de adevăr. Şi am întâlnit pe nora ţăranului, şi am întrebat-o duhovniceşte să-mi spue de a avut vre-o faptă bună, pentru care a miluit-o Domnul. Iar ea a răspuns, că de câte ori avea prilej, dădea multă milostenie; şi când scotea vin, şi nu era vreun sărac să-l miluiască, vărsa pe pământ puţin zicând acestea: Primeşte, o pământule, maica noastră, această puţină milostenie, pentru dragostea Stăpânului nostru, de vreme ce nu am cui să o dau!

Deci, am cunoscut că pentru această faptă bună a ei, i-a dăruit prea bunul Dumnezeu unul din copiii ei; iar pe cellalt l-a înecat, pentru necredinţa tatălui lui. Să nu fie necredincios cineva de această minune înfricoşată, căci martor îmi este Domnul, aşa este adevărul. Până astăzi se văd acolo băltile, după cum s'a zis mai sus. Până şi copiii cei mici le numesc *„Băltile ţăranului"*, şi le-au zidit împrejur, ca să nu cază vre-un dobitoc şi să se înece.

Vedeţi fraţii mei, cât de mare răutate este nemilostivirea? Deci de vreme ce numai nemilostivirea

este fără-de-lege, dar încă să iei dobândă și să bei sângele săracilor, câtă nelegiuire ți se pare că este? O, neîndurarea unora, cărora, mai bine a le zice necreștini de cât creștini! Cum au, nelegiuiții, atât de neomenoasă inimă, și suflet nemilostiv și rău, să ia, nesocotiții, la o sută, cinci-zeci camătă; și de multe ori îndoesc banii, nesățioșii! Pentru că ia de la sărac dijmă cât voesc, le ia vinul, unt-de-lemnul și grâul pe preț mai mic, de cât se vinde atunci; pentru că i-au împrumutat cu bani mai înainte, și le vine camătă îndoită!

O, nesățioasă iubire de bani! O neomenoasă nemilostivire! Și nu vă gândiți, nepricepuților, de muncile jalnice ale Iadului, ci alegeți mai bine să aveți aici un ceas câștig și acolo să vă ardeți în veci cu acel nemilostiv bogat? Incetați, fraților, cu această nelegiuire! Temeți-vă de Domnul, și vă siliți inima spre milă, ca să scăpați de acea înfricoșată osândă, căci acolo nu folosesc lacrămile! Dar nu numai după moarte pedepsește Milostivul Dumnezeu pe cei nemilostivi, ci și într'această vremelnică viață, a arătat ca un drept Judecător, prin multe semne înfricoșate și pilde, cât urăște pre această fără-de-lege, din care să scrim câte-va spre adeverire.

In anii dela Hristos 1516, era la Florența un egumen la Monastirea Sf. Marco, cu numele Antonie, om îmbunătățit și învățat. Acesta făcând rugăciuni într'o noapte, mai înainte de vremea Utreniei, a auzit turburare și gâlceavă multă în stradă. Și eșind din monastire, a văzut mulțime mare nenumărată, ca și cum ar fi fost oameni călări pre cai negri. Și i-a întrebat de două ori, ce oameni sunt. Și n'au răspuns. Atunci, Antonie pricepu că este o vedenie, și rugându-se puțin cu frică multă, i-a jurat cu numele lui Hristos, să-i spue cine sunt și unde merg? Atunci i-a

zis unul dintr'înșii: *Draci suntem și mergem la cetate să luăm pe un iubitor de argint, cămătar, și foarte bogat în fără-de-lege, să-l băgăm cu trupul în iad, după cum ne-a dat voe Domnul, spre pilda altora.* Le-a zis cuviosul Avva: *Vă jur pe Dumnezeu, să treceți iarăși pe aici după ce-l veți lua.* Și intrând în chilia sa, se rugă. Și preste puțin timp, auzind gâlceavă, a ieșit iar și vede pre acel ticălos iubitor de argint, că-l pusese îndoit ca un sac cu pae, pe un cal fără șea, și strigau: *Iată cămătarul care bea sângele orfanilor și al văduvelor!* Iar Antonie a rămas plin de frică și întristare la această jalnică arătare.

După ce s'a făcut ziuă, doi boeri, fii ai acestui iubitor de argint, s'au dus, rugând pe susnumitul Antonie, să meargă la înmormântarea tatălui lor, să ție cuvântare; căci voiau cu mari cheltueli să cinstească prea mult pe tatăl lor. Și el mergând la casa lor, le-a zis ca să arate trupul lui. Iar ei aveau un sicriu bătut în cue, plin cu alte lucruri, ca să fie greu, ca și cum ar fi fost tatăl lor. Și spuneau diferite pricini ca să nu-l deschidă. Le zice lor Avva: *Pe mine mă amăgiți ticăloșilor? Eu, astăzi am văzut pe tatăl vostru cu câtă rușine și chin îl duceau dracii în iad, în care veți merge și voi, de nu veți întoarce săracilor, câte cu nedreptate și rău au fost luate de tatăl vostru, de trei ori ticălosul, — și nu încercați să-i pregătiți sicriu plin de pae, nici să-i faceți pompă și cheltuială, căci dracii i-au făcut-o cum i se cădea și l-au dus în gheena focului să arză cu celălalt bogat totdeauna.*

Acestea auzind ei, au rămas de rușine si ocară, văzând descoperit ceea ce ei socoteau să ascunză, și lăsară cheltuiala nesăvârșită

Asemenea încă, Kesarie scrie la „Dialog" că a murit un iubitor de argint și a cerut muerii lui ca să-i facă un bine, iar ea i-a făgăduit cu jurământ, că-i va

îndeplini orice cerere, neştiind gândul lui. Şi el i-a spus: *Această pungă cu galbeni voesc ca să mi-o pui în mormântul meu, cu dibăcie ca să nu te vază altcineva, şi să-i fure mai pe urmă.* Deci, după ce a murit ticălosul, femeia a făcut voia lui, după jurământ, şi i-a pus galbenii sub cap ca şi cum ar fi fost o pernă. lar doi din cei ce-l îngropaseră au priceput, şi s'au dus noaptea să-i fure. Insă cum au deschis sicriul, având şi o făclie aprinsă, văd doi draci înfricoşaţi cari stau deasupra mortului, şi unul scoţând din pungă galbenii îi da celuilalt, care spinteca pieptul mortului şi-i îndesa în inima lui, zicând: *Aur pofteşti, nesăţiosule, satură-se inima ta cum pofteşte.* Acestea văzându-le hoţii, au fugit, cu frică mare şi cu cutremur.

Altă povestire.

In părţile Franţei, era altul oare-care, având nesaţiu mult la avuţie. Iar la vedere se arăta evlavios şi se ruga adesea. Iubea pe slujitorii bisericeşti, ca să acopere prin aceasta, patima iubirei sale de argint; şi aceştia îl sfătuiau să se pocăiască ca să nu fie osândit în Iad. Iar el se prefăcea că dădea milostenie şi astfel şi-a trecut toată viaţa lui. Şi în ceasul când eşia sufletul lui cel spurcat, au venit la casa lui doi câini negri înfricoşaţi, sărind pe aşternutul unde zăcea ticălosul cu durere şi chin groaznic. Şi după ce şi-au pus limbile lor de multe ori în gura lui, a scos şi el limba lui şi o spânzura de o palmă afară din gură. Atunci câinii au tras-o şi au rupt-o din rădăcină şi au luat-o împreună cu sufletul lui în gheena cea nestinsă. Iar trupul lui l-au lepădat să-l mănânce fiarele.

Scrie Episcopul Vichentie, că era un iubitor de argint, care după ce a cinat într'o noapte cu rudeniile

şi prietenii lui, a adormit. Şi după puţin s'a deşteptat, strigând tare cu multă frică. Iar femeia lui l-a întrebat pricina fricii lui. El a zis: *La divanul lui Hristos m'au dus, şi mi s'au adus atâtea învinovăţiri, încât nu ştiam să răspund, să aflu vre-un ajutor. Şi astfel a dat Judecătorul hotărâre asupra mea, ca să arz totdeauna în iad, şi m'au dat sub stăpânirea diavolilor, fiindcă m'au aşteptat multă vreme la pocăinţă, şi eu n'am vrut să las păcatul.* Acestea zicând, a apucat o haină a unei slugi a lui şi îmbrăcându-se, a mers în grabă la o biserică a călugărilor unde se cânta slujba Utreniei. După ce s'a făcut ziuă, călugării îl sfătuiau să se mărturisească, poate că Domnul îl va ierta, şi să nu-l osândească în iad. Iar el zicea că nu mai este cu putinţă să mai afle iertare. După acestea, cum îl duceau la casa lui şi treceau pe lângă un râu, văd o corabie neobişnuită care altădată nu s'a mai arătat ca aceea, şi în care nu era nici un om. Iar el zicea, că este plină de draci, şi într'adins au venit ca să-l ia. Şi atunci ei l-au răpit îndată, şi a pierit într'o clipă cu corabia, şi nu s'a mai ivit

Incă scrie acest Vichentie, despre alt iubitor de argint. Că era foarte greu bolnav şi într'o zi a trimes pe sluga lui, ca să scoată un sac cu grâu şi să-l dea săracilor. Iar el mergând, a aflat în locul grâului o mulţime de şerpi. Aceasta auzind bolnavul, s'a pocăit de păcatele lui, s'a mărturisit, a plâns cu amar, întorcând toate strâmbătăţile, şi a făcut milostenie. Apoi după ce s'a împărtăşit cu Sfintele Taine, i-a venit sfârşitul. Şi a poruncit, când îi va eşi sufletul lui, să-l arunce gol, ca să-l mănânce şerpii, pentru canonul păcatelor lui şi iertarea sufletească, ca să nu-l muncească dracii pururea în Iad. Şi cum l-au aruncat în grămadă, l-au mâncat şerpii cu oase cu tot, şi astfel a pierit, şi nu s'a mai arătat.

Asemenea a murit alt iubitor de argint, nepocăit, și preotul de enorie nu voia să-l îngroape la biserică, fiindcă nu s'a mărturisit, nici s'a împărtășit la moartea lui. Iar rudeniile mortului îl înfricoșau pe preot, că dacă nu-l va îngropa, îi vor face multă pagubă. Iar el le-a zis lor să-l pue deasupra unui cal, și să-l lase să meargă unde va voi, și unde se va opri calul, în acel loc să-l îngroape. Deci au primit rudeniile mortului, crezând că vor face calul ca să meargă la biserică. Dar îndată ce puse pe cal acest pângărit trup, calul a alergat îndată cu sârguință, și a stat dedesubtul unei furci unde se spânzurau tâlharii. Și cu toate loviturile ce i-au dat n'a vrut să se miște nicidecum din acel loc. Atunci rudele lui cunoscând dreapta judecată a lui Dumnezeu, n'au mai zis nimic, ci l-au lăsat în acel loc, au făcut o groapă și l-au îngropat ca pre un hoț. Și într'adevăr toți iubitorii de argint, sunt pe față furi, tâlhari și răpitori, căci nedreptățesc pe săraci, și beau ca lipitorile sângele lor. Și ei se îngrașe și se satură, iar săracii mor de foame și de goliciune. Dar, vai lor, căci aici își fac voile lor, și trăesc norociți vremelnic, cu suferința și osteneala orfanilor și a văduvelor, iar acolo vor afla astfel de nenorocire, în cât nu vor avea nici o odihnă, ci totdeauna se vor arde cu neîndurații și nemilostivii diavoli!

CAPITOLUL X.

Despre dobitoceasca curvie

Nu știți că trupurile voastre sunt case ale lui Dumnezeu? Și cela ce va strica aceasta, îl va strica pre el Dumnezeu", zice Apostolul Pavel. Toate celelalte păcate pângăresc și spurcă numai sufletul; iar această urâtă fără-de-lege a curviei, pângărește pe om, și la suflet și la trup. Deșartă și mincinoasă este toată frumusețea trupului, și fără-de-minte și orbi sunt câți păgubesc cereasca bucurie, pentru atâta de scurtă dulceață și spurcată poftă. Când este trebuință de această faptă afrodisiacă, pentru înmulțirea neamului nostru, după dumnezeiasca poruncă, și se face cu a Bisericii rânduială precum poruncesc sfintele Legi ale Sfinților Părinți, nu este de fel păcat.

Curvia este un păcat de moarte, care se biruește foarte lesne, depărtându-te cu totul de ispitirea și locurile în care se dă lupta. Și cine socotește să cerce vreo faptă trupească, și apoi să se oprească de tot, se amăgește. Pentrucă mai lesne este să păzească întreaga înțelepciune, un tânăr feciorelnic, decât cel văduv. Pofta trupului, frate, este un cal fără frâu, care ori câte râpi află, cade și se rănește. Iar întreaga înțelepciune este frâul care o oprește și o împiedică. Cel ce voește ca să nu se răstoarne, să ție frâul tare, să dea trupului să mănânce cât îi ajunge, și nu mai mult.

Cel ce se pângărește la acest păcat, cu greu poate să se întoarcă la pocăință; nici poate să ridice ochii la cer, ci caută ca dobitoacele tot la pământ, neavând în sine nimic cuvântător, și se orbește atât de mult, în cât face înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, asemenea necuviințe, pe care nu ar îndrăzni nici de cum să le facă, înaintea unei slugi a lui, sau a unui copil mic.

Despre acest păcat, zice Sf. Pavel, că nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu câți se află în acesta, care este un foc și flacără a iadului. Materia ei, este lăcomia pântecelui; para ei e necinstea; cenușa, necurăția; fumul, sfiala și rușinea; scânteile și sfârșitul ei este pedeapsa și stricarea trupului, scurtarea vieței, stingerea faptelor bune și călcarea Legei. Pentru aceasta trebue să ai multă grije și gândul împotriva ei, și arme tari ca să nu te biruiască. Și precum fugi de foc ca să nu te arză, așa trebue să fugi și de această văpae a trupului și foc al iadului. Să nu te bizuești de fel la trecuta ta întreagă înțelepciune și înfrânare; fiindcă mulți după ce-au biruit, mai pe urmă cu ticăloșie au fost biruiți.

In ce chip focul înmoaie fierul și-l preface în firea lui, așa și para curviei moaie pe bărbații de fier, chiar de ar fi cât de tari.

Pentru aceasta fugi de locurile primejdiei, pricinile și toată materia ei, știind a ta slăbiciune. Și nu te încrede în sineți, fiindcă alții mai virtuoși decât tine au fost biruiți. Cu neputință este, să mergi la moară și să nu te umpli de făină. Sau să ții smoală și să nu se lipească de mâinile tale. Cu cât te amesteci cu lumea și cu muerile, atâta te întinezi. De nu vei împreuna focul cu surcelele, flacăra nu se aprinde. Precum din lovitura pietrii și a fierului se aprinde focul, așa de cuvintele muerii la urechile bărbatului,

se întărâtă pofta curviei. Și de nu te vei păzi cu luare aminte să fugi de primejdie, degrab vei fi biruit, căci puțini sunt cari n'au plătit de fel dajdia diavolului curviei, ori la tinerețile lor, ori la bătrânețe, sau cu fapta, cu mintea și cu gândul. Fiindcă la acest păcat, nu numai faptele din afară sunt oprite, dar și ale lor pofte; adică să nu privești fețe frumoase, sau să se atingă mâna ta de trupul altuia, sau să te împodobești, să te speli, să te razi și să-ți îmfrumusețezi fața ca să te iubească, și altele asemenea. Sau să joci și să cânți cu organe drăcești, și alte fapte ca acestea, care sunt grele păcate, și trebue să le urăști. Inlătură și altele câte știi că te vatămă, iar mai ales să fugi de vinul mult și de lene, ca de șerpi, căci acestea sporesc mult curvia. Și trebue pururea să lucrezi ca să fugă gândurile, mai ales când ai în trupul tău războiu. Inaintea tuturor treburilor tale, să fie aceasta, adică: să citești învățăturile care le scrim aci mai jos, spre sfătuirea ta, să le ai totdeauna ca niște arme și pavăze la războiul trupului. Acest război este mai puternic de cât celelalte și mai supărător, fiindcă vine dela un vrăjmaș care este împreună cu tine totdeauna, și de aceia ai mare primejdie. De aceia scrim și noi mari învățături și leacuri mai tari, pentru ca să poți mai întâi cu dumnezeescul Dar și nebiruita putere a celui întru tot puternic Dumnezeu, să biruești pe vrăjmașii tăi. Și al doilea, cu armele acestea pe care să le ai totdeauna gata, nu numai în vremea războiului, ci și când te odihnești, ca să le deprinzi mai bine.

Cel dintâi sfat și leac de folos împrotiva curviei după cum ne povestesc dascălii noștri cei înțelepți, este paza cea cu sârguință, stăpânirea și păzirea tuturor simțurilor și mai ales a vederii; căci ochii sunt un liman unde intră toate deșertăciunile în su-

fletul nostru. Ochii sunt uşile prin care intră veninul otrăvitor al plăcerilor şi întinează cugetul nostru, slăbeşte voinţa şi o înduplecă. Iar când se face înduplecarea voinţei, când te hotărăşti să faci răul, este ca şi cum am zice că l-ai făcut. Pentru că din vedere se naşte dragostea, şi din dragoste se face înduplecarea voinţei şi din aceasta se săvârşeşte fapta. Adică, dacă vezi un lucru bun şi frumos îl poftești, şi aşa hotărăşti în mintea ta să-l dobândeşti, de vei avea prilej; după care faci deplin şi faptul păcatului. Şi de nu l-ai fi văzut, ar fi lipsit celelalte. Deci să nu priveşti nici odată, aceea ce-ţi pricinueşte pagubă, aducându-ţi aminte cât rău au pătimit strămoşii pentru că au privit pomul cel oprit în Raiu, pentru care pricină cu moarte au fost osândiţi, nu numai ei, ci şi noi toţi strănepoţii lor. De nu ar fi văzut David pre Versavia, n'ar fi făcut prea-curvie şi ucidere. Ochiul a prostit pe înţeleptul Solomon de a făcut astfel de nelegiuire. Alţi mulţi plini de bunătăţi şi minunaţi bărbaţi, mai înainte de lege şi după lege, ca să vadă frumuseţea feţei muerilor, au suferit mare pagubă. Şi de vreme ce unii ca aceia jalnic s'au prăpăstuit, fiindcă nu au luat aminte de a se păzi cu sârguinţă, cine dintre noi cei neputincioşi va scăpa de nu se va păzi cu temei? Deci, nu privi niciodată femeia în faţă, nici să-i vorbeşti cu îndrăzneală şi prietenie, nici să gândeşti la frumuseţea ei; ci mai mult să socoteşti stricăciunea trupului cum se face după moarte. Aceasta vrea să întărească cuvântul stăpânesc: *„Când ochiul tău te sminteşte, scoate-l pre el,“* adică să nu vezi aceea ce-ţi aduce pagubă; ci să te lipseşti de acea vedere vătămătoare de suflet, şi aşa scoţi ochii tăi, adică reaua poftă şi dorinţă. A doua simţire este auzul: astupă-ţi urechile să nu auzi cântecele sirenei, adică cuvinte necuviincioase şi de ruşine; cântece din organe muzicale cum şi atâtea altele asemenea, căci toate acestea, iar mai vârtos danţul şi cântecele, aprind para cea trupească. A treia simţire a ta este mirosul; nu purta aromate, trandafir şi alte flori ca să dea miros. La aceasta nu stăruesc să spun mai mult, fiindcă aceste lucruri le ţin femeile, iar nu bărbaţii, şi nu femeile cele pricepute, ci cele nepricepute şi fără minte. A patra este pipăirea de care trebue să te păzeşti cu mai multă luare aminte, căci cu neputinţă este să vii la pipăire şi să nu săvârşeşti fapta, de va fi şi locul potrivit. Pentru aceea, înţeleptul Ieronim, scrie unui cleric, prieten al lui, cuvintele acestea: *„Nepotiane, fratele meu! Bagă bine de seamă, de câte ori mergi ca cleric, să cercetezi fecioară sau văduvă, să nu intri nici odată singur în casa ei, ci totdeauna să ai pe cineva cu tine, ca să te păzeşti prin el. Şi nu primi scrisori şi daruri dela asemenea persoane, nici tu să trimiţi de prisos, căci toate acestea sunt lemne care aprind para focului“.*

Vezi dar că şi cei virtuoşi trebue să fie cu grijă şi luare aminte? In războaiele ce fac oamenii între ei, cu cât cineva îndrăzneşte, şi fără frică luptă cu bărbăţie împotriva vrăjmaşului lui, cu atâta îl biruieşte desăvârşit. Şi când fuge de la luptă de frică şi de temere, atunci vrăjmaşul îl omoară.

Iar la acest duhovnicesc războiu împotriva trupului, cine se teme şi fuge, acesta biruieşte. Şi cine se va nădăjdui la vitejia lui ca să dea războiu vrăjmaşului, se biruieşte cu jale, ca un neputincios. La toate celelalte păcate este prilej să dai războiu vrăjmaşului tău şi să biruieşti, după cum am zice: poţi să ai bani prea mulţi şi să biruieşti iubirea de argint. Să porţi haine frumoase, să ai cinste, mărire de la lume şi să nu te mândreşti; să vezi la masă bucate alese şi să biruieşti lăcomia pântecelui. Iar ca să locueşti îm-

preună cu muerile și să păzești curăția, este cu neputință. Căci precum este peste fire, să ai pe pieptul tău cărbuni aprinși și să nu te arzi, așa este cu neputință să locuești cu mueri, să vorbești împreună cu ele, și să nu fii atras de focul plăcerilor. Fugi dar de faptele muerilor, căci nu ești mai tare de cât Samson, de cât Iraclie, de cât Olofern, de cât Ahile, cari au biruit mii de oameni și i-au omorât, iar în cele din urmă, i-au biruit muerile și jalnic i-au omorât.

De vreme ce Mergătorul Inainte Ioan, cela ce din pântecele maicei lui era sfințit, și de cât care nu era altul mai sfânt, s'a depărtat în pustie ca să scape de orice fel de greșală, cum socotești tu, să stai în lume și să nu te biruești? Te înșeli, deși zic unii că este plată mai mare, să vezi un rod frumos și să te înfrânezi, de cât să nu'l ai. Aceasta este îngăduit la celelalte păcate după cum am zis mai sus; dar despre cele trupești câți o zic, se înșeală, căci toți sunt orbi și rătăciți, și mai vârtos unii dintre călugări și duhovnici (de la cari ies aceste deșarte cuvinte) cari au la monastirile lor femei și le slujesc, pentru care vor fi cercetați groaznic în ceasul Judecății, fiindcă, măcar că ei nu fac păcate (căci este cu neputință să ție cineva foc în mână și să nu se ardă), însă cei ce îi văd, se smintesc și 'i osândesc. Deci, trebue să se ferească fiecare cu sârguință, să nu dea sminteală aproapelui, măcar că zice Legea să fie iertat vre-unul din călugări, ca să aibă pre maica lui, sau pe sora sa numai să-i slujească, dar acum nu mai trebue să se mai facă, fiindcă răul s'a înmulțit și trebue să ne păzim de împiedicare.

Nu scriu mai mult pentru această pricină, ca să nu mă osândiți că grăesc de rău pre cei sfințiți; — dar toți știți cât au alunecat în păcatul acesta, și s'au făcut de râs și poveste în lume; căci de ar fi luat aminte la început, nu s'ar fi făcut. Deci, să nu cuteze nimenea din cinul călugăresc, să aibă muere la monastire, pentru vre-o pricină oarecare ce s'ar putea întâmpla, și mai cu seamă cel sfințit. Și de este preot la monastire de femei, cum face sfânta Liturghie sau altă slujbă duhovnicească, să meargă la chilia lui fără vorbă multă, și fără ca să mănânce ceva sau să bea. Căci precum nu este iertat să mănânce muerea la monastirea de bărbați, așa și bărbatul la cea de femei.

A cincea și cea din urmă simțire este gustarea, care trebue să o păzești mai mult de cât pre celelalte, pentru Domnul, adică: să nu mănânci și să nu bei mult, fiindcă nimic alt nu înmulțește, nici nu mărește atâta războiul trupului, ca lăcomia pântecelui și beția. Și iarăși, postul și înfrânarea sunt leacuri doctoricești și de folos, la această patimă silnică. Deci nu răsfăța trupul și nu 'i face plăcerile, de voești să-l ai sub ascultarea ta. Căci în ce fel carnea sărată, sau în oțet, sau în smirnă, care sunt amare și iuți, se păstrează multă vreme, fără să se strice, și de nu vor pune una din acestea, curând putrezește și se strică, așa și trupul nostru când prin dulceți îl desmerdăm, se umple de păcate și se strică; iar prin viață aspră, rămâne în fapta bună și se păzește. Infrânează-te dar cât poți, chinuind trupul tău, și aducându-ți aminte de fierea și oțetul care au adăpat pe cruce pe Stăpânul, și multa înfrânare a cuvioșilor noștri Părinți în pustie, cari nici măcar ceva fiert nu mâncau, ci toate crude și nefierte. Mai ales marele Apostol Pavel, care își chinuia trupul său, precum însuși zice: *„Imi sdrobesc trupul și 'l robesc"*. De oarece aceia făceau așa și își munceau trupurile lor ca să biruiască acest război, cu cât dar mai mult trebue să facem noi cei mici și bolnavi? Omoară dar și tu, trupul, cu lipsirea de bucate plăcute. Nu purta haine moi, nu dormi

pe paturi frumoase, ci pedepsește trupul cu privegheri, culcându-te la pământ și alte ca acestea, ca să-l supui duhului, căci este mare mirare ca să te mântuești de moartea aceasta, mâncând și bând, și având toată trupeasca odihnă; fiindcă pre cât se împuținează lemnele, cu atâta para se micșorează. Scoate dar materia, ca să stingi focul. Lasă vinul și bucatele felurite, ca să stingi sminteala. Cine lingușește pe sluga lui și 'i dă mâncări alese și frumoase, îl face în cele din urmă să se răsvrătească. Cine dă trupului său plăceri și odihnă, întărește pre vrăjmașul lui, și 'i dă arme ca să-l omoare. Sf. Ioan Gură de Aur zice: *„Cela ce mângâe pântecele lui și duhul curviei vrea să-l biruiască, este asemenea ca acela care vrea cu unt-de-lemn să stingă focul"*. Adică cine dorește să nu curvească și apoi mănâncă și bea bine, este ca acela care toarnă untdelemn ca să stingă focul. Și bine a zis, pentru că de este cineva sătul, îl stăpânește acest războiu; și fără înfrânare, nu săvârșește întreaga înțelepciune, nici vr'o altă faptă bună. Pentru aceea petreceau cuvioșii astfel de viață aspră, ca să îmblânzească această sălbatică pornire a trupului, și când ar fi făcut aceasta, săvârșeau cu înlesnire și celelalte fapte bune.

A doua armă împotriva trupului este să isgonești degrab gândurile rele și urâtele pomeniri, îndată ce vor intra în mintea ta să turbure trupul tău. La aceasta pune multă stăruință, de vei putea, să nu lași nici de cum să intre în gândul tău, sau chiar de le-ai și gonit, să nu rămâi de fel în gândul curviei, ci să-ți aduci aminte de altceva duhovnicesc, care să-ți dea umilință și evlavie; — căci cu cât va întârzia, cu atâta se înrădăcinează mai mult și este cu greu atunci să isgonești. Pentru că mai bine este să stingi focul când începe a se aprinde, de cât când se va întinde și

va cuprinde toată pădurea. Cu mai puțină osteneală desrădăcinezi un copac de curând sădit, de cât când se va înrădăcina tare. Mai bine stai împotriva vrăjmașului tău, la ușă unde este locul strâmt, decât să îl lași să intre înlăuntru și să stăpânească casa ta.

Gândul curviei este slab ca un vlăstar de iarbă și de'i vom sta împotrivă la început când îl va pune diavolul în inima noastră, lesne îl strivim; iar de 'l primim cu plăcere și dulceață și rămânem într'însul se întărește ca fierul, și vom avea multă trudă spre a'l birui. Și iară de se va întâmpla ca din lenevirea și nepăsarea ta, să se întărească acest urât gând în inima ta, și te primejduește să cazi în alunecare, aleargă degrab la rugăciune și cu mare glas să strigi către Stăpânul, și să ceri ajutor la nevoia ta, precum fac cei ce sunt pe valurile mării, înconjurați de groaznică furtună, și roagă-te din toată inima ta, ca să nu te lase să te înec în această nevăzută furtună. Și zi psalmii aceștia din Dumnezeeasca Scriptură: *„Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte, Doamne, ca să-mi ajuți mie, grăbește"*. Și iarăși: *„Să nu dai la cele nevăzute fiare, sufletul ce se mărturisește Ție"*. Și: *„Nu ne duce pre noi în ispită"*, și altele ca acestea. Și socotește patimile Stăpânului, câte a răbdat, ca să omoare acest păcat, care te îndeamnă ca să-l faci ucigașul de oameni, diavolul. Și roagă pe Pururea Fecioara Stăpână și pe alți Sfinți, să-ți ajute să biruești acest război. Și de se află duhovnicul tău aproape, sau alt om virtuos, aleargă și-i spune, să-ți dea vre-un ajutor; — și să nu te lenevești, fiindcă în aceasta este toată primejdia. Căci deși nu vei curvi și cu fapta, ci numai de vei primi cu dulceață gândul cel spurcat ce simți în această plăcere, se socotește și aceasta curvie, și tare se canonisește.

Ia aminte la cele multe pedepse pe care le-a tri-

mis Dumnezeu cel Atotputernic în lume, pentru acest păcat. A ars cele cinci cetăți ale Sodomenilor. A desrădăcinat din temelie orașul Sihem. A pierdut toată seminția lui Veniamin. A omorât pe Amun. A făcut lui David mare pagubă. A ucis pre cei doi bătrâni cari au pârât cu nedreptate pre Susana. Dar ce să zic una câte una deosebit? Pentru pricina acestui spurcat păcat, a trimis acel înfricoșat potop și a înecat toată lumea. Și în scurt zicând, toate pedepsele mari pentru acest păcat, le-a trimis Domnul. Și trebue să se cutremure toți câți se află în el, să nu pătimească și ei cele asemenea.

Să știi lămurit, că de vei voi ca întotdeauna să fii în noroiul acesta al trupului, și să-ți faci pofta ta, socotind că te vei sătura, te înșeli, pentru că păcatul este nesățios. Mai cu osebire, cu cât te deprinzi la această vină, cu atât pofta se aprinde mai mult și smintește trupul. Puterea ta se împuținează, și ispitele se înmulțesc. Și așa se face o fire și obiceiu, care pe urmă nu le mai poți lăsa. Pentrucă de nu te vei împrotivi obiceiului, se face deprindere de nevoe. Silește-te dar dela început, să te lupți, și cu ajutorul Domnului, prea lesne vei scăpa. Căci cu cât mai mult te vei împotrivi păcatului, cu bărbăție și putere, cu atât mai degrab sminteala dispare, și tu rămâi vesel căci ai biruit pre diavolul, iar sfinții Ingeri vin să-ți slujească, precum și Domnul când a biruit pre ispititorul. Iar de te vei birui de lene, dulceața păcatului va trece ca un fulger degrab; iar amărăciunea conștiinței care rămâne în suflet și turburarea te va necăji cu mai mult chin, de cât ai fi avut dacă răbdai un ceas acest răsboi.

De nu îndrăznești înaintea vr'unui om să faci păcat, pentru rușinea spurcatei fapte, cum nu te rușinezi, nepriceputule, de păzitorul sufletului tău, care

stă lângă tine totdeauna, și te păzește? Dar, ce zic eu, de Inger? Insuși Stăpânul ca un Dumnezeu necuprins, se află în fie-ce loc, și cutezi, nerușinatule, să săvârșești această urâtă faptă înaintea Ziditorului și Mântuitorului tău care a pătimit atâta ca să te isbăvească de păcatul acesta, care spurcă sufletul și trupul și toate mădulările tale cari s'au făcut mădulări ale lui Hristos, în dumnezeescul Botez, și tu le faci mădulări ale curviei? Și din asemenea îngerilor, cum erai când aveai curăția, te faci asemenea cu dobitoacele? Dacă cineva ți-ar zice numai cu cuvântul dobitoc sau vită, o socotești ocară și necinste. Pentru ce dar te faci de bună voe, nepriceputule, ca porcul când iese din gunoiu și din noroi unde-i este obiceiul lui să se tăvălească? Uită-te la dânsul ce frumusețe are, și cum miroase! Nu îți întorci ochii să nu-l vezi, și 'ți astupi nasul de putoarea lui, și nu suferi să atingă nici măcar marginea hainei tale? Dar cum nu te scârbești de tine, ticălosule, care ești mai murdar decât el, la suflet, ceea ce este mai rău de cât murdăria trupească, de care ai putea să te speli în bae? De spurcăciunea sufletului nu te curățește altă apă de cât a lăcrămilor pocăinței care este de mult preț.

Când ai sminteala trupului, amăgește pofta trupului tău și zi, că peste puțin vei face voia ei. Și dacă va trece ceasul, socotește că ai făcut păcatul și ți-ai împlinit pofta ta. Și a trecut acea blestemată dulceață, și gândește ce ai câștigat și ce folos ai luat.

Fiindcă de-ai fi făcut păcatul cu fapta, nici o dulceață sau plăcere nu-ți ar fi rămas s'o simți mai pre urmă, ci ar fi trecut ca o umbră într'un minut și s'ar fi făcut nevăzută ca un vis al nopții trecute. Și ți-a rămas datoria să plângi nelegiuirea ta, rușinea la mărturisire, truda și osteneala ca să-ți împlinești canonul, mustrarea conștiinței să te roază neîncetat, și

(cea mai rea de cât toate), osândirea în munca cea veșnică, că ai să arzi neîncetat în focul cel nestins.

O! răutatea ta, diavole! La câtă nesimțire și necunoștință aduci pre ticălosul om, pentru o plăcere otrăvitoare de o clipă, să ia astfel de pedepse și iadul fără sfârșit! Deschide-ți ochii, păcătosule, și rupe acoperământul ce ți l-a pus diavolul pe față, ca să nu vezi cursele lui, nici să simți paguba ta.

A șaptea învățătură, să fie pomenirea morții. Că alt gând, nu ajunge să potolească întărâtarea trupului, precum acesta. Adică, să gândești la putoarea și grozăvia, cum se face după moarte fața acelei ce ți se pare acum atât de frumoasă și împodobită: ochii se scurg, gura rămâne neagră și vestejită, fața galbenă, capul nemișcat, și în scurt se face un chip urât și înfricoșată vedere. Toate acestea să le gândești când îți va veni pofta curviei. Închipuește-ți că privești în mormânt, acel trup împuțit pe care-l poftești. Și cu mijlocul acesta, nădăjduiesc să biruești păcatul, precum a făcut un sihastru îmbunătățit, care era bântuit de gând rău și aducerea aminte de o femee prea frumoasă pe care o cunoștea în lume.

Intr'o zi, venind un prieten al lui să-l vază, i-a spus că femeea aceea a murit. Aceasta auzind sihastrul, s'a dus la mormântul ei într'o noapte, și luând un ștergar a șters cu dânsul trupul ei cel împuțit care era putrezit și s'a întors la chilie. Și din acel ceas, de câte ori avea în trup puțină pornire pătimașă punea înaintea lui acel ștergar cu putoarea mortului și zicea către sine acestea: *Satură-te acum, curvarule, de împuțiciunea pe care o poftești!* Și prin mijlocul acesta s'a isbăvit de ispitirea diavolului, cu Dumnezeescul dar. Și nu numai trup mort, dar și viu, de vei socoti cu luare aminte cum este înăuntru fără îmbrăcăminte, adică gol, și ce este în lăuntrul trupului, vei

face asemenea precum a făcut sihastrul de mai sus. Așa, cu adevărat, de s'ar vedea ce este ascuns sub pielea aceasta și să o privești, ai mărturisi că frumusețea aceleia pe care atât o poftești, nu este altceva de cât numai un mormânt zugrăvit, plin de putoare, care se vede în afară frumos, și înăuntru este plin de necurăție. Când vezi ceva flegmă, sau altă necurăție pe haina ta, te îngrețoșezi, chiar cu vârful degetelor să te atingi. Pentru ce dar te faci atât de nesimțitor, și poftești un vas plin de flegmă și de murdării? Așa cu adevărat, acest trup cercetat cu luare aminte, nu este altceva, de cât un sac cu lut, un burduf împuțit, un chiup *) cu murdării și un vas plin cu toată necurăția.

Iară de se va întâmpla, să aibi atâta bântuială și mare aprindere a trupului, în cât să nu-ți folosească toate leacurile zise, fie aceasta mai tare și mai arzătoare plantă de leac, cu care au biruit mulți această sălbatică și nestăpânită pară. Pune în mintea ta, că privești un puț plin de foc și de văpae nepotolită, și dracii stau gata să te arunce într'însul, când săvârșești păcatul. Căci toată durerea și necazul se biruește cu cele mai aspre munci ale Iadului. Și de nu este destul această frică a nevăzutului foc, ca să înceteze turburarea trupului tău, fă-o și cu lucrul în această pară a focului, simțită și trecătoare, precum au făcut unii din cuvioșii Părinți despre cari scrim, spre învățătură și pildă.

Simeon Metafrast, scrie în 13 zile ale lunei lui Februarie, că o muere s'a dus în pustia unde sihăstrea cuviosul Martinian, și stând afară înaintea chiliei lui, plângea zicând, că a pierdut drumul, și se ruga de el să o primească în chilie, ca să nu o mănânce fiarele.

*) Chiup, vas mare de pământ în care se păstrează untdelemnul și altele.

Iar Sfântul, fiindu-i milă de ea, a primit-o în prima chilie din peșteră și el a intrat în cea mai dinlăuntru și se ruga toată noaptea, ca să nu cadă în ispită. Dimineața, uitându-se sfântul printr'o ferestrue, a văzut muerea împodobită cu alte îmbrăcăminți frumoase, pe care le avusese ascunse într'o traistă, și în noaptea aceea s'a îmbrăcat cu dânsele, împodobindu-se. Atunci Sfântul s'a turburat ca om, nu atât din podoaba ei, cât din cuvintele ce i-a zis muerea, lăudând căsătoria, că mulți din Sfinți au cunoscut lumea și împreunarea trupului nu i-au vătămat, și s'ar putea ca și ei să pustnicească împreună. Și în scurt, să nu lungim cuvântul, s'a aplecat Sfântul, cuvintelor ei, și și-a pus în gând să săvârșească păcatul. Dar Prea Milostivul l-a păzit, și și-a adus aminte de focul iadului. Deci aprinzând foc mare, a sărit în mijlocul lui, zicând cu lacrămi: *De poți, ticălosule, să suferi această pară vremelnică, vei putea suferi și pe cea veșnică.* Iar muerea înspăimântându-se, i-a zis: *Rogu-te, Sfinte al lui Dumnezeu, să nu te omori cu nedreptate din pricina mea.* Atunci Sfântul, a fugit de acolo, și ducându-se la malurile mării, după voința lui Dumnezeu, l-a luat un corăbier cu corabia sa, și l-a dus la un ostrov. Iar femeia, cu sfatul cuviosului, lăsând toate, s'a dus în Vitleem la cuvioasa Paulina, unde s'a mântuit.

Scurtez cuvântul pentru lungime, iar cine dorește să știe sfârșitul Sfântului, să citească viața lui, să afle cum s'a dus în ostrovul acela, și cum spărgându-se o corabie aproape, altă femee l-a găsit acolo, și cum Sfântul iarăși a fugit în altă parte, iar femeia a rămas acolo și s'a sfințit.

Se povestește și în „Lavsaicon", că s'a dus o muere la chilia unui sihastru, ca să-l spurce, prea îndrăzneața. Iar el, a primit-o, asemenea temându-se

să n'o mănânce fiarele. Și peste noapte s'a turburat atât de mult sihastrul, în cât (neaflând alt ajutor ca să scape din cursele diavolului), și-a pus mâinile în flacăra lumânării și și-a ars toate degetele. Iar muerea a rămas ca o piatră, de frică, și a murit. Dimineaţa văzând-o Sfântul moartă, prin rugăciune a înviat-o. Sfântul Benedict iarăși s'a tăvălit prin spini cu totul gol, și sângerându-se, cu durerea aceia, i-a trecut bântuiala trupului. Altul s'a tăvălit gol în zăpadă. Altul a intrat desbrăcat în apă înghețată, și altul și-a pedepsit trupul său, precum Domnul l-a luminat. Fă dar și tu asemenea. Pune numai un deget al tău la lumânare, și de vei putea răbda, săvârșește și păcatul. Dacă numai mucul lumânării nu-l poți stinge cu marginea degetului tău, cum dar vei suferi acea puternică și nesfârșită pară a Iadului? Ca să pricepi mai bine de unde se naște frumusețea trupului, ascultă și nu te lenevi a ceti cu luare aminte tot acest capitol, deși este mai mare de cât cele scrise mai înainte. Obiceiul este pretutindenea când se atacă vre-o cetate, să-si puie cetățenii toată puterea și ajutorul lor la partea cea mai slabă, unde este mai multă trebuință ca să nu fie biruiți de vrăjmașii lor. Așa și noi, știind că la patima aceasta este mai slab și mai lesne prins bietul om, dăm și leacuri mai multe și mai tari.

Domnul a pus frumusețea în zidirile sale, ca oamenii să-și înalțe mintea și să cunoască pre Ziditorul lor. Și cu cât este mai frumoasă o zidire, și frumusețea ei te atrage s'o iubești, cu atât mai mult trebue să ai cunoștință să aprinzi inima ta la dragostea Făcătorului. Căci frumusețea n'o are omul dela sine, adică dela trup, ci vine dela suflet, care când se va despărți de trup, trupul rămâne grozav de urât, toată frumusețea lui se risipește, căci sufletul este pricina fru-

museții, ca chip și asemănare a lui Dumnezeu. Și de la Dumnezeu primesc strălucirea și frumusețea toate zidirile cele frumoase. Deci, iubește mai ales sufletul și nu pofti frumusețe deșartă, care se vestejește cu puțină boală. Curg zilele noastre și tinerețea trece. Bătrânețea se apropie și alergăm grabnic la moarte. Și ce se face atunci frumusețea feței noastre, când toate mădulările trupului se urâțesc și se fac neputincioase, acelea care se arătau înainte frumoase? Proorocul Isaia aseamănă frumusețile trupului cu iarba, care este astăzi verde și mâine uscată; dimineața fragedă și seara veștedă. Astfel se stinge și verdeața și frumusețea tinereții!

Deci, când vezi față frumoasă, socotește câtă stricăciune și întinăciune este ascunsă pre dinlăuntru la frumusețea zugrăvită a firii, și adu-ți aminte cum se face după moarte. Nu ce este de față, ci ce va fi în viitor, socotește. Nu privi trupul, ci cercetează duhul. Căci precum este cerul mai frumos de cât pământul, așa și sufletul este mai frumos de cât toate zidirile acestei lumi. Și de ar fi cu putință să vedem frumusețea aceasta cu ochii trupești, am defăima orice frumusețe pământească. Dar ca să nu ne mândrim, precum au pătimit unii dintre îngeri, de aceea nu voește Domnul ca să vedem aici frumusețea sufletului nostru. Fă dar în așa chip și te ostenește să-ți înfrumusețezi sufletul și să-l împodobești cu fapte bune, ca să câștigi frumusețea pe care o poftești. De se va afla undeva un isvor să aibă atâta dar apa lui, ca oricine se va spăla cu ea să se facă numai trei zile urât, iar pe urmă să rămâie tânăr prea frumos, cine nu ar dori totdeauna, cu toată bucuria, să se spele în acea apă, să rabde grozăvia acelor trei zile, ca să rămâie pe urmă în toată viața lui, prea frumos? Dacă voești să fii pururea și neîncetat frumos, spală sufletul tău

cu lacrămile pocăinței, și-ți chinuește trupul cu posturi și rugăciuni. Și de ești urât aici puține zile ale acestei vieți, dar în Raiu te vei bucura strălucind ca soarele. De ești acum bătrân, bolnav și trecut, acolo vei fi tânăr, sănătos și frumos ca un înger, adică de vei păzi aici curăția să-ți înfrumusețezi sufletul cu fapte bune. Și iarăși, de ești acum cu trupul frumos, iar sufletul să-l întinezi cu păcate, te vei scula atunci, cu trist și urât chip. Așa dar, nu pofti frumusețe nestătătoare și deșarte, aducându-ți aminte de marile pagube ce s'au făcut din pricina aceasta.

Frumusețea fetelor lui Cain, a fost pricina pentru care a pierit toată lumea (prin potop). Pentru frumusețea Elenii, s'a omorât multe mii de oameni și s'a risipit vestita și bogata cetate Troada, și alte multe răutăți și pagube feluríte s'au făcut și se fac pururea, pentru pricina aceasta, nu numai sufletului, ci și trupului. Pentru că desfrânarea înlătură vitejia, scurtează viața, strică frumusețile trupului, te face ca să risipești rău banii, pierzi cinstea și faima, și nu te mai cinstesc de fel oamenii. Aceasta aduce boala și alte multe rele, de care te scapi cu ajutorul Domnului, de vei socoti și vei medita învățăturile mai dinainte scrise, și cele două pilde de mai jos, pe care le-am povestit aici la sfârșit, ca să priceapă fiecare, cât este de urât înaintea Domnului acest păcat.

Petre Damianos scrie, că pe când învăța carte la școala din Parma, s'a întâmplat o înfricoșată judecată a dreptului Judecător, spre învățătura noastră. El spune astfel: In partea despre apus a acestei cetăți, afară de ziduri, este o biserică cu hramul sfinților mucenici Ghervasie și Protasie. Intr'o noapte, când era privegherea Sfinților (14 Octombrie), un plugar sculându-se din așternutul său, mai înainte de a se face ziuă, a mers să-și pască vitele. Iar un

vecin al lui, care iubea pe femeia lui, văzându-l că a plecat, a intrat în casa plugarului prefăcându-se bolnav de friguri, şi s'a culcat în pat lângă femee, care gândind că este bărbatul ei, a tăcut. După ce a săvârşit preacurvia, necuratul, s'a sculat din pat şi s'a dus. Făcându-se ziuă, a venit bărbatul ei, ca un om ce era temător de Dumnezeu, să meargă la biserică ca să ia anaforă. Iar femeia îl defăima şi 'l ocăra zicându-i: *Un ceas nu ai putut, ticălosule, să te înfrânezi dela spurcata împreunare trupească pentru dragostea sfinţilor, şi acum ai atâta îndrăzneală să mergi să iei anaforă?* Iar el mirându-se, a întrebat: *Pentru ce grăieşti acestea?* Şi din cuvânt în cuvânt a cunoscut că altul s'a dus în locul lui şi a înşelat-o. Atunci biata femee a început să se tânguiască plângând cu amar, (fiindcă era cinstită şi îmbunătăţită) pentru răul ce i s'a făcut. Deci ducându-se la biserica Sfinţilor, a strigat acestea înaintea icoanei Sfinţilor mucenici, în auzul tuturor: *Doamne Iisuse Hristoase Dumnezeule, cela ce ştii toate, care cercetezi inimile şi cerci cugetele! Darul tău ştie gândul meu, că chiar şi de bărbatul meu mă feream la toate sărbătorile şi acum din neştiinţă, ticăloasa, m'am înşelat şi am păcătuit! Roagute dar, Doamne, ca un Dumnezeu milostiv, să-mi ierţi păcatul, şi ca un drept Judecător, să faci degrab isbândă asupra acelui necurat, care m'a înşelat cu vicleşug şi meşteşugire, şi să-l faci arătat oamenilor, spre pildă, ca să se slăvească prea Sfântul tău Nume. Aşa, Domnul meu, auzi-mă pe mine, păcătoasa, pentru rugăciunile slăviţilor tăi mucenici Ghervasie şi Protasie, şi ale tuturor Sfinţilor tăi, amin.* Şi acestea zicând, (o, grabnică isbândă!) a intrat diavolul în pântecele celui prea curvar, şi l-a trântit la pământ, rupând jalnic măruntaiele lui şi lovindu-i tare capul de pietre, nu l-a lăsat diavolul până ce înaintea

tuturor, cu rane multe, l-a omorât. Acestea văzând toţi cei ce erau acolo, s'au spăimântat.

Asemenea, în părţile Teftoniei, era un ostaş care sculându-se într'o noapte din pat, de lângă femeia sa, s'a dus de a preacurvit cu alta. După aceea întorcându-se la casa lui, dacă l-a văzut femeia sa, striga de frică şi tremura. Strângându-se slugile la glasul stăpânei lor, cum l-au văzut s'au îngălbenit de frică, şi au fugit toţi din casa aceea, strigând tare, fiindcă li se arăta faţa preacurvarului ca a unui drac. Acestea văzând acela, a priceput că pentru fără-de-legea lui i s'a schimbat faţa în urâtă şi înfricoşată. Deci a stins lumânările şi s'a ascuns până ce se va face ziuă. Şi dimineaţa a eşit mergând să afle vre-un duhovnic, ca să se mărturisească. Iar în cale, boii şi alte dobitoace întâlnite, fugeau de el ca de un fulger şi se cutremurau nu numai dobitoacele, dar şi oamenii. Când a ajuns la o biserică, şi l-a văzut un duhovnic, a închis uşa, blestemându-l, socotind că este o arătare drăcească. Iar ostaşul se ruga de afară, cu lacrămi zicând, că nu este diavol, ci pentru păcatul său s'a făcut atât de înfricoşat şi urât. Atunci mărturisindu-se şi luând dela duhovnic canon după cum se cădea, s'a întors faţa lui la starea de mai întâiu. In urmă şi-a îndreptat sufletul său prin pocăinţă.

Vedeţi, oamenilor, câtă pagubă ne face păcatul? Socotiţi câţi draci vom vedea în Iad. Multe şi nenumărate minuni aş avea să scriu pentru pricina aceasta, minuni care s'au făcut în diferite vremi. Şi au murit mulţi mai înainte de vreme pentru acest păcat. Dar le las fiindcă am lungit prea mult acest capitol, şi vreau să scriu şi despre celelalte păcate.

CAPITOLUL XI

Despre mânie și iuțime

MÂNIA este o poftă de răsbunare și poate să fie rea și bună. Mânia bună este, când faci cuvenita isbândă, ca să îndreptezi greșala sau să păzești dreptatea. Și această mânie care este îndreptățită, nu numai că nu este păcat, dar și plată ai. Dar mai cu seamă, ai păcat atunci când ești dregător și ai datorie, ca mai mare, să pedepsești greșalele, și nu te mânii, precum zice dumnezeescul Gură de Aur în Cuvântul al XI, la Matei: *„Cine nu se mânie cu pricină, după lege greșește, căci răbdarea nesocotită, seamănă greșeli, hrănește nepăsarea și îndeamnă la rău, nu numai pre cei răi, dar și pre cei buni"*. Mânie bună este când vei vedea pe cineva să greșească la arătare cu defăimarea sfintei Legi, și mâniindu-te asupra lui, să-l pedepsești; când lucrează sărbătoarea, să-l mustri; când își bate joc de Biserica Domnului, să-l bați, cum a făcut și însuși Stăpânul când a bătut cu biciul pe cei ce vindeau în biserică și altele ca acestea.

Mânie rea este, când te mânii fără rânduială și pedepsești pe cineva cu nedreptate, ori mai mult de cât se cade, sau nu este după dreapta socoteală. Atunci mânia este păcat, căci covârșește judecata și turbură mintea. Trebue să faci mijloc ca să nu stă-

pânească mânia, nici să nu depășească judecata minții, ci ca un servitor să urmeze, fiindcă din mânie se nasc și alte multe greșeli, precum: *urgia, strigarea, hula, bătaia, ocara,* și altele. In această fără-de-lege, păcătuești în multe feluri: 1) Dacă te răsbuni asupra cuiva fără să ai dreptul și fără porunca judecății; 2) Pentru o sminteală nesocotită și multa mânie, vei părăsi datoria ta, adică să nu mergi la biserică, sau să nu faci alte fapte folositoare de suflet; 3) Dacă vei huli, care este mai mare fără-de-lege de cât toate, după cum ai auzit la capitolul al șaselea; 4) De te vei blestema pe sine sau să blestemi pe aproapele tău, zicând: să-l ia vrăjmașul, sau să-l afle cutare răutate. Și cu atâta este mai mare acest păcat, cu cât omul acela pe care îl blestemi, este cu vrednicie mai mare, adică: tată sau mamă, sau mai marele tău. Iar de vei dori vre-o boală sau alt necaz trupesc vre unui păcătos, pentru întoarcere sau și alt sfârșit bun, nu este păcat. In acestea și în alte asemenea, greșește mâniosul. Cel ce dorește să se scape de ele, să citească învățăturile pe care le-am scris despre mândrie, din care se naște mânia. Deci și mândrii sunt mânioși peste tot și pentru o mică pricină se iuțesc. Dar încă mai scriem și alte puține învățături, spre îndreptarea și folosul tău cel sufletesc.

Mai întâiu să știi că cela ce te-a necinstit sau într'un chip te-a păgubit, și-a făcut mai mult rău luișî decât ție. Și iarăși, tu de te vei mânia asupra lui, și vei voi să te răsbuni, mai mult te vatămi pe sineți. Căci după sf. Ioan Hrisostom, nu se vatămă cineva de către altul, de cât prin el însuși. Și se cuvine să nu te mânii asupra celor ce te necăjesc, nici să poftești pagubă lor, fiindcă toți suntem frați și mădulări ale Stăpânului Hristos, și trebue să ne compătimim unul pre altul. Ți se pare cu cuviință, de s'ar

întâmpla să lovească mâna, piciorul, sau un picior pe celălalt, (precum se întâmplă din nebăgare de seamă de multe ori) să iei și tu o piatră să lovești piciorul celălalt? Astfel este fără-de-minte și nepriceput acela care se răsbună asupra fratelui său. Silește-te dar, să nu te biruești de mânie, nici să faci faptă sau să grăești cuvânt care să pricinuiască ceartă, — ci te depărtează de acela care ți-a greșit, și fă altceva până ce se va stinge văpaia mâniei, și să-ți treacă iuțimea. Și ceea ce îți întărâtă pofta și te îndeamnă la rău când ești mânios, lasă să treacă timp și să nu faci până ce te vei liniști, să cercetezi cu deamăruntul pricina, de este cu cuviință să se facă, și nu-ți vine dintr'aceasta vre-o pagubă sufletească sau trupească; fiindcă mulți au făcut fapte în mânia lor, de cari s'au căit mai pe urmă. Despre aceasta se vede în *„Lavsaicon"*. Oarecine l-a întrebat pe Avva Isaiia: pentru care pricină se temeau de el atâta de mult dracii? Iar el a răspuns zicând: *Din ceasul ce m'am făcut călugăr, nu am lăsat ca să iasă din gura mea mânie, ci o închidem în lăuntru.* Și iarăși Avaa Agaton zicea: *Niciodată n'am lăsat să apue soarele în urâciunea fratelui, ci puneam metanie și risipeam cearta.* Așa fă și tu, ca să te isbăvești de mânie, și să nu te stăpânești de ea, în cât să te mânii pentru cea mai mică pricină.

Acestea toate ce am arătat sunt de folos când îți greșește cineva și ești asupra lui supărat. Iar când este altcineva supărat pe tine și te necinstește, fă una dintr'aceste două: sau te depărtează de lângă el, până ce-i va trece mânia, sau dacă n'ai putința să mergi într'alt loc, potolește-i mânia cu vorbe smerite. Căci vorbirea dulce, stinge mânia; iar cuvântul cel aspru, o aţâță. Și de nu poți face una dintr'aceste, cel puțin taci când îl vezi mânios, și roagă-te Domnului pentru

el. Căci mai de laudă este să scapi de mânie tăcând, de cât să-l biruești pricindu-te cu el.

Iar dacă mânia ta nu este din pricina vreunui om, ci din nenorociri și necazuri, să știi că Domnul ți le trimite înțelepțește, spre folos, ca să ștergi păcatele tale. Și trebue să aibi răbdare și să mulțumești lui Dumnezeu care le trimite spre binele tău; precum a făcut și alții mulți, cari au avut multe necazuri, și cu pildele acelora te vei înțelepți. Adu-ți aminte de mult luptătorul Iov cel tare ca diamantul, care a suferit cu atâta răbdare astfel de rane și pagube, fără a grăi vre un cuvânt greu către Domnul. Incă și de Proorocul Moisi, care nu s'a iuțit cu mânie la multa cârtire a jidovilor nemulțumitori. De prea blândul David, care a pătimit atâtea goniri, ocări și necinstiri, și nu s'a mâniat, ca să facă isbândire asupra vrăjmașilor săi. Și nu numai acei Sfinți din Legea veche, dar cu mult mai mult, cei din Harul cel nou, precum zice Sfințitul Luca, în Faptele Apostolilor: pe când băteau fariseii pe sfinții Apostoli, ei se bucurau, căci i-a învrednicit Dumnezeu să fie defăimați pentru dragostea Lui. Și iarăși, mai pe urmă, cu aceiași răbdare și bucurie și-au vărsat sângele lor, și au murit pentru Hristos și alți nenumărați mucenici. Deci, acestora să te asemeni și să înduri necazurile cu răbdare, ca să ți se facă pricină de mântuire. Urăște mânia, fiindcă ea te face să uiți pe Dumnezeu și conștiința ta. Orbește sufletul, pentru că-l lipsește de socotință și judecată și-l aruncă în primejdii felurite. Turbură mistuirea și vatămă sănătatea. Pentru aceea, cei mânioși din pricina acestei boale, trăesc puțin.

Mânia lipsește pe om de pacea din lăuntru și din afară, care este cel mai scump lucru din această lume, și-l face de petrece o viață nenorocită și plină de

întristare. Şi peste toate acestea, îl tulbură pre om mânia, în cât nici sufleteşti, nici trupeşti fapte bune poate să facă, ci nevrednice şi nefolositoare. Precum furul doreşte să aprinză foc în casa vecinului, ca să apuce şi să fure ceva, aşa şi diavolul se nevoeşte să aţâţe în inima ta mânia, ca să poată să intre în sufletul tău şi să fure şi să piardă orice bine va afla. Grozav şi prea necuvios este ca să sufere un boer, să-l lege sluga lui şi să-l ducă pe uliţi ca pe un îndrăcit, şi să-i facă şi alte multe neorânduieli şi fapte vrednice de râs. Ce altceva este mânia, fără numai sluga ta nevrednică de care biruindu-te, faci nişte fapte nebuneşti şi lucruri dobitoceşti, iar nu omeneşti? Cu a cui altuia se aseamănă faţa ta cea mânioasă, fără numai cu a unui nebun îndrăcit ieşit din minte? Ţi se pare că se cuvine să fie aşa omul cuvântător şi mai cu seamă creştinul care trebue să fie asemenea Învăţătorului şi Stăpânului Hristos, smerit şi prea blând? Stăpâneşte drept aceea, mânia, să nu te biruiască de cât atunci când porunceşte socotinţa; şi de vei face aşa, câştigi pe pământ cinste şi în ceruri cunună. Iar de te vei birui de mânie, te isgoneşti din ceruri ca un nevrednic. Oamenii fug de tine ca de un dobitoc neîmblânzit, şi însuşi mânia îţi pricinueşte moarte.

Mânia este o funie tare, cu care ne trage diavolul la diferite păcate, şi nu vedem unde mergem. Iar blândeţea este cuţitul care tae funia aceasta cu atâta uşurinţă, cu cât îl vei ascuţi mai bine pe piatra care este Hristos, socotind şi urmând blândeţelor Lui. Căci cu fapte smerite, biruieşti pre cei fără rânduială şi nerusinaţi, cari turbură pacea celor buni. Blândeţea aceasta este ca o pavăză împotriva sabiei vrăjmaşilor noştri şi trebue să o avem gata totdeauna, nu numai la nenorocire, ci şi la norociri, ca să nu ne mândrim. Căci aceasta face pre om făcător de pace

şi înţelept, şi nu vede niciodată răul ce i se face, nici pe omul acela care-i pricinueşte necazul, — ci priveşte şi socoteşte numai ce trebue să facă, ucenic fiind al prea blândului Hristos şi Mântuitorului nostru. Deci în fiecare zi dimineaţa, cugetă şi hotărăşte în gândul tău, să rabzi orice necaz ce ţi se întâmplă, şi primeşte certarea, căci milostivul Dumnezeu ţi-a trimis-o pentru arvuna veşnicei fericiri, care facă-se ca noi toţi să o dobândim, cu al Lui har şi iubire de oameni, în veci, Amin.

CAPITOLUL XII

Despre lăcomia pântecelui

LĂCOMIA pântecelui este o slăbiciune, care ne îndeamnă la mâncare şi băutură peste măsură, cu plăcere, şi ne face să ieşim din dreapta socoteală a minţii. Căci Dascălii Bisericii noastre zic, şi mai cu seamă sf. Hrisostom, în al XIII-lea Cuvânt la sf. Evanghelie de la Mateiu, că lăcomia pântecelui este mare păcat. Aceasta a isgonit pe Adam din Raiu, aceasta a făcut de a venit potopul în lume, pre Israilteni i-a făcut închinători de idoli, şi altele multe şi diferite rele a făcut oamenilor. Pentru că de nu vom înfrâna pântecele, ne păgubim de toate faptele bune şi mai cu deosebire de curăţie; fiindcă lăcomia pântecelui, sporeşte mult curvia. Inmulţirea mâncării şi îndulcirea pântecelui aprind para şi cazi cu uşurinţă,

precum ai auzit la capitolul al zecelea. De aceea, trebue să fii pururea bine într'armat împotriva pântecelui și să nu-i dai câte cere, ci numai cât trebue după marele Hrisostom: *„Dă pântecelui cât trebue să primească, dar nu cât cere"*. Dumnezeu n'a făcut pe om ca să mănânce, ci bucatele le-a făcut ca să se întreție, să mănânce atât cât să nu moară. Mâncarea este ca o băutură de vindecare, adică curățenie, și de vei lua mai multă de cât este trebuința, te vatămă. Lăcomia pântecelui este ușă și începătoare a multor greșeli; și cine o va birui desăvârșit, stăpânește și pe celelalte păcate. Pentru aceasta, și acei Cuvioși cari sihăstreau în pustie, se nevoiau să o stăpânească, cunoscând că de nu vor birui întâiu această patimă, cu greu vor fi biruite și celelalte.

Așa dar chipurile și mijloacele cu care are obiceiu lăcomia pântecelui să ne supere, sunt cinci, precum zice Grigorie Dialogul la al 27-lea cap., în a 30-a carte despre năravuri: 1) Este vremea; 2) Calitatea; 3) Cantitatea; 4) Felul de a mânca; și a 5-a) Grija. Intâiu, ne ispitește și ne îndeamnă ca să apucăm înainte de vreme, fără nevoe sau trebuință, adică să mâncăm mai înainte de ceasul rânduit. Al doilea, să cerem bucate scumpe și frumoase. Al treilea să mâncăm și să bem mai mult de cât cere trebuința. Al patrulea ne ispitește să mâncăm cu multă poftă, pe apucate și fără sațiu. Al cincilea și cel de pe urmă, este grija și pregătirea mâncării, adică, să o gătim aleasă și cu mult meșteșug ca să fie gustoasă. Și pentru aceasta se fac multe pagube din lăcomia pântecelui, și patimi felurite. Pentru aceasta este înnumărată între cele șapte păcate de moarte. Căci aceasta îngroașe mintea, și se sue în cap multe fumuri de la stomac și fac pe om neîndemânatic și fără voință la cugetarea celor duhovnicești Aceasta adoarme ju-

decata, crește patimile, zăpăcește pe oameni de grăesc multe cuvinte necuviincioase. Căci mintea, se întunecă de beție și nu poate să tie limba și simțirile în rânduiala lor, și ce este mai rău, că din ea se naște și necurăția. In această patimă, păcătuesc de moarte, câți au ca dumnezeu pântecele lor, adică ultima lor dorință este la mâncare și băutură. Târâți de plăcerea lăcomiei pântecelui, ei nu se îngrijesc de poruncile Domnului. Așa și cei ce se îmbată cu știință, sau îndeamnă și silesc pe alții, poruncitor, să bea vin, sau cine ar mânca de dulce în zi de post, sau în sfintele 40 zile, sau pește Miercurea și Vinerea, adică afară din cele ce sunt deslegate. Iar celelalte greșeli ale lăcomiei, nu sunt de moarte, adică: să mănânci bucate frumoase și îngrijite, sau să mânânci mai înainte de vreme, ori să mănânci ceva mai mult, și altele asemenea. Dar dacă o faci înadins, și pricinuește moartea sau paguba și sminteala aproapelui tău, sau să cunoști mai înainte, că îți va veni mare boală din lăcomia pântecelui, nu te vei înfrâna, sau cheltuești mult pentru hrana ta, din care pricină sărăcește casa ta, sau știi că sunt mulți săraci aproape de tine, cari nu au cele trebuincioase, și nu te milostivești, dar tu mănânci diferite bucate și pe săraci de fel nu'i compătimești să'i miluești, — aceste toate sunt păcate de moarte. Chiar de n'ar fi fost păcat lăcomia pântecelui, și să nu fie oprită, dar pentru că ne vatămă trupește, s'ar fi cuvenit să o urâm din toată inima, și să se afle numai la dobitoacele necuvântătoare, care se hrănesc pentru măcelărie, iar nu la oamenii cuvântători, cari s'au zidit ca să dobândească Raiul și să fie cu Dumnezeu, veșnic. Cât ții mai tare frâul trupului tău, te folosești spre câștigarea faptelor bune. Deci stăpânește-ți pântecele, de vrei să fii om și păzește-te cu luare aminte să nu te

biruești la întâiul fel al lăcomiei pântecelui, adică să nu apuci mai înainte de ceasul rânduit, nici să mănânci de cât numai de două ori pe zi, la prânz și seara, (atunci când sunt zile de deslegare). Iar în posturi, Miercurile și Vinerile și ajunurile sărbătorilor, numai odată. Și afară de aceste două ori, să nu îndrăsnești să mănânci. Iar dacă te îndeamnă gândul să mănânci mai înainte de ora hotărîtă, împotrivește-te cât poți, precum făcea acel călugăr, despre care se scrie în Lavsaicon, că era supărat de acest gând, și i-a pus în minte diavolul, să mănânce dimineața, și el zicea întru sine acestea: Ai răbdare, și la al treilea ceas să mânânci;—și atunci iar zicea: Să mai lucrăm ceva sau să citim câțiva Psalmi, și iarăși să punem pesmeții în apă. Și cu acest mijloc, cu o pricină și cu alta, trece vremea până într'al nouălea ceas din zi, și așa s'a isbăvit de această patimă.

Al doilea este calitatea: adică să cauți bucate gustoase și alese, de care păzește-te mai mult, și mănâncă bucate simple care să nu dea trupului desfătare, ci numai cât să ții viața. Și de ți se par fără gust, să te învăț un meșteșug în cât să mănânci numai pâine uscată, și să ți se pară prea gustoasă și dulce ca zahărul: lasă să treacă al nouălea ceas din zi, să flămânzești bine, și atunci mănâncă, să vezi dulceață ce au bucatele, chiar de ar fi fost fără gust. Și-ți mai adu aminte, de multa înfrânare a cuvioșilor Părinți, cari mâncau numai pâine cu apă, și fiertură niciodată nu gustau, precum se vede în Lavsaicon, că odinioară a venit Avva Isaia de la un loc depărtat, la chilia sa, și pentru că era uscată gura lui de arșiță, a încălzit puțină apă cu sare și muia pâinea. Văzându-l alt frate, s'a smintit și-i zice lui: *De voiești pâine, du-te la lume, căci aici în pustie nu trebue să faci voile trupului.* Văzut-ai asprimea părinților? Văzut-ai înfrânare? Deci rușinează-te, o, lacomule și nerușinatule, și nu căuta frumoase mâncări, ca să nu te asemeni jidovilor, cari pofteau cărnuri în pustie, și au întărâtat pre Domnul asupra lor.

Al treilea, este cantitatea, adică să mănânci mai mult de cât trebuința firii, de care trebue să te păzești mai mult decât de celelalte, aceasta fiind foarte primejdioasă, căci prisosul vinului și al bucatelor întunecă judecata, și ieși din minte; ai inimă de tot veselă, cânți, te bucuri, salți, te veselești și cu gânduri murdare, curvești și te întinezi, fapte pe care nu le faci când ai mânca numai cât ți se cuvine. Ia aminte dar, la acestea, ca să nu se îngreuieze inima ta în beții, ca să poți scăpa de viitoarea urgie și pagubă, care se naște din această patimă.

Al patrulea: Felul de a mânca, al lăcomiei, este când mănânci cu multă poftă pe apucate, și privești cu luare aminte bucatele, și te grăbești să mănânci repede. Și aceasta este o nerânduială porcească și obișnuință a dobitoacelor, ci nu a omului. De aceasta trebue să te păzești, și să ai mintea ta la ceea ce se citește. Iar de nu se citește cuvântul în timpul mesei, să-ți înalți gândul către Dumnezeu, cugetând la mântuitoarea patimă a Lui și rugându-te cu mintea, să se hrănească și sufletul împreună cu trupul, ca să nu fii cu totul legat de cele pământești și vătămătoare de suflet.

Al cincilea și cel mai de pe urmă, este grija cea multă și silința ca să cauți totdeauna bucate frumoase și de multe feluri. Această patimă de nu o vei urî ca vătămătoare de suflet, vei fi asemenea acelora cari au, după cum zice Apostolul Pavel: *„Dumnezeu, pântecele lor, căruia îi slujesc cu atâta sârguință și luare aminte, cât s'ar cuveni să aibă în slujba lui Dumnezeu cel adevărat“*. Dar ca să te scapi de patima

aceasta, te ajută cele scrise mai jos învățături și leacuri.

Deci, mai întâiu înțelege câtă greutate și ticăloșie dă stomacului băutura și cât folos și mulțumire pot să dea bucatele cele frumoase al căror gust și dulceață nu țin de cât numai cât le ai în gură; iar dacă trec mai jos de gât, nu rămâne nici de cum semn de dulceață, sau pomenire de mulțumire. Și de nu crezi, spune-mi ce gust sau dulceață simți astăzi, din toate acele frumoase bucate și băuturi pe care le-ai mâncat și le-ai băut în viața ta, la atâtea mese prietenești și ospețe la care ai fost? Câtă dulceață ți-a rămas din toate acelea? Ce gust ți-a rămas de la atâtea ospețe bogate și mese alese, ce-ai avut în viața ta? Vezi cum este? Ca și când nu le-ai fi gustat de fel. Deci, când te supără gândul la o dulceață ca aceasta care trece așa degrab, socotește că a trecut și nu fă voia trupului tău. Căci de vei mânca de cu seară multe feluri de bucate, și un sărac numai pâine și apă, a doua zi nu ai nici o deosebire la gustul mâncării, pentru că ești de o potrivă cu el, iar nu și cu starea sufletească, căci tu ai amețeala păcatului, iar el plata sărăciei.

Numără nerânduelile și pagubele cari se nasc dintr'această patimă: cheltuiala risipită, care îți irosește lucrurile tale, osteneala cea multă ca să-ți mângâi pântecele tău, boalele diferite care se nasc din mâncarea cea multă și din beție, întunecarea minții, căci când te saturi, nu poți să faci vre o slujbă duhovnicească sau trupească. Și afară de acestea toate, socotește acea foame de totdeauna și sete veșnică, pe care o vei moșteni după moarte, după hotărârea cea prea adevărată a Domnului, cum zice la Sf. Evanghelist Luca: *„Vai vouă celor sătui"*, și celelalte, adică: vai vouă care sunteți prea sătui, că veți flămânzi veșnic și veți înseta ca să cereți ca și cel ne-

milostiv bogat, o picătură de apă și să nu v'o dea. Socotește acestea toate pe care ți le aduce mâncarea cea multă, și în ce fel se va face trupul acesta, pe care 'l veselești și 'l hrănești atâta, ca să afle viermii pășune bună și hrană.

Adu-ți aminte și cugetă totdeauna cum suntem chemați la nevăzuta și cereasca cină pe care ne-a făgăduit'o Stăpânul într'o pildă la capitolul al XIV-lea al Evangheliei dela Luca: „Cum suntem chemați". Și de poftești să te desfătezi la o cină ca aceasta prea împărătească, trebue să te înfrânezi la prânzul vieții acesteia, ca să te saturi atunci mai bine, precum fac aici unii când sunt chemați la prânz, sau la vre-o cină: nu mănâncă la prânz nimic, sau prea puțin, ca să nu se lipsească de o masă ca aceea.

Adu-ți aminte încă și de postul Mântuitorului nostru, care a postit în pustie 40 de zile, și pe Cruce l-a adăpat cu oțet și cu fiere, nemulțumitorii. Nici odată să nu uiți patima Mântuitorului; ci aducându-ți aminte de aceasta cu durere și jalea inimii, fugi de ospețe și de mese unde se află bucate felurite, și drese la care este greu ca să păzești înfrânarea, pentru că te biruești de vederea lor, precum au pățit strămoșii, văzând acel frumos rod, pentru care au pătimit acest fel de pagubă, și ei și toți urmașii lor. Cel adevărat înfrânat, trebue să aibă în vedere trei lucruri: 1) Cu oamenii care se întâlnește să se înțeleaga cu ei de ora mesei; căci dacă vine mai înainte fără trebuință, sau întârzie, ceilalți se mâhnesc; și nu este bun înfrânat cel ce face așa, căci nu păzește rânduiala. Încă și la felurile bucatelor, când se face un fel de mâncare pentru toți, și unul să ceară altele, aceasta este neînfrânare. Am zis fără de nevoe, căci de este bolnav cineva și are trebuință, ori apucă mai înainte de vreme sau întârzie, sau cere altă mâncare, nu are

păcat; iar de o face pentru voia lui cea rea, greșește. Să știi lămurit și aceste două: că cine cu cârtire și clevetire se înfrânează, nu este sluga înfrânării, a cărui virtute se face cu liniștea și bucuria inimii. Incă, și cel ce postește ca să placă oamenilor, nu are nici o plată; fiindcă sfârșitul înfrânării este slava lui Dumnezeu, de care nu se învrednicește acela care poftește slava și deșertăciunea lumii, căci moștenește jalnic, cu cel arătat jos ce mânca pe ascuns, nesfârșită muncă. Infrânează-te deci cât poți și mai cu seamă de băutura multă, fiindcă beția întunecă judecata minții și pricinuește multă pagubă și stricarea sufletului și a trupului. Pentru aceasta trebue să se păzească de vin, toți cei ce poftesc mîntuirea sufletului. Și mai ales tinerii, femeile, judecătorii, preoții și călugării — fiindcă tinerii au multă sminteală și poftă a trupului, și cu vinul se face pornirea fără rânduială și pofta neînfrânată, precum scrie marele Pavel către Tit în al 2-lea Cap. Și femeile să se ferească de vin, pentru că nu au putere ca să stea împotriva poftelor trupești, pe care le mărește. Tot pentru asta scrie Valerie Maxim, în capit. 1-iu al Cărții a doua, că în timpurile vechi, femeile romane nu beau nici odată vin; tot așa și judecătorii, ca să poată cârmui norodul, cum se cade și să nu facă neorânduieli. De aceea și în Paremii, se oprește împăraților vinul, ca să judece drept. Mai mult de cât toți, trebue să se înfrâneze de vin toți cei bisericești, pentru aceeași pricină, și pentru ca să citească slujba cu bună cucernicie, cu umilință și cu frică, căci aceasta nu pot s'o facă dacă se vor sătura. Iubite! Trupul este un vrăjmaș al tău, obraznic și fără de rânduială, pe care cu cât îl mângâlești, cu atâta te luptă mai tare. Căpeteniile lui sunt poftele și simțurile. Armele lui: feluritele mâncări și băuturi. Ranele ce le dă sufletului, sunt păcatele. Iar

pagubele trupului, sunt durerile capului, ale stomacului și coastelor. Și de voești să-l biruești, dă-i război cu înfrânarea care îi ia armele și puterea și 'l supune stăpânirii minții. Precum beția sporește curvia, așa și înfrânarea este păzitor credincios al curăției, care înfrânând trupul, face pe om stăpân al patimilor și biruitor al meșteșugirilor diavolului. Urîți, dar, fraților, lăcomia pântecelui, ca pricină a multor greșeli, dar mai cu seamă fugiți de mâncarea pe ascuns, ca de un șarpe, fiindcă este nelegiuire vătămătoare de suflet, și atâta este de urâtă de Mântuitorul, în cât numai pentru ea osândește pe om la muncă; precum s'a arătat de multe ori, și după cum se află scris în diferite locuri, cu pilde vrednice de crezut. Dintre aceste pilde scriem una spre mărturia celorlalte nemincinoase.

Zice sf. Grigorie în Dialogul său, partea 1-ia, la a 68-a pildă, cum i-a povestit un preot de la Licaonia Asiei, cu numele Atanasie, că în zilele lui, era un călugăr vestit și lăudat, într'o mănăstire de obște, pe care îl aveau în evlavie nu numai frații mânăstirii, dar și mirenii cari locuiau prin prejur fiindcă străbătea vestea lui pretutindenea, pentru bunătățile ce avea la arătare. El era evlavios și smerit la chip,— priveghea și se ruga mai mult de cât ceilalți, și postea la ivea lă, dar la chilia lui, ticălosul mânca pe ascuns cu atâta îndemânare în cât nimenea nu'l știa. Și așa și-a petrecut viața lui, fără să se lenevească la faptele bune de afară, dar nici de păcatul acesta să se pocăiască. In ceasul când era să moară a chemat pe toți frații, cari îndată s'au adunat, socotind ca să audă lucruri sfinte de la un om ca acesta îmbunătățit. Către ei bolnavul a zis acestea, cu totul cutremurat de frica muncii ce'l aștepta: Să știți părinților, că atunci când mă fățărniceam că postesc cu voi, nu era ade-

vărat; ci numai ca să mă lăudaţi, posteam la arătare, şi după aceea mâncam pe ascuns cât vream, şi astăzi am fost osândit cu dreapta judecată a lui Dumnezeu în munca veşnică, pentru că nu am mărturisit nici odată acest păcat al meu. Şi acum sunt dat în stăpânirea unui balaur, care m'a legat de mâini şi de picioare cu coada lui, şi bagă vârful acestei cozi în gura mea, şi-mi ia sufletul.

Acestea zicând, a murit, ticălosul, şi i-a luat acel nevăzut balaur sufletul lui în munca cea veşnică. Vedeţi, fraţilor, şi vă cutremuraţi, fiindcă numai pentru un păcat poate să se muncească omul, şi nimic nu'i folosesc celelalte fapte bune. Să urîm dar lăcomia pântecelui şi beţia, iar mai vârtos, mâncarea pre ascuns, ca să nu moştenim împreună cu cel de mai sus zis, munca cea nesfârşită.

CAPITOLUL XIII

Despre zavistie

ZAVISTIA, precum zice Sf. Ioan Damaschin la a doua Carte despre credinţă: „Este o amărăciune şi mâhnire ce o are cineva asupra binelui aproapelui, pe care 'l socoteşte luişi, un rău". Pentru că zavistnicul, ia binele altora ca un rău al lui, întru cât acel bine micşorează lui slava şi folosul, şi pentru aceea se zice că invidia se întristează de binele altora. Dar încă zavistnicul se bucură de răul aproapelui său, întru cât de aici îi creşte lui slava şi folosul. Aristotel, zice în a doua „Carte a Retoricei",

„că două feluri de oameni sunt robiţi în această greşală a zavistiei. Intâiu, cei iubitori de slavă, cari poftind să câştige faimă şi nume mare, nu suferă ca să-i întreacă ceilalţi, — ci se amărăsc de mărirea şi lauda acelora, că micşorează pre a lor. Al doilea, sunt cei mici la suflet, cari văd pe cele streine, mai mari, şi socotesc că ceilalţi îi covârşesc. Pentru aceasta le pare rău de binele lor".

Zavistia este, firește, mare fără-de-lege, pentru că este împotriva dragostei, care ne învaţă să ne bucurăm de binele aproapelui nostru, şi să ne mâhnim de răul lui.

Cine se mâhneşte de buna norocire a altuia, în cât se teme că această norocire îi aduce lui pagubă, sau altcuiva, nu este păcat; după cel mai de sus Grigorie, care zice în cartea 22-a, Cap. 11, acestea: *„De multe ori se întâmplă şi ne bucură paguba vrăjmaşului nostru şi buna lui norocire ne mâhneşte fără vină de zavistie. Căci aceasta, deobşte vorbind, nu este zavistie, ci lucrare a zavistiei"*. De multe ori se mâhneşte cineva, nu pentru că ceilalţi au bunătăţi, ci pentru că poftește şi el să dobândească. Aceasta se zice râvnire, — şi de este pentru lucruri duhovniceşti, nu este păcat, ci încă are plată. Iar pentru cele trupeşti, poate să fie păcat, şi să nu fie, după gândul ce urmăreşte omul. Se întâmplă de se mâhneşte cineva pentru bunătăţile cele trecătoare, ce le au oamenii cei vicleni şi răi, şi aceasta este păcat; pentru că toate câte le face Domnul, trebue să le luăm de bune, că toate cu înţelepciune le-a făcut şi le face. Căci nu ajunge cunoştinţa noastră cea puţină să priceapă adâncurile nepătrunse ale înţelepciunei Lui. Căci *„Judecăţile lui Dumnezeu sunt adânci mult"*.

Zavistia cea mai rea de cât toate este, când cineva se mâhneşte de darurile cele dumnezeeşti ale a-

proapelui, și aceasta se numără în păcatele cari sunt împotriva Duhului Sfânt. Zavistia, este mare fără-de-lege, din care se nasc alte cinci păcate. Cel dintâiu și mai rău dintre toate se numește ura, pentru că în ce chip bucuria naște dragostea, așa și mâhnirea, ura. Pentru aceasta binele zavistuit de zavistnic e urât lui fiindcă îi pricinuește întristare. A doua este *clevetirea,* când zavistnicul pe ascuns micșorează mărirea celorlalți. A treia, *osândirea* asupra altuia când aceea împuținează faima și slava lui. A patra, se zice săltare și bucurie pentru răul aproapelui: atunci, când zavistnicul, socotind că a micșorat lauda și mărirea altuia îi pare bine și se bucură. A cincea și cea mai de pe urmă, este *necazul;* când zavistnicul se necăjește, văzând bunătățile aproapelui. Deci, ca să știi când zavistia este păcat, și când nu este, ca să te păzești, să știi că în două feluri se întristează cineva de binele altuia. Intâiu este după regula firei, o mâhnire fără de voia lui. De pildă auzi că se laudă altul că este înțelept sau bogat, ș. c. l., și simți în lăuntrul tău puțină mâhnire numai într'acel ceas, când ai auzit. Deci, la aceasta nu ai păcat, fiindcă nu este cu voia ta, ci este lucrarea firii noastre, care este plecată spre rău. Pe acestea le numesc dascălii, pornirile cele dintâiu, pe care îndată ce le simți și le gonești din minte, faci fapta bună precum am scris în Cap. X. Fiindcă la toate păcatele lucrează în comun aceste prime porniri, și de nu te vei păzi de la început să le omori, ele se măresc mai pe urmă și este foarte greu să le biruești. Celălalt fel este, când de bunăvoe te întristezi, și te mâhnești, auzind că laudă pe altul; care mâhnire, cu cât este mai mare pricina, cu atâta este mai grea vina. Asemenea și clevetirea și osândirea, când este spre necinste și multă rușine a aproapelui.

Fugi dar frate, de tatăl zavistiei, căci multe fără-de-legi și morți nedrepte s'au făcut de el. Dela începutul lumii, din zavistia diavolului a intrat prin neascultarea lui Adam, moartea în tot neamul omenesc. Zavistia a făcut ucigător de frate pe Cain. Ea a făcut pre frații lui Iosif cel prea frumos, de l-au aruncat în puț ca să-l omoare. Pentru zavistie a fost otrăvit Alexandru Machedon și alți împărați vestiți, nebiruiți generali, prea înțelepți dascăli, și alți oameni vestiți și boeri bogați. Dar nu numai pe oameni, ci și pe Stăpânul îngerilor, pe Făcătorul și Mântuitorul și Binefăcătorul nostru, această blestemată zavistie, a făcut pe nemulțumitorii și necuraților jidovi, de l-au răstignit. Și alte nenumărate uciderі a săvârșit în lume zavistia, și în toate zilele lucrează. Pentru aceasta, ia aminte cu deamănuntul, să nu lași de fel să se zămislească în sufletul tău, această purtătoare de moarte și otrăvită viperă, ci să o omori îndată, mai înainte de a-ți mânca inima și celelalte mădăruntae, când nu se va mări, precum face veninosul șarpe care se numește viperă, și care când se naște mănâncă măruntaele maicii lui și o omoară, și așa deschizându-i pântecele ei, se naște. Fugi dar de o fiară purtătoare de moarte care chinuește sufletul și trupul zavistnicului. De aceea marele Hrisostom, o numește „foc nestins". Aceasta lipsește pre om, de pacea lui dinlăuntru și se găsește totdeauna turburat, gândind cum va birui pe fratele. Și în genere zavistia este un gâde și ucigaș, care necăjește și muncește pe om în fiecare ceas. Zavistia are părinți: mândria și iubirea de sine, și dascăl pre diavolul. Sârguința ei este, să întunece și să vatăme numele aproapelui, și când nu poate, atunci mănâncă locul în care se află, precum rugina, fierul. Ce bine poți să ai dar, omule, când se încuibează în inima ta, această fiară purtă-

toare de moarte? Toate celelalte păcate, dau trupului măcar oarecare dulceață și plăcere, dar zavistia este o fără-de-lege, vrednică de munca Iadului, care ca o altă muncă necăjește fără mângâiere, și chinuește fără milă și este mai vătămătoare decât toate celelalte. Această patimă strică sufletul, necăjește și vestejește trupul, arde inima, și slăbește corpul, și în scurt necăjește și pierde pe tot omul. In ce fel molia mănâncă hainele scumpe, și le pierde de tot, așa și zavistia mănâncă și topește pe zavistnic, care cu cât vede pre altul bine norocit, cu atât lui îi este mai rău și se vestejește. Fie aceasta întâia doctorie și învățătură împotriva zavistiei.

Iar apoi, gonește de la tine, cu tărie, această patimă, dacă voești să fii părtaș Darului dumnezeesc, care te face să te bucuri de toate bunătățile ce au ceilalți. Și în aceasta, trebue mai cu seamă să te bucuri: că au bună norocire frații tăi, și să nu te mâhnești.

Căci de ai dragoste, bucuria aproapelui tău o socotești ca și cum ar fi a ta; și ai și folos sufletului căci Domnul îți răsplătește pentru dragoste. Pentru aceea, zice dumnezeescul Hrisostom „că este mare și minunată fapta bună a dragostei, căci fără să jefuiască pe cineva, ea le fură toate și le trage la sine". Fiindcă atunci când te bucuri de binele aproapelui tău, este ca și când acel bine strein este al tău, și te bucuri. Indeamnă și silește firea ta, spre dragostea aproapelui, știind că toți suntem frați. Adică trupește, că dintr'un tată și dintr'o mamă ne-am născut, din Adam și din Eva, iar după duh, răscumpărați cu cinstitul sânge al Făcătorului și Mântuitorului nostru. Avem o Biserică, o credință și un botez, și nădăjduim una și singură fericire, la care binele unuia, să fie de obște la toți. Nu este drept, ca să încapă de fel zavistia între noi, ci mai ales să ne bucurăm fără vre-o zavistie, de binele aproapelui nostru, să luăm parte în necazurile lui, și să ne întristăm ca și cum ar fi ale noastre. Și dacă ți se va părea ceva neobișnuit, ca să iubești pe un strein și necunoscut, care nici un bine nu ți-a făcut, adu-ți aminte că tu erai mai nevrednic, iar Domnul ți-a făcut atâtea binefaceri, și nu voește altă răsplătire de la tine, fără numai să iubești pe aproapele; iar binele ce'l vei face acelui strein, îl primește prea Bunul ca și cum l-ai fi făcut însuși Ziditorului și Mântuitorului tău. Ai dar dragoste, ca să dobândești cele mai sus zise foloase, iar de ești zavistnic, te păgubești numai pe tine.

Al treilea și ultimul leac împotriva acestui șarpe, este să ai această sfătuire, care este legea firii, care zice: *„Ceea ce tu urăști, altuia să nu faci"*, adică, răul acela care nu vrei să ți-l facă altul ție, nici tu să nu'l faci fratelui tău. După cum nu voești ca să se întristeze altul la bucuria ta, sau să se bucure la întristarea ta, așa și tu nu trebue să zavistuești binele aproapelui, nici să te bucuri de paguba lui. Iar de nu vei face așa, nu ești om înțelept, ci fără de minte și nebun. Așa, cu adevărat, zavistnicul este ieșit din minte căci cinstește mai mult paguba sa dacă s'ar putea prin aceasta să vatăme pe acela, pe care îl zavistuește și pizmuește, după cum s'a arătat prea lămurit în felurite vremi și locuri, cu multe pilde, din care să scrim una, ca să pricepi câtă ură și ce otravă are zavistnicul în inima sa.

Se arată în povestirile Elenilor, că un împărat a voit să cerce firea zavistnicului și a iubitorului de argint. Și a poruncit să aducă înaintea lui doi oameni, dintre cari, unul era foarte zavistnic, și altul iubitor de argint. Și le-a zis lor: *Să ceară unul dintre voi, orice dar voește și-i voi da bucuros. După aceasta, să ia cellalt de două ori atât cât va cere cel*

dintâiu. Deci, se priceau amândoi îndelung, nevrând să ceară nici unul, ca să nu ia cellalt îndoit. Atunci a poruncit împăratul zavistnicului, să ceară el mai întâiu darul, iar el a cerut să-i scoată lui un ochiu, pentru ca să-i scoată celuilalt amândoi ochii, cinstind mai mult răul lui, ca să facă pagubă iubitorului de argint pentru zavistia sa, de cât să ia vre un dar mare, ca să nu ia cellalt îndoit. Ai văzut, în câtă orbire și nesimțire se găsește cel ce este stăpânit de această patimă blestemată și fără de folos? Fugi dar, omule, cât poți, de această fiară otrăvitoare, și te roagă lui Dumnezeu, de multe ori, pentru cel pe care îl zavistuești. Grăește bine pentru dânsul înaintea oamenilor, și când poți, fă-i și vre un bine, măcar de va fi și fără de voia ta, căci cu puterea ta silind voința, Domnul te învrednicește darurilor dragostei, cu care te scapi desăvârșit de zavistia cea nedreaptă și nefolositoare.

CAPITOLUL XIV

Despre nepăsare sau lene

REL mai cinstit fapt, cel mai sfânt lucru și mai folositor de suflet și plăcut lui Dumnezeu este cântarea și rugăciunea, care se face la Biserica Domnului. Și mai ales pot spune într'adevăr că lucrarea aceasta este îngerească, ci nu omenească. Aceeași laudă și cântare prin care sfinții Ingeri slavoslovesc neîncetat în cer, pe Impăratul a toată zidirea, o aducem și noi, păcătoșii și nevrednicii în fiecare zi pe pământ, însă nu atât pe cât suntem datori, ci cât putem după a noastră slăbiciune. Deci fiindcă pe un stăpân și împărat ca acesta, Impărat al celor ce împărățesc, îl lăudăm noi cei de nimic și nevrednicii, trebue să stăm cu toată evlavia și umilința, fără vr'o nepăsare și cu atâta luare aminte ca și cum am sta înaintea unui împărat pământesc, și să vorbim cu frică și cutremur cu atât mai mult, cu cât este mai de cinste Impăratul ceresc de cât cel pământesc. Se cuvine dar, când cântăm sau citim în Biserica Domnului, să nu zicem numai cuvintele cu gura seacă, fără umilință, ci cu socotința gândului, cu inimă curată, cu multă evlavie și umilință, cu gustare și dulceață a sufletului, atâta cât am fi avut de am fi mâncat cea mai aleasă și frumoasă mâncare. Pentru că cei ce se roagă astfel, cântă împreună cu ei și Ingerii, și împreună laudă pe Domnul, precum au

văzut oarecare oameni îmbunătăţiţi, de multe ori. Acestea văzând diavolul cel viclean şi zavistnic, se nevoeşte să ne turbure mintea la rugăciune cu multe feluri de gânduri a grijilor vieţii, şi aduceri aminte trupeşti, ca să ne păgubească de plata şi folosul ostenelii. Pentru aceea, trebue ca să fim treji totdeauna, şi să nu ne lenevim, ca să nu cădem în nepăsare, care este cea mai de pe urmă fără-de-lege dintre cele şapte de moarte, şi care poate mult păgubi sufletul nostru ticălos. Pentru aceasta scriem şi noi câteva învăţături împotriva lenevirei, şi câteva pilde, folositoare precum am scris şi la celelalte, ca să se teamă cei leneşi, şi să citească rugăciunea lor cu evlavie şi umilinţă.

Nepăsarea, după Ioan Damaschin cel din Damasc, în cartea lui despre credinţă: „este o mâhnire care stăpâneşte pe om, şi 'l face leneş la cele sufleteşti, când începe vre-un lucru plăcut lui Dumnezeu, sau de 'l începe, se leneveşte de a-l săvârşi". Alţii zic, că este o slăbiciune, care pleacă pe om să se mâhnească pentru binele cel duhovnicesc.

Lenea este un păcat dintre cele şapte de moarte, după cel mai de sus Grigorie, în a 31-a „Carte a Năravurilor", căci dintr'aceasta se nasc şi altele, precum am zis: Cine nu merge la biserică sărbătoarea ca să asculte slujba, şi mai ales sfinţita Liturghie, şi de este călugăr, toată slujba lui, (Pravila) în fiecare zi, sau nu-şi face canonul, ori nu păzeşte alte porunci pe care este dator. Acestea sunt păcate de moarte. Sau cine pentru nepăsarea sa, nu învaţă aceea ce este dator să ştie după ştiinţa şi dregătoria pe care o are. Precum propoveduitorul, care este dator să ştie punctele credinţei, — duhovnicul, Legea şi mărturisirea,— doctorul, leacurile şi plantele, — avocatul, legile şi judecăţile, şi ori care altul care urmează o învăţătură,

este dator să ştie bine meşteşugul lui, ca să nu aducă pagubă şi sminteală norodului. — Iar de nu, are mare păcat când din neînvăţătură nu-şi face meşteşugul după cum trebue. Şi încă dintr'această lene, se nasc două prea necurate fiice ale maicii lor nelegiuite, dintre care, cea dintâiu se numeşte desnădăjduirea, atunci, când cineva din lenea şi trândăvia sa, fuge de fericire şi zice, că nu află mântuire sufletească. A doua este împuţinarea de suflet, când i-se par grele bunătăţile duhovniceşti şi se leneveşte de a săvârşi vre-o faptă bună, deci se lipseşte, din negrija lui, de împărăţia cerurilor.

Să ştii, omule, că mult se osteneşte diavolul ca să ne arunce prin această fiică desfrânată a lenei, care este desnădăjduirea, cea mai rea de cât toate fără-de-legile; fiindcă nu poţi să dai mai multă mâhnire Celui prea îndurat Dumnezeu, de cât să zici că nu afli mântuirea şi ieşirea. Fugi de lenevire, ca să nu cazi în desnădăjduire, care este ca şi lepădarea de Dumnezeu. Nu te îngriji pentru lucrurile vremelnice, mai mult de cât trebuinţa; adică să fii la poftele trupului osârduitor şi la lucrurile cele duhovniceşti, nepăsător şi leneş, fiindcă depărtezi atât mai mult, la sfârşitul vieţii tale, cereasca bucurie, la care este greu să ajungi până la urmă. Aibi toată dorinţa ta la Dumnezeu, şi umblă în calea faptelor bune, care conduce la Ierusalimul cel de sus, unde Domnul te aşteaptă ca să te veseleşti veşnic împreună cu Dânsul. Şi nu te lenevi, ci fă în toate zilele vre-un lucru duhovnicesc. Când te leneveşti la rugăciune, sau la alt lucru bun, să ştii că numai vicleanul te supără ca să împiedice binele, ci tu nu te opri, ci sfârşeşte-l, ca să biruieşti duhul lenevirei, care este greşală foarte vătămătoare de suflet. Trebue să fii într'armat bine, ca să biruieşti acest păcat, cât eşti în acest trup stricăcios, împo-

triva căruia îți ajută mult învățăturile ce le scrim aici mai jos, spre sfătuirea ta.

Intâiu, să-ți fie în gând acel înfricoșat răspuns pe care ai să-l dai în ziua înfricoșată a Judecății, pentru vremea acestei vieți ce ți-a dăruit-o Domnul să viețuiești în această lume, ca să faci lucruri bune și lui Dumnezeu plăcute. Și deoarece, pentru cuvintele deșarte și nefolositoare, precum zice Domnul în sfânta Evanghelie, vom fi întrebați, cu cât mai mult pentru timpul prețios pe care-l cheltuim și-l risipim în zadar? La acest gând lua aminte totdeauna un monah îmbunătățit ce viețuia într'o mânăstire de obște. La tot ceasul când bătea ceasornicul, zicea: Vai mie, ticălosul! Că a trecut altă oră din viața mea, pentru care am să dau seamă în ziua Judecății; și după aceasta se nevoia ca să cheltuiască mai bine ceasul viitor, de cât cel trecut. Deci, de vei lăsa și tu, ca să treacă fără rod vremea ta, te vei tângui mai pe urmă, că ai păgubit o vistierie ca aceasta de mult preț, din lenea ta cea multă.

A doua, socotește câte osteneli și trude, câte primejdii și sbuciumări suferă neguțătorii, ca să câștige avere stricăcioasă și cinste vremelnică. Rușinează-te dar, că ei poftind trecătoare lucruri, pun sârguință mai mult de cât tine, care urmărești cele adevărate și veșnice. Iar unii din slugile împăraților și ale boerilor au atâta grijă, și arată atâta sârguință în slujba lor, în cât nu stau nici de cum la un loc, nici dorm ziua și noaptea, ci slujesc cu atâta stăruință, fără lenevire și nepăsare, ca să placă oamenilor. Și tu, ca să placi Impăratului zidirei, nu ai nici o grije sau sârguință? Despre aceasta se vede în viața cuvioasei Pelaghia, care mai înainte a fost curvă. Văzând-o pre ea Episcopul Non, purtând atâtea podoabe de aur și mărgăritare, a plâns către Dumnezeu zicând: *„Iartă-mă Doamne, că numai împodobirea de o zi a acestei curve, covârșește toată nevoința din viața mea, pe care o pun ca să-mi împodobesc sufletul"*. Aceasta se zice și de Avva Pamvo: Că văzând în Alexandria o femee așișderea împodobită, a lăcrămat. Și fiind întrebat de pricină, a răspuns așa: *„Plâng și pentru pieirea acestei femei, și pentru că eu nu mă nevoiesc să plac lui Dumnezeu și Mântuitorului, cât ea se nevoiește ca să placă oamenilor"*.

Ca să te îndemni la fapte bune și să te ostenești în viața aceasta adu-ți aminte și cugetă totdeauna la rodul prea slăvit și îmbelșugat pe care ai să-l culegi în Ierusalimul cel de sus, pentru puțina osteneală pe care o faci aici, în puțină vreme. Că dacă plugarul după ce va lucra și va săpa pământul, seamănă prin atâtea vânturi și ploi semințele, și în vremile prea friguroase ale iernii rabdă cu tărie acea rea pătimire, cu nădejdea recoltei de vară care de multe ori îl înșală și nu ia măcar nici banița de sămânță, ci se pierde și toată osteneala lui, cu cât dară este mai bine și mai de folos, să te ostenești și să te nevoești în această prea scurtă viață, în slujba Stăpânului nostru prea bogat și darnic, nădăjduind astfel de roade ale vieții viitoare, care nu se împuținează nici odată, precum în toată Sfânta Scriptură se propoveduește credința și ni se făgăduește fără de minciună. Dacă ostașul nu se gândește la necazul și reaua pătimire a militării, și își lasă cetatea sa, prietenii, rudeniile, femeea și copiii săi, încă și viața nu o cruță și intră în felurite primejdii pentru ca să ia cinste trecătoare, decorații stricăcioase și prea mic dar, de ce să nu te ostenești și tu, puțin, ca să iei cinste nesfârșită și nevestejită cunună? Lucrătorul cel năimit, săpător, zidar sau alt meșter, nu socotește osteneala și sudoarea zilei întregi, gândindu-se că seara ia plata.

Pentru ce să nu lucrezi și tu în viața aceasta, cu bucurie, pentru multa și nenumărata plată pe care o iei fără îndoială, în Împărăția cerească, căreia nu se învrednicește nimeni fără suferință și necazuri? Cugetă la acele grozave suferințe, pe care le vor pătimi în munca cea veșnică, câți pentru lenevirea lor, nu s'au ostenit ca să păzească poruncile Domnului, și au murit ca niște pomi neroditori, fără să aducă vre un folos. De te-ai fi gândit, de multe ori, ai fi fost totdeauna treaz, să rabzi tot necazul și durerea, precum a zis Avva Achila, când l-a întrebat un frate, astfel: *„Pentru ce mă lenevesc în chilia mea, părinte, și nu pot să stau din pricina lenei?“* Îi zice lui cuviosul: *„Pentru că nu te gândești la odihna cea veșnică pe care o nădăjduim, nici la muncile cele nesfârșite care așteaptă pe cei leneși și trândavi“*. Că de ai cugeta la amândouă, nu te-ai lenevi nici de cum, chiar de ar fi chilia ta plină de șerpi și de viermi.

Altă sfătuire să fie și aceasta pe care o scrie dumnezeescul Pavel în Epistola către Evrei, adică să cugeți la patima Mântuitorului Hristos, și să cercetezi petrecerea Lui; că ostenelile și necazurile ce a răbdat dela acea sfântă Iesle, până la mântuitoarea Cruce, sunt destule să ușureze pe ale noastre. Și nu numai atât, dar ea ne și îndeamnă ca să-l însoțim, știind că necuviincios și nedrept este ca să se arate mai mare sluga decât Stăpânul. Deoarece El s'a ostenit atâta în viața aceasta pentru a noastră dragoste, cum să nu ne ostenim și noi, pentru dragostea Lui și mântuirea noastră? Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu a ostenit și a răbdat atâtea necazuri ca să te mântuiască, omule, și tu nu ai nici o grije și te lenevești pentru aceasta, nimic grijindu-te sau lucrând? Această cugetare a făcut pe toți Sfinții să umble în căile Domnului, cu multă căldură și nevoință. Cu un gând ca

acesta, au răbdat ei bucurându-se, acele nenumărate osteneli și suferințe, posturile și toate mâhnirile vieții acesteia, precum se vede în multe locuri ale Noului Testament, și mai ales la această pildă, despre lenevirea cea vătămătoare de suflet pe care o scrim cu tot adevărul, precum am aflat-o într'o carte tipărită în vechime.

Acolo se scrie că erau trei ostași foarte viteji și nebiruiți, cari au făcut jurământ între dânșii, ca să nu se despartă unul de altul, niciodată. După ce au făcut biruințe multe în diferite războaie și au luat trofee, într'o zi au trecut printr'o pădure foarte mare și frumoasă. De frumusețea ei mergeau ca niște uimiți pe calea aceea, fără ca să vorbească ceva unul cu altul. Dar după ce au ajuns la marginea pădurii, a întrebat unul pe ceilalți: *„Pentru ce am trecut atâta cale fără să vorbim vreun cuvânt?* Iar unul a răspuns, zicând: *„Martor îmi este Domnul, fraților, eu văzând atâta frumusețe a copacilor m'am luminat în suflet și gândeam într'un chip tainic, prin dumnezeească lumină, la podoaba și frumusețea Raiului. Și în această uimire, am trecut cu atâta bucurie și ușurință, în cât nu știam de eram în pădure sau în Raiu. Aceasta este pricina tăcerii mele“*. Atunci au mărturisit și ceilalți doi, că și ei asemenea au pățit. Iar cel mai bătrân, le-a zis lor: *„Cred că totul ni s'a întâmplat, cu voia Prea bunului Dumnezeu, pentru ca să ne lăpădăm de lume, și precum am slujit până acum în oastea vremelnică, pentru cinste și avere trecătoare, așa să slujim măcar de acum înainte Stăpânului Hristos, pentru sufletul nostru, defăimând această lume și deșertăciunea ei, și să mergem la o mânăstire, să plângem păcatele noastre, ca să ne izbăvim de munca cea veșnică“*. Cu acestea și altele, luminatul bătrân, i-a convins pe ei să urmeze sfatul

lui. Și așa s'au dus la o chinovie, făcând unul altuia făgăduință să nu se despartă de fel, ci precum au slujit împreună împăratului pământesc, așa împreună să se nevoiască în oastea împăratului ceresc Hristos. Deci, după îndestul timp ce au făcut la monastire, au căzut în trândăvie cei doi mai tineri și simțeau mâhnire peste măsură și necaz atâta la suflet, încât s'au sfătuit să plece din monastire, socotind că nu vor putea răbda până în sfârșit. Au mers dar la chilia celuilalt tovarăș al lor, să-i spue gândul. Iar el văzându-i, a cunoscut prin descoperire că erau ispitiți și i-a întrebat pricina mâhnirei. Ei au răspuns: *„Noi suntem atât de mult mâhniți, încât nu mai putem răbda această necăjicioasă viață, și cugetăm să mergem la lume"*. Iar acel înbunătățit bătrân le-a zis lor: *„Eu fraților, am atâta bucurie și veselie în cât nici odată n'am gustat în lume o dulceață ca aceasta, câtă primesc acuma cu ajutorul dumnezeesc. Mâhnirea care v'a cuprins, este din lenevirea voastră, fiindcă nu faceți vreun lucru duhovnicesc, ca să goniți din inima voastră lenea cea stricătoare de suflet. Eu cheltuesc vremea la sfânta citire, ca să nu mă biruiască lenea"*.

Acestea auzind cei doi, s'au minunat știind că era neștiutor de carte ca și ei, și'l întrebară: *„Ce slove sunt acelea pe care le citești"?* El le-a zis: *„Trei slove am învățat din ceasul în care am venit la această mânăstire, la cugetarea cărora cheltuesc toate zilele și ceasurile mele, cu tot sufletul și inima meà, și aflu atâtea lucruri în cugetarea aceasta, și felurite pricini de gândire, în cât nu-mi ajung zilele și ceasurile din tot anul, în care cugetare sufletul meu simte atâta mângâiere, în cât nu are loc de fel blestemata lenevire, — ci piere ca niște fum, dela mine. Și de poftiți să învățați și voi acele slove, luați aminte să vi le*

spui. Slova cea dintâi este neagră, și o citesc cugetând dela apusul soarelui până la miezul nopții, socotind toate păcatele mele, care pentru greutatea și mulțimea lor au întunecat și au înegrit sufletul meu. Și așa plâng amar și tânguesc petrecerea mea de mai înainte, fără de credință. Și cu o înfrângere ca aceasta și durere din inimă, mă necăjesc mult, știind că nu voiu putea să săvârșesc cuvenitul canon și pocăința, după păcatele și faptele mele cele rușinoase. După aceasta trec la cugetarea cea amară a înfricoșatei morți, ca să stau în frică și cutremur totdeauna și mă deprind să pot trece acea neînlăturată luptă, și zic acestea în gândul meu: Vai mie ticălosul, ce voiu face în ceasul acela, când sufletul meu se va despărți de trup? Cine îmi va ajuta când mă vor înconjura diavolii, arătând toate fărădelegile mele? Cum să dau răspuns pentru cuvintele rușinoase și necuviincioase pe care de multe ori le-am grăit? Și după ce plâng destul în această cugetare, apoi trec la cea înfricoșată și mai amară cumpănire a acelor nepovestite munci ale iadului, în care voiu fi osândit, de nu voiu face destulă pocăință și nevoință cum se cuvine după faptele mele. Și în această cugetare întrebuințez mai mult timp, socotind diferitele pedepse ale veșnicelor munci, focul cel nestins, întunericul, tartarul, scrâșnirea dinților, gheena și toate celelalte. Și văzând că Domnul m'a isbăvit din primejdia deșertăciunei lumești, și m'a povățuit la acest liman de mântuire unde pot cu harul și ajutorul Lui să mă isbăvesc de munca aceasta, îi mulțumesc și 'l slăvesc, și mă nevoesc mai mult ca să biruesc ispitele drăcești și patimile cele pierzătoare ale neînfrânatului trup pe care de nu'l voiu omorî de tot și să'l supun duhului, voiu fi osândit în pedepsele veșnice de mai sus.

Acestea gândesc, frații mei, la slova cea neagră

de care v'am zis, dela începutul nopții până la mijlocul ei, și uneori până dimineața, căci socotind aceste înfricoșate lucruri de multă groază, trec fără de somn mai toată noaptea.

A doua slovă este roșie și în ea citesc patima și moartea Domnului meu Iisus Hristos, câte a răbdat pentru mântuirea mea, a celui nemulțumitor, și la această cugetare mă dedau și mă îndeletnicesc de dimineață până la ceasul al nouălea, silind sufletul meu să se osteneaască împreună, și să pătimească la durerile și necazurile acelea, ce a pătimit Domnul cel îndurat, pentru mântuirea de obște a tuturor oamenilor, — și mai ales pentru mine cel nemulțumitor, căci l-am defăimat de atâtea ori, cu fără-de-legile mele. Pentru acest fapt aflu mai multă materie și pricină, să plâng și să mă tânguesc pentru stăpânească pătimire a Făcătorului și Mântuitorului meu. Și nu numai isvoare de lacrămi, chiar sângele meu se cuvine să'l vărs, și viața să-mi pierz, pentru dragostea Stăpânului meu.

A treia slovă este de aur și prea strălucită. La ea cuget și socotesc, (cât poate să priceapă firea omenească, cu Dumnezeeasca putere) acea negrăită frumusețe, acea nemăsurată slavă, acea nespusă dulceață și frumusețea nevestejită, pe care sfinții o primesc în Raiu veselindu-se. Și aici simt mare mângâere, și mă îndemn mai vârtos spre ascultarea și slujba Domnului meu, gândind că pentru atâta puțină osteneală ce rabd în această viață trecătoare, are să-mi dea Cel bogat dătător, atâta răsplătire bogată și nesfârșită. Această slovă o citesc dela al nouălea ceas, până în seară. Așa îmi cheltuesc vremea și biruesc de tot lenevirea cea drăcească. Deci, faceți așa și voi fraților, de voiți să vă isbăviți de mâhnirea aceasta care vă supără.

De aceste cuvinte folositoare de suflet, ale acelui bărbat, umilindu-se ceilalți doi, mai pe urmă, au petrecut cu pace, și s'au sfârșit împreună cu el în monastire. Tot așa, fratele meu, ai și tu răbdare și ostenește în fiecare zi, având oglinda aceasta înaintea ochilor tăi, să gândești la această pildă.

Cel mai de pre urmă leac să fie acesta, adică socotește să fie această zi ultima și că mâine vei muri negreșit. Căci aceasta fără îndoială se poate întâmpla, după cum au și pătimit alții mulți cari astăzi au mâncat și s'au bucurat, și mâine nu li s'a mai făcut ziuă. Crede dar, că din lucrul și slujirea de astăzi atârnă: sau să te mântuești sau să te muncești. Indeamnă-te spre bine, și te silește ostenindu-te, și zi acestea în cugetul tău: Osteneala mea nu mai este decât numai astăzi, și de nu mă voiu osteni puțin și nu mă voiu chinui, când voiu muri, voiu uita truda și osteneala, cu folosul ce am să iau. Și cu un gând ca acesta, nădăjduesc mai ales să te folosești, citind și pilda scrisă mai jos.

Se povestește în „Oglinda pildelor" și în alte cărți, că un frate dormind în biserică, din multa lui trândăvie și lene, pe când ceilalți cântau utrenia după rânduială, a văzut în vis pe Stăpânul Hristos răstignit pe Cruce, că își întorcea ochii dela monahul somnoros zicându-i: *„Slugă leneșă și trândavă, nu ești vrednică ca să mă vezi în față, somnoros fiind și afundat în lene, când ceilalți mă laudă și mă slavoslovesc, nici fericirea nu vei dobândi în Impărăția mea cerească. Fiindcă cel ce se lenevește a mă slavoslovi, Slava cea veșnică, nu va afla"*. Stăpânul zicând acestea, fratele s'a deșteptat cutremurat și înfricoșat de această hotărâre a Impăratului ceresc, și cu durerea inimii și-a îndreptat nepăsarea sa, și s'a isbăvit de lenevire, temându-se de osândă și de pedeapsa muncilor veșnice.

Asemenea alt oarecare sihastru, era bântuit de duhul mândriei și al lenevirei, și se ruga lui Dumnezeu în fiecare zi să-l isbăvească de ispita aceasta. Deci, pentru ca să risipească gândurile, a scris pe o scândură învățătura aceasta, și o lua aminte în tot ceasul, și o citea cu umilință, zicând: *Suflete al meu ticălos! Cercetează conștiința ta cu luare aminte, să cunoști faptele tale, cum umbli în slujba Domnului, acum când poți să faci vre-o bunătate ca să te mântuești! Iar de te vei lenevi, vei fi osândit în focul Iadului. Nu uita, nemernicule și nemulțumitorule, facerea de bine pe care ți-a făcut-o Stăpânul, să te scape de primejdiile și deșertăciunea înșelătoarei lumi, și să te aducă la această sfântă liniște a pustiei, unde poți să te mântuești de te vei nevoi. Nu cheltui în deșert rodul de mult preț, ca să te biruiască lenevirea cea blestemată; ca nu venind fără de veste moartea, să te afle pustiu de tot binele, și atunci să plângi neîncetat viața ta cea trecută. Gândește-te la frica și cutremurul ce vei avea, când te vor pune de față la acel înfricoșat Divan, ca să dai seamă pentru tot cuvântul și gândul deșert. Socotește cât urăște și muncește pre cei păcătoși, prea bunul Domn, că nici pre Ingeri nu i-a iertat, nici pre strămoși i-a lăsat nepedepsiți, și pe toată lumea a pierdut-o de tot, jalnic, prin potop. Cum te va lăsa necertat pre tine, nemulțumitorule, care ai călcat de atâtea ori, poruncile dumnezeești? Vezi mai înainte, suflete al meu, judecata aceasta unde se vor vădi toate faptele și lucrurile tale rușinoase, să le audă toți Ingerii și oamenii, să le cumpănească înfricoșatul Judecător cu faptele bune ce ai făcut și să te trimeață în viața veșnică, sau în munca cea nesfârșită, unde nu pot prietenii și rudele să-ți ajute sau să-ți ia apărarea (advocații); ci numai faptele tale să stea de față spre mustrarea ta, ticălosule"*

La acestea pe care le cugeta cuviosul, și la altele asemenea, gândește și tu fratele meu, și în tot ceasul silește-te ca să pierzi lenea vătămătoare de suflet, ca să te isbăvești de focul veșnic și să te învrednicești fericirii cerești, întru Hristos Iisus, Domnul nostru, căruia i se cuvine slava în veci, amin.

CAPITOLUL XV

Despre nemulțumire

MULTE și felurite păcate au făcut Israiltenii, însă Domnul nu s'a mâniat atât pentru celelalte cât pentru multa lor nemulțumire care este prea greu păcat. Deci, pentru ca să-i facă Cel prea bun să-și cunoască greșalele, chiamă ca pre niște mărturii Cerul și pământul, la Cap. I-iu al lui Isaia, ca să audă atâta dreaptă pâră, și nemulțumire îndreptățită, zicând: *„Ascultă, Cerule, și ia aminte pământule; fii am născut și am înălțat, iară ei s'au lepădat de mine. Cunoscut-a boul pre cel ce l-a câștigat, și asinul ieslea Domnului său, iar Israil nu m'a cunoscut pre mine..."*

Socotește dar, la ce așezare aduce nemulțumirile pre om și-l face mai rău de cât dobitoacele și mai nesimțitor de cât fiarele. O vită cunoaște pre făcătorul ei de bine, și urmează domnului său și-l păzește. Leii, urșii, aspidele și alte fiare neîmblânzite, se desbracă din firea sălbăticiei lor, îmblânzesc purtarea lor și arată mulțumirea către cei ce le fac un mic bine.

Fiarele se arată cu simţ către făcătorii lor de bine. Iară oamenii cei blânzi şi domestici îşi îmbracă inimile cu sălbăticia fiarelor şi se fac nerecunoscători către făcătorii lor de bine. In ce fel când cineva ar vedea un monstru, se teme şi tremură, aşa trebue să ne temem şi de omul nemulţumitor, fiindcă la fire este om, iar la năravfiară sau mai bine zis, mai sălbatec chiar de cât fiarele. Nemulţumirea este mare răutate, şi o defaimă nu numai creştinii, dar şi ereticii şi necredincioşii, încă şi idolatrii nu o iartă nicidecum, precum se arată în istoriile lor. Şi nu numai oamenii au urît-o atâta, dar şi Cel blând şi smerit cu inima, Hristos, umblând în lume cu trupul, primea cu milă pre cei ce păcătuiau, pre curvari, pe tâlhari şi pe vameşi, şi nu s'a supărat, nici nu a defăimat pe vreunul, fără numai pre cei nemulţumitori. A vindecat pre cei zece leproşi, şi apoi a întrebat de cei nouă nemulţumitori cari n'au cunoscut facerea de bine ce le-a făcut, şi a zis: *„Nu s'au curăţit zece? Dar ceilalţi nouă unde sunt, de nu s'au întors să slăvească pe Dumnezeu?"* Cu aceste cuvinte ne arată cât se miră şi se supără pre cei nemulţumitori. Căci nu este alt lucru, care să pricinuiască atâta mirare, ca cel nemulţumitor, care nu recunoaşte facerile de bine şi harurile.

Când a dat Dumnezeu deasupra muntelui Sinai, Legea jidovilor, într'aceeaşi vreme norodul cel nebun şi nemulţumitor se închina viţelului de aur. Şi chiar când Stăpânul Hristos, a dat prea curatul şi sfântul Său Trup spre hrană lumii, într'aceeaşi zi (care era sfânta şi marea Joi) când gătea acele sfinte Taine de mulţumire (de cât care nu se poate afla alt bine mai mare şi mai aleasă facere de bine ca aceasta, să dea Dumnezeu oamenilor spre hrană şi viaţă, Trupul şi Sângele Său) ei atunci cercau să omoare pre Făcătorul lor de bine. O, nemulţumire! Vai de nerecunoştinţa

lor! Şi ce trebue să scrim vechi şi streine, şi nu viu la ale noastre de astăzi? Ce minte poate să priceapă, sau ce limbă poate să povestească cele nemăsurate daruri, şi nenumărate faceri de bine, pe care ni le-a dat prea bunul Dumnezeu şi Stăpânul nostru? Cum şi în ce chip vom putea să-i mulţumin cum se cuvine, pentru câte am luat şi câte nădăjduim? Dacă toate zidirile simţitoare firește, iubesc pe făcătorii lor bine, şi legea recunoştinţii are astfel de putere încât supune sub jugul ei şi pe cele mai sălbatece dintre fiare, pentru ce să mă fac eu mai nesimţitor de cât acestea, şi să nu iubesc, să cinstesc, să mulţumesc Celui care mi-a făcut atâta bine? Tu, Doamne, ai făcut sufletul meu după chipul şi asemănarea Ta, m'ai împodobit cu astfel de frumoase organe, membre armonioase şi simţiri, cu atâta înţelepciune şi pricepere; şi iarăşi tot ce este de trebuinţă la păstrarea mea, lucrează mărirea Ta. A Ta Pronie mă cârmuește în toate zilele. Făpturile îmi slujesc. Bucatele Tale mă hrănesc. Cerurile mă acoperă. Ingerii mă păzesc. Inţelepciunea Ta mă învaţă. Şi îndurarea Ta rabdă cu îngăduinţă păcatele mele. Cine-mi dă fiinţa şi viaţa şi celelalte, fără numai Tu, care eşti isvorul fiinţei, începătura tuturor celor ce sunt, şi Impărţitorul a tot darul şi binele? Cu cât dar eşti dator, omule, Celui ce ţi-a dăruit atâtea bunătăţi? Dacă ar lipsi vre-un mădular al trupului tău, şi să te vindece vre un doctor fără plată, şi numai din bunătate şi bunăvoinţă, cât ar trebui să fii şi tu dator lui? Dar Prea Bunului şi prea Milostivului Dumnezeu, care ţi-a dăruit toate mădulările: mâini, picioare, ochi şi celelalte toate, cu cât îi eşti Lui dator? Şi de eşti dator atâta pentru facerile de bine ale firii, cu cât eşti dator pentru cele ale darului? Cum vei plăti pentru sfânta Apă şi prea curatul Sânge care au curs din prea cinstita lui coastă, şi te-a primit atunci, prin

Botez ca fiu după dar, dându-ţi acele vistierii şi podoabe, care se cuvin la o vrednicie ca aceasta? Las orice altă facere de bine, şi viu la prea cinstita şi prea marea noastră mântuire.

„Dacă vei păcătui, omule, (zice Iov la cap. 35) ce rău faci lui Dumnezeu? Şi de se vor înmulţi vicleşugurile tale, ce ocară îi dai?" Şi iarăşi: „Dacă vei săvârşi bunătăţi, ce-i trebue dela tine?" Acela este Dumnezeu prea bogat, înţelept şi a tot puternic, căruia înţelepciunea şi puterea nu este cu putinţă a o înmulţi sau a o împuţina. Ci cel ce era mai înainte ca să facă lumea, acelaşi este şi acum, nici mai mic, nici mai mare, nici este mai mult slăvit, de se mântuesc oamenii şi Ingerii şi-L laudă. Nici de se vor munci toţi, este mai puţin slăvit. Acest fel de Stăpân şi Impărat al tuturor celor ce împărăţesc nu pentru nevoie sau vre-o trebuinţă, ci pentru dragostea şi mila Sa nemărginită, a primit să se pogoare din cer în exilul acesta, să îmbrace trupul nostru muritor, să ridice toate datoriile şi păcatele noastre, şi să primească atâtea batjocuri şi ocări pentru dragostea noastră, şi peste toate celelalte, să primească moarte de batjocură. O, nemărginită îndurare şi bunătate a Ta Stăpâne! Să te laude cerurile, Doamne, şi Ingerii să povestească minunile Tale! Căci noi nevrednicii, neputând să aducem mulţumirea cuvenită, cu uimire şi tăcere ne minunăm de purtarea de grije, pentru netrebnicii robii tăi, că te-ai născut Cel neînţeles de noi, te-ai tăiat împrejur la trup a opta zi, şi ai umblat pre pământ 33 de ani. Pentru mine te-ai ostenit, ai asudat, ai postit, ai lăcrămat, şi ai îndurat toate însuşirile trupului. Pentru mine ai fost pălmuit, te-au ocărât, te-au bătut, şi apoi ţi-au dat moarte necinstită şi de ocară. Cum voi putea să răsplătesc, nu zic toate facerile de bine, ci măcar o picătură mică din acel prea curat Sânge, ce ai

vărsat pentru mine? Cum este cu putinţă să nu iubesc pe Acela care m'a iubit pe mine, m'a căutat cu atâta osteneală şi m'a răscumpărat? Cum pot să ascund cu tăcerea, acea mare facere de bine şi Darul darurilor şi Taina tainelor, a Jertfei fără de sânge, sfântul Dar cu care ne împărtăşim noi nevrednicii, prin care Domnul a voit să petreacă pe pământ cu oamenii ca să ni se dea în toate zilele spre hrană şi ajutor? Numai odată s'a jertfit pre Cruce pentru noi, iar aici se jertfeşte în toate zilele, spre iertarea păcatelor noastre. *„Aceasta faceţi spre pomenirea mea"*. O, jertfă legiuită! O, pomenire de mântuire! O, ce bună mulţumire pentru această Sfântă Taină! O, pâinea vieţei, hrană prea dulce, împărătească mâncare şi mană plină de toată dulceaţa! Cine poate după cuviinţă, să te laude? Cine să te primească cu vrednicie, şi cine să te cinstească cu atâta evlavie precum se cuvine? Slăbeşte limba mea de a te lăuda după dorinţă, nici pot să te măresc după cum doresc şi cum se cuvine la o Mărime ca aceasta. O, nespusa Ta îngăduinţă, îndelung răbdătorule Doamne! Cum laşi să Te pipăe mâinile nevrednicelor slugi, ale căror suflete sunt lăcaşuri ale satanii? Insă pentru ca să cercetezi şi să mângâi pe prietenii Tăi, primeşti să-ţi slujească astfel de oameni, şi te primesc în gurile lor necurate şi spurcate. Numai o singură dată, fraţilor, a fost vândut de Iuda cel nemulţumitor; dar în această înfricoşată Taină, se vinde de mii şi de nenumărate ori. Odată a fost hulit la patima Sa cea de bună voe, iar aici la sfânta Masă, rabdă ocări şi necinste de mii de ori. Şi toate acestea le îngăduie cu îndelungată şi nemăsurată răbdare, ca să ne biruim de atâtea binefaceri, şi să alergăm către El, precum zice la Sfânta Evanghelie dela Ioan, cap. 12: *„De mă voiu înălţa eu de pre pământ, pre toţi voiu trage la Mine"*. Cu ce

lanţuri să ne tragi către Tine, Hristoase al meu? Cu puterea dragostei şi cu lanţurile darurilor şi a harurilor. Cine dar să nu se biruiască de atâtea faceri de bine?

Dacă picătura de apă care pururea pică pe piatra cea tare, destulă este spre a o găuri, cum dar să nu ajungă râurile atâtor daruri şi binefaceri, să pătrundă şi să înmoaie inima noastră? Dacă piatra, şi cel mai tare de cât ea, fierul, în foc se topesc, cum dar să nu se aprinză inima noastră, înconjurată fiind de atâta foc al dragostei? Cum poţi dar, omule nemulţumitor să defaimi pre un Stăpân ca acesta, călcându-i poruncile? Cum întinzi mâinile spre păcat? Cum înalţi ochii şi priveşti frumuseţea făpturilor şi deşertăciunea lumii? Asemenea şi celelalte mădulări ale tale, cum cutezi de le întrebuinţezi în slujba păcatului şi defăimării mădulărilor Mântuitorului tău, care au fost chinuite şi au pătimit dureri prea mari pentru mântuirea ta? Când acea muere fără de ruşine, a lui Pentefri, îndemna la păcat pe Iosif cel prea frumos, el îi zicea aceste cuvinte: *„Ştii că Domnul meu mi-a dat toată averea lui ca s'o stăpânesc, afară de tine ce 'i eşti lui soţie, — şi cum dar pot ca să fac împotriva lui, astfel de fără-de-lege?“* Şi n'a zis că nu se cădea, ci cum că nu putea s'o facă, dându-ne nouă să înţelegem, că facerile de bine nu numai că subjugă voinţa, ci şi puterea într'un fel oarecare, leagă mădulările omului, ca să nu poată vătăma pe binefăcătorul lui. Deci dacă acele faceri de bine erau vrednice de recunoştinţă, cu cât sunt mai vrednice darurile şi hărăzirile care ni le-a dat Domnul cel Atotputernic? Pentefri a dat lui Iosif averea lui; şi Dumnezeu, ţi-a dăruit ţie toată lumea, cerul, pământul, soarele, marea, râurile, peştii, dobitoacele, pasările şi multe altele. Pe toate le-a făcut spre folosul tău,

şi nu numai toate zidirile, ci chiar Ziditorul cerului şi al pământului, ni s'a dat întru multe feluri, ca să ne fie părintele nostru, cârmuitor, mântuitor, dascăl, ajutor, şi pentru toate celelalte. Tatăl ne-a dat pe Fiul. Fiul ne-a învrednicit de Sfântul Duh. Iar cel de o fiinţă Duh, ne învredniceşte de Părintele cel fără de început, care este dătător al tuturor bunătăţilor. Deci dar, omule, de eşti legat cu atâtea faceri de bine şi haruri, cum cutezi să mânii pre un Binefăcător atât de darnic ca acesta? O, nebune! De ţi-ar fi dăruit cineva vre un lucru oarecare de mult preţ, precum: un sat, o corabie sau altceva ca acestea, să coste zece mii de galbeni, nu ai fi dator ca să-i slujeşti în toată viaţa ta, să-l iubeşti şi să faci orice îţi va porunci, cu toată voinţa ta, chiar de se va întâmpla să-ţi verşi şi sângele pentru el, ca să nu te arăţi nemulţumitor la atâta bine ce ţi-a făcut? Da! Fără îndoială precum am văzut la mulţi. Şi dacă unui om pentru puţin dar, te arăţi atâta de credincios şi mulţumitor, cum să nu faci asemenea celui bogat dătător de bine al tău, Făcătorul a toate, care ţi-a dăruit atâtea bunătăţi, câte am scris mai sus? O, nesimţitorule mai mult de cât fiarele, cum nu simţi atâta nerecunoştinţă a ta? Care leu sălbatic, sau altă fiară au îndrăsnit vr'odată să facă vre un rău făcătorului de bine al său?

Se arată în Sinaxar [1]) în ziua a 4-a a lunii lui Martie, cum cuviosul Gherasim, a aflat un leu care se înţepase cu o aşchie în picior. Şi fiindcă i-a scos-o Sfântul, şi i-a vindecat rana, nu l-a mai părăsit leul din ceasul acela. Şi-i da măgarul de'l păştea în toate zilele, şi seara îl aducea la bătrânul. Intr'o zi a furat cineva măgarul; iar Sfântul a gândit că l-a mâncat leul, şi l-a pedepsit să care el apă în locul măgarului.

---

1) Sinaxarul este scrierea Vieţii Sfinţilor pe scurt în Minei, împreună cu slujba sfinţilor din această zi.

Şi nu s'a împotrivit leul, nici s'a sălbăticit după firea lui, nici a călcat porunca; ci răbda blând şi smerit. Şi ucenicul Cuviosului îl încărca şi aducea apă la mânăstire. Şi atunci s'a întâmplat de a trecut pe acolo, acel negustor ce a luat măgarul. Şi leul cum l-a văzut, a apucat funia de care era legat, şi l-a adus bătrânului, care a iertat pe leu şi i-a făcut semn să meargă unde va voi. Atunci leul plecând capul, s'a dus. Dar n'a uitat pe Cuviosul, ci mergea la fiecare opt zile, şi i se închina lui. Iar după săvârşirea Sfântului, mergând leul după obiceiul lui, i-a zis ucenicul că a adormit Cuviosul, şi i-a arătat mormântul, deasupra căruia a făcut leul chipuri de plângeri şi de bocete ca un om; iar mai apoi a răcnit cu tare şi mare glas, şi aşa a murit.

Şi iarăşi în ziua 5-a a acestei luni, în aceeaşi carte se arată că o leoaică, a adus un pui al ei mort, la un sihastru anume Marco, rugându-l prin semne ca să-l vindece; iar Cuviosul scuipând în ochii lui l-a vindecat. Iar ea, pentru plata facerii de bine, a adus Sfântului o piele de oaie.

Asemenea se arată şi la Cuviosul Macarie Alexandrinul, în ziua de 19 a lunii lui Ianuarie. Şi altele multe ca acestea, se află în Lavsaicon. Dar pentru ca să nu zică cineva că acestea s'au făcut pentru bunătăţile acelor sfinţi bărbaţi, iar nu din recunoştinţa fiarelor, auziţi şi altele mai minunate, care s'au făcut asupra oamenilor necredincioşi şi păcătoşi, şi închinători de idoli, cari nu aveau darul lui Dumnezeu. Şi aşa să vă ruşinaţi şi să plângeţi nerecunoştinţa ce aţi arătat, către Dumnezeu Făcătorul de bine şi Mântuitorul nostru.

La Roma au pus pe un om numit Androud, în locul unde erau leii şi alte fiare sălbatice ca să mănânce pe cei osândiţi, şi s'a întâmplat acolo un leu

mare, care i-a ajutat apărându-l de celelalte fiare care nu l-au atins. Deci uimindu-se împăratul de această vedere minunată, a scos afară pe acel om, care fiind întrebat a răspuns: *Mi-aduc aminte, că într'o zi cum treceam printr'o pădure pe la amiazăzi, şi intrând într'o peşteră să mă odihnesc, am aflat un leu care a ridicat piciorul dinainte cu care nu putea călca, şi-mi făcea semn ca să-l tămăduesc. Deci apropiindu-mă cu îndrăzneală, am scos aşchia ce avea, şi pre cât am putut l-am vindecat. Şi el îmi aducea apoi carne de vânat, şi am mâncat patru zile cât am şezut în acea peşteră. Deci socotesc, că acesta este acel leu, care cunoscând pre făcătorul său de bine, a arătat către mine astăzi recunoştinţă minunată.* Acestea auzind împăratul, a slobozit pe om, hărăzindu-i şi leul, care îl urma prin toată Roma, ca un miel blând, şi nu vătăma pre nimeni. Toţi se mirau de o minune ca aceasta, şi numea pre leu, ospătătorul lui Androud, şi pe el, vindecătorul leului.

Alta asemenea

După ce au liberat de la Agareni, Ierusalimul, — Gofren, într'o zi, vânând, a aflat un leu ce se lupta cu un şarpe mare şi înfricoşat, care avea coada încolăcită după gâtul leului şi atâta îl strângea, în cât era în primejdie să fie sugrumat. Atunci împăratul omorând şarpele, a isbăvit pe leu. Leul aducându-şi aminte de binefacere, urma împăratului şi-i slujia în loc de ogar, aducându-i vânaturi felurite. Intr'o zi, după ce a intrat Gofren în corabie, ca să plece, a lăsat la uscat pe leu, care răcnea şi nu vrea să rămâe. Văzând că s'a depărtat corabia, a intrat în mare ca s'o ajungă, şi s'a înecat la jumătatea căii. Sunt în cărţi, multe pilde prin care se arată cum prin multe

chipuri, fiarele sălbatice au arătat purtare de recunoștință către făcătorii lor de bine, și pe care le las pentru lungime scriind numai una ca mai vrednică de credință.

Povestește marele și dumnezeescul Ambrosic, Episcopul Mediolanului, că într'o noapte un om a omorât pe un altul, după care mergea un câine, după cum au unii obiceiu să'i ia pe urma lor; — care câine a stat toată noaptea păzind pe stăpânul său mort. Când s'a făcut ziuă, s'au adunat mulți ca să-l vază, întrebându-se cine l-ar fi omorât. Și merse și ucigașul acela, prefăcându-se că nu știe nimic; iar câinele cum l-a văzut, a cunoscut că acesta este omorâtorul. Și s'a repezit ca un turbat asupra lui să-l mănânce și a făcut atâtea semne, în cât a priceput cei din jur pricina dramei. Aceștia cunoscând pe ucigaș l-au dat judecății și l-au pedepsit. Nu ți se par acestea lucruri mari? Deci, de vreme ce dobitoacele cele necuvântătoare, pentru puțină pâine, au atâta dragoste către stăpânul lor, cum dar tu te faci de cât câinele mai necunoscător? Dacă acesta s'a mâniat și înfuriat asupra celui ucigaș, cum nu urgisești și tu, pre acei ce au omorât pe Stăpânul tău? Și cine sunt aceia? Sunt păcatele tale. Acestea l-au biciuit și pe Cruce l-au răstignit. De ce nu te mânii asupra lor, și nu sporești către Domnul dragostea ta, știind că a pătimit atâtea, ca să pue ură în inima noastră, împotriva păcatului? A murit ca să omoare păcatul. Pentru ce dar, tu nesocotești sudorile și ostenelile lui Hristos, rămânând de bună voe în robia aceea, din care te-a mântuit prin neprețuitul și prea curatul lui Sânge? Cum nu te cutremuri auzind numai de păcat, deoarece Domnul ca să-l steargă, a luat moarte prea dureroasă? Ce alt mai mult vrei, de cât a se răstigni pe Cruce Cel fără de moarte? Cine a îndrăznit vreodată să păcătuiască,

de ar fi văzut înaintea lui Iadul și Raiul? Cu adevărat decât acestea mai minunat este să vezi pe Dumnezeu pironit pe Cruce. Cum dar ai atâta nesimțire și nu te depărtezi dela păcat, de trei ori ticălosule? Nu este mirare să faci păcat ca om; dar Dumnezeu îți dă mâna și ajutorul, ca să te scoață din murdărie, și tu să nu vrei ca să te scoli și să te curățești, este grozav. Nu este rușine să te împiedici și să cazi într'o groapă plină de tină; dar să te roage altul și să-ți ajute să te scoli, și să nu voești, este o mare defăimare a ta. Nu e de mirare a cădea la pat bolnav, ci este mare nesocotință, să nu voești să te vindece doctorul. Cunoaște dar, bunătatea și facerea de bine a Mântuitorului, și mulțumește-i neîncetat cu inima și cu gura zicând cu Psalmistul: *„Ce voi răsplăti Domnului, pentru toate câte mi-a dat mie!"* Nimic alt nu este mai rău decât nemulțumirea. Bunătățile ce le au cei fără de minte nu le recunosc că le au de la Dumnezeu, ci cred că le au ei din priceperea și chivernisirea lor. Averea ce o au, nemulțumitorii zic cum că au câștigat-o prin procopseala și sârguința lor cea multă. Sănătatea lor socotesc că se datorează îngrijirii lor. Frumusețea zic, că au moștenit-o de la tatăl și mama lor. Slava și cinstea pe care le au, zic că le-au câștigat pentru faptele lor cele bune, și în scurt, pentru nici o facere de bine nu mulțumesc lui Dumnezeu, nici cunosc harul din bunătatea dumnezeească dela care vin toate bunătățile. Cunoașteți, oamenilor, facerile de bine ale Făcătorului și Mântuitorului nostru! Veniți să-i mulțumim, să zicem și noi cu Sfântul Ioan Damaschin: *„Ce vom răsplăti Domnului, pentru cele multe faceri de bine care ne-a făcut"?* Pentru firea noastră stricată, Dumnezeu s'a făcut om, și Mântuitorul a locuit cu noi cei robiți; către cei nemulțumitori Făcătorul de bine; la cei întunecați, Soarele drep-

tăţii: pre Cruce, Cel fără de patimă; în iad, Lumina; la moarte, Viaţa şi Invierea pentru cei căzuţi. Mulţumim, bine cuvântăm şi te mărim Doamne, pre cel în trei feţe, de o Fiinţă, unul Dumnezeu, pre Făcătorul nostru şi Mântuitorul şi dătătorul de bine, din belşug, pre Cel ce a făcut cerul, pământul, marea şi toate cele zidite ce sunt într'însele. Mulţumim ţie, Doamne, care ne-ai făcut dintru nefiinţă întru fiinţă, şi ne-ai dăruit această mare zidire, ca să ne slujească: Pământul, ca să ne dea felurite roade; Soarele şi Luna, ca să ne lumineze; marea, bălţile şi râurile, ca să ne hrănească şi să ne adape. Şi, încă ne închinăm, mărim şi prea mulţumim îndurărilor Tale, pentru a noastră rezidire şi înoire. Că ai primit să te faci sărac, Cel bogat; sub ani, Cel fără de ani; şi Cel nepătimaş pentru noi pătimitor, şi ai luat moarte, ca să ne faci pe noi fără de moarte, şi să ne aduci la starea cea dintâi. Iţi mulţumim pentru marea facere de bine a sfintei Impărtăsiri, prin care ne facem părtaşi dumnezeescului Tău Dar. Pentru toate aceste binefaceri şi alte multe pe care ni le faci în toate zilele, sufletului şi trupului, mulţumim şi ne închinăm Ţie, rugându-ne milei Tale ca să nu ne lipseşti de Impărăţia Ta, ci să ne învrednicești din însăşi bunătatea Ta, ca să te mărim în veci, împreună cu Ingerii şi cu toţi aleşii Tăi, şi să ne închinăm Ţie Celui unul în Treime Dumnezeu, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, în nesfârşiţii veci, Amin.

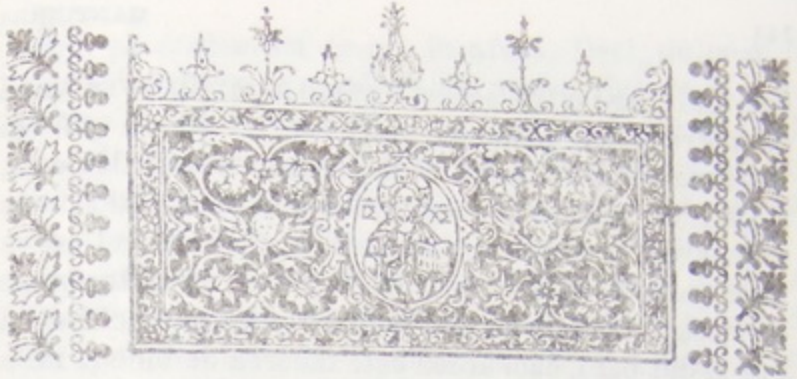

CAPITOLUL XVI

Despre felurite necazuri şi câţi de bună voe ridică crucea lui Hristos li se face uşoară, iar celor fără voe li se face prea grea.

IATĂ, am scris de ajuns pentru toate păcatele, şi oricine pentru păcatul la care diavolul îl ispiteşte mai mult, poate să citească acel capitol şi va afla multă vindecare cu ajutorul lui Dumnezeu. Iar acum scrim pentru felurite necazuri, fiindcă cei mai mulţi oameni au multe boale, sărăcii, strâmtorări şi isgoniri, pentru care pricină cârtesc înaintea Domnului şi se tânguesc necunoscând această facere de bine a îndurării Lui, cu dreaptă judecată, trimiţându-le necaz vremelnic ca să nu-i muncească în veci! La aceasta m'am îndemnat mai ales, fiindcă pe unii, cari erau greu bolnavi, i-am auzit hulind ca nerăbdători; şi m'am mâhnit mult de primejdia lor, ştiind de cât câştig al fericirii veşnice se păgubesc, şi câtă pedeapsă pricinuesc ticălosului lor suflet în munca veşnică pentru neîngăduinţa şi nerăbdarea lor. Şi vă rog, câţi veţi avea această carte, de se va întâmpla vre-un bolnav necărturar, care ar avea ne-

caz mult, să-i citiţi această parte a cărţii, ca să vadă ce mare folos primeşte sufletul, să nu se plângă înaintea lui Dumnezeu şi să se osândească ticălosul, şi să aibă îndoită muncă, adică aici vremelnic boala trupească, şi sufletului munca veşnică. Şi cel ce va face această duhovnicească slujbă ca să mângâe pe cel necăjit, să ştie că mai multă plată are de cât dacă i-ar fi dat bani, căci aceea este facerea de bine şi mila trupului, iar aceasta a sufletului. Şi cu cât se deosibeşte sufletul de trup, cu atât facerea de bine duhovnicească este fără îndoială mai cinstită de cât a trupului.

Căci oamenii, dela început când intră într'această lume, cele dintâiu fapte care învaţă firea, sunt: plânsul şi lacrimile. Şi aceasta este la toţi de obşte, atât împăraţilor şi boerilor, cât şi celor săraci şi scăpătaţi. Fiindcă după obiceiul lumii este oarecare deosebire între împărat şi rob; dar la lucrurile firii, nu este nici o deosebire, şi în acelaş fel intrăm toţi în viaţă, şi ieşim prin moarte. Deci toţi ne aflăm într' această lume ca într'o vale a lăcrămilor. De aceea să fim trişti, căci nu este nimeni care să fie atât de mulţumit, în cât să nu suspine pentru vr'un necaz. Altul se vaită pentru strâmtorarea şi sărăcia sa, altul plânge pentru boală şi durerile trupului, altul jeleşte moartea rudeniilor şi a prietenilor lui, şi în scurt, fiecare după durerea sa. Pentru aceea zice Eclesiastul la cap. 40, că: *„Greu este jugul pe care-l poartă fiii lui Adam, de la naştere şi până la moarte"*. Acestea le zice pentru suferinţele la care suntem părtaşi cu toţii. Şi chiar de s'ar afla cineva în lume atâta de bine norocit în cât să pară că nu are vr'un necaz, însă necazul şi chinul mustrării de conştiinţă nu'i lipseşte, atât în cât fără să fie cineva din afară ca să mustre pe păcătos, fiind norocos în afacerile lui este mai ne-

căjit pe dinăuntru de cât în afară. Deci, de oare ce nimeni nu este care să n'aibă necaz, fiecare să facă în aşa fel, să-l rabde cu bucurie, căci nu este altă cale mai folositoare spre mântuirea sufletului de cât cea strâmtă şi necăjicioasă cale, prin care ne asemănăm şi urmăm Stăpânului nostru, fiindcă El a ales această cale pentru sine şi pentru cei iubiţi ai Săi, zicând către noi, că nu putem fi ucenici ai Lui, de nu vom lua Crucea să'l urmăm. Să nu nădăjduiască dar cineva să sporească în calea Domnului, să se facă Lui moştenitor împreună cu Sfinţii în Raiu, de nu va trece prin apele acestea ale necazurilor, precum Stăpânul şi toţi Sfinţii prin Cruce s'au proslăvit. Şi să nu se lenevească, din nepăsare, auzind că are să ridice Crucea. Fiindcă, deşi mai înainte era defăimată şi osândă a tâlharilor, însă pentru că a murit pre ea Stăpânul nostru, a cinstit-o atâta şi a sfinţit-o, în cât unii au iubit-o, şi au dorit să moară pe ea, ca Andreiu, Petru şi alţii. Iară unii pentru evlavia Crucii, mărturisesc pe Hristos în necazurile lor, atunci când se află bolnavi sau în cea mai mare sărăcie, sau supăraţi de alte pricini, pe care le rabdă cu mulţumire pentru dragostea lui Hristos. Şi este atât de nobilă această Cruce a suferinţelor, şi atât este de plăcută Domnului, în cât a făgăduit să fie împreună cu cel necăjit la suferinţele lui, ca să-l scape şi să-l mărească prea minunat. *„Cu el sunt — zice întru necaz, — scoate-l-voiu pre el şi'l voi slăvi"*. Cine dar, să nu dorească necazuri, ca să aibă un asemenea prea dulce soţ credincios şi a-tot-puternic? Atâta este îndurarea lui Dumnezeu şi bunătatea, încât ne dă aceste mici şi trecătoare necazuri, ca să ne dea în Impărăţia Lui, trebue să mulţumim acelora care ne fac rău şi ne ocărăsc, mai mult de cât celor ce ne fac bine şi ne spri-

jinesc. Căci cei ce ne necăjesc, se fac pricină de curăţirea sufletelor noastre şi luăm iertare păcatelor; şi Dumnezeu cel milostiv, ne arată mai mare semn de dragoste, când ne trimite necazuri şi chinuri, de cât atunci când ne dă câştig trecător. Aceasta ştiind creştinii cei credincioşi, doresc necazurile; iar când ele vin, le primesc ca din mâna Domnului, bucurându-se; iar când nu au necazuri se mâhnesc mult şi se amărăsc, socotind că Dumnezeu i-a părăsit, şi silesc trupul muncind cu posturi, privegheri şi altele asemenea. Şi iar, câţi urăsc Crucea se aseamănă cu diavolii, cari numai văzând-o fug. Mulţi se cutremură de Cruce, pentru că socotesc că numai este alt Raiu, de cât această lume care se vede. Şi fiindcă n'o iubesc, urmăresc voile lor, vieţuind ca nişte dobitoace necuvântătoare. Când le vine vre-un necaz, se plâng şi hulesc, nesocotiţii, şi se silesc să scape de ceea ce nu pot. Alţii urăsc lumea şi din toată inima poftesc Crucea; iar când vine necazul nu fug, ci bucuros îl primesc, zicând cu Apostolul: *„Iară mie să nu-mi fie a mă lăuda, fără numai în Crucea Domnului nostru"*. Cu adevărat, ni s'ar cădea să urâm pe cei ce ne împiedică de la Cruce, şi să iubim pe cei ce ne supără, după cum se arată în sfânta Evanghelie, când Petru ruga pe Domnul, ca să nu ia o moarte ca aceea. Şi de multa dragoste ce avea, se întrista să-l vază astfel pătimind. Atunci s'a întors Domnul către el, mânios zicându-i: *„Mergi înapoia mea Satano, căci sminteală îmi eşti, pentru că nu cugeţi cele dumnezeeşti, ci cele omeneşti"*.

Dintr'aceasta pricepem că necazurile sunt bine plăcute Domnului, şi oricine zice împotrivă, să'l urâm ca pe diavolul; iar celor ce ne necăjesc, să le mulţumim, precum a făcut Domnul, numind pe Iuda prieten al Lui când l-a vândut cu sărutare, ca să ne dea nouă

pildă, să avem ca pe nişte prieteni pe cei ce ne gonesc, ca cei ce sunt unelte ale mântuirii noastre. Nesocotinţă a noastră este, să fugim de un vrăjmaş. In necaz cu cât căutăm să fugim de el, cu atât mai mult ne stăpâneşte; şi când îl primim cu bucurie, îl trântim la pământ, precum a făcut Domnul, zicând vrăjmaşilor: *„Eu sunt"*, şi îndată i-a aruncat la pământ. Nu fac aşa cei puţini la suflet şi iubitorii de trup, ci socotesc că fugind de necazuri se mântuesc, dar se înşeală, nepricepuţii, căci Crucea întristează mai mult pe cei ce fug de ea, şi-i urmăreşte în tot locul; iar când li se pare, în nerăbdarea şi hula lor că scapă, atunci se ridică împotriva lor cu mai mare pedeapsă şi moştenesc acea muncă. Aşa a pătimit tâlharul cel rău, pentru hula lui nesocotită. Alţii primesc cu Crucea, Raiul; adică mulţumesc lui Dumnezeu în necazuri, şi mărturisesc că sunt vrednici de toată pedeapsa, ca şi tâlharul cel bun, care a mărturisit pe Cruce pe Stăpânul şi a mustrat pre celălalt tâlhar, zicându-i: *„Nu te temi de Dumnezeu? Noi pătimim pe drept după faptele noastre..."*. Vezi recunoştinţa tâlharului? Aşa fac cei ce iubesc pe Domnul. Se cunosc vrednici de moarte, nu se desnădăjduesc şi mai ales mărturisesc pe Hristos răstignit pe Cruce şi se roagă Lui să-i învrednicească Impărăţiei Sale. Şi cu cât rabdă mai cu tărie, cu atât Crucea li se face mai uşoară, şi au atâta dorinţă să o ridice, în cât nu le pare că poartă Crucea, fiindcă dragostea lui Hristos acoperă tot necazul şi amărăciunea ei şi simt un foc lăuntric, prin credinţa lor vie, care birueşte şi covârşeşte orice pedeapsă şi chin.

Iar cei leneşi şi nerăbdători se necăjesc mult, şi cârtesc asupra lui Hristos zicând ca tâlharul cel rău gânditor: „De eşti Hristos, mântueşte-te pre Tine şi pre noi". O, nebunie şi nepricepere a lor! Şi câţi, aflân-

du-se în boală grea sau sărăcie mare, ori alt necaz ca acesta, n'au răbdat, ci hulesc, nelegiuiţii, pe Hristos, zicând asupra Lui: De ai fi fost Dumnezeu nu ai fi lăsat să te răstignească cu atâta ruşine; şi ce ajutor poţi să ne dai nouă la atâta lipsă, necazuri şi chinuri ce avem? O, omule nemulţumitor! Ce alt mai mult a trebuit să facă Cel prea bun pentru tine, şi n'a făcut? Acesta a dat pre Fiul său cel unul născut spre moarte de ocară; iar tu, nemulţumitorule, îl defaimi şi-l ocărăşti la atâta de mic necaz ce ţi-a trimis ca să curăţească cu răbdarea ta păcatele tale, ca să nu te osândeşti în munca cea nesfârşită.

Iată, dar fraţilor, că cel ce poartă Crucea în silă, îşi pricinueşte o muncă veşnică, precum şi Faraon, tâlharul cel rău, şi alţii. Şi cine o rabdă cu bucurie i se face veselie şi neîncetată aducere aminte de Mântuitorul, o nădejde tare şi arvună a vieţii veşnice în Raiu, precum am văzut la tâlharul cel bun, care a auzit dela Domnul: *„Astăzi cu mine vei fi în Raiu"*. Cu adevărat, o treaptă înaltă a săvârşirei este, să stea cineva răstignit pre Cruce şi să nu cârtească asupra lui Dumnezeu, sau oamenilor, sau Crucii, cum că este foarte grea; ci să rabde cu tărie pentru dragostea lui Dumnezeu, şi să mustre cu milă pre cei ce nu-l rabdă cu bunătate. O, cât de fericit este cel ce mulţumeşte lui Dumnezeu, în sărăcia şi boala lui, la lipsa fiilor şi a rudelor, şi la orice alt necaz! Şi nu numai atâta, dar şi la moarte slăveşte pre Domnul pururea, şi rabdă orice necaz pentru dragostea Lui, precum făceau sfinţii Mucenici, slăvind pe Dumnezeu în suferinţa muceniciei, mulţumindu-i că i-au învrednicit pe ei să moară pentru Numele lui cel sfânt. O, fraţilor creştini! In Cruce aflăm mărire, şi nu la desfătare. De vom socoti cu deamăruntul greutatea Crucii Stăpânului, ni s'ar părea a noastră foarte u-

şoară. Căci Domnul era de tot gol, fără nici un ajutor, şi deci zicea: *„Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce m'ai părăsit?"* Iar noi nu suntem goi pe nici o Cruce ca aceasta, ci avem puţină mângâere de la prieteni şi rude; nici lipseşte dela noi Dumnezeu, fiindcă s'a făgăduit să fie cu noi în necazuri, şi cu ajutorul Lui putem să răbdăm. O, ticăloşia noastră! Dumnezeu cel adevărat a suferit cu trupul atâtea patimi şi moarte pentru păcatele noastre. Iar noi săracii şi cu totul întinaţii, să nu răbdăm puţină durere ce ne-a trimis-o bunătatea Lui spre îndreptarea noastră? O, nesocotinţa noastră! Să voim să căutăm pe Hristos cu toată îndestularea noastră! Acela se roagă pentru cei ce l-au răstignit zicând: *„Iartă-le lor, că nu ştiu ce fac"*. Şi noi nu voim să iertăm pe ceia ce ne greşesc cât de puţin? Tâlharul îl mărturiseşte pre Cruce, şi noi nemulţumitorii îl tăgăduim în necazuri, zicând:De ai fi fost Dumnezeu, ai fi făcut dreaptă judecată, să trimeţi necazurile celor necredincioşi şi oamenilor răi, iar nu nouă care n'am greşit. O, nelegiuirea şi nesimţirea noastră! Să ne biruiască la credinţă un tâlhar? Să înţeleagă el într'o astfel de pedeapsă mai bine de cât noi, folosul suferinţei şi astfel să fure în ultimul ceas al vieţii lui, Raiul şi să ruşineze pre câţi se lăudau să meargă cu Stăpânul la temniţă şi la moarte? Aşa trebue să facem şi noi, să mărturisim pe Hristos la tot necazul şi la suferinţă, chiar de ar fi prea amară moarte; nu ca un tâlhar pocăit, ci ca nişte adevăraţi creştini şi fii ai lui Dumnezeu. Pentrucă totdeauna trebue să avem necazuri, căci fără suferinţe nu se învredniceşte cineva de odihnă. Căci dacă Stăpânul a pătimit atât, şi cu pătimirea a intrat întru slava şi fericirea Sa, cu cât mai mult se cuvine să pătimească robii Lui, ca să moştenească Impărăţia care nu este a lor? Cum poate

să fie robul mai mare decât stăpânul și ucenicul de cât dascălul? Cercetează, viața tuturor drepților și sfinților strămoși dela începutul lumii, ca să pricepi acest adevăr. Vezi pe dreptul Avel, cum l-a ucis fratele lui! Numără necazurile și pribegiile lui Avraam, pe care le-au moștenit fiii și urmașii lui: Isac, Iacob, Iosif, Moisi și ceilalți prooroci și patriarhi! Cine nu se va minuna de atâtea suferințe ale pururea pomenitului și prea fericitului Iov, pe care le mărturisește însuși Stăpânul, cum că era cinstitor de Dumnezeu și fără prihană? Câte a pătimit Proorocul Impărat David, și toți cei mai înainte de lege Părinți? Precum fericitul Pavel a arătat către Evrei: că a luat batjocură și bătăi, legături și temnițe, împroșcături cu pietre și alte multe feluri de morți. Și de s'au făcut atâtea acelora, în timpurile vechi, când nu era încă Legea desăvârșirii și nu i-a împovărat Dumnezeu cu sarcină grea, ca pe un neam slab și neputincios, cât socotești dar, că au pătimit Sfinții din Legea Nouă? Au luat lumină mai multă ca să cunoască ascunsele comori ale Crucii, și mai multă putere ca să o ridice cu ușurință și cu cât pătimeau, cu atât mai mult se proslăveau. Și în scurt, toți au urmat pe Stăpânul Hristos, care merge înaintea tuturor și poartă steagul Crucii, care poruncește să-l urmeze toți câți doresc să ia cununa măririi. Hristos a suferit pentru noi toți, și noi nu voim să suferim pentru mântuirea noastră? Fiul lui Dumnezeu a vrut să se înalțe către Tatăl prin mijlocul defăimării, și noi viermii de nimic, dorim onoruri și laude? Nu ne-a făgăduit Hristos într'această lume, bucurie sau desfătare; ci numai Crucea, necazuri și suferințe, după cum ne încredințează înțeleptul Augustin, cu aceste cuvinte: *„Toată viața creștinului, de va voi să trăiască după Evanghelie, nu este alt, fără numai cruce și mucenicie, împotriva*

întregii lumi care făgăduește bogăție și desfătare, și apoi după puțin timp de bună norocire, cei nebuni și înșelați, iubitori de lume, să se muncească în cealaltă viață totdeauna cu muncă neîncetată“. Și iarăși *„Câți cu răbdare în necazuri, urmează lui Hristos, pentru puțina și reaua pătimire, ca niște fii ai lui Dumnezeu și împreună moștenitori lui Hristos, vor dobândi acea neauzită și negrăită slavă veșnică a Raiului.“* Deci, este arătat cum calea cea strâmtă este mai folositoare decât viețuirea cea largă cu toate dobândirile lumești. Pentru aceasta, și Prea Bunul Dumnezeu ne pedepsește aci, ca un părinte iubitor de fii și în toate zilele ne învață și ne mustră. Și când vede că nu ne îndreptăm numai cu cuvântul și cu porunca, ne dă și bătăi spre întoarcere și pocăință. Căci de nu ne-ar iubi Domnul, nu ne-ar întrista, ci ne-ar lăsa să facem voile noastre. Și trebue să-i recunoaștem marea binefacere, mulțumindu-i că ne ceartă vremelnic ca să nu ne osândească veșnic, precum zice Avva Isidor: *„In viața aceasta, Domnul iartă pe păcătoși și pe cei fără-de-lege, iar pre cei aleși și prietenii Lui nu-i iartă. In cea viitoare va ierta pre cei aleși, și pre păcătoși îi va munci“*. Deci, omul priceput, care știe deșertăciunea câștigurilor lumești, le urăște și le defaimă din inimă; și când are necaz i se împotrivește cu nădejdea slavei cei veșnice și nu numai că-l îndură fără cârtire, ci încă se bucură în el, știind că nu sunt vrednice pătimirile acestea de acum, pentru slava cea viitoare de care nu se învrednicesc cei iubitori de lume, cari au norocire și desfătare; căci cel ce iubește lenea și odihna, nu este vrednic de veselia cea viitoare. Să se teamă dar, câți nu au necazuri, ca nu cumva să se afle, ticăloșii, în numărul celor osândiți! O, pe câți însală averea și norocul, îndestularea, sănătatea, prezența muierilor și a copiilor lor, și socо-

tesc că-i iubește Dumnezeu, și le dă buna norocire și toată desfătarea! Vai celor fără de minte! Nu cunosc că atât cât sunt în această stare, sunt bolnavi și prea săraci, și i-a părăsit Stăpânul pentru nerușinarea lor? Când vei vedea vre un bogat păcătos că are norocire multă și-i merg toate lucrurile după dorință, este semn că Dumnezeu l-a urât. Și dacă nu crezi aceasta, ascultă o minune înfricoșată să te cutremuri, pe care o scrie Sf. Ambrozie Episcopul Mediolanului, că a văzut-o cu ochii săi, și ne-a lăsat-o în scrierile sale pildă.

Mergând la Roma, acest sfânt s'a oprit o noapte să se odihnească într'un sat, la casa unui bogat, pre care l-a întrebat Sfântul, cum petrece în bunătățile sale vremelnice și de-a avut ceva necazuri vreodată. Iar el, a zis: *Eu, stăpânul meu, am avere multă, robi, copii, nepoți și strănepoți, și toate lucrurile mele îmi vin cu noroc, și niciodată, cu rugăciunile tale n'am încercat vreun necaz.* Atunci îndată sculându-se Sfântul, a zis către oameni: Să fugim degrab fiii mei dela această blestemată casă, căci Domnul nu este aici. Degrab să vă depărtați, mai înainte până ce nu ne va găsi judecata dumnezeească. Așa a zis, și cu multă grabă a plecat. Și (o, minune!) încă nu era nici 125 pași *) departe dela acel loc, că s'a despicat pământul, și a înghițit pe acel bogat, cu toată casa, cu rudele și toate lucrurile lui. Acestea văzând Fericitul, a zis: *O, câtă îndurare are de noi Domnul, când ne pedepsește și ne întristează în această lume și cât se mânie asupra acelora cari trăesc în belșug!* Ar trebui să-i recunoaștem și să-i mulțumim pentru cercetările ce ni le trimete, pentru multul folos ce-l luăm răbdându-le, semn că suntem prietenii Lui, și ne

*) Stadion: 125 pași.

ceartă ca pe niște fii ai Săi, după cum zice Apostolul: *„Pre cine iubește Domnul, îl ceartă ...“*. Deci de nu sunteți pedepsiți să știți că nu sunteți fii după Lege, ci din curvie. Pentru ce dar să urâm această certare? Pentru ce să nu primim vindecarea de la un Doctor prea înțelept? Ca să luăm sănătate trupului nostru ce se mănâncă de vermi, ascultăm pre doctorii trupești și'i primim ca să ne vindece (cari pot să greșească ca niște oameni) cu băuturi amare, tăiere de cuțit, și arderi cu foc, și dela acel Înțelept doctor, care nu poate greși nici odată, nu primim pentru mântuirea sufletelor, vindecarea suferințelor noastre? Mare nenorocire este buna norocire la cei nelegiuiți! Căci ei văzând că nu se pedepsesc, îndrăznesc și fac mai rele fără-de-legi. Și iarăși, de nu va fi pedepsit cineva este semn de osândire veșnică, pentru că vrăjmașul nu supără pe prietenii lui Dumnezeu. Și iarăși, a urî cineva necazul și a nu'l primi, este semn de moarte, precum vedem la bolnavul care urăște doctoriile și nu primește pe doctor. Deci, este arătat, după cum am dovedit, că pe cât Dumnezeu iubește mai mult pre cineva, cu atât mai mult îi dă certare mântuitoare de suflet.

CAPITOLUL XVII

Pentru care pricină drepții au necazuri în lumea aceasta, iar păcătoșii odihnă.

„U râvni celor ce viclenesc, nici nu urma celor ce fac fără-de-lege, căci ca iarba curând se vor usca“, zice Proorocul. Multe nedreptăți și fără-de-legi se fac astăzi în lume. Dar cei ce le fac se vede că au noroc și fericire, iar cei evlavioși și cu fapte bune, felurite necazuri și suferințe au. Însă nu te mira de aceasta, omule, ca să râvnești la rău și să alegi partea păcătoșilor, socotind oarecum că sunt norociți fiindcă-i iubește lumea și le dă avere și fericire trecătoare. Pentru aceasta și Proorocul Avacum se minuna zicând: *„Pentru ce Doamne, necredincioșii asupresc pre cei drepți, și nu-i ajuți?“* Tot așa și Proorocul Ieremia și alții, ziceau: *„Pentru ce Doamne, cei fără-de-lege au atâta bună norocire în viața lor? De unde vine atât bine, unuia care viețuește rău?“* Așa au grăit Proorocii, nu că doar nu știau cum că drepte sunt judecățile lui Dumnezeu, ci pentru ca să ne arate câtă deosebire este între înțelepciunea lui Dumnezeu și cea omenească, ce nu ajunge ca să priceapă cea prea înțeleaptă iconomie a prea bunului Dumnezeu,

care nu dă necazuri celor nelegiuiți aici, ca să-i osândească în veci; ci ceartă mai mult pe prietenii Săi, ca să-i cinstească mai mult în Impărăția cerească, și să ia neprețuită cunună. Boii ce se înjunghie la zahana, sunt lăsați să pască unde le este voia, ca să se îngrașe; iar cei buni pentru lucru, nu sunt junghiați, ci sunt totdeauna împovărați. Așa și Dumnezeu, lasă în viața aceasta pe cei răi și vicleni să se îngrașe cu plăcerile și desfătările trupului, fiindcă sunt hotărâți mai dinainte la munca cea veșnică; iar pre cei drepți îi cearcă și 'i necăjește, ca să-i aibă totdeauna în Impărăția cerească. Pomii cei roditori cari dau folos și roade, îi scutură oamenii în tot anul și le frânge ramurile, ca să ia roadele, iar pomii neroditori cari nu dau nici un folos, deși nu-i bat ca pre cei roditori, dar după ce cresc și se măresc, îi tae și îi desrădăcinează de tot, și-i ard ca pre niște lemne fără folos. Așa și oamenii cei îmbunătățiți cari dau folos cu faptele lor, au în lume necazuri și suferințe, iar pre păcătoși nu'i pedepsește aici Dreptul Judecător, ci-i păzește ca să-i închidă la sfârșit în focul Iadului. Se scrie în „Cartea Impăraților“, cum că pietrele ce le punea la Biserica lui Solomon, se ciopleau și se potriveau afară de biserică, și după ce se pregăteau cu luare aminte, se puneau la locul lor, fără sgomot și lovituri de ciocan, sau sunet de vre o altă unelță. Tot astfel și câți vor fi puși ca niște pietre cinstite la zidirea dumnezeească în Ierusalimul ceresc, trebue să fie ciopliți aici afară într'această lume, cu ciocanele pedepselor și ale necazurilor, fiindcă la acea Casă dumnezeească nu este nici un necaz sau turburare, foame sau sete, muncă sau chin, cum zice sf. Ioan la Apocalips. Aceasta dar, este pricina pentru care lasă pe prietenii Lui de pătimesc aici multe necazuri, la care trebue să avem mare bucurie când vin, să le primim ca un dar și ca

un leac pe care ni-l trimite cu multă dragoste, Părintele nostru cel ceresc.

Domnul, când Petru a voit să împiedice cu sabia patima Lui, l-a mustrat zicând: *„Pune sabia ta în teacă! Paharul pe care mi l-a dat Părintele, au nu voești să-l beau?"* A numit acel pahar, batjocurile, suferințele și moartea ce urma să pătimească pentru mântuirea noastră. Pentru ce dar, să nu zicem și noi astfel, și să credem cum că toate necazurile și împotrivirile care ne vin, sunt pahar vindecător și leac, trimise de cerescul Doctor, cu dragoste părintească, spre mântuirea noastră?

Iată dar, creștine, o mângâere ca să crezi cum că toate necazurile câte vin din asupreala diavolilor sau a oamenilor, sau din vre o altă împrejurare, este un leac folositor pe care ți-l trimite Părintele cel ceresc, ca să se curățe sufletul. Măcar că este amar la gust, însă când îl bei, să nu-ți pară greu, căci amărăciunea aceea îți pricinuește sănătatea dorită, precum sunt plantele și leacurile pe care le fac doctorii, prea amare și neplăcute. De multe ori doctorii scot și sânge, ard și taie cele netrebnice și stricate mădulări și le leapădă, căci ele pricinuesc durere multă și chin celui ce pătimește și le rabdă cu tărie, știind că printr'însele dobândește sănătatea căutată. Așa și toate necazurile și mâhnirile care ne vin în viața aceasta, sunt leacuri duhovnicești trimise de cerescul Doctor, spre folosul sufletului nostru. Aceasta însemnează fierea aceea pe care a pus-o Tovit în ochi, și a dobândit lumina. Cu amărăciunea necazurilor, se mântuește păcătosul de orbirea sufletească; după marele Grigorie: *„Ochii orbiți de păcat, se luminează cu pedeapsă"*.

Când au aruncat pre Iosif în puțul cel sec, frații lui n'au înțeles greutatea păcatului lor, până când

le-a trimis Dumnezeu necazul cel mare, și atunci mărturiseau, zicând: *„Pe dreptate pătimim acestea toate pentru păcatul pe care l-am făcut asupra fratelui nostru"*. Vezi cât folos dă necazul, că luminează pre cei orbi, și celor neștiutori le dă pricepere? Petru nu voia să i se spele picioarele, pentru că nu știa atunci prea înțeleapa socotință a Dascălului său, după cum El i-a zis: *„Ceea ce fac eu, acum tu nu știi, dar mai pe urmă vei cunoaște"*. Dar după ce i-a zis că de nu'l va spăla, nu are parte cu El, a stătut cu multă frică și l-a spălat. Așa și tu nu cunoști acum pricina, pentru ce te spală Domnul cu apele necazurilor; iar când vei vedea strălucirea pe care o ia sufletul tău prin această spălare, vei mulțumi Stăpânului, care de nu te-ar fi spălat, nu ai fi avut parte cu El în Impărăția Sa.

Până când avea, fiul cel curvar, averea părintească, cheltuia, se hrănea și bea, împlinindu-și toate voile și nu venea nici decum la pocăință; dar cum l-a ars prea înțeleptul Doctor cu focul sărăciei și al foamei și cu alte necazuri, a părăsit dulcețile trupului, și a alergat înțelepțit la casa părintească. Ceea ce face pisălogul la grâu, pila și rugina la fier, și topitoarea la aur, asemenea face și necazul la om, adică îl curățește de toată urâțenia și îl strălucește. Așa dar dacă ne folosesc primejdiile și ne aduc atâta folos, pentru ce să le urâm noi cei fără de minte, și să nu mulțumim cerescului Doctor, care ni le dă spre sănătatea noastră, precum mulțumim și celui trupesc și cu bucurie îi plătim? Câți sunt luminați cât de puțin și au frica lui Dumnezeu, cred că tot ceea ce li se întâmplă vine de sus de la Dumnezeu, și că cei fără-de-lege, nu ar avea asupra drepților vre o stăpânire, de nu ar fi îngăduință de la Dumnezeu, precum a zis Domnul lui Pilat: *„Nu ai avea nici o putere asupra mea, de nu ți-ar fi dată de sus"*. Și aceasta, nu numai la cei

văzuți vrăjmași este adevărată, dar și la cei nevăzuți; că deși se sârguește diavolul totdeauna să ispitească pre cei drepți și să-i necăjească, însă toată sila și puterea lui este deșartă și zadarnică, de nu-i va da stăpânire Domnul. Aceasta, știind cei credincioși, se silesc să biruiască ispita drăcească cu puterea dumnezeească, și nu cârtesc de felul cum îi necăjește, nici se uită la unealta prin care li se face paguba. Ei nu zic că e noroc sau ursită, ci toate le primesc cu mulțumită din mâna Domnului, rânduite spre folos. Nu se mânie asupra celor ce-i necăjesc sau asupra altor zidiri, ci mai ales îi iubesc ca pricini ale mântuirii lor. Precum și fericitul Iov, când a pătimit atâtea pagube, n'a zis: Aceste bunătăți mi le-au dat părinții mei, acești fii i-a născut soția mea, și că m'au lipsit de ele oamenii cei răi, focul, furia vânturilor și diavolii; ci a zis: *„Domnul a dat, Domnul a luat, precum i s'a părut Domnului, așa a și făcut. Binecuvântat să fie numele Lui"*. Asemenea, și când era bolnav și plin de rane zicea: *„Cele bune am primit din mâna Domnului, și cele rele să nu le suferim?"* Așa și Iosif cel prea frumos, cunoscând că era voia lui Dumnezeu ca să pătimească dela frații lui, nu s'a turburat, nici s'a mâniat asupra lor. Cei iubitori de trup și nedesăvârșiți oameni, cari pentru împuținarea sufletului lor, nu au pace niciodată, nu cunosc folosul necazului, nici știu pricina, ci numai se mânie asupra celor ce-i necăjesc, și caută izbândire. Precum câinele când îl lovește cineva cu piatra, apucă și mușcă piatra de mânie, așa și ei, nesocotiții, nu văd pe Dumnezeu care îi pedepsește, ci se luptă contra uneltelor, și pentru nerăbdarea lor, nu au nici un folos din necaz. Școlarul cel înțelept când îl bate dascălul lui sau tatăl său, nu caută bățul ca să se răzbune asupra lor (căci acesta nu se mișcă de sine) ci numai se roagă către

cel care 'l bate, să-i fie milă și să-l pedepsească mai ușor. Așa și creștinul recunoscător, nu se uită nici odată la cel ce îl necăjește, de este mai mare sau mai mic, de l-a păgubit cu dreptate sau cu nedreptate, ci cere ajutorul cel din înălțime, zicând întru sine acestea: Ți se cuvine aceasta, păcătosule, și altceva mai rău; fie bine-cuvântați cei ce te prigonesc. Și așa ocărându-se pe sine, și rugându-se pentru aproapele, biruește diavolul și mândria trupului. Și de va vedea că Crucea și necazul sporesc mai mult, îl primește cu evlavie știind că Domnul este întrânsul. Îi mulțumește pentru această sfântă cercetare, și așa ușurează mult necazul și rămâne biruitor, cu răsplata nemăsurată a biruinței. O, minunată și nebiruită putere a Crucii! Și fericit este cel ce o cunoaște și cu mulțumire o primește ca de la fața Domnului, trimisă spre mântuirea lui!

CAPITOLUL XVIII

Trebue să dorim necazurile pentru folosul pe care îl primim printr'ânsele

NU poate să crează cel iubitor de trup şi mic la suflet, că omul cuvios şi iubitor de Hristos când are necazuri şi ispite, mai mult se apropie de Dumnezeu, şi Dumnezeu de el. Aşa este, fără îndoială adevărul: că cine puţin pătimeşte pentru Hristos, are şi plată puţină, şi cu cât mai mult se va nevoi, cu atâta mai mult Dumnezeu îl va slăvi în cereasca Lui Impărăţie.

Aceasta nu o înţelege cel trupesc, căci trupul fiind neputincios, se împotriveşte şi urăşte cu totul pătimirea. Iar omul cel duhovnicesc care este aproape slobod de toate patimile trupului, o cunoaşte bine şi o ştie, şi totdeauna se sileşte să înfrâneze poftele trupului, şi să-l supue duhului, ca pe cel mai rău, celui mai bun. O, darul şi puterea Crucii! Când creştinul păgubeşte lucruri, bani şi alte vrednicii, atunci mai mult câştigă şi dobândeşte. Când are vre o boală grea sau alt necaz, atunci saltă şi se veseleşte. Când îl defaimă lumea şi 'l dispreţueşte, mai ales atunci e slăvit. Când este rănit şi cumplit muncit, şi pătimeşte prea silnică moarte, atunci este purtător de biruinţă şi prea minunat. O, prea slăvite lucruri! Cei

ce se luptă în răsboi de sunt învinşi, sunt fără milă batjocoriţi, şi cei cărora li se dă răsboi şi sunt ucişi au să rămână tari şi cu cinste totdeauna slăviţi! O, înţelepţi ai lumii, gonitori ai creştinilor, şi cruzi chinuitori ai oamenilor îmbunătăţiţi, oare nu ştiţi, nebunilor, că atunci când nesocotiţi şi călcaţi pe creştin (asupra trupului) şi socotiţi că aţi ştiut numele lui şi l-aţi şters cu totul, atunci voi sunteţi pricina şi 'l înălţaţi înaintea lui Dumnezeu prin chinurile ce-i daţi, şi Dumnezeu îl slăveşte în lumea aceasta şi în cea viitoare? Precum s'a întâmplat lui Iosif pe care l-au vândut fraţii săi din zavistie, gândind că prin acest chip să-l piarză cu totul şi să nu se mai audă în lume numele lui; dar Domnul atâta l-a cinstit şi l-a slăvit, în cât când trecea ori cine pre dinaintea lui, îşi pleca genunchile, şi i se închina. Aceiaşi s'a făcut şi cu cei trei Tineri în Vavilon cari defăimând pe împăratul pământesc pentru râvna celui ceresc, nu au voit a se închina zeilor, nici stâlpului de aur. Deci, nepriceputul i-a aruncat în cuptorul cu foc, socotind că vor arde; iar ei au ieşit întregi din focul cuptorului, şi s'au slăvit de toţi. Iar împăratul s'a rusinat, mărturisind, că nu este alt Dumnezeu puternic în cer şi pre pământ, care să facă minuni fără numai Dumnezeul lui Sedrah, Misah şi Abdenago. Deci ce necaz mai mare putea să aibă aceşti Tineri, de cât să-i arunce în cuptor? Dar cu cât a fost gonirea mai mare, cu atât mai mult s'au slăvit în cer şi pre pământ. Aceasta se vede şi la Proorocul Daniil, când l'a aruncat în groapă. Impăratul văzând că nu l-au mâncat leii, s'a minunat, şi a poruncit ca să arunce pe aceia cari l-au pârât, şi pe cari îndată i-au sfâşiat fiarele şi i-au mâncat. O, înţelepciune omenească mincinoasă, sau mai bine zis, nebunie şi vicleşug! Câtă deosibire este de adevărul şi creştineasca înţelepciune! Căci

atunci când socotești să faci rău și să omori pre robii lui Dumnezeu, mai mult îi înalți și'i mărești. Uită-te la Irod cel fără de minte, când pentru ca să omoare pe Hristos, a omorât atâta mulțime fără vină, necunoscând nebunul că prin acea moarte le-a pricinuit viață, făcându-i să dobândească cununa cea nevestejită a muceniciei, și moartea prin care a socotit să-i piarză, a fost pricina ca să-i prăsnuiască acum toată lumea, și el a rămas batjocorit, iar Hristos viu și în veci prea proslăvit! Dar, ce să zicem pentru regii și împărații cei mari cari socoteau să stingă de tot creștinătatea, când munceau pe credincioși cu atâtea unelte de muncire. Dar fiindcă nu este înțelepciune sau sfat împotriva Domnului, cu cât credincioșii erau chinuiți, cu atât mai mult credința creștea și numărul creștinilor se mărea. O, răbdare a creștinilor în sfânta și nebiruita credință, fiindcă nici o putere din afară nu te poate birui în credincioasa inimă în care te afli, care este atât de întărită prin tine, în cât nu simte moartea, pentru Hristos Mântuitorul nostru! Cel ce iubește Crucea deși se află în necazuri și chiar în mucenicie, stă tare în credință, și aproape că nu simte Crucea, ca și cum nu ar ridica-o. Și simțind într'însa Raiul, se bucură împreună cu Apostolii în ocări și pălmuiri și alte asemenea. Și așa luptându-se biruește pe oameni, pre sinești și pe diavolul, și cu răbdarea și blândețea smerește pre cei ce'l necăjesc. Precum un frate îmbunătățit ce avea necaz de la oarecari, mi-a spus pentru accastă pricină cuvintele următoare: Eu voesc să fac așa fel, cu ajutorul lui Dumnezeu, încât să rabd ocările și alungările fără a răspunde împotrivă, până când cei ce mă necăjesc acum vor ajunge să mă iubească. Câți m'au defăimat, având eu milostivire asupra lor și rugându-mă lui Dumnezeu pentru ei, și vorbindu-i de bine, să mă

cinstească mai pre urmă. Și câți au voit să mă vatăme, făcându-le eu pentru răsplătire cât bine am putut, să se căiască de greșala lor mustrându-se însăși de a lor conștiință, să vie curând să-mi ceară iertăciune! Vezi virtute minunată! De multe ori i s'a întâmplat acestui bărbat îmbunătățit să smerească cu multa sa răbdare pe vrăjmașii lui, și aceasta, din purtarea de grije a lui Dumnezeu și cunoștința cu care lucra; și toate se împlineau așa, după cuvântul său. Răbdarea necazurilor ne face să biruim, și ne slăvim nu numai de la Dumnezeu, ci și de oameni. Când a poruncit prea păgânul Neron ca să pironească pe cruce pre Sf. Apostol Petru, de ar fi zis cineva către împăratul cuvintele acestea, oare minciuni erau, sau nu? Adică: O, Nerone, care acum te vezi domn și stăpânitor, și tot norodul ți se închină și te slăvește, iar pe săracul acesta Petru îl defaimi și l-ai osândit ca pre un făcător de rele la moarte! Să știi că va veni vremea să te blesteme toată lumea, iară pomenirea acestui Petru, acum defăimat de tine, să o prăznuiască cu bucurie toată lumea, să-i zidească în toate orașele și satele prețioase biserici, să sărute împărații cu evlavie icoana lui.

Spuneți-mi, fraților, prin câte osteneli n'a trecut, și câte mijloace n'a întrebuințat Alexandru cel Mare, să i se închine toată lumea, și n'a putut. Și aceasta ce n'a putut-o face un viteaz ca acela, cu toate împărățiile și avuțiile lui și cu toată puterea sa n'a putut reuși s'o facă, s'au învrednicit prin Cruce fără să o caute, Sf. Apostoli Petru și Pavel, și toți ceilalți Mucenici și Cuvioși. Fiindcă, ori cât pătimește cineva mai cumplite pedepse și necazuri, cu atâta este slava mai mare. Pentru aceasta se vede darul răbdării Stăpânului Hristos, mai mult de cât la toți Sfinții, fiindcă El a pătimit mai mult de cât ar fi putut să pă-

timească toţi oamenii împreună. Că socotind, nesăţioşii Iudei, ca să şteargă cu totul numele Lui, i-au dat cumplite pedepse, batjocuri şi moarte de ocară, prin care i-au pricinuit cinste şi slavă la acea pătimire, de cât în toată viaţa Sa. O, minune prea slăvită! In ceasul în care era Hristos pe Cruce spânzurat mort, atunci l-a mărturisit sutaşul, Dumnezeu adevărat, în pizma Iudeilor. Tâlharul cel bun, l-a mărturisit *Dumnezeu,* şi îi cerea Raiul; încă şi stihiile (elementele) nesimţitoare s'au spăimântat, pământul s'a cutremurat, soarele şi luna s'au întunecat, arătând întristare că Dumnezeul şi Ziditorul făpturilor, pătimeşte. Şi fiindcă au văzut pe Soarele dreptăţii, lipsit de lumină, pietrele s'au sfărâmat şi s'au despicat de întristarea lor, arătând că Piatra cea adevărată din capul unghiului, în diferite locuri se sfăramă de către Iudei, şi inimile lor rămân în necredinţă, ca mai nesimţitori de cât pietrele. Titlul care i l-a pus pe Cruce spre defăimare, i-a adus mai mare slavă, pentru că era sus, şi fiecare a citit, că singur Hristos este Impăratul Iudeilor. Această împărăţie nu era să o primească, de cât în covârşirea şi culmea necazurilor, căci mai întâiu, când făcea minunile şi avea atâta cinste, n'a primit să fie ales împărat. Morţii înviind spre ruşinarea Iudeilor, au mărturisit că Hristos este viaţa cea adevărată. Aşa dar înţelepciunea cea omenească rămâne biruită, iar puterea necuraţilor jidovi pierdută, şi ei întru socoteala lor cea greşită rătăciţi, că nădăjduind să şteargă numele lui Hristos, ei nebunii l-au prea înălţat şi slăvit în toată lumea.

Acestea dar, sunt roadele şi folosul necazurilor, adică: *cinste, slavă, biruinţă şi folos în lumea aceasta şi în cea viitoare.* Cine dar să nu dorească pătimirea şi să ajungă într'o asemenea treaptă a săvârşirii, cu-

noscând că nu poate să fie mai bine primit Domnului, decât când se va afla asemenea Lui, pironit cu răbdare pe Cruce! Că aşa, biruieşte lumea pe diavolul, şi pe sine, se înalţă de Dumnezeu, şi de oameni se slăveşte. Deci, fiindcă necazurile sunt folositoare, ca să intrăm printr'ânsele în Impărăţia cerurilor, trebue să le căutăm, sau cel puţin să le dorim, ca să urmăm Domnului. Şi când vor veni, să le primim cu bucurie ca din dumnezeeasca Mână, ca pre nişte pietre scumpe şi mărgăritare nepreţuite. Şi aceasta mai ales e dator să facă cel ce doreşte să sporească în duhovnicească viaţă, şi să se lepede cu totul de lume. Fiindcă dragostea veacului acestuia este trupească, şi împiedică dragostea dumnezeească, şi pentru aceasta, dragostea pământească nu este cu putinţă a se stinge cu totul şi a se desrădăcina din inima noastră, fără ajutorul necazurilor.Pentru aceasta se bucura Pavel într'însele, lăudându-se. Insă poate va zice cineva că Pavel le dorea, că era sfânt şi putea să le rabde, iar noi suntem slabi şi nu putem. La aceasta îţi răspund, că Pavel nu se bizuia pe puterea sa, ci avea în Dumnezeu nădejdea, că nu-i va da mai mult necaz de cât ar putea să poarte; şi privind în nebiruita putere a Domnului, de cât la a sa neputinţă, cu îndrăzneală zicea: *„Toate le pot întru Hristos cel ce mă întăreşte pre mine"*. Câţi dar, simt vre-o mângâiere în lăuntru şi foc dumnezeesc, fericiţi sunt aceştia dacă doresc să fie necăjiţi, ca să urmeze pătimirii lui Hristos după putere. Şi aceasta nu este cu neputinţă, că nu numai pe Mucenici putem să-i urmăm, ci şi pe însuşi Stăpânul de voim, cu ajutorul Lui. Iară unii aveau atâta dorinţă de a pătimi ocări şi necazuri pentru Domnul, că dacă nu le veneau dela alţii, ei singuri se necăjeau pre sineşi, şi în multe chipuri se chinuiau, ca Sf. Simeon şi Daniil Stâlpnieul şi alţii mulţi cari au petre-

cut goi în toată viaţa lor, şi au răbdat sărăcie multă şi necazuri felurite. Câţi au urâciune asupra lor înşişi, pentru ale lor păcate, pot cere necazuri rugându-se să-i pedepsească Domnul, după cum se arată la Proorocul David, care ştiindu-se vinovat şi păcătos şi se întrista mâhnindu-se că pentru păcatul său au murit atâtea mii de oameni, s'a rugat către Domnul să întoarcă asupra lui pedeapsa, şi zicea acestea: *„Eu Doamne am păcătuit şi rău am făcut, iar aceşti sărmani, nimic nu au greşit. De aceea mă rog să se întoarcă asupra mea mânia Ta"*. Şi iarăşi la alt loc: *„Ispiteşte-mă Doamne, şi mă cearcă"* Şi iarăşi: *„Gata sunt spre bătăi"* Încă şi Proorocul Ieremia socotind folosul necazurilor, zicea: *„Ceartă-mă Doamne, dar cu judecată şi nu după mânia Ta"*. Asemenea şi Avacum şi alţii mai înainte de Lege şi după Lege (pe cari nu-i scriu, pentru lungime), se rugau Domnului cu lacrimi, ca să-i pedepsească aici vremelnic pentru păcatele ce-au săvârşit ca nişte oameni şi ei, ca să nu-i pedepsească în veci. Câte mulţumiri dar suntem datori să aducem lui Dumnezeu în necazuri, şi să le cinstim pre ele ca pre un loc cinstit în care se află Stăpânul nostru, precum El însuşi a poruncit lui Moisi, să cinstească locul unde a văzut în rug pe Dumnezeu care i-a zis să nu se apropie, ci să-şi scoată încălţămintele din picioare, căci locul unde stă sfânt este. O, frumoasă şi minunată taină! Când a voit Dumnezeu să se arate în Cer, precum am zice, întâiului mucenic Ştefan, Proorocului Ezechiil, sau deasupra muntelui, s'a arătat cu slavă multă, iar pe pământ s'a arătat lui Moisi în mijlocul unui rug, care este o plantă plină de ghimpi, ca să înţelegem că Acela care este în ceruri, închinat şi slăvit de toţi Sfinţii, aici pre pământ se află în spinii necazurilor! Şi precum nu s'a învrednicit să dobândească slava lui Dumnezeu în

muntele Sinai, de cât numai când l-a văzut pe pământ în mijlocul spinilor, aşa şi noi este de nevoe să ne ostenim ca să aflăm pe Dumnezeu mai întâiu aici pe pământ în spinii necazurilor, dacă voim după viaţa aceasta, să dobândim slava veşnicei Lui fericiri! O, nemulţumitorii şi nesocotiţii de noi! Dacă în necazuri este toată bucuria şi desfătarea, pentru ce să le urâm şi să nu le dorim, mai ales că într'însele găsim Raiul şi pe însuşi Hristos, care este chiar adevărata veselie? Câţi ştiu, că puterea Domnului în neputinţă se săvârşeşte, (precum El a zis lui Pavel) socotesc folosul necazurilor şi le doresc, simţind pe Domnul într'însele, având pildă şi pe Pavel care le dorea şi mergea la ele cu bucurie precum el zice la Faptele Apostolilor: *„Mă duc la Ierusalim unde Dhul sfânt îmi zice, că am a pătimi necazuri şi temniţe; dar nimic nu mă grijesc de aceasta, căci nu numai să fiu legat, dar sunt gata să şi mor pentru numele Domnului!"* Şi (ceeace este mai de mirat la acest sfânt) dorea să pătimească şi în lumea cealaltă, pentru covârşitoarea sa dragoste ce avea către Domnul, şi să se despartă de Hristos pentru mântuirea sufletească a fraţilor săi. Aceasta se vede şi la Moisi, că rugându-se Domnului pentru mântuirea norodului, zicea: *„Sau iartă-le fără-de-legea lor, sau şterge-mă din cartea vieţii"*. Asemenea şi Proorocul Mihea, primea să se arate mincinos şi strein de luminarea sfântului Duh, numai ca Evreii să se isbăvească de ranele şi robia ce le proorocise, zicând: *„Aş fi voit să fiu fără Duhul şi acestea pre care vi le spui, să fie minciuni"*. Pilde cu adevărat de cea mai deplină săvârşire sunt creştinului acestea; că prietenii lui Dumnezeu, din covârşirea dragostei pe care o aveau, nu se îngrijeau să se despartă de Dumnezeu pentru folosul aproapelui. Unui leneş şi iubitor de sine acest fel de rugă-

ciune s'ar părea cum am zice, o hulă și nesocotință. Dar cel ce are focul cel din inimă, ca să aprindă râvna pentru cinstea lui Dumnezeu și a mântuirii sufletelor, având nădejde în Hristos, se supune de bună voie la necazuri, și dorește să pătimească ori-ce muncă în lumea aceasta și în cea viitoare. Aceasta se naște din multă dragoste precum am zis. Deci și Milostivul Dumnezeu, nu numai că nu se mânie asupra unora ca aceștia să-i muncească, dar mai ales îi încununează și îi învrednicește de daruri și hărăziri, precum a făcut lui Moisi și lui Pavel. Nici nu dă totdeauna necaz aceluia care'l cere, precum s'a văzut prea lămurit la David, care rugându-se Domnului să-i pedepsească, pe el și toată casa lui, pentru păcatele sale, și pe norod să-l isbăvească, cu această covârșitoare dragoste a înduioșat pe Cel îndelung răbdător, spre atâta îndurare și milă, în cât nu l-a pedepsit, nici pe el nici pe norod.

Văzând dar folosul ce a pricinuit necazurile, celor îmbunătățiți, am fi cu totul orbi și nesimțitori și lipsiți de toată dragostea, dacă am socoti că Domnul ne pedepsește cu suferințe sau că nu le putem răbda cu ajutorul Lui. Negreșit că este hulă, când punem în mintea noastră, cum că Domnul face lucruri nefolositoare. Și când dorim necazurile, și nu ne vin, avem plata acestei sfinte dorințe, asemănându-ne cu Puitorul de nevoință, capul nostru Hristos cel răstignit, căci primește voința noastră cea bună, precum arată Prooroc-Impăratul, zicând: *„La gătirea inimei mele, a luat aminte urechea ta"*. O, nepăsare din ziua de astăzi! Și cum toți urăsc necazurile! Iată Proorocia lui Pavel: *„Și vor fi oamenii iubitori de sine"*... Cel puțin să ne întristăm să plângem fraților, că pentru micșorarea sufletului nostru nu avem dorință și osârdie spre necazuri, cunoscând ne-

putința noastră, și să ne rugăm Prea Bunului Dumnezeu, să înfierbânte cu cinstitul său Sânge, și să întărească inima noastră. Să privim la vitejii Lui ostași, cari se dădeau fără nici o temere și fără frică la moarte, având în Hristos îndrăsneala și nădejdea lor. Alergau la mucenicii și strigau cu mare glas: *„Creștini suntem"*. Nu socoteau întru nimic înfricoșatele munci, nici se temeau de focul cel din afară, căci aveau în lăuntrul inimei, mai puternic foc al dragostei și al râvnei dumnezeești, care îi ardea mai mult ca niște mădulare adevărate ale lui Hristos ce erau, și nu puteau să ascunză dumnezeeasca dragoste. O, prea luminați la minte sfinți Mucenici, căci pentru Hristos de bună voie, ați dat la moarte trupurile voastre! O, bună negustătoria voastră! Sânge ați dat și ceruri ați moștenit! V'ați lepădat de această stricăcioasă și vremelnică lume, și ați dobândit pe cea nestricăcioasă și veșnică! Pentru o muncă de puțină vreme, vă bucurați veșnic! Cine să nu dorească dar, necazurile cari pricinuesc o asemenea fericire! De m'ar învrednici Dumnezeu, ca să se ridice toată lumea asupra mea, să mă necăjească toți oamenii cu nedreptate, să mă ocărască și să mă batjocorească, numai să nu mă lipsesc de Stăpânul meu!

Marele Augustin având dorință de necazuri, se ruga de multe ori și zicea: *„Doamne muncește-mă într'această lume și mă ceartă, aici necăjește-mă și mă chinuește, numai să-mi dai în veacul ce va să fie, iertare"*. Și iarăși altă dată zicea întru sineși: *„Trebuință este suflete al meu să ne pedepsim în toate zilele, și să pătimim necazuri, mai ales de-ar fi prilej să răbdăm îndelungată vreme chiar muncile iadului, pentru ca să ne învrednicim slavei Stăpânului Hristos, și să ne rânduiască cu Sfinții săi"*.

Nu ți se pare cuviincios, să pătimești ori ce rău,

numai să te faci părtaș de tot binele fericirii cu adevărat nepieritoare? Să nu se îngreuieze dar, cineva de necazuri, ci să cerce viețuirea și sporirea sa ce-a săvârșit în virtute, apoi să facă după cum îl va lumina Domnul. Aceasta nu pot să o priceapă câți sunt cufundați în noroiul lumii, caci ca unii ce sunt depărtați de Dumnezeu, dorind mai mult pământul de cât pe Hristos, nu caută necazuri, fiindcă nu au în ei simțirea Crucii, și sunt răciți și iubitori de sine. Dar cel ce s'a desbracat de iubirea de sine și de voia sa, și s'a îmbrăcat în Hristos cercând dulceața Crucii, mărăcinii s'au făcut pinteni ai dragostei și daruri care aprind pofta lui, ca să dorească totdeauna cue, suliți, fiere și ori ce amărăciune, fiindcă iubește Crucea pentru Hristos, și nu pentru sine, și nu mai viețuește trupul întru el, ci numai în Hristos cel răstignit. Dar puțini sunt astăzi, cari să aibă această văpae a duhului, și să se silească pe sine. Dar cel ce din toată inima a dorit pre Hristos, nu numai necazuri dorește, dar socotește și bine facere de a-l învrednici Domnul să moară pentru numele Lui, cu felurite munci și suferințe mucenicești, precum sfințitul și de Dumnezeu purtătorul Ignatie, care înseta de a i se da mai multe munci, și cu totul veselindu-se, se bucura știind că va fi mâncat de fiare, și cu neasemănată bucurie striga: *„Când vor veni leii ca să mănânce trupul meu? Grâu sunt al Ziditorului meu, și trebue să mă macin de dinții fiarelor, să mă fac pâine plăcută Domnului meu. Acum încep să mă fac ucenic al Lui, pentru aceea mă rog și cer ca să se adune asupra mea toate muncile, crucile, fiarele, sfărâmări ale mădularelor, și ori-ce altă muncă mai cumplită să pătimesc, numai ca să dobândesc pre Stăpânul meu Hristos, cel prea dulce“.*

Tot așa și sfântul Apostol Andreiu, dorind îndelungată vreme să pătimească pentru dragostea lui

Hristos, și să primească moarte, când a ajuns la cea mult dorită Cruce, a strigat către sine acestea cu neasemănată bucurie: *„O, prea sfântă Cruce, cea de atâta vreme dorită, și acum după a mea dorință pregătită, iată viu către tine vesel, primește cu bucurie pe ucenicul Acelui ce s'a spânzurat pre tine. Cruce prea cinstită, nu mai ești de acum rușine și osândire a tâlharilor, nici înfricoșată ca mai înainte, ci bucurie și biruință a luptătorilor și armă nebiruită, pentru că ai primit dar și frumusețe dela prea curatele mădulări ale Stăpânului. Scoate-mă dintr'această lume, să mă duci către Învățătorul meu, căci este cu cuviință, prin tine să mă primească, Cela ce prin tine m'a mântuit“.*

Dar fiindcă tot binele și toată slava ne vine prin Cruce, veniți toți credincioșii iubitori de Hristos, să o lăudăm și cu bucurie să-i cântăm, zicând către dânsa împreună cu Andrei, aceste și altele asemenea, din toată inima:

„Bucură-te Cruce cu daruri dăruită, semn strălucit și prea slăvit, pom mai de neam, de cât toți pomii și copacii dumbrăvii; că numai Tu singură te-ai învrednicit să porți cinstea slobozeniei noastre, și să speli spurcăciunea și noroiul păcatelor noastre! Tu singură ai putut să golești iadul cel nesățios, și să întorci în Raiu pre vechiul său ctitor! O, prea dulce Cruce și prea dorită! Tu ești jugul bun și steagul cel prea slăvit, sub care toți Sfinții se veselesc, Ingerii împreună se bucură, și păcătoșii află milă! Tu ești acel Raiu prea frumos, din care au ieșit nu numai patru, ci cinci râuri prea mântuitoare, care adapă toată lumea și o răcorește. De tine se cutremură moartea, dracii se înfricoșează și văitându-se, fug. Prin tine porțile cerurilor se deschid și Tatăl se îmblânzește! Oricine va primi moarte pre tine, află viață veșnică.

Tu eşti corabia lui Noe, care ne isbăveşte din potopul păcatelor! Tu eşti scara prin care noi oamenii ne suim la ceruri! Tu eşti toiagul şi lemnul acela, care isvorăşti din piatră apă vie, şi îndulceşti apele amare ale necazurilor! Tu eşti vasul lui Moisi în care se păstrează mana, nu aceea din care mâncau părinţii noştri şi iarăşi au murit, ci aceea prin care cel ce o mănâncă se face nemuritor! Tu eşti chivotul care păzeşti nu legea, ci pre Dătătorul de lege! Tu eşti archetul sub a cărui umbră s'a culcat Ilie, care întărindu-se a umblat 40 de zile. O, prea cinstită şi prea slăvită Cruce! Cu adevărat minunată eşti, şi de înspăimântare vrednică, căci prin tine şi întru tine s'au făcut uimitoare şi înfricoşate minuni împotriva firii! Cine a văzut prin moarte, şi să se deschiză cu suliţa comoara darului? Cine se răneşte să se lumineze, cel ce se huleşte să ia dar şi cunună, şi acela care cu puţin mai înainte tâlhărea să intre într'un ceas în Raiu, mai înainte de toţi Apostolii? Cu adevărat, minunată eşti şi prea sfântă eşti, Cruce prea cinstită, căci din ruşinea şi defăimarea în care erai mai înainte şi pedeapsă a tâlharilor, acum eşti cinste a mântuirii, slavă a dreptilor şi laudă! O, pom prea cinstit, sădeşte în inima mea rădăcinile tale, ca să se întărească, şi din izvorul lacrămilor mele adăpându-se, să facă înaintea lui Dumnezeu rod frumos şi bine mirositor, sau mai bine zis, preschimbă-mă în tine cu chip minunat. Rădăcina ta să se întărească la picioarele mele, ramurile tale în mâinele mele, vârful pe creştetul meu, şi pentru ca să mă fac cu totul, Cruce, pironeşte picioarele mele ca să nu lucreze altceva, fără numai voia Domnului prea sfânt. Deschide-mi coasta şi răneşte inima mea întru dragostea ta! Fă ca să nu vază altceva ochii mei, decât numai pe tine; să nu audă alt urechile, şi mirosul să nu simtă altceva. O-

dihneşte-te întru mine, precum Hristos s'a odihnit pe tine! O, Cruce prea dulce şi prea dorită! Invredniceşte-mă să mă răstignesc şi eu pre tine ca şi Domnul, căci mai cu cuviinţă este să se răstignească sluga pentru Stăpân, de cât Domnul pentru slugă. O, Cruce prea binecuvântată! Cruce prea fericită! Cruce prea mântuitoare! Nu ştiu ca să te laud după cum ţi se cuvine; nu pot după vrednicie să te cinstesc, nici a te mări precum voesc. Ajutaţi-mi mie, fraţi întru Hristos, cu faptele mai mult de cât cu cuvintele. Să ne închinăm dar, cu evlavie, să o dorim din tot sufletul. Şi când vine să o îmbrăţişăm şi să o primim cu bucurie, căci de la dânsa ne vin toate harurile şi darurile. Aceasta e cheia care ne-a deschis Raiul".

Fericiţi dar vom fi noi de vom iubi crucea necazurilor şi să o răbdăm cu mulţumire; că atunci vom fi bine primiţi la Dumnezeu în viaţa aceasta, şi de Hristos iubiţi, ca şi când am fi pătimit răul împreună cu El, şi împreună ne-am fi răstignit. Iar în cea viitoare viaţă, ne vom proslăvi cu El împreună, întru nesfârşiţii vecii vecilor, Amin.

CAPITOLUL XIX

Întâia mângâiere celor întristaţi şi deplina cunoştinţă a păcatelor lor.

TESTUL ar fi fost câte am scris în capitolele de mai înainte, pentru mângâerea celor întristaţi; dar pentru neputinţa şi slăbiciunea firii noastre, să scrim şi câteva îndemnuri şi mângâeri, pentru orice necaz ce s'ar întâmpla fiecăruia din diferite pricini. Apoi să spunem ceva şi despre feluritele primejdii şi împotriviri. Deci, cea dintâiu doctorie şi mângâere, pentru tine cel întristat, să fie aceasta, adică: cum că ţi se cuvenea mai multe necazuri de câte ai, pentru păcatele tale cele multe, căci toţi am făcut păcate şi nimeni nu este fără de păcat. Toţi dar, *„s'au abătut,* după cum zice David, *şi netrebnici s'au făcut“*, unul într'un fel şi altul în alt fel. Şi de te vei cerceta pre sineţi, vei cunoaşte căci cu dreptate eşti pedepsit, după cum mărturiseau în mijlocul văpăii focului, cei trei Tineri, zicând în cântarea lor: *„Doamne toate acestea pe care le-ai făcut nouă, cu adevărată şi dreaptă judecată le-ai făcut, că am greşit înaintea Ta, şi nu am îndeplinit poruncile Tale“*.

Socoteşte dar, când îţi vine vre-o nenorocire, de câte ori ai călcat dumnezeeasca poruncă? De câte ori te-ai mândrit sau ai hulit, şi în câte alte feluri ai greşit înaintea Domnului, nemulţumitorule, la atât

de multe faceri de bine ce ţi-a făcut? Şi câtă dragoste ai către aproapele tău pe care eşti dator să-l iubeşti, ca pe sineţi? Şi aşa te vei ruşina singur de păcatele tale şi să mărturiseşti că ţi se cuvenea mai grea pedeapsă de cât aceasta, cu dreaptă judecată a lui Dumnezeu, care nu lasă păcat nepedepsit, nici vre-o faptă bună nerăsplătită. Dacă numai mândria, singurul păcat al lui Lucifer, care era zidirea cea mai aleasă, a fost pedepsită atât de aspru, cu cât dar mai mult trebue să fie pedepsit un vierme netrebnic ca tine, care de atâtea ori s'a mândrit înaintea Ziditorului şi Mântuitorului său? Numai o singură greşeală a lui Adam a adus atâtea pagube şi chinuri, nu numai lui, dar şi la tot neamul nostru. Şi de nu ar fi pătimit Stăpânul, ca să ridice păcatul acesta cu Sângele Său cel scump, toţi am fi fost osândiţi. Şi tu care ai săvârşit atâtea neascultări şi răutăţi, de câtă pedeapsă şi muncă socoteşti că ai fi vrednic? Dacă acestea le-ai fi socotit cu luare aminte, orice ai fi pătimit ţi s'ar fi părut aproape nimic, cumpănind aceasta cu cele ce ţi s'ar fi cuvenit, precum au pătimit alţii pentru mai mici păcate. Pentru fără-de-legile oamenilor s'a înecat toată lumea în potopul cel înfricoşat. Au fost arse cele cinci cetăţi ale Sodomeilor şi cât de greu au fost pedepsiţi pentru păcat, mulţi şi nenumăraţi. Deci, câtă deosebire este dela puţinul necaz pe care ţi-l trimete milostivul Dumnezeu până la cele prea înfricoşate? Dacă cineva ocărăşte un împărat pământesc şi este muncit cu atâta nemilostivire, câtă pedeapsă ţi se cuvine ţie, care ai defăimat cu fără-de-legile tale, de atâtea ori, pe Impăratul şi Stăpânul a toată zidirea? Cunoaşte dar, multa Lui bunătate, că-ţi dă acest puţin necaz aici, ca să te isbăvească din munca fără sfârşit, precum tot aşa cum ar fi mulţumit cineva care ar fi dator cuiva o mie de galbeni, şi să plătească

numai zece, şi ceilalţi să-i ierte creditorul. Aceasta ştiind-o mulţi oameni îmbunătăţiţi, se rugau lui Dumnezeu să le trimeată în viaţa aceasta diferite munci, ca să nu-i osândească în cea fără de sfârşit. Aici, frate, ne pedepseşte mult Milostivul Domn, cu un toiag de nuc prea uşor şi foarte dulce, fără multă durere, iar în cealaltă viaţă, ne va munci cu toiag de fier, fără milă şi prea dureros, şi ne va sfărâma zdrobindu-ne ca pe vasele olarului, precum zice David: *„Paşte-vei pre ei cu toiag de fer, ca vasele olarului vei zdrobi pre dânşii"*. De aceea, frate, precum tâlharul a mărturisit pe cruce că a pătimit cu dreptate după păcatele sale, aşa şi tu cunoaşte şi mărturiseşte aceeaşi în necazul tău, şi zi: Doamne al meu, e dreaptă pedeapsa ce o pătimesc, şi mai mult mi s'ar fi cuvenit. Cu cuviinţă este să sufere şi să pătimească mădulările care s'au făcut unelte ale păcatului, şi să fie gonit şi defăimat cel ce a defăimat poruncile Tale. Şi de vei zice aşa din toată inima, se uşurează pedeapsa ta, se şterg fără-de-legile tale, şi te învredniceşti să-şi aducă aminte de tine Stăpânul, ca de tâlharul recunoscător şi să te ducă în Rai.

CAPITOLUL XX

A doua mângâiere. Că prin aceste necazuri vremelnice, se isbăveşte de muncile veşnice, cel întristat.

DE ai fi socotit iuţimea muncilor veşnice, ţi s'ar fi părut cele mai mari necazuri, ca nişte jucării în viaţa aceasta; fiindcă cea mai mică muncă a Iadului, este mai rea de cât toate cele vremelnice. Gândeşte-te dar tu, cel ce suferi, — la acel loc lipsit de toată bucuria şi prea întunecos, ca să biruieşti prin cea mică durere, pe cea mai mare. Cugetă la acea prea cumplită muncă, la acel loc a toate mistuitor, la scrâşnirea dinţilor, la tartarul cel prea friguros, la întunerecul cel mai din afară, şi la celelalte vrednice de plâns şi de tânguire, la vederea cea înfricoşată a dracilor, şi în scurt la felul tuturor muncilor, cu care se vor pedepsi toate simţirile noastre, fără vr'o milă şi fără nădejde să se sfârşească vreodată. Şi după ce vei cerceta acestea, cu luare aminte, socoteşte de câte ori ţi se cădea să te osândeşti la aceste munci, în care se vor arde alţii pentru mai mici păcate de cât ale tale, fiindcă au murit de năprasnă, şi nu au avut vreme să se pocăiască. Aşa dar, dacă eşti vrednic de acele munci veşnice, nu este o mare facere de bine de a-ţi da Milostivul Dumnezeu aceste mici necazuri pe care le ai, ca să te isbăveşti de acele neîncetate şi cumplite? Câtă deosebire este între sărăcia ta şi aceea care este cea mai din urmă foamete şi între ticăloşia neau-

zită ce o suferă acei osândiţi în acel loc întunecos şi lipsit de mângâere unde nu se dă nici o picătură de apă celui însetat, ca să-şi răcorească limba! Ce asemănare are necazul, întristarea şi durerile boalei tale, ocările, necinstea, mâhnirea şi orice altă strâmtorare, care poate să ţi se întâmple aici vremelnic, cu acea suferinţă prea mare pe care o vor avea ticăloşii osândiţi să zacă în acel foc nestins, să se ardă fără odihnă, neîncetat? Deci, care om înţelegător se va plânge în acest necaz vremelnic prin care se isbăveşte de muncile cele nesfârşite? Cine nu va alege mai bine să petreacă toată viaţa sa în necazuri şi în felurite suferinţe, de cât să se muncească după moarte, fără sfârşit? Ascultă dar şi pildă, să te încredinţezi mai bine de acest adevăr.

Se arată într'o carte ce se chiamă *„Grădina Pildelor,"* la fila 37, că a murit un om care avea soţie şi copii, şi în a doua zi după rânduiala lui Dumnezeu a înviat mortul, care s'a dus îndată la biserică, şi a dat lui Dumnezeu mulţămită, precum se cuvenea. După aceasta a gătit casa sa şi a împărţit săracilor averea lui, dând şi copiilor şi soţiei sale puţină parte, pe cât le ajungea ca să trăiască sărăcăcios. Apoi a plecat la un loc pustiu, a zidit o colibă mică lângă un râu, şi pustnicea în prea aspră petrecere. In timpul iernii intra îmbrăcat în râu şi şedea până ce'i îngheţau de ger hainele; şi când acestea erau cu totul sloi de ghiaţă, ieşea jumătate mort din râu; — şi având pregătit un vas cu apă fiartă, intra într'însul şi sta până ce se topia ghiaţa; apoi intra iarăşi în râu ca şi mai înainte. După aceea intra iarăşi în vas, şi aşa făcea toată iarna. Alţi pustnici ce erau aproape de el, îl sfătuiau să înceteze această asprime, ca să nu se omoare mai înainte de vreme, cu astfel de chinuire neobişnuită. Iar el, răspundea acestea: De-aţi fi văzut fraţilor şi părinţi ai mei, câte am văzut eu în munca iadului, în ziua când am murit, mai mare nevoinţă aţi face. Şi îndemnându-l să le povestească acestea, pentru Domnul, a răspuns: Când a eşit sufletul din ticălosul meu trup, m'a însoţit un tânăr foarte strălucit, şi m'a dus într'o pădure mare unde erau două bălţi, una plină de foc, şi alta de ghiaţă şi zăpadă foarte rece. Aceste bălţi erau pline de suflete omeneşti pe cari le munceau dracii, scoţându-le dintr'o baltă şi aruncându-le în cealaltă, şi iarăşi în cea dintâiu. Şi după aceasta m'a dus într'un loc întunecos, de unde ieşeau strigăte, vaete şi ţipete nenumărate, dar ca să văz pre cineva nu puteam: ci vedeam numai că ieşeau în sus din fundul Iadului nişte oameni tot de foc ca nişte scântei şi venea un miros greu. Văzând acestea, au alergat spre mine mulţime de draci cu cângi înroşite să mă răpească; şi atunci arătându-se o lumină ca o stea, nu i-a lăsat, ci le-a zis: Stăpânul a poruncit ca să se întoarcă acest suflet în trup, să facă pocăinţă; şi aşa m'a înviat. Pentru aceasta, iubiţilor, am ales mai bine a mă munci puţină vreme aici, de cât în Iad, veşnic. Aşa a făcut acest om tare ca diamantul, până la moartea sa, când s'a dus în veşnicele locaşuri, printr'această muncă de puţină vreme. Să ai dar, şi tu răbdare în necazul tău, nu cârti ci mai ales mulţumeşte pentru bunătatea ce-ţi face prea bunul Dumnezeu, ca să te izbăvească prin această puţină durere, de acele nepovestite munci.

CAPITOLUL XXI

A treia mângâiere. Dobândirea fericirii cereşti.

A TREIA a ta mângâiere: să-ţi fie pomenirea acelei nespuse şi nepovestite măriri a Raiului, ştiind că dacă vei răbda cu tărie necazul tău, nu numai că te izbăveşti de sus pomenita muncă, ci te învredniceşti şi de veşnica fericire, unde vei avea multă odihnă, slavă, bogăţie, norocire, îmbelşugare de tot binele, şi te bucuri totdeauna, fericind necazurile care ţi-au pricinuit această fericire. Cugetarea aceasta îndulceşte tot necazul şi suferinţa, căci aducerea aminte a plăţii, uşurează pedeapsa bătăii, precum ştiau bine toţi Sfinţii, Cuvioşii şi Mucenicii, „că nu sunt vrednice pătimirile vremii de acum către slava viitoare". Adică toate pătimirile şi necazurile ce avem în lumea aceasta, nu trebue să le gândim de fel, nici să le socotim vrednice cu acele bunătăţi pe care nădăjduim să le dobândim în viitoarea viaţă, cu darul lui Dumnezeu. Veseleşte-te dar, socotind acea cetate cerească, împărăteştile şi prea frumoasele palate, râurile cele cristaline şi cealaltă frumuseţe, despre care scrie Sf. Ioan Teologul în Apocalips, ca să ne dea să înţelegem prin aceste închipuiri, oare-care parte din acea nepovestită frumuseţe şi bogăţie a prea fericitei noastre Patrii. Socoteşte numărul nemărginit al Ingerilor şi al oamenilor, cari stau cu a-

tâta bună orânduială, unire, dragoste şi bucurie, veselindu-se, cântând, glăsuind, lăudând şi binecuvântând pe Domnul, care a răsplătit atât de îmbelşugat plata ostenelelor lor. Dar mai pre sus de toate, adu-ţi aminte că nădăjdueşti să vezi acea dumnezeească Faţă, pe care doresc sfinţii îngeri ca să o vază, acea dumnezeească Fiinţă a cărei vedere este cea mai deplină fericire. Cu această nădejde răbdau cuvioşii posturile, privegherile şi toate petrecerile cele aspre ale pustiei, crezând că prin acele necazuri, să moştenească Impărăţia cea nesfârşită. Această nădejde era ancora care a făcut pre toţi Sfinţii, să stea tari şi nemişcaţi în atâtea furtuni pe învăluita mare a acestei vieţi. Pentru aceasta şi Stăpânul nostru, care ştie mai bine de cât toţi cu cât trebue să ne apropiem de cele nădăjduite, a numit pe săraci fericiţi; iar celor ce plâng şi celor goniţi cu nedreptate, le-a zis să se bucure, că plata lor multă este în ceruri. Fiindcă acestea aşa sunt, bucură-te şi te veseleşte în chinurile tale, ştiind că durerile cu cât sunt mai cumplite, cu atâta mai mult folos ţi se găteşte, întocmai după cum ar avea bucurie un om împroşcat cu pietre scumpe, rubinuri, smaragde, diamante, şi alte pietre neprecuite, cu toate că l-ar durea puţin trupul, dar cunoscând că prin pietrele acelea s'ar îmbogăţi, ar răbda cu multă tărie, şi mai ales să mulţumească şi să nu se mânie pe cei care îl împroşcă. Aşa şi tu, trebue să mulţumeşti celor ce te necăjesc, şi atât mai mult, cu cât este mai cinstit sufletul de cât trupul; că pre acela îl foloseşte trupul cu bogăţia vremelnică, iar pe tine duhovniceşte şi veşnic. Că în adevăr durerile, gonirile, necazurile tale şi toată altă împotrivire şi pătimire rea, de le vei răbda cu tărie, ţi se vor face atâtea mărgăritare şi pietre scumpe, cu care să te încununezi în Raiu. Şi ca să ne încredinţăm de a-

devărul acesta, a voit Domnul să-l facă arătat și simțit unora din robii săi, și să-l vedem chiar cu ochii trupului. Și ascultă ca să te minunezi:

O femee evlavioasă și îmbunătățită, avea durere la piept, adică rană plină de viermi cari îi mâncau trupul și suferea mare durere și se întrista mult că nu putea niciun doctor să o vindece. Într'o zi mărturisindu-se la un duhovnic iscusit și foarte înțelept, acesta i-a zis ca să-i dea un vierme din aceia care mâncau trupul ei. Și ea nu vrea să-l asculte, că i se părea lucru nepotrivit. Dar pentrucă a rugat-o prea mult, a ascultat; și îndată ce l-a pus în mâna lui, s'a făcut (o minune) acel puturos vierme, o piatră scumpă și atâta de strălucitoare, în cât arăta că valorează o comoară neauzită. Atunci a sfătuit-o duhovnicul cum cuviosul Simeon Stâlpnicul stând pre un stâlp primea din acea rană nesuferită; — și mângâindu-se se ruga lui Dumnezeu ca să nu o tămăduiască nici de cum, fiindcă boala ei îi aducea atâta folos.

Și iarăși se arată în Metafrast, la 1 Septembrie, că Cuviosul Simeon Stâlpnicul stând pre un stâlp mulți ani, i-au putrezit fluerele picioarelor de multă nevoință, și curgeau viermii. Ducându-se Domnul Sarachinilor la Sfântul pentru blagoslovenie, și stând sub stâlp, și ascultând învățătura Sfântului, a căzut un vierme, pe care văzându-l boerul acela l-a luat de evlavie. Sfântul i-a zis: Ce ți-e bun acel împuțit vierme? Aruncă-l că să nu-ți murdărești mâinile, nobleța ta. Iar el deschizând mâna sa ca să vază de este vierme, după cum i-a zis, vede (o minune) că s'a făcut acel vierme puturos și netrebnic, piatră frumoasă și de mult preț.

Iată dar prin câte dovezi poți să te încredințezi, că acestea cari acum te necăjesc, îți vor da nepovestită bucurie și veselie, atunci când Domnul te va primi în

Raiu, zicându-ți: *„Bine, slugă bună și credincioasă, intră întru bucuria Domnului tău“*. O, ce bucurie și veselie vei avea când te vei număra împreună în acea Oaste cerească, ne mai flămânzind, nici însetând vreodată, nici suferind răceală, zăduf sau altceva de întristare, ci mai ales desăvârșită îndestulare, veșnică odihnă, bucurie nemărginită și deplină îmbelșugare, — în scurt, să moștenești acele veșnice bunătăți, pe care ochiul nu le-a văzut, nici mintea omenească poate să le înțeleagă, și acestea moștenindu-le nu zece, sau o sută, sau o mie de ani, ci în nesfârșiții vecii vecilor. Înțelege dar, de este cu dreptul să cârtească sau să rabde cu tărie orice suferință a acestei vieți vremelnice, cel care nădăjduește să dobândească o fericire ca aceasta.

CAPITOLUL XXII.

A patra mângâiere. Cugetarea la patimile Stăpânului Hristos.

PRECUM patima și moartea Stăpânului a fost pricina mântuirii noastre și vindecarea de la moarte, tot astfel cugetarea și pomenirea patimii Lui este mângâere și leac la toate necazurile ce ni se întâmplă aici în lume. Că precum acel pom oprit din care au mâncat strămoșii noștri, a fost pricina pierzărei noastre, asemenea a voit dumnezeeasca Pronie, ca lemnul Crucii să se facă pricină mântuirii

noastre. Sub umbra acestui pom ședea mireasa, cercând frumosul rod și dulceața lui, precum se vede la *„Cântarea Cântărilor"* în Cap. al 2-lea. Aceeași poți simții și tu în focul necazurilor, de vei ședea la umbra lemnului cinstitei Cruci cugetând cu evlavie durerile, batjocurile și moartea de ocară, ce le-au luat pe El, Dătătorul de viață.

Această doctorie dădea Evreilor apostolul Pavel: să socotească și să cugete în fiecare zi moartea lui Hristos, ca să nu se îngreueze în necazurile, ostenelile și goanele ce aveau să pătimească. Cu cât mai mult vom stărui în această cugetare și vom ședea sub umbra acestui pom, cu atât mai mult vom aduna rodul lui. Putea Domnul să ne mântuiască și să lucreze mântuirea noastră cu puțin chin și cu mai puțină defăimare, dar ca să arate dragostea Lui mai fierbinte către noi, și să avem patima Lui, scăpare și mângâere în necazurile noastre, și să le putem răbda, a voit și a pătimit atâta, după cum Apostolul Petru ne sfătuește în întâia a sa Epistolie, zicând: *„Hristos a pătimit pentru noi cu trupul, și voi cu aceeași grije să vă într'armați"*. Ca și cum ar fi zis: într'armați-vă cu cugetarea patimilor lui Hristos, și nu veți simți de fel ranele și suferințele ce vi se întâmplă în această nemernicie a voastră, căci aceste arme vă vor ajuta. Dacă vă cuprind boale și dureri trupești, într'armați-vă cu cugetarea cumplitelor dureri ale stăpânului Hristos, și cu acestea liniștiți pe ale voastre. Dacă vă întristează sărăcia și lipsa celor de nevoe, aduceți-vă aminte de cea din urmă sărăcie a Lui, de săracul și prea îngustul pat al Crucii, pe care s'a odihnit cu totul gol, neavând unde să-și plece capul, și cum la setea Lui nu i-au dat măcar un pahar cu apă, ci oțet și fiere prea amară. Și aceasta de bună voe și neasemănată sărăcie a Stăpânului, să vă facă răbdători

în a voastră. Dacă vă întristați pentru că vă defaimă și vă nesocotește lumea, vedeți-l pe El cum este mai ales defăimat, răstignit în mijlocul a doi tâlhari, batjocorit de toți, și luat în râs, Impăratul Impăraților, și atunci veți cunoaște că ocara ce ni se aduce, nu este mai nimic. Și în scurt zicând, nu este cu putință să vi se întâmple vr un necaz care să fie mai mare de cât acela. Pentru aceea să aveți această cugetare spre vindecarea tuturor necazurilor, și nu vă mâhniți nici decum, ci vă bucurați cu Apostolul, știind că în Crucea și Patima lui Hristos, se află mântuirea, viața și vindecarea noastră. Deci, întrebuințează tu cel întristat, această doctorie în toate patimile tale, gândind câte a răbdat pentru dragostea ta Dumnezeul și Stăpânul tău, căci atunci nu îndrăznești să deschizi gura, să te plângi în necazurile tale; ci mai ales te vei bucura că te-ai învrednicit să fii și tu cât de puțin următor patimii Lui. Precum din potrivă te-ai fi rușinat, de ți-ar fi trimis norocire în viața aceasta, fără ca să pătimești ceva pentru dragostea Lui, căci atunci nici de cum nu te asemeni Lui în viețuire. Spune-mi: de-ai fi văzut pe împăratul tău pământesc, să umble desculț pe drum, și să fii și tu în suita lui, nu ai fi avut-o de slavă și laudă să'l urmezi în același chip? Așa au făcut și slugile Proorocului David, precum se vede în Cartea a II-a a Impăraților, că el fugind de la Ierusalim gonit fiind de Avesalom fiul său, umbla desculț și cu capul acoperit, plângând, și astfel urma după el toate slugile lui, ca să arate recunoștință către domnul lor. Deci, dacă pentru cel pământesc ai fi făcut atât și ai fi răbdat strâmtorare, cu bucurie pentru dragostea lui, cu cât mai mult trebue să faci pentru Hristos Impăratul cel ceresc? Pentru această pricină, cei adevărați și buni cunoscători robi ai Lui, când văd că Domnul nu le trimete necaz, singuri de

sine le află, chinuind trupul cu postul, cu privegheri, rugăciuni și alte nevoințe, ca să pătimească împreună cu Hristos, și să sufere asemenea Lui. Dacă aceștia de bună voe doresc necazuri pe care nu le trimite Domnul, pentru ce tu să nu primești supărările care-ți vin de la prea înțeleapta Lui Pronie și să mulțumești de această milostivă pedeapsă? Cu adevărat, de ar fi încăput zavistia între Ingeri, altceva n'ar fi râvnit, de cât aceluia care suferă felurite necazuri pentru Hristos în această lume, pentru răsplătirea cea mare și dăruirea îmbelșugată ce are s'o primească în Raiu. Cunoaște dar, marea facere de bine, de ești slugă credincioasă Domnului tău; și mulțumind, slăvește Numele Lui cel prea sfânt, care te învrednicește să te faci următor Lui. Și așa ți se vor face dulci apele necazurilor, cu lucrarea Crucii, precum s'au îndulcit apele prea amare ale Merii când Moisi a pus într'însele lemnul, care însemna Cinstita și prea Sfânta Cruce.

CAPITOLUL XXIII

A cincea mângâiere. Rugăciunea.

TOATĂ dumnezeeasca Scriptură a Noului și Vechiului Testament, ne îndeamnă stăruitor la rugăciune, și ne propovedueşte prea minunata faptă bună și nobleţea ei. Dar să lăsăm celelalte săvârșiri ce face, și să vorbim numai pentru pricina noastră. In deobște și mai totdeauna, cu rugăciunea aflăm ajutor în necazuri, după cum adesea s'a arătat. Proorocul Impărat David, zice că atunci când *avea*

vre-un necaz, striga prin rugăciune către Domnul, și îndată îl izbăvea; precum se vede în Psalmii 3, 4 și 119, și în alții mulți. Și de Evrei, zice tot el, *că de multe ori strigau către Domnul, și i-a izbăvit pre ei din necazuri.* Asemenea și Impăratul Manassi, prin rugăciune a dobândit dela Dumnezeu isbăvire și iertarea păcatelor. Dumnezeeștii Părinți și Ana muma Proorocului Samuil, prin rugăciune s'au izbăvit de stârpiciune, și, într'un cuvânt, această scăpare au avut-o toți Sfinții, robii lui Dumnezeu, în necazurile lor. Că nici odată nu se depărtează milostivirea lui Dumnezeu de rugăciunea dreptului, după cum El s'a făgăduit zicând: *„Cheamă-mă în ziua necazului tău, și te voiu scoate și mă vei slăvi"*. Precum cei ce trec un rîu mare și adânc, ca să nu se teamă nu se uită la repeziciunea apelor, ci se uită spre cer, așa și noi, când ne vor înconjura apele necazurilor, care ni se întâmplă adesea în viața noastră, să nu privim la ele, ca să nu ne turburăm sau să ne împuținăm, ci mai ales să privim spre cer, unde este mântuirea noastră, chemând cu rugăciune smerită dumnezeescul Dar și mila, căci din cer ne vine ajutorul. Și fiindcă Domnul iubește, să alergăm către Dânsul, la nevoile noastre, pentru aceasta ne trimite necazurile, de multe ori, ca să ne tragă spre El, pentru că noi suntem ca pruncii cari când nu le lipsește nimic, nici au vre-o supărare, aleargă toată ziua și se joacă, fără a'și mai aduce aminte de părinții lor; dar când flămânzesc sau cad și se lovesc de ceva, atunci aleargă plângând către părinții lor ca să le ajute. Tămâia este închipuire a rugăciunei, și când o pui pe cărbuni aprinși, se înalță fum mirositor către cer. Asemenea și rugăciunea făcută în focul necazurilor, se îndreptează și se înalță către Domnul, de la care ne vine ajutorul. Să nu gândiți că fără rost și cum s'ar întâm-

pla, ne-au rânduit Sfinţii părinţi rugăciunea mai mult de cât toate, ci pentru că ştiau însemnătatea ei, căci după cum ea este mijlocul prin care câştigăm toate bunătăţile, aşa încă ne izbăvim printr'însa de toate relele şi nenorocirile ce ni se întâmplă. Pentru aceasta şi Stăpânul zicea ucenicilor săi: *„Priveghiaţi şi vă rugaţi ca să nu intraţi în ispită"*. Şi iarăşi grăind pentru gonirile care vor fi până la a Doua Venire, a zis: *„Priveghiaţi şi vă rugaţi în toată vremea, ca să puteţi răbda toate acele necazuri ce vor veni"*. Aşa făcând şi noi, vom afla ajutor. Deoarece rugăciunea este atât de folositoare, nu te îngreuia să cugeţi ziua şi noaptea la Legea lui Dumnezeu, şi să te rogi în necazuri. Şi de va vedea Iubitorul de fii şi mult milostivul Domn că-ţi este de folos vindecarea trupului, ţi-o dă; iar de va fi spre osândirea sufletului tău, mai bine să fii bolnav puţină vreme cu trupul, de cât să fii pedepsit veşnic în muncile Iadului.

CAPITOLUL XXIV

O cugetare foarte folositoare în necazuri.

ELE arătate în cap. de mai sus, era socotinţa noastră numai pentru rugăciunea minţii. Iar acum scrim pentru cei neînvăţaţi şi mai simpli, această învăţătură care este foarte folositoare în pricina aceasta a necazurilor. Deci, scopul de căpetenie al acestei învăţături este, ca tu omule să înţelegi ce ai fost mai înainte de naştere cu sufletul şi trupul şi ce eşti astăzi, că din această cunoştinţă înţelegi că

ele sunt două mari daruri. Ca să vii dar la această cunoştinţă cercetează şi socoteşte aceste şapte lucruri de mai jos:

1. Ce ai fost mai înainte de a te naşte în lume, că nu aveai suflet sau trup, sau vre-o simţire, ci erai mai nimic, care este mai puţin şi de cât un paiu sau buruiană. Că acestea au fiinţă şi sunt, iar tu nu ai avut ci erai mai nimic înainte de zămislire.

2. Socoteşte milostivirea prea bunului Dumnezeu, care te-a făcut după chipul şi asemănarea Sa, dându-ţi trup cu desăvârşite organe, mădulări şi simţiri, precum şi sufletul cu mintea, cu voia şi memoria, şi alte puteri.

3. Înţelege, câtă mulţumită trebue să arăţi Acestui prea bun şi îmbelşugat dăruitor, bine făcător al tău, de la care ai luat acest fel de daruri; cât eşti dator să-l slăveşti, cu câtă sârguinţă să-i slujeşti şi să te păzeşti ca să nu-i greşeşti nici de cum ca să nu-l superi, fiindcă de ai fi luat numai o facere de bine de la un boer vremelnic l-ai fi iubit din tot sufletul şi inima ta, şi ai fi intrat în multe feluri de primejdii ale vieţii ca să nu te arăţi către el nerecunoscător.

4. Socoteşte nemulţumirea ta către Ziditorul tău, fiindcă din câte erai dator să-i faci, tu i-ai făcut împotrivă, şi în loc de a'l iubi, a'l lăuda şi a'l mări, şi să-i mulţumeşti pentru darurile ce ai primit de la Dânsul, tu l-ai defăimat de atâtea ori şi l-ai supărat, iubind vremelnice şi deşarte lucruri, şi ai cinstit mai mult zidirea decât Ziditorul.

5. Socoteşte câte pedepse ţi s'ar fi cuvenit pentru această a ta nemulţumire, câtă dreptate ar avea Domnul ca să te lipsească de toate darurile câte ţi-a dat; precum a făcut lui Adam şi Evei, pe cari numai pentru o singură neascultare a lor, i-a lipsit de fericirea pe care au avut-o mai înainte de a păcătui. Şi

dacă este așa, cât de mult se cuvenea să fii pedepsit pentru atâtea neascultări și nemulțumiri ale tale? Dacă pe acela prea cinstit și prea strălucit înger l-a isgonit îndată din Raiu, cu toți cei împreună la un gând cu dânsul, pentru mândria lor, și i-a judecat și i-a osândit în munca cea veșnică, cu cât dar trebue să pătimești tu, care te-ai împotrivit dumnezeeștii Măriri? Această cugetare te va face cu adevărat să rabzi toate necazurile și să mărturisești că mai puțin pătimești de cât ți se cuvenea, nu numai atât, ci să te minunezi cum te ține pământul, cum luminează soarele și te încălzește, cum te răcorește apa, și în scurt zicând, cum rabdă stihiile și toate zidirile, și nu se scoală împotriva ta ca să te ucigă.

6. Înțelege bunătatea Stăpânului nostru, care putând să te pedepsească greu, nu numai cu vremelnică, dar și cu veșnică munca, te rabdă în nemărginita Sa bunătate, așteptând pocăința ta; și dacă te pedepsește cu cât de puțin necaz, o face cu părintească îndurare pentru binele tău, ca să ieși din calea cea rea și să vii în cea dreaptă, curățit prin necazuri, și așa să te învrednicească de Cerească fericire. Care părinte a arătat vre-o dată atâta îndurare de copiii săi, ca acest Iubitor de fii și îndurat către tine, nemulțumitorule? Care prieten a păzit vre-o dată atâta dragoste și credință către prietenul său în lume, cât Acest prea bun către tine, care nici odată nu ți-a lipsit în toate nevoile tale, de și tu ai mințit către Dânsul de atâtea ori, nerecunoscătorule? Cu adevărat întru tine s'a împlinit acest cuvânt al lui Isaia ce zice, ca dela fața Domnului: *„Am sădit vie și am așteptat să facă struguri, și a făcut mărăcini. Acum dar voiu surpa gardul ei, și va fi spre răpire, și voiu surpa zidul ei, și va fi spre călcare"*.

7. Adu-ți aminte cât ești dator lui Dumnezeu,

Făcătorul și Mântuitorul tău, ca să înțelegi că este cuviincios și drept să cheltuești toată viața ta în slujba Lui, să-l cinstești, să-i mulțumești totdeauna pentru multe faceri de bine ce ți-a făcut, și să primești toate supărările și necazurile ce ți-le trimite, precum și bunele norociri; și să defaimi cinstea, bogăția, și însăși viața, mai bine de cât să-i greșești ceva călcând vreuna din poruncile Lui, chiar de ar fi cea mai mică, să urăști cea mai din înainte a ta nemulțumire și lenevire, și să sporești în faptă bună cât poți.

Iată cât folos primești prin cugetarea aceasta, pe care ca să o ții minte mai bine, îți scriu aici din nou, la sfârșit, cele mai sus scrise șapte, pe scurt. Adică să socotești:

1. Ce-ai fost mai înainte de a te zidi Dumnezeu?
2. Câtă facere de bine ți-a făcut zidindu-te?
3. Câtă răsplătire îi ești dator?
4. Câtă nemulțumire i-ai arătat pentru bunătățile ce ai primit?
5. Câtă pedeapsă ți se cuvenea pentru această nemulțumire?
6. De câte bunătăți te-a învrednicit, în locul relelor ce ți se cuveneau?
7. Și în urmă de toate, câte trebue să faci măcar de acum înainte, ca să îmblânzești pe Făcătorul tău de bine, ca să nu te muncească veșnic?

Acestea dar, judecându-le, nu te grăbi, ci cearcă, gândindu-te în liniște și de ți s'ar părea întâia dată că nu ți-au dat vre-un rod sau folos, nu te lenevi nici decum la aceasta, că altădată fără îndoială vei avea folos precum și alții mulți în acest chip, cu ajutorul lui Dumnezeu s'au folosit.

CAPITOLUL XXV

A şaptea mângâiere a celor întristaţi.

ATÂT de mare şi nesfârşită este comoara, care ne-a lăsat-o stăpânul nostru în prea curatele Taine, adică în această prea sfântă Pâine, încât nu poate limba omenească sau îngerească să spue deplin darul ei. Pentru aceasta între celelalte numiri se zice cu cuviinţă Euharistia, adică bun dar; căci din câte daruri a dat Dumnezeu omului, nu este altul mai bun de cât acesta, în care sunt ascunse toate vistieriile înţelepciunei lui Dumnezeu, şi prin acesta dobândim tot binele. Deci, fiindcă darul acestei Taine este atât de mult şi negrăit în cât se folosesc toţi cei bolnavi şi se vindecă, să luăm dar şi noi cu credinţă, când avem vreun necaz, ca să dobândim tămăduirea lui şi isbăvirea, după David: *„Gătit-ai înaintea mea masă, împotriva celor ce mă necăjesc“*, adică la această masă care i-a arătat-o Dumnezeu prin descoperire, se găsea mâncare, care este această Taină, şi cine o va gusta este ajutat mult în toate greutăţile şi necazurile ce se întâmplă în viaţa aceasta. Aceasta este Pâinea care întăreşte inimile noastre. Aceasta a făcut pre sfinţii Mucenici şi Cuvioşi, de au răbdat atâtea necazuri bucurându-se. Aleargă dar şi tu la această sfinţită Masă, când ai vreun necaz sau împotrivire, ca să te ajuţi împotriva celor ce te necăjesc; şi dacă nu vei afla mângâiere îndată, să nu te leneveşti

de fel de această sfinţită Lucrare, că luând adesea sfânta Impărtăşire, cu vremea te vei folosi minunat. Că această Pâine este doctorie a bolnavilor şi mângâiere celor întristaţi, precum din cercare au cunoscut, câţi cu credinţă şi cu evlavie s'au împărtăşit. Pentru ce dar să nu alergi la acest ajutor, ca să găseşti atât de uşor tămăduirea fără vre-o plată, şi bucurie în toate necazurile tale? Ce fel de suferinţă şi patimă să ai şi să nu te tămăduiască Stăpânul pe care-l primeşti în această Taină? Cunoaşte dar, folosul acestei doctorii care-ţi vine de sus, şi te împărtăşeşte cât poţi mai des, ca să afli în necazuri multă uşurare şi ajutor de la Dumnezeu.

Invăţăturile scrise până aici, sunt atât de folositoare, încât cel ce le va citi cu luare aminte, primeşte mare uşurare. Dar fiindcă, poate zice cineva, că se potrivesc numai oamenilor cărturari cari pot să le înţeleagă, iar cel ce este necărturar, nu se foloseşte, vom scri ceva, ca şi cei săraci şi bolnavi să se ajute în necazuri prin luminarea minţii şi cu legea Dreptăţii.

Intâi dar, înţelege, că şi cei necredincioşi mărturisesc şi socotesc cu adevărat, că răbdarea biruieşte norocul, nu că este adevărat aceea ce ei credeau că este noroc şi soartă, de unde ne vin toate bunătăţile sau relele în această vieaţă, că aceasta este învăţătură mincinoasă a păgânelor neamuri, iar creştinul credincios mărturiseşte şi crede, că cele de întristare sau bucurie, toate vin cu dumnezeească îngăduinţă şi poruncă. Dacă Elenii idolatri se sileau să rabde necazurile cu tărie, socotind că aşa puteau birui, pentru ce tu, creştine, care crezi cum că vin cu voia lui Dumnezeu, să nu ai această răbdare cu care poţi să afli biruinţă şi mare folos? Pentru ce să te păgubeşti atâta din multa ta trândăvie? Ce folos este dacă te vaiţi în sărăcia şi boala ta? Ce câştig

primeşti dacă huleşti? Ce folosinţă ai dacă te plângi? Nu vezi, ticălosule, că ai întărâtat rana mai rău, şi-ţi pricinueşti mai multă durere, şi pierzi roadele şi folosul răbdării? Înţelege, că tot ce pătimeşti este doctoria pe care ţi-o trimite Domnul ca să te mântuiască. Şi aşa uşurezi prin răbdare, durerea ta, şi-ţi dă Domnul putere ca s'o rabzi, sau te izbăveşte de grabă, când te vede că ai răbdare, ca să nu te clătesti. Cunoaşte, că nu eşti numai tu în astfel de necaz şi suferinţă, ci sunt alţii cari suferă mai mult, şi aşa ai mângâere. Intelege şi nenumăratele dureri şi suferinţe ce au pătimit Cuvioşii şi toţi Mucenicii, cari erau oameni ca şi tine, trup purtând, şi au alergat spre aceeaşi ţintă pe care o căutăm şi noi, adică mântuirea sufletului. Pentru ce dar să nu rabzi şi tu o mică suferinţă, având pre acelaş Dumnezeu pe care îl aveau şi ei, ajutor şi apărător? De vei zice că acestea se făceau în vremea de atunci, îţi răspund acum că sunt mulţi şi în ziua de azi, cari te întrec în necazuri, săraci, bolnavi, necăjiţi, şi în multe feluri chinuiţi. Şi dacă aceştia au răbdare, pentru ce să nu mulţumeşti şi tu lui Dumnezeu întru necazurile tale?

D. G. S. 1925.

CAPITOLUL XXVI

Mângâiere pentru cei lipsiţi şi săraci.

UNUL din cele mai mari necazuri care munceşte pe om în această lume, este sărăcia şi lipsa celor de trebuinţă, şi mai ales când vede că la ceilalţi prisoseşte ceeace lui îi lipseşte. Vede pe alţii asemenea lui, şi mai mici de cât dânsul, că au bani, vii, ţarine şi alte asemenea. Îi vede pe dânşii îndestulaţi, şi pre sine flămând. Pre aceia bine îmbrăcaţi, şi el aproape gol; şi în scurt aceştia au câte le trebuesc, şi el, săracul, nu are nici pâine să se sature. Pentru aceasta se mâhneşte atâta, în cât urăşte vieaţa şi se roagă să-i vie moartea. Aceasta se naşte din puţina noastră cunoştinţă, fiindcă nu înţelegem bunătăţile cele adevărate şi relele care ne aduc vătămare; căci atunci am fi avut bucurie în necazuri, iar în bune norociri să ne întristăm. Cei nepriceputi socotesc că bogăţia este mare bine, şi pentru aceasta urăsc sărăcia, şi nu se gândesc că prin aceasta mai mult se înşală, neştiind preţul lucrurilor şi vrednicia lor. Cercetează, creştine, ce fel este bogăţia pe care o doreşti şi te mâhneşti atâta pentru lipsa ei. Domnul o aseamănă cu spinii, pentru că înţeapă pe aceia cari o au; şi în adevăr ce sunt altceva acele gânduri şi griji ce le au bogaţii cari se gândesc cum să sporească şi să înmulţească bogăţia lor, şi cum să o păzească de diferite primejdii, decât împunsături şi rane pe care le iau

dela acești spini în inima lor? Sf. Apostol Pavel către Timothei scrie: *„Câți doresc bogăție, cad în ispite și curse ale diavolului, și în multe pofte nefolositoare care aduc pe oameni la moarte și la pierzare"*. Tot așa și Proorocul David sfătuește pe câți au bogăție, să nu-și pue inima lor întru dânsa, ca să nu se primejduiască; și mustră pe fiii oamenilor, că doresc deșertăciunea și caută minciuna; căci ca niște cuvântători, trebuiau să se conducă de socotința minții, iar nu de partea poftitoare ca niște animale necuvântătoare, poftind lucruri simțite și văzute, care fiind deșarte și stricăcioase, nu pot da adevăratul sațiu, dar mai ales foame și nenorocire nespusă. Acest adevăr îl cunoșteau și filosofii elini numai prin lumina firii, precum Diogen, Platon, Socrate și alții mulți, cari pentru această pricină, nu au ales pământeasca bogăție și de fel n'au dorit-o, ci mai ales au defăimat-o. Și tu, creștine, luminat fiind cu lumina credinței, și învățat de atâtea sfătuiri și diferite pilde, să nu știi ceea ce ei știau? Aurul, argintul, pietrele prețioase și altele câte le dorește lumea, nu sunt altceva decât puțin pământ nefolositor. Pentru ce dar, să poftești niște lucruri așa de netrebnice, și te mâhnești când îți lipsește acest gunoi al pământului? Bucură-te și te veselește mai ales când ești sărac, căci atunci nu ai grijile și primejdiile pe care le au bogații, sufletește și trupește. Cea mai mare norocire este sărăcia după Dumnezeu, de cât să stăpânești toate vistieriile deșartei lumi. Nu ți se pare mare dar, a fi împreună călător și următor Stăpânului tău, și părtaș pătimirilor Lui? Cercetează petrecerea Lui, să vezi cum a răbdat în desăvârșită sărăcie: s'a născut într'o peșteră sărăcăcioasă, s'a culcat în ieslea dobitoacelor și a petrecut restul vieții cu sărăcie nespusă, și în sfârșit a murit pe Cruce, cu totul gol,

neavând unde să-și plece capul, nici măcar un pahar cu apă la setea Sa. Și acestei sărăcii a voit să fie părtașe și Mama Sa, Apostolii și toți prietenii și slugile Lui. Domnul a ales pre cei săraci, ca să-i facă părtași Impărăției Sale. Așa dar, de voești ca să te numeri cu ei și să-i urmezi cât de puțin, ar trebui să-i mulțumești în necazurile tale. Înțelege dar, siguranța, vrednicia și pacea ce ai, și nu te întrista în sărăcia ta; fiindcă ai bogăție duhovnicească, care este mai bună de cât cea pământească. Dacă ești sărac la arătare, să știi că ești mult iubit de Dumnezeu, ai cărui ochi privesc la rugăciunile drepților, și Darul Lui, știind că te vatămă sufletește, nu-ți dă îndestularea lucrurilor pe care le cere dorința ta. Insă nu-ți va lipsi cele mai de trebuință ale vieții tale, de vei îngriji de mântuirea ta, după cum ne-a făgăduit în Evanghelia de la Matei, zicând: *„Căutați mai întâiu Impărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte — adică cele trebuincioase trupului, — se vor adăoga vouă"*. Vezi dar să nu-ți lipsească această credință, căci atunci e mai rău de cât sărăcia; iar dacă crezi cuvântului Lui, nu te va părăsi. Și așa necăutând nici poftind bogăție curgătoare, vei fi mai bogat de cât s'o ai și să fii iubitor de argint. Că mai bogat este cel care cu puțin se mulțumește, de cât acela care nu se satură cu mult și se turbură. Sârguește-te dar, frate, să desrădăcinezi această poftă a lucrurilor pământești din inimă, și mulțumește lui Dumnezeu pentru sărăcia ta; că într'o zi mori și tu și bogatul, și atunci se sfârșește și bogăția lui și sărăcia ta, și rămâneți amândoi goi, precum v'ați născut, și vă îngroapă fără vre-o deosebire, cât privește starea trupească, pe când în cea sufletească multă și mare deosebire va fi. Că bogatul se va munci veșnic, iar tu te vei duce în sânul lui Avraam cu Lazăr cel sărac, să te bucuri ve-

selindu-te, şi să slăveşti pre Domnul totdeauna, să-i mulţumeşti că nu ţi-a dat bogăţie în lumea aceasta; că dacă erai bogat, nu te mântuiai. O, fericită sărăcie! De te-ar fi cunoscut câţi se tânguesc de tine şi ar fi ştiut folosul de care tu îi învredniceşti! O, nebunia noastră! Cum nu cunoaştem, nepricepuţii de noi, facerea de bine pe care ne-o face Domnul prin sărăcie, când zice că a săracilor este Impărăţia cerurilor, pe care nu o moştenesc bogaţii!

Când vre un împărat, dăruieşte unui om vre-o cetate să o stăpânească, îi mai trebue atunci o scrisoare *) iscălită de mâna împăratului, fără vr'o sumă de aur sau de argint. Căci prin acea scrisoare împărătească primeşte stăpânirea oraşului; cu bani însă, nu poate nici odată să dobândească ceea-ce doreşte. Sărăcia are scrisoarea Domnului cu care moşteneşti, săracule, Raiul, că El a zis: *„Fericiţi cei săraci, că a lor este Impărăţia cerurilor"*. In cât mai lesne intră cu această scrisoare în Raiu, de cât cu toată bogăţia vremelnică. Să poftească dar bogăţia, păgânul care nu crede în Domnul. Să o caute Iudeul; iar tu, creştine, ai Impărăţia cerurilor, şi nu-ţi trebue cele vremelnice. Vai vouă, bogaţilor, rău norociţilor, că în bogăţie aveţi toată norocirea şi mângâierea voastră! De voeşti, bogatule, Impărăţia cerurilor, du-te în casa săracului, s'o cumperi cu milostenia pe care i-o dai, căci Domnului se socoteşte şi te face moştenitor al ei, de rabzi aici sărăcia cu mulţumire. Bucură-te dar, săracule, şi te veseleşte că în asemenea stare eşti mult mai bogat, fiindcă Impărăţia cerurilor este a ta, şi poţi să o vinzi făcătorilor tăi de bine, fără a te păgubi de loc de această fericită bogăţie! Sărăcia este slobodă de acea înfricoşată hotărîre de care zice Domnul pentru

*) Decret.

cei bogaţi: *„Am flămânzit şi nu mi-aţi dat să mănânc"*. Că săracul neavând ce să dea, nu este dator în faptele milosteniei. Sărăcia nu are nevoe de lucruri pământeşti şi vremelnice. Numai acela este sărac, care doreşte să dobândească ce nu are; şi cine nu doreşte nimic, este bogat. Că nu este sărac cel mulţumit cu sărăcia sa şi slăveşte pe Domnul. Fericit săracul acela care are pe Domnul ajutător în necazuri şi în strâmtorări, căci va avea mângâiere, şi îndrăzneală, slavă şi cunună în Împărăţia veşnicei fericiri. Fericită este sărăcia fiindcă goneşte mândria, pricină a multor rele, deschide porţile cerului, şi se învredniceşte să ia, împreună cu Mucenicii, cununa răbdării. Bucură-te dar, săracule, şi veseleşte-te şi te nevoeşte, să însoţeşti pe Stăpânul cel sărac, gol, spânzurat pe Lemn, ca să dobândeşti bogăţia slăvitei Sale Invieri, întru Impărăţia cerurilor!

CAPITOLUL XXVII

Mângâiere pentru cei care au fost bogaţi şi au sărăcit.

SUNT destule câte am scris mai sus, ca să se mângâe orice sărac şi să nu cârtească în nevoia sa. Dar fiindcă sunt unii cari se tânguesc mai mult, pentrucă mai înainte erau bogaţi, iar pe urmă au ajuns în mare sărăcie, şi aducându-şi aminte de îndestularea pe care o aveau, cârtesc şi plâng, vom scrie ceva în capitolul de faţă, spre mângâerea şi liniştea lor. Aşa dar, cine se găseşte printre aceştia, să nu-şi aducă aminte de pricinile nenorocirii lui, cum i-au venit, că aceasta îi aduce mai mare întristare şi turburare; ci să se gândească la mulţimea păcatelor sale, să mulţumească Domnului în puţina pedeapsă pe care i-a dat-o aici vremelnic, ca să nu fie osândit în Iad. Spune-mi, creştine, care te întristezi şi eşti atât de mâhnit că eşti lipsit de bogăţie; banii, ţarinele, casele şi alte asemenea de care te-ai păgubit, cine ţi le-a dat? Unde le-ai găsit? Cum le-ai dobândit? Nu ştii că atunci, când ai venit în această lume, nu aveai nimic dintr'acestea, nici măcar un petic de haină veche să acoperi ruşinea ta? Şi acestea toate ce le-ai dobândit ţi le-a dat împrumut Cel prea bun, să le stăpâneşti şi să te bucuri de ele până atunci când va vroi să le ia. Pentru ce dar, te întristezi şi-ţi pare rău să dai împrumutul? Pentru ce nu urmezi lui Iov, mult pătimitorul, lui Efstatie Plachida, şi altor îmbunătăţiţi robi ai Făcătorului cari s'au păgubit mai mult de cât

tine înmiit, şi nu s'au mâniat, nici au zis vreun cuvânt necuviincios? Dar ştiind că Dumnezeu li le-a dăruit, ziceau cu mulţumire: *„Domnul a dat, Domnul a luat; precum a plăcut Domnului, aşa s'a făcut. Fie numele Lui binecuvântat"*.

Spune-mi, nepriceputule, dacă un boer ar fi dat vreunui sărac împrumut o sută de galbeni, sau vii, sau ţarine, sau alte averi, ca să mănânce venitul lor şi folosul, până ce i-se va părea să le ia iarăşi, adică după puţini ani să ia boerul împrumutul înapoi, este cu cuviinţă să se supere săracul, şi să cârtească împotriva bogatului că l-a nedreptăţit, sau e dator să-i mulţumească că l-a lăsat atâta vreme a se bucura? O, omule nemulţumitor! Când îţi dă Domnul bogăţie, şi cresc lucrurile tale, îl binecuvintezi şi îi mulţumeşti; şi când mor dobitoacele tale, sau sfărâmă corabia ta în mare ,sau îţi moare rudenia şi prietenul, sau când îţi vin diferite pagube, atunci cârteşti împotriva lui Dumnezeu şi-l necinsteşti, prea ticălosule? Când îţi dă lucrul, îl cunoşti de Stăpân şi Domn, şi când îl ia, cârteşti şi-l osândeşti, mai ales când o face spre binele tău şi te lipseşte de acele bunătăţi, când ştie că ele sunt pricina pierzării tale? Precum doctorul cel trupesc, când cunoaşte că un om are sânge de prisos, şi se primejdueşte să moară, scoate sângele cel rău şi îl aruncă, tot aşa şi Dumnezeu, Doctorul cel prea înţelept, cunoscând că averea pe care ai avut-o poate să-ţi omoare sufletul din multa împătimire şi dragoste ce ai spre ea, ţi-a luat-o ca pe un sânge rău care te vătăma. Pentru aceasta mulţumeşte Proniei şi înţelepciunii Sale, pentru milostivirea şi binele ce ţi-a făcut.

Se citeşte în Istoria Romanilor despre un filosof elin, care ştiind ca un înţelept, paguba care i-o aducea bogăţia şi celelalte bunătăţi, le-a adunat pe toate şi

le-a aruncat în mare, zicând: *„Mai bine să vă înec eu, decât voi să mă înecaţi pe mine“*. Deci, dacă elinul a făcut aşa ca să nu aibă griji şi turburări în filosofie, cât trebue să faci tu, creştine, care cunoşti câtă pagubă îţi aduce bogăţia la fapta bună, şi cât fericeşte Domnul pre cei săraci? Dar fiindcă nu ai o asemenea râvnă ca să dai singur bogăţia ta, milostenie săracilor, mulţumeşte lui Dumnezeu care ţi-a luat osteneala şi a făcut ceeace a trebuit să faci tu, şi a luat aceea ce te vătăma, şi te-a lipsit pe tine de vremelnicele bunătăţi, ca să moşteneşti pe cele cereşti. Înţelege dar că într'această lume suntem nemernici, — după cum scrim la Cap. 39, — şi mergem iute ca să ajungem la Patria noastră cerească, şi cu cât suntem încărcaţi cu lucruri grele, cu atât mai greu umblăm pe drumul nostru. Şi dacă ar fi cineva să ne ridice o parte din povara noastră, i-am mulţumi pentru bunătatea ce ne-o face. Aşa dar, nu te plânge Stăpânului Hristos care ţi-a luat sarcina ca să ajungi mai curând la Patria ta lipsit de avere, şi mulţumeşte mai ales Stăpânului şi Făcătorului tău de bine. Să ştii însă şi aceasta: că în locul lucrurilor pământeşti ce ai pierdut, pe care oricum trebuia să le laşi aici după moartea ta, îţi sunt gătite alte bunătăţi mai desăvârşite şi mai scumpe, de cât ai putea să doreşti, pe care le vei moşteni, de vei face puţină răbdare, să mulţumeşti lui Dumnezeu în sărăcia ta, iar dacă cârteşti şi huleşti, faci mai mare pagubă, că ai pierdut şi vremelnicele bunătăţi, te lipseşti şi de cele veşnice, şi te păgubeşti de acel mărgăritar ceresc şi de mult preţ despre care zice Domnul în Evanghelia dela Mathei, Cap. 12, cum a dat acel înţelept neguţător, toate câte a avut şi l-a cumpărat. O, de ar fi ştiut cei întristaţi valoarea acestui cinstit mărgăritar, adică al sărăciei, nu le-ar fi trebuit atunci cuvinte de mângâiere, ci mai

ales s'ar fi bucurat, cunoscând comoara cea mare ce au. Pentru ce te tânguieşti, creştine, şi cârteşti în sărăcia ta, când ea îţi dăruieşte moştenirea cerească prea sigură şi fără primejdie sau judecată şi împotrivire, o paşnică stare de nimenea pismuită, o libertate neturburată, fără frică şi fără grijă? Dacă sărăcia ne face să dobândim mare bogăţie, îmbelşugare şi îndestulare, pentru ce să nu o dorim mai mult de cât comorile trecătoare? Hristos zice: *„Fericiţi cari flămânzesc aici vremelnic, că se vor sătura veşnic“*. Şi iarăşi în alt loc: *„Vai vouă, cari sunteţi îndestulaţi şi sătui, că veţi flămânzi veşnic“*. Cine dar să nu cinstească mai mult binele cel veşnic şi ceresc? De voeşti dar, să aibi, creştine, răbdare în necazul tău, cearcă cu sârguinţă odihna şi paguba atât a bogăţiei de care eşti lipsit, cum şi a sărăciei pe care o ai, şi vei cunoaşte, că deşi ar urî cei mulţi sărăcia, ca nişte trupeşti şi neştiutori, însă pre aceasta ar fi trebuit să o cinstească toţi, mai mult decât bogăţia cea deşartă, care nici un folos nu aduce, ci mai ales veşnică muncă.

CAPITOLUL XXVIII

Mângâiere pentru cei bolnavi şi neputincioşi cu trupul.

CU cât sănătatea este mai dorită şi mai de preţ decât toate lucrurile, cu atât fiecare se mâhneşte mai mult în boala sa, de cât în celelalte nenorociri şi pagube care îi vin. Cine are vre-o durere oarecare, sau grea boală, să citească această mângâere, ca să se veselească. De ar cunoaşte bolnavii folosul pe care-l aduce sufletului boala şi cum simt durerea trupului, s'ar mângâia prea minunat uşurând durerea şi suferinţa lor; căci cu cât se chinueşte trupul, cu atât sufletul se vindecă. Numai aceasta ar fi destul ca să se mângâe orice bolnav. Nu socoti, omule, că aşa cum s'ar întâmpla ţi-a trimis Domnul, boala, ci pentru rodul cel mult şi folosul ce primeşte printr'însa sufletul, şi se străluceşte, ca aurul în topitoare. Pentru aceasta l-a lăsat pre Iov, de s'a chinuit su atâtea dureri şi s'a rănit în aşa fel, pentru că ştia plata cea mare, de care era să se învrednicească, răbdând chinurile cu tărie. Pentru minunata pildă a răbdării sale, mai mult a strălucit şi s'a slăvit în lume şi s'a încununat dela Dumnezeu pentru pătimirea şi chinurile sale, de cât pentru multele sale bunătăţi, pe care le săvârşise mai înainte. Acesta este câştigul pe care drepţii îl dobândesc în boală, iar păcătoşii pot strânge mult rod, dacă cu mulţumită rabdă acestea. Mai întâiu, prin boala trupului se tămăduieşte sufletul de boala păcatelor. Că precum cu băutura

amară se curăţă umezelile cele rele ale trupului, şi trupul se tămăduieşte, asemenea şi omul prin durerea şi necazul boalei, cunoaşte păcatele sale pe care mai înainte nu le socotea, şi pocăindu-se, se mărturiseşte, plânge, cere iertare dela Dumnezeu, şi face şi alte faceri de bine, primind astfel în suflet sănătatea care îi lipsea. Pentru aceasta zice Proorocul, despre Israiliţi; că atunci când s'au înmulţit boalele lor, căutau leac şi cunoscând că păcatele erau pricina boalei, s'au întors cu pocăinţă la Domnul. Afară de aceasta, boala îţi ia puterea, şi nu poţi păcătui, căci ea este foarte folositoare la cei trândavi şi leneşi, cari nu pot de sineşi să se înfrâneze. Sunt mulţi, cari atunci, când sunt tari şi sănătoşi, cheltuiesc puterea lor în păcate; şi când bolesc cu trupul, nici pot, nici voesc să facă vre-un rău, iar mai ales se pocăesc pentru câte au făcut mai înainte; căci prea mult înţelepţeşte sufletul, boala cea grea. Mai ales dacă ai răbda fără cârtire, folosesc durerile şi necazurile boalei şi ajută la iertarea păcatelor, ca şi canonul pe care îl faci de bună voe. Aceasta mai cu seamă ar fi trebuit să te gândeşti în boala ta, ca să se uşureze durerea, adică: postul îndelung ce-l faci, lipsindu-te de mâncări şi de băuturi, este în loc de înfrânarea pe care erai dator să o faci drept canon pentru desfătarea şi beţia ce ai făcut. Durerile capului şi a celorlalte mădulări, ce te întristează, sunt în locul acelor ce era să pricinueşti trupului, pentru dulceţile şi desfătările, care altă dată le-ai făcut. Şi când nu poţi să dormi, socoteşte că faci priveghere la biserică, roagă-te neîncetat cu lacrămi, aducându-ţi aminte de păcatele tale, şi darurile şi binefacerile ce ai luat de la Stăpânul. Şi făcând aşa, ai mai mult folos, de cât ai fi sănătos şi tare cu trupul. In sfârşit, boalele şi durerile tale te fac următor Mântuitorului nostru, care a pătimit atâtea pen-

tru mântuirea noastră. Această cugetare te face să nu simţi durerea boalei, ştiind că, pe cât mai mult pătimeşti, cu atât mai mult te asemeni lui Hristos şi te răstigneşti împreună cu El. Şi aşa te vei slăvi împreună cu El, în Raiu.

Deci pentru aceste foloase pe care le avem în boale, ne cercetează printr'însele, milostivul Dumnezeu, ca să aflăm mântuirea, aşa că nu trebue să cârtim întru dânsele, ci să ne bucurăm, precum au făcut Apostolii, cunoscând folosul necazurilor. Mai ales prea lăudatul Petru, care nu voia să tămăduiască boala fiicei lui, putând s'o facă, ca şi altor bolnavi pe care cu umbra sa îi tămăduia, într'o zi, a vindecat-o la rugămintea ucenicilor, ca să nu-i supere. După aceasta, i-a poruncit iarăşi să se culce la pat cu boala de mai înainte, ca să nu se lipsească de folosul pe care-l primea sufletul ei din boala trupului. Acestea le cugeta şi un pustnic sfânt, care era în fiecare an, un timp bolnav; şi odată fiindcă nu i-a venit obişnuita boală, avea mare întristare că l-a părăsit Domnul în anul acela, şi nu l-a cercetat, după cum se vede mai lămurit în „Lavsaicon". Iată cât doresc boala cei îmbunătăţiţi, şi nu simt durerea şi necazul trupului, cunoscând folosul cel sufletesc pe care-l primesc! Nevoieşte-te dar, frate, ca să fii din numărul acestora; şi dacă chinul îndelungatei boale te întristează, să te mângâie rodul şi folosul care-l câştigi din boală. Dacă fierbinţeala te chinueşte, rabdă că în puţină vreme va trece, şi după moarte te vei duce în loc luminat, ca să ai bucurie veşnică pentru puţina suferinţă pe care ai răbdat-o vremelnic. Dacă te mâhneşti că eşti orb, şi nu poţi să vezi lumina soarelui, bucură-te mai ales în aceasta, că nu ai pricină să plângi ca Ieremia, zicând: *„Ochii mei au furat inima mea"*. Nici să te rogi cu Proorocul: *„Păzească ochii tăi Domnul, să nu vază*

deşertăciune". Nu era mai bine acestui David să fi fost orb, de cât să vadă pre Versavia, a cărei vedere l-a făcut de a săvârşit atâtea răutăţi? Şi câţi oameni mari au alunecat cu vederea şi jalnic au pierit! Dacă ar fi fost orbi s'ar fi mântuit. Cunoaşte dar bine şi aceasta: că neavând ochii cei de afară, pe cari îi au de obşte şi toate dobitoacele, ai pe cei dinlăuntru ai sufletului, şi cu aceştia vezi acea Faţă dumnezeească a cerescului Părinte, pe care neîncetat o văd îngerii. Asemenea de eşti surd şi mut, nu te amărî, că atunci ai mai multă linişte şi luare aminte să asculţi cuvintele pe care le grăeşte Domnul către suflet. Încă te isbăveşti de auzuri vătămătoare de suflet şi de cuvinte de ruşine, de cântece şi de alte fapte de Dumnezeu urâte care pricinuesc celor ce le fac, munca Iadului. Şi în scurt, dacă te mâhneşti că eşti olog, orb, damblagiu, şi nu ai nici o bucurie sau folos în viaţa aceasta, gândeşte de câte primejdii te izbăveşti în acest chip, şi cât folos aduc sufletului aceste boale care curând trec, iar după moarte te duci la un loc prea veselitor, şi rai prea frumos, să te bucuri pururea cu Avraam, cu Iov cel prea fericit, şi cu toţi cari bine au plăcut lui Dumnezeu. Şi atunci mulţumeşte şi să slăveşti pre Domnul care ţi-a făcut o asemenea binefacere, curăţindu-te aici cu o mică şi foarte scurtă boală, ca să nu te muncească veşnic în Iad.

CAPITOLUL XXIX

Ultima mângâiere pentru cei ce se jelesc pentru morţii lor.

CÂND se întoarce cineva din străinătate, în patria sa, are mare bucurie şi veselie, că a luat sfârşit exilul lui, şi vine să vază rudele şi pe cei iubiţi ai săi. Şi când cineva se găseşte pedepsit şi legat într'o temniţă întunecoasă şi adâncă, şi dându-i-se libertatea să se ducă unde voieşte, saltă, joacă şi se umple de veselie, că a ieşit din acel loc împuţit al osândei, şi a venit la altul luminat şi strălucit.

Aşa şi un corăbier primejduit de valurile mării, când ajunge la doritul liman, isbăvindu-se de cumplita furtună a mării înfuriate, se bucură foarte şi se veseleşte că a ajuns la locul cel dorit, şi nu se mai teme de nici o primejdie. Surghiunie, temniţă întunecată, mare furtunoasă, şi vale a plângerii, se zice viaţa aceasta, iubiţi fraţi! Şi atât cât ne aflăm în această lume, avem necazuri şi strâmtorări chinuindu-ne în acest închipuit noian de felurite primejdii, ca şi o corabie care se luptă cu vânturi protivnice, şi când cu voia lui Dumnezeu vom muri, atunci se va sfârşi exilul nostru. Atunci vom ajunge la limanul odihnei. Atunci iese sufletul cel nematerialnic şi nemuritor din întunecata temniţă a trupului, şi se duce la loc de odihnă, unde nu este întristare, nici suspin, ci bucurie şi veselie. Şi cine se amărăşte şi se întristează că moare şi se jeleşte pentru vre-o rudă şi prieten al său, că a adormit şi s'a odihnit, este fără minte

şi nepriceput. Se cade să se întristeze un surghiunit, când se sfârşeşte exilul lui? Sau un căpitan când ajunge corabia sa la liman? Sau un închis în temniţă, când se va slobozi din legături şi din lanţuri? Sau să se bucure unii ca aceştia şi să se veselească? Pentru această pricină Sf. Apostol Pavel socotea necazurile lui, uşoare, aducându-şi aminte de ziua când va ieşi dintr'această viaţă plină de necazuri şi de suferinţe şi se va duce către cea veselitoare şi veşnică, pe care Dumnezeu i-a gătit-o. De aceea nu se temea de moarte, ci mai ales se întrista pentru întârzierea acestei zile pe care o dorea atât de mult, după cum se vede în Epistola a II-a către Corinteni, unde zice: *„Ştim, că dacă locuinţa noastră pământească, cea a cortului acestuia, se va strica, avem zidire dela Dumnezeu, casă nefăcută de mână, veşnică, în ceruri. Şi de aceasta, dar, suspinăm, dorind să ne îmbrăcăm în locaşul nostru cel din cer"*. Şi în alt loc, iarăşi scrie către Filipeni, dorinţa ce avea să se deslege şi să meargă la Hristos. Incă şi Proorocul David se mâhnea şi el că nu-l scotea Dumnezeu din viaţa aceasta, şi zicea: *„Vai mie, că nemernicia mea s'a îndelungat"*.

Aşa dar, dacă aceştia şi alţi mulţi oameni îmbunătăţiţi doreau să se sfârşească surghiunia lor; dacă moartea este sfârşitul ostenelilor, şi începutul odihnei, sfârşit al luptei şi început al păcii, sfârşit al necazului şi început al cununilor, pentru ce dar, să plângi şi să jeleşti moartea celui iubit al tău, fie el tatăl tău, sau fiul, sau bărbat, sau soţie, sau altcineva prieten al tău? Dar vei zice că te sileşte firea să plângi pe rudenia trupească, şi că din începutul lumii a fost obicei să plângă pe cei morţi, nu numai idolatrii, dar şi acei cari credeau în adevăratul Dumnezeu, după cum se vede, la *„Cartea Facerii"*, că Avra-

am a plâns moartea Sarei, și mai ales Iosif, care a făcut mare plângere și bocet cu tot Egiptul, la moartea tatălui său Iacob. Încă și Evreii au plâns pentru moartea lui Moisi zile 30. Dar și Stăpânul Hristos a lăcrămat în fața lui Lazăr!

Ascultă, omule! Nu este păcat a plânge măsurat, cu bună rânduială și cu liniște, că firea pricinuește aceasta, dar tânguirea de prisos este rea, adică de a plânge peste măsură, nevrând a te mângâia de fel, ca și cum ai fi de altă credință, și fără să ai nădejde să vezi pe prietenul tău în Impărăția cerurilor, și'l jelești, ca și cum ar fi pierit cu totul, și s'a dus în pierzare. Dacă crezi în Sf. Scriptură ca orice creștin, nu trebue să te jelești și să plângi pe rudenia ta dacă a adormit, mărturisit fiind cu umilință, și împărtășit cu dumnezeeștile Taine, căci s'a mântuit și iarăși va învia la Invierea cea deobște, ca împreună să vă bucurați în Raiu. Bucură-te dar și te veselește, că prietenul tău s'a izbăvit de osteneli și de dureri, de boale și de chinuri, și de multe primejdii ale acestei vieți, care este foarte scurtă și supusă la tot felul de necazuri și ticăloșii. Aerul o strică, bucatele o scurtează, foamea, slăbiciunea și grijile o întristează, mâhnirea și orice altă suferință o pierde. Pentru ce dar, să nu te bucuri că s'a mântuit prietenul tău de toate aceste suferințe? Pentru ce să nu te veselești că a ieșit din primejdiile și din furtuna cea mare a acestei lumi, și să mulțumești întru tot Bunului Dumnezeu și Făcătorului de bine, că l-a scăpat din întunecoasa temniță și i-a deslegat legăturile, ca să se ducă fără împiedicare la Patria sa, unde nu este întristare, nici suspin, sau foame, sau sete, sau frig, sau arșiță, nici altceva asemenea întristător, ci mai ales se va bucura dobândind o îndestulare veșnică și odihnă? Spune-mi, ce folos aduci mortului dacă 'l plângi sau te bocești,

sau te vaieți? Mai nimic, ci mai ales pagubă aduci sufletului cu lacrămile necredinței tale; fiindcă dacă plânge cineva peste măsură, se vede că face ca un păgân și închinător de idoli, care nu are nădejde de înviere. Mai ales se cetește că, unii dintr'aceștia, au răbdat moartea rudeniilor și prietenilor cu mare tărie și bărbăție. Pericle, ducele Atenienilor, în ceasul în care au murit copiii lui, s'a dus la teatru, încununat și îmbrăcat prea strălucit ca de obiceiu, ca și în celelalte zile. Tot așa se scrie și despre Vion de la Siracusa, că vorbind într'o zi cu prietenii săi, i-a adus veste că unul din copii a căzut de pe acoperământ și a murit; iar el a poruncit să-l îngroape, și nici de cum nu i s'a schimbat fața, nici a plecat de acolo, ci stând vorbea cu cei de față ca și mai înainte. Încă și Telamon, auzind că a murit fiul său, nu s'a turburat de loc, ci a zis: *„Din ceasul în care s'a născut știam că va muri"*, prin aceste cuvinte dovedind că moartea fiind firească la om, precum și nașterea, nu trebue să ne întristăm când vine. Dacă acești Elini, numai prin lumina dreptei socoteli, biruiau împătimirile trupului, cum nu te rușinezi, creștine, ci te faci mai pe jos decât necredincioșii și mai nepriceput, tu care ai lumina credinței și nădejdei pe care ei nu o aveau?

Dacă nu ajunge câte am zis până acum, ca să te mângâie, și să-ți micșoreze durerea, înțelege că, chiar de ai plânge toată viața ta, și ai rupe cărnurile tale, lacrămile nu-ți dau vre un folos, nici pot învia pe cel mort. Pentru aceasta, și Proorocul David, când era bolnav fiul său, plângea, postea, și se ruga Domnului cu evlavie și umilință ca să-i dea Domnul tămăduire; iar pe urmă după ce a murit tânărul, a lăsat bătrânul lacrămile, s'a sculat dela pământ și s'a spălat. A mulțumit lui Dumnezeu și a stat la masă, zicând acestea către slugile sale, cari se mirau de aceasta și se mi-

nunau: *„Eu plângeam și mă rugam prea înduratului Dumnezeu atât cât era în viață fiul meu, ca să mi-l dăruiască încă puțină vreme la bătrânețele mele; iar acum după ce a murit și s'a făcut voia Domnului, pentru ce să mă mai tânguesc? Ca să-l întorc la viață? Dar nu se mai întoarce. Ci eu mai ales mă duc curând ca să-l găsesc unde se află"*. Așa să zici și tu pentru rudenia sau iubitul tău, pentru a cărui moarte te jelești atâta. Mulțumește lui Dumnezeu, zicând: Precum Domnului au părut, așa s'a și făcut. Lasă jalea care nu folosește mortului, ci mai ales îl vatămă, și mânie pe Domnul. Să faci rugăciune pentru sufletul prietenului tău, dă milostenie pre cât poți, plătește preoților să facă pomeniri (parastas) și sfinte slujbe, care folosesc mult pe cei morți. Făcând așa îl folosești nu numai pre dânsul, ci și pre tine, după cum zice Nichifor Xantopol în Triod, la Sâmbăta lăsatului de carne: *„Untul de lemn, lumânarea, sau altceva aduse la biserică pentru cei morți, te face părtaș de răsplătirea dragostei arătată către aproapele și de mântuire"*. Precum cel ce unge pe altul cu Mir, acela mai întâiu se miruește, și celelalte, câte zice în Sinaxarul zis mai sus, care arată cu mărturii vrednice de crezut ale Sfinților Bisericii noastre, că mare folos face celor adormiți, sfintele Liturghii și Parastasele ce se fac pentru dânșii, și nu numai celor răposați le folosesc sfintele și dumnezeeștile Liturghii, ci și celor vii; precum s'a făcut arătat de multe ori, și cu ochii am văzut aceasta, ca să se încredințeze cei puțini credincioși. Că dacă pe cei vii, cari nu au trebuință de ajutor, îi folosesc sfintele Liturghii și pomenirile, cu cât mai mult pre cei morți. Și ascultă tu cel ce grăești împotrivă, două sau trei plide, ca să te încredințezi de adevăr:

Se scrie în „Lavsaicon", adică în viața Cuvioșilor

părinți, că fericitul Pavel cel simplu a povestit către ceilalți părinți, zicând: Am avut un ucenic foarte leneș care pe ascuns de mine, cădea în multe păcate, iar după ce a murit, mă rugam Domnului și Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu să-mi arate în care loc se află. Și rugându-mă multe zile, am văzut în vedenie pe ucenic ținut de doi inși. Era ca o piatră sau cărămidă, dela cap până la picioare, neavând nici cum vre-o lucrare a sufletului sau a trupului. Acestea văzând m'am mâhnit mult, aducându-mi aminte Cuvintele stăpânești care au poruncit să lege mâinile și picioarele aceluia care nu avea haină de nuntă, și să-l arunce în întunericul cel mai din afară. Dar după ce am venit întru sine-mi din vedenie, am început să mă mâhnesc mult și să slăbesc, dam milostenie, făceam Liturghii, rugam ziua și noaptea pre Prea Puternica Impărătească, și pre Iubitorul de oameni Dumnezeu, să-l miluiască, și am ajunat de multe ori, cu toată bătrânețea mea. După multe zile, văd pe Prea Sfânta și-mi zice: *Ce ai, Pavele, și te mâhnești?* Și i-am zis: *Pentru fratele, Stăpâna mea, că l-am văzut muncindu-se.* Iar Ea a răspuns: *Nu m'ai rugat ca să ți-l arăt? Iată am ascultat rugăciunea ta.* Iar eu am zis: *Așa, Doamna mea, ci nu vream să-l văd rău, căci ce folos, să-l văd și să mă întristez?* Atunci îmi zice Prea Lăudata: *Du-te, și pentru osteneala, smerenia și lacrămile tale, și pentru dragostea ta, să ți-l arăt iarăși, să te veselești.* A doua zi, văd pe fratele viind spre mine plin de bucurie, și-mi zice: *Rugăciunile tale părinte, au mijlocit către Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu (că mult te iubește) și a rugat pre Mântuitorul, și m'a deslegat din legăturile păcatelor cu care eram legat mai înainte.* Acestea zicându-mi, văz îndată pe Prea Sfânta care îmi zice: *Incredințatu-te-ai acum, bătrânule, pentru fiul tău?* Iară eu am zis:

Aşa Stăpână, şi foarte mulţumesc iubirei Tale de oameni. Iar Ea mi-a zis: *Du-te, dar adu-ţi aminte totdeauna de fratele, în rugăciunile tale; dă milostenii şi dăruiri, că prea mult foloseşte pe mort milostenia şi cele ce se aduc cu credinţă la Biserică.*

Scrie marele Grigorie în „Dialogurile" sale că s'a sfărâmat o corabie mare, pe care au văzut-o de departe oamenii cetăţii de unde erau corăbierii, şi socotind că s'au înecat toţi, un preot a făcut Sfânta Liturghie, pentru un frate al lui ce era în corabie, şi l-a pomenit ca pe un mort. A doua zi vede pe fratele său venind sănătos la casa sa; şi întrebându-l cum a scăpat de primejdie, acesta a răspuns: *Cum s'a sfărâmat corabia, am prins o scândură şi am înotat cu ea cât am putut; iar după câtva timp am ostenit şi nu puteam să mai înot, şi atunci văd un tânăr prea frumos, care dându-mi o pâine frumoasă şi minunată, mi-a zis s'o mănânc; şi cum am mâncat-o, am luat atâta putere în cât nu mai simţeam de fel osteneală, până ce cu dumnezeescul ajutor, am ajuns la uscat.*

Altul oarecare săpa la pământ cu alţi mulţi tovarăşi, cari scoteau aur pentru stăpânire. Şi săpând foarte adânc, a căzut muntele peste ei şi i-a cotropit pe toţi, şi au murit, afară de unul care era căzut sub nişte pietre mari. Acesta a scăpat de moarte căci pietrele îl acopereau ca o boltă, dar era îngropat de viu, şi nimenea nu socotea că n'a murit. Muerea celui viu ca o creştină evlavioasă şi credincioasă a plătit la un preot să facă 40 de Liturghii pentru sufletul bărbatului său, şi îi aducea la Biserică în fiecare zi câte o prescură, un vas de vin şi o lumânare, ca o săracă ce era. Când preotul a slujit 20 Liturghii, diavolul a pizmuit evlavia femeii, şi schimbându-şi chipul, a întâmpinat-o dimineaţa când mergea cu darurile la biserică, şi i-a zis: *Preotul a avut treabă grabnică, şi a slujit*

mai de vreme; nu te mai osteni să mergi! Poimâine îi vei da datoria. Asemenea a făcut prea vicleanul şi în alte două zile. Intre timp când se făceau liturghiile, oamenii care săpau în acel loc, au auzit glas de sub pietre zicând: *Săpaţi pentru dragostea lui Dumnezeu cu băgare de seamă, căci deasupra mea sunt două pietre, şi să nu cază să mă omoare.* Iar ei s'au minunat. Şi săpând în lături au aflat pe om viu, şi au înştiinţat pe muerea lui. Alergând toţi câţi au auzit, ca să vază această minune şi întrebându-l cum a trăit atâtea zile fără hrană, a răspuns aşa: *In fiecare zi îmi aducea cineva nevăzut, o pâine, o cană de vin, şi o făclie aprindea înaintea mea, şi mâncam, afară de trei zile în care mult m'am amărât, tânguindu-mi păcatele mele, fiindcă socoteam că voiu muri. După aceasta, a patra zi, am văzut făclia aprinsă, pâinea şi vinul, ca şi mai înainte, şi m'am bucurat slăvind pe Dumnezeu că nu m'a părăsit până la sfârşit.* Acestea auzind muerea lui, a priceput înţelesul şi a povestit tuturor, că acele daruri care le da preotului şi liturghisea, le aducea Ingerul, bărbatului ei.

Vedeţi, fraţilor, puterea sfintei Liturghii? Dacă la cei vii lucrează asemenea minuni, cât socotiţi să folosească celor adormiţi? Am avut şi alte multe exemple dar ca să nu ies prea mult din cuvântul nostru, nu le scriu, fiindcă am multe a vorbi despre defăimarea lumii, care este de mult folos, căci cei mai mulţi oameni se biruesc de lumea amăgitoare, şi cinstesc mai mult plăcerile cele stricăcioase de cât veşnicele desfătări; şi trebue să ajut şi la aceasta, după putere, precum am făcut până acum cu dumnezeescul ajutor.

Nu jeli dar pe cel iubit al tău, dacă s'a săvârşit în drept slăvitoarea credinţă. Când ai vre-un prieten şi ştii că are să moară, sfătueşte-l să se îndrep-

teze prin pocăință și mărturisire și să se împărtășească cu dumnezeeștile Taine, și atunci să fii încredințat că nu s'a osândit. Nici trebue să-l jelești, ci mai ales să te bucuri, că a intrat în viața cea veșnică.

CAPITOLUL XXX.

Despre nesocotința acelora care doresc întâietate. Și că lumea uită pe prieteni, iar pe cei cari au urât-o îi pomenesc cu laude.

IERIT-AU pomenirea lui cu sunet", zice Prooroc cul; adică, s'a uitat numele omului trupesc și iubitor de desfătări, cu sgomotul deșertăciunii lumești. Nu pofti, iubitorule de slavă deșartă, să te urci la mare vrednicie; căci întru înălțare este primejdie. Cunoscut-am mulți mari și puternici, a căror pomenire n'a rămas până astăzi. Pentru ce dar, te trudești în zadar, și te lupți să stăpânești pre alții și să ai întâietate și mărire în această lume? Oare în această vrednicie și treaptă înaltă, unde dorești să te sui, nu au fost și alții mai înainte, pe cari lumea nu-i mai ține minte, și nu mai vrea să știe de ei? Socotește ce sfârșit au avut aceștia, că tot așa vei păți și tu; căci nu și-a schimbat lumea obiceiul ei cel vechiu. Înțelege, în ce fel s'au suit și cum s'au pogorât. Și cu cât de mare a fost înălțarea, cu atâta de ticăloasă și smerită este

căderea. Iar acum calcă cu picioarele mormintele acelora cari când trăiau ei, îi defăimau și nu-i primeau nici să se apropie de dânșii. Trupurile lor s'au făcut cenușe, precum te vei face și tu, poimâine. Pentru aceasta nu trebue să privești la cele de față, ci să cugeți la cele viitoare. Nu alege cinstea pe care o dă lumea în această vremelnică viață; ci prevede și cugetă cu înțelepciune, ceea ce are să ți se întâmple când va trece această prea scurtă viață. Și de vei face așa, vei trece viața neînvăluit, mulțumit cum ești și în starea în care te afli. Ia aminte bine, să nu cumva să te înșele gândul, și să crezi că slujești mai bine Stăpânului fiind în treaptă înaltă și vrednicie, de cât întru a fi mic și smerit cum te afli. Fiindcă, prin acest fel de minciuni și deșertăciuni, înșală diavolul pe cei mai simpli oameni, și cu această pricinuire a binelui, ei doresc să dobândească domnii, episcopii și alte întâietăți, crezând că vor face faptă bună să cârmuiască pe calea mântuirii, turma, după plăcerea lui Dumnezeu, să dea milostenii la săraci și alte multe faceri de bine. Dar toate aceste gânduri mândre și închipuite, sunt mincinoase și înșelăciune a diavolului, că dregătoriile schimbă năravurile și orbesc pe oameni, precum zic Romanii: *Honores mutant mores*, și orbesc pe oameni precum a pătimit ticălosul arhiereu de care vei auzi mai jos. Cei mari nu se stăpânesc pe sineși, și proestoșii au mai mari datorii decât ceilalți. Dacă acum fiind liber și stăpân pe tine, nu-ți poți împlini acele puține datorii ce trebue să le faci, cum vei împlini pe cele mari cu mai puțină libertate? Sarcina mică n-o poți ridica, cum dar vei putea pe cea mare? Dacă o cât de mică grijă sau gând ajunge să turbure rugăciunea și celelalte lucrări ale duhului, cum poți să te rogi lui Dumnezeu când ești înconjurat de atâtea gânduri și griji? Cine nu este slugă

bună, nici stăpân bun nu se face. Şi dacă cineva nu este ucenic virtuos, nu se face proestos plăcut lui Dumnezeu. O, ticăloşie a lumei! Până la câtă nerușinare și îndrăzneală ajunseseră clericii să dea mulți bani ca să cumpere preoția și alte trepte arhierești! O, nesocotință și nepricepere! Ce cumpărați, nesocotiților? Munca cea veșnică? Dați atâți galbeni, ca să luați slavă trecătoare și cinste vremelnică, și după moarte să aveți muncă și necinste veșnică? In vremile trecute nu voiau de loc părinții cei iubitori de Hristos, să primească de bună voe vre-o vrednicie, ci erau aleși cu sila după ce îi cunoșteau că sunt vrednici. Şi mulți care aveau mai fierbinte evlavie și smerenie, tăiau un mădular: ochi, sau nas, sau ureche, sau altă oarecare parte a trupului, ca să nu le dea vrednicie, și voi ticăloșilor, plătiți să vă facă egumeni la monastirile mari și arhierei la eparhii bogate, pentru mândrie și iubirea de argint? Nu sunteți vrednici să cârmuiți sufletul vostru ca să se mântuiască, și atâtea altele luați asupra voastră, pentru care aveți să dați răspuns în ziua cea înfricoșată a cercetării.

Acestea, vă zic, iubiților, nu să vă rușinez, sau să vă osândesc. Să nu fie! Ci dorind de mântuirea voastră, încetați, vă rog, pentru dragostea lui Hristos, și nu cumpărați paguba voastră, nici să puneți mijlocitori ca să luați vre-o vrednicie, ci lăsați să fie ales acela pe care Domnul îl va rândui, și atunci se face fără bani, când nu se duce cineva să se roage. Că și această patriarhicească vrednicie, se da mai înainte fără bani. Mai ales, am auzit și dela un bătrân, că la început când au luat musulmanii Bizanțiul, da o sumă de bani, împăratul, ca să aibă în oraș Arhiepiscop, să se adune creștinii, să locuiască, și să aibă folos. Şi după o vreme, când au început arhiereii să pue mijlocitori ca să ia scaunul, atunci împăratul a oprit acel dar, pe care-l dădea.

Biserica ajunsese în așa stare, că plătea sumă mare de bani dregătorilor (dela Curtea Sultanului) când alegeau Patriarh; și aceasta era din pricina și vina noastră. Ai grije dar, fratele meu, să fii prieten lui Dumnezeu. Iubește să ai curățenia conștiinței. Lasă-te în purtarea de grijă a lui Dumnezeu si El te va înălța, daca va fi voia Sa, și de va fi de folos sufletului tău. Iar de nu vei dobândi ceeace dorești, ai răbdare și mulțumește lui Dumnezeu care cunoscând, ca un cunoscător de gânduri și știind mai înainte vremile cele viitoare, și că era spre a ta osândă veșnică, nu ți-a dat-o; precum face tatăl cel iubitor de fii, când îi cere nepriceputul copil cuțit, sau altceva care-i pricinuește vătămare de l-ar avea în mâini, și pentru aceasta nu-i dă, ca să nu se rănească. Așa dar fii smerit și nu te îngriji să dorești umbre și visuri ale cinstelor celor vremelnice, ca nu de ele să te ranești fara leac.

Cât timp Saul a fost mic și smerit înaintea lui Dumnezeu, era sfânt; dar după ce a luat împărăția, s'a făcut prea rău și mândru. Câtă vreme David a fost sărac și gonit, era mare prieten lui Dumnezeu cu care adesea vorbea; dar îndată ce a luat vrednicia, a greșit mult înaintea lui Dumnezeu și a păcătuit. Asemenea și fiul său Solomon, făcându-se de Dumnezeu, mare în bogăție și înțelepciune, atât a fost de nesocotit în cât s'a închinat idolilor celor nesimțitori. Nu pofti dar, asemenea întâietăți și dregătorii, care strică obiceiurile bune și pricinuesc niște asemenea greșeli, că oamenii cei mari vor fi pedepsiți foarte mult. *„Că cei tari, tare se vor bate...“*.

Copacii cari sunt sădiți în locuri înalte, curând îi rupe și-i desrădăcinează vântul. Pentru aceasta nu pofti loc înalt, fiindcă este alunecos și prea primejdios. Peștii cei mari rămân în mreji: iar cei mici ies

prin găuri. La războaie, este obiceiu să se ia prizonieri cei tari și bogați iar pe cei mici și săraci îi lasă slobozi. Fugi, dar de măririle lumii, ca să nu cazi de fel în cursele diavolului! Gândește ce sfârșit au avut cei mari și fii mulțumit cu starea ta smerită și nebăgat în seamă. Nu dori dregătorie care în puțină vreme trece, că nu este nici o mărire sau dregătorie care să nu se smerească și să nu cază până la urmă. Când secerătorul seceră grâul, de și unele spice sunt mai mari, însă după ce le taie și le aruncă pe pământ, se fac toate deopotrivă. Așa și în această câmpie a lumii, de și este cineva mai mare în bogăție sau dregătorie, dar când ne seceră cu înfricoșata coasă, moartea, rămânem toți deopotrivă. Și de deschizi mormântul, nu cunoști pre cel bogat, de cel sărac. Nici pre cel smerit, de cel mare și mândru. Nici este vre-o deosebire între cei mai înalți împărați și între cei mai smeriți săraci.

Scrie Sf. Ioan în Apocalips, că eșind din Biserică un înger, a zis cu glas mare către acela care ședea în nor: *„Ia secera și seceră, că vremea secerișului e aproape"*. Mâine dar ne seceră moartea, și ne vom înmormânta în pământ — maica noastră. Pentru aceasta este deșertăciune și nesocotință a noastră, să poftim pe pământ măriri și vrednicii, care ne pricinuesc necinste și defăimare. Smerește-te dar, omule, cât poți și mulțumește lui Dumnezeu Mântuitorul, și îi slujește, de voești să fii cinstit veșnic și să rămâe pomenirea ta totdeauna neștearsă. Dar lumea are obiceiu să uite pe prietenii săi, iar pe vrăjmași să-i pomenească totdeauna. Și dacă dorești să te cinstească lumea și să te ție minte defaim-o, adică urăște cinstea și slava ei, fugind în depărtare și la liniște, ca să fii cinstit totdeauna, precum au făcut cuvioșii și pustnicii cari au urât slava vremelnică și bogăția cea

curgătoare. Pentru aceasta lumea își amintește acum de ei, îi cinstește și-i prăznuește. Spune-mi, iubitorule de slavă, cât este de cinstit Pavel Tebeul cel întâiu pustnic, pentru că s'a lepădat de slava lumii, și a șezut într'o peșteră pustie 90 de ani, trăind numai cu finice și cu apă? Ava Marcu al Traciei, care s'a nevoit pre o insulă pustie, 80 de ani, și mânca pământ și bea apă de mare? Iosaf împăratul Indiei, care a lăsat atâtea cinstiri și s'a dus într'o pustie neumblată, și a pustnicit cu Varlaam 35 de ani cu apă și cu verdețuri? Sf. Alexe, omul lui Dumnezeu care a trăit 17 ani în curtea părinților săi, sărac și necunoscut, necinstit de slugile casei, văzând pre maica sa și pre tatăl său, și pre soția sa, fără să spună cine e, ci numai după moarte? Câtă cinste au acuma în toată lumea, câți au defăimat-o și au urât-o, ca marele Eftimie, Antonie, Sava, Onufrie, Atanasie și Petru, toți din Aton și alți pustnici, nu numai bărbați, ci și fragede copile numite și nenumite, care s'au lepădat de lume, de toată mândria și împătimirea trupească? Pre cine pomenește vestita și slăvita Romă? Pe cine laudă și prăsnuește? Oare pe împărații cei vestiți și străluciți, pe generalii cei viteji, sau pe alți mari și bogați oameni cari în ea au înflorit? Nu. Dar pe cine? Pe un pescar nebăgat în seamă, defăimat și gol, sărac și desculț, adică pe Apostolul Petru, care a defăimat lumea, iar pe dânsul lumea atunci nu-l cruța de loc. Împărații, arhiereii, domnii și boerii au evlavie și cinste pentru cei ce au urât și au defăimat bogățiile și dregătoriile, iar nu pentru acei mari cari au domnit în lume și au murit. Așa dar se vede adevărat că mai mult se cinstesc de lume și se pomenesc aceia cari au defăimat-o și au urât-o, decât aceia cari au dorit-o și au slujit-o. Pe cât lumea, i-a urât, Dumnezeu i-a iubit și i-a cinstit și le face pomenirea lor vestită în toată

lumea. Cunoaşte dar, şi înţelege, că cei evlavioşi şi îmbunătăţiţi cu cât fug de lume, cu atât mai mult îi slăveşte, Domnul. Şi când se află în loc neumblat şi necunoscut, urând toată slava omenească, nevoindu-se pentru sufletele lor, atunci Dumnezeu trimite propoveduitori şi face cunoscută în toată lumea, slava lor. De ar fi slujit lumii, cuvioasa Maria *), în toată vieaţa sa ca în anii cei dintâiu ai vârstei sale, ar fi fost cu totul uitat numele ei; dar pentru că s'a lepădat de lume şi a urât-o, şi a făcut 47 de ani în pustie, hrănindu-se cu verdeţuri şi cu apă, a arătat Domnul, în toată lumea, slava ei, şi este lăudată atât, că a dobândit mai multă slavă fugind de dânsa, de cât când ar fi căutat-o. Ce nepricepuţi suntem! Cum ne rătăcim, nesocotiţii, şi dorind cinste şi măriri ne defăimăm! Aceste lucruri pe cari le ţinem spre paza noastră ne pierd, şi socotind că dobândim ceva, ne păgubim. Pentru ce dar, dorim întâietate şi căutăm cinste văzând că cei ce au fost mici şi defăimaţi, astăzi sunt atât de cinstiţi şi măriţi? Cu cât căutăm să ne ţie minte oamenii, cu atât ei ne uită. Nimenea nu este cinstit atâta, nici slăvit ca cei ce fuge de slavă şi urăşte cinstea. Nimeni nu este mai bogat ca acela care în sărăcie mulţumeşte Domnului. Nimenea nu se măreşte atâta, ca cel ce se smereşte şi se defaimă pentru Dumnezeu. Spune, iubitorule de lume, câţi cărturari, filosofi, ostaşi viteji şi împăraţi prea bogaţi, au fost în lume, iar acum sunt puţină cenuşe şi oase? Unde este bogăţia şi mândria şi slava lor? Nu a rămas nici o pomenire a lor. Trecut-au ca umbra, şi ca visul au pierit. Câţi oameni mari şi bogaţi am cunoscut, cu cari de multe ori am mâncat şi ne-am bucurat veselindu-ne, şi acum se găsesc îngropaţi sub picioa-

*) Eghipteanca.

rele noastre, ca şi cum nu ar fi fost nici odată! Au murit toţi, nu se mai întorc la noi, ci noi ne ducem peste puţină vreme să-i găsim. O, cum trec foarte repede toate lucrurile acestei lumi şi nu rămâne nici o pomenire! Că pe toate le strică vremea cea a tot stricătoare şi le schimbă. Numai Dumnezeu este neschimbat, căci niciodată nu se schimbă, nici trece; iar celelalte în grab se strică şi unul de altul ne despărţim mâine, să ne mănânce viermii, să ne facem cenuşe şi ţărână a pământului din care ne-am zidit! Pentru aceasta este mare nebunia noastră, să dorim lucrurile acestei lumi ca şi cum ar avea vre-o statornicie şi siguranţă. Deschide ochii tăi, iubitorule de lume, şi nu căuta cinste vremelnică, fumuri şi visuri, că toate acestea sunt pline de stricăciune şi degrab pier! Doreşte dragostea şi prietenia lui Dumnezeu care rămâne pururea şi dacă vei dobândi-o va rămâne pomenirea ta veşnică în lume, şi te vei învrednici în ceruri de slavă şi cinste nesfârşită, întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia se cuvine slava în veci. Amin.

In acest capitol autorul vorbeşte de starea în care ajunseseră dregătoriile bisericeşti sub stăpânirea turcească în vremea când a scris această carte, la începutul veacului al XVIII-lea.

CAPITOLUL XXXI

Despre deşertăciunea lucrurilor lumeşti şi despre defăimarea lumii.

Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciuni", zice înţeleptul Solomon. Toate lucrurile lumii sunt deşarte, mincinoase şi amăgitoare, afară de slujba Domnului. Deşartă şi nestatornică este toată slava lumească, şi înşelaţi şi nepricepuţi sunt câţi binevoiesc şi se bucură în bogăţie, cinste şi foloase ale acestei prea scurte vieţi, fiindcă în urma lor vin necazurile şi plângerea veşnică. Deşartă este cu adevărat viaţa noastră, bunătăţile cele pământeşti, frumuseţea acestei lumi, bucuriile prea scurte şi foloasele acestei vieţi turburate şi sbuciumate! Bine norociţi sunt numai cei ce se leapădă de lume şi de cele ale lumii, pentru Domnul, şi umblă pe calea cerească strîmtă şi plină de necazuri, pentrucă uitând lumea, vor trăi viaţă liniştită şi neînviforată, neavând pre cineva ca să-i abată dela nevoinţele cele duhovniceşti şi dela dulceaţa sufletului! Mai mult te foloseşti să fii sărac, de cât bogat, simplu şi smerit de cât cărturar deşert şi mândru. Aceasta se va descoperi în ziua cea înfricoşată a Venirei a doua a Domnului, când îţi va trebui să ai mai mult conştiinţa curată, de cât să fi învăţat cuvinte prea înţelepte,

căci nu ne întreabă atunci ce am spus, ci ce bine am făcut. Socoteşte dar câtă vreme ai cheltuit în slujba lumii, din viaţa pe care ţi-a dăruit-o Dumnezeu ca să-i slujeşti, nemulţumitorule, sau mai bine zis, să te nevoeşti ca să te mântueşti, că Acela nu are nevoe de faptele tale. Vremea cea trecută a pierit şi înapoi nu se mai întoarce. Zilele de grab trec şi moartea aşteaptă să te răpească. Ce folos dar vei avea şi ce câştig, din ostenelile ce ai făcut în lucrurile vremelnice şi deşarte? Dacă te vei gândi la prietenii tăi, nu ai aflat prietenie adevărată la câţi ai făcut bine, ci mai ales nemulţumire şi uneltiri, deci ori ce ai făcut tot ai pierdut şi totul se pierde. Puţina mulţumire a oamenilor şi toate lucrurile vremelnice te învaţă, că eşti dator să iubeşti şi să slujeşti Făcătorului tău de bine şi Mântuitorului Dumnezeu, care îngădue spre folosul tău, ca să afli în lume nemulţumire, pentru ca să te întorci la Dânsul să iei ajutor. Câtă vreme cheltueşti în ascultarea lui Hristos, este roditoare şi folositoare; iar toate celelalte osteneli şi dureri, sunt pierdute şi deşarte. Vai ţie, păcătosule, că ai pierdut floarea tinereţii tale în slujba trupului şi a lumii şi a pierzătorului de suflet diavol, şi cinsteşti mai mult partea stricăcioasă care curând se strică, iar pe cea nemuritoare o nesocoteşti şi nu voeşti să te osteneşti pentru dânsa, când ai putere, ci aştepţi vremile cele mai de pe urmă ale vieţii tale, când nu mai poţi să păcătueşti, ca să slujeşti sufletului tău, nepriceputule! O, a ta nepăsare şi nepricepere! Să laşi isvorul tuturor bunătăţilor şi adevărata odihnă a inimii tale, pentru gunoiul şi lepădăturile lumii amăgitoare! Fericitul Pavel zice în Ep. către Filipeni, cap. III: *„De toate m'am păgubit şi le socotesc gunoaie, numai pre Hristos să dobândesc, adică de toate lucrurile m'am lepădat şi le am ca pre nişte gunoaie, ca să dobândesc pre Hristos şi să mă aflu cu El întru Impărăţia Sa"*.

Mare este nesocotința ta, omule, să nu defaimi toate cele zidite, ca să dobândești pre Ziditorul! Nu ești vrednic lui Dumnezeu, dacă nu vei urî lumea pentru Domnul. Dar ce socotești să fie lumea, și o iubești cu atâta sârguință? Nu este altceva, cercetând cu luare aminte, decât o temniță a celor vii, mormânt al morților, școală a păcatelor, vrăjmaș al faptelor bune și nobile, defăimare a celor îmbunătățiți. Lumea de grab trece și toată pofta ta ca fulgerul piere. Urăște dar bogăția cea vremelnică, ca să fii veșnic bogat! Defaimă cinstea, ca să te cinstești mai mult! Leapădă-te de toată împătimirea trupească, ca să dobândești desfătarea cerească! Urăște odihna vremelnică, pentru a te odihni veșnic! Dorește goliciunea, ca să te îmbraci în veșmânt țesut de Dumnezeu! Iubește tânguirea, ca să te bucuri totdeauna! Dorește ocări și defăimări pentru Domnul, ca să te slăvești de îngeri, și în scurt zicând, urăște și defaimă pre cele stricăcioase și vremelnice, ca să dobândești pre cele cerești și veșnice! Stăpânul s'a făcut slugă pentru dragostea ta, și tu dorești cinste și slavă, nerușinatule? Smerește-te, mândrule ticălos! Urăște împătimirea cea trupească și cheltuește scurtimea vieții, în defăimarea lutului, care degrab trece. Iubitorii de lume bând dulcețile acestei lumi, mor de năprasnă cu moarte vremelnică și veșnică, adormind în păcat, precum a pătimit Olofern, care deșteptându-se din beție, s'a găsit fără cap, în Iad, și era mai rea sulița care a omorât sufletul lui, de cât cuțitul înțeleptei Iudita, pildă foarte folositoare pentru noi, ca să fugim de beție și dulcețile trupului.

Spune-mi, omule, ce te vei face când vei auzi ca-ți vor spune: In noaptea aceasta vei muri și te vei despărți nevrând de trupul tău, de bogăție și dobânzi? Ce vei face atunci când vei auzi pe Domnul zicând,

spre ocara ta și a celorlalți iubitori de lume asemeni ție: *„Unde sunt acum Dumnezeii lor, întru cari nădăjduiau și nu vin să le ajute în atâta nevoe?“* Fiindcă toate avuțiile tale nu pot atunci să te scape din mâinile dreptului Judecător. Tu dormitezi și nu te gândești la prea dulcea dobândire a Impărăției cerurilor și la cumplita muncă a Iadului? De ce alegi pe cele de nimic și nevrednice, în locul unei asemenea fericiri? Spune-mi, dacă ar fi pus judecătorii lumești, pe vre un om în temniță ca să-l ucigă, iar el văzând o ferestruică în zid prin care ar putea să se strecoare fără haine, nu ar ieși cu totul gol, nefiindu-i milă de hainele lui, de cât să piarză viața cea mult dorită pentru niște haine netrebnice? Așa cu adevărat, lipsit de minte și îndrăcit este un astfel de om, că de ar fi avut minte, nu numai hainele, ci și parte din pielea trupului ar fi primit să i se rupă și sânge să verse, numai să nu moară cu totul.

Ascultă dar, iubitorule de lume, ce ne zice Domnul: *„Intrați prin ușa cea strâmtă, că strâmtă și necăjită este calea care duce la viață“*. Calea este fereastra cea strâmtă a temniței, și noi suntem cei osândiți la moarte, și nu știm dacă mâine nu se dă hotărîrea să luăm moartea ce ni se cuvine, de care nu este alt chip să scăpăm, de cât să ne desbrăcăm de bogăție, de vistierii și îmbrăcăminte, ca să putem trece prin ferestruica cea strâmtă a necazurilor pentru a afla apoi loc desfătat în Raiu. O, câți și câte sunt cari cinstesc mai mult de cât sufletul lor îmbrăcămintea și socotesc mai bună bogăția, să se ducă bine îmbrăcați și sătui cu bogatul cel nebun, în Iad, de cât săraci și zdrențăroși cu Lazăr în Raiu! Caută, omule, să te isbăvești de moarte, și să nu-ți pară rău de hainele frumoase, ci desbracă-le și aruncă-le de la tine. Urăște dulcețile trupului și defaimă toate cele tru-

peşti, ca să te isbăveşti de moartea sufletului. Dacă vei da acum averea ta săracilor, o găseşti pe lumea cealaltă însutit, ca să te veseleşti. Iar de îţi este milă de dânsa, mâine cu sila o laşi cu totul pustie. Scoate haina şi cămaşa când te trage lumea ca să te arunce în voile sale şi las-o, precum a făcut prea frumosul Iosif, când îl trăgea stăpâna lui, ca să curvească cu ea. A voit mai bine să lase haina în mâinile ei, decât să-l iubească dâ sa şi să piarză dragostea lui Dumnezeu!

Aşa trebue să facă fiecare dintre noi, nu numai cămaşa sau alte haine, ci şi toate câte ne împiedică, să le aruncăm, ca să mântuim sufletul nostru. Să urîm, dar bogăţia cea trecătoare, ca ceva nefolositor. Să defăimăm lumea mai înainte ca ea să ne întoarcă mânioasă faţa ei. Să lăsăm de bună voe câte mâine le lăsăm fără voe. Să facem ca negustorii cei înţelepţi: să dăm lucruri vremelnice şi stricăcioase, ca să dobândim nestricăcioase şi care rămân pururea! Să ne desbrăcăm de toată dragostea şi grija pentru cele ale vieţii, ca să dobândim pe pământ Raiul, iar în ceruri veşnică veselie, întru Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia slava este în veci. Amin.

CAPITOLUL XXXII

Că plăcerile lumii sunt amare şi trebue să le urască fiecare şi să dorească dobândirea Cerului

NCETAT-A a se mângâia sufletul meu, adusu-mi-am aminte de Domnul şi m'am veselit", a zis David, adică: a urât sufletul meu toată plăcerea şi mulţumirea lumii, şi mi-aduc aminte numai de Dumnezeu şi mă veselesc. Acum, iubitorule de Hristos, când eşti în această surghiunie a lumii, bucură-te şi doreşte să nu aibi vre-o mângâiere fiindcă este vremelnică şi trebue să o urască inima ta. Nu poţi dobândi în lume desăvârşită odihnă, nici adevărată bucurie, fiindcă este plină de necazuri şi amărăciuni. Gândeşte-te cât desgust este ascuns în puţina dulceaţă a lumii, care se vede pe din afară. Înţelege durerea şi amărăciunea conştiinţii care urmează păcatului şi mâhneşte totdeauna inima ta. Lumea este amară şi oamenii o iubesc, iar dacă ar fi fost dulce, ce ar fi făcut oamenii? A unit şi a amestecat, iubitorul de fii, Tatăl nostru, amărăciunea şi necazul cu bucuriile şi mângâerile lumii, ca să urîm viaţa aceasta, şi să dorim pe cea viitoare. Când voeşte muma să înţarce pre fiul său, pune puţin alois sau altceva amar pe ţâţă şi copilul încercând amărăciunea, urăşte şi uită dulceaţa laptelui şi primeşte hrană mai tare şi mai folositoare. Aşa şi prea bunul Domn, când vede pe iubitorii de lume că doresc plăcerile cele trupeşti şi nu voesc să se lepede de lume, le tri-

mite puţină amărăciune a necazurilor, iar ei gustând-o, încep a urî lumea, cunoscând deşertăciunea ei, şi caută hrana cea orânduită care poate să-i întărească deplin. Şi nu iau aminte la gustarea simţită şi trupească, ca pruncii, ci ca bărbaţii desăvârşiţi încep a vieţui în fapte bune. Aceasta este multa milostivire şi bunătate a Mântuitorului Hristos, ca să unească plăcerile lumii cu necazuri şi nenorociri, pentru ca să ne lepădăm de dânsele şi să dorim bucuria şi veselia adevărată. Insă vedem că cei mai mulţi iubesc ticăloasa şi amara dulceaţă a lumii mai mult de cât întristarea şi amărăciunea pricinuitoare de bucurie şi veselie pentru Hristos; şi urmând celor de grab trecătoare urăsc cu nesocotinţă pre cele care rămân totdeauna şi veşnice. Aceştia se aseamănă peştilor mării, cari nu înţeleg amărăciunea apelor sărate; căci în ele s'au născut. Asemenea şi iubitorii de trup au luat obiceiul păcatului, şi au ajuns în stare în cât nu simt greutatea şi amărăciunea lui. Lumea necăjeşte cu amărăciunea ei pe cei cari caută pe Dumnezeu, fiindcă ştie că prin gustarea duhului slăbeşte trupul şi e mort spre păcat. Pentru aceasta cere de la Dumnezeu dar şi ajutor, ca să te desgustezi de toate lucrurile lumii, şi numai Hristos să fie prea dulce în sufletul tău, fiindcă, cine doreşte să cerce Duhul lui Dumnezeu, este de trebuinţă mai întâiu să urască toate cele pământeşti; şi când acestea i se par amare şi fără de gust, atunci sufletul se învredniceşte să primească toată mângâierea duhovnicească. Plăcerile şi mângâierile acestei lumi, au adevărată amărăciune şi amăgitoare îndulcire, durere cu adevărat şi plăcere îndoelnică, odihnă ostenitoare şi desfătare mâhnicioasă, cinste necinstită şi slavă vrednică de defăimare, nenorocită norocire şi deşartă nădejde a fericirii. Pentru aceasta Prea Inţeleptul Dumnezeu, a

unit cu pământeştile plăceri atâtea amărăciuni, ca să căutăm fericirea cea adevărată şi nemincinoasă. O, bunătate şi înţelepciune a Stăpânului nostru! Cu socoteală, frate, a iconomisit să fie plină de amărăciuni şi fricâ această surghiunie a noastră, ca să nu se robească şi să se biruiască inima noastră de dulceaţa acestei lumi.

In toate cinstirile lumii, sunt cugetele deşarte şi nenorocirile cu totul dureroase. Ori-ce bucurie omenească este plină de întristare; şi câţi au norociri, ori ce mică supărare le aduce suferinţă. Mare este greşala şi paguba ta, omule, viaţa aceasta să aibă atâtea nenorociri şi să o doreşti ca dulce şi plăcută! O, nepriceperea ta! Fiindcă ai odihnă şi linişte în viaţa aceasta câţiva ani, nu cunoşti paguba şi primejdia ta de moarte? Aşa este un bolnav când urăşte mâncarea cea bună şi folositoare şi alege pe cea proastă şi vătămătoare pentru că este stricat stomacul său şi nu'i plac ierburile de leac, pentru care pricină se primejdueşte de moarte. Aşa putem să avem puţină nădejde de viaţă, pentru acela căruia nu-i plac dumnezeeştile cuvinte ale lui Hristos, cele înviorătoare şi dulci, ci caută pe cele amare şi vătămătoare bucate ale lumii, precum nemulţumitorii jidovi, pe cari îi hrănea Domnul cu pâine cerească, iară ei cârteau împrotiva lui Moisi, poftind hrana cea proastă din Egipt. Inţelege dar amărăciunea care este revărsată peste toate plăcerile lumeşti, şi aceasta ajunge numai să te facă să urăşti toată mângâerea pământească. Că viermele conştiinţei care mănâncă inima ta în fiecare zi, amăreşte toate plăcerile tale şi schimbă plăcerile lumeşti în necazuri foarte amare. Nu dori o asemenea pământească deslegare, ci doreşte numai pe cea cerească, unde împărăţeşte Stăpânul Hristos şi toţi Sfinţii a căror veselie este veşnică. Ce folos dobândim, dacă

desmierdăm acest trup puturos și 'l hrănim cu atâta odihnă într'această puțină viață a noastră, și pe urmă să ne bage în munca cea veșnică? Ce folos luăm, dacă ne vor cinsti aici oamenii, iar acolo să fim rușinați de draci și să fim defăimați înaintea lui Dumnezeu și a Ingerilor? Laudă cu adevărat și cinste mare a noastră este, să pătimim și să fim defăimați aici pentru Hristos, și atunci să ne slăvim de El, după cum ne-a zis: *„Fericiți veți fi când vă va urî pe voi lumea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri"*.

Fericit care rabdă necazuri și strâmtorări pentru Dânsul, că plata lui este nenumărată în Ceruri. Nu te rătăci, omule, în deșertăciunea lumii, ci întoarce-te către Domnul, care este cu adevărat isvor al mângâierii și al tuturor bunătăților. Căci toate lucrurile pe care cauți să le ai dela oameni le pierzi; că în acestea nu este mângâiere. Și de afli o cât de mică plăcere în viața aceasta, ea nu este statornică până la sfârșit, ci toată îndulcirea ei se sfârșește cu necaz și suferință. Numai mângâierea lui Dumnezeu rămâne pururea, că nu este cu putință să se schimbe în amărăciune, nici mângâierea cea duhovnicească să se întoarcă în dureri și pedeapsă. Această puțină avuție pământească este scurtă și nestatornică, iar cea cerească este prea sigură și veșnică. Deschide dar ochii tăi, iubitorule de lume. Socotește folosul și paguba pe care le ai dorind deșertăciunea lumii, și tânguește sufletul tău cel ticălos! Defaimă plăcerea acestei vieți, văzând în câtă primejdie se află câți petrec într'însa, căci este plină de amărăciune și felurite necazuri. Așa iubite, urăște toate aceste deșertăciuni ca să dobândești cerească Impărăție, veșnica odihnă și negrăita veselie, care facă-se ca să o dobândim noi toți, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia slava este în veci. Amin.

CAPITOLUL XXXIII

Despre scurtimea și primejdiile vieții noastre

OMUL, ca iarba zilele lui, ca floarea câmpului așa va înflori", zice de Dumnezeu însuflatul David. La multe și felurite primejdii este supusă floarea ierbii: soarele o usucă, omul o calcă, dobitocul o paște, focul o arde, apa o smulge și o aruncă, vântul o ridică și o risipește, arșița o veștejește și o strică. Așa este și nenorocitul om, în cât limba nu poate povesti primejdiile acestei vieți precum: dureri, necazuri, nenorociri, boală, înecări de mare și râuri, arderi de foc, prăpăstuiri și alte asemenea. Deci fiindcă viața ta, omule, este înconjurată de atâtea primejdii, trebue să petreci în fapte bune, fiindcă unde se lucrează fapta bună, aceasta se socotește viețuire cinstită. Sunt unii, cari încep să trăiască în felul acesta când li se apropie moartea. Cel înțelept nu socotește că viața lui este lungă și urâcioasă, ci viețuiește virtuos după buna înțelepciune, *„Sfârșindu-se întru puțin, a împlinit ani îndelungați, căci plăcut era Domnului sufletul său"*. Cine viețuește în fapte bune, nu moare nici odată. Faceți dar, oamenilor, așa fel în cât să viețuiți, nu după voile trupești, ci după cum Dumnezeu a poruncit, dacă voiți să viețuiți fără de moarte în veci, netemându-vă de turburările lumii. In multe primejdii suntem încurcați și prin grăbirea cu care mergem spre moarte, trebue să

ne silim să ne îndreptăm ca să nu rămânem afară de cămara cea de mire, tânguindu-ne fără folos. Trec zilele vieţii noastre, ca şi corabia când călătoreşte cu vânt grabnic. Aşa cu adevărat, viaţa noastră este ca o corabie pe care nu a făcut-o ca să stea, ci ca să alerge cu grăbire, spre a ajunge cât mai curând la liman. Aşa şi tu, omule, nu te-a zidit Domnul ca să stai în nepăsare, ci să lucrezi, să te osteneşti şi să te chinuieşti până ce vei ajunge la limanul mântuirii. Merge corabia cu multă iuţeală şi nu lasă urme nici semne pe drumul ei; aşa şi viaţa noastră trece grabnic, fără a ne lăsa vre-o aducere aminte; ci toţi sunt uitaţi: săracii şi bogaţii, nici măcar faptele lor nu se mai văd. Multe şi nenumărate sunt primejdiile mării la care corabia este supusă. Se isbeşte de stânci şi se desface în două, se împlântă în nisip şi furtuna o îneacă; vânturile cele silnice o isbesc în coastă şi se sfărâmă; iar corsarii *) o pradă şi o ard. Asemenea şi omul cade în felurite primejdii şi prăpăstii. Porneşte dela liman corabia cu bucurie şi cu multă veselie, cu steaguri şi cu pânzele umflate, cu vreme prielnică, şi în puţine zile se isbeşte de uscat şi se sfarmă şi atunci se întorc în întristare bucuriile de mai înainte. Aşa este şi la nunta lui. Fac mari bucurii rudeniile, şi se veselesc prietenii lui, dar toate acestea sunt deşarte şi mincinoase, că în scurt timp i se întâmplă cine ştie ce necaz şi nenorocire, care îl aduce la moarte, şi astfel se întorc bucuriile în jale şi veseliile în lacrămi. Acela care călătoreşte, chiar de şade şi la un colţ al corăbiei, când sunt pânzele umflate, lucrează şi umblă foarte iute. Asemenea şi tu, de şi ţi se pare că stai nelucrător, cunoaşte însă că alergi grabnic şi noaptea şi ziua, spre moarte. Trece viaţa ta

*) Piraţi (hoţi de mare).

omule, ca un abur al pământului şi ca un nor, care cum se arată în aer, îndată îl risipeşte vântul. Aşa într'un minut se preface în pământ şi cenuşă, acela care se arăta mai nobil şi mai frumos de cât alţii. Ce este viaţa aceasta de cât o clipeală care trece ca vântul şi ca o rază a soarelui? Numără zilele vieţii tale şi spune-mi ce s'au făcut? Au trecut ca umbra soarelui şi ca un paianjen. Foarte scurtă este viaţa noastră şi aşa de iute trece, în cât nici un ceas nu se socoteşte, precum a zis Dumnezeu lui Adam, că: *„In care zi veţi mânca din pomul oprit, cu moarte veţi muri!"* Insă au trăit ani mulţi după greşala aceasta că Dumnezeu a arătat că toată viaţa noastră este ca o oră, precum mai departe vei auzi mai lămurit. David zice: *„Eu am zis întru uimirea mea: tot omul este mincinos"* şi nu a zis — după cei 70 de tâlcuitori — că toţi oamenii sunt mincinoşi, *ci numai că fiecare om este minciună.* Viata noastră este mincinoasă fiindcă se vede lungă, dar este scurtă. *„Crezut-am, pentru aceea am şi grăit şi m'am smerit, fiindcă am crezut şi am cunoscut că sunt o minciună, pentru aceasta m'am smerit"*. Te arăţi că eşti ceva, omule, dar nu eşti altceva de cât o îndoială şi chip al neputinţei şi slăbiciunei, după Proorocul: *„Omul în chip trece"* căci chipul este arătarea adevărului, şi viaţa noastră vremelnică nu este adevărată, ci numai o închipuire şi umbra morţii, şi o nălucire care degrab trece. Ce bucurie sau plăcere este, care să nu piară ca fulgerul şi să nu se strice? Bogăţia se risipeşte; cinstea şi slavele pier ca fumul; trece tinereţea, frumuseţea se vesteşte, podoaba ca fulgerul piere şi în scurt, toate cele vremelnice, ca o clipă a ochiului se strică. Numai un singur bine are această viaţă ticăloasă adică: poate păcătosul să se îndrepteze prin pocăinţă şi cel bun să se facă mai bun. Acestea sunt rodurile de mult

preț, care se adună în viața de față și pentru aceasta ne păzește și ne acoperă Domnul. Trebue să cheltuim această viață a noastră cu socoteală, adică să păzim poruncile Lui, să nu poftim îndulciri și odihnă trupului, ci să avem necazuri și suferințe. Și ca să nu ne îngreuiem de multă osteneală, ne-a scurtat viața ca un iubitor de oameni, pentru multa Sa milostivire. Că este desăvârșit bun în toate lucrurile, și a făcut toate zidirile cu nemărginită înțelepciune și purtare de grije. Pentru aceasta a împuținat viața, pentru ca să o urâm ca o vremelnică și lesne alunecăcioasă, și să dorim pe cea necurgătoare și veșnică. Că dacă am fi trăit în vremile acestea de pe urmă în care este plină lumea de vicleșuguri, opt sute de ani precum au trăit cei dintâi oameni, socotesc că puțini s'ar fi mântuit, că toți s'ar fi dat la iubirea de desfătări și s'ar fi înmolit în patimi. Aceasta este dar pricina (mi se pare), pentru care a voit Stăpânul nostru, că de la aproape o mie de ani cât trăiau cei din vechime să nu ajungem acuma nici măcar o sută; — de și unii scriu alte multe pricini, adică: cei vechi mâncau bucate proaste și de un singur fel și măsurat, sau ce producea pământul de la sine-și, adică: poame de ale copacilor, ierburi și burueni sălbatice; iar acum omoară pe mai mulți plăcerea și beția, de cât sabia. Incă mai zic, că lucrurile pe care le făcea atunci pământul, erau nevătămătoare și mai bune, căci cea mai multă apă a potopului era din apa oceanului, care a stricat pământul și de aceia nu se mai fac bucatele sănătoase ca mai înainte. Era și voia lui Dumnezeu să trăiască atunci atâta timp, ca să se înmulțească lumea mai curând.

Deci, omule, viața aceasta este scurtă și nestatornică, nu te birui de dragostea ei ca să cazi în cursele ei, ci urăște-o din toată inima ta. Sunt mulți cari petrec cu atâta neîngrijire, ca și cum n'ar muri

nici odată, nici se grijesc, nepricepuții, de mântuirea lor, ci se dedau fără grije la toate voile trupului. Dacă ar socoti unii ca aceștia, nestatornicia și scurtarea vieții de acum, precum și veșnicia cerești fericiri, ar defăima viața aceasta; că pentru aceasta prea bunul Dumnezeu, — precum am zis, — văzând că s'a înmulțit vicleșugul oamenilor și păcătuiau cu mare îndrăsneală nădăjduind în viața cea lungă, a micșorat-o, ca să nu nădăjduiască întru îndelungarea anilor și să se lenevească de a lor pocăință. Zice către sine-și Proorocul: *„Lipsit-am întru urgia Ta. Pus-ai păcatele noastre înaintea Ta. Că toate zilele noastre au lipsit. Anii nostri ca un păianjen s'au socotit. Zilele anilor noștri 70 de ani"*. Ticăloșia și scurtarea vieții o aseamănă cu păianjenul, care cu osteneală și durere țese acea slabă pânză, și orice mic vânt, o rupe și o strică. Așa și viața noastră pe care cu atâta osteneală și suferință o petrecem, într'un minut o strică puțină boală. De aceea nu iubiți, fără socoteală, această vremelnică viață, că nu este cerească, ci pământească; nu este patria, ci surghiunia noastră. Deșert și nesocotit este cel ce călătorește fără grije în lumea aceasta, fără ca să aibă sârguință ca să ajungă la cereasca desfătare, căci închis fiind într'un loc întunecos, nu dorește să vadă strălucirea. Această lume nu este locuinta noastră, ci o robie si temnită babilonică. Și cine dorește viață îndelungată, poftește robia sa. Să nu se întristeze dar, cineva, nici să se amărască când i se apropie moartea cea purtătoare de viață, căci prin moarte se duce la viață, prin stricăciune la nestricăciunea veșnică, și prin suferințe prea scurte, în veselia cea de-a pururea fiitoare, în Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia este slava în veci. Amin.

CAPITOLUL XXXIV

Că nu trebue să se mândrească cineva pentru starea bună a trupului, ci să se gândească la sfârşitul său.

Nu vă nădăjduiţi spre boeri, spre fiii oamenilor, întru care nu este mântuire", zice David. Să nu nădăjdueşti la nici o zidire sau chip frumos, sau la vr'un om de bun neam, sau spre altă vrednicie lesne alunecătoare, fiindcă toată lumea este deşartă. Cel ce nădăjdueşte în lucruri vremelnice, întemeiază casa sa pe ape curgătoare. Nu te lăuda nici te mândri în aceste vremelnice, nici să te bizueşti pe rudenii şi prieteni, căci toate acestea sunt mincinoase şi deşarte. Nici să crezi întru multa ta bărbăţie şi putere, căci lumea a avut atâţi viteji, a căror pomenire şi nume au pierit. Nu te mândri cu bogatele tale palate pentrucă viaţa ta este prea scurtă. Cei de demult trăiau 800 de ani, locuiau în peşteri şi în colibe; — iar tu, ticălosule, mai înainte de a sfârşi zidirea palatelor ştii că vine moartea, şi atunci pierzi osteneala ta şi moşteneşti numai Iadul pentru nedreptăţile pe care le-ai făcut săracilor, până când să zideşti astfel de zidiri, după cum zice Proorocul Ieremia: *„Ticălos cel ce zideşte casa sa întru nedreptate"* Nu te înălţa întru neamul tău, că dintr'o materie ne-am zidit toţi. Nu te mări în deşert cu frumuseţea trupului, ca să nu te asemeni mortului, care se mândreşte cu împodobirea mormântului său. Trupul păcătosului este mormânt şi coşciug al sufletului mort.

Nu te mândri în sănătatea şi tăria trupului, ci mai ales atunci te teme şi te înfricoşează de osânda ticălosului tău suflet, că nu este mai mare primejdie de cât să ai pe vrăjmaşul tău închis în casa ta. Sănătatea trupului este pricină a boalei sufleteşti, după Apostolul Pavel: *„Cu cât omul cel din afară se strică, cu atât cel din lăuntru se înoeşte"*.

Este mare nesocotinţă a se bucura cineva în sănătatea picioarelor sale, iar capul să-l aibă rănit. Aşa eşti şi tu nepriceput, dacă te mândreşti cu sănătatea trupului, având sufletul bolnav şi neputincios. Nu te mândri cu învăţătura şi înţelepciunea ta, căci nu te foloseşte nici de cum aceasta dacă nu este şi vieţuirea ta, potrivit cu cunoştinţele tale. Când dorinţa nu sporeşte în dumnezeeasca dragoste, ştiinţa ta este pricină de mai multă orbire. Când era întunerecul în tot Eghiptul, peste robii lui Dumnezeu era lumină prea strălucită. De ar fi omul cât de înţelept, şi dacă e lipsit de dumnezeeasca dragoste, umblă în întuneric totdeauna. Că numai dragostea lui Dumnezeu luminează mintea. Fără această lumină (de ai avea şi înţelepciunea lui Solomon) umbli totdeauna ca Eghiptenii în mijlocul întunericului. Nu nădăjdui în bogăţie, nici în altceva vremelnic, că toate acestea sunt trecătoare şi nevrednice. Nu are de fel cunoştinţă judecătorul care dă hotărârea, fără a asculta mai întâi amândouă părţile. Dacă iubeşti mai mult lucrurile acestei lumi, pricina este că nu ai văzut cele dumnezeeşti cu ochii curaţi ai credinţei noastre. Iubitorii de lume dau hotărârea pentru laudele lumii, cinstind mai mult ţărâna pământului şi mocirla, fiindcă n'au voit să asculte cealaltă parte a duhului; — şi pentru aceasta cinstesc lumea şi o doresc, fiindcă n'au cunoscut pre Dumnezeu. Căci atunci când cineva cearcă duhul, urăşte trupul; şi când se apropie de Dumne-

zeu, atunci defaimă toate dulceţile trupului. Nu te birui dar de împătimirea trupească, ca să nu te asemeni dobitoacelor, după David: *„Omul în cinste fiind, nu a priceput; alăturatu-s'a cu dobitoacele şi s'a asemănat lor"*. Adică, aflându-se omul în mare cinste zidit de Dumnezeu, nu a înţeles pentru care sfârşit l-a zidit, ci s'a făcut ca dobitoacele cele necuvântătoare, şi nu a cunoscut viitorul, adică amarul sfârşit al deşertăciunii lumii, ci numai a luat aminte şi a privit la cinstea şi folosul de faţă, pe care le avea înainte, fără a socoti viaţa cea viitoare.

Aceea ce face înţeleptul la început, cel nepriceput face la sfârşit. Este om înţelept acela care prevede mai înainte de a păcătui, ce are să pătimească. Şi însuşirea celui fără minte este să zică: Nu socoteam să pătimesc atâta rău, precum a zis acel nebun bogat iubitor de argint, în Iad. Nu te uita la acelea ce ţi le arată lumea, că toată folosinţa ei aleargă cu grăbire spre moarte. Nu privi la cele de faţă, ci la cele viitoare gândeşte. Nu te uita la cele de astăzi, ci cugetă la cele de apoi, şi gândeşte-te la munca cea veşnică. Atunci vei defăima cu bucurie toată deşertăciunea lumii. Dorinţa inimii este scurtă şi vremelnică, iar pedeapsa nesfârşită.

Lumea are obiceiu să facă prietenilor ei, prânz bun şi cină rea şi jalnică, precum unii pun la începutul ospăţului vinul cel bun, după cum a zis nunul. Incepe cu bucurie şi sfârşeşte cu jale. Iar la prea bogatul şi prea dulcele ospăţ al lui Hristos, este cu totul dimprotivă. Adică păstrează vinul cel bun pe urmă. Dă necazuri la început, iar la sfârşit mângâiere, aşa cum a făcut lui Israil, căruia i-a dat la început osteneli şi multe necazuri în pustie, şi pe urmă mângâiere şi pământ roditor, după făgăduinţă. Aşa a făcut şi cu Iacov în casa lui Lavan, cu Iosif în Eghipt şi cu

alţi mulţi. Iar lumea cu totul împrotivă acoperă la început tristeţea, ca să o dea la sfârşit. Şi când socoteşti că eşti înălţat în vârful cinstei şi al slavei, te lasă, şi cazi jos, precum face şi călăul când înalţă pe osândit pe scara furcii, şi îl urcă pe treapta cea mai înaltă şi apoi îl aruncă jos şi-l sugrumă. Prevede dar sfârşitul lucrurilor, că din aceasta cunoşti binele din rău.

Sfârşitul desfătării este pedeapsa; al beţiei, boala; sfârşitul acestei ticăloase vieţi, mormântul întunecos şi plin de păianjeni, cenuşe, ţărână, stricăciune şi viermi, şi sfârşitul păcatului, dureri, necazuri şi muncă veşnică. Spune-mi, păcătosule, dacă mergând pe un drum şi-ţi spune cineva, că mai înainte sunt hoţi şi tâlhari cari omoară oameni, nu te întorci îndată înapoi să cauţi alt drum neprimejdios? Pe calea pe care umbli, omule, sunt tâlhari de suflet pierzători, cari omoară pe călători şi le fură darurile şi plăţile. Deci, întoarce-te, ca să te isbăveşti de moartea sufletului, că după Sf. Apostol Pavel, plata păcatului este moartea. Nu te uita la faţa frumoasă a vinului în pahar, că pe limbă când bei, este dulce şi cu gust, iar pe urmă, după cum zice Inţelepciunea, muşcă inima ta ca un şarpe şi te omoară. Aşa şi lumea, la început este frumoasă şi cu totul veselitoare; iar pe urmă muşcă şi mănâncă conştiinţa ta. Norocirea şi bogăţia lumii este ca o făclie aprinsă, care arde cât are ceară sau unt-de-lemn, iar pe urmă se stinge şi rămâne numai fumul şi mirosul ei. Aşa şi lucrurile cele vremelnice se arată frumoase şi strălucite; iar sfârşitul lor necazuri şi suferinţe. Păcătoşii se vor topi ca ceara şi ca fumul vor pieri, după Proorocul: *„Precum se stinge fumul să se stingă, precum se topeşte ceara de faţa focului, aşa să piară păcătoşii dela faţa lui Dumnezeu, iară dreptii să se veselească"*.

Dacă ai pricepere, gândește la sfârșit cu luare aminte și învață-te dela trecut, să cunoști ce folos ai tras din acele lucruri care acum, de ți-ai aduce aminte, te rușinezi. Dacă ai fi în cea mai înaltă slavă a lumii, să știi că de grabă trece. David zice că: *„Aveau Evreii încă mâncare în gura lor, și a venit mânia lui Dumnezeu peste dânșii"*. Iubitorii de trup cum încep să guste această plăcere trecătoare a lumii, îndată ajunge peste dânșii dumnezeiasca judecată și-i pedepsește pentru păcatul lor.

Spune-mi, iubitorule de plăceri, dacă ai fi foarte însetat, și plecându-te la o frumoasă fântână și ai vedea șerpi otrăvitori în fundul apei, ai îndrăsni să guști cu toată setea ta? Cel care, cu luare aminte va socoti adâncul și sfârșitul plăcerilor acestei lumi și va vedea mai înainte putoarea, stricăciunea și viermii cari au să se facă trupurile noastre ale tuturor, va fugi cu grăbire ca să nu bea din apele turburi și purtătoare de moarte ale acestei lumi. Dar pentru că suntem îmbătați de plăceri, nu vedem șerpii și viermii, necazurile, durerile și moartea ce are această apă, ci cu poftă o bem. Precum călătorul când este foarte însetat bea unde ajunge, și dacă apa are viermi se face că nu vede, așa și noi nepăsători, cădem în voile trupului, fără înfrânare, ci îndată ce le va gusta inima noastră, simte durerile lor și tiranisirea. Fiindcă sfârșitul vieții în plăcerile lumești este așa de vătămător sufletului, urăște din toată inima ta viața lumească, și gândește la sfârșitul tău cel adevărat, pentru care te-a zidit Dumnezeu. Aceasta dorește și poftește totdeauna, că toate lucrurile firești doresc sfârșitul lor, și la aceasta după firea lor se trag. Toate râurile ies din mare și iarăși într'însa se întorc. Sufletul nostru zidit de Făcătorul nostru, dorește iarăși să se întoarcă și nu poate găsi într'această lume nicio odihnă, că sfârșitul lui este să se întoarcă

la Dumnezeu pentru care s'a zidit. Pentru aceasta nu găsește inima nici o odihnă până nu vom ajunge la Ziditorul și Mântuitorul nostru.

Toate zidirile le-a făcut Dumnezeu pentru dragostea omului, să-i lucreze și să-i slujească totdeauna, iar pe om l-a făcut pentru Sine și adică: să-l laude, să-l cinstească și să-l slăvească. Strein și neobisnuit lucru este a socoti cineva și a povesti că toate zidirile n'au ieșit nicidecum din porunca Stăpânului. Numai omul, zidirea cea mai vrednică, făptura cea cuvântătoare, cinstit și făcut după chipul lui Dumnezeu, se află răsvrătit și nu merge spre sfârșitul ei. Cerul nu s'a clătit de acolo de unde Ziditorul l-a întărit. Soarele, Luna și celelalte stele, fac în fiecare zi drumul lor. Pământul care este întemeiat pe ape, nu s'a mișcat, nici a lasat lucrarea și slujba sa, ci ne dă nouă roadele și grânele, dobitoacele și celelalte, după cum le-a poruncit. Marea nu iese nici odată din hotarul pe care i l-a pus, ci stă totdeauna în locul ei, și ne dărueste și ne hrănește cu atâtea feluri de mâncări. Aerul, focul, apa și toate zidirile, ne slujesc și săvârșesc dumnezeeasca poruncă, și nu numai aceste neînsuflețite, ci și toate dobitoacele și pasările, cele din aer, cele de pre pământ și din mare, toate, de fel nu au călcat porunca dumnezeiască și numai tu, nesocotitule, și de cât dobitoacele mai nesimțitor, omule, te-ai făcut neascultător și călcător poruncii Ziditorului tău. Nu te-a zidit pentru pământ, ci pentru cer; nici te-a zidit să poftești stricăcioase și deșarte lucruri, ci numai pe acest Dumnezeu. Dobitoacele pe care le-a făcut pentru pământ, au capul către dânsul întors și numai spre pământ privesc și umblă cu patru picioare, ca să se ducă iarăși în acest pământ când mor, că acesta este sfârșitul lor. Iar tu, omule, ești zidit pentru cer și pentru aceasta umbli drept, ca să privești la calea pe care ai să călătorești poimâine. Nu te-a făcut Dom-

nul ca să stăpânești lucruri stricăcioase și trecătoare, ci ca să te duci la Ierusalimul cel de sus, patria ta unde este prea fericitul tău sfârșit și acolo vei dobândi pe Dumnezeu în veci. Intrebat-a Proorocul zicând: *„Cine se va sui în muntele Domnului, sau cine va sta în locul cel sfânt al Lui? Cel nevinovat cu mâinile și curat cu inima, care nu a luat în deșert sufletul său"*. Adică cine s'a suit în muntele Domnului, și cine va sta în locul cel sfânt al Său? Adică în deșert iei un lucru când nu te slujești de el pentru trebuința ta. In deșert ai luat o haină sau încălțăminte, fără să le folosești. Deci în deșert ai luat sufletul, dacă cu dânsul nu lucrezi și nu faci slujbele pentru care te-a zidit Dumnezeu. Ți-a dat ținerea de minte, ca să-ți aduci aminte de Dânsul, mintea ca să-l cunoști, și voință, sa-l iubești. Pentru aceasta ești dator sa-l dorești din tot sufletul și inima ta, să-i slujești în toate zilele vieții tale, ca să dobândești acel sfârșit prea slăvit al tău.

Cine dar, are suflet și nu petrece cu fapte bune, este asemenea dobitoacelor. Cel ce are mintea îndeletnicită și dedată să dobândească cinste și bogăție, și dorește bunătăți vremelnice, în zadar se socotește că a primit suflet, că Dumnezeu nu l-a făcut pentru aceste treburi. Fericirea este sfârșitul tău cel din urmă, omule, pentru care slujesc toate zidirile, că nici bogăția, nici înțelepciunea sau altceva, poate să te mulțumească vre-odată și să-ți dea vre-o odihnă. Inalță, nepriceputule, ochii tăi. Ridică inima ta dela vătămătoarea de suflet împătimire, dela zidirile cele vremelnice și numai pre Dumnezeu iubește, că pentru aceasta te-a zidit. Defaimă toate plăcerile lumii, dacă voești să ajungi la doritul tău sfârșit ,adică la cereasca Impărăție și să dobândești pe prea bunul Dumnezeu, fără care nu te învrednicești niciodată să dobândești desăvârșită bucurie sau vr'un folos.

CAPITOLUL XXXV

Despre înșelătoarea, urâcioasa și mincinoasa făgăduință a lumii și reaua ei răsplătire.

„CEL ce umblă în întuneric, nu știe unde merge" zice Apostolul Ioan. Adică, cel ce trăește în această lume mincinoasă, trebue să fie cu multă băgare de seamă, priceput și chibzuit, ca să nu se osândească în Iad. Că lumea are obiceiu să atragă pe oameni spre lucrurile din afară, pe urmă să-i întunece ca să nu vadă pe cele din lăuntru. Le arată plăcerile trupești, însă nu le descopere necurăția și putoarea care este ascunsă în deșertăciunea acestora. Veselește pe iubitorul de argint cu nobletea și valoarea aurului, însă nu-i arată grijile și multele supărări și nenumăratele primejdii, prin care dobândește bogăția. Indeamnă pe cei iubitori de slava deșartă la cinstea dregătoriilor, ca să le dobândească, ca să-i cinstească și să li se cucerească supușii, însă nu le arată și răspunderea lor, cum că atârnă de sufletul lor toți supușii și sunt datori să-i sfătuiască, să-i povățuiască și să-i păstorească la locul cel de mântuire, ca să nu se osândească în Iad și să dea răspuns la Judecată, pentru lenevirea lor. Arată lacomilor plăcerea și dulceața bucatelor, dar turburările, boalele și alte pagube sufletești și trupești care se fac din beție și îmbuibare, nu le arată. Și în scurt, acoperă tot păcatul cu puțină îndulcire și câștig, fără a arăta cuiva greaua suferință și jalea ce va avea la sfârșit. De vo-

ești dar, iubitorule de lume, să cunoști adevărul lucrurilor, nu privi la cel din afară care îți arată lumea cea amăgitoare, ci ridică acoperământul ca să cunoști cele din lăuntru. Crede-mă, că tot răul tău se întâmplă că nu voești să socotești cele din lăuntru ale păcatului, adică: amărăciunea, putoarea și amăgirea pe care o dorești atâta. Batjocorim și luăm în râs pe evrei, pentru că le-a trimis Dumnezeu din cer foarte dulce mană, iar ei pofteau prazul, usturoiul și ceapa Eghipetului; și nu înțelegem, nepricepuții, că noi suntem vrednici de mai mare osândire în Iad, că ne dă Prea Bunul Domn pâinea cerească, prea dulcea și înviorătoarea mâncare a Raiului, și noi suntem atât de orbiți și nepricepuți, că cinstim mai mult mâncarea fără gust a păcatului, adică: urâcioasa și netrebnica plăcere. Atâta gust și dulceață simt pruncii din laptele doicii în cât uită pe mama lor care i-a născut cu multă durere și chin. Asemenea și unii din oameni gustând din puțina dulceață a lumii, uită pre Ziditorul care i-a zidit și cu atâta osteneală i-a răscumpărat. Țăranul socotește, că nu este alt lucru mai bun de cât satul și coliba lui, fiindcă nu a văzut frumoasele palate ale orașelor mari.

Pruncul plânge când iese din pântecele maicii sale, fiindcă nu știe cu cât este mai bună lumea aceasta în care se naște, decât locul unde era mai înainte. Cei dintâi oameni ai lumii, aveau în mare cinste castanele și velaniile pe care le mâncau și peșterile și colibele în care locuiau, pentrucă nu erau descoperite grânele și vinurile și alte mâncări bune, nici case zidite cu var și palate de mult preț, să știe marea deosebire dintre acelea și acestea. Asemenea și oamenii cei iubitori de trup, fiindcă nu au văzut bunătățile duhovnicești și cerești, și nici au gustat dulceața aceea, vrednicia, nobleța și frumusețea, cinstesc mult pe cele stricăcioase și vremelnice și le socotesc de mari și de mult preț; însă de ar fi văzut pe acelea, ar fi defăimat, fără îndoială, pe acestea mincinoase.

Spune-mi, iubitorule de trup, ce lucru este lumea aceasta cu toate bunătățile ei (dacă o vei cerceta cu sârguință ca să cunoști vicleșugurile și înșelările ei) de cât o casă de turburare, o școală a deșertăciunei, o mreajă plină de vicleșuguri, un labirint *) de răutăți, o temniță întunecoasă, o baltă plină de noroi, o vale a plângerii și mare înviforată, pământ neroditor, pădure de spini, livadă verde și plină de șerpi, grădină înflorită fără rod, râu de lacrimi, isvor de rele cugetări, dulceață otrăvitoare, basm alcătuit și îndulcitoare lipsire de minte? Câte bunătăți are, care să nu fie mincinoase și deșarte? Odihna ei este prea obositoare, întărirea ei fără temeiu, frică fără pricină, ostenelile și trudele fără roade, lacrimile nefolositoare, nădejdea ei deșartă și fără valoare, bucuria mincinoasă, întristarea adevărată și rânduiala ei plină de nestatornicie și turburare. Cunoaște dar, în adevăr, că mângâerea și pacea pe care le cauți nu se găsesc în lume, ci la Ziditorul și Făcătorul acestora; nici în dobândirea lucrurilor, ci în defăimarea lor. Inconjură dar, tot pământul și marea, și umblă unde voești, dar ticălos ești și de trei ori ticălos, dacă nu te vei duce la Dumnezeu și Mântuitorul tău. Pre Acesta dorește-l și iubește-l, omule, cu tot sufletul și inima ta și nu te rătăci în umbra lucrurilor stricăcioase, nici să orbească ochii tăi zugrăvirea acestora și să te povățuiască la amară și cu totul pierzătoare moarte. Să nu crezi niciodată să fie vreun rod sau folos în tot ceea ce vezi în lume, căci toată este plină de frunze goale, ca și copacul cel neroditor. Pruncii cei

*) Labirint = un loc întunecat, cu multe drumuri, din care nu mai poți ieși.

nepricepuți și fără răutate, văd făclia aprinsă că luminează și aleargă cu bucurie să o apuce, socotind că este ceva bun și frumos, dar arzându-se, plâng pe urmă. Asemenea acestora sunt iubitorii de lume, cari ca niște nepricepuți, fără vre-o judecată a minții, se amăgesc de păruta frumusețe a lumii și căzând în noroiul dulcețelor și păcatelor, rămân cu mâinile goale și deșarte, arse de focul conștiinței. Deci, nu pleca urechile tale la mincinoasele făgăduințe ale lumii, dacă voești să nu cazi în cursa ei, căci toate lingușirile ei sunt deșarte și prin ele înșeală pe cei mai proști și îi omoară. Prietesugul care îți arată, este numai ca să te amăgească. Că de și ți-se pare bucuroasă la față, și astăzi ești norocit și bogat, dar mâine te lipsești de toate acestea și rămâi sărac, lipsit și ticălos. Dacă te chiamă și îți zice că desfătările sunt gustoase și plăcute și nu este păcat a face aceasta, să nu o crezi. Căci mulți norociți ce sunt în treapta înaltă, se primejduesc să cadă în mândria leului.

Lumea se pare a fi frumoasă și plăcută, însă pe dinlăuntru este cu totul urîtă, ca idolul care la chip se arată frumos, iar înlăuntru este o bucată de lemn putred și netrebnic. Pescarii ascund cu vicleșug undița ca să amăgească pe pești și să-i prinză. Asemenea și lumea te acoperă cu puțină dulceață purtătoare de otravă și te omoară. O, câți ticăloși mor, gustând fierea și otrava în puțina plăcere vremelnică a lumii acestea! Adună-se toți cei vii, scoală-se toți morții, să spună dacă au avut vreodată în viața aceasta vre-o bucurie fără suferință, dragoste fără vrăjmășie, pace fără luptă, odihnă fără frică, sănătate fără boală și hrană și îmbrăcăminte fără osteneală și fără chin. Lumea făgăduește desfătări și dă amărăciuni. Făgăduește odihnă, bucurie, cinste și altele ca acestea, și

dă necinstiri, necazuri și lacrimi. Îți făgăduește viață îndelungată și norocită, și-ți dă cu totul dimprotivă. Îți făgăduește să fie statornică și neschimbată, și ea se schimbă și se întoarce în puțin și te face rob și supus necazurilor și relelor întâmplări. Nu cunosc cei trupești amăgirea înșelătoare a acestei lumi, până ce se va lumina de ziuă, adică până va trece noaptea și întunericul vieții acesteia, și viind moartea va închide (sau mai bine zis va deschide) ochii lor. Atunci vor cunoaște sfârșitul cel amar la care i-au adus cinstea și bogățiile lor, și vor înțelege cât sunt de deșarte ostenelile și grijile ce au avut pentru lume. *„Nu se adună din spini struguri, nici din mărăcini smochine"*, a zis Domnul. Asemenea și tu nu nădăjdui să scoți din lume altceva, de cât minciuni, căci toată este plină de înșelăciune și mincinoasă.

Când diavolul a suit pe aripa bisericii și pe vârful muntelui pe Domnul, i-a arătat împărățiile lumii și i-a zis: *„Toate acestea ți le dau, dacă te vei închina mie"*. Vicleanul a mințit făgăduind ceea-ce nu putea să dea. Și nu era de mirare să mintă diavolul, fiindcă tot așa a făcut și în Raiu, când a făgăduit strămoșilor noștri să se facă Dumnezei; dar el i-a înșelat și ei au căzut în păcat. Asemenea face și cu noi ca strănepoți ai Evei și moștenitori ai înșelării lui Adam; iar noi crezând mincinoasele făgăduințe ale diavolului și ale lumii, cădem în felurite păcate în cari nu se găsește plăcere sau odihnă, după cum el ne-a făgăduit; ci amărăciuni, necazuri și alte asemenea cari tiranisesc și chinuesc inima amăgitului păcătos, fără milă. Nu te încrede dar lumii ticăloase care îți făgăduiește multe fiindcă îți dă cu totul împrotivă; și dacă-ți dă vre-un bine, este pentru puțină vreme, și pe urmă iar ți-l ia, și rămâi în mai multă supărare. Urăște dar lumea și slujește Domnului nostru Iisus

Hristos, care este prea adevărat şi-ţi dă însutit plată, precum a făgăduit. Cuvântul Lui este neschimbat, iar lumea este schimbăcioasă şi nestatornică şi se schimbă în tot ceasul şi pe câţi îi cinsteşte şi-i slăveşte astazi, îi nimiceşte şi îi ruşinează mâine Câţi se află înălţaţi în bogăţie, cad în sărăcie desăvârşită, iar alţi mulţi cari nu stăpânesc nimic, se fac mari şi slăviţi. Aceasta se întâmplă pentru neorânduiala lumii, care nu are nici un lucru statornic şi neschimbător, ci toate trecătoare şi lesne alunecătoare. Vedem de multe ori soarele că iese dimineaţa luminat şi strălucit şi peste puţin se ridică nori, fulgeră, tună, cade grindină şi face multă furtună şi turburare. Ce alt însemnează aceasta de cât schimbarea şi prefacerea neaşteptată a lumii? Incă nu s'a sfârşit o bucurie şi vine nenorocire şi amărăciune mare şi nemăsurată. Unii încă n'au sfârşit nunta lor şi se întorc bucuriile în lacrimi. Astăzi te iubeşte un boer şi-ţi făgăduieşte să-ţi facă mult bine, iar mâine întoarce dragostea în urâciune, şi te urmăreşte ca să te omoare. Şi acestea toate se fac, fiindcă lumea nu are nici o statornicie sau adevăr, cum s'a văzut lămurit nu numai la oamenii ceilalţi, ci şi la însuşi Stăpânul nostru când a intrat în Ierusalim şi l-a primit poporul cu mare cinste şi slavă nemăsurată, şi în puţină vreme l-a batjocorit cu necinste şi defăimare. Duminică au eşit întru întâmpinarea Lui cu ramuri de finic şi cu stâlpări, şi Vineri l-au bătut fără omenie şi l-au rănit. Duminică au scos hainele lor şi le-au întins pe pământ, pe unde Stăpânul trecea, şi în a şasea au scos pe ale Lui şi cu totul gol l-au bătut. Intâiu îi ziceau: *„Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului“*, iar pe urmă strigau lui Pilat: *„Ia-l, ia-l, răsigneşte-l pre El“*. A intrat Duminică în cetate cu slavă şi cu cinste ca un Dumnezeu, şi Vineri

a eşit cu ruşine nemaipomenită şi l-au răstignit cu totul gol, ca pe un tâlhar şi om făcător de rele. Nu ţi se pare această schimbare şi prefacere a lumii atât de grabnică şi nestatornică? Nu avea dar, nădejdea ta la lume, fiindcă este lesne schimbăcioasă. Numai în Stăpânul ai nădejdea ta, şi slujeşte Lui din tot sufletul tău, căci Acesta este Dătător foarte bogat, iar lumea este nemulţumitoare şi-ţi răsplăteşte rău pentru bine, după Proorocul: *„Răsplătitu-mi-au rele în loc de bune“*. Pentru bunătăţi vremelnice, lumea dă veşnică osândă, şi Domnul pentru puţină osteneală dăruieşte slavă, cinste şi veselie nesfârşită.

Pentru o foarte scurtă îndulcire pe care o dă lumea robilor ei, îi împovărează cu sarcini foarte greu de ţinut. Şi Dumnezeu, puţină pedeapsă de trimete într'această viaţă, prietenilor săi, îi face părtaşi veşnicei veselii. Pentru mic lucru şi puţină cinste ce împrumută lumea, prietenilor ei, este plătită foarte scump căci îi bagă în sărăcie şi lipsă veşnică. Domnul, pentru puţine zile în care mâhneşte pe robii săi, le dăruieşte mari vistierii şi nemărginită bucurie. Urăşte dar, scurta desfătare a acestei lumi, ca să dobândeşti veşnica veselie! Domnul ne porunceşte să facem lucruri uşoare şi lesnicioase, iar lumea grele şi anevoioase. Dumnezeu porunceşte să iertăm pe vrăjmaşii noştri, iar lumea ne zice să facem isbândă, pentru care cădem în multe primejdii şi suferinţe. Poţi să te veseleşti cu Stăpânul, odihnindu-te, iar tu alegi să fii mai mult cu lumea, chinuindu-te? Slujind lui Dumnezeu, câştigi două foloase; iar slujind lumii, ai îndoită osândă în Iad. Oare nu socoteşti că lumea îndemnându-te să ceri cinste, bogăţie şi alte asemenea, îţi pricinueşte osteneli şi mare necaz; iar Domnul poruncindu-ţi să fii sărac şi lipsit, te scapă de multe primejdii şi turburări şi petreci viaţă liniştită? Dacă

ai fi suferit de bună voie, pentru Hristos, osteneala pe care o rabzi pentru lume, ai fi trăit bucurându-te în viața aceasta, iar în cea viitoare ai primi fericirea cea adevărată. Și tu te chinuești fără folos pentru lumea cea nerecunoscătoare, și ea nu-ți arată nici o mulțumire, nici vre-o plată de la trup și de la diavolul, pentru că împlinești voile lor. In cele din urmă, când te va goni lumea, vei cunoaște marea povară și greutatea pe care ai ținut-o asupra ta slujind acestor trei vrăjmași ai tăi, și în loc să-ți plătească osteneala ta, se leapădă de tine și vei rămâne cu totul singur. Când doi sau trei oameni ajută altuia să ridice vre-o sarcină grea, nu simte atâta greutate acel om; dar când îl lasă singur, atunci simte greutatea. Acum îți ajută lumea, trupul și diavolul, ca să ridici greutatea sarcinei și a relei conștiințe; iar când va veni moartea, te lasă acești trei prieteni pe tine singur în locul muncilor.

Lumea căreia îi slujești acum cu atâta osârdie, te părăsește în mijlocul nevoii și te lasă în mâinile puternicului Judecător, ca să dai răspuns înfricoșat pentru toată viața ta. Atunci te vei teme și te vei înfricoșa. *„Înfricoșat dar este a cădea cineva în mâinile Dumnezeului cel viu"*. Deci nu sluji unui nemulțumitor care știi că te părăsește în marea ta nevoie. Puțină vreme te bucuri de averile tale, și-ți vine moartea și atunci lași bogăția, desfătările și nimic din ele nu iei cu tine, de cât numai pedeapsă veșnică. Nu te teme de ostenelile și necazurile care se sfârșesc prin moarte, ci te teme de acele munci cari încep după moarte. Toți cei mai iubiți ai tăi prieteni: cinstea, bogăția și toată puterea omenească, nu te pot scoate din acele înfricoșate pedepse, nici îți aduc vre un folos. Deci, fugi de lume că nu are nici o rânduială și este plină de fără-de-legi și greșeli: Iubește mai mult

aurul de cât pe Hristos, mai mult cinstește bunătățile vremelnice și mincinoase de cât pe cele adevărate și veșnice. Ține mai mult la răutate de cât la faptă bună și înalță și slăvește pe cei răi, iar pre cei buni îi defaimă și îi necinstește. Pentru aceasta dar, nu găsești mântuire, dacă nu te vei lepăda desăvârșit de lume și din inimă să o urăști, defăimând toată împătimirea trupească. Și așa pentru aceste vremelnice bunătăți sau mai bine zis vise pe care le vei urî aici în lume, te vei învrednici de fericirea cerească în Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia este slava în veci. Amin.

CAPITOLUL XXXVI

Cinstea acestei lumi este deşartă, primejdioasă şi scurtă.

ARĂ mie îmi sunt cinstiţi prietenii tăi, Dumnezeule, foarte s'au întărit stăpâniile lor". Adică, mult sunt cinstiţi prietenii tăi şi puternici în stăpânirile lor. Dacă pofteşti cinste, omule, fii prieten lui Dumnezeu, că cel ce are prieten pe Domnul, se învredniceşte de mare cinste şi nestricăcioasă cunună. Mare este necunoştinţa ta, să pui atâta osteneală şi cheltuială ca să dobândeşti cinste vremelnică şi iute trecătoare. Câţi au fost prieteni lui Dumnezeu, numai aceia astăzi se cinstesc şi se slăvesc cu bucurie. Şi iarăşi, această cinste pe care o au Sfinţii, nu au dobândit-o căutând-o, ci urând-o şi fugind cât au putut de ea. Dar, dacă pofteşti să fii cinstit smereşte-te şi te defaimă pe sineţi. Şi dacă doreşti să te cunoască lumea, sileşte-te să te faci tuturor necunoscut, că pe cât doreşti cinstea şi o cauţi, cu atâta se depărtează şi fuge de tine, ca umbra ta pe care nu poţi să o ajungi. Socotind că eşti ţărână şi cenuşe, nu vei pofti cinste deşartă pe care cei nepricepuţi şi orbi o caută atâta! Nedorind cinste, te învredniceşti de ea prin defăimarea ta de bună voe. Impăratul slavei, în ziua cinstei Lui celei mai mari, era călare pe un smerit mânz de asin, şi în ziua biruinţei Lui, a luat pe Cruce moarte de necinste şi ocară. Cinstea lumii este mincinoasă norocire şi prea turburătoare. Nepriceput este cel ce o pofteşte; că pentru dânsa îndură robire şi

suferinţă, iar defăimând-o, petrece viaţă neînvăluită. Dacă pofteşti, omule, să dobândeşti vre-un lucru vrednic şi de mult preţ, fă toate chipurile să dobândeşti pe Domnul care stăpâneşte toate. Şi dacă pe Acesta îl ai în inima ta, ai stăpânit mai multe de cât poţi să doreşti. Ţi s'a dat poftă, ca să doreşti lucrurile cele cereşti, iar nu pe cele pământeşti, adică: să fii prieten lui Dumnezeu, moştenitor slavei şi următor bunătăţii Lui. Şi aceasta este acea sfântă poruncă ce ne învaţă să defăimăm toate cele stricăcioase şi pământeşti şi să poftim numai pe cele cereşti. Mai greu şi mai virtuos este să împilăm trupul şi să biruim patimile lui, decât să isgonim draci. Dacă s'ar fi gândit iubitorii de slavă cari se mândresc în netrebnica bogăţie a lor şi în vrednicia stricăciosului lor trup, defăimând şi călcând pe cei smeriţi, că au să putrezească şi ei şi să piară, socotesc că ar fi defăimat această stricătoare slavă şi vremelnică veselie, ştiind că este cu neputinţă ca un om să fie slăvit şi pe pământ şi în cer. O, nepricepuţilor iubitori de lume! Câţi socotiţi să vă duceţi întru împărăţia cerurilor, cu desfătările şi cu bogăţia voastră? Nu auziţi ce zice Domnul pentru noi? *„Că mai lesne este să treacă prin urechile acului cămila, de cât voi să vă duceţi astfel la Raiu"*, petrecând în desfătări şi făcându-vă toate voile. Plângeţi dar şi vă tânguiţi, ticăloşilor, căci strâmtoraţi pe cei slabi şi defăimaţi pe cei săraci, şi sunteţi încurcaţi în deşarta bogăţie a lumii şi nu vedeţi scurtimea vremii! Nu ştiţi de este astăzi ziua voastră cea mai de pe urmă să vă ducă în Iadul cel întunecos unde veţi avea muncă mai cumplită, cu cât a fost mai mare slava şi bogăţia ce aţi avut în această lume! Unde sunt atâtea oraşe şi cetăţi vestite cari erau în lume pe vremea Elinilor? Marele şi mândrul Babilon care se înălţa şi se credea că este

împărăteasa tuturor cetăţilor şi nu se va pustii, nici va vedea plângere vreodată, nu s'a ars, ci s'a sfârşit prin multe răni, foame, sete şi moarte? Asemenea încă şi vestita cetate Troada care avea atâta bogăţie şi mărire că înconjura zidul cetăţii ei, trei sute de mile, unde se vede acum măcar locul temeliilor ei? Unde sunt cele o sută de oraşe vestite ce le avea în vremile acelea Critul *) nostru, adică: Gortinia, Cnosos şi celelalte toate? Ce s'au făcut că nu se văd nici de cum astăzi? Atunci înfloreau întru norocirile lor, şi acum cu totul s'au prăpădit. Gândeşte-te dar la sfârşitul pe care-l au slavele şi cinstea lumii, şi să le urăşti. N'ai văzut de multe ori când se face în târg vre-un iarmaroc (bâlciu) cum se îmbracă un stâlp cu aur şi cu argint şi cu pietre scumpe şi cu alte preţioase podoabe? Câtă vreme ţine iarmarocul îi urmează şi-l cinstesc într'un chip oare-care oamenii şi pe urmă îl desbracă de toate acele lucruri bogate şi preţioase, şi le iau aceia cari le-au împrumutat. Asemenea şi tu, omule nemernic, te arăţi mare şi puternic, vestit şi în grad înalt, şezând pe jeţ de mult preţ, dar cinstea ta nu este decât până ce ţine acest iarmaroc al prea scurtei tale vieţi, unde ţi se închină oamenii ca unui chip al smeritului şi călcatului pământ, împodobit fiind cu lucruri de împrumut! Intr'adevăr, cu împrumut ai luat ori câte stăpâneşti, şi nici un lucru al tău nu ai, fiindcă nu poţi să le iei cu tine la moartea ta. Streine sunt hainele şi podoabele ce porţi, şi te arăţi frumos, ca să cinsteşti pre stăpânul, adică lumea căreia îi rămâne toată bogăţia ta. Unde va merge dar, slava ta la sfârşitul iarmarocului când te va stăpâni moartea şi va lua frumuseţea vieţii, iar lumea cinstea cu care te-a împrumutat? Atunci iar rămâi foarte sărac şi desbrăcat de cinste, bogăţie şi frumuseţe, şi te pun în mormânt urât şi întunecos. Am

*) Insula Creta, patria autorului.

cunoscut mulţi împăraţi, voevozi bogaţi şi boeri, cari se îmbrăcau în porfiră şi în vison şi în veştminte de aur, în atâta vrednicie aflându-se în cât mulţi li se rugau şi ca la nişte Dumnezei li se închinau; însă i-au îngropat în mormânturi, fără vre-o cinste a vredniciei. Pentru aceasta, zice Proorocul: *„Văzut-am pre cel necredincios prea înălţându-se ca chedrii Libanului şi am trecut şi iată nu era, şi l-am căutat pre el şi nu s'a aflat locul lui"*. Ieri se cinsteau cei mari şi astăzi au lipsit; ieri fiecare vorbea despre ei, astăzi au pierit şi au trecut vântul acelei deşertăciuni. Trecut-au în grabă ziua iarmarocului şi cinstea lor s'a schimbat întru nimic. Şi fericit ar fi fost acel ceas să nu mai fi avut iubitorii de lume, altă pagubă şi rău mai mare, decât numai lipsindu-se de cinstea şi bogăţia lor la moarte, însă ei se duc, sfârşindu-se puţinele lor zile în trupeştile lor desfătări ca să se pedepsească veşnic. Iată ce câştig şi ce folos primeşti dela cinstea ta, iubitorule de lume! Adevăratul rob al lui Dumnezeu, nu doreşte cinste vremelnică, fiindcă este deşartă şi nestatornică, ci mai ales caută slava Domnului său, de cât câştigul lui. Nu căuta dar, cinstea lumii, dacă voeşti să dobândeşti pe cea cerească! Nu lăsa adevărul pentru umbră. Nu fii ca pruncul cel nepriceput şi neştiutor, care preţueşte mai mult un cărbune aprins de cât o bucată de aur, şi să încalece o trestie, de cât un cal de mult preţ. Bogăţia lumii şi cinstea sunt umbre şi vise, pe lângă cereştile bunătăţi, precum mai departe vom scrie mai lămurit.

Dacă ai cunoaşte în câte primejdii se află oamenii cei mari cari au cinste în lume, ai defăima din toată inima aceste fumuri ale cinstei deşarte şi viselor înşelătoare. Strămoşul, fiind în Raiu, în mare şi negrăită slavă, a păcătuit mult, călcând dumnezeeasca poruncă; iară necăjitul şi mult pătimitorul Iov,

chinuindu-se prin multe necazuri, nu a zis nici un cuvânt necuviincios în toate ispitele care l-au înconjurat. Din aceasta să înţelegi câtă primejdie este într'aceste vrednicii ale lumii, şi câtă siguranţă în smerenie şi sărăcie! Câţi stau în loc înalt, se primejduesc să cadă; iar câţi sunt jos pe pământ tare, nu se tem. Asemenea şi cei ce se află la înălţimea dregătoriilor, se prăpăstuesc în pierzarea iadului; iar cei smeriţi şi săraci, se mântuesc. Lenevirea şi trândăvirea, muma multora şi marilor greşeli, stăpâneşte mai ales pe cei mari şi slăviţi ai veacului acestuia, de cât pe cei săraci. Bogaţii cheltuesc viaţa lor în trândăvire, în petreceri, în jocuri, mâncând şi bând cu multă îmbelşugare, şi păcătuesc mai mult de cât cei săraci cari lucrează şi scot cu sudoare şi cu osteneală multă, hrana vieţii lor. Vara, vezi câte odată fulgere înfricoşate, auzi tunete mari, şi vezi nori negri; şi în puţin timp printr'o ploaie tare şi repede, piere atâta turburare şi rămâne cerul limpede şi lumea strălucită ca mai înainte, şi nu rămâne alt semn al acelei mari turburări şi furtuni, de cât puţin noroi pe care îl calcă oamenii. O, cinste scurtă a lumii vremelnice! Câţi boeri mari am cunoscut ieri cum se plimbau prin târguri, însoţiţi de atâtea slugi şi ostaşi pe cari nu-i încăpeau drumurile, şi fiecare se minuna de slava şi înfăţişarea lor! Acestora, astăzi nu le-a rămas nici o pomenire! A venit moartea şi au pierit în două zile; şi toată înfăţişarea lor, slava, bogăţia şi mărirea, s'a sfârşit în puţină tină, şi nu se vede nimica de cât ţărâna lor şi viermii cari au mâncat trupurile lor cele de bun neam şi fragede, iar cei vii calcă mormânturile lor. A trecut foarte iute toată a lor deşertăciune şi alt nu le-a rămas, decât puţină ţărână şi tină necinstită. Bine ziće Proorocul împărat: *„Că în chip trece omul"* ca un portret care nu are vre-un ipostas. Aşa

este şi lumea: o întâmplare şi chip al ipostasului. Cinstea lumii şi marile dregătorii, sunt icoane neexistente. Ai văzut pe vre-o hârtie, zugrăvite: cetăţi, împărăţii, mări, râuri, munţi, copaci şi alte asemenea; şi picând pe hârtie puţină apă, o strică şi o rupe şi pier toate cele deşarte. Lumea este hârtia care în puţină vreme se strică. Ce este altceva inima omului celui mândru, de cât un glob pe care este zugrăvită toată lumea şi într'o clipă orice mică nenorocire şi întâmplare o strică şi o lipseşte de viaţă? Deci nu căuta, omule, bogăţie zugrăvită şi cinste nestatornică, ci sârgueşte să dobândeşti câte vremea nu poate să le strice, nici bătrâneţele să le piarză. O, amăgiţilor iubitori de lume! Pentru ca să câştigaţi visul acesta şi zugrăvirea cinstei vremelnice, vă osteniţi atâta ziua şi noaptea şi vă necăjiţi!? Lăsaţi casele şi copiii voştri şi intraţi în mari primejdii, şi de multe ori pierdeţi şi averea şi însuşi viaţa voastră, prea ticăloşilor!

O, nesocotinţă şi neînţelepţie! Cinstea creştinului este Hristos cel răstignit, şi slava noastră e ca să pătimim necazuri şi goniri, necinstiri şi defăimări pentru dragostea Lui; iar noi nesimţitorii, căutăm cinste vremelnică, desfătări şi toată trupeasca împătimire. Adevărata cinste este fapta cea bună care nu este darul împăraţilor pământeşti, nici cu argint se cumpără, ci se câştigă prin sărăcie şi smerenie. După ce a început sa se cinstească banii, a lipsit adevărata cinste şi a căzut. Numai cinstea care se găseşte în fapta bună, eşti dator s'o cauţi; iar pe celelalte cinstiri ale lumii, pe cari le poftesc cei fără minte, să le urăşti ştiind că se va face trupul tău cenuşe şi îl vor mânca viermii.

Păunul este mai frumos de cât toate pasările, şi pentru această frumuseţe se mândreşte, întinde aripele sale, face coada lui ca o roată, se îngâmfă, iar pe

urmă, uitându-se la picioarele sale cari sunt negre și urâte, strânge iarăși penele sale și se smerește. Când dar, va veni la tine, o, omule, vântul slavei deșarte să te umfle, și să ți se pară că ești mai bun de cât alții, fiindcă te laudă și te cinstesc, gândește-te la picioarele tale, adică la trupul tău, că este făcut din pământul cel călcat, în care iarăși te vei întoarce la urmă. Și așa te vei smeri. Să mulțumești când ești defăimat pentru Hristos, ca să te slăvești împreună cu Dânsul în Împărăția Lui cea cerească, unde este adevărata slavă, cinste nespusă și veselie negrăită. Care facă-se ca noi toți să o dobândim.

CAPITOLUL XXXVII

Despre cunoașterea de sine și despre reaua pătimire a firii omenești.

PROOROCUL Ieremia socotind ticăloșia firii omenești, zicea: *„Pentru ce am eșit din pântecele maicii mele ca să văz osteneli și dureri? Pentru ce nu am murit în mitrasul maicei mele, și să mi-se fi făcut maică-mea mormânt?“* Dacă acesta, sfințit fiind din pântecele maicii sale, zicea astfel, dar ce să zic eu ticălosul cel în păcat zămislit și născut întru fără-de-legi?

Omule, sârguește-te să te cunoști pe tine însuți, căci mai multă laudă vei avea decât să înveți mișcarea stelelor, însușirea verdețurilor și puterea tuturor plantelor doctoricești, firea dobitoacelor, și știința firii tuturor celor zidite. Gândește-te, zic, cu luare aminte și cercetează să te cunoști pe sineți. Intră cu mintea în inima ta, să-ți cercetezi firea, căci cu cât cunoști mai bine cum ești, cu atâta mai mult înțelegi pe Dumnezeu. De oarece cunoscând bunul neam al sufletului său, vii mai lămurit la cunoștința Măririi dumnezeești. Să ai totdeauna înaintea ta, scurtimea acestei vieți și ticăloșia firii noastre; și prin această cale afli pre Domnul. Cunoscându-te pre sineți, te smerești, și smerindu-te, te temi de Dumnezeu; căci frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunei, după marele Vasilie.

Dacă voești să înveți cine ești, ia oglinda și uită-te în ea, precum fac muerile când voesc să vadă

urâciunea lor. Oglinda ta este alt om, și precum este acesta puțin pământ, praf, și un vierme, așa ești și tu, măcar de-ai fi avut toată bogăția lumii, și chiar dacă ai fi din neam împărătesc. Privește la un mort și vezi că ești un vas plin de putoare și de necurățenie, un chip din puțin lut, pe care viața ți l-a împrumutat. Acolo socotește rădăcina neamului tău, puterea, stăpânirea, cinstea și bogăția ta și celelalte bunătăți vremelnice, câtă vreme țin și ce fel de sfârșit au. Precum ești tu acuma, era și acela într'o vreme. Precum este el, ai să te faci și tu în curând, și dacă te vei cerceta cu deamănuntul pre tine însuți, vei afla materie și pricină să te smerești, că altceva nu este omul după trup, de cât un vas plin de stricăciune, precum s'a zis, iar după duh (fără dumnezeescul dar) un vrăjmaș al dreptății, moștenitor al Iadului și prieten al deșertăciunii, defăimător al Domnului și o zidire osârdnică spre păcat și la bine fără sporire.

Deci, ce ești altceva, omule, de cât un dobitoc din toate părțile ticălos? In voile tale orb, în căile tale fără grije, în fapte și cuvinte deșert și întinat în poftele tale; și în scurt, în toate cele de nimic ale tale foarte mic, numai în mincinoasa ta slavă te socotești foarte mare. Mare și înțelept lucru este să se cunoască cineva pe sine! Fă tot ce e cu putință să te înțelegi cine ești, dacă voești să scapi de multe scăderi. Nu defăima pre alții, ca să nu te mândrești, ci aibi răbdare când te ocărăsc alții, cunoscând că ești păcătos și vrednic de toată defăimarea. De multe ori întreba Domnul pe bolnavii pe cari îi tămăduia, ce voiau, nu că nu cunoștea cugetul lor, ci ca să cunoască ei nevoia și reaua lor nenorocire și să o mărturisească prin grai. Nu se vede însă în Sfânta Evanghelie să fie tămăduit vre un nebun. Pricina este, că cel lipsit de minte nu se cunoaște pe sine, ci socotește că are

minte; și așa se face nevrednic de tămăduirea sa, pe care Domnul nu o dă acelora care nu cunosc ticăloșia și neputința lor. Proorocul David rugându-se ca Domnul să-l miluiască, și căutând mijloc să-l îmblânzească și să-i ierte greșala, cânta: *„Fără-de-legea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea"*. și celelalte.

In mare primejdie este bolnavul care nu-și cunoaște boala sa. Cei lipsiți de minte pătimesc grea boală și nu o înțeleg nici se amărăsc, ci râd și se bucură și pe acești trebue cineva să-i plângă mai mult. Cine nu se cunoaște pe sine, este mai nevrednic de cât cele necuvântătoare. Răul nostru, fraților, nu este din afară, ci dinlăuntru. Deci, pentru aceasta cu greu primim tămăduirea, necunoscând boala noastră, fiindcă ranele care nu se văd și păcatele care nu se cunosc, rău și greu se îndreptează. In această îndeletnicire, ești dator să pui toată sârguința, că aceasta îți este de trebuință mai mult de cât dacă ai ști toate cărțile filosofilor.

Cunoaște dar, cine ești, de unde ai venit, unde te afli și unde te duci. Adică: ce erai mai înainte de nașterea ta, ce ești de la naștere și până la moarte, și ce te faci după moarte. Mai înainte de nașterea ta, erai o materie necurată, te-ai zămislit în trup stricăcios și aprindere a curviei, și ceea ce e mai rău, ca lucrare a păcatului. Ai ieșit din pântecele de maică, cu lacrămi, și alergi spre mormânt. Zici că ești bogat, și tu ești sărac și lipsit, și nu o socotești. Adu-ți aminte de cuvântul Sf. Apostol Pavel, care zice: *„Ce ai, care să nu fie luat de la altul? Și dacă ai luat, ce te mândrești?"* Dacă ești zidire cuvântătoare după chipul lui Dumnezeu și asemănare și părtaș fericirii, cunoaște dar facerea de bine a Stăpânului care te-a isbăvit de păcat prin prea curata Sa patimă, și ți-a dat multe

bunătăți, și smerește-te până la pământ precum au făcut toți Sfinții, cunoscând că toate cele ce aveau, erau daruri de la Dumnezeu, și ca să nu fie nemulțumitori către Făcătorul lor de bine, au petrecut viață aspră și rea pătimire. Așa trebue să faci și tu: să urăști cu totul lumea, și să dorești pe Mântuitorul, făcătorul tău de bine care a primit pentru dragostea ta moarte.

Dacă Acela fără de păcat fiind, a pătimit atâta, cât ești dator să pătimești, tu, întinatul păcătos? Acestea cugetând, nu te înălța mai presus, ci smerește-te, fiindcă ești din cea mai proastă stihie a lumii. Stelele și planetele le-a făcut Dumnezeu din foc, pasările din aer, peștii din apă și pe oameni și pe dobitoace din pământ. De vei voi să te asemeni cu peștii și cu alte asemenea care s'au zidit în apă, te găsești mai smerit. Cu pasările și cu alte lucruri din aer, cu stelele și cu alte trupuri din foc de te vei asemăna, iarăși, te cunoști cu totul mai nevrednic, în cât nu poți să te asemeni trupurilor cerești, nici să te mândrești cum că ai întrece pe cele pământești. Te asemeni, în adevăr, numai dobitoacelor, fiindcă, după trup, o stare și o moarte au oamenii și dobitoacele, și se fac pământ din care s'au născut. Înțelege încă chinurile și strâmtorările, câte lacrimi verși până să crești, cu câte temeri, dureri, sbuciumări și alte multe amărăciuni petreci într'această surghiunie a ta! Fii chiar cel mai nobil dintre cei născuți în lume, însă trebue să te cunoști însuți, de unde ai începutul și sfârșitul tău. Și dacă frumusețea trupului tău, bunul neam al familiei și norocirea bogăției, ți-au luat această cunoștință și nu cunoști ființa ta, ascultă ce zice Augustin: *„Vai, mie, ticălosul! Ce alt sunt de cât un vas plin de baligă, stricăciune și putoare, un vierme cu*

totul nevrednic, sărac, gol, în multe nevoi și trebuințe supus. Nu știu de unde este venirea mea în această lume, nici când și cum va fi plecarea mea. Trec ca umbra zilele mele, viața mea se împuținează neîncetat. Sunt pământ nenorocit și fiu al urgiei, vas făcut spre ocară și defăimare. M'am născut în întinăciune de păcat, și am a muri cu multă durere și pedeapsă".

Ce ești altceva, omule, de cât o puturoasă zidire, plină de toată necurăția? Dacă vei cerceta cu luare-aminte materia care iese din gură, din nas, din ochi, din urechi și din celelalte mădulări ale trupului, n'ai vedea altceva mai scârbos! O, fire a noastră smerită, pământească, nevrednică, neputincioasă și stricăcioasă! Dacă vei socoti copacii și plantele pământului, acestea fac frunze, flori și roade frumoase la vedere și la gust foarte dulci; și ticălosul om, naște scârbe și împuțite urâciuni. După pomi sunt și roadele, — căci cu neputință este să facă roade bune pomul cel rău. Dacă ești așa, omule, pentru ce te mândrești? O, lutule, pentru ce te îngâmfi și te înalți? O, cenușe, în ce te mândrești, dacă zămislirea ta este păcat, nașterea și viața ta ticăloșie, iar moartea de neînlăturat? Pentru ce îngrijești trupul tău cu bucate și cu îmbrăcăminte de mult preț când se face mâncare viermilor; iar sfletul care va sta înaintea Impăratului Ceresc, nu-l împodobești, nepriceputule? Nu este mare neorânduială să cinstești mai mult pe slugă, iar pe stăpân să-l necinstești? Cunoaște că trupul tău este un vrăjmaș casnic și de moarte al sufletului; și când îi dai hrană și băutură, întărești pe protivnicul tău. Când îl îmbraci și îl împodobești cu haine de mult preț, desbraci sufletul tău de podoabele cerești, pe care le dobândesc câți petrec aici în sărăcie de bună voie. Are atâtea necazuri, osteneli și suferințe, viața

aceasta, în cât n'ar trebui să socotim moartea ca întristare, ci mai ales liberare și isbăvire. Viața înconjurată de atâtea primejdii și curse, ar fi trebuit să fie numită mai bine moarte, de cât viață. Nu e nici un dobitoc care să aibă atâtea trebuințe ca omul. Toate dobitoacele se nasc cu lesnire. Indată ce se nasc, se ridică în picioare și n'au nevoie de nici un ajutor, ci se hrănesc singure cu lapte și umblă cum voesc; și omul are nevoe de atâtea ajutoare care stau împrejur la nașterea lui, iar apoi îl înfașe și îl leagănă un an întreg. Și după ce se mărește, este atâta de sărac și gol, încât împrumută de la celelalte dobitoace, îmbrăcămintea și încălțămintea. Dar nu numai la îmbrăcăminte, ci și în hrana vieții este mai neîndemânatic de cât fiarele sălbatice și pasările, căci acestea găsesc cele de trebuință, fără osteneală și fără a le cere de la altcineva. Omul însă este nevoit (după adamicescul blestem) să scoată pâinea sa cu multă osteneală și sudoare a feții sale. Unele din vietăți au aripi și sbor, altele au dinți mari și unghii ca să rănească pe vrăjmași și să afle întru nevoi ajutor, altele au picioare ușoare și grabnice, ca să alerge iute și să scape de primejdie. De toate acestea este lipsit omul, că nu are nimic de la sine, ci tot ceeace se pare că are, este luat de la alte zidiri mai mici; și aceasta este o taină și iconomie a Prea Înțeleptului Dumnezeu, ca omul să se smerească și să lepede tot felul de slavă deșartă și mândrie. Socotește dar, ticăloșia ta, omule, și gândește-te la necazul și plângerea cu care ai intrat în viață, și cu câte osteneli petreci într'ânsa, și cu câtă durere ieși iar din ea. Mare este nepriceperea ta, a dori o așa de întunecoasă temniță, ce are multe necazuri și chinuri cari sunt începuturi și arvună la trupeștile pedepse ale muncii nesfârșite. Domnul a voit să fie atât de necăjită

viața noastră, ca să o urâm și să dorim pre cea fără de suferință și veșnică; că de ar fi fost aceasta fără osteneală și necazuri, atâta ne-ar fi tras spre dragostea ei, în cât am fi uitat desăvârșit viața cea adevărată pentru care suntem zidiți. Necazurile și nenorocirile ce pătimești, te povățuesc să dorești viața cerească, cu totul veselitoare și nemărginită. Atâta te necăjește și te rănește viața aceasta vremelnică, încât îți strigă și zice, să nu o dorești.

Se vede în *„Oglinda Pildelor"*, că un împărat a întrebat pe un filosof să-i spue ce este omul. Iar el a răspuns că omul este un călător de o zi, că pomenirea lui degrab trece și ca fulgerul piere. Aleargă cu grăbire spre moarte, dormind, priveghind, mâncând și bând și orice altă lucrare întrebuințând. Pentru aceasta trebue să gătești cele de îngropare în fiecare zi, fiindcă nu știi ceasul sfârșitului tău. Incă se află omul în fiecare zi în luptă cu lumea, cu trupul și cu diavolul, care îl luptă neîncetat și-i întinde curse și lațuri, în cât se primejduește de moarte sufletească. Pentru aceasta fiind într'armat împotriva acestor trei din urmă vrăjmași, să te păzești cu multă luare aminte, că trupul se luptă să ne înșele cu pofta cea urâcioasă a faptei, lumea cu nesățioasa iubire de argint, și diavolul cu mândria și slava cea vremelnică. Dacă trupul te supără și te îndeamnă spre păcat, adu-ți aminte că în grabă se topește și se preface în cenușe și în viermi, și dacă vei săvârși păcatul te vei osândi în munca cea veșnică. Iar de te ispitește lumea ca să dobândești lucru de prisos, cunoaște nemulțumirea ei, către cei cari îi slujesc în toată viața lor, în cele din urmă ea îi alungă goi în mormânt, fără a lua ceva din averea lor. Iar de te va arunca diavolul în mândrie și în înălțare, adu-ți aminte de smerenia cea desăvârșită a Domnului, care este ca un

scut prea puternic împrotiva acestui diavolesc păcat. Și nu uita frumoasa pildă a bine credinciosului și pururea pomenitului Împărat Teodosie, care a poruncit și a pus la țărmurile mării tronul său, și a stat cu toată mărirea înaintea tuturor boerilor, ca și când ar fi fost în palatul său. Apoi a zis acestea în auzul tuturor: *„Poruncescu-ți ție mare, cu puterea și vrednicia mea, să nu ieși din hotarele tale, nici să uzi tronul meu"*. Aceasta zicând, boerii se mirau necunoscând pricina acestei fapte streine. Iar marea după obiceiul ei, a trecut hotarul și a udat nu numai tronul, dar și pe împărat, care a zis către privitori: *„Să se învețe și să cunoască toți oamenii, că puterea împăraților pământești este deșartă și trecătoare, și nu este altul căruia se cuvine acest nume de cât numai Împăratului împăraților și Ziditorul a toată făptura, la al cărui semn și voință se pleacă cerul, pământul, marea și toate lucrurile văzute și nevăzute"*. Acestea zicând, s'a dus la palatul său și din ceasul acela, nu a mai pus pe cap diadema împărătească, ci intrând în dumnezeescul Altar, a pus-o cu evlavie în sfântul creștet al răstignitului Hristos, mărturisindu-l și propoveduindu-l Împărat și Dumnezeu a toată zidirea.

Deci să defăimăm și noi, fraților, o asemenea nenorocită și trecătoare viață, și să nu poftim lucruri schimbăcioase și deșarte, ca să ne învrednicim celor veșnice și nestricăcioase în Hristos Iisus Domnul nostru, a căruia este slava în veci, Amin.

CAPITOLUL XXXVIII

Streini și călători suntem în viața aceasta, și nu trebue să dorim desfătări trupești, fiindcă sunt ca niște vise.

„EMERNIC sunt eu pre pământ și străin ca și toți părinții mei", zice David Proorocul (Psalm 38). Și iarăși la Psalmul 119: *„Vai mie, căci nemernicia mea s'a îndelungat. Mult a nemernicit sufletul meu"*. Zice și Apostolul Pavel în a doua Epistolă către Corinteni, că toată vremea cât trăim în această lume, suntem străini și nemernici și isgoniți din Raiu. Patria noastră cea adevărată pe care o dorim și o căutăm neîncetat cu multă osârdie, pentrucă aici nu avem cetate stătătoare, după cum zice el către Ebrei, ci pe cea viitoare căutăm. Așa dar, dacă suntem surghiuniți din Patria noastră cea veșnică, și aici numai vremelnici ne aflăm, și mâine se sfârșește surghiunia noastră și ne ducem, ce nevoe este să avem griji și sbuciumări în lumea aceasta? Călător drumeț, nemernic și surghiunit ești, omule, și știi că cel pribeag și trecător are multe necazuri și supărări printre străini: foame, sete, goliciune și alte felurite suferințe, în care și noi ca niște nemernici ai acestei lumi, suntem ținuți și supuși. Streinul care se află departe de rudenii, și de prieteni și de patria sa, dorește în fiecare zi a se întoarce mai de grabă spre ea. Așa și noi cei surghiuniți, nu trebue să avem altceva în mintea și în cugetul nostru, de cât să dorim cum să ne întoarcem în Patria noastră cea cerească.

Deci, fiindcă ești călător, pentru ce zidești turnuri, o, omule, și cheltuești zadarnic atâția bani, să zidești case și palate mari în pustietatea acestei lumi, în loc să umbli a ajunge la acel pământ roditor și țară desfătată, cu palate prea frumoase ale acelui dorit pământ al făgăduinței? Spune-mi, călătorule, când umbli pe drum și găsești o colibă sau peșteră, și intri într'însa să te odihnești puțin, până va trece arșița soarelui sau ploaia, te îngrijești pentru acea puțină vreme cât stai în colibă, să o mărești, sau să o dregi? Nu, ci rabzi toate lipsurile ei, nădăjduind că peste puțin să te duci să te odihnești în casa ta. Tot așa ești și tu, trecător și călător în această lume, în cât nu faci aici nici un ceas. Astăzi ai venit și mâine te duci la Patria ta. Pentru ce dar, ai atâtea sbuciumări și necazuri și griji, să zidești case mari și palate încăpătoare, să dobândești cinste și slavă, argint și aur și altă, deșertăciune lumească, care toate acestea împreună cu tine trec, și într'un minut pier?

Socotește dar, și îngrijește-te de adevărata ta Patrie cerească, și acolo zidește de acum locuința ta, ca să te întâmpine Sfinții și să intri într'însa cu multă veselie. Pentru un ceas, cât stai în colibă, nu poți pătimi vre un rău, și cauți ca să o mărești? Dacă te-ai afla multă vreme în această lume, nu te-ași fi osândit că aduni bogății, că zidești, și cauți slavă și cinste lumească, dar fiindcă viața aceasta vremelnică este atâta de scurtă și moartea neștiută, pentrucă nu știi dacă nu mori mâine, pentru aceea îți trebue osândă și mustrare, dacă dorești aceste mincinoase deșertăciuni ca și cum ar fi veșnice. O, nebunie și deșertăciune! Mulți au zidit case, și au ridicat turnuri, și nu au locuit într'însele un an, sau o lună, sau o săptămână, și alții iarăși le-au început. Dar n'au ajuns să le isprăvească, și acuma se bucură alții de dânsele, iar

ei se află în strâmtorare nemângâiată; și nu au de la cineva vr'un ajutor, că nu au avut minte când a fost în stăpânirea lor vremea darurilor și a cununilor, ca să îngrijească de aici de palate nestricăcioase și veșnice, ci au zidit pe cele vremelnice și sunt lipsiți de cele veșnice. Să nu ți se pără, iubitule, acestea basme, ci crezându-le din toată inima ta, și știind că prea grabnic alergi spre moarte, nu te lenevi de mântuirea ta. Precum soldatul de gardă rabdă o noapte întreagă strâmtorarea în gheretă, și nu-și pune în mintea sa suferința, nădăjduind că a doua zi se va duce la cazarmă să se odihnească după cum voește, așa și tu, rabdă ostenelile și strâmtorările acestei vieți, socotind scurtimea lor, că durează puțină vreme, și curând vei ajunge în Patria ta cerească. Numai aceasta te face să te bucuri, și întipărește-o în mintea ta, ca să o amintești totdeauna, adică, să te gândești la veșnicia vieții viitoare, că nu are sfârșit nici odată; căci de o vei asemăna cu aceasta vremelnică, vei afla, chiar de ai trăi și o mie de ani, că nu este nici un ceas, pe lângă cea veșnică și fără de sfârșit.

Aceasta a făcut pe Apostolul, să se bucure în necazurile nemerniciei sale, aducându-și aminte că este nemernic și umblă să ajungă la Patria sa cerească, precum scrie către Corinteni, zicând: *„Intru toate necăjiți, iar nu strâmtorați; lipsiți fiind, dară nu desnădăjduindu-ne, goniți fiind, dar nu părăsiți, supărați fiind, dar nu prăpădiți“* și celelalte. Adică avem necazuri și goniri, dar nu ne părăsește Domnul; ne ostenim, dar nu slăbim, nici pierim, căci suferința noastră este vremelnică, iar folosul veșnic. Deci, dacă ești călător, nu te întrista, nici te lenevi pentru că ai supărare pe cale, sau că nu te cunosc oamenii, pentru că mâine ajungi la Patria ta. Pentru strămoșii noștri, zice Pavel, că trăiau ca niște streini și nemernici în

munți și în peșteri, în colibe și în crăpăturile pământului, nici aveau vreodată odihnă, ci totdeauna erau strâmtorați și necăjiți. Fă și tu asemenea, dacă voești să găsești acolo desfătare și veselie. Nu pofti să ai aici în puțină vreme, împlinirea voilor tale cele rele, și acolo să plângi totdeauna.

Dacă ar fi un osândit, căruia i se cuvine moarte pentru faptele sale, și judecătorul i-ar zice să aleagă dintr'acestea, două: sau să umble trei zile prin târg flămând și gol cu o bucată de haină veche, să-și plângă păcatele sale, să roage pe toți oamenii să-l ierte, și după trei zile să nu-i mai dea altă pedeapsă, ci să fie slobod în toată vieața sa, să se veselească. Sau din protivă: să aibă voie trei zile, să mănânce și să bea, să se bucure și să facă toate dorințele, iar după aceste trei zile să-l pue într'o temniță întunecoasă pentru toată vieața lui. Ce pedeapsă ar alege dintr'aceste două? Nimeni nu se îndoește, că ar alege pe cea dintâiu, afară de ar fi eșit din minte, ca să aleagă pe cea de a doua. Hristos este Judecătorul, și noi suntem toți vinovații cei osândiți, și lasă într'a noastră alegere, care din aceste două voim să facem? Sau să plângem păcatele noastre într'aceste puține zile ale prea scurtei noastre vieți, în multă sărăcie, foame și rea petrecere a trupului, iar în veacul viitor să dobândim cereasca veselie, sau aici făcând voile noastre, să ne îndulcim trupul într'această vremelnică viață, care nu este nici trei zile față de cea viitoare, și acolo să ne muncim veșnic cu toate simțirile noastre? O, cum ne orbește diavolul și nu cunoaștem folosul nostru, de cinstim noi nepricepuții această viață trecătoare și vremelnică mai mult de cât pre cea netrecătoare și veșnică!

Apostolul Petru zice: *„Rogu-vă pe voi, fraților, ca pe niște nemernici și străini ce sunteți, să vă în-*

frânați de poftele trupești cari se războesc împotriva sufletului". Fă dar astfel ca să trăiești ca un străin, că străinii și nemernicii petrec viață mâhnicioasă. Nu au prieteni sau iubiți, ci sunt totdeauna ocărâți. Așa și tu, nu te îngriji să faci cu cineva prieteșug, nu te îngriji de lucruri de prisos spre desfătarea trupului, că multă pagubă aduc sufletului; nici să-i dai multă odihnă, fiindcă mâine te duci, și toată slava ta și bogăția, o lași aici, și pleci gol și lipsit de toate aceste averi stricăcioase și te faci vinovat muncii fără sfârșit. Și dacă nu crezi, spune-mi unde este acum slava acelor bogați și puternici împărați, cari au stăpânit atatea țări și cetăți prea vestite? Unde este Iraclie, Ahil, Hector și alți mulți nebiruți comandanți de oști, care omorau fiecare dintr înșii câte o mie și mai bine pe fiecare zi? Unde este Impăratul Alexandru care a cuprins atâta lume? Unde sunt cezarii și alți împărați foarte bogați? Au trecut toți și au pierit ca niște streini și călători! Fără îndoială că nici unul din aceștia nu a rămas, ci în grab au trecut anii lor, și nu au stătut nici un ceas în lumea aceasta, față de cea viitoare și veșnică. Cine cunoaște nimicnicia acestor bunătăți vremelnice, că sunt de nimic și nevrednice și mai amăgitoare de cât visele, nu le vor pune de fel în inima lor, după cum le aseamănă Proorocul Impărat zicând: *„Ca visul celui ce se deșteaptă, Doamne, în cetatea Ta, chipul lor de nimica îl vei face"*. Ca visul acelora ce se deșteaptă din somn adică, așa vei risipi întru nimica chipul lor. Aceasta vorbește către Dumnezeu, Proorocul, pentru iubitorii de lume si cei trupești. Visează, cel ce doarme, lucruri deșarte și mincinoase, și deșteptându-se, vede, că acea nălucire s'a întors întru nimic, și în urmă îi arată că acel vis era minciună. Așa și moartea ta, dovedește eă această cinste și dregătorie, nu sunt alt-

ceva decât chipuri deşarte şi mincinoase, alcătuite fără viaţă şi adevăr. Adormeau oamenii şi visau că aveau bogăţie şi vistierie nenumărată; şi când se deşteptau găseau mâinile lor pline de vânt. Cel ce visează, nu ştie atunci că acea vedere este mincinoasă, ci o socoteşte cu neîndoială adevărată, cât are ochii închişi; iar când se deşteaptă, cunoaşte într'adevăr că este înşelat. Aşa şi iubitorii de lume, socotesc că aceste bunătăţi deşarte şi vremelnice sunt adevărate şi nemărginite, şi acestea sunt mai slabe şi mai neputincioase decât umbra care nu ţine decât numai cât avem ochii închişi şi ne aflăm în păcat. Când însă ne deşteptăm cu mintea şi murim patimilor, atunci vom cunoaşte adevărul lucrurilor.

Un sărac visează că este acoperit de bogăţie şi de cinste până în creştet; şi deşteptându-se se află sărac şi defăimat. Altul iarăşi, flămând, visează că se află la masă prea îndestulată şi se satură, şi sculându-se dimineaţa este cu totul flămând. Atâta deosebire au cereştile bunătăţi de cele pământeşti, precum cele adevărate faţă de vise. Că precum este vis când vede cineva dormind că a găsit munţi de aur, sau altceva asemenea, aşa sunt vise şi aceste vremelnice, mincinoase şi deşarte lucruri, când le asemeni cu cele adevărate şi nestricăcioase bunătăţi ale veşnicei fericiri. Lumea este amăgitoare şi înşală pe prietenii ei, ca să creadă că sunt scumpe şi de mult preţ acele lucruri cari stăpânesc viaţa aceasta, dar se amăgesc, căci toate sunt ca norul, ca fumul şi ca vântul. De multe ori se vede un nor în aer, în care se văd ca nişte cetăţi, corăbii şi alte asemenea, apoi într'un minut vântul le risipeşte şi pier. Aşa sunt şi aceste lucruri trecătoare şi deşarte ale lumei, care îţi spun în mintea ta că eşti mare şi vrednic, şi-ţi făgăduesc cinste şi bogăţie nespusă. Dar toate sunt turnuri şi cetăţi care nu sunt.

Şi cine se bucură de aceste vise, este asemenea aceluia care voeşte (după cum zice Eclesiastul) să prindă umbra în mâinile sale, sau să ajungă vântul, alergând.

Bogăţia cea pământească nu este bogăţie adevărată, ci zugrăviri şi basme, care de şi se văd în viaţa aceasta mare şi frumoasă, însă nu este pentru totdeauna, nici de mulţi ani, ci umbră şi fum şi vis. Spune-mi, iubitorule de lume, dacă ai fi deşteptat pe cineva, care să fi văzut în vis, că a găsit comoară mare, şi cu părere de rău să se mânie asupra ta, zicând că i-ai luat bogăţia lui, sau să se bucure în visul său şi să-şi închipue că este bogat, nu ai fi zis că este lipsit de minte şi nebun? Astfel este (zice înţelepciunea) cine socoteşte adevărate aceste lucruri vremelnice şi deşarte, căci nu este altceva viaţa aceasta de cât umbră şi vis. Ei socotesc că sunt bine norociţi, şi nu sunt. Socotesc că au multe lucruri şi nu au mai nimic. Cred că vor trăi multă vreme şi ei nu vor ajunge nici până mâine, dorm fără grijă, neştiind că astăzi îi va chema să dea înfricoşatului Judecător, răspuns pentru faptele lor. Mulţi adorm în trupeştile lor plăceri, ca Samson pe pieptul Dalilei, când l-au prins Filistenii, şi scoţându-i ochii, l-au pus să învârtească la moara de cai. Olofern dormea când Iudita i-a tăiat capul. Aşa mor şi sunt îngropaţi câţi sunt încurcaţi în desfătări şi adormiţi în păcate. Câţi dorm nu au simţire, ci zac ca nişte morţi. Aşa şi oamenii iubitori de trup cari dorm în păcat şi nici văd, nici simt pe Dumnezeu, nici gustă Hrana cerească, cari sunt dumnezeeştile cuvinte. Nu văd nici nu cunosc nimicnicia lucrurilor pe care le poftesc, şi la bine sunt nesimţitori, după Proorocul: *„Ochi au şi nu vor vedea“*. Şi precum este un bolnav care visează lucruri mari şi vitejeşti, şi acestea toate sunt minciuni. Aşa

sunt și aceia cari se socotesc mari și puternici, pe când ei sunt slabi și ticăloși. Unul care doarme nu se teme de cele ce sunt vrednice de temut, ci de cele deșarte și de cele ce nu sunt. Dacă este cineva aproape de el, când doarme, și ar voi să-l ucigă cu sabia, nu se teme de dânsul; iar dacă se vede în somnul său că se află într'o mare prăpastie și primejdie, se înfricoșează și tremură ca trestia. Așa și cei trupești și iubitori de lume se tem de necazurile acestei vieți, cari nu sunt altceva, de cât umbre și năluciri; iar la cumplitele pedepse ale muncii nesfârșite, nici de cum nu se gândesc că au să-i muncească totdeauna. O, a ta nebunie și nesimțire, păcătosule! Cum nu cunoști folosul tău, și alegi mai bine ca să-ți faci voile tale trupești numai un ceas în această nemernicie a ta, și acolo în cealaltă lume să ai suferințe și chinuri veșnice? Urăște, nepriceputule, trupeștile plăceri, nu alege mai mult calea locuinței tale, ci cunoaște că ești străin și nemernic pe acest pământ. Mergi repede ca să ajungi la fericirea cea adevărată, căci Domnul nu a gonit pe om din Raiu ca să fie în lume ca într'un alt raiu, sau să aibă bucurie și plăceri, ci să plângă păcatele sale, și să se ostenească, și să se sbuciume ca un călător, până când va ajunge la patria sa. Pentru aceea nu trebue să te îngrijești în lumea aceasta de lucruri netrebnice, ci numai de câte sunt folositoare sufletului tău.

Precum călătorii și negutătorii cari se duc să facă negoț în țară depărtată, când se întorc în patria lor nu cumpără lucruri grele și cu anevoie de purtat, că nu pot să le poarte drum lung, fiindcă le pricinuesc supărare. Ca să nu fie prădați de tâlhari, ei aleg lucruri mici și trebuincioase, adică: pietre scumpe și mărgăritar, cari prind puțin loc și prețuesc mult. Așa fă și tu, ascultătorule, că strein ești aici,

iar mâine te vei duce la Patria ta, și nici un lucru din câte stăpânești nu este cu putință să iei și să duci împreună cu tine, nici case, nici țarini, nici argint, sau aur, sau alte asemenea, fiindcă sunt lucruri grele și călătoria lungă, drumul mult și primejdiile nenumărate, și le lași pe toate aici. Numai dacă ai pietre scumpe și mărgăritare de mult preț, adică: dragoste către aproapele, milostenie, smerenie și alte fapte bune, pe acestea poți să le iei împreună cu tine, căci nimenea nu poate să te lipsească de ele. Pentru ce dar, nepriceputule, cumperi lucruri cari rămân pe drumuri și se pierd? Pentru ce te încarci aici cu bogăție vremelnică, și acolo, unde ai să stai veșnic, să fii sărac și lipsit? Deschide, nesocotitule, ochii tăi, și cunoaște folosul tău! Trezește-te din somnul păcatului. Sfărămă lanțurile vicleanului și fugi din înșelăciunea în care te-a cufundat. Vinde toate averile ce le ai în această surghiunie a ta, și cumpără mărgăritarul cel de mult preț, și ține bunătățile cele vrednice, ca să te întorci la Patria ta bogată, să te bucuri în cinste și slavă, și să te închini Prea Sfintei Treimi și nedespărțitei Unimi, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, în veci. Amin.

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL 1

Despre datoria ce trebuie să avem către Dumnezeu, Binefăcătorul nostru.

FOARTE înţelepţeşte şi cu multă pricepere, Proorocul David, a împărţit în două desăvârşirea dreptăţii, zicând: *„Depărtează-te de la rău şi fă bine"*. Fiindcă am scris deajuns despre o parte, de cuviinţă, este să scrim ceva şi despre a doua.

In această parte a dreptăţii este de trebuinţă să dăm fiecăruia pe al său, adică Ziditorului şi Mântuitorului nostru, aproapelui şi nouă înşine. Că săvârşirea acestui lucru se cunoaşte, când omul are bună rânduială şi dreaptă socoteală către aceste trei feţe. Când se face aceasta, nu lipseşte nici o faptă bună, ci este în toate drept. Şi ca să înţelegi mai bine pricina, îţi scrim trei întocmiri şi asemănări, ca să cunoşti ce trebuie să faci ca să-ţi afli mântuirea. Cu aceste trei păzeşti dreptatea desăvârşit, adică: să ai către Dumnezeu inimă de fiu, către aproapele inimă de mamă, şi către sineti inimă de judecător. Acestea sunt cele trei părţi în care se cuprinde toată dreptatea şi mântuirea noastră. Mai întâiu să vorbim despre

Dumnezeu, care este partea cea mai de nevoe şi mai înaltă a dreptăţii. La aceasta ne trebueşte trei teologiceşti virtuţi: *credinţă, nădejde* şi *dragoste*. Cu datoriile cari cuprind aceste virtuţi, omul mulţumeşte şi împlineşte dragostea cea către Dumnezeu, având către Dânsul socotinţă şi inimă supusă pe care le are un bun şi virtuos fiu către tatăl său. Că una din cele dintâiu lucrări ale Sfântului Duh, este să ne dea această inimă către Dumnezeu. Socoteşte dar cu luare aminte, şi cearcă ce fel de inimă are un înţelept fiu către tatăl său, câtă dragoste îi păstrează, câtă frică şi evlavie are, câtă ascultare îi face, câtă credinţă îi arată, câtă râvnă spre părinteasca cinste, cum îi slujeşte fără de plată, cu câtă încredere aleargă fără sfială către dânsul la trebuinţele sale şi cu câtă smerenie rabdă ocările şi pedepsele! Aşa dar, ai şi tu asemenea inimă către Dumnezeu, dacă voeşti să plineşti fără lipsă, această parte a dreptăţii.

La aceasta îţi trebuesc opt fapte bune: întâiu dragostea, a doua frica şi evlavia; a treia nesfiala; a patra râvna pentru cinstea lui Dumnezeu; a cincea curăţia cugetului şi faptele spre închinarea lui Dumnezeu; a şasea rugăciunea, la care să alergi în toate nevoile tale; a şaptea mulţumirea pentru facerile Lui de bine, iar cea din urmă ascultarea, spre a te uni cu sfânta şi mântuitoarea Sa voie. După această rânduială, deci, cel dintâiu şi mai de seamă lucru ce suntem datori să facem, este să iubim pe Domnul, după cum ne-a poruncit, cu toată inima noastră, cu tot sufletul şi cugetul şi cu toate puterile, astfel în cât cu totul să iubim şi să cinstim pe Stăpânul acesta. Omul trebue să aibă mintea şi cugetul pururea în meditaţie; voinţa ca să-l iubească, iar pofta şi celelalte dorinţe să fie cuprinse în toate câte îi aduc cinste şi dă putere tuturor mădulărilor şi simţirilor, să lucreze

tot ceea ce porunceşte această dragoste, către care ne chiamă şi ne atrage toate dreptăţile şi pricinile dragostei, care se află în toate zidirile, că toate acestea ne duc la Dumnezeu şi la gradul cel mai înalt al desăvârşirii.

A doua, prin care suntem datori să plăcem lui Dumnezeu, este frica, nu cea de rob care este temerea de pedepse, ci frica prietenească care vine din dragoste de a nu mâhni pe un asemenea Părinte şi Domn îndurat; că o astfel de frică au copiii cei buni, cari se înfrânează de lucrurile cele necuviincioase, ca să nu mâhnească pe tatăl lor. O asemenea frică are şi femeia îmbunătăţită şi de bun neam, care se îngrijeşte şi se păzeşte cu multă luare aminte în toate lucrurile şi slujbele ei, ca să nu facă nici o neorânduială sau pagubă în casa ei, şi să nu smintească pe bărbatul ei. Această frică sfântă care este un deosebit dar al Sfântului Duh, creşte în sufletul nostru şi se hrăneşte, când ne gândim la aceste patru lucruri, adică: înălţimea dumnezeeştii Măriri, adâncimea judecăţilor Lui, dreptatea Lui şi mulţimea păcatelor noastre. Acestea trebue să le cugetăm neîncetat în inimă, că gândul acesta păzeşte în sufletul nostru această sfântă dragoste, şi goneşte tot păcatul. Mai ales, când suntem la sfânta Liturghie, trebue să stăm cu multă luare aminte şi evlavie, şi să nu vorbim, nici să întoarcem ochii aici şi încolo, precum fac unii rău crescuţi; ci să luăm aminte cu mare frică şi evlavie la acea împărătească Mărire a Dumnezeului tuturor, care se jertfeşte de preot în chip minunat şi neînţeles. Despre aceasta vom scrie mai lămurit când vom ajunge la sfânta Împărtăşire.

A treia faptă bună este nesfiala, adică: precum un fiu în toate necazurile şi nevoile care îi vin, de are pe tatăl său bogat şi mare boer, este încredinţat că

nu-i va lipsi ajutorul îngrijirii părinteşti. Aşa dar toţi trebuie să aibă astfel de inimă către Dumnezeu ştiind că are ca tată pe Acela care stăpâneşte toată lumea, şi cârmueşte împărăţia cerului şi a pământului, şi o ţine cu prea puternica Sa înţelepciune şi stăpânire. In felul acesta nu se întristează de orice lucruri protivnice ce-i vin, ci se întoarce către Dânsul cu îndrăzneală, nădăjduind la îndurarea Lui, că-l va scoate din necazuri spre folosul său, şi îl povăţuieşte la cele mai bune. Că dacă fiul are atâta îndrăzneală către tatăl şi cu dânsul doarme fără grije, cu cât mai ales trebue să nădăjdueşti tu în Acela, care este Părinte al tuturor părinţilor şi mai bogat de cât toţi bogaţii? Iar de vei zice că puţina ta slujire şi faptă bună ce ai arătat către acest Stăpân, ştiind mulţimea păcatelor tale, te face să te temi; să nu te mai gândeşti atunci la păcatele tale, ci la nemărginita îndurare a acestui ceresc Părinte, care a făgăduit ajutorul Său acelora care chiamă cu smerenie numele Lui prea sfânt, şi scapă sub acoperământul Lui. Astfel am văzut pe unii ce aveau vrăjmăşie între ei că au primit pe vrăjmaşii lor în vremea primejdiei în casele lor, şi i-au păzit şi i-au ajutat, ca şi cum ar fi fost prieteni foarte credincioşi. Şi dacă oamenii au atâta nerăutate şi bunătate, câtă socoteşti să aibă cerescul tău Părinte, care ţi-a făcut atâtea faceri de bine? Ai dar în Acela îndrăsneală şi nădejde, şi nu-ţi va lipsi ajutorul.

A patra faptă bună este râvna cea pentru slava lui Dumnezeu, adică: toată dorinţa şi grija ta să fie numai ca să se slăvească numele lui Dumnezeu, să crească spre Dânsul mulţumirea şi să se facă voia Sa precum în cer şi pre pământ. Durerea ta cea mai cumplită şi necazul cel mai mare, să fie atunci când vei vedea că aceasta nu se face. O asemenea inimă şi râvnă aveau toţi Sfinţii despre care se zice acestea:

„Râvna casei tale m'au mâncat, şi ocările celor ce te ocărăsc pre Tine, au căzut asupra mea". Şi iarăşi: *„Râvna slavei Tale Doamne m'a slăbit, şi a îmbătrânit cele ale trupului meu"*. Că aşa fel era mâhnirea ce primeau din această pricină cei ce iubeau pe Domnul, în cât le ieşiau durerea sufletului în faţă şi se făcea arătată în omul cel din afară.

A cincea este cugetul drept şi curăţia lui, adică: în toate faptele şi lucrurile noastre să nu căutăm nici un folos veşnic sau vremelnic, nici să ne gândim la cinstea şi folosul nostru, ci numai spre slava, bunăvoirea şi supunerea către Stăpânul nostru. Aceasta trebue să căutăm şi să cinstim în toate lucrurile noastre, având spre Dânsul nemăsurata râvnă, temându-ne ca nu cumva ochii noştri să privească la altceva de cât la Dumnezeu şi Mântuitorul nostru.

Sunt mulţi bogaţi în fapte bune, cari când vor fi cercetaţi la Dumnezeiasca judecată, socotesc că se vor găsi fără această dreaptă socotinţă, care este ochiul de care zice Sfânta Evanghelie, că: *„Dacă ochiul tău este curat, face tot trupul tău luminat şi dacă este rău, îl face întunecat şi netrebnic"*. Se află unii în slujbe şi vrednicii bisericeşti şi politiceşti, care văzând că cei îmbunătăţiţi se învrednicesc de mare cinste, petrec cu plăcere de Dumnezeu, spălându-şi mâinile lor de toată necurăţia, ca să nu păteze cinstea lor. Acestea le fac ca să-i aibă lumea în cinste, şi să-i iubească mai marii lor, să le dea mai mari vrednicii. Aceste fapte şi slujbe nu pornesc din dragostea sau râvna către Dumnezeu, şi nici au ca sfârşit ascultarea şi slava Lui, ci numai pentru slava şi folosul lor. Deci cel ce întrebuinţează acestea de şi se arată îmbunătăţit către cei ce-l văd, însă în ochii lui Dumnezeu faptele lui sunt cu totul fum şi umbră a dreptăţii. Că din virtuţile morale, fără dragostea Duhului

şi temerea de Dumnezeu, aveau mulţi din Elini, precum Platon, Socrate şi alţii; însă nicidecum nu s au folosit, fiindcă nu este bine primită lui Dumnezeu înţelepciunea ori bunul neam, sau înălţimea cunoştinţelor, nici virtuţile morale, nici necazurile trupului, de-ai jertfi chiar şi pe copiii tăi, de cât numai această dragoste a Duhului trimisă de sus, şi tot ce se naşte şi purcede din această rădăcină. *„Căci binele nu este bine, dacă nu se face bine"*, că lucrurile de nimic făcându-se cu înaltă şi bună socotinţă, sunt înalte şi vrednice. Şi iarăşi, lucrurile mari şi înalte, făcându-se cu socotinţă proastă sunt netrebnice, fiindcă Domnul nu priveşte atât la mărimea lucrului, cât la cugetul sufletului, care porneşte din isvorul dragostei şi al dreptăţii.

A şasea faptă bună este rugăciunea, prin care alergăm în vremea nevoii către Tatăl nostru, precum fac pruncii cei mici cari pentru ori ce mică frică aleargă la mama lor. Cu rugăciunea ne aducem aminte totdeauna de Tatăl nostru, şi ne apropiem către Dânsul. Mergi mai înainte la capitolul: „Despre rugăciune", să vezi cu câtă evlavie trebue făcută această lucrare îngerească.

A şaptea faptă bună este cunoştinţa şi mulţumirea părinteştilor faceri de bine, care este una din cele mai mari datorii către Dumnezeu, după cum am scris la capitolul despre nerecunoştinţă.

A opta şi cea din urmă faptă bună este ascultarea, în care se săvârşeşte toată dreptatea pe care nu am lăsat-o în urmă ca mai mică de cât celelalte, ci ca o pecetie şi sfârşit al tuturor faptelor bune. Trebue să ai cu totul moartă voia ta, să nu se afle întru tine de fel împrotivire la voia lui Dumnezeu. In această ascultare sunt trei trepte: *a)* Să te supui la toate poruncile şi luminările Domnului, şi să preferi a pătimi

toate muncile lumii, de cât să săvârșești păcat de moarte, și să calci dumnezeiasca poruncă. *b)* A doua treaptă este: să te unești cu voia lui Dumnezeu, să-i mulțumești și la cele bune și la cele rele care vin asupră-ți, cugetând că fără dumnezeiasca Lui voie, nu-ți vine nici un bine, sau rău, și așa să-l slăvești în cinstea și în necinstea ta, în sănătate și în boală, în viață și în moarte, plecând totdeauna capul și mulțumind, atât în necazuri cât și în foloasele ce-ți trimete, neuitându-te la pedepsirea trupului, ci la dragostea și bunătatea ce-ți păstrează; căci cu ce dragoste desmeardă părintele pe fiu, cu atâta îl pedepsește când i se cuvine. Intru această răbdare a necazurilor, pun trei trepte dascălii. Intâiu, să le rabzi cu bărbăție; al doilea să le dorești pentru dragostea lui Dumnezeu; și al treilea să te bucuri într'însele. Cea dintâiu treaptă s'a cunoscut în răbdarea lui Iov, foarte lămurit; a doua, în dorința pe care o aveau unii din Mucenici, și însetau să primească și alte munci. Iar a treia este în bucuria și veselia pe care o aveau Apostolii, că s'au învrednicit a pătimi pentru numele Domnului. Și mai ales cerescul Pavel, Vasul alegerii, care se slăvea în necazurile sale, se bucura întru necinstiri și goniri, după cum se vede în multe locuri în Epistolele lui. Aceasta este cea mai înaltă treaptă a dragostei și a săvârșirei, la care puțini ajung, și pentru aceasta nu suntem datori toți să avem a treia sau a doua treaptă, ci numai pre cea dintâiu, adică să răbdăm necazurile cu socotință mulțumitoare, căci cel ce nu are pre aceasta dintâiu, nu se mântuește. A treia treaptă și cea din urmă a ascultărei este: să te supui celor mai mari cari sunt epitropi și slugile lui Dumnezeu, la toate câte îți poruncesc, aducându-ți aminte de stăpânești le Cuvinte: *„Cel ce ascultă pre voi, pre mine mă ascultă; și cel ce se leapădă de voi, de*

mine se leapădă“. In această ascultare asemenea sunt trei trepte. Cea dintâiu, să te supui cu lucrarea cea de afară, fără să se opună voia și mintea ta. Adoua este, să te supui cu lucrul și cu voia. Cea de a treia, cu lucrul, cu voința și cu mintea, și aceasta este cea mai aleasă treaptă a ascultării, care te aduce la multă smerenie și dreaptă socoteală. Deci, dacă ai aceste opt fapte bune, ai împlinit partea cea dintâiu și mai înaltă a dreptății, și ai împlinit datoria către Făcătorul de bine și Mântuitorul tău. Dar mai înainte de a sfârși, scrim vre-o câteva învățături trebuincioase și de folos, pentru ca să cunoști care din faptele bune sunt mai alese și mai de cinste de cât celelalte, ca să nu te înșeli. Află dar, că toate faptele bune se împart în două categorii. Unele sunt în lăuntrul omului, duhovnicești și nevăzute, iar altele sunt în afară și văzute și care se cunosc. In întâia categorie punem faptele bune cele teologice și câte altele am scris mai sus (și mai ales pentru dragoste care este împărăteasa tuturor bunătăților), și alte asemenea precum este: smerenia, întreaga înțelepciune, milostenia, răbdarea, dreapta socoteală, evlavia, sărăcia cu duhul, defăimarea lumii, lepădarea voii, dragostea Crucii și alte asemenea, pe cari le numim bunătăți duhovnicești și din lăuntru, fiindcă se află mai ales în suflet. Alte fapte bune sunt cari se fac la arătare, adică: postul, privegherea, citirea, rugăciunea, cântarea de psalmi și alte asemenea, cari, de și se fac și acestea din suflet, însă lucrările lor sunt mai arătate de cât a acelora din lăuntru pe care nu poate cineva să le vază, precum este: nădejdea, credința, dragostea și celelalte. Toate aceste fapte bune sunt foarte folositoare de suflet și spre mântuire, dar cea dintâiu mai mult, precum a zis Domnul, Samarinencii: *„Duh este Dumnezeu, și cei ce se închină Lui, întru duh și adevăr*

trebue să se închine". Tot așa zice și Apostolul către Timoteiu: *„Păzește credința, căci faptele cele trupești întru puțin sunt folositoare; iar credința este trebuincioasă la toate, fiindcă și ei sunt făgăduite bunătățile vieții acestea și celei viitoare*". Pentru credință crește cinstirea de Dumnezeu și mila către aproapele. Prin lucrarea cea trupească, înfrânarea și toată reaua petrecere. Insă dacă lăudăm faptele bune din lăuntru, ale duhului, nu defăimăm nici de cum pe cele din afară, fiindcă prin mijlocul acestora mai mici, dobândești și păzești pe cele mai mari. Că liniștea și depărtarea te isbăvește de trei păcate, adică: de vedere, de auzire și de împreuna vorbire. Și cu tăcerea te ajuți foarte mult, și păzești evlavia și scapi de diferite păcate, care se nasc din multa vorbire. Postul iarăși slăbește trupul, înalță duhul și ne pregătește spre citire, cugetare, și rugăciune, și lăsăm vorba deșartă, și bârfirea pe care le povestim când ne săturăm, și ne sârguim la cântarea de psalmi și rugăciune și la orice altă pravilă, căci aceste fapte ne îndeamnă spre cucernicie, ne luminează mintea, și ne facem mai fierbinți spre cele duhovnicești și dumnezeești. Deci, cine dorește să se învrednicească darului postirii, este de trebuință să umble cu luare aminte și mare pază a simțirilor, și să fie înfrânat și cumpănit în hrană, în cuvinte și în mișcări; să iubească tăcerea, și liniștea, să alerge cu evlavie la pravila Bisericii, și la toate acelea care împreună lucrează într'această folositoare pricină. Din toate acestea poți să înțelegi deosebirea faptelor bune de mai sus fiindcă cele din lăuntru sunt sfârșitul pe care îl dorești; iar cele din afară, mijlocul prin care să dobândești pre cele din lăuntru. Cele dintâiu sunt mântuirea, și cele de al doilea, îndreptarea. Cele dintâiu ca duh, iară celelalte ca trup, care de și este mai micul duhului, însă este

din început parte alcătuită și îi trebuește sufletului spre slujbele lui. Cu învățătura de mai sus, fratele meu, te isbăvești de cele mai de pe urmă două mari răutăți, care s'au ivit în lume, adică: una veche a fariseilor, și alta mai nouă a luteranilor. Că fariseii ca niște iubitori de trup și mândri, nu căutau de loc dreptatea care se cuprinde în toate faptele duhovnicești, și așa au rămas numai cu umbra faptei bune, arătându-se buni numai pe din afară, iar pre din lăuntru cu totul întinați. Luteranii iarăși, auzind de această rătăcire a fariseilor, ca să fugă de un rău, au căzut în altul mai mare, adică: de a defăima cu totul faptele bune din afară. Dar adevărata învățătură fuge de amândouă relele și caută hotarul cel din mijloc al adevărului, și dând cuvenita cinste faptelor bune din lăuntru, respectă de ajuns și pre cele din afară, fiindcă amândouă aceste categorii sunt de trebuință la mântuire. Cunoaște dar, că aceste două chipuri ale dreptății, una este adevărată și alta mincinoasă. Adevărată este aceea care cuprinde lucrurile din afară, care sunt de trebuință și folositoare la săvârșirea acesteia. Iar mincinoasă este aceia care are oare care lucruri din afară, fără cele din lăuntru, care este fără dragostea lui Dumnezeu, fără frică și smerenie, fără evlavie și la celelalte fapte bune, precum era aceea a fariseilor, pentru care Domnul îi mustra, ocărându-i ca pe niște fățarnici, că zeciuiau isma și mărarul; iar lucrurile cele scumpe și mari care stăpânesc Legea nu le cruțau, adică: judecata, mila și adevărul. Și iarăși în alt loc le zice, că erau osârduitori a-și spăla picioarele și mâinele lor, dar inimile le erau pline de vicleșuguri și de răpiri, și că erau mormânturi împodobite pe dinafară, iar pe dinlăuntru pline de oase. Aceasta este dreptatea pentru care Domnul mustra adeseaori în Dumnezeeasca Scriptură zicând: *„Acest norod mă cinstește numai*

cu buzele, iar inima lor este departe de mine". In deșert mă cinstesc păzind învățături omenești, ci nu Legea pe care le-am dat-o. Și iarăși în Cap. I al lui Isaia zice: *„Ce-mi este mie din mulțimea jertfelor voastre? Plin sunt de arderi de tot. Tămâia voastră, urâciune îmi este mie. Lunile cele nouă ale voastre le urăște sufletul meu...* Adică: ce este această mulțime a jertfelor voastre? M'am săturat de arderi de tot ale dobitoacelor, și să nu aduceți mai mult jertfe deșarte. Urăsc tămâia voastră, adunările, sărbătorile și începutul lunilor voastre le urăște sufletul meu, și alte asemenea afli în Testamentul Vechiu, din care se vede ca și cum Dumnezeu revine și respinge câte a poruncit să săvârșească nestrămutat, mai ales că acestea sunt lucrări ale evlaviei și apropie de dumnezeeasca cinste și mărire a Lui cu închinăciunea și cinstirea ce i se face prin acestea. Ascultă, omule, nu osândește Dumnezeu lucrurile acestea după firea lor, ci numai pe oamenii cari fac acestea, și cari nu caută dreptatea, nici frica Lui, după cum mai înainte arată lămurit, zicând: *„Spălați-vă și vă curățiți. Scoateți vicleșugurile sufletelor voastre înaintea ochilor mei. Nu lucrați cele viclene, ci învățați să faceți cele bune și atunci voiu ierta păcatele voastre*". Și iarăși într'alt loc zice: *„Cine-mi va jertfi un bou sau alt dobitoc, aceasta o am ca și cum ar fi omorât om, sau mi-ar fi adus sânge de porci; și cine va aduce tămâie, ca și cum ar fi tămâiat un idol*".

O, Dumnezeul meu! „Pentru ce urăști aceste lucruri ce ai poruncit să se săvârșească?" Indată arată pricina, zicând: *„Acestea au ales în căile lor, să-mi placă cu ele; iar vicleșugurile lor nu le-au lăsat și în necurățiile lor s'au bucurat*". Și de nu crezi, vezi-o mai lămurit în rugăciunea mândrului și nebunului fariseu, care zicea așa: *„Mulțumescu-ți Ție, Doamne,*

că nu sunt ca oamenii ceilalți cari sunt răpitori și nedrepți, nici ca acest vameș. Postesc de două ori în săptămână și dau milostenie din câte am, a zecea parte". Vezi aici cele trei rele de care am vorbit? Ingâmfarea, *„nu sunt ca oamenii cei-lalți"*; defăimarea celorlalți, *„nici ca acest vameș"*, și mincinoasa lui încredințare că se socotea drept și mulțumea pentru aceasta Domnului. Aceasta este o primejdie atât de mare și păgubitoare, în cât este mai bine, fără îndoială, să fie cineva păcătos și om rău, și să-și mărturisească răutatea sa, de cât să fie îmbunătățit și mândru. Că păcătosul nevrednic, când își cunoaște slăbiciunea și nevrednicia sa, are prin aceasta începutul mântuirii și îndreptării lui. Iar cine nu cunoaște răul său, nici socotește că este bolnav,cum va primi tămăduire? Pentru aceasta, zice Domnul către farisei: *„Curvele și vameșii, se duc mai înainte de cât voi în Impărăția cerurilor*".

Am dovedit până aici că primejdiile cele arătate se cunosc de toți, fiindcă sunt ca insulele mării, care se văd de departe. Iar cele ascunse care sunt ca niște stânci, pe care le acoperă marea, este mai de nevoe să fie însemnate ca să le știe și să le vază fiește-care. Insă să nu socotească cineva că am defăimat faptele din afară, ca să laud pe cele din lăuntru. Pentru că nu sunt de ajuns cele din lăuntru ca să ne mântuim. fără cele din afară, precum a zis Domnul fariseilor: *„Și acestea să le faceți și pre acelea să nu le lăsați*". Adică pe cele din lăuntru.

Deci sfârșitul acestei pricini este, să întemeiem o frică mare de Dumnezeu și să ne cutremurăm, numai de numele păcatului. Și cel ce a sădit și a înrădăcinat aceasta în sufletul său, să știe că este fericit, și să zidească orice va voi pe această temelie. Iar cel ce cade lesne în păcat, să se numească orb și nebun, fie măcar și drept la arătare.

CAPITOLUL II

Despre dragostea către aproapele.

A DOUA parte a dreptății este să facem aceea ce suntem datori către aproapele, adică: să-l iubim, să-l miluim și să ne doară inima pentru dânsul, precum ne poruncește Domnul. Citește Proorocii, Evanghelia, Epistoliile Apostolilor și în scurt toată Sfânta Scriptură veche și nouă, să vezi atâtea laude a faptelor bune, să te minunezi cât este de nevoie această parte, și cât ne poruncește Domnul, și câte datorii avem ca să ne milostivim de aproapele. La Proorocul Isaia se vede această margine a săvârșirii dreptății, la dragostea către aproapele. Intâiu când Iudeii cârteau, zicând: *„Pentru ce, Doamne, când am postit și am chinuit sufletele noastre, nu te ai uitat la posturile noastre, nici ne-ai cruțat de loc"?* Și răspunde Proorocul ca dela fața lui Dumnezeu și le zice: *„Pentru că în zilele postirii ați făcut voile voastre și nu pe a mea, și strâmtorați și sugrumați pe datornicii voștri. Postiți, dar nu de lupte și judecăți, nici de a face rău aproapelui. Această postire nu-mi place. Ci rupeți zapisele minciunii și ale câștigului, lepădați învoirile cele silnice, lăsați pe cei necăjiți în libertatea lor, și ridicați jugul ce l-ați pus Când aveți o pâine, împărțiți-o cu săracul și primiți pe cei streini și lipsiți. Și când veți face așa, ajutând*

și milostivindu-vă spre cei săraci și-i veți ajuta, atunci vă voiu da toate acele bunătăți", câte zice acelaș Prooroc până la sârșitul Capitolului. Iată cât îi place Milostivului Dumnezeu să facem bine săracilor! Aceeași scrie și Proorocul Zaharia, când a întrebat Iudeii pe Domnul dacă voiește să postească atâtea zile și de-i place, să plinească Legea lui, și le-a răspuns mult Milostivul cu ce fapte se mulțumește, zicând: *„Luați aminte, să păziți dreptatea și să judecați drept pre aproapele vostru. Faceți lucruri bune și miluiți pre aproapele vostru. Nu căutați pricină să nedreptățiți pe văduve și pre sărman, pre strein și sărac. Și să nu se gândească cineva să facă rău cuiva, și așa îmi veți plăcea și veți plini legea mea"*. Incă la Isaia zice acestea: *„Aceasta este odihna mea: să hrăniți pre flămânzi, să mângâiați pre cei întristați"*. Aceasta cu adevărat este minune și de mirare Cel mult Milostiv să primească drept facere de bine și odihnă făcută luișI, mila și ajutorul dat săracilor. Dar în toate acestea mă uimesc când citesc al XVI-lea cap. al lui Iezechil Proorocul, unde numărând Domnul păcatele ticăloșilor Sodomeni pentru care au fost pierduți cu totul, a numit aceste trei păcate zicând: *„Această fără-de-lege a Sodomenilor, sorei tale. Intru mândrie, întru prisosința pâinii și întru ieftinătate s a desfătat, ea și fiicele ei. Aceasta s'a făcut ei și fiicelor sale, căci mâna săracului și a scăpătatului nu au umplut. Și au rânduit nemilostivirea la locul cel mai de pre urmă, ca cel mai rău păcat de cât toate celelalte"*. Fiindcă adevărat este că nemilostivirea e grea fără-de-lege și de toți urîtă, fiindcă nu te doare inima de fratele și cel de un suflet cu tine. Acestea și altele asemenea zic dumnezeeștii Prooroci. Iar Sfânta Evanghelie, care este Legea dragostei ce să zică? Cine poate să laude și să încununeze mai mult această

faptă bună, pe care Stăpânul Hristos a pus-o temelie în toată dreptatea Infricoșatei Judecăți ce va să fie, în lucrurile facerii de bine zicând: *„Intru cât ați făcut unuia dintre aceștia mai mici, mie ați făcut"*. Ce vrei alta mai bună de cât aceasta care a pus-o în aceste două porunci, adică dragostea către Dumnezeu și către aproapele, plinirea Legii și a Proorocilor? In aceste două porunci atârnă toată Legea și Proorocii, și iarăși în cea după urmă voroavă la *Cina de taină*, ce alt ne-a poruncit decât ca să păzim dragostea? *„Această poruncă a mea dau vouă, să vă iubiți unul pre altul, precum, și eu v'am iubit pre voi"*. Și iarăși: *„Intru aceasta vă vor cunoaște toți că sunteți ucenici ai mei, dacă vă veți iubi unul pre altul"*. Și nu numai către noi a zis acestea, ci a făcut și rugăciune îndată către Tatăl, pentru păzirea acestei Legi, și a zis: *„Rogu-tè, o Părinte, să fie întru dânșii aceeași, adică în unire precum suntem noi, ca să cunoască lumea că Tu m'ai trimis"*. Dându-ne ca prin acest cuvânt să înțelegem, că dragostea între creștini trebue să fie atât de mare și mai pre sus de fire, în cât să-i facă cerești pe oamenii cei pământești. Dar ce să zic de Apostolul Pavel cât cinstește și laudă această faptă și o prea mărește, mai mult ca pe celelalte, zicând: *„Că aceasta este calea cea mai scurtă pe care să mergem la Raiu"*. In alt loc iarăși zice că: *„Este sfârșitul poruncilor și plinirea a toată Legea"*. Ce alte laude mai mari poate cineva să zică de cât acestea, pentru dragoste? Incă și iubitul ucenic Ioan, cât ne îndeamnă la această faptă îngerească, zicând acestea: *„Cel ce zice că iubește pre Dumnezeu și urăște pre aproapele său, mincinos este. Dumnezeu este dragoste, și cel ce are dragoste este cu Dumnezeu și Dumnezeu este cu dânsul"*. Și în tot locul și ceasul avea obiceiul acest iubit și iubitor Apostol, să laude această faptă bună. Și fiind

întrebat pentru care pricină zicea despre dragoste atâtea laude, răspundea că numai aceasta ajunge spre mântuirea noastră, dacă o vom păzi cum trebue. Și iarăși cel ce nu are împărtășire cu aceasta, ori câte fapte bune de-ar avea, nimic nu se folosește. Precum s'ar putea încredința oricine de adevăr din acea jalnică și înfricoșată povestire despre Saprichie, pe care o vom descrie la sfârșitul acestui cuvânt ca să o afle câți nu o știu, și să ia aminte să nu pătimească ceva asemenea din părăsirea lui Dumnezeu. Deci, cine voește să împace cu adevărat pe Dumnezeu, să știe că nu este alt chip de cât săvârșirea dragostei, dar să nu fie goală sau seacă, ci să urmeze cu faptele. Căci dragostea nu este desăvârșită de cât cum a spus acelaș Ioan zicând: *„Fiii mei! Să nu iubim cu cuvinte numai, ci și cu faptele și adevărul; fiindcă cel ce are bunătățile lumii și vede în nevoie pe aproapele și nu-l ajută, cum este într'însul dragostea lui Dumnezeu?"*

In șase feluri săvârșești această faptă bună, adică: să iubești, să sfătuești, să ajuți, să rabzi, să ierți și să dai bună pildă prin cuvinte dumnezeești și cu fapte bune. Deci, cine are mai multe lucrări de cât acestea, are și multă dragoste; iar cel ce are mai puține, are dragoste puțină. Că unii iubesc, dar dragostea lor nu merge mai departe. Altora le place a sfătui bine, dar nu pun mâna în pungă să ajute cu milostenie. Alții iubesc a povățui și a milui, însă nu rabdă ocara și boala aproapelui, nici păzesc porunca Apostolului, care zice: *„Purtați unii altora sarcinile și așa plinîți Legea lui Hristos"*. Alții rabdă ocările cu îngăduire, dar nu iartă cu îndurare. Și chiar de nu au urâciune în inimă, însă nu arată fața veselă. Aceștia de și păzesc pe cea dintâiu, dar la cea de a doua greșesc și nu ajung la săvârșirea faptei bune. Sunt iarăși alții cari fac pe toate cele de mai sus, dar nu sfătuesc

pe aproapele cu cuvinte şi exemple bune care este cea mai aleasă parte a dragostei. Deci, după această rânduială, poate fiecare să se cerceteze pe sine, ca să ştie cât este părtaş de dragoste şi cât este lipsit de ea. Că cel ce iubeşte se află în treapta cea dintâiu. Cine sfătueşte este în cea de a doua. Cine ajută este la a treia. Cine rabdă, la a patra. Cine primeşte ocara şi iartă din inimă, la a cincea. Cine întăreşte şi sfătueşte pe aproapele cu cuvinte, pilde bune şi cu viaţa lui bună, (care este faptă a oamenilor desăvârşiţi şi apostoliceşti), să ştie că a ajuns la înălţimea acestei fapte bune. Acestea sunt faptele hotărâtoare care cuprind dragostea în care se arată cât suntem datori către aproapele. Sunt însă şi altele tăgăduitoare, prin care ne învaţă ce nu trebue să facem, adică: nu osândi pe cineva, nu lua lucrul sau muerea altuia, nici să necinsteşti pe cineva cu cuvinte de ocară, cu rea sfătuire sau pildă. Cine va păzi acestea, a săvârşit această dumnezeească poruncă. Deci, dacă voeşti să ai în mintea ta toate acestea şi să le înţelegi într'un cuvânt, sileşte-te să ai precum am zis, inimă de mamă către aproapele şi aşa plineşti porunca desăvârşit şi fără lipsă. Priveşte dar la o bună şi înţeleaptă mamă, în ce chip iubeşte pe copilul său, cum îl învaţă şi îl sfătueşte, cum îl ajută în toate cele de trebuinţa lui, şi ceasuri rabdă cu îngăduinţă neorânduelele lui, iar alteori îl pedepseşte cu dreptate. Şi de multe ori se face că nu le-a văzut şi le acopere cu înţelepciune şi cu pricepere, că prin toate aceste daruri se lucrează dragostea, ca mamă şi împărăteasă a tuturor virtuţilor. Socoteşte, cum se bucură şi se veseleşte pentru folosul lui, iar la paguba lui se întristează, ca şi cum ar fi fost tot a ei. Câtă râvnă are pentru cinstea şi binele lui! Cu câtă evlavie se roagă lui Dumnezeu pentru el! In sfârşit, cât mai multă grijă şi osârdie are

pentru el de cât pentru sineşi, şi de multe ori se lipseşte pe ea ca să fie îndurată către el.

Şi dacă vei putea să ajungi la aşa fel de dragoste către aproapele, bucurie să-ţi fie ţie că ai ajuns la piscul acestei fapte bune. Şi de mă vei întreba, cum poţi avea astfel de dragoste către un străin şi de alt neam, îţi răspund că trebue să vezi pe aproapele ca lucrul mâinilor lui Dumnezeu şi fiu al Lui, şi ca pre un mădular viu al lui Hristos, precum ne propoveduieşte de multe ori dumnezeescul Apostol: *„Că toţi suntem mădulări ale lui Hristos"*. Şi pentru aceasta, a păcătui împotriva aproapelui, este ca şi cum ai păcătui împrotiva lui Hristos; iar să faci bine aproapelui, este ca şi cum ai face lui Hristos. Aşa în cât nu trebue să socoteşti pe aproapele ca un om, ci ca pe însuşi Hristos sau ca mădular al Lui, precum este cu adevărat, nu după materia trupului, ci cu împărtăşirea Duhului Lui, şi în mărimea dăruirii; fiindcă zice Domnul, că va socoti facerea de bine cea către aproapele ca şi cum însuşi ar fi primit-o. Înţelege dar folosul acestei fapte bune şi cât ne porunceşte Domnul să o păzim cu scumpătate; că de voeşti să placi Milostivului Dumnezeu, nu este alt lucru mai plăcut Lui de cât aceasta. Incă, dacă şi cei după trup atât iubesc pe rudeniile lor şi au atâta iubire între ei numai pentru mica legătură a trupului şi a sângelui, cum nu'ţi este ţie cu putinţă, creştine, mai mult darul decât firea şi unirea duhului de cât a trupului? Dacă vei zice, că între rudeniile cele după trup se află unire şi împărtăşire, într'o rădăcină şi un sânge, care este de obşte al tuturor, citeşte unirea pe care o pune Pavel între cei credincioşi, *„Că toţi avem un Tată, pre Dumnezeu; o Mamă, Biserica; un Domn pre Hristos, o Credinţă"*, care este o lumină mai pre sus de fire, căreia toţi ne împărtăşim şi ne deosebim de toate naţiile, o nădejde

care este o moștenire a Slavei în care să fim toți un suflet și o inimă. Un Botez întru care ne-am născut toți fii prin înfiere a unuia și aceluiaș Părinte, și suntem frați. O frământătură precum este sfânta dăruire a Trupului lui Hristos, prin care unire ne facem una cu Dânsul și ne împărtășim unui Duh, care este prea Sf. Duh, și care locuește în toate sufletele credincioșilor prin credință și prin har și însuflețește și îi întărește pe toți în viața aceasta.

Și dacă mădulările trupului, de și au lucrări și chipuri deosebite, însă atât se iubesc unul pe altul, pentru că sunt însuflate de un suflet, câtă dragoste trebue să aibă unii către alții, fiindcă toți sunt însuflețiți cu acest dumnezeesc Duh care cu cât este mai nobil, cu atâta are mai mare putere să lucreze unire, unde se află.

Deci, dacă unirea trupului și a sângelui, ajunge să lucreze numai între rude atâta dragoste, cu cât mai mult unirile și împărtășirile Sfântului Duh atât de mari! Dar mai presus de toate, înțelege dragostea după Lege și milostivirea ce a arătat către noi Prea Milostivul Domn, fără trebuința Lui, sau pentru vrednicia și dreptatea noastră! De aceea suntem datori, pentru această facere de bine, să iubim pre aproapele din toată puterea noastră ca să împlinim cu credință, porunca ce ne-a lăsat-o în cea din urmă zi, când pleca din această lume, zicând: *„Poruncă nouă dau vouă, ca să vă iubiți unii pre alții, precum eu v'am iubit pre voi. Intru aceasta toți vor cunoaște că sunteți ucenici ai mei, de veți avea dragoste unii către alții"*. Adică precum eu v'am iubit fără a-mi face vre-o bunătate; și mai ales sunteți vrăjmașii mei pentru strămoșescul păcat, și m'am milostivit spre voi în dar, și m'am îmbrăcat în trup ca să vă împac cu Tatăl meu; așa voesc ca și voi să vă iubiți unul pre

altul. Și mai jos zice: *„Precum m'a iubit pre mine Tatăl, v'am iubit și Eu pre voi; și dacă veți păzi poruncile mele, veți rămânea întru dragostea mea"*, *ș. c. l.* Siliți dar, iubiților, voința voastră la această faptă bună, de suflet folositoare și mântuitoare. Că ori câte alte fapte bune ar avea cineva, fără aceasta, chiar de și-ar da trupul său spre bătăi și moarte pentru Hristos, nimic nu se folosește. Ascultați o jalnică povestire:

In 9 zile ale lunei lui Februarie, scrie Metafrast, că un preot cu numele Saprichie, avea învrăjbire cu un mirean anume Nichifor, din lucrarea urâtorului de bine diavol, și nu vrea ca să-l ierte. Pe când aveau această urâciune între dînșii, au prins închinătorii de idoli pre Saprichie și l-au chinuit ca să se lepede de Hristos și n'a voit, ci a stat cu tărie și a răbdat diferite munci.

In sfârșit, a dat stăpânitorul poruncă să-i tae capul. Aceasta aflând Nichifor și știind că dacă nu se vor împăca, nu va folosi nici de cum mucenicia, s'a dus în temniță unde era Saprichie și căzând la picioarele lui cerea iertăciune, iar el nici nu s'a întors să-l vadă. A doua zi după ce l-au scos gelații și'l duceau la locul osândei, îl ajunge Nichifor [1]) cel vrednic de acest nume, care știa câtă pagubă avea Saprichie pentru această urâciune, și căzând la pământ, se ruga să-l ierte; iar el a rămas acelaș și nu s'a plecat de loc spre împăcare, împietrit fiind cu inima de ucigătorul de oameni drac. Și nu numai atunci, ci și în ceasul cel de pe urmă, în care nu lipsea altceva de cât să-și repează gelatul sabia, și sta deasupra lui Ingerul Domnului, ținând în mână cununa ca să-l încununeze ca pre un mucenic, dacă va ierta pe vrăjmașul său. Atunci se duse iarăși la el, nevoitorul Nichifor și cu

1) Biruitor.

lacrămi se ruga să-l ierte; iar nebunul și nemilostivul cu inima nu pleca cugetul său spre iubirea de frate. Deci Saprichie cu dreptate s'a urât de Dumnezeu, și a căzut la închinarea de idoli, și în ceasul acela când s'a ridicat Nichifor dela pământ, i-a venit o frică mare și temându-se de moarte a zis gelaților: Nu mă uciдeți, căci mă leapăd de Hristos, și cinstesc pe Zeii voștri. O, paguba și orbirea lui! Cine nu va tângui o astfel de nenorocire și schimbare nebună? Să părăsească, nebunul, pe adevăratul Dumnezeu pentru că n'a voit să ierte fratelui său, și să se închine neînsufleților idoli!

Aveam și alte multe să scriu despre dragoste, dar ajung acestea și mai ales pilda de față. Și cine va auzi acestea și nu se va teme să ierte pe cel greșit, nu este un om priceput, ci mai ales animal neînțelegător; și unul ca acesta să nu aibă de fel nădejde de mântuire, că nu se învrednicește să vadă pe iubitorul de oameni Dumnezeu în veselia cea cerească, ci va vedea pe cel de un cuget al său în răutate și urâtorul de oameni diavol în gheena cea nesfârșită, de care să ne isbăvim prin rugăciunile Pururea Fecioarei Stăpânei noastre, Născătoarei de Dumnezeu și ale tuturor Sfinților. Amin.

Sfântul Munte Athos.

CAPITOLUL III

Despre ocârmuirea trupului și omorârea patimilor.

ATĂ, cu darul lui Dumnezeu ,am vorbit în scurt despre dragostea către Dumnezeu și către aproapele și acum este de cuviință să scrim câteva sfătuiri pentru omorârea patimilor și ocârmuirea trupului, care este a treia parte a dreptății, plinind datoria ce avem. Cunoaște dar că slujba și dregătoria unui judecător drept și înțelept este, de a avea bine orânduită domnia și cu osârdie îndreptată vieața lui, căreia îi trebue două lucruri: înțelepciune și bărbăție. Înțelepciune, pentru ca să cunoască ce trebue să facă, și bărbăție ca să săvârșească cu severitate ceea ce a hotărît.

Și fiindcă în scurta viață a omului sunt două părți mai însemnate, care trebuesc să fie îndreptate, adică trupul cu toate mădulările și simțirile lui, și sufletul cu dorințele și puterile, este de nevoie să scrim cum trebuesc povățuite la bine adică să săvârșească datoria lor cu sârguință.

Mai întâiu trebue să cârmuești trupul cu asprime, și nu cu răsfăț și iubire de sine, precum ai citit scris despre curvie și lăcomia pântecelui. La aceasta avem ca pildă multe cetăți vestite și împărății cari

au căzut din înalta lor vrednicie prin plăcerile și desfătările lor, și s'au pierdut cu totul, că nu este altceva să ne slăbească și să ne lenevească spre fapta bună, precum îndestularea prea mare a averei. Pentru aceast[a] trebue să petrecem cu viețuire aspră și înfrânare [la] hrană, îmbrăcăminte și la somn, și în scurt, la to[a]te cele de trebuință ale trupului.

[Să] avem încă și buna rânduială din afară, păzind [că]te zice Augustin: la umblet, la îmbrăcăminte și la toate mișcările trupului. Și să nu se facă nimic care să pricinuiască poftă celor ce văd, ci numai ceea ce se cuvine în orânduiala noastră.

Să aibă dar grijă, robul lui Dumnezeu, să petreacă în lume cu rânduială și smerenie și cu astfel de blândețe, încât să se folosească cei ce-l văd, să ia pildă din fapta lui cea bună și așa poate să păzească sufletul său neturburat.

Despre simțuri. Aceasta îndeplinită, este de trebuință paza cu luare aminte a simțirilor și în deosebi a ochilor, căci ochii sunt limanuri ale deșertăciunilor, și ferestre ale pierzării. Și trebue să avem multă luare aminte, că printr'înșii intră în suflet moartea.

La auz să avem mare pază, căci printr'aceste uși intră multe lucruri vătămătoare de suflet și turbură inima. La aceasta trebue să facem ceea ce ne sfătuește înțelepciunea, adică: să înconjurăm urechile cu mărăcini și să nu ascultăm limbile clevetitorilor, și să astupăm gura astfel în cât să rămâe cu atâta durere ,ca și cum ar fi pus limba lor pe ghimpi. Nu numai să nu auzim grăiri de rău, dar nici alte lucruri deșarte ale lumei amăgitoare care nu ne privesc de loc, nici ne dă vre-un folos, că unele ca acestea ne păgubesc la rugăciune pentru că se adună în minte și împiedică inima de la privirea dumnezeeștilor fapte.

Iar gustul trebue să-l împilezi cu aducerea aminte de fierea și oțetul, cu care au adăpat pe Stăpânul nostru pe Cruce, și cu pilda Cuvioșilor, cari atâta au strălucit în înfrânare, în cât fiecare se spăimântează auzind atâta nevoință. Urmează acestora dar, și fugi de feluritele mâncări și de gusturi cât poți, ci mai ales de băutura de vin, aducându-ți aminte de ticăloșia aceluia care fiindcă a fost prea îndestulat de toate bunătățile și se veselea aici în toate zilele, cere acum în totdeauna o picătură de apă și nu-i dau. O, nenorocită gustare, căci pentru o scurtă și de nimic plăcere, primești răsplătire munca veșnică!

Despre paza limbei. Despre limbă cunoaște lămurit, că după înțelepciune, moartea și viața, stă în buna sau reaua pază a acestui organ și dintr'aceasta mai ales vin toate bunătățile și relele la om. Această părere o are și Apostolul Iacob, zicând: Precum corăbiile mari se cârmuesc cu o cârmă prea mică, și caii cei tari și sălbatici cu un mic frâu, așa și cel care își înfrânează limba, este vrednic a cârmui și toată cealaltă petrecere a sa. Trebue dar de câte ori vorbești, să iei aminte la patru lucruri, adică: Ce? Cum? Când? și Pentru ce? Cât la cel dintâiu care este materia, adică la orice cuvânt ce vei vorbi, păzește porunca lui Pavel care zice: *„Să nu iasă cuvânt rău din gura voastră, ci bun și folositor, spre îndreptarea celor ce ascultă"*. Așa dar, precum corăbierii cei pricepuți și iscusiți, au însemnate pe harta marină toate stâncile și locurile cele primejdioase unde se poate sfărâma corabia, ca să se păzească de acestea, tot așa trebue să se păzească și robul lui Dumnezeu de toate cuvintele cele rele și urâte, ca să nu se primejduiască cu moarte sufletească. Aibi dar, ca pe niște stânci ale mării gândite, toate cuvintele urâte și necuviincioase, minciunile, lingușirile și vicleniile deșarte,

mai ales câte sunt spre lauda ta, sau spre osândirea aproapelui. Să fugi de vorbirea de rău și laudă, cari sunt două mari rele în care cei mai mulți cad. Asemenea să păzești ascunsă taina care ți-a încredințat-o fratele tău și să nu o mărturisești nici de cum, chiar de ți-ar lua și viața.

Cât despre felul și vremea vorbirii, trebue să zici cuvintele când trebue, fiindcă după Cartea Înțelepciunei cuvântul nu este înțelept, când nu-l zici la vreme. Iar în urma tuturor să prevezi sfârșitul, iar gândul să fie bun și plăcut lui Dumnezeu, că unii vorbesc cuvinte bune, ca să fie socotiți pricepuți, iară alții ca să se arate înțelepți. Cea dintâiu este fățărnicie, iar a doua deșertăciune. Și pentru aceasta se cuvine să nu fie numai cuvintele bune, ci și sfârșitul, căutând totdeauna cu cuget curat, slava dumnezeească și folosul aproapelui. Toate acestea sunt de nevoe și trebuincioase să le păzească acela care vorbește. Dar fiindcă este cu greu de a nu călca vreuna din acestea, este mai de folos să alergi la limanul tăcerii, pentrucă cel nepriceput tăcând, se socotește înțelept.

Ca un om să fie bun și virtuos, să știi că sunt două bunătăți în lume, una firească a acelora cari se nasc buni, și o au întru sineși, și alta duhovnicească din buna voință, care se face din dar, din frică, și din dragostea lui Dumnezeu și aceasta este a tuturor drepților.

Iar dacă cineva are pe cea dintâiu, adică pe cea firească, nu are atâta plată, nici dobândește slavă pentru ea. Iar cel ce va dobândi pe a doua se învrednicește fericirii cerești. Pentru aceasta este de trebuință, după cum s'a zis la începutul cărții, să desrădăcinăm năravurile rele din sufletele noastre și să sădim faptele bune în locul lor; că este cu neputință

să stăpânească duhul, dacă nu vor muri mai întâiu patimile trupului. Aceste două le avea marele Pavel și zicea: *„Cu Hristos împreună m'am răstignit și numai viez eu, ci Hristos viază întru mine"*. Zicând *„că s'a răstignit"* și nu viază, însemna moartea omului cel vechiu al morții și toate poftele lui pe care le-a biruit cu ajutorul Crucii. Și zicând *„viază întru mine Hristos"*, a arătat învierea și petrecerea omului cel nou, că nu era cu trupeștile pofte, ci cu darul și puterea lui Hristos.

Aceste două sfârșituri le-a arătat și Domnul zicând: *„Cel ce voește să urmeze mie, să se lepede de sine și să-și ridice crucea sa și să vie după mine"*. Căci prin lepădarea de sine, a arătat pe cel dintâiu, adică să se lepede cineva de voia și firea sa, dimpreună cu toate gusturile și poftele. Al doilea și cel din urmă sfârșit, l-a arătat zicând: *„Să urmeze mie"* adică să se asemene petrecerii și virtuților mele. Și zicând *„să-și ridice crucea sa"*, a arătat necazurile și chinurile ce are să pătimească cel ce voește să ajungă la înălțimea acestei virtuți, căreia nimenea nu s'a învrednicit vreodată cu trupeasca împătimire și odihnă, ci prin Cruce și necazuri, cu sărăcie, lepădare de toate trupeștile voi și desăvârșita omorîre a trupului, după cum a zis Domnul: *„Cel ce iubește sufletul său, îl va pierde pre el; și cel ce urăște sufletul său în această lume, în viața veșnică îl va păzi pre el"*.

Nu este puțin lucru să biruești firea, să faci trupul duh, și pământul cer, și Dumnezeu pe omul pământesc. Dacă te osteneșți și te nevoiești ca să faci din iarbă verde, pânză, ca să o îmbraci, pentru deosebirea ce are una de alta, cu cât mai ales este de trebuință să te osteneșți și să te chinuești la această schimbare, să se facă omul Dumnezeu! Nu te lenevi dar, ci lucrează în fiecare zi în această tainică vie și luptă-te impo-

triva trupului cu toată puterea. Că lupta, osteneala și durerea este vremelnică, iar cununa nepreţuită și plata nenumărată.

Despre sufleteștile puteri. Fiindcă am spus pentru simțirile trupești, de nevoie este să scrim și despre puterile sufletești mai ales pentru pofta simțitoare și plăcerea care cuprinde toate fireștile mișcări, ca: dragostea, urâciunea, bucuria, întristarea, pofta, mânia și altele ca acestea. Aceasta este partea cea mai însemnată împotriva căreia să luptăm cu tărie. Aici este toată puterea păcatului și cetatea cea de zid, că de aici ia săbiile și le ascute, ca să ne rănească mult mai adânc. Această parte este cea mai slabă și aproape o altă Evă, prin care șarpele cel vechiu se războește cu partea cea mai înaltă, adică cu mintea și cu voia, ca să privească la pomul cel oprit. Aici se descoperă și se arată luptele și otrava șarpelui. Aici biruințele, căderile și cununile, sau căderile celor slabi și leneși cari se biruesc pentru lenevirea și nepăsarea lor, și cununile și darurile nevoitorilor pe cari le primesc pentru osârdia lor. Aici stă toată lucrarea și îndeletnicirea faptei bune, ca să domolești și să înfrânezi aceste fiare șalbatice și neîmblânzite. Aceasta este via pe care avem a o săpa în toate zilele, și grădina pe care urmează să o curățim de ierburile rele și să sădim faptele cele bune.

Deci cea dintâi îndeletnicire, este să ții în mâinele tale un dichil *) cu care să smulgi buruenile rele, și să stai ca un vizitiu sau cârmaciu, asupra acestor patimi, ca să le înfrânezi și să le stăpânești, să meargă nu unde voesc ele, ci unde este cu dreptul. Aici se cunosc fiii lui Dumnezeu, cari nu se stăpânesc de poftele trupului și ale sângelui, ci se povățuesc de Duhul dumnezeesc și sfințitor. In aceasta au mare deosebire oamenii trupești de cei duhovnicești, că cei dintâiu ca niște dobitoace necuvântătoare se stăpânesc de poftele și plăcerile trupului; iar ceilalți ca niște fii ai lui Dumnezeu, călătoresc cu dreptate și cu nevoință. Aceasta este smirna și omorârea atâta de lăudată în Scripturi. Aceasta este moartea și mormântul la care ne chiamă adesea Apostolul. Aceasta este Crucea și lepădarea de sine pe care o propovedueşte Evanghelia. Aici este judecata și dreptatea pe care Psalmii și Proorocii o glăsuesc. Aici unde primejdia este mai mare, trebue să punem mai multă osteneală. La acestea te ajuți mult cu sfătuirile pe care le-am scris în Partea întâi. Să le citești adesea și mai ales împotriva mândriei, a iubirii de argint și iubirii de sine, adică a lăcomiei pântecelui, cari sunt pricini și rădăcini, aproape a tuturor păcatelor. Asemenea iarăși să nu voești să se facă voia ta niciodată, ci să o tai, căci mult te folosești cu tăierea voii. Și ca să te obișnuești la această faptă bună, este de trebuință să-ți tai voia ta adesea și la lucrurile cele cuviincioase, ca să te înveți și să te lepezi desăvârșit de cele necuviincioase. Așa te vei birui pe tine însuți și pe diavol, care este biruință mai mare de cât dacă ai stăpâni toată lumea. Deci ca să dobândești această omorâre, te ajuți cu supunerea și împodobirea voii, care este dreaptă socoteală, și care se face cu aceste trei fapte bune: smerenia inimii, sărăcia duhului și urâciunea sfântă către tine însuți.

Aceste sunt mari bunătăți și ajută mult împotriva patimilor. Smerenia este: să te defaimi și să nu te socotești ceva pe sineți, cunoscând cine ești, ci să desrădăcinezi din sufletul tău, toți vlăstarii și ramurile mândriei și dorința de cinste, și să cugeți că ești mai nevrednic de cât toți. Nu numai în inima ta, ci

*) Dichil, un instrument agricol făcut din două coarne ascuțite cu care se sapă viile în Sf. Munte.

și pe din afară să faci lucrările cele mai smerite, neluând în seamă cuvintele oamenilor, dacă te osândesc sau te defaimă, fiindcă trebue să dea toate aceste fapte și lucruri ale noastre, bună mireasmă de smerenie și sărăcie, și să ne supunem pentru dragostea lui Dumnezeu, nu numai celor mai mari și asemenea nouă, ci și celor mai mici decât noi. Mai cu seamă, cum zic deobște toți dascălii: Rădăcina și temelia tuturor faptelor bune este smerenia și fără de aceasta, toate celelalte nu te folosesc nici de cum și trebue să cugeți că ești mai netrebnic de cât toate zidirile cerului și ale pământului și nevrednic chiar de hrana pe care o mănânci. In scurt să te urăști pe tine însuși, ca pe o urâciune și lepădătură, și să te bucuri când te defaimă și te ocărăsc alții.

A doua faptă bună este sărăcia și defăimarea de bună voie a lucrurilor vieții, mulțumind Domnului în ceea ce te afli, chiar de ai fi și cel mai sărac. Și adevărata sărăcie este nu numai să nu ai al tău nimic, dar să urăști bogăția pentru Domnul, fiind lucru și materie a mândriei, a zavistiei, a mâniei, a iubirii de argint, și a iubirii de sine. Trebue nu numai să fii sărac, dar și să dorești sărăcia și cele ce urmează ei, adică: foame, sete, osteneală, săracă locuință prost așternut, masă, îmbrăcăminte și toate celelalte sărăcăcioase, după imitarea Stăpânului nostru. Și cine n'a ajuns la măsura aceasta, nu află în inima sa pacea dorită; iar cel ce a ajuns, este cu adevărat fericit.

Această sărăcie aduce pe om în atâta pace și odihnă a inimii, în cât Seneca a zis: *„Cine a închis ușa poftelor poate să se asemene cu Dia în fericire"*, dându-ne nouă să înțelegem, că fericirea omului este încetarea dorințelor inimii; și cine a ajuns la aceasta, a ajuns în culmea fericirii.

A treia faptă bună este urâciunea cea sfântă că-

tre sineși, pentru care a zis Domnul: *„Cel ce iubește sufletul său, pierde-l-va pre el"*. Și nu zice pentru urâciunea cea rea ce o au oamenii cei nepricepuți, ci pentru urâciunea pe care o aveau Sfinții către trupurile lor, pentrucă aceasta este pricina multor rele și piedică la fapta bună. Pentru aceasta îl pedepseau și-l munceau cu viețuire aspră, ca să-l aibă rob sufletului pentru ca să nu li se împotrivească la fapta bună. Cu această sfântă urâciune, te folosești prea mult la omorârea patimilor. Și să nu te temi de suferințe de loc, căci altfel nu te tămăduești, dacă nu vei scoate sângele cel rău și să tai mădularul cel putred. Atunci-te asemeni iscusitului și măestrului chirurg când tămăduește ranele bolnavului, și nu-i este milă să taie și să arză ce este putred, pentru ca bolnavul să dobândească cât mai curând sănătatea dorită.

CAPITOLUL IV

Despre luarea aminte și bărbăția care ne trebuește la îndeletnicirea acestei fapte bune.

ÎN toate cele zise mai sus, se află multă greutate de a se birui firea și reaua obișnuință, ca să săvârșim fapta bună. Pentru aceasta scrim aici câteva ajutorințe, ca să ușurăm greutatea ostenelei și să îndreptăm asprimea căii, fiindcă puțin folos primește cineva cunoscând numai binele, dacă nu are și puterea să-l săvârșească. Greutatea care este în această cale, nu se naște din felul păcatului, nici dintr'al faptei bune; căci păcatul este afară de fire, iar fapta bună după fire, și ar fi trebuit să fie greutate spre păcat, iar la fapta bună înlesnire; dar se naște din stricăciunea omului a cărui inimă este desfrânată prin păcat. Deci, precum la cel bolnav i-se par bucatele cele mai bune, fără de gust, care sunt dulci la cei sănătoși; și precum ochii bolnavi urăsc lumina cea strălucitoare, pre care cei sănătoși o doresc, așa și fapta bună ni se arată fără gust, și păcatul plăcut ceeace nu este adevărat, ci pentru reaua așezare a inimii care este stricată. Este dar de trebuință, să găsim vre-o doctorie ca să vindecăm boala aceasta, și să aducem inima noastră într'o stare, în cât să urască pre cel protivnic, și să dorească binele, căci fără aceasta este cu neputință să desrădăcinăm patimele și să dobândim faptele bune.

Mai întâiu dar, trebue evlavia, care este odihnă și cale cerească și însuflare a Sfântului Duh, înălțare a Darului său, o rază a credinței, a nădejdii și a dragostei, și o minunată strălucire, care se naște din cugetarea și gândirea dumnezeeștilor lucruri, și prefface în așa fel inima, că o îngreunează la rău, și sârguitoare spre fapta bună, și i se par dulci lucrurile cele dumnezeești, iar cele lumești i se par neplăcute, precum știu cei duhovnicești cari când simt mare evlavie, se află osârdnici la bine, iar la rău nepăsători și trândavi. Pentru aceasta, cel ce dorește să se folosească, să-și dea silință cât poate, ca să sporească această evlavie, căci cu cât are mai multă evlavie, cu atât mai bine i se schimbă felul inimii.

Despre această evlavie scriem lămurit mai înainte la cap. 8. Că precum câți voesc să întipărească un chip de icoană în ceară, mai înainte o moaie în mâinile lor și pre urmă o pecetluesc cum voesc, așa și cel ce voește să întipărească chipul faptei bune în inima sa, mai întâiu să o moaie cu căldura evlaviei, și pe urmă o face cum voește. Așa vedem că fac cei ce lucrează materie tare. Căci cum ar fi putut fierarul să-și facă meșteșugul său fără fierbințeala focului, cu care înroșește fierul cel mai tare și cu ciocanul îl înmoaie ca pe ceară? Aceste două dar, ne trebuesc la această prefacere a inimii, adică, ciocanul omorârei, ca să sfărâmăm și să îndreptăm năravurile firii, și fierbințeala evlaviei, ca să muiem inima și să o supunem acestui ciocan. Aceasta este cheia și ușa mântuirii noastre, adica evlavia de care am vorbit, și pe care vei afla-o dacă vei primi adesea Sfintele Taine, adică sfânta Impărtășire, cugetarea celor dumnezeești, cetirea cărților duhovnicești și orice altă bisericească pravilă, care-ți sunt de trebuință, să le citești adesea ca să se întipărească această evlavie în așa fel

în inima ta, încât să nu poţi să o mai uiţi. Şi precum firea începe a alcătui trupul dobitocului de la inimă şi dintr'însa iese viaţa şi toate mădulările, aşa şi tu să începi viaţa cea duhovnicească de la rugăciune şi citire, căci prin acest chip vine duhul dragostei şi frica lui Dumnezeu întru tine şi dă viaţă faptelor tale.

Încă este de trebuinţă să ai o neîncetată osârdie şi zilnică priveghere şi luare aminte vrednică de laudă, la toate faptele tale, la cuvinte şi la aduceri aminte, ca să se facă totul cu măsura dreptei socoteli. Precum un sol trimis către un puternic împărat, când vorbeşte înaintea întregului Senat, stă cu atâta luare aminte şi cucerire nu numai în cuvinte, ci şi în aşezarea trupului, şi în alte asemenea lucrări, aşa şi robul lui Dumnezeu sileaască-se să aibă o deapururea luare-aminte şi evlavie neadormită, ca să se păzească în toate faptele şi lucrurile lui, când vorbeşte, ori mănâncă, sau de este în casă, ori afară, să petreacă după legea lui Dumnezeu, după judecata minţii şi după cuviinţa persoanei lui, şi în scurt zicând, să aibă atâta luare aminte şi evlavie, ca şi cum ar vedea pe Dumnezeu înaintea lui.

Este adevărat că şi Sfinţii îl vedeau cu ochii minţii cum zice Proorocul David: *„Văzut-am pre Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este"*. Şi dacă ai totdeauna înaintea ta pe Domnul, o, omule, cum să îndrăzneşti să faci vre-o neorânduială sau să nu stai cu multă evlavie? Mulţimea ochilor pe care-i aveau acele dobitoace pe care le-a văzut Iezechil Proorocul, însemnau neadormita luare-aminte pe care trebue s'o avem în viaţa aceasta şi în petrecerea noastră, luptându-ne cu atâţi vrăjmaşi, ca să aflăm ajutor, să nu ne biruim. Aceasta închipuia pe cei 60 puternici cari priveau la patul lui Solomon, ţinând săbii

în mâinile lor, ca să ne dea să înţelegem acest chip de priveghere şi de luare aminte pe care se cade să o avem, umblând prin mijlocul atâtor vrăjmaşi ai noştri. Iar pricina luării aminte, este înălţimea şi neamul cel bun al acestei pricini, mai ales la aceia cari se silesc să ajungă la săvârşirea petrecerii duhovniceşti. Că a petrece în societate şi să vieţuieşti după cum voeşte Domnul, fără prihană şi greşală în viaţa aceasta, şi să păzeşti duhul neîntinat de spurcăciuni trupeşti şi fără grijă pentru Ziua Judecăţii, sunt lucruri înalte şi mai presus de fire, în cât îţi trebuesc toate cele ce am zis mai sus şi câte vom zice mai jos.

Fiindcă după cum am zis la cap. I, nu este ştiinţă mai cinstită şi meşteşug mai iscusit de cât a afla mântuirea ta. Priveşte dar la osârdia pe care o are un meşter, sau zugrav, sau poleitor, sau altcineva, care spre a face o lucrare aleasă, câtă luare aminte pune ca să nu greşească. Vezi cu câtă grijă şi frică umblă cineva, când ţine în mâinile sale un pahar plin de materie de mult preţ, ca să nu se verse nici de cum. Ia seama când trece cineva vre-un râu, şi calcă pe nişte pietre rău puse, cum se teme să nu cază în apă şi să se înece. Nevoieşte-te cât poţi să umbli şi tu asemenea cu luare-aminte şi grijă, şi mai cu seamă la începutul întoarcerii tale la pocăinţă până să te obişnueşti, fără a face nici de cum vre-un lucru sau să vorbeşti vre-un cuvânt care să nu fie plăcut lui Dumnezeu. La aceasta îţi dă un înţelept o sfătuire folositoare, zicând: *Cine doreşte să dobândească fapta bună, să-şi închipuie cum că are înaintea sa un om mare şi însemnat care îl priveşte în toate faptele sale, să facă şi să vorbească aşa cum ar fi făcut, dacă l-ar fi văzut cu ochii pe acela către care are multă evlavie.* Vezi cum şi înţelepţii acestei lumi aveau atâta sâr-

guință către fapta bună? Deci gândește-te că vezi înaintea ta, nu vre-un boer pământesc, ci pre cerescul Impărat și Stăpân al nostru, de oarece ca Dumnezeu nescris împrejur, este de față în tot locul și aude și te vede. Deci, fie dar faptele și cuvintele tale, după cum se cuvine unei asemenea măriri, cerând darul Stăpânului, ca să te păzească totdeauna, fără greșală. Această luare-aminte cu care vă sfătuim, trebue să aibă două scopuri: mai întâi să vedem pe Domnul în lăuntrul, cu ochii noștri sufletești, să stăm înaintea Lui închinându-ne, rugându-ne și lăudându-l cu mulțumire și aducându-i jertfă evlavie noastră, la jertfelnicul inimii noastre. Al doilea, să luăm seama în toate faptele, cuvintele și gândirile noastre, și să nu ne abatem nici de cum de la fapta bună, ci să vedem cu un ochiu pe Domnul, cerându-i Lui darul și ajutorul, iar cu cellalt buna rânduială și petrecerea noastră; și astfel să întrebuințăm lumina pe care El ne-a dat-o, pe de o parte spre întrebuințarea și cugetarea lucrurilor dumnezeești, luând aminte la Făcătorul de bine Dumnezeu, iar pe de altă parte, la toate câte suntem datori a face. Și dacă nu vom putea să avem această luare-aminte totdeauna, să ne silim să avem măcar cea mai multă parte a vieții noastre, că nu ne împiedică la aceasta lucrările trupului. Ci întru aceasta poate inima să stea liberă, ca să se depărteze adesea de grijile lumii și să se ascunză în rănile Domnului.

Dar fiindcă la fapta cea bună sunt două greutăți, una, de a cunoaște binele de rău, și alta ca să biruești pe una și să săvârșești pe cealaltă. La una îți trebue neadormită luare-aminte, și la a doua, putere și multă osârdie; și de va lipsi una din aceste două, rămâne lucrul nostru nesăvârșit. Pentru aceasta dar, mai sus am vorbit despre luare-aminte, și acum scrim pentru puterea și osârdia care-ți trebue, ca să biruești aceasta greutate a faptei bune. Cunoaște dar, că precum fierarul are trebuință de ciocan totdeauna în mâinile sale, pentru tăria materiei pe care o lucrează, sau a fierului, ca să-i facă supus voii sale, așa și cel ce dorește să se mântuiască, are nevoie de această putere ca de un ciocan duhovnicesc, pentru pricina greutății care se află în fapta cea bună. Fără această putere, nu se săvârșește faptă bună, că toate au osteneală și greutate. Postul, rugăciunea, privegherea, ascultarea și întreaga înțelepciune, nimic nu te folosește dacă nu ai această putere.

După cum toiagul lui Moisi, a făcut cu dumnezeeasca putere și ajutor, semne și minuni, și a isbăvit pe Israeliți din Egipt, așa și toiagul acesta al puterii va birui toate greutățile, pe care ni le pun înainte prin iubirea de sine, vrăjmașul diavol, și ne face să eșim la lumină, cu biruință mare și slăvită. Pentru aceasta, nu lăsa acest toaig al silinții și al puterii. Că nici o minune nu se face fără aceasta. Că tot lucrul bun cu osteneală și trudă se face, și fără osteneală nimic nu se săvârșește. Pentru aceasta zice Domnul că: *„Impărăția cerurilor se silește și silitorii o răpesc pre ea“*, câți adică silesc firea lor și-și tae voile trupești. Prin multă osteneală se află odihnă; prin luptă și războiu pacea; prin sudoare și trudă, cununile; prin plângere și lacrămi bucuria și veselia; și prin urâciunea de sineți, dobândești prea dulcea dragoste a lui Hristos. Pentru aceasta, de multe ori în Paremii se mustră lenevirea și se laudă bărbăția și osârdia, că nici un bine nu face vre-o dată lenevirea. Nu este altceva mai cinstit și mai folositor de cât fapta bună; și se cuvine s'o dorească toți și cu multă osteneală să o caute. Insă pentru greutatea și asprimea ei, se lenevesc și se trândăvesc unii, își pun pe piept mâinile și își cruță cărnurile lor, zicând: Mai bine este

puțin și cu odihnă, de cât mâinile pline cu necaz și chin. Dar fiindcă nu este altă piedică la fapta bună de cât numai cea mai de sus greutate, să ne îmbărbătăm să îndreptăm asprimea și așa dobândim fapta bună, și printr'însa cereasca Impărăție, căreia nu se învredniceste de cât numai câți se silesc pre sineși biruind voile trupești. Cu această bărbăție pierdem iubirea-de-sine și toată greutatea ei, și gonim afară pe vrăjmașul acesta, și îndată intră în inima noastră dragostea lui Dumnezeu. La aceasta te ajuți prea mult cu pildele robilor lui Dumnezeu. Mulți pustnici au petrecut în sărăcie minunată, au trăit toată viața lor în lipsă, goi și desculți, lipsiți de toate cele de nevoia trupului, dorind nu îndestularea bucatelor și a băuturilor, ci foame și sete; nu bogăție și îmbelșugare a lucrurilor, ci desăvârșită sărăcie; nu trupească împătimire, ci Cruce, necazuri și suferințe. E foarte adevărat, că dela începutul Bisericii lui Hristos și până astăzi, aproape două mii de ani, au fost totdeauna bărbați și mueri, care nu numai că s'au lepădat de toate bucuriile și desfătările lumii dar au și lăsat de bună voie bogăția și cinstea pe care o aveau, dându-se la aspre osteneli și la nevoințe minunate, în chinovii și în schituri, în locuri pustii, în munți aspri și neumblați, în peșteri și în găurile pământului, în păduri sălbatice și nelocuite, necăjiți, rău pătimind și chinuindu-se de arșița soarelui și de frigul nopții. Pământul îl aveau pat; cerul, acoperământ; băutura, apă; și hrană, ierburile. Purtau pe trupul gol haine de păr și lanțuri de fier. Posteau, privegheau în toate zilele, se închinau ani întregi fără să vorbească cu cineva, și în scurt, urmau cea mai grea și mai aspră viață. Iar unii se urcau pe stâlpi și stau în înălțime, 40 și 50 ani, și alții în alt chip chinuiau trupurile lor; muncindu-se aici vremelnic, ca să se odihnească acolo

veșnic. Ce este dar mai protivnic poftelor neamurilor, decât a căuta cineva diferite mijloace și chipuri ca să-și pedepsească trupul cu foamea și cu setea și cu alte multe munci? Dar ce să zic de luptele și nevoințele Mucenicilor? Cine nu se va minuna citind atâtea fapte vitejești și isbânde? Cine din noi leneșii și trândavii, nu se va rușina și nu se va tângui de lenevirea și slăbiciunea sa, când știe că atâți ostași puternici și fecioare frumoase, s'au dat de bună voie la moarte? Să nu se teamă de tăria focului, nici să le fie milă de floarea frumuseții trupești, ci să urască soțiile, copiii, frații, pe mamă și pe fiice, bogăția, slava, cinstea și toată altă desfătare lumească, și să primească moarte cumplită și de ocară? Nu trece zi în care Biserica noastră să nu prăznuiască vre-un Mucenic, de multe ori și mii sau zece mii și mai mulți pe zi, care se face nu atât ca să-i cinstim noi cu prăznuirea, pe cât ca să primim noi pildă de la dânșii și să sporim în fapta bună, văzând felurile de munci pe cari le-au răbdat pentru cereasca Impărăție! Citește Sinaxarul ca să te minunezi de felurile și chipurile muncilor care le da nemilostivii tirani. Pe unii îi frigeau pe cărbuni, pe alții îi jupuiau ca pe oi și îi sfâșiau, îi înecau în râuri și în mări, îi fierbeau în arămuri cu unt-de-lemn, cu smoală și cu plumb și alte asemenea; pe alții îi rupeau, îi săgetau, îi împroșcau cu pietre, îi puneau pe roți, le găureau glesnele și capetele cu țepi și cu înfocate frigări, îi pătrundeau prin urechi, le desrădăcinau și le scoteau dinții și unghiile, sfâșiau mădularile lor cu cuțitele și cu alte unelte, și în scurt, necredincioșii tirani, ispiteau și iscodeau cele mai grele unelte de muncire, de care nici odată nu s'a auzit. Că nu căutau cei fără-de-lege să omoare trupul lor, pe cât sufletul, ca să steargă buna credință. Și atâta era nemilostivirea lor, că aplecau cu sila vârfurile copa-

cilor şi lega de unul un picior al Mucenicului, şi de celălalt, alt picior; pe urmă îi lăsau şi întorcându-se vârfurile la locul lor, sfâşiau în două trupul lui. Acestea şi alte asemenea făceau nemilostivii şi cumpliţii, după cum se vede la Sinaxar. Acestea să le citească cine voeşte, să se minuneze de atâta râvnă şi nemăsurată dragoste ce aveau Mucenicii şi mai ales fragedele şi frumoasele copile a nu le fi milă de trupurile lor. Prea înţeleapta Ecaterina, Irina, Varvara, Paraschiva şi alte numite şi nenumite, a căror trupuri străluceau ca zăpada, nicidecum n'au cruţat frumuseţea trupului, nici se temeau de iuţimea focului, pentru că aveau înlăuntrul inimii lor alt foc nematerialnic şi mai puternic, care aprindea inimile lor spre mai mare dragoste, — dragostea dumnezeească către acele veşnice bunătăţi şi nespusa bucurie! Cu dorirea acelora, au urât dulceaţa desfătării vremelnice. Vezi, creştinul meu, cu câte osteneli s'au învrednicit aceştia, fericirii cereşti? N'au avut ei alt trup şi noi altul; nici alt Dumnezeu ajutător şi apărător, nici primeau altă slavă sau alte cununi, nici erau alte vremi atunci sau alte acuma, după cum unii bârfesc minţind. Că acest cer, aceste stihii care erau atunci, sunt şi acum.

Dacă aceştia cu atâtea dureri şi moarte cumplită au cumpărat împărăţia cea veşnică, pentru ce să nu omori şi tu poftele tale trupeşti? Aceştia au răbdat foame, sete şi rea pătimire îndelungată, şi tu să nu posteşti două zile în săptămână? Aceştia au făcut atâţia ani închişi în locuri întunecoase, şi tu să nu pleci din lume ca să faci puţină pocăinţă şi nevoinţă? Dacă nu ajung pildele tuturor Sfinţilor, ca să te întărească spre fapta bună, ridică ochii tăi la prea sfântul lemn al Crucii să vezi cine este Răstignitul acela care a pătimit astfel de nemai pomenită chinuire,

pentru dragostea ta? Pildă adevărată este aceasta şi de multă spaimă vrednică, dacă vei vedea durerile şi necazurile şi chinurile! Nu s'a mai auzit în lume mai cumplite, dacă vei privi la vrednicia Pătimitorului, decât care, nu poate fi altul mai de bun neam. Dacă întrebi pricina patimii Lui, nu este nici de cum pentru greşeala Lui, nici pentru trebuinţa Lui s'a pedepsit, ci pentru însăşi îndurarea şi bunătatea Sa a primit aşa fel de chinuire, că toate patimile Mucenicilor, toate necazurile dreptţilor şi toate pedepsele lumii, nu pot să se asemene nici de cum cu acestea. Atâta a fost de înfricoşată patima Domnului, în cât s'a cutremurat pământul, cerul s'a spăimântat şi pietrele s'au despicat, şi în scurt toate lucrurile cele nesimţitoare s'au schimbat. Cum dar tu, omul cel cuvântător, te faci mai nesimţitor şi mai nemulţumitor de cât zidirile, şi nu pătimeşti împreună, nici împreună suferi la patima Isbăvitorului şi Mântuitorului tău? Mândru şi nerusinat este cu adevărat acela care vede pe Domnul măririi să umble împreună cu toţi prietenii cei iubiţi ai Săi, cu atâtea necazuri şi chinuiri, şi el să şază pe tron şi să petreacă viaţa în desfătare şi odihnă. A poruncit Impăratul David lui Urie când a venit de la răsboi, să se odihnească în casa lui; iar robul cel bun şi cunoscător a zis: *„Chivotul lui Dumnezeu este în cort şi robii împăratului meu dorm jos pe pământ, şi eu să mă duc în casa mea să mănânc, să beau să mă odihnesc? Nu o fac aceasta, mă jur pe mântuirea împărăţiei tale“*. Acest prea credincios şi bine cunoscător rob vrednic de atâta laudă, cum este omorât de nedemn! Şi cum tu, creştine, văzând astfel pe Cruce pe Stăpânul tău, nu zici asemenea şi tu? Cortul cel însufleţit şi dumnezeesc pătimeşte dureri cumplite şi moarte, şi tu poftesti dulceţi, şi desfătări? Acest chivot care ţinea Mana ascunsă şi Pâinea în-

gerească, pătimește și gustă oțet și otravă pentru tine, și tu cauți bucate alese și bune? Acest Chivot care avea Tablele Legii, (vistieriile înțelepciunei și științei lui Dumnezeu) se defaimă, și e numit nepriceput, și tu cauți cinste și laudă? Gândește-te la robii lui Dumnezeu cari se culcau pe jos, adică: Proorocii, Apostolii și Mucenicii, cari au petrecut cu atâtea necazuri și pedepse această cale a surghiuniilor. Și dacă toți Sfinții și însuși Sfântul Sfinților a umblat pe calea cea strâmtă și necăjită, cum este cu putință a se duce cineva pe altă cale la acel loc al fericirii veșnice, de cât numai cu Crucea necazurilor? Deci, cine dorește și poftește să se facă moștenitor al slavei lor, să se facă părtaș al pătimirii Lui, de voește să se bucure și să împărtășească împreună cu ei, să nu se ferească de a se răstigni împreună cu ei să pătimească necazuri și munci, și așa printr'o vremelnică suferință și necinste, se va învrednici bucuriei veșnice. Căreia să ne învrednicim toți, s'o dobândim cu darul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

CAPITOLUL V

Despre înfrângerea inimii și umilință.

ENTRE multele și feluritele greșeli și neluări aminte ale noastre, socotesc că nu este alta mai vrednică de plâns și de jale, de cât chipul nepregătit și nesocotit al Mărturisirii, pentru care trebue să ne silim mai mult de cât pentru orice altă slujbă a trupului, după cum poruncește Biserica noastră. Eu văd că cei mai mulți oameni se duc la mărturisire fără vre-o pregătire și înfrângere a inimii sau cercetare a cugetului. Pentru aceasta, când se mărturisesc și se împărtășesc, îndată se întorc la ale lor obiceiuri, căzând în aceleași păcate. Și mai înainte de a trece luna, se întină ca porcii în noroi și mocirlă. Aceasta este o mare defăimare a Tainelor bisericești și se vede că defaimă și batjocoresc pe Dumnezeu. In fiecare an cer iertare de cele mai înainte neștiințe, făgăduindu-se să îndrepteze purtarea lor, apoi se întorc la aceleași păcate și la mai multe fără-de-legi. Deci, cine dorește să se isbăvească de această primejdie și să se întoarcă din toată inima sa către Domnul, cu adevărată pocăință, să cerceteze capitolele cele de mai jos, că aici îi arătăm vre-o câteva sfătuiri de suflet folositoare pentru pocăință, care se împart în trei:

înfrângerea inimii, mărturisirea, și îndreptarea. Despre care scrim pe rând începând mai întâiu cu înfrângerea inimii care ține cel dintâiu loc al pocăinței, și era de nevoe, potrivit păcatului, să se facă atât înainte de Legea Veche, cât și în cea Nouă, și totdeauna.

Infrângerea are atâta putere, în cât de multe ori și mai înainte de mărturisire, scoate pe om din păcat (numai să aibă gândul de a se mărturisi), și îl aduce în starea darului, făcându-l prieten lui Dumnezeu din vrăjmaș ce era mai înainte, lucru pe care nu-l poate face mărturisirea singură, fără această înfrângere. Deci, cine poftește să se întoarcă din toată inima sa către Domnul, și dorește să intre ca fiul cel curvar în casa părintească, să știe că cea dintâiu ușă prin care trece, este înfrângerea care este jertfa cea mai bine primită, pe care o putem aduce Domnului. *„Că inima înfrântă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi"*. Această înfrângere a inimii se împarte în două. Una este pocăința păcatelor trecute și cealaltă o socoteală statornică și o hotărîre adevărată ca să nu mai păcătuești în viitor. Cel dintâiu lucru ce trebue să faci dacă te-ai pocăit cu adevărat, este să urăști din tot sufletul, păcatele tale, cu durere nepovestită a inimii, și aceasta să nu fie pentru frica muncilor, sau pentru că te păgubești de cereasca împărăție, ci pentru că prin urâciosul păcat ai mâhnit și ai amărât pe bunul Dumnezeu, pe care după cuviință se cade să-l iubim și să-l cinstim mai mult de cât pe toate zidirile. Este cu dreptate, să ne doară și să ne mâhnim când îi greșim, tânguindu-ne cu lacrămi mai mult de cât dacă am fi pierdut cel mai scump și iubit lucru pe care l-am fi avut. Că paguba cea mare are și durere mai cumplită. Pentru aceasta trebue să urâm păcatul și să ne întoarcem cu totul dela el, fiindcă ne aduce pagubă nemăsurată. Această înfrângere prin care

dela moarte spre viață se ridică păcătosul, este un dar dumnezeesc și facere de bine, căreia sufletul se învrednicește dela Stăpânul. Dar deși este har al lui Dumnezeu, atât de mare și arătat, însă trebue să te pregătești și tu, omule, să faci cât ești dator prin tine însuți, ca să te învrednicești să-l iei, adică să fii cu mintea trează, socotind toate acele lucruri care pot să te ducă la urâciunea păcatului și la umilința inimii. Și ca să te învrednicești cu înlesnire acestui dar, îți scrim spre aducere aminte sfaturile cele mai jos însemnate, cu care te folosești mult, dacă le citești cu cuviincioasă luare-aminte și la loc liniștit și retras, ca să nu se risipească gândul tău în altă parte. Și cu toate acestea dacă ți se va părea că deși ai citit cele de mai jos, că nu ai ajuns la acea durere cum trebuia, nu te împuțina, nici te lenevi de această lucrare, ci gândește la cele citite, cu luare-aminte, și Domnul îți va ajuta, după cum ne-a făgăduit prin Isaia, zicând: *„Intoarceți-vă spre mine ca și eu să mă întorc spre voi"*. Să ai numai cu adevărat partea a doua a înfrângerii de care am spus, adică: o statornică socoteală și hotărâre, să nu mai greșești lui Dumnezeu cu păcat de moarte. Și precum ești dator a hotărî să nu mai greșești cu păcate în viitor, tot așa este de nevoe să te depărtezi de la locul și fața unde ai păcătuit, adică dacă ai căzut în urâcioasa amestecare a trupului, să pleci de la acea muiere cu care ai săvârșit păcatul, și să o gonești din casa ta. Căci cu neputință este când se va rupe acoperământul cucerniciei și se va face drum spre lucrul rău, a te păzi cu atâta sârguință ca să nu cazi iarăși. Fiindcă locul face pe hoț, cum se zice. Cu adevărat este foarte cumplit să te desparți de prietenii și lucrurile tale! Intocmai ca niște boale trupești care nu se pot tămădui de cât cu foc și cu fier, tăind adesea câte un mădular

întreg, ca să se isbăvească tot trupul, şi precum cel bolnav schimbă aerul când este vătămător, şi se duce la loc mai sănătos şi nevătămător pentru sănătatea trupului, aşa sunt şi unele din boalele sufleteşti care nu au altă tămăduire mai folositoare decât aceasta.

Întâia sfătuire. Despre zdrobirea inimii pentru mulţimea greşalelor tale.

Dacă doreşti să îndemni sufletul tău spre zdrobire şi umilinţă, socoteşte păcatele şi nemulţumirea ta pentru atâtea faceri de bine de care te-ai învrednicit dela Dumnezeu. Şi pentru că păcatul este despărţire dela binele şi scopul pentru care este zidit omul, socoteşte mai întâi acest sfârşit ca să cunoşti cât te-ai depărtat de el şi te-ai dat la lucruri deşarte.

Scopul pentru care te-a zidit Dumnezeu în această lume, n'a fost ca să sădeşti numai vii şi copaci feluriţi, nici să zideşti palate măreţe, sau să aduni bogăţie şi comoară, nici să ai zile senine în această surghiunie a ta, ci ca să doreşti pe Făcătorul tău, să păzeşti poruncile Lui, şi aşa să dobândeşti desăvârşitul bine. Pentru această pricină ţi-a dat Legea după care să trăeşti, tainele, viaţa, sufleteştile puteri, simţirile şi mădulările trupului, ca să le întrebuinţezi spre slujba Aceluia care ţi le-a dat, să-l cunoşti printr'însele şi să-l doreşti din tot sufletul. Să-l doreşti pentru aceste binefaceri pe care ţi le-a făcut şi mai ales pentru mântuitoarea Răstignire, care a răbdat-o pentru dragostea ta. Cearcă-te dar, să cunoşti dacă ai îndeplinit toate datoriile tale, şi dacă te-ai abătut din calea pe care ţi-a poruncit să umbli. Acela te-a zidit ca să ai la Dânsul toată mintea ta, aducerea aminte şi voia, dorinţa, credinţa şi nădejdea ta; iar tu ai uitat toate

acestea şi te-ai dat cu totul la frumuseţea zidirilor, poftindu-le mai mult de cât pe Ziditorul şi Mântuitorul tău.

Gândeşte-te cu câtă lenevire ai cheltuit viaţa ta, de câte ori te-ai jurat pe Acel întru tot lăudat nume şi slăvit de toată zidirea, şi l-ai ocărât cu spurcata şi întinata ta gură! Cât ai necinstit sărbătorile pre care Părinţii le-au legiuit, ca să slăvim şi să lăudăm pre Domnul, să plângem păcatele noastre, şi cât aşteptai sărbătoarea, ca să săvârşeşti faptele tale cele de ruşine, să prăznuieşti dracilor, cu jocuri şi cu cântece şi alte fapte care sunt mai mult păgâneşti de cât necuviosii ale creştinilor! Câtă cinste şi evlavie ai către părinţii tăi trupeşti, şi părinţii duhovniceşti şi mai marii tăi? Câtă dragoste frăţească ai către vecinii pre cari i-ai ocărât de atâtea ori şi i-ai judecat? De câte ori te-ai înmolit în poftele trupeşti, şi ţi-ai întinat sufletul şi trupul pe care l-a sfinţit Domnul spre lăcaş luişi? Cine va povesti privirile fără rânduială ale ochilor tăi, gândurile curveşti, cuvintele spurcate şi de ruşine? Slava deşartă, iscodirile şi uneltirile vicleşugului tău? Ocările, defăimările, grăirile de rău, minciunile şi linguşirile, trufiile şi obrăzniciile, şi alte asemenea, în care cheltueşti viaţa ta, în loc să te tângueşti? Cercetează asemenea pentru cele şapte păcate de moarte, şi să înţelegi mândria inimii tale şi iubirea de argint, care te face să nu te închini de cât la bani. Numără faptele milosteniilor tale, să vezi de câte ori s'a primejduit aproapele şi din nemilostivirea ta nu l-ai ajutat. Dar peste toate acestea, teme-te şi te cutremură pentru nemulţumirea ta către Făcătorul tău de bine, gândindu-te la nenumăratele daruri ce ti-a dat Dumnezeu. Tu ai cheltuit viaţa ta şi averea, spre defăimarea Lui şi deşertăciunea lumei; iar bunătăţile ce ai primit de la Dânsul în dar,

și pentru care erai dator mai mult să-i slujești, tu le-ai făcut arme și unelte împrotiva Lui, și ai săvârșit mai multe păcate. Deci, cine are ochi să vază toate aceste fără-de-legi pe care le-ai săvârșit și să nu plângă vărsând râuri de lacrămi? Altceva ce va înțelege, dacă pe acestea nu le simte? Pentru care altă pricină să plângă și să se tânguiască mai mult? Cu adevărat socotesc că nu este cineva atât de nesimțitor, ca să nu simtă durere în inima sa, gândindu-se la toate acestea.

A doua sfătuire. Câte pagube îți vin prin păcat.

Când numeri mulțimea păcatelor tale, socotește și pagubele care îți vin printr'însele, ca să cunoști cât folos ai păgubit și să te îndemni spre durere multă și pocăință; că altfel nimic nu folosește întristarea și durerea, precum zice Sf. Ioan Gură de aur: *„Nu este altă pagubă care să se vindece cu întristare și durere, de cât numai a păcatului"*. Pentru aceasta, toată întristarea și durerea este deșartă și nefolositoare, afară de aceasta. Așa dar, cine dorește să dobândească această durere de suflet folositoare și cu totul mântuitoare, să gândească cu luare aminte și smerenie, la bunătățile de care se lipsește, și la toate pagubele care îi vin din păcat, ca să știe cât de dureros trebue să se amărască și să se pocăiască.

Intoarce-te la începutul cărții unde sunt scrise pagubele ce primești, și cum te lipsești de toate acele mari daruri, pentru un păcat de moarte, care te va cufunda în munca veșnică. Te ștergi din cartea vieții, și în loc de fiu al lui Dumnezeu care ai fost, te faci rob diavolului și în loc de locaș al sfintei Treimi, te faci peșteră tâlharilor și sălaș al șerpilor. Dintre toate a-

ceste pagube, cea mai mare și mai vrednică de jale, este lipsirea de Dumnezeu; că această pagubă este rădăcină și pricină a tuturor celorlalte. Cunoaște dar că te păgubești de acest mare bine și de toate celelalte îndată ce săvârșești păcatul ca să înțelegi cât este cu cuviință să plângă și să se tânguiască din toată inima sa, cel ce s'a păgubit și cade dela atât de mare bogăție a fericirii și înălțime a darurilor, în astfel de noian de nenorociri. Cum este cu putință să nu plângă cel care a căzut în asemenea rău și adânc al pierzării? Deschide ochii tăi, suflete al meu ticăloase, să înțelegi ce erai mai înainte și cum ai ajuns mai pe urmă. Ai fost fiu, după dar, al Celui Prea înalt, locaș Dumnezeului celui viu, vas al alegerii și scaunul adevăratului Solomon. Ai fost tron al înțelepciunei, frate al îngerilor și moștenitor al cerești fericiri.

Plângi dar mult și tânguește-te totdeauna, când auzi cum ai fost și că numai ai acele vrednicii; ci din protivă ai venit într'această străină și urâcioasă schimbare și din moștenitor al cerului te-ai făcut al diavolului! Lăcașul sfântului Duh s'a prefăcut în peșteră de tâlhari, vasul alegerii s'a făcut vas de stricăciune! Ochiul lui Hristos s'a făcut tină și noroiu al porcilor. Tronul lui Dumnezeu, scaun al pierzării. Fratele îngerilor, sub ascultarea dracilor. Și acesta care sbura ca un porumbel la ceruri, se târăște ca un șarpe pe pământ!

Plângi dar, suflete nenorocit, și te tânguește, gândindu-te la atâtea păgubiri! Plângi, că pe tine te plâng cerurile! Tânguește-te, că te tânguește Biserica și toți Sfinții! Lăcrămează, că ai păcătuit și de rău nu te-ai pocăit! Jelește-te, că pe tine te jelesc Proorocii, văzând mai înainte mânia dreptății lui Dumnezeu asupra ta! Plângi, că pe tine te plâng mai mult de cât la zidurile Ierusalimului, lacrămile lui

Ieremia. Tângueşte-te dar, suflete al meu, până când vei spăla spurcăciunea păcatului tău, ca să te întorci la nobleţea cea de mai înainte!

Sfătuirea a treia. Cât urăşte Domnul păcatul.

Ca să dobândeşti sfânta întristare şi urâciune de păcat te foloseşti încă, de te gândeşti cât Cel Prea Bun urăşte păcatul. De oarece cu cât este cineva bun, cu atâta iubeşte bunătatea şi urăşte răul. Şi fiindcă Dumnezeu e nemărginit de bun, urmează să aibă multă dragoste şi bunătate şi în răutate urâciune nemăsurată, şi aşa încununează pe una cu slavă veşnică, iar pe alta cu munca fără sfârşit şi lipsită de un bine nemărginit. Deci, ca să înţelegi această urâciune, socoteşte înfricoşatele pedepse pe care le-a trimes Domnul pentru păcat, în toată lumea, şi a înecat prin potop pre toţi cei ce au păcătuit. Las acea dreaptă pedeapsă a acelui luceafăr şi a tuturor duhurilor mândre, care s'au isgonit din cer; a strămoşului Adam cu toată moştenirea lui; pierderea Sodomii şi altele, pe care nu le scriu acum una câte una, fiindcă le-ai auzit mai înainte; ci numai de pedeapsa cea mai mare îţi aduc aminte, ca să te temi şi să urăşti păcatul, căci acesta a fost pricina de s'a restignit Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu cel nemuritor. Aceasta a fost cea mai mare pedeapsă de cât toate cele mai de sus, pentru nemărginita şi nemăsurata vrednicie şi bunul neam al Pătimitorului. Din toate pedepsele acestea, înţelegi asprimea isbândirei lui Dumnezeu şi urâciunea ce are asupra păcatului. Cu această cugetare intră în inima ta frica de Dumnezeu şi durerea pentru păcatul făcut.

A patra sfătuire. Despre pedepsele Iadului.

Asemenea poţi să te îndemni spre tânguire şi lacrămi, când îţi aduci aminte de ziua Judecăţii şi de cumplitele pedepse nesfârşite ale Iadului, unde toate mădulările şi simţirile, vor avea chin nespus, adică: ochii, plângerea; dinţii, scrâşnirea; mirosul, reaua putoare; auzirea, loviri şi ţipete sfâşietoare; gustul, setea; stomacul, foamea; şi în scurt, toate mădulările să aibă aceiaşi pedeapsă, după cum la sfârşitul cărţii se arată mai lămurit.

Cea mai jalnică decât toate este tânguirea, fiindcă pedeapsa acestora este veşnică, şi din această pricină, păcătoşii au mare desnădăjduire, aducându-şi aminte de desfătarea care au avut-o mai înainte şi astfel se vor chinui mai mult, că în viitor nu pot să aibă vre-o mângâere, ci muncă veşnică şi nemuritoare moarte. Să zică tot păcătosul către sine: O, suflete al meu, a ajuns sfârşitul mândriei şi al nebuniei tale şi al trupeştilor dulceţi, pe care le-ai iubit şi le-ai dorit mai mult de cât pe Dumnezeu. Unde sunteţi acum? Ce v'aţi făcut plăcerile şi desfătările mele? Ce folos mi-aţi dat? Pentru voi mă păgubesc de cereasca desfătare şi de bunătăţile cele veşnice, şi moştenesc iadul fără sfârşit. Deci păcătosule, dacă acestea sunt prea adevărate, şi vor mânca aceşti viermi inima ta, nu este mai bine să le zici acum spre folosul tău, să te osândeşti pe tine însuţi cu lacrămi şi cu tânguire mai înainte de înfricoşata Judecată, ca să te isbăveşti de osânda cea dreaptă?

A cincia sfătuire. Pentru binefacerile Mântuitorului nostru.

Nemărginita mulţime a facerilor de bine ale Mântuitorului tău, măreşte, mai mult de cât toate,

durerea sdrobirii inimii. Căci cu cât te gândești la bunătățile ce ți-a făcut Cel Prea Bun, cu atât mai mult te rușinezi de nemulțumirea și răutatea ta către Dânsul. Așa aveau obiceiu și Proorocii: să îndemne pe norod la pocăința și sdrobirea inimii, precum a făcut Natan către David, că mai înainte de a-l mustra pentru curvie, i-a adus aminte facerile de bine și darurile ce le-a primit de la Dumnezeu. Adu-ți aminte și tu, de dumnezeeștile daruri și faceri de bine, că te-a adus din nimica întru ființă, te-a izbăvit prin prea curatul și cinstitul Său Sânge, ți-a dăruit sfântul Botez, te păzește și te acopere de multe întâmplări, și în scurt, câte lucruri sunt în toată lumea, toate sunt faceri de bine ale lui Dumnezeu, spre slujba ta. Cerul, pământul, marea și toate cele dintr'însele, văzute și nevăzute, le las, fiindcă le-am scris la cap. al 16-lea, dar citește pe acestea cu sfătuirea de față, că acolo vezi toate nemulțumirile tale. Cum îndrăsnești dar, și amărăști cu păcatele tale pe Binefăcătorul tău, care a răbdat atâtea ocări, pălmuiri, bătăi, și moarte pe cruce, ca să te isbăvească din robia vrăjmașului diavol? Privește dar, câte pricini ai ca să plângi văzând de câte ori ai răstignit pe un asemenea prea dulce Stăpân! Toate acestea cugetându-le, numără pe deoparte îndurarea și dragostea Lui, iar de alta, prea marea ta nerecunoștință, și te întoarce la El prin sdrobirea inimii, cerând iertare și mărturisind toate păcatele tale cu smerenie. Acestea sunt, fratele meu, cugetele care folosesc mult pe cititori, și aduc în inimă sfărâmare care este cheia pocăinței; și este de trebuință să le citești de multe ori cu multă luare-aminte și evlavie, la vreme cuviincioasă și potrivită, și la loc liniștit și neturburat; că de multe ori începe cineva rugăciunea fără evlavie și umilință, și după puțin timp se umilește și sfârșește rugăciunea cu lacrămi.

Pentru aceasta citește cu osârdie, deosebi, cele mai sus zise și zi rugăciuni cu umilință, câte poți. Pentru că cel ce se pocăește, când va dobândi duhul înfrângerii, îndată se întoarce către dânsul darul prea sfântului Duh, iar el se primește ca fiu al lui Dumnezeu. Căci Tatăl cel mult îndurat, întâmpină și sărută pe fiul cel desfrânat, și poruncește să-l îmbrace în cea dintâiu podoabă a darului, și să-i dea inelul tainelor înțelepciunei, adică, noua cunoștință a lucrurilor tainice, care sunt în ochii păcătoșilor necunoscute. Intru acest ceas se bucură cerurile, Ingerii prăznuesc cântând, și în scurt, tot universul care mai înainte se mâhnea pentru pierzarea păcătosului, acum la întoarcerea lui se bucură toate laturile. Iar mai ales Păstorul cel bun, care cu atâta ostenelă și sudoare a aflat oaia cea perdută, și se bucură de aflarea ei, cu prietenii și vecinii.

Cunoaște dar, că pe cât este de mare sfărâmarea inimii și smerenia celui ce se pocăiește, cu atât are mai mare râvnă pentru har mai înalt, și se învrednicește de mare milostivire. Căci dreptatea și judecata este pregătirea scaunului lui Dumnezeu. Lucrul judecății este a cerceta pricina, iar al dreptății a săvârși hotărârea. Deci, sufletul care a făcut pe aceste două, adică a intrat în judecată cu sineși și cu smerenie, cunoaște greșeala pe care a făcut-o defăimând pe Ziditorul pentru pofta și plăcerea zidirii, și așa dă împotriva lui hotărîrea. Că cel ce a defăimat pe Dumnezeu, trebue să se smerească până la pământ și să se ticăloșească pe sineși; iar cel care cu nerânduială a primit dulceață și desfătare de la zidiri, să sufere durere și cumplit să se pedepsească pentru dulceața acestui păcat, ca să se pregătească a se face scaun lui Dumnezeu si locuință a dumnezeeștei înțelepciuni.

Să știi dar și aceasta: că atunci când voiește Domnul să înalțe un suflet la mai înalte lucruri, îl pregătește cu tânguiri, întristări și necazuri ale duhului, și rele pătimiri ale trupului, ca să-l învrednicească darurilor Lui. Voiește totdeauna a merge înainte această cumplită iarnă, plină de ploi și de furtuni, pe urmă să vie vara darurilor plină de flori și de roade și de dăruiri ale dumnezeescului Duh. Și cu cât vor fi darurile mai mari, cu atâta trebue să fie și necazurile mai grele, pentru că de aceea vin mai înainte. Deci, să nu se mâhnească cineva, nici să se amărască când le pătimește ci mai ales să se bucure, că ele sunt semnul și arvuna darului viitor de care îl va învrednici Domnul. Sunt destule atâtea pentru sdrobirea inimii, și să venim la a doua parte a pocăinței, adică la sfânta Mărturisire.

CAPITOLUL VI

Despre Mărturisire.

ÎNTRE celelalte daruri, ne-a dat prea înțeleptul doctor și Mântuitorul nostru Dumnezeu, și taina Pocăinții, ca să pierdem printr'însa toate uneltirile diavolului, și dându-ne putere pentru nemărginita Sa bunătate, să ne facem iarăși, după această pocăință, fără păcat ca și mai înainte, și nevinovați de munca cea veșnică. A doua parte dar, a acesteia este sfânta Mărturisire, fără de care nu este cu putință a se mântui cineva, ori câte fapte bune ar avea. Această Mărturisire o poftește prea mult Domnul și iconomisește cu felurite chipuri, ca să-și cunoască omul greșala sa, și să o spună cu inimă smerită. Pentru aceasta a îndemnat pe strămoșul când a căzut în neascultare, ca să-și cunoască păcatul său și i-a zis: *„Adame, unde ești?“* adică unde ai căzut, cât rău ai făcut; întoarce-te la pocăință și mărturisește păcatul tău, ca să iei iertare. Aceeași a zis și Evei, și lui Cain, și în alte multe locuri ale sfintei Scripturi, se vede cât de folositoare este Mărturisirea. Solomon zice că: „Cel ce ascunde păcatul ș. c. l.“, adică cine ascunde păcatele sale nu se mărturisește; și cel ce se mărturisește primește milă. Încă și Prooroculu împărat, laudă această faptă în diferiți Psalmi, zicând: *„Mărturisi-mă-voiu ție Doamne, din toată inima mea. Bine este a se mărturisi Domnului“* și alte

asemenea. Proorocul Isaia zice: *„Dacă ai vre un păcat, descopere-l ca să te îndreptezi".*

Iată cum îndreptează Mărturisirea pe om. Am și alte multe mărturii ale Sf. Scripturi, însă le las fiindcă am să vorbesc multe pentru această pricină, care este început al mântuirii noastre. Să nu se rușineze cineva să mărturisească câte a făcut, că rușinea care o are, când le spune duhovnicului, este o parte din Canon; și fiindcă rușinea este o grea pedeapsă, ne poruncește Domnul să mărturisim păcatele noastre, și să primim rușine în loc de muncă. Despre această Mărturisire, au scris unii din dascăli diferite cuvântări; dar fiindcă sunt lungi în cuvinte, am adunat dela toți pe scurt un coprins deajuns și potrivit ca să lumineze pe fiecare și să-și mărturisească păcatele sale ca datornic lui Dumnezeu și Bisericii, după putință și slăbiciunea omenească.

Dacă vrei să placi prin mărturisire și să curăți toate întinăciunile cugetului, și să se afle sufletul tău strălucit înaintea lui Dumnezeu, să nu te duci așa simplu și cum s'ar întâmpla la această Taină, fără cuviincioasa pregătire, precum fac unii neînvățați. Pentru aceasta nici se mărturisesc bine, nici știu ce să spue. Păzește dar, cu luare-aminte acestea, care spre sfătuire ți le scriem, dacă voești să iei desăvârșită iertare a păcatelor tale.

Mai întâi gătește-te cu două-trei zile mai înainte, și gândește-te câtă vreme este de când nu te-ai mărturisit. Și din ceasul acela și până acum, cearcă cu luare aminte în câte păcate ai căzut, și nu te lenevi nici de cum, ci pune atâta osârdie și hotărâre ca și cum ar fi cea mai mare nevoie a trupului, de pildă: dacă ai fi fost administrator sau secretarul vre-unui boer peste toate moșiile lui, să dai cele de trebuință oamenilor și să primești veniturile, și în tot anul să

te cheme stăpânul ca să dai socoteală cui ai dat grâu, vin, unt-de-lemn și alte asemenea, iar pentru cheltueli cât ai plătit; nu te ai fi silit ca să nu uiți nici un ban, ca să nu-l plătești tu dela tine și să te păgubești? Atâta osârdie trebue să pui, și mai multă, la această pricină de nevoie, la care nu te primejduești să te păgubești de o mie de galbeni, sau alte lucruri vremelnice; ci de viața veșnică veselitoare, și te vei osândi în munca cea nesfârșită, dacă te vei lenevi la această lucrare. Cearcă dar, cele zece porunci ale Domnului, cele șapte păcate de moarte, cele cinci simțiri, articolele Credinței, cele șapte fapte ale milosteniei, trupești și duhovnicești, și ori-ce altă poruncă a Bisericii noastre, gândindu-te în câte feluri și de câte ori ai căzut în păcat cu mintea, cu cuvântul, sau cu fapta și toate câte urmează, despre care scrim aici mai jos. Al doilea, ești dator să spui numărul păcatelor tale, dacă îți aduci aminte de câte ori ai păcătuit, sau măcar să spui câtă vreme te-ai aflat în păcat, și dacă ai păcătuit de câte ori ai găsit vreme potrivită, sau în zile de post, ca să cunoască doctorul felul boalei tale și să o tămăduiască după cum se cuvine. Al treilea, nu ajunge numai să spui numărul păcatelor, ci și cele următoare, adică unde, cum, când? Cu cine și ce fel de păcat ai săvârșit, și alte asemenea care îngreuiază fără-de-legea, fiindcă dacă păcătuești cu femee nemăritată, este curvie; cu măritată, prea curvie, care este păcat mai greu; cu călugăriță, furare de cele sfinte, sau prea curvie duhovnicească; cu rudă, amestecare de sânge; cu fată, fără voia ei, silnicie. Și trebue să spui toate câte îngreuiază fără-de-legea, și la ce loc ai făcut-o că mai greu este dacă ai păcătuit la arătare, sau la loc afierosit, de cât dacă ai păcătuit într'ascuns. Cunoaște însă că nu trebue să povestești duhovnicului toată istoria pricinii,

numele și felul păcatului, și de câte ori ai păcătuit, și să nu povestești cuvinte netrebnice și necuviincioase, nici să mărturisești fața cu care împreună ai păcătuit, adică să nu spui: am furat cu cutare om, sau am curvit cu cutare muiere, ci spune numai păcatul, iar numele nu este de cuviință să-l vădești. Să știi dar și aceasta, că păcatele trupești se fac în patru chipuri: cu mintea și gândul, cu cuvântul, cu pipăirea și cu fapta. Dacă ai păcătuit cu fapta ajunge sa spui că ai curvit. Dacă te-ai atins cu mâna, spune de câte ori. Dacă ai vorbit numai cu cuvântul, spune că ai vorbit vorbe spurcate și urâte, ca să îndemni spre rău sau pentru mândrie, și să nu spui ce fel și ce cuvinte ai zis. Iar de-ai păcătuit în minte, ajunge să spui că ai avut gânduri spurcate ale curviei, de bună voie sau fără-de-voe.

Al cincilea și cel din urmă, caută să afli un duhovnicesc doctor, să fie învățat și iscusit în fapte, să cunoască bine rănile, ca să dea și doctoriile rănilor potrivite, precum ai fi făcut la rana trupească, ai fi căutat un doctor înțelept. Că am văzut mulți în ziua de astăzi, cari neștiind să tămăduiască, au omorât mulți bolnavi. Așa putem zice și pentru cei duhovnicești. Pentru că atunci când un orb se face povățuitor altui orb, de nevoie urmează, precum a zis Domnul, să cază amândoi în groapă. Când dar, vei găsi vre-un duhovnic bun, să nu te mai duci la altul. Iar dacă neguțătorești mărturisirea, nimic nu te folosești. De pildă: Te mărturisești la unul de mai multe ori, pe urmă fiindcă ai căzut iarăși în acelaș păcat, te rușinezi de duhovnicul cel dintâiu și te duci la altul ca să primești mai puțină rușine, sau canon mai ușor. Atunci să știi că această mărturisire nu te folosește, ci ești neîndreptat dacă nu te duci la cel dintâiu să îi spui păcatul.

Mărturisirea trebue să aibă aceste zece însușiri:

1. Să fie simplă și scurtă, să nu spui cuvinte deșarte, povestiri și basme, după cum fac unele din muerile cele nepricepute, ci numai pe cele trebuincioase.

2. Smerită, să te cunoști că ești păcătos și ticălos, și să nu te mândrești, ci să ai chip și cuvinte smerite.

3. Adevărată, fără minciună și pricinuire, nici să spui mai puține de câte ai făcut, nici mai multe, ci numai câte cunoști și pentru câte te mustră cugetul, fără vre-o pricinuire, adică să nu zici: dracul m'a îndemnat și am păcătuit, sau cutare om a fost pricina, după cum zic unii cu totul nepricepuți, ca să ușureze greutatea păcatului lor, care pricinuiri îi fac să se întoarcă neiertați. Pentru aceasta este de trebuință, după cum zice David: „Zis-am: mărturisi-voiu asupra mea, fără-de-legea mea Domnului" să te osândești pe sineți, că tu ai fost pricină și ai păcătuit, iar nu altcineva. Că de și poate dracul sau altcineva să te îndemne spre păcat, însă să te silească nu poate, că în voința ta este să-l faci sau nu. Cu cât dar te osândești pe sineți, la acel divan duhovnicesc, cu atâta te vei îndrepta în ceruri; că numai la judecățile cele de afară te folosesc pricinuirile, iar aici cu cât faci pricinuiri, cu atâta mai ales te osândești

4. Trebue să fie grabnică Mărturisirea, adică cum ai păcătuit să alergi la duhovnic, precum faci cu rana trupească.

5. Să fie lămurită prin cuvinte înțelepte și așezate, atât cel ce se pocăește, cât și duhovnicul să fie priceput, să cerceteze cu iscusință și mai cu seamă pe mueri, cu cuvinte și ținută cuviincioasă.

6. Să fie cu rușine, adică să te cucerești și să te rușinezi că ai mâhnit pe Dumnezeu și ai vătămat sufletul tău și pe aproapele. Precum vameșul nu îndrăznea să se uite la cer, așa și tu să te rușinezi, ca

să afli milă de la Dumnezeu, pentrucă rușinea este o parte a pocăinței.

7. Intreagă și nescurtată, adică să nu ascunzi nimic ca să spui altui duhovnic, căci aceasta este furare de cele sfinte, afară dacă ai uitat vre-o mică greșală, fiindcă fărădelegile cele mari nu se uită.

8. Tainică, în loc ascuns, să nu auză altcineva căci cine va destăinui fapta altuia păcătuește greu și este dator să nu spună nici de cum, de i-ar tăia și capul. Precum duhovnicul nu poate să vădească păcatele cuiva, chiar de l-ar și ocărî cel ce s'a mărturisit sau și pagubă mare de i-ar face, să aibă taina ascunsă.

9. Tânguitoare, cu lacrimi și întristarea inimii, să urăști păcatul hotărînd în mintea ta să nu-l mai faci. Că dacă nu ai socotință și voință statornică să nu mai păcătuești și să fugi de locul și fața cu care ai căzut, nu este adevărată pocăința ta, nici ești iertat. De pildă: dacă ai curvit cu muere din casa ta, să o gonești, precum mai sus am zis, sau cu alta, să nu te mai duci să o întâlnești. Dacă ai hulit la joc, să nu mai joci. Dacă cunoști mai înainte că ai să te îmbeți la ospăț, unde ești chemat, să nu te duci, căci betia este ca și curvia. Dacă ții lucru strein, să-l dai îndată. Dacă ți-a greșit cineva, să-l ierți din toată inima ta și alte asemenea. Iar de te afli prins în vre-una din-tr'acestea, se vede că nu este adevărată pocăința ta, și nu trebue duhovnicul să te ierte.

10. Și cea din urmă. Trebue să fii gata la primirea canonului, adică să ai mintea lămurită, să faci canonul pe care ți-l va da doctorul, fără de lenevire, cât vei putea mai curând. Deci, să ia aminte fiecare cu încredere în această pricină de nevoe, să nu se păgubească socotind că este mărturisit și să nu fie. Că dacă ai uitat vre un păcat de moarte, din nepăsarea ta, nu ești desăvârșit iertat. Pentru aceasta

scrim mai jos, cele zece porunci ale Domnului, arătându-ți de câte ori păcătuești la fiecare, ca să aibi chip mai lesnicios de mărturisire. Când dar, mergi la duhovnic care este loc-țiitor și epitrop ai Său, aici pe pământ, să stai înaintea lui cu smerenie și evlavie ca înaintea icoanei Stăpânului. Pe urmă zi către dânsul cele ce urmează, plecându-ți fața la pământ.

Întâia poruncă

Să iubești pre Domnul Dumnezeul tău...

Nu am iubit pe Domnul Dumnezeul meu, precum mi-a poruncit, din tot sufletul și puterea mea, nici după datorie i-am mulțumit pentru facerile de bine care mi-a făcut. Pe urmă spune câte păcate îți aduci aminte că ai făcut împotriva acestei porunci, adică dacă ai vre-o oarecare îndoială la vre-unul din articolele Credinței, care se cuprind în Simbolul Credinței: *„Crez într'unul Dumnezeu..."* Dacă ai făcut farmece sau vrăjitorii, sau ai vărsat plumb sau cărbuni pe capul bolnavului, sau ai legat dobitoacele ca să nu le mănânce lupul, sau soții ca să nu se împreuneze, sau tămăduești amețeala, sau alte asemenea fapte întrebuințezi. Dacă poftește cineva să vază cât de greu se canonisesc acestea, să citească canonul la Cap. I-iu, stih. 40, la Mathei, al 60-lea canon al Trulei, și al 83-lea al Marelui Vasilie, ca să se minuneze. Câte îți aduci aminte că ai făcut, care să se atingă de cinstea lui Dumnezeu, mărturisește-le toate și mai ales dacă ai zis vre-un cuvânt de hulă împrotiva Sa, sau a vreunuia dintre Sfinți. Dacă te-ai jeluit în necazurile și boala ta și nu ai mulțumit Domnului precum trebuia. Dacă ai blestemat vre-un creștin și l-ai dat dracului, și alte câte îți aduci aminte că ai făcut împrotiva acestei porunci.

A doua poruncă

Nu lua numele Domnului Dumnezeului tău în deşert.

La a doua poruncă, spune de câte ori te-ai jurat pe numele lui Dumnezeu, sau al vre-unui Sfânt, fără mare nevoie, adevăr sau minciună. Dacă te-ai jurat să păzeşti făgăduinţa bine-cuvântată şi nu ai păzit-o, sau ca să faci pagubă cuiva, şi ai făcut-o ca să nu calci jurământul, şi ai pus pe altul şi s'a jurat. Dacă nu sfătueşti copiii şi slugile ca să nu se jure. Cunoaşte însă lămurit, căci atunci când făgăduieşti sau te juri să faci vre-o faptă plăcută lui Dumnezeu, eşti dator să săvârşeşti în grabă făgăduinţa, ca să nu uiţi şi să ai păcatul îndoit, că nu ai făcut binele şi că ai călcat jurământul. Iar dacă este făgăduinţa mai presus de puterea ta, sau nu este în stăpânirea ta, nu te sileşte legea să o săvârşeşti, ci numai pentru jurământ te canonisesti. Dacă însă te făgăduieşti sau te juri să faci rău, după cum unii biruindu-se nebuneşte de mânie s'au jurat; pentru jurământ să te canonisesti prea greu, iar păcatul să nu-l săvârşeşti nici de cum: că mai bine era lui Irod să calce jurământul, de cât să ucidă pre Mergătorul Inainte. Iar când te vor chema la judecată martor, spune adevărul chiar de ar urma să omoare pe mulţi prin mărturia ta. Şi tu să nu te juri mincinos, ca să te munceşti sufleteşte, şi să nu moară altul trupeşte. De şi unii zic cu nepricepere, că de-ar mărturisi cineva mincinos când urmează să se ia viaţa unui om, că nu este păcat, însă aceasta nu este adevărat, ci este minciună şi adevărată bârfire.

A treia poruncă

Adu-ţi aminte să sfinţeşti ziua Sâmbetei, care în legea noastră creştină este Duminica.

La această poruncă eşti dator să spui în câte sărbători ale anului, din lenevire, nu ai ascultat la slujba bisericească, şi mai ales sfânta Liturghie. Că toţi creştinii sunt datori, bărbaţi şi mueri, să se ducă la biserică în toate sărbătorile, să asculte Vecernia, Utrenia şi Liturghia. Şi cine nu se duce, nu numai el, dar şi cei cari sunt sub stăpânirea lui, păcătuesc greu. Pentru aceasta au făcut Sfinţii Părinţi încetare de lucru, ca să ne ducem la locaşul Domnului, să preamărim pe Dumnezeu, cerând iertare greşealelor, şi nu ca să pierdem duminicile şi sărbătorile împărăteşti la jocuri şi la cântări, şi la alte drăceşti sau trupeşti lucruri. Insă sunt unii atât de nesimţitori şi orbiţi de cel viclean, cari văzând şi auzind pe preot slujind sfânta Liturghie, nu se îngrijesc de loc, nici le pasă ceva de aceasta, ci şed în casele lor, sau în târg şi bârfesc. Ba încă şi afară de biserică, am auzit pe mulţi în acel ceas în care preotul înăuntru slujea Liturghia, vorbind cuvinte spurcate şi deşarte, ca şi cum ar fi fost streini şi păgâni cari nu cred de fel taina Euharistiei. Pe aceştia i-am ocărât de ajuns, arătându-le greutatea fără-de-legii lor. Şi aşa trebue duhovnicii şi preoţii să mustre pe unii ca aceştia şi să-i canonisească greu, ca să se ducă la biserică. Precum aveau obicei la Furni şi la Ierapetru, în anii în care am stat acolo, că îndată ce auzeau toaca, se adunau toţi tinerii şi bătrânii, bărbaţi şi femei. Am lăudat sârguinţa lor şi mai ales a iubitorului de monahi şi iubitorul de Hristos Andrei Caravela şi toţi ai casei lui, care nu numai la sărbători, ci aproape în fiecare zi

se adunau la biserică. Și nu numai iarna, dar și vara când sunt nopțile mici, se sculau la Utrenie.

Aceasta se face din osârdia Preoților. Și câți se lenevesc la aceasta, vor da răspuns înfricoșatului Judecător pentru turma lor, fiindcă nu îngrijesc a o paște la pășunile de viață dătătoare, ci caută numai să mănânce folosul, iar oile le lasă să piară. Să știi dar lămurit și aceasta, că nu numai trupește ești dator să stai la slujba bisericească, ci și sufletește, adică cu luare-aminte și evlavie și să nu fie mintea ta la lucrurile vieții, ci să cugeți la patima Domnului și la Inviere și la celelalte Taine ale Bisericii. Că poți să fii în biserică trupește, iar sufletește să curvești cu mintea și cu gândul; și iarăși poți să te afli pe munte trupește și cu mintea în biserică. Pentru aceasta trebue să mărturisești de câte ori ai fost la slujba bisericească cu asemenea spurcate gânduri și nu le-ai gonit. Dacă te-ai uitat la muere cu gând rău. Dacă ai lucrat ceva în zi de sărbătoare fără să ai vre-o mare nevoe, adică să încarci grâul sau vinul în vreme de ploae ca să nu le pierzi, sau să faci pod ca să treacă norodul, și alte asemenea care sunt de nevoie, nu este păcat; dar dacă este cu putință să se facă pe ascuns, pentru sminteala norodului. Iar orice alt lucrŭ care nu este de nevoie, este păcat să-l faci sărbătoarea, și să nu bârfească cineva zicând că moara, cuptorul, secerișul, culesul și alte asemenea, nu sunt oprite. Spuneți-mi unde le-ați găsit scrise acestea? Cum nu roșiți și nu vă rușinați măcar de spurcații jidovi, cari nici un ban nu primesc în mâinile lor în ziua Sâmbetei, nici bucate nu fac de fel, ca să nu calce stăpânească poruncă?

A patra poruncă

Cinstește pe tatăl tău și pre muma ta.

In această poruncă se spune că nu numai copiii să cinstească și să îngrijească pe părinții lor, ci și părinții pe copii, slugile pe domnii lor, și stăpânii pe slugile lor, cei mari pe ucenicii lor și aceștia pe mai marii lor, bărbații pe mueri și acestea pe bărbați, ginerii pe socrii și orice alte rudenii. Și aici trebue să se cerceteze fiecare cum s'a purtat cu făcătorii de bine și mai marii lor. Mai întâiu să spuie fiul dacă a blestemat sau a defăimat pe părinții săi, sau nu i-a ascultat, sau nu-i ajută în trebuințele ce au, sau nu-i bagă în seamă pentru sărăcia lor. Dacă voește moartea lor, ca să-i moștenească, sau pentru oarecare pricină îi urăște. Asemenea și ei să spună dacă se îngrijesc de copiii lor, să-i învețe sfintele porunci și îi pedepsesc când nu umblă pre calea cea dreaptă, sau nesocotesc acestea și îi lasă să-și facă voile lor. Aceeași se vorbește și pentru stăpâni către slugile lor, si pentru cei mai mari către supușii lor. Dacă se îngrijesc de dânșii pentru cele de trebuința sufletului și trupului, să-i îngrijească în boale, să-i silească la mărturisire și împărtășire. Și supusul dacă nu a ascultat pe mai marele său sau l-a defăimat, sau l-a osândit, sau a cârtit, sau a ocărît pe bătrâni, sau de s'a arătat nerecunoscător făcătorilor de bine. Ginerii dacă au ocărît pe socrii lor, sau le-au dorit moartea ca să ia averea lor. Bărbatul dacă nu lasă pe muere să se ducă la biserică pentru gelozie, ca să n'o vază altul, sau pentru slava deșartă, pentru că nu este îmbrăcată după cum trebue, sau pentru alt gând de acest fel, sau de a bătut-o cu nedreptate sau peste măsură, sau o blesteamă. Asemenea și dânsa să spue dacă nu-i face ascultare la lucrurile cele cuviincioase, sau de

se ceartă și-l blesteamă și alte asemenea. Să știe și aceasta bine, că dacă vre-o muere este prea frumoasă și se smintesc cei ce o văd de frumusețea ei, să șeadă în casa ei și să se roage câtă vreme ține slujba bisericii, și numai când voește să se împărtășească să se ducă la biserica ei, și aceasta dacă se poate când nu sunt acolo bărbați mulți.

A cincea poruncă

Să nu ucizi.

Prin această poruncă se vorbește de uciderea sufletească și trupească, adică, dacă sfătuești pe aproapele să curvească sau să ucidă, sau alt păcat să facă, sau l-ai însoțit sau l-ai ajutat la aceasta, te socotești ucigător fratelui tău, duhovnicește. Iar despre trup spune dacă ai ucis pe cineva, sau ai cugetat ca să ucizi, dar vremea și locul nu te-au înlesnit. Dacă ai vrajbă și dorință de răsbunare, sau l-ai înjurat, sau l-ai pălmuit, sau l-ai bătut și nu l-ai iertat pe vrăjmașul tău, sau nu ai cerut iertare de la acela pe care l-ai păgubit și să plătești paguba pe care i-ai făcut-o, sau de-ai bătut muere și a lepădat pruncul, sau dacă muerea fiind însărcinată a luat burueni ca să ucidă pruncul, sau a luat ca să nu rămână însărcinată. Toate acestea și alte asemenea se socotesc ucideri și greu se canonisesc.

A șasea poruncă

Să nu curvești.

In trei chipuri poți să cazi în acest păcat, după cum mai sus am scris: cu lucrul, cu cuvântul, cu mintea și cu gândul. Spune dar în ce chip ai păcătuit. Dacă te-ai lenevit de a goni gândurile, te-ai ple-

cat să săvârșești păcatul, sau ai zis cuvinte spurcate și netrebnice, sau ai cântat, ai jucat, sau ai curvit, și alte multe care poate să le facă cineva, pe care nu le scrim, fiindcă nu este cuviincios lucru să se arate câte răutăți pune vrăjmașul în gândul nostru. Dar să spue fiecare la duhovnic cât îl mustră conștiința. Dacă a vorbit cu cineva cu patimă și cuget viclean, sau de a pipăit corp strein sau de s'au bărbierit bărbat și muere, sau își fardează fața, sau alte asemenea aflări ale viclenilor draci.

A șaptea poruncă

Să nu furi.

Multe și felurite păcate cuprinde această poruncă a șaptea, că nu ajunge numai să nu furi, ci nici să nedreptățești pe aproapele cu vr'o meșteșugire, înșelare și viclenie, ca să iei lucrul lui. Spune dar, dacă ții lucru strein, sau te-ai folosit de el, sau ai înșelat pe cineva în târg și i-ai vândut lucrul mai scump de cât trebuia, pentru că l-ai așteptat cu plata oarecare timp, sau de ai cumpărat mai puțin decât trebuia. Dacă ai nedreptățit pe lucrători sau ai primit lucruri furate în casa ta. Dacă nu slujești cu credință în dregătoria ta, sau faci judecată nedreaptă pentru daruri și vinzi dreptatea. Dacă nu dai zeciuială venitului tău milostenie la biserică și la săraci, pentru dragostea lui Hristos. Și mai ales dacă ții lucru străin, să-l întorci îndată, altfel nu te folosește mărturisirea, nici duhovnicul poate după sfintele canoane să ierte un asemenea păcat, fără de a întoarce lucrul nedrept înapoi.

A opta poruncă

Să nu mărturisești strâmb.

Această poruncă are două ramuri. In cea dintâi sunt păcatele care se fac la judecată de către judecători, grefieri, notari, cei care se judecă și martori. Iar în ramura a doua sunt defăimările, osândirile, clevetirile, batjocurile, grăirea de rău și ocările, împrotiva aproapelui. La cea dintâiu mărturisește în câte minciuni ai căzut, iar la cea de a doua, dacă ai mărturisit strâmb spre a face rău aproapelui, sau ai vădit vre-o greșeală a lui, sau ai clevetit, sau ai dat auzul tău clevetitorului, sau ai ocărât, sau ai semănat sminteli între frați ca să-i învrăjbești, sau ai făcut mijloc prin vicleniile tale, de-ai câștigat la judecată lucru nedrept, și alte asemenea. La această pricină nu păcătuești numai tu, ci și toți câți ți-au ajutat și împreună au lucrat, și mai ales mijlocitorii și advocații, cari sunt datori să plătească toată paguba acelui sărac care a pierdut dreptul lui, din pricina acestora. Iar despre dragostea cea către aproapele, nu scriu aici în parte, fiindcă la alt loc am spus despre acestea, dar și aceste porunci, cele mai multe, sunt pentru folosul aproapelui.

A noua și a zecea poruncă, sunt cuprinse în a șasea și a șaptea, și e destul cât am scris despre ele.

Deci când te mărturisești pentru cele zece porunci ale Domnului, cearcă și pre cele șapte păcate de moarte pe care le am scris la partea întâia, și du-te acolo să vezi în câte păcate dintr'acelea ai căzut: sau în cele cinci simțiri, sau în cele șapte fapte ale milostenii care sunt acestea: să hrănești pe cei flămânzi; să adăpi pe cei însetați; să izbăvești pe cei robiți; să îmbraci pe cel gol; să primești pe cel străin; să cercetezi bolnavul; și să îngropi mort strein. Iar cele

duhovnicești sunt acestea: să sfătuești pe cel ce are trebuință; să înveți pe cel neînvățat; să mângâi pe cel întristat; să îndreptezi pe cei ce păcătuesc; să ierți celui ce-ți greșește; să rabzi ocara și paguba ce ți-au făcut alții și să te rogi pentru ei. Acestea toate, ca să fie fapte ale milostivirii, se numesc nașteri ale milosteniei și mărturisește câte din lenevirea ta nu ai făcut. Pe urmă (pentru ca să faci un sfârșit mărturisirii) după ce vei spune câte-ți aduci aminte că ai făcut, ca să nu ai vre o îndoială că ai uitat ceva din păcate, spune acestea duhovnicului cu frică și evlavie, plecând genunchile și capul până la pământ:

„Toate aceste păcate și câte alte cunoaște Domnul meu că am făcut împrotiva Sa, cu fapta sau cu cuvântul, cu mintea și cu gândul, și toate câte nu le-am spus din pricina uitării, sau din necunoștința mea și câte altele poate vicleanul diavol să mă osândească în ceasul Judecății, toate acestea le mărturisesc astăzi, și ca un păcătos mă osândesc cerând iertare Domnului meu Iisus Hristos, și de la tine Părinte, canonul pentru greșealele mele". Acest chip al mărturisirii este destul de folositor pentru oarecare mici păcate, care cu voe sau fără voe se uită la mărturisire. Iar dacă îți vei aduce aminte mai pe urmă după mărturisire, de vre-un păcat, aleargă să-l spui, iar de nu, nu-ți folosește de loc pocăința. Că numai un păcat de moarte de nu-l vei mărturisi cu a ta voe, adică să-l ascunzi rușinându-te de necinstea și urâciunea faptei, te muncești fără milă, precum după pilda cea mai de jos scrisă poți să cunoști acest adevăr, care l-am scris din cartea ce se numește „Livada Florilor", la întâia parte, pag. 106. Erau și alte multe, dar numai pre aceste patru le-am scris, ca să nu mă depărtez mult de subiect. Deci, cine va ceti acestea, să pue multă silință la sfânta Mărturisire, ca să nu

pătimească precum au pătimit acele mueri despre care scrim acum, și vă dau martor pe Dumnezeu, că nu am adăogat nimic, ci numai ceeace este în acea carte din vechime tipărită, ca și celelalte minuni ale Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu care sunt partea din urmă a acestei cărți *) numai că le-am scris întocmai și pe scurt după cum am de obiceiu totdeauna, ori și câte aș scri. Așa dar luați aminte cu osârdie la cele zise, ca să nu pătimiți și voi o asemenea osândă.

CAPITOLUL VII

Despre cele patru mueri cari au fost osândite în Iad fiindcă au lăsat câte un păcat nemărturisit.

OMUERE oarecare a făcut un păcat de moarte și nu a îndrăznit niciodată să-l mărturisească, de rușinea și urâciunea faptei. Insă a făcut alte fapte bune: da milostenie, postea, priveghea, se ruga și se mărturisea de toate celelalte păcate și se împărtășea cu sfintele Taine, socotind că va afla milă la Dumnezeu, ca să-i ierte fără-de-legea ascunsă, pentru celelalte fapte bune. In sfârșit a căzut în grea boală și și-a mărturisit toate păcatele; iar pe cel mare nu a îndrăsnit, nenorocita, nici măcar la moarte să-l mărturisească, ci plângând s'a împărtășit cu dumne-

*) Minunile Maicii Domnului sunt tipărite în Cartea cu acest titlu.

zeeștile Taine și apoi s'a sfârșit. După multe zile rugându-se una din fiicele sale în odaia ei, a simțit atâta rea putoare, în cât nu mai putea să stea de multa împuțiciune pe care o simțea. Căutând într'o parte și în alta a casei, ca să înțeleagă de unde vine atâta putoare, a văzut deasupra patului o umbră atât de urâtă și înfricoșată, în cât nu a mai putut sta în picioare, ci căzând jos, chema pe Stăpânul Hristos și pre Maica Lui, într'ajutor. Atunci a venit glas de la umbră, zicând: *Nu te teme fiică, eu sunt nenorocita ta mamă.* Din acest cuvânt, tânăra a luat îndrăsneală și sculându-se i-a zis, ei: *Cum este cu putință, o mama mea, să fii atâta de urâtă și cu rea putoare, tu care ai fost atâta de îmbunătățită?* Iar ea a răspuns: *Adu-ți aminte că ți-am spus odată, că am făcut un păcat de moarte și niciodată nu l-am spus la vr'un duhovnic, pentru rușinea faptei. Deci, pentru acest păcat am fost osândită în munca cea veșnică, ca să mă chinuesc nesfârșit, și nu m'au folosit celelalte bunătăți pe care le-am făcut.* Zice către dânsa, fata: *Dar acum pot eu ca să-ți ajut, plătind la preoți ca să facă Liturghie și alte multe milostenii să dau săracilor și monastirilor, ca doar vei dobândi iertare?* Iar ea a zis: *Nu este pocăință în iad. Când am avut vreme, nu m'am îndreptat cu puțină osteneală, nepriceputa, dar acuma orice vei face nu mă folosește. Că îndată ce m'am despărțit de trup, m'au răpit viclenii draci și înfățișându-mă la judecata lui Hristos, Acesta m'a privit cu căutătură înfricoșată și întorcând fața Sa de la mine, a zis cu glas tunător și înfricoșat: „Du-te de la mine, blestemato, în gheena cea nesfârșită", și îndată m'am aflat în fundul Iadului. Așa dar numai este pentru mine milă. Numai ca să luați voi cei vii pildă, a slobozit Judecătorul cel drept să mă arăt ție astăzi, ca să propoveduești la toți, munca mea, și să*

vă păziți să nu pătimiți ca și mine. Spune fratelui tău să-și îndrepteze petrecerea sa, și lasă și tu spălăturile și împodobirile trupului. Nici odată să nu te împodobești sau să-ți înfrumusețezi fața, că multe și nenumărate mueri numai pentru această pricină s'au osândit. Iar dacă nu mă vei asculta, curând vei veni ca să mă însoțești în acel loc întunecat și plin de întristare. Acestea ți le-am spus, ca să nu crească chinurile mele când vă voi vedea și pe voi chinuindu-vă împreună cu mine în gheena. Acestea auzindu-le tânăra, a întrebat-o și alte multe despre Iad, iar ea i-a răspuns: *Numai atâta am putut să-ți spui, și nu întrèba mai multe.* Acestea zicând, s'a stins ca vântul și a rămas atâta putoare, că numai putea cineva să intre în acea cameră. Fata a făcut, în alt loc patul său, și a zăcut bolnavă multe zile, de frica și groaza acestei vedenii. Chemând pe duhovnicul ei cu numele Serafim din Bolonia, i-a spus cu deamănuntul cea mai sus zisă vedenie, pe care a povestit-o, în tot orașul acesta și a scris-o pe o carte a sa, ca să o citească urmașii și să se păzească cu osârdie, ca să nu se primejduiască.

Intr'o altă cetate, era o femee bogată și de foarte bun neam. Ea a făcut un păcat foarte urâcios și nu l-a spus la duhovnic, pentru rușinea faptei, ca să nu-l afle și alt cineva. Intr'una din zile s'a întâmplat un ieromonah strein cu ucenicul său, care mergeau să se închine la sf. Mormânt, și muierea văzându-i în biserică, la un praznic, slujind sfânta Liturghie, a pus în mintea ei să se mărturisească la el, fiindcă era strein și nu o cunoștea. Deci, s'au dus la o parte în biserică și i-a spus lui, păcatele sale. Dar când a vrut să spună și acea mare fărădelege, i-a venit atâta rușine, din lucrarea drăcească, încât a roșit și nu putea ca să-l spue. Iar ucenicul duhovnicului, om simplu și îmbunătățit, stând deoparte, vedea cum iese din

gura muierii un șarpe la fiecare păcat mărturisit, iar la urmă, a văzut un șarpe mare care de trei ori a scos capul ca să iasă din gura ei, dar se trăgea iarăși înapoi și n'a ieșit. Atunci a văzut și șerpii de mai înainte, că întorcându-se au intrat iarăși în gura ei, fiindcă nu a spus și celălalt păcat. Și după ce a iertat-o duhovnicul, s'au dus în calea lor. Iar ucenicul i-a spus vedenia de mai sus. Atunci el a înțeles pricina și s'a întors înapoi ca să arate muierii vedenia, și să o îndemne să spue și celălalt păcat. Ducându-se la casa ei, a găsit-o moartă, și plângând a făcut rugăciunea să le descopere Domnul ce s'a făcut sufletul ei. Și iată că o văd pe dânsa șezând pe un înfricoșat balaur, și alți doi șerpi o necăjeau și o chinuiau cumplit. Atunci a zis către dânșii: *Eu sunt acea ticăloasă muiere care m'am mărturisit astăzi, și fiindcă nu am spus un păcat pe care l-am făcut, m'a dat Judecătorul să mă omoare acest balaur, și să mă arză în focul cel veșnic, fiindcă m'a așteptat atâta vreme să-l mărturisesc; iar eu, nepriceputa, de rușine l-am ascuns. Și acum nu am nici o nădejde de mântuire, nenorocita.* Acestea zicând, s'a făcut nevăzută.

Alta asemenea.

Era un împărat în Italia, care avea o fiică evlavioasă și îmbunătățită, care da multă milostenie și se îngrija minunat de săraci. A rugat pe tatăl ei să o lase să se facă călugăriță, însă el din multă dragoste pe care o avea către dânsa, nu se îndura să se despartă de ea, și a pus pe Arhiepiscopul Romei să o sfătuiască, fiindcă mai multă plată va avea dacă rămânând în casa ei va face fapte bune, de cât să fie călugăriță și să se folosească numai pe ea. Deci, a rămas tânăra, fără voia ei, ca să nu iasă de sub

părintească ascultare, și petrecea ca și mai înainte în fapte bune. Iar șarpele cel viclean nu răbda să vadă asemenea fapte bune la o tânăra ca aceea, și i-a dat războiu trupesc, și ea a iubit un tânăr frumos care slujea Impăratului. Atâta a luptat-o cu această patimă, încât s'a biruit și a căzut cu acel tânăr în păcat. In puțină vreme a cunoscut că este îngreunată, și atâta întristare i-a venit, în cât voia să se omoare de rușine, să nu se audă această faptă între oameni. Atunci, ea a încredințat această pricină unei muieri bătrâne care-i slujea, și aceasta i-a dat o buruiană care a ucis pruncul. Așa dar nu s'a aflat nimic de fapta aceasta, însă ea se mâhnea mult și se întrista pentru aceste două păcate. Impăratul văzând-o întristată atâta, a socotit că se chinuia din pricină că nu a lăsat-o să se călugărească, și a întrebat-o dacă voește să se călugărească. Iar ea auzind aceasta, s'a bucurat. Deci, a dus-o la o monastire în care s'a tuns și păzea toate orânduelile vieței monahicești atât de mult, în cât nu a fost văzută de fel râzând sau spuind cuvinte deșarte. Când veneau femei din palat, rude, sau alte cocoane de neam mare, sau împăratul ca să o cerceteze, le vorbea foarte puține și scurte cuvinte, și închinându-se lor intra în chilia ei plângând păcatele sale, pe care nu le-a spus nici odată duhovnicului, adică: păcatul curviei și uciderii, și plângea în taină cerând iertare. In sfârșit a murit, după ce și-a mărturisit celelalte păcate și s'a împărtășit cu prea curatele Taine. Iar după 30 de zile s'a arătat în vedenie egumenei, căreia i-a zis: *M'am osândit în iad.* Iar egumena a răspuns: *Cum este cu putință, tu care erai atâta de îmbunătățită, și aveai la cele dumnezeești evlavie multă și râvnă nemăsurată?* Iar ea a răspuns: *Două mari păcate am făcut pe care nu le-am mărturisit duhovnicului, socotind că ajungea să le*

plâng înaintea lui Hristos care acum m'a osândit să mă chinuesc veșnic pentru această pricină; iar celelalte fapte bune nu m'au folosit de loc.

Vedeți muerilor! Păziți-vă să nu ascundeți vre-un păcat, că mai bine este să te rușinezi aici puțin, măcar de ai fi și de bun neam și slăvită, decât să ai rușine veșnică și moarte nesfârșită. Că aici spui păcatul numai unui om, care nu-l mărturisește măcar de i-ar tăia și capul. Dar acolo, ți-se vestește rușine nespusă, fiindcă îl află toți oamenii. Nu te pricinui să zici că eu am dragoste să-mi mărturisesc păcatul meu, dar mă tem că mulți din duhovnici și arhierei s'au abătut și au vădit păcatele multora și s'au rușinat cei ce s'au mărturisit la dânșii. Ascultă femee! In timpurile trecute poate să se fi făcut așa ceva, dar acum dela o vreme încoace, a făcut Patriarhul cu toți Arhiereii o legătură cu afurisenie, ca să nu se mai întâmple așa ceva. Crede-mă dar că s'ar fi plecat fiecare din muerile arătate mai sus, de le-ar fi dat voe Judecătorul să învieze, și ducându-se prin toate orașele și cetățile împărătești, să mărturisească de față tuturor fără-de-legea lor, numai să nu se muncească veșnic. Așa cu adevărat, nu s'ar fi temut atunci de oameni, și cât de puțin nu s'ar fi rușinat, fiindcă durerea cea mare biruește pe cea mai mică.

Alta asemenea.

La o monastire de femei, era o monahie nepoată egumenei, care a iubit un tânăr ce venea adesea în acea monastire, ca să vază pe sora sa. Iar pomenita monahie atâta l-a dorit, în cât căuta chip și vreme îndemânatică, să se unească ca să săvârșească cu fapta păcatul, cu dânsul, căci cu mintea și cu gândul de multe ori curvise. Deci, într'această patimă rea

a murit, ticăloasa, fără să'și săvârșească pofta ei, că nu i-a ajutat locul. Iar la moarte, a mărturisit celelalte păcate ale ei, și primind sfânta Impărtășanie s'a sfârșit fără să spue duhovnicului pofta ei pe care o avea să păcătuiască, dacă ar fi găsit vreme îndemânatică. Egumena care o iubea mult pentru că-i era rudă, după ce i-a făcut pomenirile, se ruga Domnului să descopere în ce loc se află. Așa dar, rugându-se cu post și cu lacrămi, după multe zile a văzut-o în vedenia sa, că era întunecată și urâtă, zicând egumenei: *Cunoaște maica mea, că sunt osândită în iad.* Iar ea s'a minunat, zicând: *Cum este cu putință? Tu erai fecioară. Ai venit de mică în monastire și ai păzit toate rânduelile vieții monahicești. Pentru ce dar te-ai osândit?* Iar ea a spus pricina de mai sus. Ii zice egumena: *Nu cred ca milostivul Dumnezeu numai pentru o poftă trupească pe care nu ai săvârșit-o să te muncească veșnic.* Iar ea a răspuns: *Nu te minuna, căci cu dreptul sunt osândită, că ochiul celui Prea Inalt nu suferă să vază vre o întinăciune sau prihană de faptă, sau de cuget, care să nu se spele și să se albească prin sfânta Mărturisire. Căci eu de și nu am săvârșit păcatul în faptă, dar cu cugetul de multe ori am curvit, și de a-și fi găsit loc și vreme îndemânatică, l-aș fi săvârșit și cu lucrul. Să știi dar, că mulți nu numai mireni, ci și monahi se osândesc, fiindcă nu se grijesc de Mărturisire, și sfătuește și pe surorile monastirii să se mărturisească cu luare aminte, dacă doresc mântuirea lor.* Acestea văzând egumena, se tânguia pentru pierzarea nepoatei sale.

Să nu fie necredincios cineva la aceasta, iubiților, fiindcă am văzut că s'au mântuit mulți cari cugetau numai să facă binele, dar n'au ajuns de a-l săvârși, precum la cap. 7 se vede că s'a mântuit acel tâlhar, și alte asemenea pilde se văd în cărțile Bisericii noastre, că s'au mântuit unii prin gândul cel bun, fără a săvârși binele. Deci, precum cel bogat dăruitor Dumnezeu, încununează dreapta socotință, tot așa osândește reaua socotință.

Aveam multe mărturii să vă aduc spre adeverirea acestei pricini, însă aceasta, să știți că este una adevărită de Dumnezeiasca gură care n'a greșit niciodată, ca să împlinească pe toate, fiindcă și dascălii, ca oameni, pot de multe ori să greșească. Adică cel ce se uită la muiere spre a o pofti pe ea, iată că a preacurvit cu dânsa în inima sa. Poate cineva să se împotrivească unor asemenea evanghelice cuvinte? Să nu fie! Așa dar să ia aminte fiecare, să nu se lenevească de mântuirea sa, că vine vremea să plângă fără folos și să nu găsească nici un ajutor. Să plângem dar aici puțin, ca să ne veselim acolo veșnic în Hristos Iisus Domnul Nostru, a căruia este slava!

CAPITOLUL VIII

Despre ispăşire, adică: post, milostenie şi rugăciune.

TREIA şi cea mai din urmă parte a pocăinţii, se zice ispăşire, şi este osteneala şi canonul păcatului şi are trei fapte bune conlucrătoare şi ajutătoare, adică: *postul, milostenia* şi *rugăciunea*. Aceste fapte bune, fiindcă sunt grele şi ostenicioase trupului, pot mult, ca şi canonul, la ispăşirea păcatului ce-am săvârşit, dând acestui trup dulceaţă şi desfătare. Şi pentru că cele mai mari păcate sunt aceste trei: *mândria iubirea de argint şi curvia* în care zace îndrăcirea pântecelui, şi ne luptă pururea ca nişte trei mari uriaşi, pentru aceasta, spre ispăşire împotriva lor, ne ajută aceste trei: postul, împotriva trupului; milostenia, împotriva iubirii de argint, şi rugăciunea împotriva mândriei. Că cel ce se roagă, stă ca un osândit înaintea Domnului, cu multă smerenie. Incă prin aceste fapte bune, omul aduce o desăvârşită jertfă a sa şi a lucrurilor sale. Prin milostenie, aduce lucrul său; prin post, jertfeşte trupul; prin rugăciune, aduce sufletul său Domnului. Aşa dar, folosul şi trebuinţa acestei îndreptări, se cunoaşte din deosebirea pe care o punem în taina dumnezeescului Botez şi a pocăinţei; că Botezul care este uşa tuturor Tainelor, se socoteşte o naştere a sufletului, care din nou intră

în petrecerea creştinească, căreia îi era streină. Precum un prunc lasă tot ce a avut în el mai înainte, şi se înoieşte prin puterea şi harul sf. Botez, aşa şi sufletul care se naşte din nou la viaţa cea duhovnicească, prin botezul lacrămilor şi al pocăinţei, lasă pe cel dintâiu *„a fi"* al păcatelor care era supus vinovăţiei şi la iad, şi primeşte un alt nou *„a fi"* al darului şi petrecerii duhovniceşti, în care nu rămâne nici un alt lucru din vieţuirea cea mai dinainte. Cu adevărat taina pocăinţei este ca o curăţenie şi tămăduire a sufletului, şi câte-odată tămăduieşte desăvârşit şi însănătoşază pe bolnav, iar de multe ori lasă vre-o câteva rămăşiţe ale boalei de mai dinainte, adică: după sdrobirea inimii care când este desăvârşită după cum trebue, izbăveşte pe om din păcat şi din muncă. Dar pentru că rare ori se întâmplă o asemenea sdrobire, ne trebue prea multă împlinire a celor mai sus zise trei fapte bune, spre tămăduirea desăvârşită a păcatului. Precum sfântul Botez cuprinde în sine toate darurile Sfântului Duh, unite cu darul Aceluia de unde vin toate aceste bunătăţi, aşa şi pocăinţa cea fierbinte şi adevărată, cuprinde asemenea toate aceste vistierii şi dăruiri şi mai ales o nouă lumină şi cunoştinţă a lucrurilor duhovniceşti şi dumnezeeşti, la care mai înainte se afla omul orb ca şi cum ar fi fost în întunerecul şi în umbra morţii, şi ne aduce o nouă dragoste către Dumnezeu, care este chipul adevăratei pocăinţe şi al tuturor faptelor bune, şi pricinueşte minunate lucrări în sufletul nostru. Şi cum sunt, pentru întoarcerea la pocăinţă, multe feluri de daruri, la altul mai mari, precum la Pavel, şi la altul mai mici, aşa sunt şi lucrările şi mişcările cele din lăuntru care lucrează această virtute ce pricinueşte sufletului pocăinţă şi întristare pentru neascultarea ce a făcut lui Dumnezeu, şi doreşte să pătimească fe-

lurite munci mai bine, decât să amărască un asemenea Stăpân. Şi aşa, are mai multă frică de Mărirea cea dumnezeiască, văzând că abaterea dela poruncă a plecat spre urgie pe acel Atotputernic, şi rușinându-se să se înfăţişeze înaintea Lui. Are mai multă dorinţă să se nevoiască pentru păcatele sale înaintea Domnului, cu canonul cuvenit să-l îmblânzească pentru neascultarea ce a făcut şi să izbândească împotriva trupului care a fost pricina păcatului. Pentru aceasta dar, sufletul care a defăimat pre Ziditorul pentru plăcerea zidirii, trebue să vindece cu durere de bună voie dulceaţa cea volnică, şi cu întristare de bună voie desfătarea prin care s'a lipsit de dumnezeeasca lumină. Şi fiindcă pedeapsa curăţeşte greşala, cu dreptul este să primească pedeapsă, cel care a îndrăsnit să săvârşească păcatul. Dar fiindcă omul păcătuind, a defăimat culmea binelui şi l-a schimbat cu o zidire netrebnică şi lesne de defăimat, care este mare ocară a Prea Inaltei şi Prea Cinstitei Măriri, cu cuviinţă este ca cel care a ocărât un asemenea Stăpân să se smerească şi să se defaime de bună voie până la pământ. In acest fel se nevoiesc aceia cărora le-a deschis Dumnezeu ochii cu această cerească lumină, să-şi ispăşească păcatul pentru ca să se învrednicească iertării. Dar pentrucă păcătuim mai mult la Dumnezeu, cu lucrul, cu trupul şi cu sufletul, este de trebuinţă să facem odată cu ispăşirea, şi jertfa către Stăpânul, cu cele de mai sus trei fapte bune. Cu milostenia, jertfim lucrul; cu postul jertfim trupul şi cu rugăciunea, duhul. Toate păcatele se fac sau împrotiva lui Dumnezeu, sau împrotiva noastră, sau împrotiva aproapelui, şi la aceste trei păcate sunt ispăşitoare şi plătesc aceste trei fapte bune: postul, pentru noi; milostenia, pentru aproapele, şi rugăciunea pentru Dumnezeu. Cine dar, doreşte să îmblânzească pe Dumne-

zeu către sineşi, trebue să se silească la aceste trei fapte bune. Mai întâiu să înceapă de la neprihănita postire, care după cum am zis, cu durerea pedepsei, plăteşte pentru dulceaţa păcatului, chinuind trupul care a fost pricina călcării poruncii. Pentru aceasta ne înfrânăm de bucatele cele stricăcioase, ca să primim iertare de greşelile cele oprite, şi cu o prea scurtă postire fugim de o veşnică pedeapsă şi post nesfârşit, că pentru păcat moştenim iadul cel plin de întristare, unde nu este mângâere, ci foamete şi lacrămi neîncetate. Fericit este postul prin care ne isbăvim de foame şi de muncă! Postul spală păcatele, desleagă cele mai dinainte fără-de-legi şi ne împiedică de la cele viitoare. Postul este puternică întărire, zid al lui Dumnezeu, palat al lui Hristos şi cetate a Sfântului Duh; steag al credinţei, semn al dragostei şi tărie a întregei înţelepciuni. Postul străluceşte sufletul, înalţă simţirile, supune pe trup duhului, face inima sdrobită şi smerită, risipeşte norii poftelor, încetează focul curviei şi aprinde lumina întregei înţelepciuni. Postul este înfrânarea poftelor şi omorârea patimilor, sora sărăciei, fiul pocăinţei, sabia iubirii de sine, păzitorul mântuirii noastre şi mijlocitor tare către Dumnezeu, ca să primim de la Dânsul dăruiri şi haruri. Printr'însul au îmblânzit Ninevitenii pe Dumnezeu. Printr'acesta, Israilitenii au aflat ajutor în necazurile lor. Cu postul cei trei tineri au biruit focul. Printr'acesta, Ilie se cunoaşte purtat de căruţa de foc. Printr'însul a primit Moisi legea de la Dumnezeu. Şi ce să zic mai mult? Prin post, Stăpânul Hristos, s'a pregătit spre propoveduirea Evangheliei, ca să ne arate pildă cât este de folositor postul. Aşa dar, cine doreşte să slujească Domnului, să facă isbândă împrotiva vrăjmaşilor săi şi să dobândească toate cele de mai sus vrednicii, să se într'armeze cu o sfântă

urâciune de sineşi, adică, să-şi urască trupul său, să-l pedepsească cu post, cu privegheri şi cu rugăciuni şi cu ori cât de multe şi aspre petreceri va putea. Căci cu acest chip, nu numai pe Dumnezeu îl îmblânzeşte, dar desăvârşit birueşte şi pe cel mai puternic vrăjmaş, şi se face sufletul împreună cu trupul lăcaş al Sfântului Duh. Acestea toate câte am arătat, să se facă cu cuvenita dreaptă socoteală, adică: să le faci cât poţi, fără să te omori, fiindcă mulţi au întrebuinţat înfrânarea mai mult de cât puterea lor şi s'au bolnăvit, în cât pe urmă au lăsat-o cu totul ca să-şi dobândească sănătate. Pentru aceasta să facă fiecare după puterea sa, că altul poate să postească trei zile fără vătămare, iar altul nu poate nici o zi. Prin urmare mai bună de cât toate faptele, este dreapta socoteală.

Impreunează dar postul cu faptele milosteniei, ca să fie mai folositor şi lui Dumnezeu plăcut, că postul fără de dragoste şi milostenie, este ca lihnarul fără unt-de-lemn. Fă dar, milostenie, ca să auză Domnul rugăciunea ta, să ierte păcatele tale, să te isbăvească de relele ce vor să fie şi să-ţi dăruiască bunătăţile cele veşnice. Postul veştejeşte patimile trupului şi pierde pricinile păcatului, dar nu dă desăvârşită sănătate fără alifia milosteniei, fără râul îndurării şi fără ajutorul facerii de bine. Postul tămăduieşte ranele păcatului, dar nu scoate petele lui, fără untul de lemn al compătimirii.

Eclesiastul zice: *„Precum apa stinge focul, aşa milostenia pierde păcatul"*. Zice iarăşi marele Ambrosie: *„Mare cu adevărat este puterea milosteniei, căci râul dragostei acesteea şterge mulţimea păcatelor, în aşa fel, că dacă Judecătorul este mânios împrotiva celui ce a păcătuit şi voeşte să-l pedepsească, cu puterea milosteniei îl iartă"*. N'a găsit alt mijloc,

Proorocul Daniil să isbăvească pe Nabuchodonosor de ameninţarea Domnului, de cât prin îndurare, şi i-a zis: *„Primeşte sfatul meu, împărate! Şterge prin milostenie păcatele şi vicleşugurile tale, cu lucrurile facerii de bine către săraci"*. Aceasta a zis Sfântul, cunoscând câtă putere are milostenia ca să îmbuneze pre Cel cu totul îndurat. Aşadar fiindcă atât de mult poate această faptă bună, cel care voeşte să afle milă la Dumnezeu, să se îmbrace în această haină, milostivindu-se spre săraci, spre văduve, spre sărmani, cu ceea ce i-a dat Dumnezeu. Iar de este sărac, cu sfătuire şi cu mijlocire. Şi dacă cu altceva nu poate, măcar inima să-l doară pentru dânşii, şi tot atâta plată are. Fiindcă (după Grigorie Diaconul) nu dă mai puţin cel ce-l doare inima pentru sărac, de cât acela care îl ajută cu lucrul său. Că unul dă bani, iar altul dă sufletul său. Marele Augustin zice: *„Că mai mare milostenie nu este, de cât a ierta din inimă pe cel ce a greşit"*. Dar pentru că nu poţi trăi un ceas fără păcat, iartă pe fratele tău, dacă doreşti să ierte şi Domnul greşalele tale. Tot aşa zice şi Kesarie: *„Cel ce nu are să răscumpere rob, sau să îmbrace pe cel gol, silească-se să nu ţie urâciune în inima sa împrotiva aproapelui, şi să nu răsplătească rău în loc de rău, vrăjmaşilor săi, ci mai ales să-i iubească şi să se roage pentru dânşii, şi aşa să aibă mare nădejde la milostivirea şi făgăduinţa Stăpânului nostru, zicând către Dânsul: Dă-mi mie, Doamne, că am dat; iartă-mi precum şi eu am iertat"*. Nu scrim aici mai mult despre milostenie, fiindcă mai departe vom arăta deosebit despre această faptă bună, care este prea mult folositoare mântuirii noastre, şi nu trebue să o trecem în puţine cuvinte.

A treia parte a ispăşirii este sfânta rugăciune, care făcută cu credinţă şi cu multă smerenie, orice

vom cere Domnului printr'însa, fără îndoială primim, după cum ne-a făgăduit în multe locuri ale Sfintei Evanghelii. Dar să cerem cu adevărat lucruri binecuvântate și spre folosul sufletului nostru. Că toată rugăciunea care se va face cu chip cuviincios și luare aminte, care sunt de trebuință la aceasta, se îndreptează și se înfățișează înaintea lui Dumnezeu, care ne ascultă cererea noastră. Iar de și întârziază câte odată a ne asculta ca să ne dea harul ce cerem, aceasta o face Prea Înțeleptul binefăcător, ca să privegheam și să fim mai cu luare-aminte ca după ce ne va da, să-l păzim cu bine și să nu'l pierdem. Rugăciunea pierde păcatele celui ce se roagă, după cum s'a văzut la vameșul. Aceasta înfricoșază și risipește pe draci, poruncește stihiilor, cerului și soarelui, după cum s'a văzut în mai multe vremi și locuri. Prin rugăciune a despărțit Moisi Marea Roșie și a trecut pe toți Israilitenii, iară vrăjmașii lor s'au înecat. Asemenea și Isus al lui Navi rugându-se, a trecut Iordanul și a poruncit soarelui care a stat șase ceasuri din calea sa. Așa a făcut și Avva Patermutie și alții. Ilie a poruncit Cerurilor, și nu a plouat trei ani și șase luni, după care a făcut rugăciune și a venit ploaie nemăsurată. Dar ca să nu le povestesc pe toate, zic că rugăciunea poate să scoată din Iad sufletele oamenilor și să învieze trupuri, să desrădăcineze munții și copacii din uscat și să-i sădească în firea cea umedă a apei, după cum am văzut că au făcut unii din oamenii îmbunătățiți. Și în scurt, tot ce va voi să facă un credincios, semne și minuni, să facă numai rugăciune cu evlavie și cu credință, și să nu se îndoiască în inima sa, și îl va asculta Stăpânul, precum a zis în Sfânta Evanghelie.

Rugăciunea făcută astfel o laudă foarte mult Marele Vasilie și zice acestea pentru dânsa: *„Rugăciunea este vorbirea și unirea omului cu Dumnezeu, tărie a lumii, împăcare cu Dumnezeu, maica lacrămilor, ștergerea păcatelor, punte a ispitelor, sfărâmare a războiului, lucru al Ingerilor, isvor al faptelor bune, mijlocitoare a darurilor, luminare a minții, sporire nevăzută, hrană a sufletului, isgonire a necunoștinței, dovadă a nădejdii, deslegare a mâhniciunei, bogăție a monahilor, încetare a mâniei, oglinda sporirii.* Și în sfârșit, rugăciunea este celui ce cu adevărat se roagă, judecată și divan și județ al lui Hristos, mai înainte de Judecata ce va să fie, adică: rugăciunea este la cel ce se roagă, ca o judecată mai înainte de înfricoșata Judecată, la a doua venire a lui Hristos, și păcătosul se osândește pe sineși, pentru ca să se afle acolo îndreptățit. Bine norocit este dar, cel care plânge cu amar aici, înaintea lui Dumnezeu rugându-se, că acesta nu se mai judecă atunci la acea înfricoșată Judecată. Pentru aceasta, iubite, începând rugăciunea, lasă toate grijile și toate simțirile trupului, părăsește pământul și marea, treci eterul și stelele cerului, treci cu privirea oștile Puterilor fără de trup, Heruvimii cei cu ochi mulți și Serafimii cei cu șase aripi, și înalță mintea ta mai sus de toată zidirea, treci cu gândul peste toate acelea, și înțelege firea Dumnezeiască nespusă și neînțeleasă cu mintea, întemeiată, nepurcesă, neschimbată, nealcătuită, în trei ipostasuri, neîmpărțită, lumină neapropiată, putere nespusă, frumusețe nemeșteșugită unită strâns cu sufletul cel smerit, iar cu cuvântul după vrednicie este cu neputință a se spune. Acolo Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, un Dumnezeu în toate trei. Trei sfinte într'un scaun, de o Ființă, veșnice. O Dumnezeire, o stăpânire și o sfințenie, toate cuprinzându-le, zidindule și sfințindu-le. O Dumnezeire și o Putere. Un Impărat al Impăraților și Domn al Domnilor.

Pe acest Impărat, înțelege-l, o, păcătosule! Rugându-te, să înțelegi mărirea Lui și să-l iubești și să cinstești acest nume, căci acesta este Dumnezeu cel cu totul desăvârșit, frumos mai mult decât toți fiii oamenilor, prea bun, mult îndurat, înfricoșat și drept Incă și Părinte iubitor de fii, făcător de bine prea bogat, isbăvitor și mântuitor mult milostiv. Și când îl vei socoti cu aceste numiri, vei cunoaște cu câtă inimă trebue să te închini și să cinstești un asemenea Stăpân, adică să te închini ca unui Dumnezeu prea slăvit; să-l lauzi ca pe un frumos și prea bun; să-l iubești ca pe un drept și înfricoșat și ca unui Impărat a toată lumea să te supui. Ca unui făcător de bine să-i mulțumești, și ca pe un Dumnezeu să-l slăvești. Ca unui Ziditor și Făcător a toate să te jertfești, și toate câte stăpânești, fiind minunate dăruiri ale Lui, să-i ceri ajutor în rugăciunea ta, ca la un mântuitor și isbăvitor. Acestea și alte asemenea fapte bune, datorește zidirea cuvântătoare către Ziditorul și Făcătorul ei. Că precum Acela este toate întru toți, așa voește să se cinstească și să se slăvească de toți cu toate simțirile și mișcările, care de și se fac în toate faptele care se săvârșesc spre slava Lui însă în rugăciune se săvârșește mai ales când împreună urmează lucrurile acestor fapte bune, adică: credința, nădejdea, dragostea, smerenia și alte asemenea. Dar, ca să nu socotești că Domnul este departe de tine, cunoaște că, Dumnezeu nescris împrejur, ca pricină a tuturor celor ce sunt, este de față în tot locul și mai ales când te rogi, stă cu adevărat înaintea ta, ascultă cuvintele, socotește evlavia ta și vede lacrămile tale.

Deci, văzându-l pe El cu ochii minții, să ai o prea adâncă evlavie din inimă, înțelegând mărirea Lui și nevrednicia ta, precum zicea dreptul Avraam: *„Incă voiu grăi către Stăpânul meu. Iară eu sunt pământ și*

praf". Socotește cu luare-aminte Ințelepciunea cea atotputernică, iubirea de bunătate și celelalte vrednicii ale prea cinstitului și prea slăvitului Stăpân, care sunt atât de minunate, că nu covârșesc numai mintea și tot gândul omenesc, dar și pe al Puterilor cerești. Acest gând este destul, să te facă să te smerești până la pământ, ca cel ce ești un vierme netrebnic, și să stai cu frică multă și cu cutremur, înaintea Lui. Și cu cât se va deda și se va îndeletnici inima ta în această frică, cu atât se va întoarce mintea ta de la grijile acestei vieți, fiindcă frâul fricii, nu lasă inima să fie înconjurată de alte gânduri, înaintea unei asemenea Măriri. Că dacă te duci să vorbești cu vre-un împărat pământesc, care este om ca și tine, stai cu atâta frică și cutremur, cu cât mai mult trebue să stai când vorbești prin rugăciune cu Impăratul Ingerilor și a toată zidirea? Stai smerit în rugăciune, precum stă osânditul înaintea judecătorului, ca să stingi mânia Dreptului Judecător cu chipul cel de afară și cu obiceiul cel dinlăuntru, și să iei desăvârșită iertare a păcatelor tale. Rugându-te, începe de la cuvântări dumnezeești și laude cuviincioase către El, și când cu smerită cugetare îl slăvești, atunci cere nu hrană, sau sănătate trupească, nici altceva din cele pământești, ci Impărăția cerurilor; iar celelalte câte sunt de nevoe trupului, ți le dă și fără să le ceri, precum ne-a făgăduit, zicând: *„Căutați mai întâiu Impărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăoga vouă"*.

De voești dar să se îndrepteze rugăciunea ta ca tămâia și să meargă în urechile Impăratului Hristos, pune cele două aripi, de care am spus: postul și mila, pentru ca să sbori mai lesnicios cu ele. Că postul subțiază mintea și ușurează greutatea trupului, și întărește rugăciunea; iar rugăciunea ușurează postul și

sdrobirea inimii; căci cu cât te rogi, cu atâta vine și umilința lacrămilor. Nevoește-te cât poți, ca nici o dată rugăciunea s'o sfârșești fără lacrimi și durere a inimii. Atunci îți vine o prea dulce mângâiere duhovnicească. Cu cât îndesești rugăciunea și lacrămile, cu atât uiți hrana trupului, după cum zice David: *„Am uitat a mânca pâinea mea, cu lacrămile mele așternutul meu voiu uda"*. Iar când te rogi, caută liniște, dacă voești să vie umilința, adică să fii singur, la loc și la vreme unde să nu auzi turburare, nici vorbirile oamenilor, ca toată mintea să o ai la Dumnezeu. Aceasta se face noaptea, când este tăcere și liniște în toate. Și când faci rugăciune de ajuns, și păzești toate câte am arătat mai sus, apropie-te cu frică și credință la sfânta Impărtășire.

Toate cele ce am scris, ajung pentru ispășirea păcatelor.

CAPITOLUL XI

Rugăciune mai înainte de sfânta Împărtășire.

STĂPÂNE Doamne, Iisuse Hristoase Dumnezeule, mult milostive și mult îndurate, doctorul sufletelor și al trupurilor noastre, care te-ai răstignit și ai dat nouă aceste prea curate Taine ale Sfântului Tău Trup și Sânge, în care mai ales ești cuprins. Iată astăzi mă apropii cu frică și cu cutremur la această înfricoșată și sfântă Masă, ca să mă împărtășesc cu dumnezeescul tău Trup. Și mă sfiesc și mă tem ca nu viind nepregătit și neîndreptat, ca astfel să mâniu și să pornesc spre urgie pe un asemenea Stăpân atotputernic, de care se cutremură toate puterile cele gândite și toate zidirile, și să fiu osândit la mai grea muncă. Cum să îndrăsnească un vierme de nimic, un vas necurat și de necinste, un lucrător al fără-de-legii și un fiu al diavolului, cu faptele moștenitor al Iadului, defăimător al dumnezeeștilor porunci, și în scurt zicând, o zidire cu totul nevrednică și streină de vre-o bunătate și sălășluire a toată necurăția, să primească pe Atotputernicul Dumnezeu al tuturor? Cum să se unească cu Cel smerit, mândrul? Cel mâinos, cu Cel prea blând? Cel întunecat cu Lumina cea prea strălucită? Cel necurat și îngreuiat de păcate, cu Cel prea sfânt și neîntinat? Ingerii se înfricoșează și toate stihiile de Tine se cutremură! Cel mai sfânt de cât toți oamenii, nu îndrăznea să se atin-

continuare la pagina - 382

continuare de la pagina 387.

la sineşi şi o dă mai ales altora, de cât primeşte dela dânşii aproape nimic; şi prin mijlocirea Ei, Preoţii, Mesele, Chivoturile, se cinstesc şi se sfinţesc. Şi ce este minunat, că această Taină cuprinde în sineşi pe Acela care a zidit toată lumea şi este noian nemărginit a toată săvârşirea, după David: *„Mare este Domnul şi lăudat foarte, şi mărirei lui nu este sfârşit"*.

Deci fiindcă sfârşit nu are dumnezeiasca Mărire, nu este cu putinţă să-i mărim desăvârşirea; că la vrednicia acestei Pâini slăbeşte toată mintea, şi ochiul se întunecă deoarece atât ne-a legat Prea Bunul cu această mare şi prea minunată binefacere căruia neputând a-i da cuviincioasa mulţumire, rămânem către Dânsul nemulţumitori. De cuviinţă era, fraţilor, să povestesc Puterile cele mari şi lucrările acestei sfinţite şi minunate Taine. Dar această pricină este materie nemărginită şi mare, iar mărimea cărţii nu o încape. Deci, să scriu numai despre pregătirea ce este dator să facă cel care urmează să primească această cerească Pâine. Şi aceasta este de mare nevoe fiindcă această Taină are asemenea dar, că după pregătirea celui ce se împărtăşeşte, va fi şi sfinţirea lui, şi darul ce primeşte dela dânsa. Că după filosofi, toate pricinile lucrează după calitatea şi starea pe care o găsesc în lucruri, şi pentru aceea mai lesne se aprinde focul în lemnul cel uscat, de cât în cel verde. Deci Hristos care se află în această Taină, şi este pricina tuturor Darurilor, arătat este, că după pregătirea şi îndreptarea aceluia care o primeşte, comunică în el şi lucrează darul ei. Şi precum dă mare ajutor acelora cari o primesc cu vrednicie, tot aşa dă amară moarte celor ce se împărtăşesc cu nevrednicie. Că, după Sf. Ioan Damaschin, cum lucrează pâinea cea pământească trupeşte în om, tot aşa şi mai mult lucrează în suflet această Pâine cerească.

Precum hrana trupească întăreşte şi împuterniceşte trupurile care nu au boală, iar când sunt bolnave şi pline de rele veninuri le vatămă, încât pentru această pricină doctorii poruncesc bolnavilor să se înfrâneze şi să nu mănânce nimic, asemenea şi această hrană îndumnezeită. Celor îmbunătăţiţi şi evlavioşi, cari se pregătesc cum trebue prin pocăinţă şi mărturisire, se face viaţă adevărată şi veşnică, iar la cei păcătoşi şi neevlavioşi, cari nu au conştiinţa curată, nici au făcut cuviincioasă pocăinţă şi mărturisire şi toate câte datoresc, se face pricinuitoare de mare pagubă şi moarte sufletului lor, şi munci, după cum a pătimit Iuda vânzătorul şi alţii. Căci foc este care arde pe cei nevrednici. Iar nevrednici se socotesc câţi nu s'au curăţit cu sfânta Mărturisire, sau nu au împlinit canonul dat de duhovnic şi îndreptarea de mai jos.

Mai întâiu cunoaşte, că pentru această pregătire nu ajunge numai osârdia omenească, nici cea îngerească, dacă nu va ajuta darul atotputernicului Dumnezeu. Pentru aceasta trebue să-l chemi într'ajutor cu fierbinte dorinţă şi smerenie, ca să te povăţuiască, să-ţi ajute, şi să cureţe casa în care El vine să locuiască. Vedem că atunci când iese din oraş vreun împărat pentru neapărată pricină, şi voind a rămânea undeva, la vre-un sat, nu aşteaptă ca să-i gătească locuinţa ţăranii, (că ei nu sunt vrednici, nici au cele de trebuinţă) ci el trimite slugile care fac cuviincioasa pregătire pentru împărătească faţă. Deci, să ne rugăm şi noi Stăpânului celui de obşte, fiindcă pentru bună îndurarea Sa, primeşte să intre în întinata noastră casă, să ne facă această bunătate şi să trimeată cetele cereştilor Puteri, ca să pregătească locuinţa în care va intra acest Împărat ceresc. După aceasta trebue să avem cunoştinţă de toate pă-

catele de moarte, după Proorocul: *„Spăla-voiu întru cei nevinovați mâinile mele"*, care se înțelege, să spele lucrurile păcatului și pe urmă să se apropie la sfântul Jertfelnic. Pentru această pricină ne răspunde înfricoșat Apostolul, zicând: *„Oricine va mânca din pâinea aceasta, și va bea paharul Domnului cu nevrednicie, vinovat este"*; și celelalte, câte scrie la cap. I-iu, Epistola către Corinteni. Prin aceste cuvinte ne arată, că toți cei ce se împărtășesc cu păcat, sunt asemenea Iudeilor cari au răstignit pe Hristos; fiindcă împotriva trupului și sângelui Mântuitorului, amândoi au păcătuit. Când se împreună două lucruri protivnice, ce urmează să se facă între dânsele, decât să se strice și să piară partea cea mai slabă? Iar când sunt asemenea după fire, cu lesnire se unesc și se fac una, precum un fier cu altul; dar focul cu apa nu pot să se amestece. Dacă prin mijlocirea acestei Pâini se unește omul cu Dumnezeu, cum se va despărți această unire, decât a se strica partea cea mai slabă? Cum să se unească cu cel viclean, cel prea bun? Cel prea bun cu cel neîntinat? Cel smerit cu cel mândru? Cel prea blând cu mâniosul? Cel mult milostiv cu neînduratul? Cel fără de păcate cu cel părtaș de tot păcatul și osândit?

Pentru această pricină dar, trebue să fie o mică asemănare între Dumnezeu și cel ce se împărtășește, ca să se unească după vrednicie. La aceasta ne împiedică toate păcatele și se împotrivesc acestei Sf. Taine, dar, mai mult de cât toate aceste două, adică urâciunea și necurăția de care este dator oricine să se păzească, cât poate. Cât privește la cea dintâiu, această Pâine este taină a dragostei și a unirei, și cu aceasta se împărtășesc credincioșii de o hrană și de un duh, și se fac una prin dragoste. Și dacă este așa, care nedreptate este mai mare de cât a te duce cu inima împărțită și să primești o Taină de unire. Să nu îndrăsnească dar, cineva, să se apropie la o asemenea Masă, fără să săvârșească pe aceea pe care o poruncește Domnul, zicând: *„Dacă vei aduce darul tău la Altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are vre-o pricină asupra ta, lasă darul tău înaintea Altarului și du-te mai întâi și te împacă cu dânsul, și pe urmă adu darul tău"*. Cu acest fel de ispășire și pregătire, du-te la această cerească Masă; iar de nu, va zice mai înainte de Masă, Domnul: *„Prietene, cum ai intrat întru acest loc neavând haină de nuntă?"*, ceeace este dragostea care acoperă mulțimea de păcate. Atunci neavând ce să răspunzi, vei auzi acea înfricoșată hotărîre, a Stăpânului: *„Legați-i lui mâinile și picioarele și-l aruncați întru întunericul cel mai din afară"*.

Al doilea păcat împrotiva acestei Taine, este tot felul de urâciune și necurăție a trupului, pentru că această sfântă Pâine cuprinde în sineși prea curatul și feciorescul Trup, pe care l-a născut Pururea Fecioara și Prea Curata Maria. Și trebue să fie curat și neîntinat cu sufletul și cu trupul, cel ce voește să se împărtășească. Mai ales dacă se întâmplă cuiva în somn, o umbră sau o nălucire de trupească îndulcire, poruncește legea să se oprească în ziua aceea de sfânta Împărtășire și de anaforă sau orice altă sfințenie. Că dacă Legea cea veche despărțea pe omul ce visa noaptea în toată ziua aceea, de la corturi și de la adunarea norodului lui Dumnezeu, cu cât mai mult îl depărtează de la sfânta Cuminecătură și împărtășirea cu Dumnezeu? Dar nu numai de păcatele cele de moarte trebue să se depărteze cel ce voește să se împărtășească, ci și de cele mai mici, cari răcesc căldura evlaviei, pentrucă este cea mai mare pregătire pentru aceștia Taina și este de trebuință să se depărteze și de la acestea pe cât poate. ca să sporească dra-

gostea şi evlavia. Şi să nu îndrăznească cineva să mănânce această cerească Pâine nemărturisit şi având săvârşit vre-un păcat de moarte, că foc şi flacără pune în sufletul său, ticălosul, şi moşteneşte cu vânzătorul Iuda, munca veşnică. Deci să se înfricoşeze cei cari se împărtăşesc nemărturisiţi pentru plăcerea oamenilor, ca să-i aibă în evlavie şi să-i socotească de oameni îmbunătăţiţi. Şi mai ales unele din femeile măritate, care curvesc şi pe urmă se duc prea spurcatele şi întinatele, de se împărtăşesc, ca să nu aibă bărbaţii prepus asupra lor.

O, prea ticăloaso! Cel dintâiu păcat al curviei este prea mic pe lângă acesta, că acolo numai o poruncă a Legii din cele zece ai călcat, iar aici defaimi şi împreună răstigneşti cu Iudeii pe Dumnezeul tuturor! Decât aceasta, nu este altă mai mare fără-de-lege. Mai bine să aştepţi cu evlavie până ce te vei împărtăşi cu voia duhovnicului, decât să iei afurisenie în loc de binecuvântare. Şi dacă nu găseşti pricinuire să spui bărbátului tău, mai bine să te omoare (dacă este atâta de aspru şi fără omenie) decât să te împărtăşeşti nevrednică. Că aici primeşti moarte vremelnică, iar acolo te isbăveşti de cumplita şi dureroasa muncă a Iadului. Dar ce să zic şi despre preoţii cei fără evlavie, cari îndrăsnesc, prea nerușinaţii, şi se ating cu întinatele lor mâini de Cel prea neîntinat şi prea înalt Impărat al slavei, pe care sfinţii Ingeri nu pot a-l privi, ci cu frică şi cu cutremur stau înainte. O, nerușinare! Cum nu vă temeţi, ticăloşilor, să nu cadă un trăznet din cer să vă ardă? Pentru ce îndrăsniţi, nevrednici fiind, şi săvârşiţi o aşa de înfricoşată jertfă? Ca să nu vă defaime lumea că aţi lăsat preoţia, pentru aceasta slujiţi? Mai bine să fii defăimat aici, omule, în puţină vreme, decât să te sălăşlueşti veşnic cu diavolii şi să ai chinurile acelea pe care le

vom scri mai jos. Alt păcat mai rău de cât acesta nu este. Prin el te faci sigur şi de bună voe, defăimător al dumnezeieştii Măriri. Că ori şi câte ai făcut: prea curvii, ucideri şi alte asemenea, vei afla iertare şi milă prin pocăinţă, căci s'au făcut din sminteala trupului şi din conlucrarea diavolului, dar să slujeşti, nebunule, cine te sileşte, şi te forţează? Sărac eşti şi nu ai cele de trebuinţă? Lucrează altceva ca să trăeşti, sau cere milostenie. Sunt şi alţii nenumăraţi în lume care au părăsit Sfânta Slujbă şi nimenea nu-i defaimă, ci mai ales îi au la multă evlavie, de cât pre ceilalţi cari cu neevlavie slujesc.

Când încetează cineva de a sluji Sf. Liturghie, îndată ce i se întâmplă nenorocire să păcătuiască, nu se lipseşte de vrednicie şi de dumnezeescul Dar, ci are Preoţia, pune epitrahil, săvârşeşte aghiasmă, maslu, mărturiseşte, şi toate celelalte ale Preoţiei săvârşeşte şi se împărtăşeşte de câte ori voeşte cu dumnezeieştile Taine, numai de Sfânta Liturghie se opreşte. Pentru aceasta, nu numai cei ce au păcătuit, ci şi alţi mulţi îmbunătăţiţi înfricoşându-se de focul Dumnezeirii, au încetat de la slujirea Sfintei Liturghii din evlavie. Dacă aceştia vrednici fiind, nu săvârşesc Sfânta Slujbă, cum tu îndrăsneşti necurat fiind, şi te înfăţişezi înaintea unei astfel de Măriri? Crede-mă că mulţi din preoţii cei nevrednici, au fost omorâţi în ceasul în care liturghiseau, precum ai să pătimeşti şi tu, dacă nu te vei opri, nerușinatule. Citeşte aici mai înainte la cap. 13, să te înfricoşezi, ca nu cumva să vie şi asupra ta o asemenea dumnezeească răsbunare. Insă, deşi aci vei rămânea nepedepsit, dar acolo te aşteaptă mai înfricoşată muncă dacă nu te vei întoarce să-ţi plângi fără-de-legea ta.

CAPITOLUL X

Al doilea lucru care trebue să aibă cel ce voește să se împărtășească cu vrednicie, este o evlavie lucrătoare. Și dacă vei întreba ce fel și cum este această evlavie, nu știu să-ți tâlcuesc altfel, ci numai îți zic că este o apă alcătuită din felurite flori și mirodenii, și varsă minunate mirosuri. Fiindcă evlavia este o duhovnicească lucrare alcătuită din alte pricini și dorințe duhovnicești și sfinte, cu care trebue să fie împodobit orice suflet, când se duce la această sfințită Masă. O, Dumnezeule Atotputernic! Cu câtă sdrobire și umilință, cu câtă frică și cutremur, cu câte izvoare de lacrămi, cu câtă evlavie și smerenie, cu câtă întreagă înțelepciune a trupului și curățire a duhului, trebue să se săvârșească această înfricoșată și dumnezeească Taină, în care într'adevăr se mănâncă sfântul Tău Trup și se bea cinstit Sângele Tău, când se unesc cele cerești cu cele pământești și se împărtășesc cele dumnezeești cu cele omenești, când sfinții Ingeri stau înainte, iar Darul Tău este preotul și jertfa cea adusă în chip negrăit și minunat! Cine să tâlcuiască după cuviință vrednicia acestei Pâini, dacă nu-l va întări îndurarea Ta? Despre această evlavie să știți, fraților, că trebue ca să ne ducem pe de o parte cu multă smerenie și evlavie, iar pe de altă parte cu dragoste și credință, și al treilea cu dorință nespusă către această Pâine.

Aceste trei cugetări trebue să deștepte în inima ta frica și evlavia. Mai întâiu, ridică ochii tăi și vezi, socotind nemărginita mărime și înălțime a Stăpânului. Fiindcă în acest fel al Pâinii și al Vinului se află după Ființă, și este însuși și cu adevărat aceeași dumnezeească Mărire care a făcut toată lumea; înaintea căreia tremură cerurile și toate zidirile, de la care soarele își primește strălucirea, și toate stelele și sfinții Ingeri stau cu frică, lăudându-l și slăvindu-l neîncetat. Să înțeleagă fiecare cu ce frică și cutremur trebue să fie, când se duce să se împărtășească. Pentru aceasta și Pavel striga, zicând: *„Să cerce mai întâiu fiecare conștiința sa, și așa să mănânce această Pâine și să bea Paharul; că cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, mănâncă întru osânda sufletului său, fiindcă nu cinstește cum trebue trupul Domnului nostru Iisus Hristos"*. Dacă Evreii aveau astfel de evlavie la Chivotul Legii, care era numai umbră și chip, câtă trebue să ai tu, creștine, ca să primești pre acest Dumnezeu cu vrednicie în inima ta? Dacă privești la ființa firii tale, și la nenumăratele tale păcate, te vei smeri să zici acestea cu lacrămi: *„Cum voiu îndrăzni eu, viermele cel cu totul nevrednic, să primesc fără frică și cutremur pe un asemenea Stăpân, când am săvârșit împotriva lui atâtea păcate și fără-de-legi? Cum va intra Cel Prea Inalt în inima mea, care s'a făcut de atâtea ori locuință balaurilor și peșteră necurată a șerpilor?"* Cu acest gând smerește cât poți inima ta, și du-te ca fiul risipitor la casa bine înduratului tău Părinte, și cu lacrămi strigă către Dânsul: *„Am greșit la cer și înaintea ta, și nu mai sunt vrednic a mă chema fiul Tău, fă-mă ca pe unul din argații tăi"*. Plângi ca vameșul și strigă: *„Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul"*. Du-te la această Masă cu atâta cucernicie și

smerenie, câtă ar fi avut către bărbatul ei o muere, care ar fi călcat cinstea lui, iară el ar fi iertat-o şi ar fi primit-o iarăşi în casa sa, iar ea, socotesc, că nu ar fi îndrăsnit nici odată să-l privească în faţă, aducându-şi aminte pe deoparte, nedreptatea şi necinstea pe care i-a făcut-o, iar pe de alta, bunătatea şi blândeţea aceluia, că a primit-o după păcat ca şi mai înainte, şi i-a iertat greşala. Asemenea îndurare, şi mai mult o arată Cerescul Mire la această Taină, primind în Casa şi la Masa Sa, sufletul acela care prin păcat l-a părăsit şi s'a făcut curva diavolului, săvârşind voia lui; iar pe urmă întorcându-se către Dumnezeu, nu se îngreţoşează de el, nici mustră nepriceperea lui, ci mai ales îl primeşte în braţele Sale. Iar dragostea ta şi dorinţa se va aprinde mai mult, gândindu-te pe de altă parte şi socotind nemărginita milostivire ce o are Stăpânul către păcătoşi, pentru că aceasta l-a făcut de s'a pogorît din cer pe pământ şi s'a îmbrăcat cu trupul nostru, şi s'a omorât pe Cruce pentru noi. Şi nu numai acestea, dar ca să nu ne lipsim de Dânsul, ci să rămâe cu noi totdeauna, după mântuitoarea Sa moarte ne-a lăsat în locul Său această Taină în care se cuprinde acest Mântuitor al nostru şi Stăpân. Şi ne-a lăsat-o ca să afle în tot ceasul, cei cari au trebuinţă de tămăduire, uşa deschisă şi să alerge la doctorie ca să se tămăduiască. Că precum dragostea a fost pricina pogorîrii Sale pe pământ şi s'a dat în mâinile păcătoşilor, asemenea dragostea îl face de vine în lume în chipul acestei Taine şi se dă în aceleaşi mâini, şi se face dreptţilor întărire, iar păcătoşilor curăţire şi iertare. Această Pâine este hrana celor sănătoşi şi tămăduire bolnavilor, hrană celor vii şi învierea morţilor. Aceasta smereşte războiul cel fără rânduială al trupului, şi întăreşte credinţa sufletului. Curăţeşte păcatele, sporeşte faptele bune, viază pe om,

îi dă răbdare, îl încălzeşte, îl hrăneşte, îl înoeşte, îl păzeşte şi-l întăreşte. îl face blând, la osteneală răbdător, în cele duhovniceşti mai cucernic, şi în scurt, această sfinţită şi prea cinstită Pâine este un sălaş împărătesc, şi cinstitul lui Sânge pentru obştească tămăduire a tuturor bolnavilor şi desnădăjduiţilor. Pentru ce dar, omule, te lipseşti de atâta mare dăruire din a ta lenevire? Aleargă dar, cu smerenie şi cu evlavie către această sfinţită Masă, că dacă eşti bolnav, aici primeşti dorita sănătate. Dacă eşti sărac, te îmbogăţeşti. De eşti flămând, te îndestulezi de tot binele. De eşti gol, te îmbraci. Şi ostenit de eşti, te odihneşti, şi în scurt de orice lucru bun ai trebuinţă, aici îl găseşti, în această Mană cerească şi prea dulce.

Al treilea este dragostea şi pofta către această Pâine care creşte, dacă cunoşti darurile şi lucrările care săvârşeşte în sufletele cele ce-o primesc cu datornica evlavie. Şi ca să o înţelegi mai bine, cunoaşte că precum în locul acelui dintâi Adam, care a fost pricina tuturor relelor şi necazurilor noastre, a trimis Dumnezeu alt Adam, următor celui dintâi, adică pe Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul său, care este nouă dătător a tot binele. Asemenea în locul acelui rod al pomului neascultării care a fost pricina tuturor răutăţilor noastre, ne-a dat această sfântă Pâine care este isvorul tuturor bunătăţilor. Deci, precum s'au vindecat toate ranele care s'au făcut din neascultarea celui dintâi Adam, cu ascultarea celui de-al doilea, tot astfel şi toate păcatele şi pagubele ce au răsărit din mâncarea neascultării,se tămăduesc prin această Pâine prea sfântă fiindcă este ca o duhovnicească doctorie pregătită din voinţa Prea înţeleptului doctor ceresc, spre tămăduirea firii omeneşti care s'a omorît de acea otravă a şarpelui cel vechiu. Deci,

cine dorește să afle câte bunătăți ne pricinuește această Pâine îndumnezeită, să numere câte răutăți și pagube au venit din acel lemn al mâncării. Că precum pentru acesta a zis Dumnezeu: *„In care zi veți mânca dintr'însul, cu moarte veți muri"*, asemenea a zis și pentru aceasta: *„Dacă cineva va mânca dintr'această Pâine, va trăi în veac"*. Și iarăși mai jos, zice: *„De nu veți mânca Trupul Fiului omului și nu veți bea Sângele lui, nu aveți viață întru voi"*. Vezi cum se împotrivește prea cu înțelepciune, această mâncare celeilalte, ca o doctorie gătită împotriva durerii și ranei celei dintâi mâncări? Aceasta este un mijloc cu care se cunoaște la unele locuri, lucrările acestei Pâini.

Cellalt mijloc este, ca să înțelegi ce cuprinde în sineși această prea cinstită Taină, adică acest Trup al lui Hristos care fiindcă este unit cu Dumnezeirea, se împărtășește de toate darurile și puterile acestui Cuvânt. Și dintr'aceasta poți să cunoști, câte bunătăți îți lucrează acest Domn când îl primești cu vrednicie, că vine să te cinstească prin prezența Sa, să te ungă cu harul Său, să te tămăduiască, și să te spele cu cinstit Sângele Său, cu moartea Sa să te învieze, să te lumineze, să aprinză în inima ta dumnezeiasca Sa dragoste, să te veselească cu nemărginita și nespusa dulceață, și să te facă părtaș Duhului Său și a toată veselia și fericirea. Această Pâine, întărește inimile oamenilor. Ridică pe cei căzuți. Intărește pe cei bolnavi. Veselește pe cei întristați. Luminează pe cei neînvățați. Vindecă pe cei suferinzi. Face osârduitori pe cei leneși și nepăsători. Șterge păcatele cele făcute. Pierde ispitele. Dă putere împotriva celor viitoare. Crește credința. Aprinde dragostea. Intărește nădejdea. Curățește conștiința și face pe cel ce se cumînecă, părtaș drepturilor lui Hristos, și în sfârșit dă arvuna veșnicei fericiri.

Deci, dacă lucrează atâtea faceri de bine, și ni le dă în dar Cel Prea Bun, cine să nu dorească atâta bogăție? Cine nu va pofti o asemenea mâncare prea dulce și gustoasă? Pentru ce te lenevești și te păgubești de astfel de fericire? Du-te cu smerenie și împărtășește-te de câte ori faci această pregătire, că nu poți să arăți mai mare mulțumire către Domnul, de cât a te împărtăși cu vrednicie cu Trupul Său. Și te folosești și pe tine atâta, că te faci Dumnezeu după împărtășire, nelăsând pe *a fi* al omenirei, precum fierul când se unește cu focul se face foc, și aceasta după împărtășire. Precum este regula în lucrurile firii, multul să prefacă puținul în firea sa, adică: dacă vei pune o picătură de apă într'un vas cu vin se face și apa vin, fiindcă apa a fost prea puțină și s'a biruit de cantitatea vinului, și iarăși: să verși puțin vin în mare se face mare și acesta, că se biruește de nemăsuratul noian. Tot astfel și tu, omule, când te unești prin sfânta Impărtășire cu nemărginitul noian al Dumnezeirii, nu prefaci pe Dumnezeu în firea ta, fiindcă nu ești nimica pe lângă atâta Mărime, dar te faci Dumnezeu prin Impărtășire, și te sfințești cu dumnezeescul har. Și dacă este așa, pentru ce să nu vii în toate zilele la această minunată Masă? In vremea Apostolilor, cei evlavioși aveau obiceiu, de se împărtășeau în fiecare zi; iar cei mai leneși odată pe săptămână, și astăzi cei mai mulți se împărtășesc odată sau de două ori pe an. Vai mie! Vai mie! Unde sunt acei adevărați robi ai lui Hristos, cari prin sfânta dăruire săvârșeau semne și minuni, iar noi cei fără de minte, din lenevire, nu voim să sporim spre mai bine, ci îndrăsnim a zice, că numai este acea vreme, nici trebue să îndesim atâta sfânta Impărtășire! O, nepricepere! Nu voiește care Domnul să ne mântuim și noi, precum aceia? Cu adevărat, acum este vremea darurilor și a cununilor!

Acum e vreme bine primită, acum e ziua mântuirii, acum când ne-am abătut toți la rău, vrea să arate și întru noi Domnul minunile sale, să ne facă sfinți întru slava Sa, numai să ne pregătim și noi a primi Darul, lepădându-ne de Satana și de lume, după cum ne-am făgăduit la sf. Botez. Așa au făcut acei dintâiu ai credinței, care dedeau averile lor Apostolilor și în toate zilele se împărtășeau. Deci se înfierbânta întru dânșii credința, și creștea dragostea lor atâta, că nu se temeau de moarte, ci se dau cu tot sufletul la mucenicie, și aceasta desăvârșit se biruia de darul și puterea acestei Pâini a vieții, pe care în toate zilele o primeau. Câți zic că e de ajuns să ne împărtășim numai odată pe an, fiindcă este lumea plină de păcate, și nu suntem vrednici să ne împărtășim de multe ori, nu știu ce vorbesc. Pentrucă cel ce nu este vrednic a se împărtăși în fiecare lună, nici în fiecare an nu este vrednic. Că dacă păcatele cele de o lună te opresc de a te împărtăși, arătat este că cele de un an te fac și mai nevrednic, pentrucă vremea cu cât trece cu atât păcătuești mai rău. Sfântul Ioan Hrisostom zice că: *„Vremea împărtășirii nu este ziua sărbătorii, ci curățirea conștiinței"* și *„cine se va împărtăși în fiecare zi cu cuviincioasa pregătire, are plată"*. Iarăși: *„Cine se împărtășește în fiecare an cu conștiința întinată, se osândește"*. Bolnavului îi trebue mai multă vindecare de cât celui sănătos; și să alerge la doctorul cel duhovnicesc să se vindece și pe urmă să vie la Masa cea duhovnicească să se împărtășească cu Trupul Stăpânului care este în deobște doctorie a păcatelor. Numai cu adevărat să se pregătească mai întâiu, precum am zis mai sus. Când însă voești să primești pe Impăratul Slavei, omule, nu te duce fără socoteală, ci păzește câteva zile mai înainte întru toate simțirile și lucrările tale, să nu păcătuești de

este cu putință, nici cu cea mai mică greșală. Să nu privești la deșertăciuni, nici să asculți cuvinte necuviincioase; ci mai ales să păzești curată și neîntinată ușa prin care va trece Impăratul, adică gura. Să iei seama cu toată ósârdia să nu grăești cuvinte spurcate, mândrii și alte asemenea; iar mai mult să-ți păzești inima de spurcate și întinate gânduri, că aceasta este patul pe care se va odihni acest Stăpân. Și nu este cu cuviință ca să afle necurăție întru dânsa, și să se îngrețoșeze de ea, Cel neîntinat. Pentru aceasta, lasă toată grija cea lumească și slujba în acele puține zile. Iar de ai vre-o pricină de nevoe, fă cu bună rânduială și cu dreaptă socoteală, ca să nu se turbure pacea și odihna sufletului. Și nu te lenevi de cele sufletești pentru cele trupești, ci îndeletnicește-te și roagă-te cel puțin trei zile înaintea Impărtășirei, gândindu-te la toate cele de mai sus, ca să deștepți frica dragostei și a dorinței în sufletul tău, către această Pâine cerească. Și roagă-te lui Dumnezeu și Sfinților Lui și mai ales către Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, rugându-te ca să mijlocească a te învrednici darului Ei, ca să primești pe Fiul Ei și Stăpânul, cu vrednicie în sufletul tău, spre iertarea păcatelor tale. Cu o zi înainte când voești a te împărtăși, adică de cu seara postește, nu mânca nimic, și toată noaptea priveghiază, rugându-te cu lacrămi și umilință. Iar de nu poți să postești sau să priveghezi toată noaptea, mănâncă puțină pâine cu apă după apusul soarelui, și priveghiază cel puțin jumătate de noapte, și roagă-te gândindu-te la mărirea și vrednicia Împăratului pe care-l vei primi în casa ta. Că nu este cuviincios să te saturi de cu seară bine și să dormi ca un dobitoc toată noaptea, iar dimineața să te împărtășești, fiind încă mâncare în dinții tăi. In sf. Munte, monahii când voesc să se împărtășească

au obiceiu să postească de Luni până Sâmbătă, de vin, untdelemn și alte asemenea, și mănâncă numai odată în zi mâncare uscată, adică pâine și apă cu verdețuri nefierte, și Vinerea iau aghiasmă mare pentru mai înainte curățirea, și Sâmbăta se împărtășesc priveghind toată noaptea trecută și rugându-se. Această rânduială trebue să păziți și voi mireni, mai cu seamă că monahii se împărtășesc de zece ori pe an și voi vă împărtășiți numai de două ori pe an și nu sunteți încă în stare să păziți o scurtă înfrânare. Asemenea și în Rusia au obicei, când voesc să se împărtășească mirenii, nu mănâncă Lunea, Mercurea și Vinerea, de fel. Roagă-te dar și citește rugăciunea scrisă mai jos. Iar a doua zi, adică în ziua în care ai să te împărtășești, nu pune alt gând sau cuget în mintea ta, de cât să cugeți la patima lui Hristos, batjocorirele, bătăile, lovirile peste obraz, scuipările și moartea cea de ocară, care a primit-o pentru noi. Pentrucă această Taină a mulțumirei s'a făcut spre pomenirea și aducerea aminte a patimii Stăpânești, și trebue să avem mintea și gândul nostru pironit cu totul la aceasta, ca pătimind împreună cu Hristos, să ne și slăvim împreună cu El întru împărăția Cerurilor. Care facă-se ca noi toți s'o dobândim cu al Lui Har și cu iubirea Sa de oameni. Căruia se cuvine slavă în veci. Amin.

CAPITOLUL IX

Despre pregătirea pentru curata și sfânta Împărtășire.

CÂND Moisi, văzătorul de Dumnezeu, s'a pogorît din muntele Sinai, nu puteau Evreii să-l privească în față, de multa strălucire pe care o avea, că vărsa raze ca un alt soare, și pentru aceasta și-a acoperit fața sa cu o basma, ca să poată fiecare să-i vorbească. Așa a făcut și cerescul Impărat, Domnul nostru Hristos, care după ce ne-a scos din robia Eghiptului, a acoperit dumnezeeasca și prea strălucita Sa Ființă, cu Pâinea și Vinul, ca să nu ne sperie strălucirea cea neasemănată a Slavei dumenezeiești. O, nemărginită dăruire și negrăită facere de bine! O, isvor nesecat și bucurie nespusă! După cuviință te mândrești Maică-Sionul, și te slăvești în această dăruire care din cer îți vine, atât de vrednică și prea minunată! Aceasta este podoaba și frumusețea ta! Cu dreptate este să zidești lăcașuri prea bogate, să înalți corturi prea vestite și altare minunate și prea frumoase, mese de mult preț, să îmbraci pereții cu catifea și stofe de aur, să aprinzi atâtea străluciri și orice altă pregătire bine înfrumusețată să faci în cinstea și evlavia acestei Sfinte Taine! Că ori cât de bogată podoabă vei face, i se cuvine; deși cât poți să săvârșești, este puțin și chiar nimic, față de cât i se cuvine. Mai ales când faci cât știi și poți, nu mărești nici cum vrednicia acestei Pâini, fiindcă are cinstea de

continuare la pagina 390

(continuare de la pagina 365.

gă cu mâna de prea curatul Tău creştet, şi mărturisea că nu este vrednic să deslege legătura încălţămintei Tale. Cel mai dintâiu între Apostoli îţi zicea: *„Ieşi de la mine, că păcătos sunt Doamne"*. Credinciosul şi evlaviosul sutaş mărturisea că nu era vrednic să intri în casa lui. Şi eu cum voiu îndrăzni, fiind încărcat de atâtea păcate, să te primesc în casa mea? Dacă Pâinile acelea ale Punerii înainte, care erau numai o umbră şi închipuire a acestei Pâini, nu le mânca cineva decât numai dacă ar fi fost curat şi neîntinat, cum voiu îndrăzni eu să te primesc fiind cu totul necurat şi spurcat? Dacă era mare fără-de-lege a se atinge cineva de Chivotul Aşezământului care era chip al acestei Pâini, pentru care pricină s'a pedepsit Preotul Ozan cu moarte năpraznică, cum să nu mă tem şi eu, nevrednicul, împărtăşindu-mă cu Tine, Dumnezeul tuturor, ca nu cumva să pătimesc mai grea muncă?

Dacă Vitsamitenilor fiindcă numai au privit fără evlavie la dânsul, le-ai dat acea cumplită boală şi au murit cincizeci mii. O, spăimântătoare povestire de care să se înfricoşeze tot sufletul! Acei nenorociţi nu au defăimat Chivotul, nici au greşit, ci mai ales l-au primit cu bucurie; dar numai pentru că îl priveau cu îndrăsneală, au murit atâţia oameni! O, minune! Unde s'a auzit vreodată să fi dat, o, mult Milostive şi mult îndurate, atâta muncă, pentru aşa de mică greşală? O, prea Bunule Doamne, cât este mai vrednică de cât Chivotul această Taină? Cum să nu mă sfiesc dar, primind pe Dumnezeul Măririi?

Mă cutremur, ticălosul şi mă înspăimânt, socotind înălţimea Impărăţiei şi mulţimea greşalelor mele, că toate cele trupeşti ale mele le-am cheltuit în multe fără-de-legi, niciodată nu m'am înfrânat de voile cele trupeşti, nici vre-o poruncă a Ta am păzit.

Toată simţirea mea şi toate mădulările le-am întinat, le-am stricat şi am netrebnicit făcându-mă sălaş diavolilor. Milostivirile Tale de oameni le-am amărât cu lucrul şi cuvântul, cu mintea şi cu gândul. Nu sunt vrednic să intru în lăcaşul Tău să văd Sfânta Ta Icoană. Nevrednic sunt de numirea de creştin. Nevrednic sunt să calc faţa pământului. Cu nevrednicie privesc lumina soarelui. Cu nevrednicie respir aerul Tău. Mă tem să intru în cămara Ta, *„ca nu cumva să fiu legat de mâini şi de picioare şi Îngerii să mă arunce în întunerecul cel mai din afară, neavând haină de nuntă"*. Cum voiu îndrăsni, Stăpâne al Ingerilor, să te primesc în întinatul meu trup, care s'a făcut peşteră tâlharilor, locuinţă a scorpiilor şi a balaurilor? Cum să întri în sufletul meu care s'a făcut curvă a dracilor? Cum te vei odihni în inima mea care este vas a toată viclenia, a toată necurăţia şi spurcăciunea? Cum să treci Cel neîntinat, prin spurcatele şi necuratele mele buze, căci nu este parte neîntinată în sufletul meu? Pentru aceasta mă ruşinez să mă înfăţişez înaintea Ta, eu nevrednicul. De şi mulţimea fără-de-legilor mele mă înfricoşează şi mă îngrozeşte, dar noianul cel nemărginit al milei Tale, şi adâncul cel nemăsurat al îndurării Tale, îmi dă îndrăzneală. Negrăita Ta bunătate îmi dă nădejde să mă înfăţişez, aducându-mi aminte de acele cuvinte prea bune şi mai dulci decât ambrozia şi nectarul pe care le-ai zis când erai trupeşte aici în lume: *„Veniţi toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi eu vă voiu odihni pre voi. Nu au trebuinţă cei sănătoşi de doctor, ci cei bolnavi. Nu am venit ca să chem pre cei drepţi la pocăinţă, ci pre cei păcătoşi"*.

Aşa dar, Indurate, nu ai venit să chemi pe drepţi, ci pe păcătoşi, şi să odihneşti pe cei mult osteniţi şi împovăraţi, primeşte-mă şi pre mine cel nevrednic,

mângâe-mă pe mine, întristatul, luminează-mă pe mine cel orbit. Mort fiind eu, înviază-mă; sărac fiind, îmbogăţeşte-mă; flămând, satură-mă; însetat fiind, adapă-mă şi bolnav fiind, tămăduieşte-mă. Nu te îngreţoşa de mine cel rănit, Doamne, căci cu cât sunt rănit şi sdruncinat de păcate, cu atât mai mult se va face minunat şi se va slăvi darul Tău întru mine. Că nu s'a îngreţoşat de un astfel de necurat şi spurcat ca mine, ci a prisosit acolo unde s'a înmulţit fără-de-legea. Păcătuit-am mai mult de cât curva şi de cât fiul cel curvar, vieţuit-am în desfrânări şi mai mult de cât vameşul, fără-de-legi am făcut. Şi precum nu ai defăimat lacrămile acelora, nici te-ai îngreţoşat de fără-de-legile lor, ca un îndurat şi mult milostiv, aşa primeşte-mă şi pe mine nevrednicul şi iartă unuia ce ţi-a greşit prea mult şi se tânguieşte prea puţin. Eu nu am astfel de lacrămi să spăl cinstitele şi sfinţitele Tale picioare, căci prea curatul şi mult cinstitul Tău Sânge ce ai vărsat pe Cruce pentru dragostea noastră, ajunge ca să spele toate păcatele lumii. In dar mântueşte-mă pe mine osânditul. Să nu mi să facă înmulţire păcatelor mele, această îndrăzneală a mea, că nu defăimându-te pe Tine mă apropiu, ci ca în lipsa Ta să nu mă fac jertfă celui gândit. Aşa prea dulce Doamne Iisuse, mă rog bunătăţii Tale să-mi fie mie această Sfântă Impărtăşire arvună şi întărire pentru Impărăţia Ta cea veşnică, şi învredniceşte-mă să călătoresc în această viaţă pe calea cea strâmtă şi necăjită, ca prin această vremelnică rea pătimire să dobândesc veşnica fericire, lăudând şi slăvind pe Cel fără de început al Tău Părinte şi pe Sfântul Duh, în veci. Amin.

CAPITOLUL XII

Altă rugăciune după Sfânta Împărtăşire.

BINE cuvintează suflete al meu pre Domnul, şi toate cele din lăuntrul meu, numele cel sfânt al Lui. Bine cuvintează suflete al meu pre Domnul şi nu uita toate răsplătirile Lui. Pre Cel ce curăţeşte toate fără-de-legile tale, pre Cel ce vindecă toate boalele tale. Pre Cel ce isbăveşte din stricăciune viaţa ta, pre Cel ce te încununează cu milă şi cu îndurări. Pre Cel ce umple de bunătăţi pofta ta". Nu uita, o suflete al meu nemulţumitor, nenumăratele daruri ce ai luat de la Ziditorul şi Mântuitorul tău, ci în fiecare ceas laudă şi slăveşte, închină-te şi mulţumeşte Unui asemenea bogat întru daruri binefăcător pentru multele bunătăţi ce ţi-a făcut, şi să primească acea nemărginită Mărire, Fiinţa cea veşnică, Cel fără de început şi de o fiinţă cu Tatăl şi cu Duhul, Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu cel necuprins, negrăit, nevăzut şi tuturor neîncăput, să vie astăzi să te cerceteze cu toate Puterile cereşti. O, nespusa Ta îndelungă răbdare! O, smerenie negrăită şi plecăciune nepovestită! Acela pe care nu-l încap cerurile şi toată lumea, a voit pentru multa Sa îndurare şi bunătate, să se unească minunat cu un suflet păcătos şi cu totul necu-

rat, ca să-l curățească de toată spurcăciuneă, să-l sfințească și să-l îndumnezeească prin Impărtășire și prin Dar. O, mult Milostive Doamne! Ce mulțumire și răsplătire îți voiu aduce că ai venit astăzi să mă veselești și să mă cinstești atâta cu minunata Ta venire de față? Dacă aș fi avut atâtea limbi, câte stele sunt în cer, iarăși nu aș fi putut să mulțumesc după cuviință pentru această facere de bine minunată! Dacă mama Botezătorului și Inainte Mergătorului Tău, când a văzut pe Prea Sfânta Maica Ta intrând în casa ei, s'a minunat, și s'a smerit, ca să o cerceteze, și bucurându-se a strigat: *„De unde mie aceasta, să vie Maica Domnului meu la mine?“* cu cât trebue mai mult să mă minunez eu, viermele cel cu totul netrebnic, zicând împreună cu Dânsa: De unde mie aceasta? Cum m'am învrednicit de atâtea bunătăți? Ca să vie la mine, nu Maica Domnului meu, ci însuși Impăratul îngerilor, să intre în lăuntrul meu, să mă veselească și atâta să mă cinstească? O, smerenie nespusă! Să primești Tu, Cel întru tot lăudat și prea slăvit, să vii la mine, cel mai păcătos de cât toți oamenii, care ți-am greșit de atâtea ori călcând poruncile Tale și făcându-mă casă tâlharilor? De unde mie aceasta, Doamne, Tu Cel ce stăpânești toată zidirea, având scaun cerul și așternut picioarelor, pământul; pe care te laudă soarele și te slăvește luna, tu Cel ce ședi peste Heruvimi, să te pogori la atâta smerenie? Mulțumescu-ți Ție, Doamne al meu, și mă închin și te slăvesc, eu nevrednicul, că nu numai, m'ai cercetat astăzi, ci și ai unit întru Tine sufletul meu cu unire minunată și prea slăvită, pe care ai asemănat-o în Sf. Evanghelie, cu dumnezeiasca unire pe care o ai cu Tatăl. *„Că precum Tatăl întru tine și tu întru El, așa și tot cel ce mănâncă Trupul Tău și bea Sângele Tău rămâne întru Tine și Tu întru El.* Se minuna Pro-

orocul Impărat David de multa Ta purtare de grije pentru om, și zicea: *„Ce este omul, că-l pomenești pre el și-l cercetezi pe el?“* Și acum cât este aceasta de minunată, nu numai ca să-ți aduci aminte ci să te faci om pentru dânsul, să mori, să te dai spre mâncare și băutură, și să te unești cu el prea minunat?

Se spăimânta Impăratul Solomon și se minuna cum vei locui în acea Biserică pe care în atâția ani și cu atâtea cheltueli a zidit-o și mirându-se zicea: *„Este cu putință oare să te pogori pe pământ, Dumnezeule cel nevăzut? Dacă cerurile cerurilor nu te încap, cu cât mai vârtos Casa aceasta pe care eu am zidit-o?“* Cu cât dar este mai minunat, să voești Tu însuți Domnul cu chip deosebit, să locuești într'un suflet păcătos, care nu s'a ostenit măcar o zi să-și gătească locuința?

Se mira toată firea cea cuvântătoare văzută și gândită, văzându-te pre Tine Dumnezeu, făcându-te om, că te-ai plecat a te pogorî din cer pe pământ și să petreci nouă luni în pântecele cel nestricat al Pururea Fecioarei Maria. Și era cu dreptul să se minuneze, pentru că acesta este lucrul cel mai ales și fapta cea mai vrednică pe care ai făcut-o. Dar acel prea curat Mitras era plin de daruri, mai strălucit de cât razele soarelui, mai curat de cât toate Puterile cerești, și împodobit cu fapte bune mai mult de cât cerul și de cât toată lumea, și așa s'a învrednicit să ți-se facă încăpere și sălășluire. Cât dar trebue acum să se minuneze toată zidirea, că Tu însuți, acelaș Domn, ai voit să te sălășluești în sufletul meu cel întinat și plin de rea putoare? Lăudatu-te-au pe Tine, Doamne, cerurile, te-au binecuvântat Ingerii, la această lucrare și mare milă. Ce binefacere mai mare, care dar mai prețuit și care dragoste mai fierbinte s'ar putea asemăna cu dumnezeeștile Daruri? O, pricină a

toată veselia și desfătarea! Isvorul darurilor, omorârea patimilor, leac prea mântuitor, Pâine a vieții, foc al dragostei, odihnă a duhului, mântuire a sufletelor, masă împărătească, hrană a îngerilor și dulceață a toată fericirea Celui! Ce răsplătire îți voiu aduce pentru acest Dar, Stăpâne, și de ce nu am atâta dragoste, pe lângă îndurarea ce mi-ai arătat? Tu, Impăratul veacurilor, m'ai iubit atâta pe mine ticălosul și nevrednicul, și eu să nu te iubesc și să te doresc pe Tine, Cel prea înalt și Mirele cel prea bogat al sufletului meu? „Iubi-te-voiu, Doamne, virtutea mea, dulceața și hrana și desfătarea mea! Aprinde, Stăpâne, inima mea întru dragostea Ta, și să se prefacă precum fierul în foc, ca să nu mai doresc altceva în lumea aceasta, de cât pre Tine, dorința cea mai de pre urmă a sufletului meu! O, foc dumnezeesc! O, rană prea dulce! O, închisoare prea dorită! Pentru ce să nu mă leg cu un asemenea lanț? Pentru ce să nu mă rănesc cu o asemenea săgeată și să mă arz în acest foc dumnezeesc, și dragoste mântuitoare? Să se topească cele din lăuntru ale mele ca ceara în foc, și ca zăpada de soare. Ce să dorești, suflete al meu și să nu afli într'această Pâine? Ce bine dorești și să nu-l dobândești cu îmbelșugare dintr'această mană cerească? Pentru ce te rătăcești, o nepriceputule, căutând lucruri mincinoase și deșarte? Dacă poftești dragoste, dulceață și desfătare, aici sunt cele mai scumpe și mai dulci, care nu se pot afla în toată lumea. Dacă voești bogăție, slavă, cinste și alte asemenea, aci este vistieria cerească, cinstea a toată lumea și sfârșitul tuturor bunătăților, care îmbogățește pe cele cerești și pe cele pământești. Dacă poftești dregătorie să te cinstească și să te evlavisească lumea, aici afli mai mare vrednicie de cât ai fi putut dori. Pentru că te unești cu Dumnezeu și ți-se închină toți

îngerii, stând imprejurul Stăpânului și Impăratului lor; precum fac păzitorii și slujitorii împăratului pământesc, urmându-l ori unde merge, și-l păzesc. Și în sfârșit, orice bine pe care îl poftești, îl găsești fără îndoială în această dumnezeiască Pâine. Pentru ce dar, să te păgubești din lenevire, de asemenea îndestulare, dulceață și vistierie neprețuită, care ți-se dărueste fără argint și aur, sau altă plată? Nu fii nepriceput și necunoscător, nu căuta alte plăceri ale trupului, ci împărtășește-te cu o asemenea duhovnicească dulceață, veselie și desfătare cerească. Nu te mai îngriji de deșertăciunea lumii, nici de cele trecătoare și deșarte să te îngrijești, când poți dobândi în această Taină pe cele adevărate și cerești! Fiindcă m'ai învrednicit, Doamne, de Masa Ta prea-înfricoșată, și m'ai primit în Sfintele Tale brațe, m'ai înveselit cu atâta desfătare, m'ai făcut să-ți fiu dator cu nenumărate faceri de bine, și m'ai legat cu lanțul dragostei Tale cel tare, de acum înainte mă lepăd pentru această dragoste a Ta, de dragostea lumii și de toată desfătarea. Nu mai este de-acum lume, nici trupești îndulciri pentru mine. Indepărtez de la mine, toate aceste mincinoase și înșelătoare vise căci numai acesta este binele cel adevărat și desvârșit. Cel ce mănâncă Pâinea cerească, nu se cuvine să mai mănânce hrană dobitocească. Cel ce a primit pe Dumnezeu în casa sa, nu este cu dreptate să mai primească altă zidire nevrednică. Dacă sufletul meu s'a unit cu Impăratul ceresc prin mijlocirea acestei Pâini, cum să se mai înjosească în deșarta rătăcire a faptelor vechi? Cum voi deschide ușa inimii mele vre-unui gând spurcat? Cum voi lăsa să intre în sufletul meu vre un lucru spurcat și necurat, când el s'a sfințit prin dumnezeescul Dar al venirii Tale? Cum să vorbească cuvinte spurcate și deșarte limba aceea pe care ai trecut, Cel neîntinat?

Doamne al meu prea dulce, fiindcă atâta m'ai cinstit cu această cercetare a Ta, rogu-mă bunătăţii Tale, bine-cuvintează-mă şi dă-mi putere să săvârşesc acest drum al neîncerniciei mele, cu petrecere îmbunătăţită, să nu mai greşesc Impărăţiei Tale! Aşa Atotputernice şi mult dăruitor, Binefăcătorule, fă-mi această bunătate după cum aveai obicei, pe când umblai trupeşte, totdeauna să adaogi dar lângă dar, şi binecuvântare la binecuvântare şi sfinţenie. Te-ai pogorât din cer într'această lume care era întunecată de idololatrie, luminând-o şi isbăvind-o din păgânătate. Ai intrat în Pântecele cel fecioresc al Prea neîntinatei Maicei Tale, şi cine poate să povestească atâta cinste şi slavă ce i-ai dat, şi ai îndumnezeit-o, încât toată lumea pământească şi cerească i se închină şi o cinsteşte, ca izbăvitoare a toată lumea? Intrat-ai în casa lui Matei şi din vameş l-ai făcut Evanghelist şi Apostol. Te-ai dus în casa lui Zacheu şi îndată s'a arătat dumnezeească schimbare. Ai intrat în casa lui Simon Petru şi ai tămăduit pe soacra sa. Dusu-te-ai de multe ori în casa Mariei şi a Martei, şi le-ai învrednicit de duhovniceasca avuţie şi de multe alte haruri şi daruri. Te-ai suit pre Cruce şi atâta ai bine cuvântat-o şi ai sfinţit-o, că ceea ce mai nainte era ruşine şi osândă tâlharilor, acum i se închină împăraţii şi o cinstesc. Ai intrat în mormânt cu trupul şi l-ai cinstit atâta, că din toată lumea se adună arhiereii, împăraţii şi voevozii de i se închină. Te-ai pogorât până la Iad şi ai mântuit pe strămoşi cu dumnezeiasca Ta prezenţă şi i-ai dus în Raiu. Şi iarăşi fiindcă ai primit pentru multă îndurarea Ta, şi ai intrat astăzi în smerita casă a păcătosului meu suflet, bine cuvinteaz-o pe aceasta Doamne al meu, şi dă-mi putere şi ajutor, să fiu recunoscător la această bine facere, făcându-mă vrednică sălăşluire a Ta şi să nu

mai săvârşesc păcat de moarte în toate zilele vieţii mele, ca să-ţi plac totdeauna şi să nu mai pleci de la mine, ci să mă păzească darul Tău până la ceasul ieşirii mele din cursele diavolilor. Omoară-mă trupeşte şi viază-mă duhovniceşte. Fă-mă să nu mai viez eu, ci înoieşte-mă, şi prin dragoste să mă prefaci întru Tine. Ia-mi lumina ochilor trupeşti. Lipseşte-mă de mâini şi de picioare, ca să nu pot a mai face vre-o slujbă trupească, nici să văz lumeşti şi vătămătoare de suflet deşertăciuni, ci numai să viez împreună cu Tine şi Tu întru mine. Numai pre Tine să te doresc, iar voile mele cele trupeşti să le urăsc din toată inima mea. Darul Tău să fie bucuria mea, desfătarea şi veselia. Dulceaţa şi legiuita hrană a sufletului meu cu care să se hrănească numai, iar bucatele cele trupeşti să le înlătur. Invredniceşte-mă Atotputernice Stăpâne, a mă isbăvi de patima iubirii de dulceţi, ticălosul, ca să petrec viaţă liniştită şi neturburată. Căci nu este cu putinţă a mă isbăvi de acestea fără ajutorul şi darul Tău. Că toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit, de sus este. Rogu-mă cu lacrămi, bunătăţii Tale, îndurate şi mult milostive Doamne, ca să dobândesc această cerere, prin rugăciunile Prea Curatei şi Prea slăvitei Maicei Tale, şi ale tuturor Sfinţilor celor ce din veac ţi-au bine-plăcut Ţie, ca după această a mea surghiunie, să mă învrednicesc a fi împreună cu Tine în ziua cea neînserată a Slavei tale şi să te slăvesc totdeauna pre Unul în Treime Dumnezeu, întru nesfârşiţii vecii vecilor, Amin.

CAPITOLUL XIII

Câteva minunate povestiri despre judecăţile lui Dumnezeu, pentru cei ce au îndrăsnit cu nevrednicie să slujească Sfânta Liturghie.

SE VEDE în Lavsaicon, adică în Viețile Cuvioșilor Părinți, că un preot era rănit greu la cap, fără să se fi lovit vre-o dată, ci din slobozirea lui Dumnezeu, i-a putrezit nu numai carnea, dar și oasele, și ieșia astfel miros greu și materie împuțită. Era o privire jalnică și nu putea nimeni sta lângă dânsul. Văzând că nu se găsește doctor să'l vindece s'a dus la Schit să găsească pe cineva îmbunătățit să-l ajute. Și acolo i-a spus oarecare, că Avva Macarie Alexandrianul, a tămăduit mai mulți bolnavi, și mai ales pe o muere care avea o boală fără leac, și curgeau viermii din tot trupul ei. Văzând-o Cuviosul, s'a milostivit și rugându-se șapte zile și șapte nopți, a tămăduit-o. Aceste auzind preotul, s'a dus la chilia lui rugându-l să-l vindece. Iar Sfântul, ca un văzător mai înainte cu duhul, a cunoscut pricina, și nu i-a răspuns nici un cuvânt milostivitor, și l-a lăsat zăcând afară din chilia lui trei zile. Ucenicilor le-a fost milă de bolnav și au rugat pe Avva, să aibă milă spre cel de trei ori ticălos, iar el le-a zis: *Nu este vrednic să se vindece, și să nu vă fie milă de el, că Domnul l-a pedepsit cu această boală cumplită, fiindcă a curvit, apoi întinat,*

a îndrăznit și a slujit sfânta Liturghie, și nu s'a temut că-l va ucide dumnezeeasca judecată, în ceasul în care a atins acel neîntinat Mărgăritar, pe care l-a primit spurcata sa gură. Spuneți-i dar să se depărteze de acum înainte de a sluji sf. Liturghie, și să slăvească pre Domnul că s'a milostivit mult spre dânsul, să-i dea în trup această pedeapsă vremelnică spre a nu-l osândi veșnic. Acestea auzindu-le preotul cu totul înspăimântat de mai înainte vederea Cuviosului, a plâns cu amar și s'a jurat că nu va mai îndrăzni a se mai atinge de cele sfinte. Atunci Sfântului i s'a făcut milă, și i-a zis: *Crezi că Dumnezeu cunoaște cele ascunse ale tuturor oamenilor, sau nu?* Iar el a răspuns: *Cu adevărat așa, prea sfinte părinte.* I-a zis Cuviosul: *Dacă cunoști cu adevărat greutatea fără-de-legii tale, și mărturisești că această boală ți-a venit de la Dumnezeu pentru nerușinarea și defăimarea aceasta, pocăește-te, dar din toată inima, rugându-te prea milostivului Dumnezeu cu lacrămi fierbinți, să te miluiască și să nu te pedepsească în veacul ce va să fie.* Iar preotul iarăși s'a jurat că nu va mai încerca să facă nici o slujbă preoțească, ci să îndrepteze petrecerea sa după cum trebue. Atunci Sfântul a pus dreapta sa pe capul celui suferind, și făcând rugăciune către Domnul, l-a blagoslovit și l-a trimis sănătos la casa sa.

Se vede iarăș în cartea „Livada Florilor", la pag. 184, această minune pe care o scrie și Chesarie și alții. Că era un alt preot nevrednic, și totdeauna când slujea sfânta Liturghie, slăbeau toate mădulările lui în ceasul când urma să se împărtășească, și mai cu seamă mâinile îi tremurau atâta, în cât se primejduia să-i cază potirul și avea mare chin ticălosul, până să săvârșască Liturghia. Intr'una din zile s'a întâmplat să fie de față un duhovnic evlavios și îmbunătățit, care a văzut o streină vedere, adică, în ceasul

când voia să se împărtășească preotul, s'a prefăcut Mărgăritarul, adică sf. Impărtășanie în prunc viu și oprea pe preot de la sfânta Impărtășire, adică se lupta cu preotul și'l oprea să nu se împărtășască cu el.

Iar el apuca cu sila pe prunc și-l apropia de gură ca să-l mănânce, dar pruncul își întorcea fața într' altă parte, și nu vrea ca să intre în gura lui. In sfârșit după ce s'au luptat mult timp, a intrat sf. prunc în nevrednica gură a preotului, dar cu fața foarte mânioasă și turburată. Acestea văzând duhovnicul, a înțeles pricina, și după Liturghie a povestit în taină preotului vedenia și l-a sfătuit așa: *Păzește-te de acum înainte și să nu mai îndrăznești a sluji, nici odată, ca să nu se mânie dreptul Judecător și să te ucidă cu trăsnet sau cu sabie nevăzută, precum și alți mulți au pătimit și să-ți muncească veșnic ticălosul tău suflet. Indreptează-te dar prin pocăință și mărturisește, și plângi cu amar că nu știi dacă vei ajunge până mâine. Eu crez fără de îndoială, că pentru mântuirea ta m'a luminat Domnul astăzi să viu la Liturghie. Deci, să nu mai defaimi de acum înainte milostivirea Domnului nostru, care te-a așteptat atâta vreme la pocăință și nu te-a pierdut ca pe un defăimător și nerușinat.* Acestea auzindu-le preotul s'a înfricoșat și pocăindu-se din toată inima, și-a mărturisit păcatele făcând canonul precum se cuvenea și n'a mai îndrăznit mai mult să slujească cele Sfinte, și n'a mai căzut în păcatele de mai înainte ci s'a sfârșit în petrecere plăcută lui Dumnezeu.

Aproape de Mitropolia Constanței *) este un sat ce se numește Trahiada, în care cu zece ani înainte de luarea acestui ostrov de către păgâni, era un preot care batjocorindu-se de diavolul, a învățat desăvârșit meșteșugul vrăjitoriei, și întru atâta nedumnezeire și

*) Din insula Chipru.

defăimare a venit ticălosul, că mânca și bea din sfintele vase cu femeile. Deci, dumnezeiasca judecată nu a mai răbdat atâta nerușinare, ci vădindu-l guvernatorului, acesta l-a osândit la moarte. Era atunci Arhiepiscop al Ostrovului aceluia, vrednicul de pomenire Arcadie. Când au adus pe acest preot necurat și prea îndrăsneț în mijlocul priveliștii, unde era adunată mulțime nenumărată ca să vază pierzarea acestui rău credincios, sfetnicul guvernatorului care era înțelept și prea învățat, a vorbit către dânsul acestea: *Spune, o, necuratule și prea nelegiuitule, dacă ai defăimat divanul nostru cel stricăcios, și nu te-ai temut de înfricoșata judecată, dar la acel sfințit Altar al dumnezeeștii Măriri, cum ai îndrăsnit și te-ai apropiat călcătorule de lege? Cum ai săvârșit acea fără de sânge jertfă? Cu ce inimă întinată primeai pe Cel cu totul neîntinat? Cu ce buze iudaicești îl sărutai? Cu ce mâini spurcate l-ai pipăit, de trei ori ticălosule? Cu ce ochi îl priveai? Cum nu te cutremurai și nu te temeai ca nu cumva să se deschidă pământul să te înghită sau să cadă trăsnet din cer și să te ardă cu totul, că slujind și închinându-te diavolului, ca un porc nomolit în glod, împărtășai pe norod cu dumnezeeștile Taine?* Atunci a răspuns spurcatul: *Pe Dumnezeul meu care mă va pedepsi prin mâinile voastre întru acest ceas și mai mult în focul muncii fără sfârșit, nu mint, că din ceasul în care m'am făcut vrăjitor și fermecător, nu slujiam eu sfânta Liturghie, ci când intram în sf. Altar, se pogora dumnezeesc Inger și mă lega în dosul stâlpului și săvârșea el sfânta Liturghie; iar după ce isprăvea toată slujba ca să împărtășească norodul, atunci mă deslega și ieșeam.* Acestea auzindu-le mulțimea adunată acolo a slăvit pe Domnul zicând: *Mare este Dumnezeul creștinilor! Mare este credința drept slăvitorilor!* Acestea stri-

gând norodul, preotul cel fără-de-lege osândindu-se prin însăși gura lui de toți, a fost ars în foc, ticălosul.

In Franța era un alt preot nevrednic, și slujind într'o sărbătoare în fața mulțimei, în ceasul când vrea să se împărtășească, a căzut foc din cer și i-a ars mâinile până la coate, rămâind jalnică privire tuturor. Și multe alte pilde aveam să scriu ca să se înfricoșeze cei ce cu nevrednicie slujesc, dar pentru ca să scurtăm cuvântul, scriem numai una prea înfricoșată.

In Saxonia, era un tânăr cu numele Undus, care avea dragoste să învețe carte și nu putea fiindcă era greu la minte și nu înțelegea de fel. Mergând la biserică, se ruga Domnului și Prea Curatei Maicei Sale, ca să-l lumineze ca să poată învăța. Așa a făcut de multe ori rugându-se, și într'o noapte a văzut în vis pe Prea Sfânta, care i-a zis: *Iată îți dau ție darul înțelepciunei, dar păzește-te și tu ca să nu te faci nemulțumitor facerii de bine, și să iei pedeapsă sufletească și trupească.* Sculându-se, tânărul, din somn, s'a aflat atât de înțelept dascăl, în cât toți se minunau de înțelegerea și de cuvintele lui. Și aceștia cunoscând că nu era de la oameni învățătura lui, ci din cer, îl cinsteau și-l aveau la evlavie. In puțină vreme a murit mitropolitul și l-au ales pe dânsul arhiereu al cetății. După ce el a luat vrednicia, nu petrecea cu plăcere de Dumnezeu ca și mai înainte, ci uitând Darul cel prea mare ce a primit de la Dumnezeu, nemulțumitorul, nu păzea rânduiala și canonul bisericesc, ci-și făcea toate voile trupului, și mai rău de cât toate, îndrăznea a sluji fără mustrare de conștiință, și hirotonisea pe alții, curvar fiind și necurat. Prin urmare dumnezeeasca judecată nu a mai răbdat o asemenea nerușinare, ci l-a pedepsit cu chip înfricoșat spre pilda altora, ca să se cutremure cei asemenea

lui, și să nu mai îndrăsnească a se atinge de cele sfinte. Și ascultați sfârșitul lui.

In aceiaș țară era un preot îmbunătățit cu numele Petru, care a rămas într'o noapte în biserica sf. Mavrichie care era Mitropolie, și priveghea rugându-se pentru că a doua zi cugeta să slujească. Stând el, la rugăciune, a venit un vânt silnic la miezul nopții și a stins toate candelele bisericii. După aceea au venit niște tineri în haine strălucite, înconjurați cu multă lumină, și au pus pe Sfânta Masă un jeț prea strălucit și prea slăvit. Iar preotul înspăimântându-se, sta într'un colț al bisericii ca să vază ce va urma. Atunci a venit Impăratul slavei îmbrăcat cu veștminte de patriarh și împărătească diademă și șezând în tron a făcut semn îngerilor și au adus pe cel mai sus numit, legat de mâini și de picioare ca un osândit. Atunci s'a apropiat de Judecător, Sfântul acelui lăcaș adică mucenicul Mavrichie cu cei împreună ai lui nevoitori, și închinându-se a zis Lui: *Rogu-mă ție, Judecătorule prea drept, pedepsește pe acest necredincios și călcător de lege care nu este păstor, ci lup răpitor, care a cheltuit venitul Casei mele la voile lui trupești.* Acestea zicând Sfântul, cel osândit cerea vreme să se pocăiască. Iar Domnul a răspuns: *Acum când a ajuns sfârșitul tău, ceri vreme de îndreptare? Ce ai făcut înainte?* Atunci și Prea Curata Stăpână, i-a zis: *Rogu-mă ție, Judecătorule prea drepte, Fiul meu, nu milui pe acest nemulțumitor, ci pedepsește'l după faptele lui.* Deci, a poruncit Stăpânul Ingerilor, să-i taie capul. Așa a luat sfârșit vedenia, și în biserică a rămas întuneric ca și mai înainte. Iar preotul, de frică a rămas încremenit și zăcea. După ce s'a luminat de ziuă, oamenii l-au găsit zăcând încă la pământ și nu putea să se scoale, ci le-a spus cele ce a văzut. Iar ei ducându-se în casa

Arhiereului l-au găsit în adevăr cu capul tăiat, şi toţi s'au înspăimântat.

Vedeţi, prea sfinţiţilor Arhierei! O astfel de judecată, şi mai înfricoşată încă, aşteaptă pe cei ce cu nevrednicie slujesc cele sfinte. Fericit ar fi fost şi puţină pagubă ar fi avut dacă era numai moartea trupească, dar această vremelnică pedeapsă este arvuna muncii nesfârşite. Şi nu socotiţi, fiindcă nu se fac acum astfel de judecăţi ale lui Dumnezeu sau munci ale trupului, să fugiţi şi de nemuritoarea moarte a sufletului. Nu, cu adevărat. Ci mai cu seamă veţi fi pedepsiţi mai rău la viitoarea judecată, dacă auziţi şi vedeţi atâtea semne şi minuni şi nu le credeţi. Ci iubiţi mai mult slava oamenilor, de cât a lui Dumnezeu, şi iubiţi aurul mai mult de cât pe Hristos pe care, ca şi Iuda, îl vindeţi pe arginţi. Puţin păcat vi se pare să hirotonisiţi pe cei nevrednici pentru bani sau pentru frica boerilor, sau pentru o altă asemenea pricinuire? Mai mare fărădelege de cât toate este simonia, hirotonia şi celelalte trepte bisericeşti (date pe bani), după cum zic în deobşte dascălii. Cum dar îndrăsniţi să vindeţi darul Prea Sfântului Duh? Nu puneţi pricinuiri, zicând, că cei mai mari ai noştri cer bani, şi dacă nu vom scoate datoria, cum vom trăi? Această pricinuire nu vă va folosi în acea zi înfricoşată a cercetării, că nimica nu te-a silit să te faci arhiereu, ci tu ai căutat pentru slavă deşartă şi iubirea de argint. Şi dacă nu ar fi fost această părtinire la cei duhovniceşti, ar fi ales unul fără bani, pe care l-ar fi vestit Domnul. Dar ca să primeşti tu slavă, i-ai dat bani, şi vai ţie când vei cădea în mâinile Celui ce cunoaşte toate cele ascunse ale inimii, că înfricoşat este a cădea în mâinile Dumnezeului celui viu! Aşi fi vrut să zic şi altele câte se potrivesc la această pricină, dar, ca să nu ruşinez această vred-

nicie prea înaltă, tac, mai ales aceste puţine câte am zis, Domnul ştie că este din multa râvnă, nu pentru alt scop, ci pentru ca fiecare să cerceteze petrecerea sa, şi să se îndrepteze acum când folosesc lacrămile, ca să nu se tânguiască atunci fără folos, în locul unde nu este pocăinţă. Câţi dar cunoaşteţi vre-un păcat întru voi, care să oprească de la sfânta slujbă, daţi-vă demisia şi nu vă ruşinaţi de oameni, nici vă temeţi de sărăcie. Mai bine să fiţi defăimaţi aici, lipsindu-vă de desfătările cele trupeşti în această puţină vreme a vieţii voastre scurte, de cât să aveţi atâtea chinuri, câte vom scri aici mai jos. Iar câţi nu vă mustră conştiinţa de vre-un păcat, de caterisire să aveţi vrednicia, însă păziţi-vă mai cu seamă de simonie, şi banii aceia care îi luaţi la hirotonii, mai bine să-i cereţi (de sunteţi lipsiţi) milostenie de la creştinii care văzând socoteala voastră cea bună, vă vor avea la evlavie şi vă vor ajuta mai mult. Celelalte câte trebue să faceţi nu stau să le povestesc că le ştiţi bine; vă aduc aminte numai, că cei ce vă aflaţi în vrednicie şi în treaptă înaltă, trebue să fiţi mai îmbunătăţiţi de cât ceilalţi şi să străluciţi ca nişte luminători ca acei mai mici văzând lucrurile voastre, să se folosească şi să slăvească pe Domnul, după cum El v'a poruncit zicând: *„Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând faptele voastre cele bune, să slăvească pre Tatăl vostru cel din ceruri"*. Zice încă şi dumnezeescul Gură de Aur în cuvântul său despre Preoţie: *„Nu se cuvine preotului să râză, nici să vorbească vorbe deşarte, sau să vorbească norodului de cât numai spre folosul ascultătorilor, ca nu prin cuvântare deşartă să năhnească pre Duhul Sfânt.* Preoţia se săvârşeşte pe pământ, dar are rânduiala cetelor îngereşti. Nu Înger, nici Arhanghel, ci însuşi Mângâietorul a rânduit-o. Trebue dar, ca preotul să

fie ca și un înger de curat, că în trup săvârșește slujba celor fără de trupuri. O, minune! O, iubire de oameni și smerenie a lui Dumnezeu! Cel ce cu Tatăl întru înălțime este împreună șezător, în ceasul acela se ține în mâini stricăcioase, și îl dau pre El celor ce cu vrednicie, voesc a-l primi. Preoții locuesc pe pământ, dar li s'a poruncit să petreacă în ceruri, și stăpânire au primit să lege și să deslege, — stăpânire pe care nici Ingerilor nici Arhanghelilor n'a dat-o Dumnezeu.

„Și câte lucrează preoții pe pământ străbat până la ceruri, și Dumnezeu pe acestea le întărește, și socotința robilor săi Stăpânul o adevărește: *„Cărora veți lăsa păcatele, lăsate vor fi, și cărora le veți ține, ținute vor fi"*. Trebue dar, preotul totdeauna să fie în toată pacea cu toți, neîncetat în suspinuri, cu blândețe și îndelungă răbdare și cu dragoste multă. Milostiv către cei ce se roagă și să nu se întoarcă de către cel ce cere de la dânsul. Să nu dea bani cu dobândă sau să hulească, să nu mintă de fel, sau să ocărască pe cineva, nici să asculte pe cel ce clevetește, nici să se îmbete cu vin sau să se amăgească de săturarea pântecelui, nici să se împodobească cu îmbrăcăminte și încălțăminte, ci cu faptele cele bune, să nu pismuiască pe cineva, sau să ție minte răul celui ce l-a ocărît, ci din toată inima să-l ierte, spre folosul lui și al celor ce-l văd.

„Acestea toate este dator preotul să le ia aminte și să le păzească cu mare scumpătate, și cu îndrăsneală și curată conștiință pre alții să învețe. Iar dacă din nepăsare și lenevire nu ia seama la cele zise, și nu păzește cu temei acestea, spre folosul ascultătorilor pe cari el îi învață, mai de folos îi este lui să i-se atârne o piatră de moară de grumaz și să se arunce în mare, sau sa se părăsească de această slujbă". Până aici sunt cuvintele Sf. Hrisostom, pe care

le am scris spre mai multă încredințare, ca fiecare să le înțeleagă. Deci, dacă trebue să fie preotul atât de îmbunătățit, cu mult mai mult arhiereul care este mai înalt în vrednicie. Cunoașteți dar, prea sfinților tăinuitori ai Prea Sfintei și mai pre sus de ființă Treimi, mărimea vredniciei pe care ați primit-o și cum v'au cinstit mai mult de cât pe îngerii cei fără de trup! Având atâta stăpânire pe pământ, așa să fie viața și petrecerea voastră, întocmai ca a îngerilor, și nu faceți oarecare neorânduieli, pentru care se rușinează și mirenii de a vă privi. Oare cuviincios este ca preoții să cânte, să joace în horă, să joace cărți, table, și alte asemenea jocuri necuviincioase? O, nepricepere și nesocotință! Pentru ce defăimați, nenorociților, vrednicia cea mai pre sus de îngeri, pe care ați primit-o? Ce să facă mirenii când vă văd pe voi făcând acestea? Ce deosebire este de la ei până la voi? Plângeți, fraților, acum, până ce aveți vreme scumpă, și suspinați din tot sufletul și nu o cheltuiți în zadar și deșert. Ingrijiți-vă de mântuirea sufletului vostru, și nu pentru împătimirea trupului. Depărtați-vă de toate cele mai sus zise de dumnezeescul Hrisostom, și mai ales păziți-vă de desfătare și de beție în toată vremea, dar mai mult de cu seară, când voești a doua zi să slujești. Oare mic păcat ți se pare să mănânci bine de cu seara, să te îmbeți, iar a doua zi să slujești și apoi să chefuești? Judecă singur aceasta, că de voiu aduce toate mărturiile dascălilor cari vorbesc despre această pricină, voiu lungi mult cuvântul și se va face cartea prea mare. Iți aduc aminte numai o învățătură a fericitului Pavel, și aceasta să împlinească pe celelalte, fiindcă Apostolul acesta este cel dintâi și căpetenia celorlalți dascăli. Zice dar, către Corinteni, la cap. 6: *„Nu vă amăgiți, că nici curvarii nici malachii, nici bețivii vor moșteni împărăția lui*

Dumnezeu". Oare poți să zici că acestea le spunea ca minciună? Nu! Fiindcă era luminat de harul Prea Sfântului Duh care vorbea prin gura lui, și toți ceilalți dela Dânsul s'au învățat. Iată dar, că beția se socotește ca și curvia. De ce dar nu te temi să te înfrânezi, sau cel puțin să te depărtezi de la sfânta Slujbă, ticălosule? Bine ți-se pare, tu, preotul cel deopotrivă îngerilor cu vrednicia, să te faci asemenea porcilor și să cazi în gropile cele puturoase ale beției?

Păziți-vă pentru Domnul, de această necuviință sau mai bine zis desfrânare. Nu vă defăimați singuri, că atunci nu vă cinstesc mirenii, când voi înșivă necinstiți vrednicia voastră! Nu numai de vin trebue să vă depărtați, ci și de ori ce altă faptă care face sminteală privitorilor, căci mirenii când văd pe preoți că fac neorânduieli și joacă, fac și ei asemenea. Preoții sunt pricina, prin pilda lor cea rea, și vor fi supuși îndoit muncii. Intâiu pentru că au păcătuit, și al doilea că s'au făcut pricină de sminteală aproapelui lor. Incetați dar, fraților și părinților mei, unele ca acestea și sârguiți-vă la fapta bună. Păziți făgăduințele și datoriile voastre către Domnul. Ingrijiți-vă pentru sufletul vostru și faceți deajuns aici pocăință în puțina vreme, ca să nu vă tânguiți veșnic în lumea cea viitoare.

CAPITOLUL XIV

Despre cei ce s'au împărtășit cu nevrednicie, și au fost pedepsiți de Dumnezeu în această viață, spre a noastră învățătură și pildă.

SE VEDE în *„Cartea Arhiereilor Romani"*, că s'au împărtășit unii cu nevrednicie în ziua Sf. Paști și apoi s'au dat la desfătare și beție și alte desfrânări, fără vre-o evlavie către acele dumnezeești și sfințite Taine pe care le-au primit. Pentru care pricină s'a mâniat Dumnezeu, pentru prea multa lor defăimare, și le-a dat cuvenita pedeapsă, că atâta sânge curgea din spurcatele și necuratele lor guri, în cât au murit sufocați, fiindcă sângele intra până în cele mai dinlăuntru ale lor, și strâmtorându-le inima de mulțimea lui. Dar nu numai această pedeapsă le-a dat Dumnezeu, ci atâta de repede și nemăsurată ploaie a trimis, în cât le-au stricat toate semănăturile lor, grâul, orzul, și alte asemenea. Dar nu numai atât ci și șerpi și balauri au eșit prin multe locuri și au mâncat ticăloasele lor trupuri, și au omorât pe alți mulți oameni ai orașului. Deci, adunându-se preoții au făcut Litanie *) către Domnul, ca să le arate pricina acestei urgii. Rugându-se pentru aceasta, un om îmbunătățit, i s'a arătat Ingerul Domnului, și i-a zis: *„Cine ar fi defăimat pe fiul împăratului păman-*

*) Rugăciune obștească.

tesc, şi l-ar fi aruncat într'o temniţă întunecoasă şi în noroi împuţit, câtă pedeapsă i-ar fi trebuit?" Iar el a răspuns: *„Unul ca acela era vrednic să-l sfărâme în mii de bucăţi!"* Şi Ingerul a întrebat: *„Dar cel ce va defăima pe Fiul lui Dumnezeu, pe Cerescul Împărat, şi-l va primi în spurcata sa gură, fără să fie pregătit prin pocăinţă şi mărturisire, şi pe urmă iarăşi după ce-l va lua, să cază în necurăţia trupului, ce pedeapsă i se cuvine?"* Iar el a răspuns: *„Să se arză de viu şi ca un eretic rău credincios să se anatematisească"*. Ii zice lui Ingerul: *„Această fără-de-lege au făcut aceşti necredincioşi şi nerusinaţi, cari s'au împărtăşit cu nevrednicie la Sf. Paşti, şi pe urmă iarăşi au jucat, s'au îmbătat şi au curvit. Pentru aceasta Cel Atotputernic s'a mâniat şi v'a trimis această pedeapsă"*.

Acestea auzind acel îmbunătăţit bărbat, a spus celorlalţi vedenia, şi toţi preoţii săvârşind dumnezeeasca slujbă, au lăudat pe Dumnezeu şi aşa a încetat furtuna şi balaurii au pierit.

Altul, tot nevrednic fiind, adică a curvit şi apoi nu s'a oprit, ci a mers pentru plăcerea oamenilor, şi s'a împărtăşit cu ceilalţi creştini. Şi îndată ce a primit Mărgăritarul în spurcata sa gură, s'a spart gâtlejul lui, şi eşind prea sfântul Trup al Stăpânului, a zburat iarăşi în Sf. Potir, iar acel rău credincios a căzut la pământ şi a murit.

O muiere era la arătare evlavioasă, în postiri şi rugăciuni îndeletnicindu-se, iar pe din lăuntrul cu totul mândră, socotea că este bună şi sfântă. Incă ţinea minte atât de mult răul, în cât dacă s'ar fi certat vreodată cu alta, n'o mai ierta, nici mai putea ca s-o vază, ci rămânea învrăjbită. La sfârşit s'a îmbolnăvit şi chemând duhovnicul s'a mărturisit, însă nu desă-

vârşit cum trebuia, dar fără de folos şi pricepere, cu conştiinţa întinată, după cum fac de multe ori muierile cele nebune şi fără grijă, care lasă păcatele cele mari şi spun pe cele mici, iar pe cele grele le trec cu vederea, din nepricepere sau vicleşug ca să nu se ruşineze. Pentru care, ticăloasele se muncesc. După cum un îndrăcit a mărturisit, că un duhovnic blestemând duhul cel necurat să iasă din cel suferind, l-a întrebat să-i spue cari se muncesc mai mult la număr în Iad, bărbaţi sau muieri; iar dracul i-a răspuns că muierile. Atunci duhovnicul i-a zis: *„Nu te crez, pentru că muierile nu fac nici o neguţătorie sau afaceri, nici vând sau cumpără sau alte asemenea pe cari bărbaţii le întrebuinţează, înşelând unii pe alţii şi nedreptăţindu-se.* Ii zice dracul: *Pentru patru păcate pe care le fac muierile, se muncesc mai mult. Intâi, fiindcă se împodobesc şi-şi înfrumuseţează trupul lor cu vopsele să se arate mai frumoase de cât fireasca lor bună cuviinţă pe care Ziditorul le-a dat'o. Al doilea, pentru descântecele, vrăjile şi ghicirile şi că fac farmece, varsă cărbuni, pun lacăte, dau cu bobii pentru soarta lor, nu împrumută în zilele cele dintâiu ale lunii, nu fac foc în unele zile, cred în ţipetele pasărilor, şi alte asemenea descântece fac. Al treilea, pentru bârfirea şi clevetirile pe care le fac nu numai acasă, ci şi în biserică şi nu iau aminte la cele ce se citesc. Al patrulea şi cel mai rău de cât toate, că nu se mărturisesc bine, să le spună la duhovnic, ci spun puţine oarecare de obiceiu, că adică s'au mărturisit şi aşa se împărtăşesc cu nevrednicie şi li se face întru osândă, muncindu-se ca nişte muieri nepricepute.*

Aşa a fost şi cea mai de sus, dar vedeţi şi sfârşitul, să vă îndreptaţi şi să nu vă duceţi precum aceia în pierzare. După ce a mărturisit-o preotul, a adus Sfintele ca să o împărtăşească, şi ea şi-a întors faţa

către perete, neputând nici a privi la acel Mărgăritar, ci mai ales din dumnezeeasca îngăduinţă şi ca să cunoască cei de faţă, dreapta judecată şi veşnică muncă, a strigat acestea cu glas mare: *„Precum eu pentru mândria mea nu iertam pe cei ce-mi greşeau, nici nu mă împăcam cu dânşii, ci le întoarcem spatele, aşa şi Domnul îşi întoarce acum faţa Sa de la mine şi nu voeşte să fie primit de nevrednicul meu suflet, nici îl voiu vedea vreodată în Impărăţia Sa, ci mă voiu arde în focul cel veşnic“*. Acestea zicând, cu ticăloşie şi-a dat sufletul său.

Un Episcop îmbunătăţit şi cărturar, făcea cuvânt de învăţătură în Biserică, în Miercurea cea dintâiu a sfântului Post îndemnând norodul la această faptă îngerească, să postească toţi bogaţii şi săracii, la fel după cum sfinţii Părinţi au legiuit. Creştinii cei evlavioşi au păzit postul cu sârguinţă după cum se cuvenea, iar unii din nerusinaţii lacomi, al căror Dumnezeu le este pântecele, au bârfit pe Arhiereu cum că nu ştie ce-a vorbit, zicând că Dumnezeu nu cercetează nici odată ce mănâncă omul, şi altele asemenea pe care i le-au spus Episcopului. Iar el aştepta să-i mustre cu socoteală şi la vreme potrivită. Deci, în sfânta Săptămână Mare când tot norodul era la Biserică, a făcut iarăşi cuvânt de învăţătură împotriva lacomilor, dovedind că cei ce nu au păzit cu amănunţime Postul cel hotărât, sunt asemenea lui Adam şi Evei. Că precum aceia s'au surghiunit din Raiu pentru neascultarea lor, aşa şi eu poruncesc, a zis sfântul Episcop, să fie lipsiţi de dumnezeeasca şi sfânta Impărtăşire a Stăpânescului. Trup, câţi nu au păzit postul cel rânduit, şi să nu se împărtăşească până în sfânta Cincizecime. Acestea zicând a poruncit preoţilor să nu îndrăznească cineva să împărtăşească pe vreunul dintre aceştia, şi aşa au şi făcut.

Iar unul dintre ei, obraznic şi mândru, defăimând hotarul cel legiuit al Episcopului, s'a îmbrăcat în haine muieresti, şi a mers împreună cu muierile, ca să nu-l cunoască, şi aşa să se împărtăşească. Deci, îndată ce, prea îndrăsnetul a primit Sf. Trup al Domnului în spurcata sa gură, această Pâine mântuitoare a vieţii, ceea ce dă credincioşilor sănătate şi toată mângâerea i-s'a făcut pricină a toată durerea, cumplită chinuire şi nepovestită muncă. A căzut dar, la pământ, ticălosul, şi striga cu glas mare socotind că i se rup cu silnicie mădulările lui. Din gura lui atâta sânge eşia, că toţi credeau cum că sabia dreptăţii a sfâşiat cele din lăuntru ale lui. Cei de faţă l-au întrebat pricina acestei năprasnice pedepse, însă el nu putea să vorbească nici de cum, ci desbrăcându-se de hainele cele muieresti, l-au cunoscut toţi şi s'au minunat. Iar el plângea cu jalnică tânguire cerând prin semne iertare pentru cele făcute de dânsul. Viind dar Episcopul şi milostivindu-se spre dânsul, i-a citit rugăciunile de iertare şi atunci îndată a putut să vorbească, mărturisind păcatul său cu durere de inimă şi vărsare de lacrămi. Canonisindu-l dar, Arhiereul, i-a tămăduit durerea, iar el mulţumind Făcătorului de bine Dumnezeu, şi-a îndreptat petrecerea sa cu mare sârguinţă, şi s'a săvârşit în viaţă plăcută lui Dumnezeu.

Ajung toate aceste pilde pentru cei ce cu nevrednicie s'au împărtăşit, şi să spunem alte două pentru cei îmbunătăţiţi cari s'au împărtăşit cu evlavie, după cum se cuvine, ca să cunoaşteţi cât iubeşte Domnul pe aceia, cari au credinţă şi se împărtăşesc des, cu Sfântul şi prea curatul Său Trup.

CAPITOLUL XV

Despre muierile cele îmbunătăţite care s'au împărtăşit cu vrednicie.

ERA o muiere mult îmbunătăţită şi sfântă, care se împărtăşia în toată Duminica cu mare evlavie şi veselie a duhului. Şi (lucru prea minunat şi vrednic de mirare) din darul sfintei Impărtăşiri, se păzea sănătoasă în toată săptămâna, fără să guste hrană pământească, de cât numai sfânta Anaforă. Iar parohul a arătat această minune Episcopului, care i-a poruncit să-i dea să mănânce numai pâine simplă, să nu fie sfinţită, ca să vază dacă din puterea dumnezeescului Dar îi venea acest ajutor, sau din nălucire şi amăgire drăcească. Aşa dar muierea a mâncat pâinea socotind că era Trupul Domnului, ca altă dată, şi ducându-se la casa ei a flămânzit atâta, în cât nu mai putea suferi. Deci, a alergat la duhovnic plângând, şi i-a spus că pentru păcatele ei a lipsit-o Dumnezeu, de harul de mai înainte, şi nu mai poate să rabde nici un ceas flămândă. Atunci Episcopul, a împărtăşit-o cu sfântul Trup şi îndată foamea şi ori ce trebuinţă a trupului a pierit. Şi aşa s'a cunoscut lămurit că din darul sfântului Trup, se păzea toată săptămâna fără hrană, şi n'a mai oprit-o Arhiereul de la dumnezeiasca Impărtăşire.

Alta, fecioară evlavioasă şi foarte îmbunătăţită, avea obiceiu să se împărtăşească în toate sărbătorile

anului. Intr'una din zile n'a voit să o împărtăşească preotul, zicându-i acestea: *Nu este cuviincios lucru, ca femeile să se împărtăşească aşa de des. Aşa dar, să ai răbdare până la a patra sărbătoare.* Iar evlavioasa fecioară a primit dintr'aceasta, mare durere şi întristare nespusă în inima sa. Şi după sfânta Liturghie, după ce au plecat toţi din Biserică, ea a rămas şi s'a rugat cu multă evlavie, plângând că s'a lipsit în ziua aceea de un asemenea dar şi har. Aşa rugându-se, vede unul îmbrăcat în podoabă arhierească care avea împrejurul său mulţi preoţi şi diaconi cu podoabe foarte frumoase. Iar Arhiereul văzând pe fecioară lăcrămând, a întrebat-o pricina necazului, şi ea i-a spus pricina. Iar El intrând în sfântul Altar a deschis sf. Artofor unde erau trei sfinte Pâini, şi luând una, a împărtăşit-o, zicând: *„Primeşte Trupul meu spre arvuna vieţii cei veşnice"*. Acestea zicând, s'a înălţat la ceruri împreună cu toate puterile cele arătate. Iar ea a rămas, în Biserică, întru mare veselie şi bucurie. Şi venind preotul, i-a vestit lui tot adevărul. Iar el deschizând sf. Artofor şi văzând că nu erau decât două sfinte Pâini a crezut minunea şi n'a mai îndrăsnit a opri pe evlavioasa fecioară de la Sfânta Impărtăşire, ci o împărtăşea de câte ori voia.

Aş fi voit să scriu şi altele, iubiţilor, însă fiindcă am de vorbit multe pentru cele patru mai de pe urmă ale omului, care sunt prea de nevoe, numai stau să vorbesc mult pentru aceasta, ci să scriu câte-va minuni din cele nenumărate, ce a săvârşit această dumnezeească Taină, ca să se încredinţeze protivnicii adevărului, mincinoşii grăitori de rău şi clevetitori cari bârfesc, zicând: *Cum este cu putinţă să fie Dumnezeu cu totul în acea prea mică parte a Pâinii? Şi cum îl iau toţi oamenii de o potrivă? Că, sau mai mult ia fiecare sau mai puţin, şi se împarte neîmpărţit, şi*

este întreg în fiecare mică parte și nu se împuținează nici de cum. La care răspundem noi Ortodoxii, puind mai întâi de față dumnezeeasca Lui putere. Căci precum întâi din nimica a făcut toată lumea, numai cu singur Cuvântul, și a zidit aceste minunate făpturi văzute și nevăzute, așa și acum preface și rezidește ori câte voiește. Al doilea, dovedim, că și în unele lucruri ale firii vedem aceeași săvârșire. Pâinea pe care o mâncăm în fiecare zi, se preschimbă și se face trup și vinul sânge. Tot așa pâinea simplă, prin darul prea Sfântului și săvârșitorului Duh, se face Trupul și Sângele Lui Hristos. Toiagul lui Moise se făcea șarpe și iarăși toiag, muierea lui Lot s'a prefăcut în stâlp de sare.

Era un isvor în Italia (precum scrie Marele Augustin în Cartea despre Cetatea lui Dumnezeu) și oricine punea un lemn în apa acestui isvor, se făcea piatră. Și multe alte asemenea lucruri se află în natură. Cât despre mărimea, adică cum și unul și altul primește fiecare pe Dumnezeu întreg și fără lipsă, se vede la Cartea Eșirei, că Evreii se hrăneau cu sfințita Mană care le venea din cer, și unul aduna mai multă de cât altul, însă la toți se afla cantitatea deopotrivă, care Mană era chipul și icoana acestei Pâini. Incă și până astăzi în lucrurile firii, se fac multe asemenea; adică dintr'o făclie aprinsă se aprind mii de lumânări, și toate primesc lumina de la una, fără ca lumina acesteia să se împuțineze, și fără ca celelalte toate să fie mai puțin sau mai mult luminate. Unul învață mii de oameni, și un cuvânt merge la toți ascultătorii, și-l înțeleg toți prea deplin. Incă sfărâmând o oglindă, de-ai face-o chiar în mii de bucăți, vezi în fiecare bucată chipul tău întreg. Iar cum sfânta Pâine rămâne neîntinată în sufletele necurate, vedem că acest Soare sfințit trece prin locuri spurcate și necurate dar el nu primește de fel din împuțiciunea și necurăția acestora, ci mai ales usucă și curățește toate spurcăciunile. Așa și Soarele cel gândit și întru tot strălucit al dreptății, intră în cei păcătoși și-i luminează, fără să fie părtaș cât de puțin la spurcăciunea și necurăția lor. Dar pentru ce să micșorez o asemenea Mărire nemărginită, cu pilde și asemănări prea micșorătoare și nevrednice de această mare cuviință? Să am iertare, o, ascultătorule, că aceste puține pe care le-am spus, și cele scrise mai jos, minuni ale Tainei, nu le-am scris pentru cei credincioși, că noi cu adevărat știm că drept credem adevărul, ci de s'ar întâmpla vr'unui eretic să se pricească la aceasta, să știe fiecare să-i răspundă.

CAPITOLUL XVI

Câteva Minuni ale Stăpânescului Trup

SE VEDE scris în Lavsaicon, că un pustnic îmbunătăţit cu viaţa, dar simplu şi necărturar, nu credea ca să fie cu adevărat Pâinea cu care ne împărtăşim, însuşi Dumnezeu firește, ci numai închipuire. Auzind aceasta doi bătrâni, cari cunoşteau viaţa cea sporită a pustnicului aceluia, au înţeles că din prostie a vorbit aşa, şi ducându-se la chilia lui, după ce l-au salutat, i-au zis: *Părinte, am auzit de un avva, că nu crede cum că sfânta Pâine este Trupul lui Hristos, ci închipuire.* Iar el a răspuns: *Eu singur am zis acest cuvânt.* Iar ei i-au zis: *Să nu mai vorbeşti niciodată asemenea hulă, că toţi creştinii cred că Pâinea se preface în Trupul lui Hristos şi vinul în Sângele Lui. Că precum la început, Dumnezeu luând ţărână din pământ, a făcut pe om după chipul şi asemănarea Sa, aşa şi preotul care este epitropul lui Hristos, zice aceste cuvinte în locul Lui: „Acesta este Trupul meu". Şi aşa credem toţi că este fără îndoială Trupul lui Hristos.* Le zice lor bătrânul: *De nu voiu vedea aceasta simţitor, nu o voiu crede.* Iar ei au zis: *Să ne rugăm lui Dumnezeu cu lacrămi şi cu post toată săptămâna aceasta, ca să ne descopere adevărul.* Bătrânul a primit cu bucurie aceasta şi rugându-se zicea: *Doamne, cunoşti că nu zic aceasta din răutate, ci spre încredinţarea mea, ca să cunosc adevărul, şi întăreşte-mă pre mine robul Tău.* Asemenea şi ceilalţi doi ducându-se la chiliile lor, se rugau aşa: *Doamne Iisuse Hristoase, arată taina aceasta bătrânului, ca să nu se piarză ostenelele sale.* Şi Domnul a ascultat pe robii Săi. Ducându-se ei câteşi trei în Duminica aceea la sfânta Liturghie, pe când preotul împărţea sfânta Pâine, au văzut că Pâinea se făcea prunc mic viu, şi pogorîndu-se Ingerul din cer, a împărţit pruncul şi a pus sângelé în Potir. Iar după săvârşirea Sfintelor Taine, apropiindu-se să se împărtăşească, cei doi au primit după obiceiu, Pâine şi Vin. Bătrânul apropiindu-se şi luând părticica vede că era chiar Carne crudă şi pica Sânge. Atunci el înspăimântându-se, a strigat cu frică: *Crez, Doamne al meu, că sfânta Pâine cu care ne împărtăşim, este prea curat Trupul Tău, şi Potirul este cinstit Sângele Tău.* Atunci s'a făcut iarăşi Carnea Pâine, şi s'a împărtăşit. ar cei doi i-au zis: *Dumnezeu ştiind că firea omenească nu poate mânca trup crud, a pregătit astfel această Taină în felul pâinii şi al vinului, ca fiecare să-L primească cu multă dorinţă.* Şi mulţumind Făcătorului de bine Dumnezeu, s'au dus bucurându-se, la chiliile lor.

Era un împărat evlavios foarte îmbunătăţit care avea obiceiu să asculte în fiecare zi sfânta Liturghie, şi să se împărtăşească în toate sărbătorile cu dumnezeeştile Taine, cu multă smerenie şi evlavie. Şi pentru curata şi de Dumnezeu plăcuta lui petrecere, i-a arătat milostivul Dumnezeu o vedenie minunată pentru sfânta Jertfă, pe care o avea la nespusă evlavie, vrednicul de laudă împărat. Şi ascultaţi ca să aveţi multă veselie şi bucurie.

Acest împărat ţinea cu plată trei preoţi ca să slujească pe rând în Biserica lui, pe care o avea zidită

aproape de palatul său. Şi într'o zi s'a dus unul din preoţi şi s'a pregătit să slujească după obiceiu, socotind că va veni şi împăratul după cum obicinuia totdeauna. Insă Dumnezeu i-a arătat o minunată vedenie prin uimire.

Aşa dar, împăratul nu s'a dus la Biserică trupeşte. Vedea însă, în vedenia sa, că sta la sfânta Liturghie, şi după ce preotul a ieşit cu Vohodul cel mare, vede că era un stâlp drept dela sfânta Masă şi până la ceruri, luminat şi prea strălucit. Aproape de Masă şedea un Prunc mic atâta de strălucit şi prea luminat că acoperea strălucirea soarelui. Iar pe preot îl vedea schimbându-se ca faţa cristalului. Când a ajuns la Chinonic, s'au sărutat între dânşii, adică a sărutat Pruncul pe preot şi el pe Prunc. Pe urmă a văzut că dumnezeescul Prunc mânca pe preot, şi iarăşi preotul rămânea sănătos şi întreg, de care fapt împăratul spăimântându-se a strigat către el, zicând: *Ce stai şi nu te împărtăşeşti cu sfântul Trup al lui Hristos?* Iar preotul a răspuns: *Mai întâiu trebue să mă ia acest dumnezeezsc Prunc şi să mă prefacă în sineşi, după cum vezi, şi atunci să mă împărtăşesc şi eu cu cinstitul şi sfântul lui Trup.* Ii zice lui, împăratul: *Cine este acest Prunc?* Iar el i-a răspuns: *Acesta este Impăratul celor ce împărăţesc şi Stăpânul prea curatelor Puteri şi a toată zidirea.* Acestea auzind împăratul cel pământesc, a căzut la pământ, rugându-se cu lacrămi Impăratului ceresc, ca să-l binecuvinteze şi să-i ierte păcatele. Iar dumnezeescul Prunc a privit cu faţă veselă pe împărat şi binecuvântându-l pre el cu sfânta sa dreaptă i-a zis: *„Binecuvântat să fii de Tatăl, de Mine şi de Duhul Sfânt.* Acestea zicând Stăpânul, s'a sculat împăratul şi l-a văzut pre El înălţându-se la ceruri cu preotul, şi cu câţi i-au pomenit în ziua aceea, înfăţişându-i înaintea prea milostivului Părinte.

Acestea văzându-le împăratul, s'a deşteptat şi a primit multă veselie fiindcă l-a învrednicit prea bunul Dumnezeu să vază o asemenea Taină, pe care nu a spus-o nimănui, până la ceasul morţii sale, când a spus-o spre a noastră învăţătură şi mângâiere.

Odată Bonifatie, arhiepiscopul Romei, împărtăşea norodul. Atunci un băiat, s'a dus şi el şi s'a împărtăşit. Şi îndată ce a primit Mărgăritarul cel nepreţuit, a strigat acestea: *Bonifatie, botează-mă pentru Domnul, că Pâinea pe care am mâncat-o mă arde foarte şi mă înflăcărează.*

După ce a fost botezat, jidanii au făcut turburare. Iară tatăl celui din nou luminat, a pus foc într'o magazie pe care o avea plină cu lemne şi a aruncat copilul ca să se arză în flacări. Iar maica lui a chemat pe Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu să-i ajute. Pentru aceasta jidanii s'au mâniat, auzind numele Prea Sfintei, şi au aruncat în foc şi pe femee. Aflând acestea Bonifatie, a alergat îndată cu îmbrăcămintea arhierească, şi intrând în foc, au scos pe femee şi pe copil întregi şi nevătămaţi, fără ca să arză nici un fir de păr din capul lor, şi nici din hainele lor.

Scrie Chesarie, că un eretic a făcut multe vrăji cu meşteşugul diavolesc. Răsvrătea norodul, făcând multe minuni prin nălucire, ca să amăgească pe creştini şi să-i aducă la spurcatul său scop. Şi ca să întărească mai bine învăţătura sa, intra în foc unde stătea câtva timp. Atunci chemând pe dracul în ajutor, acesta stingea flacăra şi el rămânea nevătămat. Aceasta aflând arhiereul oraşului, a luat sfântul Trup al lui Hristos în Artofor *) şi apropiindu-se de foc, a poruncit să lege pe fermecătorul acela cu lanţ şi să-l arunce în flăcări, ca să vadă şi el minunea. Iar vrăjitorul s'a lăsat şi l-au legat şi l-au aruncat în foc socotind că iarăşi va face minuni ca şi mai înainte. Dar

*) Sfântul Vas în care se păstrează pe Sfânt Masă Sfânta Impărtăşire.

s'a amăgit, vicleanul, că îndată ce l-au aruncat, a început să arză în flacări. Deci, a strigat cu glas mare şi a zis: *Ajută-mi mie, diavole, ca să nu pier în flăcări.* Iar diavolul a răspus, zicând: *De multe ori ţi-am ajutat, însă acum nu mai pot, pentru că stă aici cel mai tare de cât mine!* Şi aşa s'a mistuit de foc, ticălosul.

Acelaş Chesarie scrie că în vremea sa oarecari din eretici cu meşteşug satanicesc au făcut nişte lucruri de mirare, şi mai ales umblau deasupra apelor unui râu şi nu se cufundau. Şi cu vrăjile atrăgeau la eresul lor mulţi oameni proşti.

Acestea văzându-le un preot râvnitor, a luat sfântul Artofor cu sine, şi ducându-se la râu, a zis acestea: *Vă jur pe voi, dracilor, cu puterea Acestuia pe care îl ţin în mâinile mele, să nu ajutaţi acestor eretici, ca să amăgească norodul.* Acestea zicând şi văzând că nu s'a făcut nimic minunat şi mai ales că-l batjocoreau ereticii, jucând asupra apelor, şi creştinii erau foarte mâhniţi, a aruncat sfântul Artofor în râu şi îndată ce s'a atins de ape a pierit toată înşelăciunea diavolului şi s'au afundat ca plumbul acei amăgitori. Sfinţii Ingeri au luat nevăzut Artoforul, şi l-au pus pe sfânta Masă. Preotul s'a bucurat, însă se mâhnea mult pentru sf. Pâine că n'o vedea. Pentru aceasta toată noaptea aceea a făcut priveghere, rugându-se lui Dumnezeu, să-l povăţuiască cu harul Lui, să-l afle. Şi dimineaţa a găsit Artoforul pe sfânta Masă, şi s'a bucurat mult povestind credincioşilor minunea.

Tot acesta încă mai scrie şi alte multe. O muiere văzând albinele ei că nu sporeau, ci mureau, a luat sfânta Cuminecătură şi sfântul Sânge. Ţinând în gură sfântul Trup, s'a dus acasă şi l-a pus într'un stup care avea albine puţine. După câteva zile s'a dus să vază dacă albinele s'au înmulţit şi vede în stup, cum albinele făcuseră o bisericuţă de ceară aşa

de minunată, şi cu un meşteşug frumos şi măestru, în cât era ceva de multă mirare. Atunci a înştiinţat pe Arhiereu, care a venit împreună cu tot clirosul său, cu lumânări şi tămâie, şi au văzut acea bisericuţă, în mijlocul căreia era o măsuţă şi deasupra ei un potiraş, în care era şi Sfântul Trup. Deci Arhiereul a luat acea bisericuţă cum se găsea, şi o păstra în Biserică. Mulţi păgâni au crezut în Hristos, înspăimântându-se de o asemenea prea frumoasă arhitectură a unor fiinţe atâta de mici şi necuvântătoare. Că era acea bisericuţă de ceară, lucrată cu o aşa de minunată iscusinţă şi avea nişte ferestre aşa de minunate, şi nişte stâlpişori şi ţesături atât de delicate, pe care n'ar fi ştiut s'o facă cei mai iscusiţi arhitecţi din lume.

Un preot ducându-se să împărtăşească un bolnav, şi o curvă văzându-l că se ducea cu atâta evlavie şi descoperit, căci era vreme de ploaie, s'a umilit cu inima, şi alergând cu lacrămi, desculţă precum se afla, s'a aruncat cu faţa la pământ în noroiu, strigând: *Stăpâne, Doamne Iisuse Hristoase! Cel ce eşti cu adevărat milostiv Dumnezeu, care te-ai născut din Pururea Fecioara Maria, şi ai pătimit pentru mântuirea noastră, mântueşte-mă şi pe mine păcătoasa şi cu totul spurcata, şi nu pomeni întru tot Milostive, necurăţiile mele, ci iartă-mă pentru rugăciunile Celei ce te-a născut mai presus de fire.* Acestea zicând ea, cu lacrămi fierbinţi, a eşit un glas din acel sfânt Potir, şi i-a zis: *Iartă-se ţie păcatele tale!*

Deci, aceea care mai înainte era curvă şi desfrânată primind încredinţare de mântuirea sa, a urât păcatul, a făcut mare nevoinţă, şi s'a mântuit cu dumnezeescul dar.

CAPITOLUL XVII

Că nimenea având aici odihnă trupească, nu va moşteni Împărăţia cerească.

„NIMENI nu poate sluji la doi domni. Sau pre unul va iubi şi pre altul va urî, sau pre unul va asculta şi pre altul va defăima“, zice Domnul la Matei. Fiindcă nu este cu putinţă să slujeşti la doi stăpâni cari au vrăjmăşie între ei. Căci de vei face voia unuia, se amărăşte celălalt. Deci, nu este cu putinţă să faci voile Prea Bunului Dumnezeu, şi totodată voia Diavolului, căci veselia unuia întristează pe celălalt. Este greu — zic — să doreşti lucrurile lumii acesteia şi să dobândeşti Raiul.

Fiecare vrea să se învrednicească de prea dulcea unire cu Mântuitorul, dar puţini voesc să se osteneaască şi să defaime bunătăţile pământeşti cele de nimic şi deşarte. Aceştia doresc să dobândească mângâierea cea dinlăuntru a sufletului, şi să facă şi voile trupului, dar aceasta este cu neputinţă, precum nu se poate să vezi cu un ochi cerul şi cu celălalt pământul. Doresc mulţi să sboare din nălucitoarele dulceţi ale acestei vieţi vremelnice, în desfătările Raiului. Doresc să fie înumăraţi împreună cu Sfinţii, dar să vieţuiască asemenea lor nu voesc. Îi cheamă darul Mântuitorului Hristos, dar dragostea şi pofta lumii îi răceşte şi îi împiedică. Cu neputinţă este, iubitorule de trup, să te bucuri de vremelnicele bunătăţi şi să do-

bândeşti şi pe acelea ale fericirii cereşti; să desfătezi pântecele şi sufletul şi să treci dela trupeştile desfătări, la bunătăţile dreptilor, ca să te arăţi în amândouă veacurile, slăvit. Dacă voeşti să imitezi pe Hristos şi să-i urmezi Lui cu sârguinţă, este de trebuinţă să te lepezi de plăcerile trupului, să urăşti şi să desrădăcinezi cu totul din inima ta dragostea lumei. Apoi poţi să sădeşti dragostea cea dumnezeească. Că voind cineva să semene ceva în pământ, îi este de trebuinţă mai întâiu să cureţe bine ţarina, să scoată toate buruienile cele sălbatice ca să poată rodi cele domestice precum am spus, la Cap. I. Că niciodată nu va intra dragostea lui Dumnezeu în inima aceea în care zace împătimirea lumii. Să nu socotească cineva că este alt chip a dobândi pe Stăpânul Hristos, fără a urî dulceţile lumii, îngreţoşindu-se de dânsele ca de nişte urâcioase amărăciuni. Astfel curăţindu-se sufletul, va putea primi mângâierea cea dumnezeească. Deci, cel ce doreşte a se bucura veşnic în Raiu, să urască toată desfătarea cea lumească, şi să calce în picioare împătimirea cea trupească.

Să nu cauţi pe Domnul în grădinile şi petrecerile lumii, că nu-l găseşti, ci în mărăcini şi spini, după cum l-a găsit Moisi, adică în viaţa cea strâmtă şi plină de necazuri. Iar cei iubitori de lume îl caută în bucurii şi de aceea nu se învrednicesc să-l afle. Moisi până când era în Egipt, nu i s'a arătat Domnul. Nici tu nu te vei învrednici a-l vedea cât te afli în întunericul lumii. Lasă şi tu toate plăcerile tale, ca acela palatul lui Faraon, şi urând toată cinstea şi trupeasca îndulcire, bucurându-te, aşteaptă fericirea cea cerească. De doreşti să guşti din prea dulcea mană cerească înfrânează-te de bucatele cele stricăcioase şi vătămătoare, al căror gust nu ţine de cât numai cât le mesteci în gură. Urăşte dar din toată inima ta, lucrurile

de pe pământ care îți aduc oarecare dulceață, și atunci se va înălța mintea ta mai pre sus de ceruri de unde vei primi nespusă bucurie. Stomahul tău, ticălosule, este plin de sucuri vătămătoare. Pentru aceasta nu-ți place hrana dulce și cerească. Prea bunul Dumnezeu, pururea este gata să împărtășească cu darurile sale pe fiecare, cu îmbelșugare, dacă va aduce inimă curată și slobodă de toate lucrurile lumești. Și de nu ai această mângâiere cerească, pricina și piedica ești tu, că nu aduci vasul tău deșert, ca să ți-l umple cu dumnezeescul Mir, adică: dacă Domnul nu-ți dă Darul acela, pe care l-a dat prietenilor săi, a ta este greșala, că nu pregătești voia ta, după cum au făcut în vremile acelea sfinții Apostoli, Mucenicii și Cuvioșii, cari goi au urmat lui Hristos, și cu trupurile sfâșiate, rupându-se de fiare, arzându-se în foc, tăindu-se de sabie, împungându-se cu sulițele, și dându-se la feluri de morți. Aschiteii, bărbați și mueri, au trecut tot astfel cu nespusă rea pătimire, calea cea strâmtă și necăjită ce duce spre mântuire. Dar acum prea puțini sunt, cari să se urască desăvârșit pe sineși, și prea mulți cari voesc să slujească la doi domni, lui Dumnezeu și lumii,aceasta este cu neputință. Căci în ce fel vei merge, tu care ești încărcat de bogății și de cinste, dând trupului atâta desfătare, acolo unde se află câți s'au desbrăcat de tot prietesugul lumii, și s'au chinuit atâta pentru Domnul? Lasă această nădejde deșartă și să nu ți se pară greu a urî pentru Domnul nu numai lumea, dar și pe prieteni, pe rude și pe cei iubiți, după cum Acela a poruncit în Sfânta Evanghelie, zicând: *„Cine nu se va lepăda de tatăl său și de mama sa, de frați, de copii, de muiere și de sineși, pentru dragostea mea, nu poate să-mi fie mie ucenic"*.

Deci dacă voești să dobândești un asemenea bine,

nu te lenevi, nici te îndoi cât de puțin a te lepăda de toate lucrurile cele deșarte ale lumii, și dacă simți durere și întristare, ai răbdare și luptă-te neîncetat cu trupul tău. Că viața aceasta este o luptă și un războiu de fie care zi între suflet și trup, precum zice Proorocul: *„Iată întru lupte a apus zilele mele"*. Apostolul Pavel pune într'un singur om doi oameni, și atât de uniți în cât nu este cu putință să stea unul fără altul, și atâta de deosebiți și protivnici, că viața unuia este moartea celuilalt; și atâta de uniți între dânșii și păziți împreună, că doi fiind, unul se socotește, și unul socotindu-se, doi se înțelege. Iar în mijlocul acestor doi, trece toată lupta și împrotivirea vieței noastre. Pentru aceasta le-au dat Ziditorul deosebite numiri, numind pe unul duh și pe celălalt trup. Și marele Pavel numește pe unul omul cel dinlăuntru, și pe celălalt omul cel din afară. Scriind către Galateni, zice așa: *„Cu duhul umblați și pofta trupului nu săvârșiți, că trupul poftește împrotiva duhului, iar duhul împrotiva trupului"*, adică: umblați după cum dorește sufletul, și nu faceți voile trupului, ca să nu muriți sufletește; căci câte poftește trupul, sufletul se îngrețoșează, și ori ce dorește sufletul, vrăjmășuește trupul.

O, prea minunate lucruri! Ce fel de războiu este acesta? In luptă se află dragostea și în pace războiul; în moarte viața, și în viață moartea; în slobozenie robia și în robie isbăvirea. Puterea omului bun și virtuos se vede în a se birui pe sineși, să supună patimile și să înfrâneze poftele sale. Trebue cu adevărat să fie lăudat și să se încununeze mai mult de cât acela care va birui împărății.

In al treilea Psalm, zice David: *„Doamne tu ai bătut pe toți cei ce-mi vrăjmășesc mie în deșert"* Acest Psalm l-a scris când a fugit de fiul său Avesa-

lom, care l-a gonit din Ierusalim şi i-a luat împărăţia. Pentru aceasta se bucură şi cântă biruinţa pe care a câştigat-o fugind de vrăjmaşii lui, lucru care se vede împrotiva rânduelii, să cânte ca biruitor şi să se bucure cel ce fuge biruit şi păgubit.

Ascultaţi amănunţimea cuvântului. David mulţumea lui Dumnezeu pentru cea mai mare şi minunată biruinţă, adică: că a biruit poftele şi patimile lui, când în acea gonire îi arunca Semeis cu pietre, şi-l hulea pe dânsul. Nu a lăsat Prea sfântul şi blândul împărat, să omoare ostaşii săi pe ocărâtor, ci a zis către dânşii: *„Lăsaţi-l să mă hulească, că voia lui Dumnezeu este pentru păcatele mele"*. Aceasta a făcut-o Proorocul, căci ca un domn peste el însuşi s'a biruit pe sineşi. Că a fugi omul din lume, nu se socoteşte biruit, ci biruitor prea minunat. Şi fugind de sineşi calcă patimile lui, împrotivindu-se relelor mişcări şi liniştind pe omul cel de afară îl supune ca să împărăţească cel din lăuntru, căci aceasta este o slăvită şi mai strălucită biruinţă, de cât dacă ar fi cuprins împărăţiile şi toate provinciile lumii. Pe aceasta dar, prea plăcută şi mult lăudată biruinţă, o cântă prea fericitul David. Şi ca să înţelegi cum această biruinţă se dobândeşte prin dumnezeeasca putere şi ajutor, pentru aceasta nu a zis lui Dumnezeu: Eu am rănit pe vrăjmaşii mei, ci tu i-ai bătut.

Fugi dar tu de tine, ca să te biruesti pe sineţi. Lasă lumea, ca să o biruesti. Nu este dar, altă biruinţă mai mare de cât a birui voile trupului şi a răbda ocări; şi să nu ţi se pară greu că tu tăcând, şi cu tărie răbdând, luptă Domnul pentru tine. Şi de vei birui, cunoaşte că dela Dumnezeu ţi-a venit puterea şi ajutorul. Iar de te vei birui, este greşeala ta, că Dumnezeu este credincios şi nu lasă să ne ispitim mai mult de cât putem răbda.

Obiceiu au judecătorii luptei, să măsoare armele acelor doi cari intră în arenă, să se lupte împreună, şi să dea fiecăruia de o potrivă, ca să nu aibă unul ceva mai mult de cât altul. Aşa şi drept Judecătorul Dumnezeu, când intrăm în priveliştea acestei lumi ca să ne luptăm cu vrăjmaşul nostru, împarte armele şi nu-l lasă să se lupte cu mai multă putere şi ispitire de cât am putea răbda. Aşa dar, de vor intra să lupte doi luptători de o potrivă la arme şi la putere, şi unul să aibă un ajutor şi împreună luptător, iar celălalt să nu aibă, cine din cei doi socoteşti să câştige lupta? Fără îndoială că acela care are ajutor. Ia dar bine seama! Ostaşii cari se luptă în fiecare ceas sunt: sufletul şi trupul, şi ca nişte vrăjmaşi de moarte ce sunt, aşteaptă de la tine, ca să câştige lupta acela pe care tu îl vei ajuta. Prin urmare, dacă desfătezi trupul prin mâncări, beţii şi alte îndulciri trupeşti, se biruieşte sărmanul suflet; iar de'l ajuţi pe el prin post, rugăciuni şi alte asemenea, rămâne biruitor. Deci, de cuviinţă este să ajuţi sufletul mai mult, fiindcă în această luptă de va birui sufletul, biruieşte împreună cu sufletul şi trupul, şi moştenesc Impărăţia cerului, să te bucuri cu Stăpânul Hristos în veselia veşnică. Iar de va birui trupul, va fi pedepsit împreună cu sufletul, veşnic în munca nesfârşită. Aşa dar, dacă iubeşti trupul tău, nu poţi să-i faci mai mult bine de cât să-l supui duhului. Iar când îl îngrijeşti desmierdându-l, atunci în adevăr îl urăşti şi vrăjmăşeşti. Înţelege dar, cât este mai slăvită şi mai folositoare biruinţa sufletului de cât a trupului. Ajută sufletului cât poţi şi fă trupul rob lui, că lupta este scurtă şi mică, iar biruinţa slăvită, lauda nepovestită, cununa nevestejită, şi dobânzile foarte bogate. Şi de vei simţi în această luptă dureri şi necaz, cugetă la mântuitoarea patimă a Domnului nostru, că această aducere

aminte te face să urăşti poftele trupului, şi să defaimi din toată inima ta plăcerile lumeşti. Numai această pildă a vieţuirii Stăpânului Hristos este deajuns să ruşineze pe aceia care se numesc creştini. Pentru că mai multă cunoştinţă şi înţelepciune găseşti la un om simplu şi necărturar, să biruiască deşertăciunea veacului acesta şi să orânduiască pe slugile sale, decât la un înţelept dascăl. Pentru aceasta suntem datori să urmăm viaţa şi patima Mântuitorului nostru, fiindcă este deşertăciunea şi nesocotinţa noastră să ne gândim la lucrurile deşarte şi de suflet vătămătoare ale lumei, iar nu la lauda şi slava lui Dumnezeu.

Mare ruşine a noastră este, să avem plăceri şi odihnă, ştiind că Stăpânul şi Impăratul nostru în necazuri şi chinuri a petrecut în lume, precum este necuviincios ca un ostaş să privească cum stăpânul său e în primejdie de a fi ucis în luptă şi să nu alerge să-şi verse sângele şi să-şi dea viaţa pentru dragostea lui.

Vai de nebunia şi lenevirea ta, creştine, sau mai bine zis, de nerecunoştinţa ta! Dacă poftesti cinste, cum nu te mişti să ajuţi, văzând pe stăpânul tău că se ucide de vrăjmaşi? Dovadă că nu eşti ostaşul lui, fiindcă nu urmezi faptelor sale. Iar de te lauzi că eşti creştin, ar trebui mai mult să te temi şi să te ruşinezi, simţind întru tine dragostea plăcerilor trupeşti. Toţi ne numim creştini, dar puţini urmăm pe Stăpânul nostru. Suntem asemenea numai cu numele, iar cu faptele nu. Ieslea sărăcăcioasă în care s'a născut Domnul, şi scutecile cele simple în care s'a înfăşat nemărginita şi dumnezeiasca Mărire, ne învaţă să urâm cinstea şi bogăţia vremelnică. In scurt, de vei cerca toată petrecerea de pe pământ a lui Hristos şi Dumnezeu a toate, vei afla că ne-a învăţat, să defăimăm totdeauna deşertăciunea lumii în toată viaţa noastră şi la moarte. Că atâta sărăcie avea Impă-

ratul împăraţilor în timpul răstignirei, că dacă s'ar fi pogorât de pe Cruce, precum îi ziceau batjocorindu-l fariseii, nu ar fi avut măcar o haină ruptă cu care să se acopere, fiindcă ostaşii au împărţit toate hainele Lui. Deci, dacă eşti creştin şi crezi în sfânta Evanghelie, care laudă aşa de mult sărăcia, pentru ce cauţi cinste şi bogăţie în acest exil al tău? Stăpânul gol pe Cruce, şi prea sărac, şi tu bine îmbrăcat cu haine de mult preţ? Stăpânul flămând şi însetat, şi tu să ai atâtea feluri de bucate? Hristos moare pe Cruce ca să şteargă păcatul tău, şi tu să te afli în el în toate zilele nepocăit? Hrănitorul a toată suflarea, flămând şi însetat nu află pe Cruce nici o picătură de apă, şi tu te îmbuibezi cu felurite mâncări şi băuturi preţioase? Acela se luptă cu lumea, cu trupul şi cu diavolul ca să-i omoare, şi tu să-i ai de prieteni, să le slujeşti împlinindu-le toate voile lor? Aşa urmezi lui Hristos, nebune şi socoteşti să moşteneşti Impărăţia cerurilor? Să mergi cu desfătările trupului unde alţii s'au dus cu atâtea necazuri, şi chinuri? Te înşeli, ticălosule, căci în felul acesta nu eşti socotit următor lui Hristos, ci acelui bogat cu care vei fi în acelaş loc să te chinueşti. Pentru a noastră dragoste, Dumnezeu cel prea bogat, s'a făcut de bună voie sărac şi defăimat, şi noi cei din fire săraci, nevrednici şi defăimaţi, să căutăm bogăţia şi vrednicia lumii? Ruşinează-te dar, creştine, văzând pe Stăpânul defăimat şi batjocorit, iar pe tine la mare cinste şi slavă înălţat! Smereşte-te să urmezi Stăpânului tău! Urăşte lumea şi plăcerile trupului, şi să doreşti necinstea şi defăimarea ca împreună cu Hristos să te slăveşti în împărăţia Lui. De-ţi vine dorinţă de bogăţie şi poftă de plăceri, gândeşte-te cu totul la Mântuitorul tău rănit dela tălpi până la prea curatul creştet! Şi de vei cugeta cu luare-aminte la Patima Lui, vei urî toată desfătarea trupească.

Aducerea aminte a morţii Mântuitorului Hristos, este o doctorie orânduită prin care defaimi deşertăciunea lumească şi toate bucuriile şi desfătările, jocurile şi celelalte. Dacă ai fi avut în capul tău înfipt un spin din cununa lui Hristos, te-ai fi bucurat, ai fi râs, sau te-ai fi tânguit? Socotesc că ai fi stătut foarte trist şi mâhnit, şi ar fi curs neîncetat lacrămi din ochii tăi. Pentru care pricină dar, Stăpânul Hristos fiind cap şi tu mădular al său, te desfătezi şi râzi, vieţuind fără grijă? Cum nu te pătrunzi cu inima ta şi să te umileşti, văzând înaintea ta pre Mântuitorul lumii aşa de cumplit rănit şi pentru tine omorât, ci mai ales cauţi bucurii şi desfătări? Pentru ce oare te lauzi cu libertatea pe care ţi-a dăruit-o lanţurile şi smerenia lui Hristos? Pentru ce te lauzi de mântuirea ta, care este lucrarea patimilor Stăpânului? De ce să fii nemulţumitor de darurile cărora te-ai învrednicit prin a Sa mântuitoare şi făcătoare de vieaţă moarte? Vino-ţi întru sineţi omule nepriceput! Urăşte voile trupului tău, iubeşte sărăcia, precum Domnul, care n'a dobândit nimic pe pământ, ca şi tu să defaimi toate cele vremelnice. Cugetarea cu evlavie a patimilor Stăpânului, ne face să lepădăm orice câştig. Pavel scrie către Filipiseni, *să cugete la patima lui Hristos*, adică să sădim în inima noastră aducerea aminte a acestei înfricoşate patimi, şi să o zugrăvim în mintea noastră astfel, în cât niciodată să nu se şteargă. Pentru aceasta eşti dator, să ai o simţitoare grijă şi mâhniciune în suflet, pentru această patimă. Neîncetat, să te doară inima, să te întristezi şi să te răstigneşti împreună cu Mântuitorul tău, ca împreună cu Dânsul să te şi slăveşti în ziua Invierii. Iar de ai odihnă şi mângâieri trupeşti, nu nădăjdui în vieaţa viitoare odihnă, după marele Atanasie care zice acestea: *„Cel ce are odihnă într'această lume, să nu nădăjduiască*

că va afla pre cea veşnică“ Că împărăţia cerurilor nu este a celor ce se odihnesc aici, ci a celor ce în necazuri şi în strâmtorări au petrecut vieaţa aceasta. Că mai bine este moarte pentru Dumnezeu, de cât vieaţă în lenevire şi ruşine. Iară Grigorie Nisis, zice aşa: *„Cei ce trăesc în odihnă şi desfătări, făţărnicind creştinătatea, care este împrotiva Crucii, aceştia sunt vrăjmaşii Crucii. Căci Crucea este învăţătoarea omorârii trupului, şi nu cere nici un fel de odihnă“* Zice şi sfântul Epifanie: *„Nu Duhul lui Dumnezeu locueşte în cei ce petrec în odihnă, ci cel al diavolului“*. Precum a zis oarecare din cei ce iubesc pe Dumnezeu: *Juratu-m'am că voi muri în fiecare zi“*. Dintr'aceasta se deosibesc fiii lui Dumnezeu dintre ceilalţi, că aceştia trăesc pururea în necazuri, iar lumea se fălеşte în desfătări şi odihnă. Că nu a voit Dumnezeu să se odihnească iubiţii săi, câtă vreme sunt în trup, ci mai ales a voit să fie ei în suferinţă şi necazuri, în sărăcie şi smerenie, în lipsă şi boală, în defăimări şi batjocură, în bătăi şi alte pătimiri. A ştiut dar, Domnul, că nu este cu putinţă ca prin odihnă trupească să rămâie cineva în desăvârşita sa dragoste. Pentru aceasta ne-a oprit pe noi dela toată îndulcirea şi odihna. De multe ori iubitorul de lume se gândeşte la patimile Mântuitorului, dar fiindcă nu le pune cu dinadinsul în inima sa, nici durerea o simte, să plângă cu lacrimi fierbinţi. De aceea urmează voile trupului. Două pricini sunt cari fac să nu se audă căderea unui obiect, adică, când obiectul este atât de mic în cât să fie cu totul nebăgat în seamă, de pildă: de ar cădea o frunză de copac pe pământ, nu se aude; iar de s'ar desrădăcina tot copacul şi ar cădea, este simţit nu numai de oameni, ci şi de dobitoace. Şi iarăşi: când simţirea omului este amorţită sau adâncită în somn, fie cât de mare lucru, nu-l poate auzi

până ce nu-l deșteaptă cineva și să-l facă să audă. Deci, omule, dacă nu simți patima lui Hristos, care este cea mai mare și neprețuită lucrare pe care a făcut-o Dumnezeu în lume și a arătat cu aceasta toată înțelepciunea și bunătatea Sa, arătat este că ești mai nesimțitor decât pietrele, care în vremea aceea s'au despicat. Fie dar totdeauna pomenirea și cugetarea acestei patimi mântuitoare în inima ta, împrotivește-te și luptă-te cu trupul tău, fiindcă vremea aceasta este lupta de fiecare zi a trupului și duhului. Și nu te lenevi, nici dormita de fel, că osteneala ta e mică și de puțină vreme, iar plata și cununa ce vei primi, neauzită, și nenumărată va fi răsplătirea pe care ți-o va da în ziua Judecății, Cel bogat întru daruri, Impăratul tuturor, Hristos Dumnezeu, căruia se cuvine toată slava în vecii vecilor. Amin.

CAPITOLUL XVIII

Pentru-că trebuie să defăimăm bogăția cea vremelnică și să adunăm bogăție în cer prin cei săraci.

„EL ce nu se va lepăda de toate averile sale, nu poate să fie ucenic al meu“, zice Domnul în Evanghelia de la Luca, cap. 14. Aceasta nu poate s'o audă bogații cei iubitori de argint, fiindcă și-au deprins urechile cu sunetul banilor care răsună în inimile lor mai mult decât dumnezeeștile cuvinte. Că din sunetul aurului și argintului nu se aude glasul Mântuitorului, după cum și morarul nu aude cuvin-

tele ce i se spun, din pricina vuetului apei și de zgomotul morii. Pentru aceasta este trebuință să opreasc-ă apa ca să audă vorbele. Incetează zic, sârguința ta pentru bogăția vremelnică; oprește iubirea ta de argint și înfrânează poftele tale lumești, dacă voești să auzi pe Domnul care te chiamă. Scoate cu totul dragostea ta de la bogăția deșartă a lumii, care ca niște ape curgătoare se trec repede prin moștenire de la părinți la fii. Dacă dorești să înțelegi cuvintele lui Hristos, cele de mântuire, pe care le-a zis către acel bogat, de care scrie Evanghelistul Luca la Cap. 18: *„Vinde toate câte ai și le dă săracilor, și vei avea comoară în cer“*. Iar acesta ca un iubitor de argint, nu a ascultat pe Domnul, ci s'a întors întristat, cinstind mai mult bogăția de cât împărăția cerurilor. Pentru aceasta a zis Domnul, că este foarte greu a se mântui bogatul. Și aceasta a zis, nu doar că firește nu se poate mântui, de oarece am văzut mulți bogați și împărați, că s'au sfințit, precum: Avraam, Iov, David, Marele Constantin, Theodosie și alți mulți. Domnul n'a zis că bogăția este rea, când o întrebuințezi bine, ci a zis pentru greutatea ce se află în bogăție. Că pe cât se înmulțesc banii, cu atât mai mult pofta nepriceputului iubitor de argint se face nesățioasă și cu greu ca să-i urască. O, a ta nepocăință, iubitorule de argint! Cum robește diavolul inima ta spre dragostea lucrurilor stricăcioase, și le poftește mai mult de cât bunătățile cele cerești pe care le moștenesc câți defaimă pe cele vremelnice, ca pe niște lucruri de nimic, și pe care tu le dorești fiindcă nu cunoști nimicnicia lor ! Cearcă, rogu-te, această bogăție pe care tu o dorești: aur, argint, pietre scumpe, mătăsuri și altele. Vezi din ce materii proaste și netrebnice se fac? Ce este altceva aurul și argintul, de cât noroiul și materia pământului? Ce este saphirul, dia-

mantul, rubinul, smaragdul, mărgăritarele și alte asemenea pietre, de cât spuma pământului? Ce sunt covoarele cele alese, mătăsurile cele de mult preț și alte asemenea, de cât numai gunoiu de gândaci? Ce sunt postavurile cele scumpe, decât lână de oi? Ce sunt blănile pe care atât de mult le cinstesc boerii, decât pieile animalelor? Ce sunt palatele zugrăvite și aurite, turnurile cele înalte, zidirile cele mari și încăpătoare, piețele cele mari și întinse, cetățile cele vestite, decât pietre și țărână? Și în scurt ori și câte are lumea aceasta, nu este decât pământ bătătorit și netrebnic. Cercetează dar ce lucruri de nimic poftești, ca să înțelegi nesocotința ta, aducându-ți aminte de cuvântul lui Isaiia: *„Tot trupul iarbă, și toată slava omului ca floarea ierbei"*. Deci, dacă omul care este cel mai vrednic lucru din lume și toată slava lui este ca o iarbă smerită, cu ce să asemănăm celelalte lucruri care sunt mai nevrednice și mai smerite de cât el? Rușinează-te dar, iubitorule de lume, și roșește-te, fiindcă Dumnezeu te-a zidit ca să-l dorești pe El și să-l dobândești, și tu te-ai înjosit atâta, nepriceputule, și poftești lucruri smerite și zidiri netrebnice. Cunoaște, omule, partea cea aleasă a ta și neamul cel bun, pe care ți l-a dat Cel ce te-a zidit pe tine după chipul și asemănarea Sa, și dorește lucrurile cele alese și de bun neam, adică pe cele duhovnicești și cerești, și urăște pe cele lesne alunecătoare și netrebnice, adică: aurul, argintul și pietrele scumpe. Că nici Solomon (precum zice Domnul) cu toată slava sa și vestmintele cele cusute cu aur și cu mărgăritare ce avea asupra sa, nu era atât de bine împodobit ca crinul țarinei. Care iubitor de aur va crede, că iarba este mai bogată și mai frumoasă de cât aurul? Ascultă, omule, și să nu ți se pară lucru de necrezut.

Unul care iubește un lucru fie și urât, i se pare

frumos, din dragostea ce are pentru el. Așa și noi pentrucă iubim hainele cele scumpe și strălucite, ni se par mai frumoase de cât crinii țarinei. Dar de vom socoti bine cu ochiul adevărului, vom cunoaște că hainele cele aurite și podoabele cele strălucite sunt lucrate de mâini omenești, iar crinii țarinei sunt lucrați chiar de prea puternica mână a lui Dumnezeu, care i-a zugrăvit cu atâta frumusețe și prea înțelepțește, și atunci ne-ar fi plăcut, în adevăr, acești binecuvântați crini mai mult decât hainele cele prea scumpe.

Nu pofti dar, bogățiile cele vremelnice și deșarte. Că aurul, argintul și pietrele cele prețioase nu sunt podoabe ale omului, ci greutate și povară. Ușurează-te dar de povara bogăției, nenorocitule, și nu fii mai nepriceput de cât dobitoacele care nu ridică mai multă greutate de cât pot, când tu ori cât aur și argint ți s'ar pune în spinare nu l-ai lepăda, de-ai ști că ai cădea sdrobit sub povara ta. Ușurează-te dar de greutatea bogăției tale, că iată săracul te așteaptă, rugându-te să-ți ridice o parte din povara ta, și tu nu voești? Mai ușor se luptă un om gol, de cât cel îmbrăcat și încărcat. Ai să te lupți cu diavolul care este gol și de ești tu îmbrăcat și împovărat, te trântește cu înlesnire. Domnul s'a luptat gol pe Cruce, pentru tine, și de voești să-i urmezi, golește inima ta de ori ce bun vremelnic, ca să primești însutit în Impărăția cerurilor. Urăște toate zidirile, ca să dobândești pe Ziditorul. Că cel ce are lucruri multe, are libertate mai puțină ca să înalțe inima către Domnul. Precum noi tăiem aripele pasărilor ca să nu sboare și să le pierdem, așa și Dumnezeu ne lipsește de bogăție, de multe ori ca să nu ne mândrim și să fugim din Casa Lui.

De ai avea tot aurul din lume, gol ai eșit din pântecele maicii tale, gol te vei duce și în pământ. Roata

morii se învârteşte toată ziua, fără a sta nici de cum, dar nu-şi schimbă locul, ci unde era dimineaţa, acolo o găseşti şi seara. Aşa şi tu, omule, alergând ziua şi noaptea înconjuri toată lumea, te osteneşti şi te nevoeşti să dobândeşti cinste şi bogăţie; apoi viind moartea, te găseşte tot în aceeaşi stare în care erai, când te-ai născut în lume. Îmbracă şi poartă orice haine aurite vrei, căci atunci vei merge cu totul gol în mormânt. Deschideţi, dar, ochii de acum, socoteşte adâncimea înşelăciunii în care te afli, când cinsteşti atâta, această necinstită şi netrebnică bogăţie. Că bogăţia cea adevărată creşte mai mult când se împuţinează iubirea de argint, de cât atunci când creşte comoara, care de multe ori este pagubă acelora ce o au. Pentru aceasta, Dumnezeu, prea bun fiind, lipseşte de bogăţie pe cei aleşi, ca să nu se îmbete de ea în veseliile lor şi să se orbească de deşertăciunea cinstelor, aşa în cât să se păgubească de nepreţuita cinste şi bogăţie cerească. Socoteşte înţelepciunea Ziditorului, pentrucă lucrurile cele trebuincioase şi de nevoie, le-a pus deasupra pământului la arătare, ca să le găseşti cu înlesnire, adică: grâul, untul de lemn şi altele asemenea, fără de care nu poţi trăi. Iar pe cele de prisos care nu-ţi aduc nici un folos, le-a ascuns sub pământ adică: aurul, argintul, şi altele asemenea, ca să nu le iubeşti, nici să le cauţi, că este mare pagubă a ta şi deşertăciune, după Proorocul ce zice: *„Fii ai oamenilor, pentru ce iubiţi deşertăciunea şi căutaţi minciuna?“* Adică, tu care eşti fiu al omului cuvântător, nu petrece cu atâta nesimţire, poftind bunătăţile cele pământeşti, pentru că Domnul te-a zidit ca să dobândeşti pe cele cereşti. Nu este de mirare ca necredincioşii cari socotesc că nu mai este altă viaţă după moarte, nici au în ceruri vre-un ipostas, să caute bogăţie, însă, tu, creştine, care ai în

Ierusalimul cel de sus, comoară necheltuită, pentru ce să pofteşti pe cele pământeşti? Să le caute cei cari sărăcesc şi după moarte; aceia cari nu au pe pământ pâinea făgăduinţei, ducă-se să ia grâu din Egipt. Iar tu, celui ce ţi s'a gătit înfricoşată şi minunată masă în Impărăţia cea cerească să te veseleşti veşnic de râul cel prea dulce şi isvorul cel neîncetat. Pentru care pricină să te saturi aici şi de usturoiu şi de ceapă, ca nemulţumitorii Evrei, şi să pierzi acele cereşti bunătăţi pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-l iubesc pe El? Precum acela care s'a chemat la ospăţ împărătesc şi prea bogat, îşi umple pântecele de roşcove şi alte asemenea proaste şi defăimate mâncări, şi pierde toată pofta şi nu mai poate să mănânce bucatele cele frumoase ale mesei strălucite, aşa se întâmplă şi multora cari sunt chemaţi la minunata şi bogata masă cerească, iar ei se satură ca porcii de tărâţe şi de roşcove. Pentru aceasta nu le plac bucatele cele alese şi cereşti, şi li se pare păcatul mai dulce de cât fapta bună. Dar, vai lor! Că această mincinoasă şi vremelnică dulceaţă, se va preface în fiere amară şi nesfârşită muncă. Dacă ai fi stăpânit toată lumea, o, omule, nu vei putea şterge cu bogăţia ta, în ceasul Judecăţei, un cât de mic păcat, după Paremie: *„Nu folosesc comorile celui fără de lege, iară dreptatea izbăveşte de moarte. Că bogaţii au sărăcit şi au flămânzit, iară cei ce caută pre Domnul nu se vor lipsi de tot binele“*.

Mare deosebire este între bogăţia duhovnicească şi între cea vremelnică: că una ne pricinueşte Raiul iar cealaltă Iadul. Cea duhovnicească sporeşte când se împarte celorlalţi de obşte, iar cea vremelnică se împuţinează şi păzindu-se, nimic nu ne foloseşte, ci ne înşeală şi ne amăgeşte, că nu ţine multă vreme, nici satură poftele sufletului nostru. Iar bogăţia

care ne umple de tot binele, este adevărată şi folositoare. Roagă-te dar, Domnului, să curăţească mintea ta, ca să cunoşti lămurit netrebnicia bunătăţilor pe care tu le poftești, şi urăşte-le cu totul, ca să dorești pe cele cereşti, precum El singur a zis în sfânta Evanghelie: *„Să nu vă adunaţi vouă comori pre pământ, unde rugina şi moliile le strică, ş. c. l.“* Adică, să nu adunăm aici pe pământ comori pe cari rugina, viermii şi moliile le strică, şi furii le răpesc, ci adunaţi-vă comori în cer, unde nu se strică, nici furii nu pot să le ia.

Nebun şi nepriceput este acela care având să treacă vre-o pădure în care sunt ascunşi tâlhari şi ucigaşi cari desbracă şi ucid pe călători, iar el se încarcă cu aur şi cu argint mult, când poate a le trimite cu un alt mijloc mai lesnicios şi neprimejdios la casa sa. Moartea este o trecere, unde au să se desbrace toţi bogaţii de toate averile lor. Pentru aceasta sunt nebuni şi nepricepuţi să învistierească pe pământ, şi nu trimit averea lor cu cei săraci în ceruri, unde este loc fără primejdie, casă adevărată şi patria noastră pentru care suntem ziditi. Aşa dar, ieşiţi din minte şi foarte nepricepuţi sunt câţi se strâmtorează şi se scumpesc cu multa lor ticăloşie, ca să lase aici comoara care după moartea lor se cheltueşte în desfrânări de alţii, şi în deşert se risipeşte. Domnul a făcut toate zidirile ca să ne slujească şi să ne ajute la trebuinţele noastre. Pământul ne dă pomi şi plante; apa, peştii; aerul, pasările; cerul, strălucirile luminătorilor şi altele. Numai tu, omule nemulţumitor, nu ajuţi fratelui tău în nevoia sa, ci învistiereşti şi te măreşti cu darurile prea milostivului Dumnezeu. Dacă doreşti comoară, ticălosule, nu te opreşte Domnul, ci mai ales îţi arată locul unde să o învistiereşti ca să nu ţi se fure şi să pierzi osteneala ta. Adică să dai averea ta săracilor, şi câte le vei da să-ţi înapoeze,

El, în ceruri însutit. Minunat chip, cu adevărat de învistierit, este să se preschimbe lucrurile cele proaste şi de nimic, date săracilor, şi se fac pietre nepreţuite. Basme spun scriitorii despre Impăratul Midas, că orice lua în mâinile sale, se făcea aur. Putem şi noi să zicem, fără minciună, despre mâinile săracilor, că milostenia pe care o primesc, se face aur ceresc, care îmbogăţeşte pe milostivii lor făcători de bine. Nu socoti dar, că ce dai săracilor este pierdut; ci să ştii că mai mult te foloseşti pe sineţi de cât pe dânşii, puind comoara la loc bun şi neprimejduit.

Solomon zice: *„Că cel ce miluieşte pe sărac, împrumută pe Dumnezeu“*. Fiindcă Domnul primeşte cu împrumut cât dai săracilor, de nevoie este să-ţi plătească cu vremea. Şi să nu te întristezi dacă întârziază, ci mai ales bucură-te; căci cu cât întârzie să-ţi plătească cu atât vei avea dobândă mai multă. Că unul care dă bani cu dobândă, se bucură când întârzie datornicul cu plata, ca să se înmulţească mai mult dobânda. Spune-mi, bogatule, dacă în casa ta ar fi venit într'o noapte un împărat smerit îmbrăcat şi să ceară ca să-l ospătezi făgăduindu-ţi că-ţi va face mare răsplătire în palatul său, nu te-ai fi bucurat că s'a înjosit împăratul ca să vie în casa ta, şi slujindu-i cu osârdie după cum se cuvenea, ai fi dat bucatele cele mai alese ce ai fi avut? Ascultă, ticălosule, ce zice Impăratul împăraţilor: *„Intru cât aţi făcut unuia dintr'aceşti fraţi mai mici ai mei, mie aţi făcut“* Aceea ce însemnează cât bine aţi făcut unui sărac prea prost, sau ori ce milostenie i-aţi dat, mie aţi făcut. Când dar, vine un sărac în casa ta şi cere milostenie pentru dragostea lui Dumnezeu, dacă eşti creştin şi crezi în prea curata Evanghelie, cunoaşte că într'acel sărac, este nevăzut Impăratul Hristos, şi-ţi cere, nu prânz prea bogat, şi cuvenit Impăratului,

ci puțin ceva din cele multe care îți prisosește și pentru plată îți făgăduește să-ți răsplătească în Împărăția Lui cea cerească, când va zice către tine și către toți milostivii: *„Veniți binecuvântaților Părintelui meu, ș. c. l.“*.

Atât de mare este puterea facerii de bine *) încât fără ea chiar de-ai face toate faptele bune, nu te folosești nimic. Că dacă ești înțelept, înfrânat, smerit și împodobit cu toate faptele cele bune, dar nemilostiv și neîndurat, nu vei afla milă la Dumnezeu. Deci dacă crezi aceasta, pentru ce închizi ușa când vine Hristos, ca să-l miluești? Dacă ai fi avut credință, ai fi primit pe cei credincioși cu dragoste și cu față veselă, le-ai fi întins masă și le-ai fi slujit cu evlavie, socotind întru dânșii pe Domnul, după cum l-a văzut sfântul Grigore Dialogul. In viața acestuia se vede: Că mai înainte de a primi Arhieria, igumen fiind la o mânăstire, a venit la dânsul Ingerul Domnului ca să-l miluiască prefăcându-se că i s'a sfărâmat corabia în mare. El i-a dat câți bani a avut. Apoi a doua și a treia oară când a venit, neavând ce să-i mai dea, i-a dat milostenie potirul de argint al bisericei și nu l-a ocărât că a venit de două ori mai înainte. După aceasta alegându-se Papă, lua în toate zilele câte doisprezece săraci din târg, și îi ospăta. Odată a văzut că erau treisprezece la masă, și chemând pe unul care i se arăta mai respectabil l-a întrebat pe el, deosebi cine este. Iar el a răspuns: *Numele meu este minunat*. Și acestea zicând s'a suit la ceruri. Vezi cât de mare bine sunt săracii? Fericiți câți cunosc darul ce-l face Domnul ca să meargă prin săraci în casa lor, și îl primesc cu râvnă și cu sârguință, precum l-a primit Zaheu în casa sa. Avraam, Lot și alți strămoși, ședeau adesea în târguri, și uitându-se să vază trecând streinii și săracii, îi sileau să meargă în casa lor ca

*) Milostenia.

să-i ospăteze. Și cu atât mai mult Avraam următorul lui Hristos, zicea către călători acestea cu rugăminte: Dacă sunt vrednic să aflu har înaintea voastră, faceți-mi această bunătate, să veniți ca să vă ospătați în casa mea. Vedeți, cum ruga pe cei lipsiți, bogatul, spre a le face bine, și acum se roagă vouă, orbiților bogați, și cu rugăminte vă îndeamnă săracii să cumpărați de la ei Impărăția cerurilor; iar voi închideți ochii și vă îngrețoșați văzându-i rupți și murdari, și astupați urechile voastre, ca să nu auziți glasurile lor? Dar acum voi aveți toate voile voastre la câte aveți trebuință, iar acești săraci, sărăcie desăvârșită și lipsă a tuturor celor de nevoie, însă în veacul ce va să vie după învierea morților, aceștia se vor veseli în sânul lui Avraam, iar voi vă veți arde în Gheena fără de sfârșit. Deschideți ochii voștri bogaților, și prevedeți mai înainte acea pagubă a voastră. Nu purtați mătăsurile și visoanele, nici să păziți banii voștri, și să vă închinați lor ca la niște idoli, și săracii să moară de foame și de golătate! Așa urmați voi lui Hristos, neîndurați, nemilostivi, și socotiți să dobândiți Raiul? Pentru care faptă a voastră? Numai că deschideți necurata voastră gură și mărturisiți pe Hristos, Dumnezeu adevărat? Și însuși dracii mărturisesc că este Fiu al lui Dumnezeu; însă fiind că se împrotivesc dumnezeeștilor Lui porunci, se muncesc fără de sfârșit. Cu ei împreună, vă veți duce și voi cu bogăția voastră, să vă ardeți în acea flacără nestinsă, căutând o picătură de apă și să nu vi se dea. O, nepricepere a voastră și întunecare! Dacă bogăția voastră nu poate atunci să vă aducă o picătură de apă, pentru ce nu o dați acuma ca să cumpărați isvoare necheltuite? O păziți ca să o moștenească altii bucurându-se, iar voi să vă tânguiți veșnic?

Credeți lui Hristos și nu vă închinați banilor,

ci împărțiți-i la săraci ca să primiți de la Dânsul răsplătire înmulțită. Că zice sf. Ioan Gură de Aur: *„Nu a făcut Dumnezeu pre cei bogați pentru cei săraci, ci pre cei săraci pentru cei bogați"*. Adică putea să facă bogați și pe cei săraci, ci nu a voit pentru ca să-i miluiască bogații, și cu plata și dragostea să dobândească iertare.

Dați dar bogăția voastră săracilor, ca să nu fiți datori lor, că aceasta este pricina pierzării voastre. Dacă numai un păcat de moarte osândește pe om în Iad, cum se va mântui bogatul încărcat de păcate? Unde locuește mândria și iubirea de argint de cât numai la cei bogați și la cei de bun neam și puternici? Aceștia sunt furii cari răpesc hrana săracilor și ostenelile lor, care îi asupresc și îi chinuesc sugând sângele lor ca lipitorile. Domnul le-a dat averi ca să ajute pe cei săraci, iar ei se îmbracă în haine scumpe, și în toate zilele se satură de mâncări și de băuturi bune, și săracii mor de foame și de golătate prin târgurile cetăților. Ei fac astfel de ospețe, că cheltuesc mii de lei, ca să ospăteze pe alții asemenea lor, și pe cei săraci îi îmbrâncesc și îi gonesc de la ușile caselor lor, fără ca să le dea milostenie pentru Domnul; iar dacă dau vre-o dată ceva, nu dau cu toată inima, din dragoste, ci pentru slava deșartă, ca să-i laude oamenii. Deși se duc la biserică, dar nu stau cu evlavie, ci povestesc lucruri deșarte, cum să se îmbogățească și să săvârșească voile lor trupești. Mintea și ochii lor nu sunt la cuvintele sfintei Slujbe, ci în pridvorul muierilor, ca să vadă pe tinerele frumoase, și să se desfăteze de frumusețile lor, și fiind numai cu trupul în biserică, cu mintea și cu gândul lor, curvesc. O, a voastră nebunie și nepricepere, bogaților! Cât veți plânge fără folos în acel foc al Iadului! O cum ucideți fără de vreme, sufletele și trupurile voastre! De unde

vin boalele la tinerețe și moartea, de cât din desfătare și beție, și din petrecerea cu muierile? Pentru puțină desfătare a trupului care într'o clipă piere, cum vă osândiți la munca veșnică! Cheltuiți această puțină vreme în desfătări și dănțuiri, cântece, jocuri și lupte și alte asemenea! Adunați averi pentru copiii și nepoții voștri, înmulțindu-le slava și bunul neam, ca să poată să facă ei câte rele ați lăsat voi nesăvârșite, iar pe urmă să moșteniți împreună cu dânșii munca Iadului, cea fără sfârșit.

Iertați-mă, boerilor, dacă puțin m'am abătut din hotarul dreptei socoteli, că nu din patimă am vorbit acestea, ci din dumnezeeasca râvnă! Și câți au înțelegere, știu că nu se vor sminti; ci mai ales cunoscând adevărul celor zise, îmi vor mulțumi, îngrijindu-se tot odată de mântuirea lor.

Deci, să ne întoarcem iarăși la subiect. Fiindcă avuția nu aduce vr'un folos, pentru ce o aduni? Este mare nebunie să aduni averi, care păzindu-se se strică, iar împărțindu-se se înmulțesc. Dacă risipești pe pământ, grâu și crește, iei zece la unul și mai mult, iar dacă o păstrezi putrezește și o pierzi. Tot așa sunt și celelalte lucruri vremelnice pe care de le dai săracilor, îți aduc cu mult mai mare dobândă, nu zece, sau douăzeci precum grâul, ci o sută, după cum Domnul s'a făgăduit; iar de le păstrezi încuiate în lăzile tale, se strică, precum Evreii câtă mană păstrau pentru a doua zi, făcea viermi și putrezea. Asemenea și acestea, cu cât le păstrezi, cu atât mai mult păgubești.

Minunat este și împotriva rânduelii lumești ca să învistierești risipind, și să te îmbogățești împărțind. Mulți au obiceiu ca să facă averi răpind cele streine și nedreptățind pe alții. Din această pricină, toți îi urăsc ca pe niște neînduraţi.

Păstrează în ceruri comoara nejefuită, împăr-

ţind tot, săracilor, şi vei avea pe cei miluiţi de tine, atât de buni încât la nevoie şi-ar vărsa sângele pentru tine! Nu te teme că vei sărăci dând milostenie, ci încredinţează-te, căci cu cât dai, cu atât ţi le înmulţeşte Domnul, precum se vede în diferitele cărţi ale Bisericii noastre, şi mai ales în viaţa prea milostivului Ioan, care nu da celor ce le trebuiau câte zece sau douăzeci de galbeni, ci cu litrele de aur. Şi cu cât el dădea cu atât Dumnezeu îi trimetea mai mult. Şi odată, pe când se ruga, l-a auzit oarecine că zicea: *„Acum se va arăta Prea Milostive Stăpâne, cine se va îngreuia mai întâiu: darul Tău să-mi trimită comori, sau eu să le împart săracilor?“* Acestea a zis, fiindcă îi trimisese din Africa zece chiupuri de miere milostenie, pe care pentru buna sa socoteală a prefăcut prea puternicul Dumnezeu, mierea în aur curat.

Vezi, cum Stăpânul răsplăteşte celor milostivi, nu numai în veacul ce va să fie, ci şi în acesta? Nu minte Paremia care zice: *„Cel ce împrumută pre sărac, nu va vedea în veac sărăcie; iar cel care îl defaimă se va cuprinde de foamete.“* Şi David: *„Toată ziua miluieşte şi împrumută dreptul, şi sămânţa lui întru binecuvântare va fi“*. Dă dar milostenie să se înmulţească toate lucrurile tale, precum s'au înmulţit şi văduvei care a găzduit pe Ilie în casa ei, nu s'au deşertat vasele de făină şi de unt-de-lemn, până când a rodit tot pământul. Şi să nu zici, că dacă ar fi fost Ilie sau alt sfânt i-ai fi dat, dar săracilor de acum nu le dai că nu sunt îmbunătăţiţi. Aceasta este înşelăciune a diavolului, că dacă lui Hristos nu dai, cum ai fi dat unuia dintre Sfinţi? Ori ce dai săracilor, precum s'a zis mai sus, dai lui Hristos, care răsare soarele şi plouă de o potrivă, peste cei răi şi peste cei buni, şi face bine celor drepţi şi nedrepţi. Şi nu căuta tu să te arăţi mai drept judecător de cât Dumnezeu, şi să

cercetezi de este bun sau rău, săracul. Că cel ce nu miluieşte pe săraci, nu se milostiveşte de fel, nici spre Petru, Pavel şi Ioan. Nu scoate afară deşert pe sărac, zicându-i: Du-te cu bine şi Domnul să te miluiască, după cum zic unii; ci ajută-l cât poţi, şi dacă ai mult, dă-i şi lui puţin, că nu caută Domnul la mărirea darului, ci la vesela faţă a dătătorului. A lăudat pe văduva care a pus numai doi bani, mai mult de cât pe bogaţii care puneau mari daruri. Fiindcă mai multă plată are un sărac care nu stăpâneşte de cât zece bani, şi dă doi milostenie, de cât un bogat care dă două mii.

Trimiteţi, dar, bogaţilor, vistieriile voastre la adevărata patrie, ca să le aveţi veşnic, de sunteţi pricepuţi şi înţelepţi neguţători. Că cel ce păzeşte vistieria în străinătate, unde are a sta puţine zile, şi nu o trimete acolo unde va trăi în toată viaţa lui, este nepriceput şi nebun.

Câţi voiesc să trimeată bani dintr'un oraş într'altul, temându-se de primejdia căii, îi pun în depozit la cămara împărătească *), şi le fac slujitorii împăratului scrisori, că au primit atâtea mii de galbeni, şi cu acele scrisori, se duc şi primesc de la cellalt oraş, plătind atâta la sută pentru bunătatea care le-a făcut-o, că pe cale i-ar fi jefuit tâlharii şi i-ar fi ucis. Fă şi tu, creştinul meu, asemenea! Dacă ai avere multă sau puţină, şi cauţi trecere bună şi sigură, prin care să o trimeţi la adevărata ta Patrie cerească, ca să nu se primejduiască şi să o perzi, dă-o săracilor cari sunt slujitori ai cerescului Impărat Hristos, şi aceştia îţi fac înscrisuri şi primeşti de la Stăpânul nu mai puţin de cât ai dat, după cum fac aici la împărăţiile cele vremelnice, ci cu mult folos, şi dobândă nenumă-

*) La Bancă.

rată, precum mai sus s'a zis, şi prin această stricăcioasă bogăţie, te învredniceşti de fericirea cerească şi te bucuri veselindu-te dimpreună cu toţi Sfinţii în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, împreună cu cel fără de început al Său Părinte, şi cu Prea Sfântul şi bunul şi de viaţă făcătorul său Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

CAPITOLUL XIX

Despre cele patru mai de pe urmă ale omului. Şi pentru aducerea aminte de moarte.

„*ĂMÂNT eşti şi în pământ vei merge*", a zis Dumnezeu, lui Adam, fiindcă a călcat dumnezeiasca şi mântuitoarea Lui poruncă. *„Deci, prin păcat a intrat în lume moartea, la care suntem supuşi toţi urmaşii Evei, şi trebuie totdeauna să fim gata, că nu ştim ziua nici ceasul sfârşitului nostru"*. Cel ce cugetă în fiecare zi la moarte nu îndrăzneşte nici cum a greşi lui Dumnezeu, temându-se de pedeapsa care urmează după călcarea poruncii. Solomon ne dă în „Eclisiastul" un sfat de suflet folositor şi minunat, zicând: *„Adu-ţi aminte de cele mai de pe urmă ale tale, şi nu vei păcătui"*. Cele mai de pe urmă sunt aceste patru: *Moartea, A doua venire a Domnului Hristos, Slava Raiului şi Pedeapsa muncii nesfârşite.* Cel care îşi aduce aminte de acestea neîncetat, meditându-le totdeauna cu mintea şi gândul, va petrece

bine şi cu fapte bune, că acestea ne face a urî păcătul şi a ne sârgui la fapta bună, după putere. Pentru aceasta şi eu le scriu aici la sfârşitul cărţii, ca să-ţi aduci aminte mai bine de ele, ascultătorule, să te temi de pedeapsa nesfârşită a sufletului. Să vorbim dar, mai întâiu despre moarte, pe urmă vom scrie cu deamăruntul şi despre celelalte.

Egiptenii, în vremea cea veche aveau obiceiu când făceau vr'un ospăţ, să aducă la mijlocul mesei, un chip de lemn cioplit şi zugrăvit, astfel în cât să pară că e însuşi moartea, şi îl puneau înaintea lor ca să-l vază toţi cei poftiţi, şi să guste cu bună orânduială şi măsurat. Iar acela care îl ţinea, le zicea: Pe acesta văzându-l, cei ce sunteţi poftiţi, mâncaţi şi vă desfătaţi de ospăţ, gândindu-vă şi la sfârşitul vostru. O, prea înţelepţilor Egipteni! Ce fel de meşteşug şi mijloc aţi aflat, ca să păziţi înfrânarea şi să fugiţi de neorânduelile ce se fac la ospeţe? Cu adevărat, nu putea să afle alt mijloc mai folositor de cât acesta, spre ruşinarea şi osândirea noastră a creştinilor, care nu ne îngrijim şi nu ne aducem aminte de moarte, ci facem atâtea necuviinţe la masă.

Asemenea şi în Vizantia, când era creştinătatea, în ziua când urma să încununeze pe împărat, îi aduceau patru pietre de diferite culori şi îi ziceau să aleagă, din care voia, ca să-i zidească mormântul. Asemenea şi la Roma au obiceiu când aleg pe noul Papă, îi aduc înaintea lui o bucată de cârlţi şi o ard, zicând: Aşa trece slava lumii aceştia.

Milostivul Ioan a poruncit după ce s'a făcut Patriarh al Alexandriei, ca să-i zidească mormântul lui şi să nu-l acopere, şi să se ducă unul din slujitori în fiecare sărbătoare, când era îmbrăcat cu arhiereasca podoabă şi avea atâta slavă, să-i zică: Stăpâne! Porunceşte să săvârşească mormântul tău că nu ştii

ziua sfârșitului tău. Aceasta se făcea ca să nu se mândrească atâta oamenii cel mari pentru slava cea vremelnică, ci aducându-și aminte de moarte, să se smerească. Filosofia cea adevărată este cugetarea morții, după Marele Vasile. Adu-ți aminte totdeauna, omule, că muritor fiind, ai să mori într'o zi, că nici unul nu poate fugi de acest pahar, fie împărat, Patriarh sau ori ce alt însemnat om. Vine ceasul (și nu știi când) în care tu cel ce citești astăzi în această carte, fiind sănătos cu toate mădulările și simțirile tale, să te afli zăcând pe pat și așteptând înfricoșata rană a morții. Atunci se adună aceste gânduri să te întristeze că lași cu totul pustii, averea și toate cele ce le-ai adunat cu atâta osteneală și trudă, să se desfăteze alții, iar tu rămâi a da răspuns dreptului Judecător, pentru nedreptățile ce ai făcut până să le dobândești. Atunci pleci de aici și nici unul din prietenii și iubiții tăi nu pot ați da vr'un ajutor și se face această tânguitoare despărțire. Moștenitorii iau lucrurile tale, viermii trupul, iar sufletul tău dracii, cari atâta răsboiu și lupte îți vor aduce în ceasul morții, că vei suspina cumplit, tânguindu-te în deșert pentru ticăloasa ta petrecere, zicând acestea cu lacrămi: *Vaiu mie ticălosul! Cum am cheltuit rău vremea care mi-a dat-o Domnul, ca să petrec, în fapte bune, și eu am risipit-o în desfătări și curvii și alte urâte fapte de suflet vătămătoare; și acum sunt cuprins de mare frică și cutremur? Cum mă voiu înfățișa înaintea dreptului Judecător? Cui voiu cere ajutor?* Acestea și alte asemenea vei avea în mintea ta, păcătosule, blestemând dulcețile și desfătarea trupului, care te-au făcut să intri în atâta primejdie, și să te tânguești fără folos, că nu afli atunci în acea mare nevoie vr'un ajutor.

Numai este vreme de viață, nici pocăință spre

iertare. Să te întorci înapoi este cu neputință și a trece fără de cercetare, iarăși cu neputință. Pentru aceasta fii acum gata și învață-te din pildele altora. Acel împărat mare al Vavilonului și a toată Asia, Salantin, cel atâta de puternic și viteaz, care a omorât atâți creștini în Palestina, în Siria și în Antiohia, după ce a avut atâtea biruințe și a mărit împărăția sa, ajungând în cele din urmă la ceasul morții, a poruncit unui ostaș să ție în suliță cămașa cu care avea să se îngroape, și să o arate norodului, zicând: *Împăratul nostru care stăpânea atâtea împărății ale Asiei, moare astăzi și nu mai stăpânește altceva de cât numai această cămașe.* Așa a făcut acel priceput bărbat, fiindcă a cunoscut că nesațiul ce a avut să dobândească vistierii și împărății, era tot fum și mândrie, fiindcă le lăsa toate aici și se ducea cu totul gol. Asemenea și când a fost rănit acel vestit general al Cartaginei, numit Magnos, apropiindu-se de moarte, a zis acestea către fratele său Aniva și către ceilalți cari îi stau înainte: *Vaiu mie, ce sfârșit are sufletul meu! O câtă nepricepere este a se bucura cineva aflându-se în mare treaptă și slavă vestejitoare! Norocirea celor puternici este supusă la multe primejdii și furtuni. O, înălțime a măririlor, cât de iute cazi și te smerești! O nădejde mincinoasă a oamenilor! O slavă deșartă! O, viață îndoielnică și tristă cu totul, plină de osteneli și de chinuri! Ce folos primesc acum că am surpat cetăți, am dărăpănat turnuri și ziduri nebiruite, am distrus orașe și am biruit noroade nenumărate? Ce folos am, prea iubitul meu frate, că am zidit palate mărețe și desfătătoare cu marmuri colorate, împodobite cu aur și cu argint, și acum să mor ca un sărac și fără locuință într'un câmp? Mari lucruri cugeți și te îngrijești să săvârșești tu, care nu știi amarnicul tău sfârșit. Iată, eu mă duc astăzi și*

nu mă voiu mai întoarce la tine, iar tu vei veni poimâine să mă găseşti în Iadul cel plin de toată mâhniciunea.

Când a murit Alexandru cel Mare, s'au adunat mulţi filosofi, dintre care unul a zis acestea către cei de faţă: *Ieri nu încăpea pe Alexandru lărgimea şi lăţimea a toată lumea şi acum numai trei coţi de pământ l-a încăput.* Altul iarăşi a zis: *Ieri putea să isbăvească mult norod dela moarte, iar astăzi nu poate să-şi ajute luişi.* Altul văzând mormântul lui poleit a zis: *Ieri învistierea Alexandru aurul, iar acum aurul îl învistiereşte pe el.* Altul: *Ieri a călcat pământul cu slavă nepovestită, iar astăzi îl acoperă pământul ca pe un defăimat şi necinstit.* Şi aşa fiecare filosof, a vorbit felurite cuvinte vrednice de pomenire, ca să dovedească deşertăciunea vieţii vremelnice, şi a vredniciei lumeşti.

Vezi cum Elinii, cari nu aveau lumina credinţii, mărturiseau nepriceperea acelora cari se îngrijeau de lucruri de prisosit şi nefolositoare? Aceştia numai cu lumina cunoştinţii se smereau, defăimând pe cele vremelnice ca şi cum n'ar fi fost, iar acum sunt unii din creştini cari socotind neamul lor cel bun, faima, bogăţia şi norocirea lor, uită şi nu iau aminte să se cunoască pe sineşi, ci se măresc în deşert, nebunii, şi defaimă pe aproapele lor. Deci, să cugete unii ca aceştia la moarte, să-şi aducă aminte totdeauna cum se fac în acel ceas când sufletul se desparte de trup. Când înşelătorul bâlciu al vieţii se sparge, lutul se înegreşte, mădulările şi toate organele care cu puţin mai înainte se mişcau şi erau prea frumoase, se văd moarte şi nelucrătoare. Ochii închişi, limba tăcând, mâinile legate, picioarele nemişcate, şi în scurt toată frumuseţea trupului se schimbă în urâţenie. Puterea piere şi cinstea se întoarce întru necinste şi defăi-

mare. Mare este plângerea şi tânguirea atunci când frumuseţea se veştejeşte ca o floare, ca fumul şi roua dimineţii, şi toată slava ca o umbră ce nu are fiinţă, şi ca un vis nălucitor cu totul piere. Unde e atunci aurul şi argintul, mulţimea slugilor şi turburarea? Nu merge împreună bogăţia, nu însoţeşte slava, nici cineva dintre rude şi prieteni poate să ajute ceva ticălosului suflet, ci lăcrămează fără mângâiere şi nu este cel ce îl miluieşte pe el. Către îngeri priveşte şi fără folos se roagă. Către oameni întinzând mâinile nu are pe cel care să'l ajute; ci se duce în calea pe care niciodată n'a călătorit, înfăţişindu-se înaintea Dreptului şi Infricoşatului Judecător, unde nu este căutarea la faţă, ci într'o vrednicie deopotrivă bogatul şi săracul, împăratul şi ostaşul stau înainte. Dacă acestea ar fi gândit împăraţii şi puternicii, bogaţii şi cei de bun neam, stăpânitorii şi boerii, s'ar fi smerit să nu nedreptăţească, nici să defaime pe săraci.

Ascultă, boierule de bun neam, (care atâta te îngâmfezi şi te înalţi şi petreci cu nerusinare în desfătare şi împătimire trupească, ca şi cum ai fi nemuritor), ce zice Isaiia cu glas mare: *„Tot trupul iarbă, şi toată slava omului ca floarea ierbei"*. Şi cu adevărat, precum răsărind soarele iarba se usucă şi frumuseţea ei piere, aşa şi omul în floarea bunei norociri şi în bogăţia lui ca într'o clipeală de ochi piere. Plângeţi, dar, bogaţilor, tânguindu-vă pentru ticălosiile voastre, după cum vă zice Apostolul Iacov: *„Că bogăţia voastră a putrezit, şi hainele voastre s'au făcut mâncare moliilor"*.

Scrie Proorocul Daniil despre Baltazar împăratul Vavilonului, că a făcut ospăţ celor mai mari ai împărăţiei, şi mâncând şi bând cu ţiitoarele lui s'a îmbătat, iar noaptea spre pedeapsa fărădelegii lui l-au omorât.

In Faptele Apostolilor se vede că stând Irod îm-

brăcat în porfiră împărătească, asculta laudele și cântările cele pline de hulă pe care i le aducea norodul cel nebun. Deci, în acel ceas l-a rănit Ingerul Domnului, și a murit de năprasnă, făcându-se mâncare viermilor. Nu numai aceștia, ci și alți mulți s'au răpit numai într'un minut și nu le-au folosit nici decum puterea, neamul cel bun, bogăția lor nici înțelepciunea și învățătura, să scape de moarte, ci mai ales se află pentru slava și buna norocire, în mai cumplită și dureroasă muncă. Ce s'au făcut acei iubitori de lume, de cari vă aduceți aminte că mâncau împreună cu voi, și beau băuturi dulci și scumpe, cheltuind vremea cu nepricepere în deșertăciuni, în beții, mândrii și râsete, povești, jocuri, cântece și alte deșarte lucruri? Unde sunt acum rudele, prietenii, frații și fii voștrii? Ce s'au făcut și nu se văd de fel? Toți au călătorit pe calea fără întoarcere, au intrat în Iadul cel întunecos și au pierit. Nu a rămas altceva în mormântul lor, decât viermi, putoare, cenușe și oase uscate. S'a dat trupul lor spre mâncare viermilor, și sufletul lor să se muncească totdeauna. Pentru o scurtă desfătare, pentru o mică dulceață și răsete nefolositoare, pentru mângâiere vremelnică, au moștenit necaz și pedeapsă veșnică, și în loc de prietenii lumești pe care i-au avut aici, sunt într'o ceată cu întunecații și prea urâții draci. Ce le-au folosit dar, cele mai dinainte desfătări, bogăția, slava, slugile, podoaba hainelor și cealaltă bună norocire vremelnică? Dar, fiindcă acestea toate ca fulgerul pier și ca fumul se risipesc, și nu folosesc de fel după moarte, adu-ți aminte în fiecare zi de acel ceas înfricoșat și socotește, că mâine vei muri și toate le lași pustii. De multe ori se găsesc și pasc într'o țarină găini și alte pasări, răspândite ici și colo, care caută muște, lăcuste și țânțari. Și acolo unde se învârtesc fără grije, se repede fără de veste

răpitorul uliu, și răpește una din mijloc, o sfâșie și o mănâncă. Celelalte, pline de frică fug și se ascund, dar peste puțin timp, ca niște nepricepute și proaste, uită frica, și ieșind iarăși pasc. Se întoarce uliul și răpește și alta ,iar ele din nou se ascund de frică, și după puțină vreme iar uită primejdia preumblându-se fără frică sau grijă de moarte, până când le mănâncă una câte una și le pierde de tot. O, oameni nepricepuți! In aceeași stare vă aflați, ca pasările, și vă preumblați în livada plăcerilor lumii și desfătărilor trupești, căutând muște și lucruri ale veacului acestuia, vrednice de râs, petrecând fără de griji și fără vre-o luare aminte a sufletului vostru, ca și când ați fi nemuritori totdeauna. Dar, vai vouă, nepricepuților, că vine fără de veste răpitoarea moarte și ia pe prietenul din mijlocul vostru, pe cunoscut, pe rudă și pe iubitul vostru, și rămâneți toți întristați, cuprinși cu frică și cutremur, zicând: *Doamne milueşte, a murit acela, cel puternic, cel cinstit, bogat şi prea înţeleptul acela, acea prea frumoasă şi prea bună fecioară. O, cum a pierit această frumuseţe? Cum s'a pierdut această putere? Cum s'a stins prea luminata făclie a tinereţei? Vai mie, dacă aşi fi murit şi eu cel ce am făcut atâtea păcate, rău aşi fi pătimit şi care muncă m'ar fi primit?* Acestea și alte asemenea zicând, cugetați a vă întoarce la pocăință, dar în puține zile uitați primejdia, ștergeți din mintea voastră pe prietenii voștri cei morți, și vă dați iarăși ca pasările cele nepricepute la desfătările lumești. Astfel viind iarăși moartea, ia altă rudă și prieten al vostru și poimâine altul, până ia pe toți și muriți neîndreptați. O, nebunilor și mai nesimțitorilor de cât dobitoacele cele necuvântătoare! Nu este de mirare ca pasările cele nepricepute și fără răutate să se amăgească fiind necuvântătoare și nu cunosc folosul lor; însă la voi,

creştinilor, este de mirare căci sunteţi împodobiţi cu două lumini: a minţii şi a credinţei şi deosebiţi binele de rău, şi văzând că mor atâţia în fiecare zi, nu vă întoarceţi la pocăinţă şi nu vă gândiţi la moarte.

Scrie sf. Ioan Scărarul la a şaptea treaptă a cărţii lui, că un monah Isihie ce-i zicea şi Horovitul, vieţuia fără grije. Apoi s'a bolnăvit greu, şi i-a eşit sufletul cu adevărat din trup, şi după ce a trecut un ceas, iarăşi a înviat şi ne-a rugat să ieşim afară din chilia lui. După aceasta zidindu-şi uşa cu pietre şi cu var, a rămas doisprezece ani închis înlăuntru, fără să vorbească vreodată vre-un cuvânt, şi fără ca să mănânce altceva, de cât puţină pâine şi apă. Vărsa lacrămi nenumărate, aducându-şi aminte de acele înfricoşate şi spăimântătoare lucruri, pe care le-a văzut în acea uimire. După ce am cunoscut că s'a apropiat de sfârşit, am stricat zidul şi intrând, l-am rugat ca să ne spue un cuvânt de suflet folositor, spre învăţătură, dar n'a voit să vorbească altceva, de cât acestea: *Cel ce ar cugeta la moarte şi la răspunsul ce are să-l dea la înfricoşata judecată a Domnului, nu va putea păcătui niciodată.* Acestea zicând, a adormit, de trei ori fericitul, şi toţi ne-am minunat de dânsul, care era mai înainte atât de leneş şi numai într'un ceas să se prefacă în aşa de minunată şi dumnezeiască schimbare.

Până aici sunt cuvintele cuviosului Ioan pomenit mai sus, şi nu poate să se îndoiască cineva la aceasta, că este vrednică de crezut, mărturia acestui sfânt care era de faţă şi a văzut cu ochii pricina. Mai ales, trebue să ne înfricoşem mult gândindu-ne la pocăinţa făcută de acest cuvios prin acea înfricoşată vedenie şi uimire şi să ne nevoim ca să-l urmăm după putere.

Spuneţi-mi adevărul la această întrebare: Dacă ar fi poruncit împăratul să vă ucidă pe toţi dar nu

pe toţi într'o zi, ci să vă ţie închişi şi să scoată astăzi zece, mâine douăzeci, iar poimâine treizeci, ca să-i ucidă, fără a şti fiecare ziua sfârşitului său, numai să aştepte în tot ceasul moartea, cu ce inimă şi cuget aţi fi stat în acea închisoare, toţi voi cei osândiţi? Cum aţi fi cheltuit puţinele zile şi ceasurile voastre? Oare la jocuri, în mândrii, în sfezi, în lupte şi alte asemenea? Nu! Ci aţi fi stătut liniştiţi, în mare întristare şi posomorâţi, gândindu-vă la primejdia cea netrecută ce vă aşteaptă. Iar de ar fi voit cineva din voi, să se joace, să se lupte, să se sfădească şi fără de grijă să vorbească cuvinte deşarte, nu l-aţi fi osândit ca pe un nebun şi nepriceput, că în loc de a purta grije de sufletul lui şi să ceară iertare de la Dumnezeu, el se sfădeşte şi în deşert se măreşte? O, creştinii mei! Intru asemenea hotărâre ne aflăm noi toţi urmaşii lui Adam, după călcarea de poruncă, prin care ne-am osândit de Cerescul Impărat la moarte. *„In ori care zi veţi mânca dintr'acesta, cu moarte veţi muri"*. Şi urmează să murim toţi astăzi sau mâine, şi noi orbii şi nepriceputii nu ne pocăim de păcatele noastre, ca să ne ierte, ci cheltuim zilele şi ceasurile noastre în deşertăciuni şi jocuri, ca şi cum nu ar fi hotărârea morţii asupra noastră, ci am fi nemuritori! O, nepricepere! Hotărârea morţii o ţinem ca astăzi sau mâine să ni să taie capetele, şi noi cerem desfătări trupeşti şi deşertăciuni lumeşti? Deschideţi-vă ochii minţii, păcătoşilor, iertaţi pe cei ce vă urăsc pe voi, tânguiţi-vă acum şi plângeţi până când folosesc lacrămile! Deşteptaţi-vă, şi vă rugaţi şi cugetaţi la moarte, că nu ştiţi nici ziua, nici ceasul când Mirele vine. Priveghiaţi ca să intraţi la nuntă cu fecioarele cele înţelepte, ca nu rămâind afară cu cele nebune, să vă tânguiţi în zadar pentru paguba voastră, şi să plângeţi veşnic fără mângâiere.

CAPITOLUL XX

Despre A doua venire a Domnului şi despre Învierea cea de obşte a oamenilor.

MARE frică şi cutremur nespus are într'această lume un osândit la moarte, când îl scot din temniţă gealaţii şi îl duc la divan să-i citească înfiorătoarea hotărâre. In aşa fel de slăbiciune şi împuţinare de suflet vine de frica pedepsei, că faţa i-se îngălbeneşte, limba şi gâtlejul i-se usucă, sângele piere din faţa lui şi unii din nemăsurata groază pe care o au, le iese sufletul mai înainte de a le tăia capul. Dar ce sunt toate acestea pe lângă acea frică şi turburare pe care o vor avea ticăloşii păcătoşi în ceasul cel înfricoşat al Venirii a doua a Domnului, când îi vor chema sfinţii Îngeri să dea înfricoşat răspuns Judecătorului nemitarnic, pentru toate faptele, cuvintele şi gândurile inimei lor? Ce se vor face atunci? Unde se vor ascunde? Cum se vor ajuta, nenorociţii? Acolo lacrămile nu folosesc nimic, pocăinţa nu este primită, rugăciunile nu se aud. Că după ce se va sfârşi ceasul cel mai de pe urmă al vieţii, nu se mai dă altă vreme spre pocăinţă.

Bogăţia, stăpânirea şi alte asemenea lucruri ale lumii, nici de cum nu folosesc, după cum zice la Paremii: *„Nu va folosi bogăţia în ziua mâniei; iar dreptatea va isbăvi de la moarte"*. Zice încă şi Evanghe-

listul Matei acestea, pentru a Doua Venire a Domnului: *„Precum fulgerul iese dela răsărituri şi se vede până la apusuri, aşa va fi venirea Fiului omului. Indată dar după necazul acelor zile soarele şi luna se vor întuneca, stelele vor cădea din cer ş. c. l."* Aşa dar, dacă acum avem atâta frică când fulgeră, sau tună tare, temându-ne ca să nu cază vreun trăsnet şi să ne ucidă, după cum s'a întâmplat de multe ori multor oameni, câtă frică şi ce cutremur va cuprinde toată lumea în ziua aceea înfricoşată, când se va cutremura pământul şi marea va mugi, când se va aprinde aerul, să cadă foc şi să arză toată lumea? Pe urmă să vie întru multă slavă şi putere Impăratul împăraţilor cu toate cereştile puteri, nu cum a venit mai înainte smerit şi în urmă defăimat de mulţi, ci în mare cuviinţă şi cu slavă multă şi toţi închinându-i-se. La Intâia venire a venit Stăpânul Hristos smerit şi tainic, fără vre-o slavă, ascuns nouă luni în Feciorescul pântece, iar la A doua Venire se va vedea venind întru multă slavă pe nor luminos. Atunci s'a născut în peşteră sărăcăcioasă, s'a culcat în ieslea dobitoacelor, înfăşându-se în scutece simple şi sărace, iar la a doua, va fi slăvit, şi de toţi cunoscut Dumnezeul Mărirei. La cea dintâiu, a venit cu trup pătimitor, ca un stricăcios, şi la cea de a doua, va veni cu fiinţă nepătimitoare, şi dumnezeiască. Intâiu Mântuitor prea bun, şi al doilea, Judecător prea înfricoşat. Atunci a venit pentru păcătoşi, iar acum va veni împrotiva păcătoşilor. Atunci ca să pătimească cu cei aleşi, şi acum ca să împărăţească şi împreună să se slăvească cu ei. La întâia venire a Sa nu s'a arătat mai înainte semne şi minuni să mărturisească venirea Lui; iar la a doua, se vor vedea atâtea semne în soare şi în lună şi la toate zidirile, în cât îl va cunoaşte toţi că vine Judecător tuturor, ca să răsplătească fiecăruia după lucrările lui.

Înțeleptul Ieronim zice în cărțile lui că a găsit în Hronograful Evreilor, că se vor arăta mai înaintea Venirei lui Hristos două-spre-zece semne, adică:

In ziua cea dintâiu se va înălța marea atâta, în cât va întrece cu cinci-spre-zece coți toate hotarele ei, nu ca să le acopere, ci să stea în locul ei, ca și când ar avea un zid împrejur.

In a doua se va cufunda atât de adânc, încât să nu se vază.

In a treia se va vedea deasupra mării chiții cei mari și peștii înfricoșați, și vor striga atât de tare, încât se va auzi glasul lor până la cer.

In a patra, se va usca marea și toate apele.

In a cincea, vor asuda copacii cu sânge, și toate ierburile pământului.

In a șasea, se va face un cutremur în toată lumea atât de mare și înfricoșat, în cât să nu poată un om, nici dobitoc, să stea pe picioarele sale, și vor cădea toate zidirile și lăcașurile, toți munții și tot locul înalt, și se va face toată lumea o câmpie.

In a șaptea, toate pietrele se vor lovi între dânsele și se vor sfărâma.

In a opta se vor deschide toate mormintele de la răsărit până la apus, și vor ieși oasele morților ca să stea deasupra pământului.

In a noua, vor cădea stelele din cer, și toate fiarele se vor aduna în câmpuri strigând cu îngrozire și fără a paște.

In a zecea, vor muri toți oamenii, ca să învieze cu ceilalți după puțin.

In a unsprezecea, se va arde de foc foarte iute cerul, aerul și toată fața pământului.

In a douăsprezecea, se va face cer nou și pământ nou și atunci va veni Infricoșatul Judecător arătat, foc mergând înaintea Lui, precum zice David: *„Dumnezeu arătat va veni și nu va tăcea. Foc înaintea Lui va arde“* și cele ale Psalmului. Aceeași zice și Proorocul Ioil în la 2-lea Cap. Iar Marele Vasilie zice: *„Că după ce va curăți Domnul lumea prin foc, care foc se va înălța deasupra munților cu cincisprezece coți, precum și apa potopului, atunci se va despărți căldura de lumină, și arșița o va trimite păcătoșilor spre mai cumplită muncă, iar lumina, drepților, ca să aibă mai multă veselie și bucurie. Atunci va ședea Dreptul Judecător pe scaunul slavei sale, și se vor aduna toate neamurile înaintea lui, ș. c. l.“*

Pentru patru pricini este de trebuință a se face Judecata a toată lumea.

Intâiu, ca să arate întru aceasta dreptatea lui Dumnezeu, atât răsplătirea faptelor bune, precum și pedepsirea faptelor rele, după cuvântul Psalmistului: *„Cunoaște-se Domnul judecăți făcând“*. Și în Apocalips: *„Toate neamurile vor veni și se vor închina înaintea Ta, că îndreptările Tale s'au arătat“*.

Al doilea, trebue cu dreptate să se laude lucrurile bune, înaintea tuturor îngerilor și a oamenilor, și cele rele să fie rușinate, dupre cum sf. Apostol Pavel ne învață: *„Să nu judecăm pe cineva mai înainte de vreme, ci să așteptăm venirea Domnului care luminează pe cele ascunse, și atunci se va judeca fiecare de Dânsul“*.

Al treilea, judecata oamenilor greșește mult în viața aceasta, fiindcă judecă pe cele de afară care se văd, dar nu știe pe cele din lăuntru și socotesc miei lupi, și fiare oile. Pentru aceasta e de trebuință să se judece fiecare precum este, să se vădească faptele lui. Că precum copacii dumbrăvilor, se arată în vremea iernei tot de un fel, și nu se deosibește cel verde de cel uscat, și cel folositor și bun roditor de cel nefolositor și neroditor, iar când vine prea dorita

primăvară, când se îmbracă lumea în culoare nouă, înverzesc livezile, bine mirezmesc dumbrăvile, ierburile înfloresc și toți pomii se îmbracă în frunze și în flori de multe feluri. Atunci se cunosc cele verzi de cele uscate. Că cele fragede se încarcă cu frunze și cu flori și aduc la vreme rodurile lor, iar cele uscate rămân netrebnice, lipsite de toată podoaba și frumusețea, și vrednice numai de a se arde, — așa și toți oamenii, până când ne aflăm în cumplita iarnă a acestei vieți, cu greu se cunoaște cel bun de cel rău și dreptul de cel păcătos. Iar în ziua Judecății care este adevărată și nestricăcioasă primăvară, și se înoește toată lumea și toți oamenii vor învia, atunci se vor cunoaște lămurit câți au fost răcoriți și adăpați de darul lui Dumnezeu, și câți au murit în păcat. Că cei păcătoși și vinovați, ca niște copaci uscați stând de-a stânga lui Dumnezeu, fără să aibă vre o podoabă, nici floare, nici frunză, nici rod al frumoasei slave a vieții veșnice, și ca niște uscați și netrebnici copaci se vor arunca în focul muncilor. Iar drepții, ca niște plante și pomi prea roditori, plini de fapte bune, vor sta de-a dreapta Domnului, împodobiți cu prea frumoase flori, strălucind mai mult de cât soarele, vărsând cu îndestulare rodul prea slăvitei fericiri.

Al patrulea și cel din urmă, vedem pe cei răi și fărădelege norociți în viața aceasta, iar pe cei îmbunătățiți și drepți, în necazuri și felurite dureri. Deci, trebuie la toți Domnul să arate pricina aceasta, pentru ce a dat aici păcătoșilor norocire, și drepților astfel de pedeapsă. Și aceasta se va arăta la acea de obște Inviere, când drepții vor străluci ca luminătorii, dobândind rodul lucrurilor lor cele bune, iar păcătoșii pentru reaua și vicleana lor petrecere, vor lua rușine și necinste veșnică. Pentru aceste pricini se va face Invierea. Și încă pentru ca să dobândească su-

fletul împreună cu trupul, răsplătirea lucrurilor. Că precum acești doi împreună, lucrează binele și răul, este cu dreptate să se muncească sau să se slăvească amândoi.

Multe și felurite lucruri sunt vrednice de socotit la acest Divan, iar mai presus de toate, gândește-te cu ce scumpătate are să se facă de Judecător cercetarea, când se vor întreba și de cele mai mici greșeli, nu numai lucrul, ci și cuvântul și gândurile. Cine nu se va minuna și se va înfricoșa, auzind aceste stăpânești cuvinte? *„Zic vouă, că pentru tot cuvântul deșert pe care îl vor grăi oamenii, vor da răspuns în ziua Judecății"*. Acestea zice la al 12-lea cap. al lui Mateiu.

Și, dacă pentru nefolositoare și deșarte cuvinte care nu fac nimănui rău, vom fi cercetați, ce vom pătimi pentru cele necuviincioase și nerușinate? Pentru gândurile întinate și spurcate? Pentru privirile cele pline de curvie și aprinzătoare? Pentru mâinile pline de sânge? Și în scurt zicând, pentru toată vremea vieței noastre pe care am cheltuit-o în lucruri rele și necuviincioase? O, câtă rușine vor avea păcătoșii în ceasul acela! Când faptele cele urâte și fără-de-legile pe care le ascundeau în colțuri la casele lor, și nerușinările ce au făcut în toată vieața lor, și se vor publica, se vor vădi să le audă toată lumea, să se rușineze înaintea îngerilor și a oamenilor. Atunci vor striga împrotiva noastră a păcătoșilor, cei trei pârâși: Intâiu, diavolul care va arăta scrise toate păcatele ce am săvârșit, unde și cum, și în ce fel, strigând către Domnul și zicând: *Prea Dreptule Judecător! Acest păcătos nu a păzit poruncile Tale, ci mai ales săvârșea totdeauna voile trupești, deci, osândește-l dupre faptele lui.* Al doilea pârâș este reaua noastră conștiință, adică păcatele noastre, care sunt scrise

în cărți ca să le vadă Domnul și să facă judecată, dupre cum zice Ioan în Apocalips: *„Și am văzut morții mici și mari stând înaintea lui Dumnezeu, și cărțile s'au deschis și s'au judecat morții din cele scrise în cărți, după lucrurile lor.“* Al treilea pârâș al nostru este toată lumea, după cum zice Hrisostom: *„In ziua aceea nu vom putea să ne îndreptăm înaintea Judecătorului, fiind împrotiva noastră cerul, pământul, apa, soarele, stelele și toată lumea. Incă și Îngerul, păzitorul sufletului fiecăruia, care știind lucrările și toate cuvintele, va mărturisi atunci adevărul.“*

Se vede în Lavsaicon, că frații au rugat pe avva Amun, să le spue cuvânt de suflet folositor, și el le-a răspuns, zicând: *„Cel ce voiește să se isbăvească de cursele diavolului, ca să nu cază în înfricoșatul adânc al Iadului, să aibă mintea și inima lui totdeauna la acea înfricoșată hotărîre pe care o dă Dreptul Judecător împrotiva păcătoșilor, și să stea cu frică și mâhnire, ca și hoții și tâlharii din temniță, care așteaptă în tot ceasul osânda lor la moarte, tânguindu-se neîncetat și întrebând când vine judecătorul să-i osândească la moarte.“*

Așa trebue să facă și monahul și oricare creștin credincios, zicând în tot ceasul cu zdrobirea inimii și cu lacrămi fierbinți: *„Vaiu mie, vaiu mie ticălosul! Cum mă voiu arăta în acea înfricoșata zi la Divanul nemitarnic, să dau răspuns pentru trândava și reaua mea petrecere, nepriceputul!* Așa, frații mei, cunoașteți bine că acela care nu are o asemenea frică în inima sa, cu lesnire cade în lenevire și în alte multe păcate. Ci să venim la acel prea fericit și dorit glas pe care Stăpânul îl va zice către prietenii săi, atunci după ce va face Impăratul cercetarea, și va despărți pe cei drepți de cei păcătoși, ca să-i pue de-adreapta, zicând către dânșii acestea, cu față veselă: *„Veniți*

binecuvântații Părintelui meu, de moșteniți Impărăția cea gătită vouă de la întemeerea lumii, ș. c. l. Veniți slugile mele cele alese, să dobândiți acum plata ostenelelor voastre înmulțit. Veniți să luați împărăție nesfârșită, bucurie negrăită și slavă nevestejită. La întâia mea venire, m'am făcut om pătimitor și am răbdat pentru dragostea voastră batjocoriri, bătăi și moarte de ocară, și v'am dat spre mâncare Trupul meu, și alte multe binefaceri v'am făcut și acum iarăși am venit ca să vă îndumnezeesc și să vă dau slava mea. Impărăția mea să fie a voastră; Dumnezeirea mea, fericirea voastră; Îngerii, împreună cetățeni ai voștri; Maica mea, muma voastră; Tatăl meu Tatăl vostru; și Eu fratele vostru. Nu pot să vă dau mai mult fiindcă nu se află alt dar mai scump de cât acesta. Veniți binecuvântații Părintelui meu. Veniți voi cari ați fost defăimați și isgoniți de lume pentru numele meu, și ați lăsat tată, mamă și frați, să vă cinstesc eu, și să vă slăvesc fiindcă ați ascultat poruncile mele și ați urât lumea și trupul vostru, ați arătat către săraci îndurare de milostivire pentru dragostea mea. Cunoașteți, că mie ați făcut acea bunătate, pentru aceasta ca un datornic vă plătesc cu multă dărnicie astăzi, cu slavă nevestejită și veselie veșnică.“ O, răsplătire nemărginită, pentru atâta de mică facere de bine! O, binefacere neauzită, pentru atâta puțină dăruire! O, neprețuite daruri, pentru o faptă bună prea mică! O, Dumnezeul meu prea bun, ce răsplătire este aceasta, să dai asemenea Împărăție și fericire negrăită pentru puțină pâine, vin și proastă îmbrăcăminte? O, bine norociți drepți, cari moșteniți astfel de desfătare pentru puțin bine ce ați făcut! Și după ce va mulțumi pe cei îmbunătățiți Impăratul, își va întoarce cu urgie și manie neauzită fața spre ticăloșii păcătoși, zicând, către dânșii acestea: *O, nele-*

giuiţilor şi necredincioşilor! A venit vremea să dobândiţi după vrednicia lucrurilor voastre. O, nemulţumitorilor, cari aţi defăimat legea mea, poruncile mele nu le-aţi socotit nici decum, şi aţi asuprit, socotind că nu veţi da răspuns pentru faptele voastre! Vai vouă! Acum să înţelegeţi paguba voastră cea mare. O, viţe neroditoare ale viei mele! Eu nu am încetat niciodată să vă adăp cu roua harului meu şi cu apa înţelepciunii mele, să vă luminez cu soarele credinţei şi să vă hrănesc cu mâncarea Tainelor mele, Ingerii mei i-am dat spre paza voastră şi alte daruri şi binefaceri v'am făcut, şi voi, nemulţumitorilor, mi-aţi răsplătit rele în loc de bune. In loc de strugure copt şi rod al lucrărilor bune, aţi născut spini şi mărăcini. Eu m'am făcut om pentru dragostea voastră şi mult m'am ostenit, ca să vă izbăvesc din strămoşescul păcat. M'am dat în mâinile celor fărădelege, am fost bătut, pălmuit, încununat cu spini şi am murit pe Cruce cu multă ruşine pentru voi, ca să vă izbăvesc din veşnica robie, şi să vă fac moştenitori Impărăţiei mele. Şi voi nemulţumitorilor, ce aţi făcut pentru voi? Câtă milostenie aţi dat? Cât aţi pătimit în postiri, privegheri şi alte ca acestea ce eraţi datori a face? Multă nemulţumire aţi arătat către Patima mea, Tainele mele le-aţi defăimat şi toate voile aţi împlinit, răpiri, curvii, ucideri şi alte asemenea nelegiuiri, iar pe mine nu m'aţi socotit nici de cum, nici m'aţi avut ca Dumnezeu al vostru, ci adesea aţi hulit numele meu fără ruşine. Deci, fiindcă aşa aţi petrecut şi poruncile mele nu le-aţi păzit, acuma nu aveţi nici decum parte cu mine în Impărăţia mea." Dar cum voiu povesti fraţii mei, de acea hotărîrea înfricoşată, pe care o va glăsui împrotiva lor, după ce Domnul îi va mustra? Mâna mea, cu adevărat tremură, ochii mei varsă lacrămi, şi nu pot s'o descriu!

Limba nu poate grăi, sângele răceşte, gâtlejul meu se înăbuşe, şi nu pot să vorbesc!

Inspăimântă-te cerule şi cutremură-te pământule, înfricoşază-te mare şi clătiţi-vă toate stihiile zidirii! O, pietrelor! O, copacilor şi ierburilor! Ascultaţi înfricoşata hotărâre asupra păcătoşilor, şi fie-vă milă de ei, din frunze picaţi lacrămi. O, şi de ar fi fost cu putinţă în ceasul acesta, să răsune glasul meu în toate marginile lumii şi să audă toţi bogaţii şi săracii, bărbaţii şi muerile să audă acea înfricoşată hotărâre ce o va da acel Drept Judecător împotriva păcătoşilor zicând: *„Duceţi-vă dela mine blestemaţilor în focul cel veşnic, cel gătit diavolilor şi îngerilor lui"*. O, nemângâiată nenorocire! O, pagubă nepovestită! Plângeţi toţi ascultătorii şi tânguiţi-vă că înfricoşată şi neschimbată este hotărârea, întristarea veşnică şi durerea nemângâiată. Acest cuvânt, va fi atât de puternic, în cât se va deschide pământul îndată, ca să înghită în adâncul cel mai dedesubt pe toţi păcătoşii câţi au trăit în spurcăciuni, cheltuindu-şi zilele lor în deşert cu netrebnicie, desfătându-se în cântece de chimvale şi chitare, bucurându-se de dulcile cântări ale muzicelor şi organelor. Despre această cădere scrie Sf. Ioan în Apocalips, zicând: *A căzut Vavilonul cel mare şi s'a făcut locuinţă dracilor şi păzitoare a tot duhul necurat"*. Şi după aceasta zice arăşi: *„Văzut-am un Inger puternic, şi a ridicat în sus o piatră mare ca de moară, şi a aruncat-o în mare zicând: cu această turburare se va cufunda cetatea cea mare Vavilonul, şi nici odată să nu se ridice din adânc". Aşa dar, vor cădea păcătoşii în acea tânguitoare şi prea întunecoasă adâncime a muncii nesfârşite". O* ascultătorilor! Câtă întristare şi amărăciune socotiţi că vor primi ticăloşii, când se vor despărţi unii de alţii? Prieten de prieten, tată de prea iubiţii fii, băr-

batul de iubita sa soţie, şi vor merge unii în viaţa veşnică, iar ceilalţi în munca cea nesfârşită? Atunci se vor blestema unul pe altul. Unul zicând către fiii săi: Blestemat să fii fiule, şi tu fiică, pentrucă din nemărginita dragoste pe care am avut-o, ca să vă căsătoresc cu feţe de bun neam, să vă fac bogaţi, am urât sufletul meu şi nu-mi aduceam aminte de poruncile Domnului, ci am răpit cele streine şi am nedreptăţit ca să vă îmbogăţesc, şi acum mă muncesc pentru voi! Şi aceştia vor zice către dânşii: Blestemaţi să fiţi voi, părinţii noştri, necredincioşilor şi fără-de-lege, că nu ne-aţi învăţat poruncile Domnului, nici ne-aţi povăţuit spre mântuire. Ce folos ne-aţi adus cu bogăţia voastră? Aceasta a fost pricina pierzării noastre, fiindcă nu aţi câştigat-o prin dreptate, ci prin răpire şi lăcomie. Şi iarăşi, noi pentru că am avut mulţi bani am făcut toate voile noastre cele trupeşti. Insă dacă am fi fost mai săraci, nu am fi păcătuit cu atâta ruşinare. Blestemaţi să fiţi dar, nepricepuţilor, căci pentru ca să ne îmbogăţiţi şi să ne daţi vremelnic pământ şi dobândă pieritoare, ne-aţi lipsit de fericirea cea veşnică, şi ne-am despărţit şi noi şi voi de Dumnezeu, şi ne-am osândit în foc fără sfârşit. Acestea şi alte asemenea va zice o rudă către alta fără folos, că atunci nu foloseşte nici de cum pocăinţa. Aţi auzit, omenilor de bun neam, cât folos aveţi dacă faceţi pe copiii voştri bogaţi, şi de câtă muncă vă faceţi lor pricinuitori? Pentru ce dar, aveţi atâta sete pentru iubirea de argint? Pentru ce voiţi banii, şi îi adunaţi spre pierzarea voastră? Pentru ce nu-i împărţiţi săracilor, ca să vi-i datoreze Stăpânul atunci la acea priveliste a toată lumea, să vă binecuvinteze înaintea tuturor, să vă facă împreună moştenitori Impărăţiei Lui, ci doriţi mai bine, nepricepuţilor, să vă osândiţi în muncă, ca să lăsaţi bogăţie copiilor

voştri? Sunt unii atâta de nesocotiţi şi amăgiţi de draci, că se împotrivesc celor mai sus zise, zicând: Cine ştie dacă este adevărat că vom învia după atâta trecere de ani, în cari nici o bucăţică de os nu a mai rămas, ci toţi s'au făcut cenuşe şi ţărână neînsufleţită? O, ce hulire! Cel ce tăgăduieşte nemurirea sufletului, zicând că nu este înviere a morţilor, este cu totul ateu, că tot atât este a zice acestea, ca şi cum ar zice că nu este Dumnezeu. Aceasta este pricină de a deschide cineva uşa la toate desfrânările, făcând ori şi câte răutăţi îl va îndemna diavolul. Că dacă nu ar fi altă viaţă după moarte, trebuia să fugim acum de faptele bune, şi să săvârşim toate voile noastre trupeşti, să petrecem o viaţă necinstită şi porcească, şi să fugim de toate cele ce le urăşte firea noastră, să vieţuim ca nişte dobitoace necuvântătoare şi nepricepute. Incă mai vedem în lumea aceasta făcându-se multe nedreptăţi. Bogaţii defaimă pe cei săraci şi îi sugrumă prin căştiguri şi dobânzi de multe feluri; tiranii ucid pe mulţi cu nedreptate; şi se pedepsesc cei nevinovaţi; cei necredincioşi şi fără-de-lege primesc domnii; cei nepricepuţi şi nevrednici au cinste şi vrednicii; iar cei pricepuţi şi învăţaţi sunt defăimaţi şi necinstiţi. Cei înţelepţi se stăpânesc de cei neînţelepţi, şi pe cei cu minte îi stăpânesc cei fără de minte. Viclenii şi făţarnicii poruncesc şi cei buni se defaimă; minciuna se laudă, şi adevărul se calcă, şi în scurt, cel ce are suflet, nu are viaţă. Deci, dacă nu este învierea morţilor şi răsplătirea faptelor, este de nevoie a zice că Dumnezeu nu ocârmueşte bine lumea, fiindcă se fac atâtea neorânduieli, care dă pricină de îndrăsnesc nenorociţii să facă toată fără-de-legea, pentru că nu-i pedepseşte prea greu. Numai aceasta de ar pune-o cineva în mintea sa, este mare nelegiuire. Dar noi credincioşii zicem: că răul pe care nu-l pedep-

sește Domnul în viața aceasta, îl pedepsește în cealaltă greu. Și aceasta este semn adevărat și mărturie nemincinoasă, că este un alt Divan la care se vor cerceta toate faptele noastre.

Sfântul Ioan Gură de aur, în al IV-lea cuvânt despre Pronie, ca să arate că este și altă viață după moarte zice: „Un judecător se zice drept, când pedepsește pe cei răi, iar pe cei buni îi încununează. Și fiindcă Dumnezeu este Judecătorul cel mai înalt al lumei, de nevoie este să facă asemenea, altfel nu ar fi fost nici Dumnezeu drept, că dreptatea este atâta de unită cu Dumnezeirea, că cel ce se va lepăda de dreptate, se leapădă și de Dumnezeire. Acum vedem mulți îmbunătățiți și sfinți oameni, cari nu numai că nu se încununează pentru faptele lor cele bune, ci mai ales au necazuri, goniri și felurite chinuri. Și alții înrăutățiți, care nu au necazuri după cum s'ar cuveni, ci desfătare. Așa dar dacă nu este altă viață, Dumnezeu nedrept este; dar puind învierea morților, se păzește dreptatea și judecățile lui Dumnezeu, căci câți plâng aici pentru dragostea Lui, în viața cealaltă se vor veseli. Și păcătoșii cari au aici bucurie și desfătare, se vor întrista acolo fără sfârșit, după pilda bogatului și a lui Lazăr". *„Adu-ți aminte fiule că ai luat cele bune în viața ta ș. c. l."* Mai zice Solomon la Înțelepciune, că în Iad vor zice cei necredincioși către cei mântuiți acestea: *„Iată, cum aceia pre cari îi defăimam noi în viața trecută, sunt acum numărați cu fiii lui Dumnezeu, și partea lor fericită este în mijlocul Sfinților"*. Dar nu numai în cărțile noastre ci și în unele ale Elinilor se vede acest adevăr, fiindcă au fost unii din filosofi care au înțeles din multa lor pricepere, nemurirea sufletului, și au lăsat pentru aceasta scrise oarecare cuvinte, din care voi aduce două mărturii spre încredințarea celorlalte și spre întărirea adevărului. Platon, acel prea înțelept filosof scrie acestea: *„Cel mai din urmă rău și foarte păgubitor este, de a se duce sufletul meu în cealaltă viață încărcat de păcate"*. Încă în „Dialog", Fedon zice acestea: *„Dacă ar fi murit sufletul meu împreună cu trupul, ar fi avut mult folos cei fără-de-lege, că au trăit după cum le-au plăcut în această viață și nu ar fi avut a da răspuns pentru faptele lor. Dar, fiindcă sufletul este nemuritor, nu pot fugi de pedeapsa lucrurilor lor". Acele sibile (proorocițe păgânești) a căror proorociri au fost vestite în lume, au vorbit despre aceasta precum Erihreia, care a spus astfel pentru pedepsele Iadului: Focul cel veșnic va arde pe cei ce au păcătuit. Au mai vorbit Delfichia și altele, a căror cuvinte le las ca să nu lungesc cuvântul, și viu la ai noștri cari nu numai cu voia minții, ci și cu lacrămile și cu sângele lor au mărturisit prea arătat Invierea cea de obște a morților.*

Sfinții Mucenici, zic, care au răbdat felurite munci, cuvioșii pustnici, care au suferit mult umblând calea cea plină de necazuri și au păzit atâta înfrângere ca să ia răsplata ostenelelor lor. Din aceasta, se vede prea adevărat, că de nu ar fi fost altă viață, nu ar fi defăimat pre această vremelnică, să se arate atât de aspri și nemilostivi către trupurile lor. Atâți dascăli și cărturari prea înțelepți bărbați din toate neamurile și din ori ce parte a lumii, prin scrierile lor, au mărturisit acest adevăr. Având minte înaltă și multă înțelepciune fac și pe cei mai simpli și proști să nu se îndoiască. Atâți împărați vestiți ca Marele Costantin, Theodosie și urmașii lor cari au domnit peste toată lumea, și aveau multă stăpânire și putere, au cercetat cu osârdie ca să afle de este altă viață și încredințându-se au mărturisit aceasta prin cuvinte și fapte și cu viața lor cea bună, fără ca să lase vr'o îndoială.

Dar pentru ce să povestesc prin mărturii omenești acest adevăr, pe care Domnul în multe locuri ale sfintei Evanghelii a poruncit zicând: *„Fericiți cei săraci, că acelora este împărăția cerurilor; Fericiți cei ce plâng acum, că vor râde; Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri"*. Și în alte locuri asemenea. Deci, de nu ar fi altă dovadă și mărturie, ajunge numai aceasta a Stăpânului a nu ne îndoi că atâta nerușinare și necredință este, când zici că nu este Invierea morților, ca și cum a-i adeveri că toți Patriarhii și Proorocii nu au știut ce au vorbit, și că Apostolii și Dascălii Bisericii noastre sunt greșiți. Că toți câți au urât lumea și dulcețile ei, și au pătimit, nădăjduind că vor primi cunună în viața ce va să fie, s'au amăgit. Și cum că Mucenicii s'au încbunit a pătimi atât de rău, fără pricepere, fiindcă după moarte nu iau nici o răsplătire, nici daruri pentru atâtea vitejești și slăvite lupte, și în scurt că învățătura și Legea lui Hristos este mincinoasă. Pentrucă de nu ar fi fost răsplătirea lucrurilor și faptelor, am fi fost noi creștinii cei mai nepricepuți decât toate neamurile fiindcă petreceam această viață strâmtorată și întristăcioasă. Deci, nu vă amăgiți, fiindcă Invierea morților e cu adevărat. Nu petreceți fără grijă, ci îndreptați sufletele voastre, păcătoșilor, și nu dormiți în lenevire. Deschideți-vă ochii minții și urechile voastre, să auziți sfatul cel mântuitor al Proorocului Ieremia: *„Dați Domnului Dumnezeului nostru slavă, mai înainte de a întuneca și mai înainte de a se opri pașii voștri pre munți întunecați; ci rămâneți întru lumină, că acolo umbra morții nu este"*. Și Stăpânul Hristos mai bine de cât toți ne sfătuește la cap. 21 de la Luca, zicând: *„Luați aminte de sine-vă, ca nu cumva să se îngreueze inimile voastre în beții și griji lumești și va veni asupra voastră fără de ve-*

ste acea zi". adică: păziți-vă oamenilor, nu vă dați la multe mâncări și la beție, la griji și împătimiri lumești, că va veni fără de veste asupra voastră ziua aceea. Temeți-vă dar, de venirea marelui Dumnezeu și Impăratul tuturor, cu mai mult cutremur de cât aveți la înfățișarea unui judecător pământesc, care ar vrea să cerceteze faptele voastre. O, nebunie! Dacă ar fi venit împăratul aici în orașul vostru, sau ar fi trimis un general al său spre a cerceta pentru vină de răscoală, că v'ați învoit cu alt domn ca să dați orașul în mâinile lui, și să omoare pe câți va găsi vinovați, ca pe niște vânzători, câtă frică ar fi avut, câți ar fi știut că sunt vinovați? Judecați singuri, fără ca eu să vă spun. O, cât ar fi dat, ca să fugă de acea mânie a pământescului judecător! Cu adevărat ar fi dăruit vistierii, ar fi cheltuit tot aurul și argintul. Ar fi vândut viile și țarinile și orice altă pagubă ar fi suferit, numai să scape de moarte. O, păcătosule! In mai mare primejdie te afli și nu o cunoști. Pentru aceasta nu te îngrijești de mântuirea ta? Impăratul împăraților va să vie din cer într'o zi cu toți îngerii și va chema asupra ta toate stihiile și zidirile, ca să te piardă cu dreptate, fiindcă ai trădat cetatea gânditoare, vrăjmașilor lui, adică sufletul tău, săvârșind voia dracului, și tu nu te îngrijești să te întorci la pocăință, ticălosule? De pământescul judecător atâta te temi, și de Cel Ceresc nu te înfricoșezi? Ca să te izbăvești de acesta (care nu poate să-ți facă vre-un rău, mai mult de cât numai a te lipsi de viața cea vremelnică) ai fi primit să rabzi orice necaz și chin, și ai fi dăruit toată averea ta; iar ca să te izbăvești de Cel ce poate sufletul și trupul să-l piardă, nu voești să dai milostenie nici jumătate? O, ce nepricepere și deșertăciune. Ca să scapi de moartea trupului, cu toate că mâine tot te vei sfârși, câte nu faci, — și ca

să mântuiești și trupul și sufletul împreună de moartea cea veșnică, nu pui cât de puțină osârdie?

Sunt destule acestea spre a îndemna pe cel nepăsător și leneș la pocăință. Și să vorbim ceva despre slava Raiului, ca să înțeleagă fiecare de cât bine se lipsește din pricina lenevirei și a nepăsării.

CAPITOLUL XXI

Despre negrăita slavă a Raiului și fericirea drepților.

OCHIUL n'a văzut, urechea n'a auzit, și la inima omului nu s'a suit, cele ce le-au gătit Dumnezeu celor ce-l iubesc pre Dânsul", zice fericitul Pavel în Epistola I, cap. 2. Corinteni. Și dacă acest minunat Apostol care s'a răpit până la al treilea cer și a auzit cuvinte negrăite, nu a putut să povestească de ajuns despre acea fericire prea slăvită, cum să îndrăznesc eu, nevrednicul, ca să plutesc pe un atât de mare și nemărginit noian fără primejdii, cel ce sunt păcătos și neînvățat?

Ce zici? Dacă s'ar fi împreunat toate limbele oamenilor și toate stelele cerului, și toate frunzele copacilor de s'ar fi schimbat în limbi grăitoare și prea înțelepte ale ritorilor prea dulce grăitori, iarăși nu ar fi putut să povestească de ajuns acele necuprinse și nepovestite bunătăți, pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit, nici mintea poate să le înțeleagă. Cu toate acestea, ca să luăm oarecare simțire

și puțină mireasmă despre dânsele, s'au învrednicit unii dintre cei îmbunătățiți, și au văzut în descoperire și vedenie, o parte oarecare din acea nepovestită desfătare și frumusețe neasemănată, și ni le-au lăsat în scrieri, ca să se miște inimile noastre de mântuitoarea dragoste.

Chesarie, scrie în Dialogul său că într'o chinovie era un monah îmbunătățit, care a făcut treizeci de ani ascultare tuturor, fiind osârdnic următor la toate poruncile Domnului. Iar la sfârșitul vieței sale, a văzut o vedenie; adică, s'a dus sufletul lui în Raiu, și a văzut acea dumnezeească fericire; și după ce s'a întors întru sineși a chemat pe Egumen și pe frați, și cu fața veselă și bucuroasă a zis către dânșii: *O, prea dulce și prea luminoasă a fost noaptea cea trecută, pentru mine! Cât era de slăvită și veselitoare pentru minunatele cântări pe care le-am auzit în Raiu, cântate de cerești cete ale Ingerilor și ale fericiților bărbați, cari laudă pe Dumnezeu cu atâta prea dulce cântare și glas neîncetat, gândindu-se la acea negrăită slavă și frumusețe nemeșteșugită, a Treimei cei de o Ființă și nedespărțită. O, câtă armonie au cântările și glasurile lor! In cântările noastre este multă desarmonie, osteneli, patimi, sudori și alte asemenea; dar la acea prea fericită Impărăție nu este nici una din aceste scăderi, fiindcă toate duhurile cerești se unesc la atâta dulce melodie, că nu poate s'o spună limba omenească, și nici încetează, nici obosesc să slăvească pe Făcătorul, și pe cât îl laudă, cu atât crește mai mult dorința de a-l slăvi. Am văzut în acele fericite cete, și am cunoscut pe câțiva din frații noștri adormiți, cari s'au făcut nemuritori, și s'au înălțat la multă norocire și slavă a fericirii, fiindcă s'au sfârșit în ascultare; și care atât străluceau, încât m'am minunat de o asemenea podoabă. Și am înțeles că toți*

câți s'au smerit aici pentru Domnul, s'au înălțat acolo și s'au slăvit mai mult. Pe aceștia i-am întrebat, dacă voi fi și eu înnumărat între dânșii, și să mă fac părtaș unei asemenea fericiri? Și mi-au răspuns ,că oricare va petrece neprihănit cu trupul și fără de păcat și să păzească cinul monahicesc neîntinat, se învrednicește unei asemenea veselii. Așa dar, povestind vedenia, spunea lucruri minunate și neauzite, și după puține zile s'a dus către Domnul.

Se vede în „Livada Florilor" la Cap. 6, despre slava Raiului: că într'o chinovie era un monah foarte evlavios în cele dumnezeești, și împlinitor a toată făgăduința monahicească, care auzind acest stih al Proorocului: *„O mie de ani înaintea ochilor tăi Doamne, ca ziua de eri care a trecut"*, a cercat de multe ori în mintea sa aceste cuvinte, și nu putea să înțeleagă înțelesul cuvântului. Și fiindcă în acea Mânăstire nu era vreun dascăl învățat ca să-l întrebe, a făcut rugăciune către Domnul ca să-i descopere această înțelegere a stihului. Și așa rugându-se de multe ori, l-a ascultat Domnul cel ce face voia celor ce se tem de el, și într'o zi, după ce a cetit pravila Utreniei și s'au dus toți frații la chiliile lor, a rămas numai el în biserică și se ruga după obiceiu. Atunci vede un vultur frumos mai pre sus de fire, sburând prin toată biserica, și apropiindu-se adesea și de monah. S'a veselit dar de o așa frumusețe, și cerca să-l prinză. Iar vulturul cât puțin se depărta, și el îl urmărea până ce au ajuns într'o pădure aproape de Mânăstire, pentrucă nu sbura înalt ca ceilalți vulturi, ci aproape de pământ ca să-l urmeze cuviosul. După ce au intrat într'un loc ascuns al pădurii, începu vulturul a cânta o cântare așa de plăcută și prea îndulcitoare, că a rămas monahul într'o uimire minunată, din dulceața acelei cântări. Cugetând cu negrăită ve-

selie la glăsuirea cea dulce a Raiului, a venit întru atâta nestricăciune trupul lui, din dumnezeeasca putere și voință, că nu simțea nici frig, nic foame sau altă nevoie sau stricăciune a trupului. Se afla întru această dumnezeiască schimbare, ca și cum ar fi fost chiar în Raiu, și a ascultat îngerească cântare, ani trei-sute. Și atuncea Ingerul care se arătase sub acest chip, s'a înălțat la ceruri, iar monahul viind întru sine, s'a întors la Mânăstire, crezând că numai un ceas a lipsit de acolo. Și ajungând la Mânăstire portarul l-a întrebat de unde este. Iar el s'a minunat cum de nu-l cunoaște, și îi zise: *Eu sunt veșmântarul cutare, nu mă știi?* Portarul a socotit că este eșit din minți, și a zis către dânsul: *Du-te în drumul tău, noi avem veșmântar, pe tine nu te-am văzut altă dată, nici ai intrat vre-o dată în Mânăstirea aceasta.* Iar cuviosul monah spăimântându-se a spus lui toate rânduelile chinoviei, și numele fraților și ducându-se la egumenul, s'au adunat toți și pe nici unul nu a cunoscut din acei pe care îi știa. Deci, a zis către dânșii cu spaimă: *Mă mir, și nu mă domiresc, fraților, cum s'a făcut această schimbare într'un ceas în care am lipsit dela sfinția voastră, să se schimbe fețele voastre, în cât să nu cunosc pe nimenea din voi, nici voi pe mine! Martor mi-este Domnul, socotesc că nu a trecut un ceas de când am eșit din Mânăstire, după ce am cetit pravila Utreniei, și era cutare egumen, proestoșii cutare, și ceilalți toți.* Iar egumenul cercetând condica unde erau scrise numele tuturor fraților, a cunoscut că era trei sute de ani.

Atunci l-a cercetat ce om a fost și ce fapte bune a săvârșit, ca să cunoască cum s'a învrednicit de la Dumnezeu de asemenea har. Iar el a răspuns, zicând: *Nu știu vreo altă faptă bună întru mine, decât numai că am avut totdeauna ascultare către proestoși, și*

dragoste desăvârşită către fraţi, nici am smintit pe vre-unul vre-odată. Mai ales, că am către Prea Curata Stăpână, multă dragoste şi evlavie, şi în toate zilele citesc icoasele Ei. Pe urmă le-a povestit cu deamănuntul toate, precum şi pricina cu vulturul. Iar ei auzind au înţeles taina, şi plângând de bucurie l-au sărutat toţi, şi-l priveau ca pe o zidire cerească, şi nu pământească; că cuvintele lui păreau într'adevăr dumnezeeşti, şi nu omeneşti. Atunci i-a zis proestosul: *Dă slavă prea puternicului Dumnezeu, care te-a învrednicit de o asemenea minunată uimire, pe care nu a văzut-o altul într'acest chip, într'această lume vremelnică şi deşartă, şi ai înţeles cu fapta o parte din acea cerească dulce cântare şi nespusă veselie. Cunoaşte dar că trei sute de ani ai fost într'această uimire, părându-ţi-se numai un ceas. Atâta bucurie şi veselie vor simţi Sfinţii în Raiu, făcându-se părtaşi de acea fericită desfătare a Prea Sfintei şi de viaţă dătătoarei Treimi, în cât să li se pară o mie de ani ca o zi, după cuvântul lui David, ce ai dorit să-i pricepi înţelesul.* Acestea auzind cuviosul, a cunoscut adevărul; şi slăvind pe Domnul, a plâns bucurându-se şi a cerut să se împărtăşească cu sfântul Trup şi Sângele Mântuitorului nostru. Deci împărtăşindu-se cu dumnezeeştile Taine, cu multă evlavie a zis acestea: *Acum slobozeşti pre robul tău Stăpâne, ş. c. l.* şi atunci îndată şi-a dat sfânt sufletul său în mâinile lui Dumnezeu.

Ascultă dar, cititorule, şi o cugetare pe care a scris-o înţeleptul Augustin despre această fericire: *„O! Viaţă negrăită, gătită de Dumnezeu prietenilor săi! Viaţă fericită, viaţă nemărginită! Viaţă care nu ştie stricăciune sau schimbare! Viaţă fără de întristare şi fără moarte! Acolo nu este vrăjmaş, ca să vatăme cât de puţin, nici necaz ca să aducă vr'o mâhni-*

ciune. Dragostea este desăvârşită, şi nici o frică. Ziua veşnică, şi noapte nu este. Hrana orânduită a sufletului, este a vedea pre Dumnezeu faţă în faţă. O, viaţă prea dorită, prea aleasă şi cu totul veselitoare! Mă bucur să cuget la strălucirea ta. Se veseleşte sufletul meu a se gândi la tine, te poftеşte şi te doreşte inima mea. Şi cu cât mai mult te privesc de departe şi mă gândesc la tine, atât mai mult mă răneşte dragostea doririi tale. Mă veselesc să te înţeleg şi mă bucur a-mi aduce aminte de tine. O, viaţă fără de sfârşit, şi cu adevărat prea fericită şi prea bună! Impărăţie, care nu ai vre-odată sfârşit, nici moarte. Vremile tale nu se schimbă nici trec cândva. Ziua nici o dată nu înserează, nici cunoaşte vre-o altă prefacere. Aici se bucură ostaşul cel purtător de biruinţă, primindu-se de oştile Ingerilor, şi încununându-se cu cunună nevestejită a slavei, cântând şi lăudând pre Domnul. Bine norocit şi cu adevărat fericit este acela care se va învrednici să vadă slava şi strălucirea ta, zidurile şi porţile cetăţii tale, dăjdiile tale, palatele, cetăţenii cei viteji, şi pre puternicul şi prea Slăvitul Impărat al tău. Pietrele zidurilor tale sunt nepreţuite. Porţile cu mărgăritare prea strălucite. Palatele cu totul de aur, cu briliante şi saphire împodobite. Cu totul frumoasă şi prea luminoasă eşti, Maica noastră Ierusalim, întru veseliile tale. Lucru pătimitor sau stricător de acestea vremelnice nu este întru tine. Lumina care pururea te luminează, nu este din făclii sau din stele, sau din lună sau soare simţitor, ci cu adevărata lumină din lumină, şi Dumnezeu din Dumnezeu, îţi dă strălucirea.“

O, creştine! Câtă veselie vei dobândi acolo, dacă vei trăi cu frica lui Dumnezeu în această surghiunie a ta, şi după aceasta vei trece din moarte la nemurire, din stricăciune în nestricăciune, şi dintr'o întunecoa-

să închisoare într'un Raiu prea luminat şi cu totul strălucit, unde cetele îngerilor cu prea dulce cântare se veselesc, primind frăţeşte slava şi cinstea unul altuia. Acolo se prăznueşte o sărbătoare veselitoare şi plină de bucurie, cu un glas neîncetat şi cu cântări prea dulci şi armonioase. Acolo se veseleşte ceata Proorocilor. Slăvita adunare a Apostolilor. Nebiruita oaste a Mucenicilor. Evlavioasa adunare a Cuvioşilor şi a Mărturisitorilor, Acolo oile şi mieii cari au scăpat de cursele şi mrejile vieţii acestea, se bucură şi se veselesc întru desfătare şi bucurie de o potrivă, iar în treapta vredniciei deosebindu-se. Că zavistia, pizma, mânia şi grăirea împotrivă, nu încape, ci împărăţeşte dragostea cu desăvârşire. Că este totul tuturor, Dumnezeu, la care neîncetat cugetă şi în dragostea şi dorinţa Acestuia petrec totdeauna. Iubind laudă şi lăudând, pe El îl iubesc. Şi toată a lor lucrare şi laudă este fără osteneală şi trudă. De cinstea unuia se bucură şi sunt părtaşi toţi ca şi cum ar fi fost a lor, că aceasta are dragostea din fire. După cum şi în această lume am văzut de multe ori, când iubeşte cineva vre-o rudă a sa din tot sufletul şi inima, sau vre-o muiere cu trupeasca dragoste, are atâta putere în cât se bucură şi socoteşte binele iubitului său ca şi cum ar fi al său, şi mai mult. Aşa dar, dacă are trupeasca dragoste atâta putere, cât socotiţi să aibă dragostea cea duhovnicească şi dumnezeiască? O, cât de fericiţi şi bine norociţi sunt aceia cari se vor învrednici, să audă acele dulci cântări ale muzicei cereşti, unde este glasul cel neîncetat, şi să cânte împreună cu acea cerească ceată *Aliluia,* înaintea Impăratului şi Dumnezeului tuturor, ca să-l vadă în slava Lui, după cum El a zis către Părintele Său: *„Părinte! Aceasta este voia mea, să se afle împreună cu mine aceia pe care mi-ai dat, ca să vază strălucirea mea*

care am avut împreună cu tine ,mai înainte de întemeerea lumii.“ O, monahe! Dacă atâta veselie simţi aici în lume, când dobândeşti umilinţa şi-ţi vine din plâns atâta mângâiere, în cât se bucură şi se veseleşte sufletul tău, câtă desfătare socoteşti eă vei afla acolo, unde nu au loc lacrămile, nici întristarea, ci totdeauna veselie şi bucurie? Ieşi din temniţa acestui trup, şi gândeşte la cununa şi plata pe care o vei primi acolo pentru această scurtă vreme, în care te vei osteni puţin în faptă bună. Câtă cinste vei primi când sfinţita Fecioară Născătoare de Dumnezeu şi acest Stăpân şi Mire al tău, dimpreună cu toţi Sfinţii va veni spre întâmpinarea ta, zicându-ţi acele cuvinte ale cântării! Scoală-te degrab şi urmează-mi mie, o prea frumoasă porumbiţă a mea! A trecut iarna şi florile s'au arătat. Câtă bucurie va primi sufletul tău, când îl vor duce sfinţii îngeri înaintea dumnezeescului Tron, ca să vestească lucrurile tale cele bune, crucile şi necazurile, care pentru Domnul le-ai pătimit! Rugăciunile, postirile, milosteniile şi celelalte faceri de bine! Atunci vei cunoaşte vrednicia faptei bune. Acolo cel bun se cinsteşte după ostenelile sale. Acolo se cântă acea cântare a lui David: *„Dacă nu mi-ar fi ajutat mie Domnul, puţin nu s'ar fi sălăşluit în Iad sufletul meu“*. Acolo intră ostaşii cei nebiruiţi şi femeile cele viteze care au biruit lumea şi slăbiciunea cea femeiască şi se slăvesc cu îndoită biruinţă a trupului şi a lumii, încununându-se cu cununi nevestejite şi cu coroane cu totul de aur. Acolo mulţi tineri şi prunci mici, care au biruit frăgezimea anilor, cu fapta bună şi cu dreapta socoteală, primesc cununa fecioreştei lor curăţii. Acolo se cunosc prietenii, părinţii şi dascălii lor şi bucurându-se întru sărutare sfântă, primesc rodul faptelor bune cu prea îndulcire, de şi odată li s'ar fi părut rădăcinile lor

pline de amărăciune. Dulce şi răcoritor este aerul în arşiţa de amiază-zi! Prea dulce este apa călătorului însetat! Dulce este somnul şi odihna slugii ostenite, însă mai dulce de cât acestea toate este dragostea Sfinţilor şi pacea după război, după primejdie siguranţa şi după necazuri şi ostenele triste, desăvârşita odihnă veşnică. Atunci se sfârşesc războaiele şi nu mai are trebuinţă cineva să fie înarmat, precum au făcut Israilitenii după ce au luat pământul făgăduinţei: au părăsit armele uitând toată frica şi turburarea războiului şi fiecare sub umbrele copacilor, se bucura de dulcile roade ale păcii şi odihnei. Câţi au semănat aici lacrămi, acolo vor secera veşnică veselie! Acolo sfinţii Gheorghe, Dimitrie şi ceilalţi luptători, strălucesc ca stelele mult luminoase, bucurându-se că pentru puţină şi vremelnică osteneală, au primit ca răsplătire asemenea desfătare. Acolo Ioasaf, Antonie, Eftimie şi toţi Cuvioşii, se bucură primind plata ostenelelor înmulţit, şi în scurt toţi Sfinţii Prooroci, sfinţiţii Mucenici, şi mai ales dumnezeeştii Apostoli, având înainte stătător şi începător pe Marele Botezător şi înainte Mergător, se veselesc săltând întru cântări şi slăvind pe Dumnezeu, că i-au întărit a defăima lumea cea deşartă şi să se numească fericiţi şi bine norociţi, că au biruit trupul, supuindu-l desăvârşit duhului, şi au primit în locul lucrurilor pământeşti şi vremelnice pe care le-au defăimat, pe cele cereşti şi veşnice! Pentru puţină osteneală, odihnă nemăsurată; pentru ruşine şi mică necinste, cinste şi slavă neveştejită; pentru necaz vremelnic, bucurie negrăită; şi în scurt, zicând, pentru cele trecătoare şi stricăcioase care pier ca fumul şi se veştejesc ca crinii ţarinei, desfătare nestricăcioasă şi pururea stătătoare!

Acestea socotindu-le Sfinţii, se veselesc văzând

strălucirea cea pururea stătătoare a Prea Sfintei Treimi. O, prea dulce slavă! O, prea aleasă adunare! Fericiţi cei ce te vor dobândi pe tine, şi de trei ori ticăloşi cei ce se vor lipsi de frumseţea ta! O, omule, dacă în aceste stricăcioase şi vremelnice lucruri a dat Cel Prea Bun aşa podoabă, câtă strălucire socoteşti să aibă cele nestricăcioase şi veşnice? Dacă înalţi ochii tăi la cer, vezi prea luminatul soare, strălucirea lunei şi a stelelor. Pre pământ priveşti frumoase şi minunate zidiri, dealuri, şi munţi, văi, copaci şi felurite fiare, flori de diferite culori şi crini prea frumoşi, izvoare şi bălţi, râuri şi mări. Vezi argint, aur, pietre scumpe, mărgăritare şi alte asemenea. Deci, dacă în această vale a lacrămilor şi a necazurilor, în această surghiunie şi nemernicie a noastră, ne-a dat prea bunul Dumnezeu asemenea lucruri frumoase, cu cât mai minunate socoteşti, să fie în Raiu?

O, bogate întru daruri Stăpâne! Dacă în trupeştile simţiri, într'această temniţă a lumii, ne-ai dăruit o asemenea desfătare, câte bunătăţi ne vei da în adevărata şi fericita Patrie a noastră? Dacă păcătoşilor cari sunt vrăjmaşii tăi, dai atâta bucurie în viaţa aceasta, de câtă bucurie se vor învrednici prietenii tăi în veacul ce va să fie? Cunoaşte, o, ascultătorule, că la a Adoua Venire se va înoi lumea, precum mai sus s'a zis, şi se va face mai frumoasă şi mai strălucită de cât acum. Stihiile se vor curăţi de toată stricăciunea. Focul va fi mai strălucitor, însă nu va arde, că toată tăria lui merge în Iad. Aerul se va curăţi de tot norul cel întunecos. Apa va străluci şi va lumina ca o oglindă de cristal, nemai având răceală.

Asemenea şi pământul se va subţia ca să fie curat de toată spurcăciunea şi materia vătămătoare, că toate cele vătămătoare, care pricinuesc necaz şi boală, adică: căldura focului, răceala apei, arşiţa ve-

rei, întunericul aerului și stricăciunea lui, toată necurăția lui, murdăria și putoarea lumii aceștia, se vor aduna în adâncul Iadului, spre mai multe chinuri a ticăloșilor păcătoși. Și așa rămân stihiile curate, să fie pământul nevătămător și frumos ca un alt Raiu. Asemenea cerul și soarele, luna și stelele vor da strălucire minunată și mai mult de șapte ori, precum zice Isaiia: *„Că va fi lumina lunei ca a soarelui și lumina soarelui de șapte ori mai strălucită ca lumina celor șapte zile"*. Încă, vor înceta mișcarea lor, fiind că soarele, luna și plantele se mișcă acum pentru binefacerea omului, adică pentru nașterea și stricarea lui, și atunci vor înceta acestea, după Invierea cea de obște. Fără îndoială este de crezut să înceteze atunci toate din drumul lor, să stea soarele spre răsărit, luna spre apus, și celelalte la locurile lor, după cum la început s'au zidit. Nici se vor schimba vremile, nici iarnă sau vară va fi, nici noapte; ci totdeauna o întreagă veșnicie de ani, cu nemărginită veselie și nespusă bucurie. Toate acestea se fac prin dumnezeiasca Poruncă, pentru mai multă slavă și desfătare a dreptților, ca ei să primească plata lucrurilor lor înmulțit. Câtă bucurie și veselie vei avea atunci, ascultătorule, să dobândești atâta fericire? Dacă îți place locul, să nu ți se pară greu chipul, ci umblă pe calea cea necăjită, ca să te slăvești împreună cu toți Sfinții.

Pătimește rău acum și vestejește mișcările trupului prin aspră petrecere și nevoință, ca să te bucuri atunci totdeauna. Nu trebue să ți se pară nici o osteneală grea nici vreme lungă, căci acesta este mijlocul și unealta prin care dobândești bucuria cea veșnică.

Marele Augustin zice că: *„Este de așa fel frumusețea luminei cea nevăzută, plăcuta înțelepciune cea nezidită, și desfătarea cerești fericiri, că dacă ar fi fost cu putință să stăm acolo numai o zi, ar fi trebuit*

pentru acea zi să defăimăm toți anii vieței noastre vremelnice, și toată desfătarea trupească". Acest înțelept dascăl, vrând să alcătuiască o carte despre această fericire, cu cât a scris mai mult despre dumnezeiasca și neînțeleasa Taină a prea sfintei de o ființă și nedespărțitei Treimi, cu atâta mintea lui se adâncea și nu știa cum să săvârșiască această slăvită scriere. Deci i-a arătat Domnul vedenie, ca să-i descopere că taina Prea Sfintei Treimi este cu totul neînțeleasă, și nu ajunge limba omului să povestească acele negrăite bunătăți, pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-l iubesc pe El.

Stând într'o zi la malul mării, și cugetând la această cerească slavă, a văzut un prunc frumos, care făcuse în nisip o groapă mică și se nevoia să scoată cu un vas mic marea, și să o verse în acea groapă mică. Văzând cum cerca pruncul mult timp la acea îndeletnicire, l-a întrebat ce voia să facă. Ii răspunde pruncul: *Toată această mare voesc să o torn într'această groapă.* Și a zis cuviosul: *In zadar te ostenești, fiule, căci cum este cu putință să pui tu atâta de nemărginit noian, într'o groapă foarte mică?* Atunci i-a zis cerescul prunc: *Mai lesne este să cuprind eu într'această groapă tot noianul, de cât să poți tu a săvârși aceea pe care ai început-o, ca să povestești cu puțina ta cunoștință, niște asemenea negrăite și necuprinse lucruri.* Iar el auzind s'a minunat și-i zice: *Care?* Și pruncul a răspuns zicând: *Tu te ostenești cu mintea ta a cerca și a înțelege adâncimea și nepătrunsa taină a Treimei cei nedespărțite, și aceasta este cu neputință a scri îndestul despre Dumnezeiasca Mărire. Oare poți să strângi în mâinile tale tot pământul? Sau să faci cerul nemișcat? Acelea pe care nici o dată ochiul nu le-a văzut, poate al tău să le privească, și urechea ta să auză, câte altul n'a auzit, și*

să înțelegi câte în inima omului nu s'au suit? Ce sfârșit se va afla celui fără de sfârșit? Cu ce măsură se va măsura cel nemăsurat?

Odihnește dar gândul tău, și ajunge cât te-a luminat prea Sfântul Duh, și ai scris despre fericirea cea veșnică, că Prea Înțeleptul Ziditor nu voiește ca mintea omenească, să cunoască și să înțeleagă fără de lipsă asemenea Taine în această lume, de cât numai în ceruri la ziua aceia neînserată, ci numai celor ce se vor învrednici unei asemenea veselii, și aceștia iarăș nu vor înțelege desăvârșit această Taină, la fel, ci unul mai mult, iar altul mai puțin, fiecare după măsura faptei bune.

Acestea zicând Îngerul, s'a înălțat la ceruri; iar cuviosul a mulțumit mult lui Dumnezeu, că l-a învrednicit unei asemenea vedenii.

Dacă doriți, creștinii mei, să dobândiți această fericire, răbdați toată strâmtoarea ce vine asupra voastră, și urâți bogăția cea deșartă, că mai mult se slăvește cel mai mic rob al lui Dumnezeu, de cât cel mai mare împărat al acestei lumi. O, nesocotită iubire de argint a iubitorilor de lume! O, orbire vrednică de tânguire! O, nepricepere pe care astăzi o au cei mai mulți oameni să cinstească pe cele vremelnice și stricăcioase mai mult de cât pe cele nestricăcioase și veșnice! Și pentru niște gunoaie și lucruri de nimic, să se păgubească de vistieria cea neprețuită! O, lipsire de minte vrednică de tânguire! Câți se găsesc astăzi, cari nu ca să cuprinză împărății sau domnii și vistierii ale veacului acestuia, ci numai ca să câștige o moșie, o vie, sau puțini arginți, se păgubesc ticăloșii de astfel de Impărăție. Ce zic? Câți pentru un trup stricăcios și împuțit, se lipsesc de această fericire, și nu înțeleg, nebunii, că dorind pe cele pământești, nu numai că pierd pre cele cerești, ci moștenesc și munca cea

nesfârșită. O, iubitorilor de lume și de plăceri! Adunați-vă mintea și voința, urâți toate voile trupești, ca să nu vă lipsiți de atâta veselie pentru prea scurtă desfătare! Cât covârșește noianul o picătură de apă întru mărime, atâta covârșește și cereasca veselie toate desfătările care se pot auzi și afla în lume! In acea Impărăție nu este necaz, sau durere, sau suspin, ci pace neturburată, bucurie fără întristare, sănătate fără boală, viață fără de moarte, îndestulare neîmputinată, vară neînviforată, dulceață negrăită, frumusețe nemeșteșugită și în scurt zicând, o veselie și dobândire negrăită a tot binele. Aceasta este Împărăția cerurilor, Impărăția împăraților, Impărăția tuturor veacurilor, în care dealurile pică miere și lapte, și munții dulceață. Raiu și locuință a fericiților, a căror viață și împărat este Dumnezeu cel nemuritor. Cununile lor cu pietre scumpe, mărgăritare și aur de mult preț. Frații lor, Îngerii cei luminați. Laudele lor, neîncetate cu prea dulci cântări, desfătătoare, bună mireasmă și negrăită veselie. O, fii ai lui Adam! Fiii oamenilor, neam orb și nepriceput! Oi rătăcite și răspândite! Aceasta este patria și locuința noastră! Ce alte lucruri urmăriți? Ce altă bogăție și vrednicie căutați? Cum răbdați de a vă păgubi de atât bine. pentru o puțină osteneală și necaz vremelnic? Dacă vă osteniți atât în surghiunia aceasta a voastră, ca să primiți vr'un bine care durează scurtă vreme, pentru ce să nu vă osteniți pentru fericirea cea adevărată care este binele cel nemăsurat și nemărginit, de care nu poate cineva să vă lipsească, ci îl aveți pururea? Nu te îngreuia dar de necazurile ce-ți vin aici vremelnic, căci prin ele te învrednicești de o asemenea cunună și de o atâta răsplătire. Nu te trândăvi, ci silește-te să dobândești această fericire. Pentru dragostea acesteia, urăște pe toate cele trupești și

pământești. Partea ta este în locul celor vii. Acolo este comoara și bogăția. Acolo te primește Stăpânul, ca să te cinstească cu mai multă slavă, cu cât se va părea mai fierbinte dragostea ta către Dânsul. Ridică-te din somnul lenevirei, și chiamă pe Domnul să te povățuiască, să te lumineze și să-ți dea putere a călători pe calea cea strâmtă, că nu este alt mijloc mai folositor sufletului ca acesta, adică: să dorești necazurile care împilează trupul, să te bucuri când te defaimă și te ocărăsc, și în scurt să desrădăcinezi toată iubirea de sine, că aceasta este otrava și fierea care omoară sufletul, și te face defăimător Măririi dumnezeești.

Pe aceasta desrădăcinează-o și pierde-o desăvârșit din inima ta, ca pricină a pierzării tale, și dorește din tot sufletul pe Ziditorul și Mântuitorul tău, mai mult de cât toate lucrurile acestei lumi. Și călătorește cu osârdie pe calea faptelor bune, ca să dobândești acel bine nemărginit, să vezi strălucirea Sfinților, puterea Tatălui, înțelepciunea Fiului și bunătatea prea Sfântului Duh, și să te veselești în acea cerească petrecere, unde este o limbă și un graiu între toți, o dragoste, o lucrare, veșnică și neîncetată laudă a Îngerilor și oamenilor, una și singură bucurie, o prietenie și o masă. Mergi acum, lipsitule de minte și iubitorule de lume, de-ți înalță zidiri și palate; caută cinste și vrednicii. Dobândește bogății, acareturi și moșii. Domnește țări, cârmuește orașe, și împărății. Cu toate acestea nu ești nici odată atât de mare și cinstit precum este cel mai mic rob al lui Dumnezeu, care dobândește ceeace toată lumea nu poate să dea, și moștenește aceea ce nu piere niciodată, ci totdeauna rămâne neschimbat. Tu cu bogăția și slava ta, te duci în munca cea nesfârșită, și celălalt în sânul lui Avraam ca să aibă veselie nepovestită. Așa dar, să nu fim nepăsători, fraților, în această pricină de nevoie. Să nu ne lenevim, ci să ne nevoim cu bărbăție ca să dobândim plata. Iată stă de față răsplata și cununa cea nevestejită. Nu este rușine și necinste a noastră să aibă ostașii pământescului împărat, mai multă dragoste la acel mic dar *) care se dă în locul cel de luptă, și prețuește numai o sută sau două de galbeni, și-l ia numai unul care biruește în luptă, iar ceilalți rămân păgubași? De multe ori încă se lipsesc și de viața lor și cu toate acestea nu se lenevesc, ci se luptă cu bărbăție, nădăjduind fiecare că va lua acea cinste trecătoare și dăruire prea mică; și noi trândavii și nepricepuții cari cunoaștem cu adevărat că toți vom dobândi o asemenea cunună împărătească și dar neprețuit de la Hristos Dumnezeu, ne lenevim și nu voim cât de puțin a ne osteni? Fiți încredințați, că leneșii și trândavii nu se vor învrednici de o asemenea slavă, ci cei nevoitori și osârdnici cari au defăimat lumea și au urât dulcețele trupului. Câți doresc să dobândească un asemenea bine prea dorit, poftesc în această lume, necazuri felurite și munci, așa cum sfințitul Augustin zicea: *„De trebuință este, o, suflete al meu, să pătimesc necaz și chinuri ca să pot vedea pe Mântuitorul Hristos întru slava Lui, și să mă număr cu Sfinții Săi. Se cade să încerc aici toată nunca, spre a mă face părtaș unei asemenea slave și veselii. Toate mâhniciunile mi se par dulci și desfătătoare, numai să mă odihnesc în acea veșnică Impărăție"*.

Cu această nădejde au răbdat sfinții: Onufrie, Ioasaf și toți pustnicii, posturile, privigherile și toată aspra petrecere a pustiei, crezând că vor dobândi acea nesfârșită Impărăție și fericire negrăită. Această nădejde era ancora care făcea pe toți robii lui Dumnezeu, să stea tari și neclătiți în atâtea necazuri ce au

*) Decpratia.

pătimit în această mare furtunoasă a vieţii. Şi, fiindcă nici unul nu s'a mântuit fără dureri şi necazuri, pentru ce să nu ne plecăm şi noi a păţimi, având nădejdea şi credinţa în Prea Puternicul Impărat că ne va da ajutor?

Aşa Prea Milostive Stăpâne, Dumnezeule Părinte Atotţiitorule, aici pedepseşte-ne, munceşte-ne şi ne chinueşte vremelnic. Trimite-ne nenorociri, boale, foamete, goniri, amărăciuni, primejdii şi tot felul de necazuri şi bătăi. Să ne supere vrăjmaşii şi să ne asuprească. Unească-se toate zidirile împrotiva noastră, ca să ne lupte şi să ne gonească. Să ne facem batjocura oamenilor, şi să ne defaime toată lumea. Să se împuţineze viaţa noastră în suferinţe, şi anii noştri în suspinuri. Şi în scurt, înconjură-ne în această lume toate nenorocirile şi necazurile, numai să ne învredniceşti Impărăţiei Tale, lăudându-te şi slăvindu-te pe Tine Părintele cel fără de început, pe Fiul, cel de o Fiinţă, şi pe Duhul Sfânt cel din Tine purces, Treimea cea nedespărţită. Că ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea în vecii vecilor. Amin.

CAPITOLUL XXII

Despre negrăitele pedepse ale nesfârşitului Iad

DACA *pre Moisi şi pre Prooroci nu-i ascultă, chiar dacă se va scula cineva din morţi nu vor crede*", zice Domnul la Cap. 16 al lui Luca, la plida bogatului, care se afla în mare muncă, şi se chinuia, cel mai înainte strălucit şi vestit, şi îndestulat de tot binele în lumea aceasta, cerea o picătură de apă în Gheena, arzându-se de nemăsurata sete şi de flacără, şi n'a dobândit cererea, ci a auzit urâtorul de frate şi nemilostivul bogat, de la iubitorul de străini Avraam, acestea: *„Adu-ţi aminte fiule, că ai primit cele bune în viaţa ta, iar săracul Lazăr, avea necazuri, foame şi sete, şi acum se veseleşte şi se mângâie, primind răsplătirea ostenelelor. Şi tu cel ce aveai atunci toată mângâierea trupească, te munceşti acum veşnic*". Deci, după ce a văzut, ticălosul, că nu se afla de fel milă pentru dânsul, şi-a adus aminte de fraţii săi, şi a rugat pe Avraam ca să trimeată pe Lazăr, sau pe alt mort în casa sa, să le vestească munca pe care o avea el, ca astfel înfricoşindu-se şi ei să se pocăiască, ca să nu se muncească asemenea. Iar el, a zis către dânsul: *„Au cărţile proorocilor, şi să asculte cuvintele lor ca să-şi îndrepteze viaţa*".

„Mai mult se îngrijeşte Ziditorul Dumnezeu de fraţii tăi pe care i-a făcut, de cât tu de ei, şi nu purta

grija lor; au dascăli şi propoveduitori, şi să creadă". Iar bogatul a zis: că şi dânsul auzea Scripturile, dar n'a crezut, ci socotea că sunt basme şi minciuni, pentru aceasta a zis: *„Nu părinte! Nu cred atâta Scripturile, pe cât dacă va învia vreunul din morţi".* Ii răspunde Avraam: *„Dacă Scripturile nu cred, nici de va învia vreun mort nu vor crede".*

Aşa este cu adevărat, fraţilor, că dacă unii nu cred Scripturile, pe care le-au căutat şi cercetat atâţia prea înţelepţi dascăli si sfinţi bărbaţi, şi s'au plecat lor ca prea adevărate, negăsind într'însele nici un vicleşug sau greşeală, cum ar fi putut crede celor înviaţi din morţi, cari mulţi au înviat cu nălucire prin drăcească lucrare, şi au întors pe mulţi din cei mai proşti din calea cea dreaptă, aruncându-i în pierzare? Mai ales atunci s'ar fi înţelepţit diavolul, precum zice sf. Teofilact al Bulgariei: *„Văzând pre oameni că cred morţilor, va semăna dogme ale răutăţii sale, câte ar vrea despre Iad, şi ar face multe turburări în toate zilele, precum în vremea luptătorilor de icoane şi a celorlalţi eretici, cu cari s'a luptat atâta vreme Biserica. Dar acum nu poate răzvrătitorul să înşele pe cineva, fiindcă au cercat Scripturile cu scumpătate şi mare luare aminte, luminătorii a toată lumea, şi strălucesc ca lumina soarelui deci se vede şi se cunoaşte prin ei, tâlharul".* Acestea să credem, fraţilor, şi să nu cerem învierea celor morţi.

Am scris acestea la începutul acestui cuvânt, ca să nu îndrăznească vre-unul din cei nepricepuţi să zică, că cele scrise aici sunt minciuni, după cum unii din cei fără de minte zic, că Dumnezeu este iubitor de oameni şi nu munceşte vreun creştin, ci numai pe cei necredincioşi. Şi cine ar fi putut din Iad să ne spue, dacă sunt adevărate câte zic Scripturile pentru

Rai şi pentru Iad, şi alte asemenea bârfeli, pe care cei ce le zic sunt necredincioşi mai ales, de cât creştini drept slăvitori, pe cari când îi va arunca diavolul în acele prea cumplite munci, atunci le vor crede ticăloşii.

Deajuns era câte am scris la cele trei capitole, şi mai cu seamă în cel pentru slava Raiului, să te îndemne, păcătosule, spre pocăinţă şi îndreptarea greşelelor tale, ca să nu te lipseşti de o asemenea fericire. Dar cu cât este mai mult să adaogi la marea pagubă şi greutatea pedepsei, şi cumplitia muncii care este pregătită celor ce păcătuesc? Nu te poţi dar mângâia întru aceasta, zicând: că dacă sunt rău, toată paguba mea este că nu dobândesc pe Dumnezeu, ci altă pedeapsă nu voiu lua. Nu este aşa, nu este! Ci este de nevoe sau în Raiu să fii în ceata îngerilor şi să slăveşti împreună cu aceştia pe Domnul pururea, sau cu dracii să te chinueşti în Iad fără de sfârşit. Şi pe cât este locul drepţilor bine norocit, cu atât vrednică de jale şi ticăloşită este starea osândiţilor! Că desfătarea Sfinţilor este un bine desăvârşit şi a toată lumea, în care se cuprind toate bunătăţile, cât poate să înţeleagă mintea omenească. Şi iarăşi pedeapsa osândiţilor este un rău a tot muncitor şi deplină ticăloşie, mai rea şi fără de asemănare, mai cumplită de cât toate muncile cele vremelnice.

Cunoaşte dar că boalele şi durerile acestei vieţi sunt oarecare rele. Ele nu chinuesc în deobşte toate mădulările şi simţirile noastre, ci numai oarecare parte, adică un rău este al ochilor, altul al urechilor, altul al inimei, altul al stomacului şi al celorlalte mădulări. Nici unul dintr'acestea nu este care să chinuiască în deobşte toate mădulările trupului, ci în parte numai un mădular. Insă vedem că numai una dintr'aceste boale, adică: a dinţilor, a urechilor sau a

ochilor, pricinuește mult chin și necaz celui ce suferă. Inchipuește-ți că vezi un paralitic care să aibă în toate mădulările cumplită boală, și să nu fie vre-o parte care să nu aibă durere, sau pedeapsă, ci într'una și aceeași vreme să pătimească dureri cumplite în cele dinlăuntru, în cap, în urechi, în ochi, și în scurt în toate mădulările trupului, și așa să zacă în pat chinuindu-se și muncindu-se. Câtă pedeapsă socotești să simtă unul ca acesta? Ce lucru poate fi mai ticălos și mai vrednic de jale? Cu adevărat, nu numai om de un suflet cu tine, ci și un dobitoc de ai fi văzut să zacă în drum chinuindu-se așa, s'ar fi mâhnit sufletul tău, și te-ar fi durut inima. Tot astfel și însutit mai rău, vor fi pedepsiți în Iad păcătoșii, cu toate simțirile și mădulările lor, cu care au greșit lui Dumnezeu, și așa tot mădularul și simțirea, precum aici au dobândit dulceața păcatului, așa și acolo să simță durerea și pedeapsa lui, și câți au făcut mai multe păcate, vor avea felurite munci în acel loc lipsit de toată bucuria unde va fi toată durerea, întristarea și suspinarea. Focul înflăcărat, ghiață foarte rece, flacări de fum arzătoare, fețe întunecoase și înfricoșate ale dracilor, scrâșnire a dinților, sete neîncetată, împuțiciune, rea putoare nepovestită, vierme neadormit și toată necurăția și munca. Iar mai mult de cât toate cele de sus zise munci, va fi lipsire de Dumnezeu, că aceasta îi va întrista mai mult, după cum mai jos vom spune la rând, căci, acum scriem pentru muncile mai ușoare.

Găsim în Sfintele Scripturi, că păcătoșii vor avea nouă munci. Mai întâiu arderea focului, precum scrie sf. Mateiu, ca despre gura lui Dumnezeu, adică: *„Duceți-vă de la mine blestemaților în focul cel veșnic"*. Nu socoti să fie focul acela ca acesta de care ne slujim aici în lume, ci cu atât mai arzător, cu cât acest

foc este mai cumplit de cât cel zugrăvit. Așa zice Augustin: *Cu cât arde mai mult focul acesta pe care îl aprindem noi, de cât un foc zugrăvit pe perete, cu atât mai mult de cât acesta, focul muncilor, care se deosebește de acesta prin trei lucruri: I) Este întunecos, fără lumină, având numai ardere. II) Nu se aprinde din oare care materii sau lemne, ci nematerialnic arde și muncește cumplit. III) Este nestins, și nici o dată nu se stinge, nici scade.*

Deci pune în mintea ta că vezi un mare cuptor scăpărând ca cel din Vavilon, și în mijlocul focului să zacă unul legat de mâini și de picioare cu lanțuri, arzându-se de flacără, dar să nu poată muri, nici să se arză desăvârșit și să se mistuiască, precum pătimesc aici cei osândiți, ci totdeauna să arză în flacăra acestui foc, fără vre-o nădejde că va eși vre o dată din această flacără nestinsă, nici să scape din ea. Vaiu mie! Vaiu mie! Câte țipete va scoate și câte lacrămi va vărsa unul ca acesta? Câte rugăciuni și rugăminți ar fi făcut către Dumnezeu, ca să se izbăvească de o asemenea muncă? Ar fi dat toată bogăția sa și toate ale lui. S'ar fi plecat a răbda ori-ce muncă, și sărăcia cea mai de pe urmă, temniță întunecoasă, să fie supus în toată viața lui în robia celor necredincioși, foame, sete, goliciune, și ori-ce altă strâmtorare, numai să se izbăvească de cuptorul cel nestins. O, păcătosule! Tu ești cel osândit la o așa de cumplită pedeapsă, dacă nu te vei întoarce spre pocăință, să plângi cu amar, și să îndreptezi viața ta, căci în ce fel vei răbda acea ardere ticălosule? Cum nu te gândești de acum la munca cea viitoare, ca să te tânguești în toată viața ta, și cu mulțimea lacrămilor să ștergi fără de legile tale, ci râzi și te măreștî în deșert? Dacă te-ar fi osândit stăpânirea pentru vre-o greșeală, să stai numai un ceas într'un cuptor arzând, sau în toată viața

ta să slujești ca un rob, și cu lanțuri de picioare ca un osândit, ce ai fi ales? Nu ai fi cerut robia cea de mulți ani și ori-ce altă strâmtorare, de cât acea pedeapsă de un ceas? Pentru ce dar, nebunule, nu defaimi dulcețele trupului, și toată desfătarea cea vremelnică, ca să te izbăvești de acea flacără nesfârșită? O, a ta nepricepere! Căldura verei nu poți să o rabzi, ci alergi la locuri răcoritoare, și zăcând în pat nu rabzi nici acoperemântul din puțina arșiță de amiază-zi, ci te întorci aici și colo strîmtorîndu-te, și cum acolo vei răbda o asemenea flacără nestinsă?

A doua pedeapsă, este ghiața și frigul. Dracii vor scoate pe păcătoși din foc ca să-i arunce în Tartar unde este o baltă mare plină de apă și de ghiață foarte rece. Aceasta este scrâșnirea dinților de care vorbește Sf. Evanghelie. Nu socoti că ghiața este mică pedeapsă. Numai cel ce s'a întâmplat a cădea în vremea iernii în apă, cunoaște cât este de nespusă durerea; că se înegrește trupul, piere frumusețea, fuge sângele de pe la mărgini și se adună în locurile cele mai dinlăuntru, pentru care toate mădulările simt durere nepovestită: inima din mulțimea sângelui, iar marginile din lipsa acestuia.

A treia pedeapsă este putoarea. Acolo se adună toate împuțiciunile cele spurcate și necurate din toată lumea. Ba încă și locul din pricina atâtor trupuri, are o așa de urâtă putoare, mai ales că dracii pricinuesc păcătoșilor mare năbușală a mirosului din nemăsurata putoare a acelui loc. Că atâta rea putoare este în Iad, că dacă ar fi cu putință să vie aici în lume vre unul din cei osândiți, s'ar molipsi aerul din multa putoare, și ar fi omorâtor pe pământ.

Cine se îndoiește de aceasta, să citească în cartea „*Oglinda pildelor*“, cele mai jos scrise, ca să se încredințeze de adevăr. Se arată că doi frați după trup,

se aflau sub povățuirea unui duhovnic, care le vorbea despre pedepsele Iadului, de care s'a înfricoșat unul din frați, și ca să se mântuiască s'a făcut călugăr; iar cellalt necrezând asemenea cuvinte a rămas în lume viețuind în felurite păcate. După puțini ani a ajuns la sfârșitul vieții lui, și monahul l-a rugat ca să i se arate după moarte și să-i spue cum se află. Intr'o noapte, dar s'a arătat mortul fratelui său, zicându-i că se află în mare muncă. Iar monahul a întrebat zicându-i: *Spune-mi adevărul fără minciună. In Iad sunt așa de înfricoșate muncile, precum zic cărțile noastre, sau le-au scris dascălii numai ca să ne înfricoșeze?* I-a răspuns mortul: *De mii de ori sunt mai mult de cât sunt scrise, că toate limbile nu ajung să povestească aceste chinuri.* Și monahul iarăși, l-a întrebat: *Oare putea-voiu și eu să le încerc cât de puțin ca să mă încredințez de adevăr?* I-a răspuns lui: *Da! Cu care simțire voiești să le înțelegi?* Iar el a zis: *Eu sunt prea mic la suflet și mă tem nu cumva voiu muri dacă voiu vedea cu ochii sau voiu pipăi cu mâinile, numai fă-mă să miros cât de puțin.* Atunci i s'a părut că a scuturat haina cel ce s'a arătat, și a ieșit atâta rea putoare, în cât nu puteau monahii Mănăstirei aceea să mai rabde ci se întorceau aici și încolo, ca niște eșiți din minte, nici s'au liniștit până când s'au dus la alt loc departe de acela, și au zidit Mănăstire. O, spăimântătoare povestire! Vai, acelor mueri și bărbați cari se stropesc cu aromate și alte mirodenii ca să miroasă pe drumuri. Că acolo vor mirosi mai rău de cât stârvurile, noroiul împuțit și baliga.

A patra muncă este a vederii, care se pedepsește prin întunecatele fețe ale dracilor, care sunt atât de urâte și înfricoșate, în cât dacă ai vedea acum vre unul din ei și ar fi aproape de tine o prăpastie de o sută de stânjeni, sau cuptor aprins, mai lesne ai că-

dea în acea prăpastie, sau înlăuntrul cuptorului să arzi cu totul, de cât să vezi faţa diavolului. Atâta urâciune au primit duhurile cele viclene după călcarea poruncii, că precum erau mai nainte cele mai frumoase zidiri ale Făcătorului, aşa s'au făcut pe urmă cele mai urâte.

A cincea muncă, este foamea cea cumplită, şi setea nemăsurată, după cum zice David: *„Şi vor flămânzi ca şi câinii"*. Şi Ioan în Apocalips: *„Vor mânca limbile lor de multa foame şi nemăsurată durere"* Şi Isaiia Proorocul: *„Fiii mei vor mânca în viaţa cea veşnică şi voi ticăloşilor veti flămânzi în Iad, lipsindu-vă de tot darul"*.

Iar setea să le aducă mai multă suferinţă şi muncă, şi să strige jalnic, dimpreună cu pomenitul bogat: *Părinte Avraame! miluieşte-ne pe noi, şi dă-ne o picătură de apă ca să ne răcorim limba cea cu totul arsă, că din cumplita ardere, amar ne muncim.* Iar el să le răspunză: *Aţi luat cele bune în viaţa voastră.*

O, jale nemângâiată! Vă rog dar, bogaţilor, trei lucruri socotiţi într'această cerere, celui asemenea vouă nemilostiv bogat. Ce este ceeace cere? De la cine cere? Şi ce mare dar a cerut şi nu a dobândit cererea? Fiindcă vedem aci în lume că atunci, când cere cineva vre-un dar şi nu-l dobândeşte, pricina este una din aceste trei, sau că cel ce cere este prost şi nevrednic, şi pentru aceasta nu i-se ascultă cererea, sau că cererea este mare şi nu i-o îndeplineşte, sau nemilostiv şi neîndurat este boerul acela, şi nu-l doare inima pentru fratele, ca să-i dea ceea ce cere Aici sunt însă toate împrotivă ,că cel ce cere, este mare boer şi prea vestit, îmbrăcat în porfiră şi vison. Avraam iarăşi nu era nemilostiv, ci mai ales milostiv şi foarte iubitor de streini. Cererea asemenea nu era vre-un

mare dar. Ce era atunci? O picătură de apă, şi nu i-au dat. Pentru ce? Fiindcă în Iad nu este pocăinţă, nici milă. Cel ce nu seamănă toamna, nu găseşte vara ca să adune. O, pagubă fără mângâere! O, nenorocire vrednică de multă tânguire! O, bogaţi lacomi, care nu vă plecaţi să mâncaţi de cât numai bucate frumoase şi prea bune, şi băuturi alese la masă! Cum veţi răbda atunci, de trei ori ticăloşilor, acea foame veşnică şi sete nepotolită?

A şasea pedeapsă, este viermele cel neadormit al ştiinţei, adică: să vază înaintea lui, osânditul, toate păcatele pe care le-a săvârşit, ca şi cum ar fi zugrăvite pe perete ca să se întristeze mai mult muncindu-se de acel gând. Că precum viermele născându-se din lemnul cel putred, pe urmă mănâncă şi strică acel lemn din care s'a născut, aşa şi netrebnicul păcătos putred în fără de legi, naşte viermele conştiinţei, care mănâncă neîncetat şi neadormit inima lui, precum zice Grigorie Dialogul, în cărţile sale *Despre moravuri* că acum i-se pare păcătosului, prea dulce desfătarea trupului, iar atunci dulceaţa se va preface în viermi, mâncând cele dinlăuntru ale lui, după zisa Proorocului Isaiia: *„Viermele lor nu va înceta, şi focul lor nu se va stinge"*.

A şaptea, este legătura şi întunerecul cel mai din afară, că acel foc nu scoate lumină, ci numai arde şi munceşte negrăit. Despre aceasta zice Domnul la Mateiu, pentru acela care nu avea îmbrăcăminte de nuntă: *„Legându-i lui mâinile şi picioarele, luaţi-l pre el şi-l aruncaţi întru întunerecul cel mai din afară"*. O, legături nedeslegate! O, nemângâiată închisoare şi temniţă întunecoasă!

A opta pedeapsă este desnădăjduirea şi mâhnirea veşnică, pe care o au ticăloşii osândiţi, fără vre-o nădejde de a mai ieşi vreodată din acel loc cu totul

jalnic. Şi aceasta îi va munci mai mult de cât am scris până aici. Că ştiind cum că nu are sfârşit munca vor striga neîncetat, blestemând şi hulind cerul şi pământul şi toate zidirile, şi pe însuşi Judecătorul care i-au hotărât la atâtea necazuri. Şi vor mânca cărnurile lor ca şi câinii cei turbaţi, şi vor chema moartea şi nu vor fi ascultaţi, că acolo începe în fiecare ceas moartea, dar sfârşit nu are. Despre aceasta scrie Augustin: O, moarte, cât eşti acum de dorită şi dulce, la aceia la cari aici erai urâtă şi prea amară! Atunci se înfricoşau şi fugeau şi acum te doresc şi te caută! O, lacrămi, şi jale fără sfârşit! Toate împărăţiile lumii le-ar fi dat dacă ar fi fost cu putinţă să moară, dar nu este aşa. Că moartea lor este nemuritoare, sfârşitul fără sfârşit, focul nestins, tânguirea neîncetată, lacrămile nefolositoare, chinul nemângâiat, şi munca fără sfârşit. Altceva nu se aude acolo, de cât numai glasuri şi ţipete de chinuri şi de jale. Vai! Vai! Amar mie! Şi alte asemenea. Altceva nu e acolo, de cât şerpi, viermi şi draci nemilostivi. Vor muri în tot ceasul ticăloşii, şi sfârşit nici o dată vor vedea. Ci ca să înţelegi, ascultătorule, veşnicia aceasta, ascultă şi nu te lenevi să citeşti de multe ori acest capitol că cel ce nu se va pocăi de păcatele sale pentru frica unei asemenea munci, sau este nebun ori îndrăcit, sau necredincios, despre care nouă nu ne este cuvântul.

Dacă ar fi fost vre-un munte de nisip, al cărui vârf ar fi ajuns până la cer, şi să fi luat în toate zilele câte un bob din acel nemărginit şi nenumărat nisip, s'ar fi isprăvit într'o vreme dar Iadul nu are sfârşit.

Ascultă şi altă mai înfricoşată pildă, nu cumva se va umili împietrita ta inimă, şi întorcându-te spre pocăinţă, să te izbăveşti de o asemenea muncă. Ar avea veselie cei osândiţi, dacă un înger le-ar zice aceste cuvinte: Bucuraţi-vă osândiţilor şi nu vă tânguiţi, că a poruncit milostivul Dumnezeu, ca să mă pogor din cer în tot anul câte o dată şi să scot câte o picătură de apă din stihia apelor, şi când voiu seca toată marea, toate isvoarele, toate râurile şi fântânile, atunci să ia sfârşit pedeapsa voastră, şi să vă izbăviţi de muncă. Intr'adevăr multă bucurie ar primi auzindu-l că odată va vedea sfârşitul de ar trece atâţi ani câte picături de apă în toată lumea s'ar afla. Dar nu este cu putinţă să audă atunci un aşa cuvânt, nenorociţii. Ci precum slava Raiului nu are sfârşit de fel, aşa şi aceste munci ale Iadului, care vor avea mai multă pedeapsă, cu cât a fost aici desfătarea, adică mădulările cu cari au păcătuit să se chinuiască foarte cumplit. Lacomii, de foame şi sete, curvarii şi desfrânaţii să se arză în loc puturos. Mândrii vor avea multă necinste şi defăimare. Iubitorii de argint, foamea cea mai de pe urmă, şi în scurt, nu este nici o greşeală să nu aibă pedeapsă cuvenită, şi să fie o pedeapsă de un ceas acolo, mai rea decât o sută de ani în această lume. Atunci ca un desnădăjduit, să zică fiecare aceste cuvinte: *„De-ar fi pierit ziua în care ne-am născut şi noaptea în care am zis, iată prunc. Pentru ce nu am murit în mitras? Şi ieşind din pântece, nu am pierit îndată? Pentru ce am supt ţâţă?“*. Acestea şi alte asemenea care sunt la Cap. 3 al lui Iov, sunt zise şi la Înţelepciune: „O, noi cei fără de minte! Rătăcit-am de la calea adevărului. Lumina dreptăţii nu a strălucit întru noi. Suntem plini de căile fărădelegilor şi a pierzării, şi am străbătut pustietăţi neumblate, iar calea Domnului n'am cunoscut-o“. Ce ne-a folosit nouă mândria? Şi de ce s'au unit bogăţia şi trufia între noi? Au trecut toate acelea ca umbra, şi ca o veste trecătoare. Ca o corabie trecând o apă învăluită, a căreia trecere nu este cu putinţă a-i afla urma.

Asemenea cuvinte vor zice în Iad păcătoşii, pocăindu-se fără folos. Că s'au închis uşa pocăinţii, şi a trecut bâlciul. O, limbi nenorocite, care altceva nu vorbiţi, decât hule! Urechi întreit ticăloase, care altceva nu auziţi decât tânguiri şi jale! O, rău nenorociţilor ochi, care altceva nu vedeţi, de cât şerpi şi draci! O, trupuri amărâte, că altă îndeletnicire nu aveţi, de cât numai foc nesfârşit! O, cât de puţină şi scurtă desfătare a împletit astfel de şir de pedepse şi munci! O, lipsiţilor de minte! Ce folos vă dau toate acele plăceri pe care le-aţi avut, aflându-vă acum în jale nemângâiată!?

Acestea cetindu-le, fraţilor, nu socotiţi că am scris mai mult decât adevărul, mai cu seamă nici a mia parte, fiindcă atât chin este în acel loc întunecos, pe care nu-l poate povesti gura şi mâna nu-l poate scri. Şi câţi le-au văzut cu simţirele, au urât atâta trupul lor, în cât fiecare putea să cunoască, cât de cumplite sunt acele munci, fiindcă atâta şi-au pedepsit trupul aci, ca să scape de acea negrăită muncă.

Voi arăta şi o pildă prea adevărată, pe care am găsit-o în cărţi vrednice de crezut, ca să se înfricoşeze fiecare de pedeapsa cea viitoare, şi să rabde vreşeze fiecare de pedeapsa cea viitoare, şi să rabde vremelnică pedeapsă, precum a făcut cel mai de jos care s'a sculat din morţi.

Povesteşte Sf. Kiril al Alexandriei într'o Epistolă a sa, pe care a scris-o către sfinţitul Augustin, astfel: Că trei oameni au înviat din morţi, a căror păcate Dumnezeu cel ce iconomiseşte toate spre folosul nostru, ştie. La unul din aceştia ducându-mă, l-am aflat tânguindu-se fără de mângâiere; şi întrebându-l nu mi-a răspuns nimic, ci doar plângea. In sfârşit ca să scape de îndrăzneala mea, pentru că l-am jurat cu Dumnezeu, ca să spue vre un cuvânt de folos celor de faţă, mi-a răspuns aşa: Dacă ai fi ştiut pedepsele

Iadului, nu ai fi putut opri tânguirea defel. Şi ce fel de munci socoteşti să fie pregătite celor ce păcătuesc? Şi i-am răspuns: Socotesc să fie mai mari de cât toate aceste vremelnice. Iar el suspinând greu, a zis: Dacă toate necazurile şi pedepsele, sfâşierile şi muceniciile, care le poate pătimi cineva în această lume, le vei asemăna şi le vei alătura cu cea mai mică şi mai puţină pedeapsă a Iadului, ţi se vor părea dulceţi şi mângâieri. Credem că nu este cineva care ar fi încercat cumplitia acelor munci, şi să nu voiască mai bine să se pedepsească fără încetare până la sfârşitul lumii, cu toate chinurile şi muncile pe care le-au pătimit toţi oamenii, de la Adam şi până astăzi, de cât să facă numai o zi acolo în Iad. Pricina lacrămilor mele este fiindcă am greşit lui Dumnezeu, care este atât de drept, în cât nici diavolul nu poate să facă cea mai mică pricinuire. Nu te mira dar, pentru că plâng, ci mai ales înfricoşază-te şi te minunează, că oamenii ştiind bine că-i aşteaptă nişte asemenea munci, nimic pentru aceasta nu se îngrijesc, nici iau aminte ca să şteargă păcatele lor. Cunoaşte dar şi aceasta, că în ceasul în care a eşit sufletul meu din ticălosul trup, am avut atâta durere şi chin, în cât nu este cu putinţă a o înţelege cineva sau crede, dacă nu va încerca în faptă. Până aici sunt cuvintele sus pomenitului Kiril.

O, cât de fericiţi sunt aceia, cari aud nişte asemenea folositoare de suflet povestiri, şi se tânguesc ziua şi noaptea acum când folosesc lacrămile! Aşa, iubiţii mei fraţi, primiţi cunoştinţă de primejdiile şi pildele altora. De ar fi fost cu putinţă, a auzi tânguirea cea nemângâiată, lacrăma cea neîncetată, şi îndesitele vaete ale acelor ticăloşi cari erau aici în mâhniciune, primind muncile cele zise mai sus, şi dacă aţi şti câtă întristare au, că nu au slujit lui

Dumnezeu ca să se izbăvească de ele, nu aţi avea atâta nepăsare.

Intr'adevăr, dacă ar fi putut să vorbească cu noi acei puternici, acei nebiruiţi vechi războinici: Iraclie, Hector, Ahil, Alexandru, Chesar şi alţi împăraţi viteji şi bogaţi, ar fi zis aceste cuvinte: O, viilor! De ar fi fost cu putinţă să ne întoarcem în lumea voastră, atunci nu ne-am mai fi îngrijit pentru oraşe, cetăţi, împărăţii sau pentru cinste, slavă şi bogăţie vremelnică, ci sărăcia şi desăvârşita lipsă, să fie împărăţia noastră; pădurile, pustiile şi locurile neumblate, locuinţele noastre; iar hrana noastră, apă şi ierburi. Nu ne-aţi mai fi văzut să purtăm arme aurite, să omorâm oameni precum am făcut, ci am fi purtat rase de păr, ca să ne luptăm cu dracii, nu îmbrăcaţi în porfiră şi în vison, sau haine aurite, ci în îmbrăcăminte proastă. Nu cu sabie şi pavăză cu arcul pe umăr, ci numai cu un toiag în mâini, ca să sprijinim mădulările noastre neputincioase, şi să putem umbla. Nu înconjuraţi de legiuni nenumărate, ci în munţi şi în păduri sălbatice rătăcindu-ne. Nu ne-aţi mai fi văzut la mese bogate şi strălucite, în deşertăciuni şi jocuri petrecând, nici odată să râdem, ci totdeauna în înfrânare ,strâmtorare şi lacrămi neîncetate. O, cât de bine norociţi am fi fost, dacă am fi avut vremea cea de mult preţ pe care, voi viilor, o aveţi şi puteţi să faceţi lucruri plăcute lui Dumnezeu, că un ceas nu am fi cheltuit în deşert, ci toate zilele şi nopţile le-am fi petrecut în slujba Domnului, spre folosul sufletului nostru.

Acestea şi alte asemenea zic nenorociţii, tânguindu-se în deşert şi fără folos, că în Iad nu este pocăinţă. Tu ai vremea cea scumpă în mânile tale, ascultătorule, şi o pierzi nevoind să te osteneşti cât de puţin. Deci, moşteneşti muncile zise mai sus şi te lip-

seşti şi de dumnezeeasca vedere ,care este a noua şi cea mai de pe urmă pedeapsă a osândiţilor, adică: te păgubeşti de toate desfătările arătate la capitolul de mai sus. Pentru aceasta scriem aici mai mult, însă vei cunoaşte că cei osândiţi, dintre toate necazurile şi pagubele descrise mai sus, vor simţi cea mai mare durere, că s'au lipsit de acea prea dorită dumnezeiasca vedere, şi s'au păgubit de dorinţa cea mai înaltă şi desăvârşită, că s'ar fi plecat păcătoşii să aibă toate muncile Iadului numai să vadă pre Dumnezeu decât să nu aibă nici un necaz, şi pe Dumnezeu să nu-l vadă. Că aceasta este năzuinţa sufletului, ca să dobândească pe Ziditorul său, şi într'aceasta primesc mai mare dulceaţă Sfinţii, de cât în celelalte bunătăţi ce au în Raiu. Şi iarăşi, câţi se vor lipsi de acest bine, simt mai multă durere pentru aceasta, de cât toate celelalte munci pe care le-ar avea. Dar, va întreba cineva zicând: Fiindcă Dumnezeu este mult îndurat, pentru ce să dea pentru o vremelnică îndulcire, pedeapsă veşnică? Adică: unul păcătueşte doi ani sau zece, sau mai mulţi. Pentru ce să arză veşnic pentru o desfătare de puţini ani? Ascultă răspunsul: Se vede în judecătoriile, dreptăţii, că pentru o mică greşală dă multă pedeapsă. Adică, cineva omoară sau siluieşte fecioară, sau fură, sau face alte asemenea, care păcate se fac în puţină vreme, însă stăpânirea pedepseşte pe vinovat, nu numai atâta vreme cât a făcut răul, ci îl surghiuneşte sau îl pune în închisoare pe toată viaţa lui, sau ca pe un rob la lucru. Iar de îl ucide pentru urâta sa fărădelege, cunoaşte că legea nu-i dă acea puţină durere, pentru vinovăţie, ci pedeapsa lui se socoteşte că îl desparte veşnic de împreună petrecerea cu oamenii, ca pe un nevrednic de viaţă. Şi precum în această lume nu poate vre-o lege să învieze pe cel osândit după moarte, aşa şi

cel osândit nu este cu putință cu nici o lege să se izbăvească de Iad și să se ducă în Raiu. Incă, precum câți mor nepocăiți, nu se socotesc că au lăsat păcatul, că de ar fi fost încă în viață, nu s'ar fi întors spre pocăință, că ar fi făcut voile lor câți ani ar fi trăit; pentru aceasta se pedepsesc fără de sfârșit după cum cugetul lor este nesățios întru rău. Tot așa și cei ce se mântuesc, nu primesc cerească strălucire atâta vreme numai, cât ar fi lucrat în această lume fapta bună ci pururea cugetul lor era bun, și avea poftă și dorință, ca oricâți ani ar fi trăit, să-i cheltuiască în fapte bune după dumnezeiestile porunci. Pentru aceasta cu cuviință primesc, nu după puțină osteneală ce au răbdat, ci după multă râvnă ce au avut.

Incă, precum milostivul Dumnezeu, în viața aceasta înrebuințează milostivire nemăsurată către păcătoși, trecând cu vederea fără-de-legile lor, și-i îndeamă spre întoarcere prin mijlocirea bărbaților îmbunătățiți, și a dumnezeieștilor luminări și descoperiri, și a altor mai multe faceri de bine, primindu-i la pocăință de câte ori se pocăesc; asemenea iarăși arată asprimea dreptății Sale după moarte, către cei nemulțumitori și necredincioși, cari au defăimat atâta milostivire, după cum zice către Evrei dumnezescul Apostol: *„Cari defaimă pre Fiul lui Dumnezeu, și sângele lui Hristos îl socotesc de obște și hulesc darul sfântului Duh, răstignind încă odată cu mâinile lor pre Fiul Celui Prea Inalt, defăimând mărirea Lui. După cuviință se mânie asupra lor și-i pedepsește vesnic, să se tânguiască pururea pentru nepriceperea lor, că s'au lipsit de o așa prea scumpă și prea dorită fericire, moștenind o atât de mare pedeapsă și muncă"*.

Zice Augustin: Că dacă ar fi plâns un osândit atâția ani până când să scoată atâtea lacrămi cât este

noianul mării, nu se folosește, nici poate să șteargă măcar un singur păcat. O, lucru spăimântător! O, tânguire nefolositoare! O, lacrămi nelucrătoare, O, durere nevindecată și rană netămăduită! O, inimă vârtoasă și împietrită! Pentrucă atunci nu folosește durere nevindecată și rană netămăduită! O, inimă, lăcrămează, sfâșiindu-te de sfărâmarea pocăinței, pentru fără-de-legile tale! O, ochi curvari și nerușinați! Pentru ce nu scoateți lacrămi fierbinți acum, ca să nu vă tânguiți acolo fără folos? O, suflet nesimțitor și nepocăit, pentru ce te urăști pe sineți? Nu prevezi primejdia cea mare ca să îndreptezi faptele tale? Plângeți, ascultătorii mei, și tânguiți-vă acum când folosește mai mult o picătură de lacrămă, de cât atunci un nemărginit noian! Plângeți nemângâiat, ca să scoateți măcar atâtea lacrămi, cât a fost apa în care v'ați botezat și Sângele prea curat pe care l-a vărsat prea înduratul Dumnezeu pentru noi, că pentru aceste două avem să dăm răspuns în Ziua Judecății! Incă să plângem și pentru păcatele ce săvârșim în toată ziua, ceasul și minutul, nepricepuții! Nu socotiți că sunt minciuni câte am scris în cartea aceasta. Ci crezându-le ca adevărate și nemincinoase, faceți atâtea, câte ar fi făcut un osândit, dacă i-ar fi făcut Dumnezeu bunătate să se întoarcă iarăși în această lume, și înviind cu trupul să se nevoiască a se izbăvi de aceea înfricoșată și nepătrunsă muncă. Înțelege ce fel de viață amărâtă și necăjită ar fi petrecut unul ca acesta, să nu ingrijească de mâncări bune și îmbrăcăminte frumoasă; să fie ocărât și să nu se turbure; să-l bată și să nu se mânie, sau cât de puțin să-i pară rău; ci să le rabde pe toate ca pe niște jucării, și să se judece pe sine vrednic de cât mai multe chinuri, ca să se izbăvească de munca cea nesfârșită. Așa să facem și noi. Să iertăm pe cei ce ne urăsc pe noi. Să nu

răsplătim rău pentru rău. Să primim în casele noastre pe săraci, că altă faptă bună nu poate atâta să îmblânzească mânia Judecătorului, de cât semuitoarea de Dumnezeu îndurare şi milostenie către cei lipsiţi. Să avem răbdare ˆn necazuri, să nu ne văităm şi să nu ne plângem că s ıntem supăraţi cu nedreptate. Că atâtea chinuri şi necazuri ce ne vin de la vrăjmaşii cei văzuţi şi nevăzuţi, sunt după îngăduinţa lui Dumnezeu, adică cu voia, şi ni se cuvin pentru păcatele noastre, după cum la partea I-ia, se vede mai lămurit. Deci să-i mulţumim Lui că ne pedepseşte cu multă îndurare vremelnic, ca un Părinte iubitor de fii, ca să ne izbăvim de acea pururea fiitoare flacără a nestinsului foc al Iadului cel veşnic, cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului şi Dumnezeului nostru Iisus Hristos, căruia se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea în vecii vecilor. Amin

CAPITOLUL XXIII

Despre pocăinţă. Că în vremea morţii nimic nu foloseşte

POCĂIŢI-VĂ *că s'a apropiat Impărăţia cerurilor*", zice Dumnezeescul Mergător înainte la al III-lea Cap. al lui Matei. Şi mai jos zice: *„Iată securea la rădăcina pomului zace. Deci tot pomul care nu face roadă bună se tae şi în foc se aruncă*". Cu toate cele ce am scris la Capitolele de mai sus, care sunt vrednice să umilească inima cea mai împietrită

şi să o aducă la pocăinţă, se află unii nepricepuţi, cari pun hotar pocăinţei zicând: Să treacă o vreme şi pe urmă să mă pocăesc! O, nebunie a lor! Acum li se pare greu să lase păcatul, şi după puţină vreme găsesc înlesnire? Acesta este unul din vicleşugurile şi măestriile diavolului, ca să amâne vremea până ce va veni moartea, şi să mori nepocăit. Înţelege, ticălosule, înşelarea şarpelui, şi pricepe adevărul. Dacă astăzi ţi se pare greu să te pocăieşti, aflându-te mereu în păcat, cum vei putea, anul viitor să-l laşi, fiind cu totul obişnuit la rău? Firea ta slăbănogită fiind, diavolul mai multă putere asupra ta are, şi tu eşti depărtat de la Dumnezeu. Cum este dar mai lesne să săvârşesti atunci fapta bună, când te afli în atâta greutate cu fapta păcatului? Dacă de câte ori păcătuieşti, lungeşti câte o zi depărtarea căii spre fapta bună, cum să te întorci la aceasta mai lesne, când te afli atâtea zile departe de dânsa cu atâtea păcate ce ai săvârşit? Această pricinuire este cu adevărat de la tatăl minciunii, care nu ştie nici odată să spună adevărul.

Precum acela care bate un cuiu în lemn, şi cu cât loveşte cu ciocanul ,cu atâta îl întăreşte mai bine, aşa şi noi totdeauna fiecare dată când păcătuim, se înrădăcinează păcatul mai adânc în sufletul nostru, ca şi cum am fi dat cu ciocanul, şi este cu greu să-l scoatem pe urmă. Pentru aceasta am văzut pe unii la bătrâneţele lor, cari şi-au cheltuit tinereţele în fapte rele, că şi bătrâneţele lor au fost întinate cu desfrânarea vieţii lor de mai înainte, cu toate că bătrâneţea nu ar mai cere păcatul acela, şi însuşi firea să-l urască, dar amândouă se biruesc de puterea şi tirania obiceiului rău. Astfel că aceste păcate nu au alt hotar a se sfârşi, nici leac, ci numai moartea care singură ajunge să-i tămăduiască, şi să dezrădăcineze păcatul. Pricina este că a îmbătrânit obiceiul şi s'a făcut fire

și s'a înrădăcinat în oase ca ferbințeala de oftică, care când se înrădăcinează în cele dinlăuntru și trece prin măduva oaselor, numai are nici o tămăduire ,ci rămâne cu totul nevindecată. Aceasta a însemnat Domnul, la scularea lui Lazăr cel de patru zile mort, pe care l-a înviat cu glas nare (pe când pe alții cu multă înlesnire i-a înviat) ca să ne dea să cunoaștem cât este de minunat, să învieze un mort de mai multe zile și împuțit, adică obicinuit multă vreme la păcat.

Căci după Augustin, din aceste patru zile, cea dintâiu se socotește dulceața păcatului, a doua este învoirea, a treia fapta, și a patra, deprinderea păcatului și cine a ajuns la aceste hotare, este mort de patru zile, și nu se ridică de cât cu vocea silnică a dascălilor și cu lacrămi.

Se află iarăși unii atât de nesimțitori și orbiți de ucigătorul de oameni diavol, cari cred, că numai la moartea lor să se întoarcă la pocăință. O, nesocotința ta păcătosule! Așa socotești să dobândești Impărăția cerurilor? Nu știi că binele pe care îl vei face în ceasul acela, nu este din buna ta voință, ci de nevoie și silă? Nu din dragostea lui Dumnezeu, ci pentru frica Iadului! Că firesc lucru este a se teme fiecare de paguba sa. Acum cheltuești viața ta în slujba diavolului, și la sfârșit să ceri lui Dumnezeu ca să-ți dăruiască Impărăția sa? Nu ai auzit ce-au pătimit fecioarele cele nebune, fiindcă au așteptat să cumpere milostenia în ceasul cel mai de pe urmă? Deci s'a închis ușa Raiului, și ele, nebunele ,s'au muncit pentru că nu au fost pregătite mai înainte! Ce altă pildă mai adevărată vrei decât aceasta? Asemenea și tu vei pătimi tot așa, dacă rămâi până la sfârșit în lenevire. Când ești tânăr, trebue să ridici jugul Domnului, ci nu să dăruiești lumii floarea vârstei tale, și Domnului să-i dai tina și ce e mai rău. Adică să slujești lumei,

trupului și diavolului, când ai putere, iar la bătrânețele tale, când nu mai poți nici să te miști, să te dai în slujba dumnezeiască? După cum fac oare care cocoane, după ce se învechesc hainele lor și numai sunt de vre-o trebuință le dăruiesc la biserică și le fac poale la icoane și altele. Dar la aceasta nu au plată. Că Domnul poruncește în Cartea Leviticon: „*Să fie cel mai bun miel pe care îl aduc jertfă și să nu aibă nici o boală*". Dacă s'ar fi dus un prea bătrân de o sută de ani, înaintea unui Impărat, să-l roage să-l primească slujitor, făgăduindu-se să-i facă mare slujbă, nu l-ar fi batjocorit și ar fi râs de dânsul toți? Tu ești vrednic de mai multă defăimare, fiindcă lași vremea cea bună a vieței tale, să treacă toată în slujba trupului, și aștepți să faci pocăință în cele din urmă ale tale când vei îmbătrâni, și nu mai poți. Rar se întâmplă și puțini sunt cari să facă bună pocăință, în vremea morții. Dacă nu mă crezi pe mine, citește pe toți dascălii Bisericii noastre, ca să vezi câtă îndoială au la această pricină și mai ales pe Augustin care în „*Cartea celor 40 de cuvinte*" zice: „*Bolnavului care cere la sfârșitul vieței lui, Taina pocăinței (Mărturisirea și sfânta Impărtășire) i se dau lui acestea fiindcă le cere, dar nu îndrăznim să spunem că se mântuește, căci nu știm cu adevărat*". Și mai jos, iarăși zice: „*Omule, dacă voești să fii încredințat că te mântuești, pocăește-te acum când ești tânăr și sănătos, și se vede că ai lăsat păcatul, când poți să păcătuești; iar dacă aștepți la bătrânețele tale, atunci nu ai lăsat tu păcatul, ci el te-a lăsat pe tine*". Ai văzut sfat prea înțelept, păcătosule? Înțelege dar că nu se folosește cel ce face fapta bună cu sila. Tâlharii și ucigașii, nu mărturisesc de bună voie fărădelegile lor, ci numai când îi pedepsește dreptatea cu foc, cu bătăi și cu alte feluri de munci; însă mărturisirea aceasta nimic nu folosește, ci mai ales le dă rea și amară moarte.

Obiceiu au marinarii și neguțătorii când se întâmplă furtună și învăluire mare în noian, a arunca în mare câte lucruri au, pe care nu le-ar fi aruncat dacă nu s'ar fi temut de primejdie; iar după ce trece, fac toate mijloacele ca să găsească cât vor putea, din cele ce au aruncat. Tot așa fac cei ce mor: se mărturisesc pentru frica morții și a muncilor, descarcă greutatea relei conștiințe, iartă ocara, despart țiitoarele, lasă pentru suflet, și fac și alte multe fapte bune, pe care nu le-ar fi făcut ,dacă nu ar fi avut o asemenea frică de primejdie. Din acestea se cunoaște adevărul, că de se va întâmpla să nu moară, se întorc iarăși la cele dintâiu, ca și câinii la a lor vărsătură.

Ascultă dar și pildă cu mărturie nemincinoasă, ca să te încredințezi că cei ce petrec în lenevire pentru mântuirea lor, păcătuind în toată viața, de și se vor pocăi în ceasul morții, însă nimic nu se folosesc. Se vede în cartea ce se chiamă *„Livada Florilor"* la partea I, fila 128, că la Paris, era un preot la o biserică a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, prea bogat, pentrucă avea biserica venituri. Petrecea în lenevire și întinat în cele sufletești, iar la desfătările trupești osârdnic și nelenevos, și săvârșea toate voile trupului, ticălosul. In sfârșit a venit în boală de moarte, și temându-se să nu moară, a mărturisit toate păcatele, și s'a împărtășit cu Sf. Taine, vesel și cu lacrămi la arătare, și așa a murit și l-au îngropat cu mare pompă și cinste. Și mulți s'au minunat, pentru că era vreme de iarnă, și plouase mai înainte multe zile,și atunci era vreme frumoasă, care i-a înfrumusețat mult înmormântarea lui, cea cu multă ceremonie și cheltuială mare. Deci ziceau unii, că este norocit, că și-a făcut în viață voile sale, și la sfârșit l-a învrednicit Dumnezeu, și s'a mântuit prin pocăință, și apoi s'a făcut zi frumoasă și norod mult l-a însoțit până

la groapă. Dar pentru că judecățile oamenilor grețesc, și nu cunosc adevărul, a voit prea bunul Dumnezeu să descopere spre plida noastră a celor vii, că s'a osândit în Iad ticălosul. S'a arătat dar mortul peste puține zile preotului de rând dela aceeași biserică, prieten al lui și urmaș, și i-a zis că s'a osândit și nu este pentru dânsul nădejde de mântuire sau milă. Iar prietenul lui înspăimântat, a răspuns: *Cum este cu putință să te osândești, când te-ai pocăit pentru păcatele tale? Te-ai mărturisit cu lacrămi multe și te-ai împărtășit cu cinstitul Trup și Sânge al Domnului nostru.* Și a zis mortul: *Cu nevrednicie m'am împărtășit, că pocăința mea nu a fost cum se cuvenea, ci din nevoie pentru frica morții și a muncii cei așteptate. Și am făgăduit pe de o parte duhovnicului, că mă voiu abate de la rău dacă voiu mai trăi, dar cugetul meu și reaua obișnuință îmi ziceu, că nu voiu putea să fac înfrânare, și mă plecam acestui gând și cuget necuvios. Prin urmare murind în această cugetare ce aveam, adică, de aș fi mai trăit, să mă întorc iarăși la împătimirile și desfătările trupești, pentru aceasta cu dreptate m'am osândit în muncile cele veșnice. Căci cine se mărturisește fără să aibă hotărîre statornică să nu mai păcătuiască în viitor, nimic nu se folosește.* Acestea zicând, s'a făcut nevăzut. Iar preotul cel viu a rămas cuprins de frică, și părăsind lumea, s'a dus într'o Monastire, unde s'a săvârșit în petrecere plăcută lui Dumnezeu.

Vezi păcătosule? Indreptează-te mai înainte de a veni ceasul acela, când nu te vei folosi de fel! O, lenevire a oamenilor! Și cum nu se îngrijesc de mântuirea lor, ci toți s'au abătut la rău?

Cearcă, o ascultătorule, Biserica lui Hristos, ca să vezi în ce stare a ajuns în aceste zile de pe urmă, și să te tânguești! Nu este zic, semn de pietate ade-

vărată nicăierea, ci mai ales ori și unde se adună și vorbesc, nu auzi altceva, decât minciuni și vicleșuguri, clevetiri și intrigi, grăiri de rău și bârfeli, cuvinte spurcate, jurăminte, hule, iubire de argint, curvii și alte asemenea. Tot pentru pământești și vremelnice lucruri toți vorbesc, și rar să auzi cuvânt despre Dumnezeu și despre dumnezeeștile lucruri. Iar mai cu seamă în locul acestora jură strâmb, și hulesc Numele cel sfânt, și așa își aduc aminte de Dumnezeu, nemulțumitorii. In cât din semnele ce se văd pe din afară, abia poate cunoaște cineva de sunt creștini, sau păgâni, de cât numai din cruci și din jurăminte, în care se aude numele lui Hristos; dar faptele și lucrurile lor, toate aproape sunt păgânești. Cum dar pot aceștia să se numere cu aceia despre care zice Isaiia: *„Câți îi vor vedea, îndată vor cunoaște că sunt plantele pre care Domnul le-a binecuvântat?“* Așa dar dacă trebue să fie petrecerea creștinului astfel, în cât cei ce văd să-l cunoască ca pe fiu al lui Dumnezeu, cum numim pe oamenii de astăzi creștini sau bine cunoscători? O, a lor nepăsare și neîngrijire ce au nebunii, ca și cum ar fi nemuritori! Toată grija lor este, pentru necuratul și pământescul trup, la bucate și la îmbrăcăminte, ca să adune bogăție și să o lase în urma lor. Ce nădejde de mântuire dar pot să aibă cei fără de minte?

Acestea toate le-am spus, fiindcă unii zic că Dumnezeu este iubitor de oameni, și nu lasă pe nici unul să fie osândit în Iad pentru multă milostivirea Sa. Precum toți oamenii cei necredincioși se osândesc în munci, și mulți din creștini, câți nu păzesc poruncile Domnului, cu putință este să fii osândit și tu păcătosule, care socotești să te mântuești fără să faci vre-o faptă bună, numai pentru milostivirea lui Dumnezeu. Insă cunoaște, că nu-ți va folosi această

pricinuire. Că această milostivire a îngăduit de s'au isgonit din cer îngerii și s'au făcut draci. Strămoșii s'au osândit cu tot neamul omenesc la moarte. Cu toată această milostivire, a trimis acel înfricoșat potop pretutindeni, și a acoperit toată lumea, și s'au înecat pentru păcat toți oamenii, și după aceasta iarăș a stricat Sodoma și Gomora, Ierusalimul, Vavilonul, și alte provincii și împărății. Și nu numai pe cei de altă credință și pe cei păcătoși a pedepsit Dumnezeu pentru păcat. Ci pentru ca să plătească datoria noastră—păcatul strămoșesc—însuși pe Fiul Său cel iubit l-a dat spre moarte, fiindcă este Judecător prea drept, și nu apasă dreptatea pentru milostivirea Sa. Că dacă ar fi iertat omului, fără să pedepsească pentru păcat, era milostiv ci nu drept. Deci, ca să nu rămâie păcatul nepedepsit, a fost pedepsit cel nevinovat, pentru streina greșală. Ce vom pătimi noi cei vinovați, cari călcăm dumnezeieștile porunci în toate zilele? Dacă într'un lemn fraged și roditor s'a făcut aspră pedeapsă, ce să pătimească cel uscat și neroditor? Teme-te dar, păcătosule, și nu socoti, fiindcă mărturisești pe Hristos, Dumnezeu, te învrednicești Impărăției Lui; ci când păzești poruncile precum El a zis: *„Nu tot cel ce-mi zice mie Doamne, Doamne, va intra în Impărăția mea, ci cel ce face voia Tatălui meu“*. Că și însuși diavolul, jurându-se, mărturisește pe Fiul lui Dumnezeu; dar pentru că nu face poruncile Lui, nu-l folosește mărturisirea Lui. Cu el vei merge, nepriceputule, dacă nu vei lăsa această deșartă nădejde a ta, să faci destul canon și pocăință de ajuns. Aceasta nu este nădejde, ci obrăznicie; că nădejdea se socotește să crezi că depărtându-te de la rău, și făcând pocăință deajuns, îți va ierta cel milostiv păcatele ce ai săvârșit. Dar să socotești că deși te afli în păcat, te mântuești, pentru multa Sa milostivire, te

înşeli şi aceasta nu este nădejde, ci nerușinată obrăznicie. Pentru aceasta nu trebue să te lenevești, nici să pui vreme la mijloc, ci îndată să te întorci la pocăinţă. Gândeşte-te la trecuta ta viaţă, să vezi câtă nemulţumire ai arătat către Făcătorul tău. Adu-ţi aminte, că fiind creştin, născut din nou prin apa sfântului Botez, ai pe Dumnezeu ca pe un părinte, şi te hrăneşti cu Pâinea Evanghelicească şi cerească, adică sfânta Cuminecătură. Cu toate aceste faceri de bine, te-ai purtat cu atâta nerușinare, ca şi cum ai fi de alte neamuri şi închinător de idoli, care nu ar fi cunoscut niciodată pe Dumnezeul său. O, a ta nepricepere! Ce fel de păcat este şi să nu-l fi săvârşit? Ce faţă frumoasă ai văzut să nu-ţi fi săturat pofta ta desfrânată prin vedere? Câte fărădelegi cu fapta ai săvârşit? Ce altceva mai mult ai fi făcut, dacă ai fi fost necredincios, şi să nu te temi de munca cea veşnică? Toată viaţa ta ai cheltuit-o în nesupunerea la dumnezeeştile porunci, făcându-ţi toate voile. Şi socotind iubirea de argint, mândria, şi curvia, fericire, ai păzit legile lor, ca şi cum ar fi fost Dumnezeii tăi. Iar celui adevărat Dumnezeu, nu i-ai păzit poruncile, ca şi cum ar fi fost basme. O, vrednicule de Iad, ce face viermele conştiinţei? Unde este dreapta socoteală, conştiinţa şi judecata, care te deosibesc de dobitoacele cele necuvântătoare? Cum nu te temi de asemenea primejdie? Dacă ţi-ar fi pus cineva la masă o mâncare prea bună, şi ţi-ar fi spus că este otrăvită, ai fi îndrăsnit să guşti dintr'însa?

Toţi Proorocii, Evangheliştii, Propoveduitorii, Dascălii şi însuşi Hristos, strigă şi zic că: Moartea este în acea mâncare a păcatului, ticălosule, în acea prea scurtă dulceaţă şi puţin gust pe care ţi-o pune înainte diavolul. Cum dar primeşti de bună voie moartea, şi bei, nebunule, munca? Ce face credinţa?

Cum nu auzi dumnezeeştile Cuvinte, nici simţi paguba ta? O, cum ţi-ar fi fost mai bine să nu te fi născut în lume, nici să fi primit Botezul, nici să fi cunoscut credinţa, că toate acestea nu numai că nu te ajută la Judecata cea de obşte, ci face păcatul tău fără de pricinuire! Că dacă lumina dreptei socoteli face pe filosofi fără cuvânt de îndreptare, pentru că deşi cunoscând oare cum pe Dumnezeu, nu l-au slăvit, nici i-au slujit, după cum zice marele Pavel, cât mai mult se va osândi cel ce-a primit lumina credinţei şi apa dumnezeescului Botez; şi deschide prea spurcata gura sa, şi primeşte pe însuşi Dumnezeu, şi ascultă învăţătura Lui în fiecare zi, dacă nu face mai multe bunătăţi de cât ei?

O, nebunie şi nerușinare, a acelora cari având credinţă o leapădă! Aflându-se totdeauna în păcat, defaimă dumnezeeştile porunci, se afundă în tot felul de fărădelegi, fără vre-o grije, fără vre-o frică, mâncând, bând, râzând, petrecând cu atâta nerușinare, ca şi cum ar fi vis tot ceeace cred, şi toate cuvintele Evangheliştilor şi Dascălilor noştri, minciuni. In adevăr, sunt unii creştini cu numele, cari păcătuesc cu atâta netemere ,ca şi când ar crede că nu este Dumnezeu, care să pedepsească lucrările lor cele rele, şi nu lasă nici o poftă a lor, nici păcat, pe care să le-o aducă în minte diavolul, să nu o săvârşească, ticăloşii. Iar, deşi se vor înfrâna puţin, nu o fac pentru dragostea lui Hristos, ci pentru frica stăpânirei, ca să nu primească plata şi răsplătirea după faptele lor, dar pentru porunca lui Dumnezeu nu lasă nici o poftă a lor să nu o săvârşească, când vor găsi vreme cuviincioasă şi loc potrivit socotelii lor. Ridică ochii tăi, păcătosule, priveşte nemărginita mărire a Stăpânului tuturor, pe care îl laudă toate Puterile cereşti, şi îl slăvesc toate zidirile. Înţelege câtă obrăznicie şi neru-

şinare este, să îndrăsneşti, vierme cu totul nevrednic, să urgiseşti şi să întărâţi de atâtea ori, o asemenea Mărire. Pricepe dar, îngăduinţa şi răbdarea acestui obştesc Impărat care aşteaptă şi îngăduie atâta vreme cât te afli în păcat, şi teme-te, nu cumva să i se urască şi să se pornească cu urgie şi cu mânie dreaptă asupra ta, ca să te piarză din lume fiindcă nu vii la pocăinţă! Pune în mintea ta judecăţile lui Dumnezeu pe care le-am văzut, să te cutremuri, văzând că mari şi îmbunătăţiţi oameni au fost osândiţi în Iad. Citim pe prea înţeleptul Solomon, care de când a întocmit acea carte a Inţelepciunei, şi trei mii de paremii, şi alte adînci taine, l-a părăsit Dumnezeu, şi s'a închinat idolilor nesimţitori. Incă şi Iuda Iscarioteanul, care era unul din cei 12 Apostoli, şi a făcut mai întâi semne şi minuni ca ceilalţi, şi apoi l-a aruncat vicleanul în acest fel de necredinţă. Incă şi unul din cei dintâi şapte diaconi ai Bisericii noastre, care avea Duh sfânt, s'a făcut începător de eres, ticălosul, adică nemernicul Nicolae. Am văzut şi pe acel preot Saprichie, care a răbdat de la închinătorii de idoli pentru dragostea lui Hristos felurite munci, iar la sfârşit în ceasul în care aştepta să-i taie capul, şi să primească ca un nevoitor cununa muceniciei, s'a lepădat de Hristos căzând în necredinţă. Insă aceasta s'a făcut din părăsirea lui Dumnezeu, fiindcă nu a voit, nepriceputul, să ierte pe Nichifor cu care era învrăjbit, precum la Cap. al II-lea am scris. Vedem pe Patriarhul acela Serghie, care a alcătuit spre lauda Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, cele 24 Icoase ale Acatistului care sunt mai dulci de cât Ambrozia şi Nectarul, şi pe urmă s'a osândit în muncă, ticălosul. Şi nu numai aceştia de care am vorbit, ci şi alţi mulţi numiţi şi nenumiţi oameni îmbunătăţiţi, mai înainte şi mai pe urmă au căzut în păcat şi au pierit, pe cari

nu-i scriu deosebi unul câte unul, fiindcă de trebuinţă este atunci să las în jos pânzele corăbiei, şi să ancorez în limanul tăcerii, să nu primejduesc la vr'un uscat oarecare să se sfărâme corabia. Insă fiecare poate să citească cărţile noastre, şi mai ales Lavsaiconul, să vază câţi pustnici prea sfinţi, cari au făcut mulţi ani fără să mănânce ceva bucate, sau să bea vin, de cât numai pâine şi apă, sau ierburi fără pâine, iar pe urmă au căzut în curvii şi în alte păcate, şi s'au săvârşit în desnădăjduire. Şi nu numai în vremea veche, ci şi în vremea de acum mai mult vedem ca nişte stele căzând din tăria cea înţelegătoare, cu alunecare vrednică de jale şi ticăloasă şi se tăvălesc în tină şi în glodul dobitoacelor celor necuvântătoare, mâncând hrană dobitocească, câţi au şezut la masa cea cerească, şi mâncau pâinea Ingerilor. O, părăsire a lui Dumnezeu! Câţi cad din credinţă astăzi şi se leapădă de dânsa, nu numai mireni, ci şi din clerul bisericesc, pe care Domnul i-a părăsit, pentru vre-o ascunsă vină a nemulţumirei, sau alte asemenea? Aşa dar, dacă pe cei îmbunătăţiţi şi drepţi îi părăseşte după o slujbă de atâţia ani, pentru vr'un păcat, ce aştepţi tu, întreit ticălosule, care altceva nu ai făcut în vieaţa ta; de cât fără-de-legi? Cât vei petrece în lenevire, şi să nu te grijeşti de mântuirea ta? Cearcă conştiinţa, şi tot ce propoveduieşte credinţa: că ai pe Judecătorul cel neamăgit asupra ta, care vede şi cunoaşte toate faptele tale, lucrurile, cuvintele şi aducerile aminte ale cugetului. Intelege, că sufletul nu moare niciodată ci este nemuritor; şi astfel plata şi cununa faptei bune, precum şi pedeapsa păcatului, sunt fără de sfârşit şi veşnice, precum ai auzit la capitolele cele două de mai sus.

Deci, fiindcă sunt aşa de mari datoriile noastre, pentru facerile de bine care ni le-au făcut Prea Bunul

Dumnezeu, și are încă să ne mai dea în Raiu atâtea lucruri minunate, că dacă am fi trăit atâți ani câte stele sîmt în cer, și să-i fi cheltuit pe toți în slujba Lui, mai puțin ar fi fost de cât datoria noastră. Așa dar, dacă fapta bună este atât de mare bine, că toate vistieriile lumii, și orice poate să dorească inima, nu ajunge ca să se asemene cu aceasta, și dacă așa de mari lucruri ne chiamă la fapta bună, pentru ce sunt puțini prietenii ei? Dacă fiecare se pornește și aleargă după folosul lui din fire, ce câștig poate fi mai mare precum viața cea veșnică? Iar dacă pentru frica pedepselor, care pedeapsă este mai cumplită de cât Iadul cel veșnic? Iar dacă pentru datoria bunătății și facerilor de bine, care datorii s'au auzit, vre-o dată mai mari precum acelea ce suntem datori, Celui bogat întru daruri Făcătorului de bine Dumnezeu și Mântuitorul nostru? Dacă frica primejdiei ne înțelepțește, care alta mai mare este de cât primejdia morții? Dacă dorim pacea, slobozenia, și dulceața acestei vieți, pacea și odihna duhului, cari sunt lucruri de toți dorite, arătat este, că toate acestea se află mai desăvârșite și mai ales fără de asemănare în acea viață cerească unde se cârmuesc toate cu înțelepciune și cu pricepere, de cât această vremelnică și supusă la multe patimi și nestatornicii.

Dacă nu-ți ajung toate aceste, ca să înțelegi această scumpătate, pune măcar în mintea ta, că pentru aceasta s'a pogorât pe pământ din Ceruri Dumnezeu și s'a făcut om ostenindu-se ani 33 în această lucrare, El care toată lumea a făcut-o în șase zile, și ca să iei tu nemurirea, a murit cel nemuritor. O, minune! Dumnezeu s'a răstignit ca să moară păcatul, și noi să-l înviem în inima noastră? Dar, pentru ce să lungesc cuvântul? Multe mărturii aveam să spun dar le las pentru prescurtare. Numai aceasta

luați aminte, oamenilor, că unde privesc ochii noștri, nu numai Hristos cel răstignit pe Cruce, ci și toate zidirile strigând, ne chiamă la această faptă bună, adică, la dragostea și slujba acestui îndeobște Stăpân și Impărat al nostru, atâta în cât câte zidiri se află, sunt dascăli, propoveduitori, cărți și glasuri care la aceasta ne cheamă. Cum este cu putință acest fel de îndatoriri și făgăduințe, atâtea amenințări și înfricoșări, să nu poată să ne aducă la scopul binelui suprem al sufletului nostru? Ce alt mai mult trebuia să facă Prea Bunul Domn din câte a făcut ca să ne tragă la Sineși?

Să hotărâm dar, că nu este altă cunoștință, altă înțelepciune, nici altă sfătuire în lume, afară de aceasta, adică: să lăsăm la o parte toate piedicile, slujbele lumii, trupeștile îngrijiri și toate grijiile vieții, să urmărim această legiuită și prea adevărată cale a mântuirii, prin care dobândește și primește ori cine va umbla pe dânsa, adevărata pace și viață veșnică. La aceasta ne cheamă legea, dreptatea, judecata și milostivirea lui Hristos, cerul, pământul, și toate zidirile. La aceasta ne îndeamnă Duhul cel sfânt, prin gura Eclesiastului, zicând acestea: *Fiule! ascultă cuvintele mele, și aibi adevărat sfatul meu. Pune cu bucurie picioarele tale în legăturile înțelepciunii, și în lanțurile ei grumazul, așteptând cu răbdare rodurile care-ți va da, precum plugarul care lucrează și seamănă. Urmează căile acesteia din toată puterea ta. Silește-te să o dobândești, căci cu înțelepciunea afli odihna. Puțină este osteneala, și mult și dulce rodul cunoștinței pe care-l vei dobândi; și ceeace ți-a părut mai întâi greu, pe urmă îți va fi cu folos*".

Până aici sunt cuvintele înțeleptului Solomon, cu care într'un fel oare care poți să înțelegi cât este de minunată bogăția și folosul adevăratei înțelepciuni,

care este fapta bună și cunoștința de Dumnezeu, despre care vorbim. Iar dacă nu sunt de ajuns toate acestea, ca să biruiască împietrirea inimii tale, ridică ochii tăi în sus, înalță privirile tale, privește la acel Stăpân și Impărat al Impăraților, care este pironit pe Cruce pentru dragostea ta, și te așteaptă cu brațele deschise să te primească, și pleacă prea curatul creștet, ca să-ți dea când te vei întoarce sărutarea dragostei, precum a făcut la fiul cel curvar. Depe acea Cruce te cheamă și te strigă cu atâtea glasuri, câte rane are prea curatul și prea sfântul Lui Trup. Pune în mintea ta cuvintele pe care le zice sufletului în *„Cântarea Cântărilor"*. *„Intoarce-te către mine și te voiu primi. Știu că ai curvit cu alți ibovnici cu câți ai voit, dar întoarce-te și eu să te iert, că eu sunt Tatăl și Dumnezeul tău, Ziditorul, Mântuitorul, adevăratul tău prieten, Legiuitul făcător de bine, Desăvârșita fericire, și cel din urmă sfârșit al tău. La mine vei afla odihnă, veselie, pace, mântuire, înțelepciune, adevăr, toate bunătățile, și isvorul apelor celor vii, care sting setea și povățuesc sufletul la odihnă și viață veșnică"*. Acestea sunt glasurile cu care chiamă pre cei ce au păcătuit, Intelepciunea cea adevărată, la întoarcere și pocăință.

Pocăește-te din tot sufletul și din toată inima ta. Nu te mărturisi astăzi, și mâine iar sa te întorci la a ta vărsătură. Că după înțeleptul Augustin nu folosește pocăința care se întină iară cu noui păcate. Deșarte sunt suspinele, și lacrămile nefolositoare, dacă nu te depărtezi de la rău, și să fugi de cea dintâiu desfrânare. Urăște dar, din toată inima ta păcatul. Gândește-te totdeauna la câte am scris în această carte, spre folosul tău, adică: câte cuvinte poate să te aducă la urâciune de păcat și mai ales acestea de suflet prea folositoare și mântuitoare:

„Strâmtă este ușa, și necăjită calea care duce în viață. Și împărăția cerurilor se silește. Prin multe necazuri ni se cade a intra în viața cea veșnică. Nu sunt vrednice patimile vremii de acum către slava ce va să fie".

Acestea și alte asemenea, scrie-le, păcătosule, la porțile și zidurile casei tale, sau mai bine zis în mintea și în inima ta, să le cugeți în toate zilele. Ridică Crucea pe umeri, urmează Celui pentru tine răstignit Dumnezeu, ca să te slăvești împreună cu Dânsul întru Impărăția lui cea veșnică; unde este negrăita dulceață și frumusețea cea nemeșteșugitoare, nemărginita veselie, să slăvești pre Tatăl, Fiul și sfântul Duh, Treimea nedespărțită, dimpreună cu toți Sfinții în nesfârșitii vecii vecilor. Amin.

Cântarea lui Leon înțeleptul, pentru a doua venire a Domnului, tradusă din greceşte şi prelucrată de smeritul Kiril Monahul.

Aș dori ca printr'o învârtire repede de vânt,
Să fiu ridicat îndată, în aer de pre pământ;
Și într'o clipeală la valea plângerei să ajung,
Ca văzând muncile ce mă așteaptă, cu amar să plâng.

Vai! vai! cum va hui pământul în două despicându-se,
Infricoșate locuri ascunse atunci descoperindu-se;
Prin amenințarea cea grabnică a celui Prea Inalt;
Vai mie, ce groaznică vedere! ce loc înfricoșat;

Gropile mormânturilor foarte îngrozitoare,
Pline de întuneric, negură și rea putoare;
Acolo este o altă adâncime fără de sfârșit,
Peșteră căscată și întunecoasă care s'au gătit,
Pentru toți cei ce în fără de legi au vieţuit.

De acolo privind cumplitul băutor de sânge,
Mugește, clatină coada, însetează de a suge;
Și căscând cumplitul vierme, așteaptă să înghiță,
Pre cei ce au vieţuit, fără de pocăință.

Iertare dărueşte-mi și lacrămi Doamne Sfinte,
Lesne iertătorule mult milostive Părinte,
Până a nu mă înghiți iadul învechit în lucruri rele,
Până a nu-mi cere răspuns de toate faptele mele.

Zăpodii întunecoase, țipetul cel dureros,
Tartarul cel foarte rece, plin de groază, neguros.
Acolo e jale multă, neîncetate suspinuri,
Părâuri de ferbinți lacrămi, bocete, amare chinuri.

Ispitește cumpăna a cumpăni faptele,
Ușurând și îngreuind tuturor păcatele,
Pre care le-am săvârșit și eu nenorocitul,
Și de răul obiceiu orbitul și robitul.

Teatru îngrozitor, flacări negre isbucnind!
Sub cele de desubt se vede așteptând,
Să soarbă cu mânie pe răii păcătoși,
Pre cei tari la cerbice, cu inima vârtoși.

Iarna cumplită și viscolul vânturilor,
Mă îngrozește cu totul viforul patimilor;
Vuetul și risipirea tuturor zidirilor,
Și înfricoșatele trăsnete ale tunetelor,

Iar lucirea fulgerilor unul după altul,
Infricoșează și tâmpesc vederile cu totul:
Inspăimântând și îngrozind făpturile toate
Și pre sufletul meu cel plin de răutate.

Cutremur va cuprinde tot pământul, clătinând
Soarele și luna cu stelele picând;
Văzând râul focului cel a tot mistuitor,
Și ezerul de flacări cel a toate arzător.

Lămurit ți-am arătat, suflete mult păcătoase,
Prin lucrarea minții mele, cei foarte neputincioase,
Scârbele cele amare și muncile iadului;
Plângi dar și suspină dintru adâncul sufletului.

Mântuitorul va veni pe aripile vânturilor,
Scuturând toată făptura și tăria cerurilor:
Văzduhul și adâncurile cu groază vor mugi,
Când Domnul Dumnezeu, cu slavă va veni.

Negură, și vifor foarte, pre munți 'i va vântura,
Pădurile, livezile, de vânt se vor spulbera:
Foc nestins se va aprinde dela fața Domnului,
Incenușind tot pământul, viind Fiul omului.

Ca sa judece omenirea cu a sa dreptate,
Pedepsind cu asprime, fără-de-legile toate;
Razele luminilor într'o clipă se vor stinge,
Și mulțimea stelelor, ca frunzele vor curge.

Spune muritorule, atuncea cum vei răbda
Venirea Stăpânului, și cum te vei îndrepta?
Marea va suferi scăderea apei tremurând,
Râurile vor turbura, limpezirea sângerând.

Oare atuncea ce vei face acestea săvârșindu-se?
Și cu înfricoșare, toate prefăcându-se?
Cutremur te va cuprinde și rece sudoarea morții;
Defaimă dar cu totul, desfătările vieții.

Priveală străină este ca stihia focului,
Care consumă toate spre stricarea globului,
A se mânca și ea, ca o materie topindu-se
Și ca o hartă de membrană, pe loc înfășurându-se.

Răspunde la acestea, o suflete al meu!
Cum uiți păcătuind, din zi în zi mai greu?
Pentru aceasta dar, cu dreptate se cuvine,
Ca toate aceste murci să te cuprindă pe tine.

Se va auzi îndată, trâmbița răsunătoare,
Și glasuri îngerești cu totul îngrozitoare;
Pământul va arunca pe morții cei din mormânturi,
Iară marea pre ai săi din grozavele adâncuri.

Trupurile morților ca țărâna risipite,
Prin porunca Ingerilor, se vor scula înegrite;
Spre întâpinarea Judecătorului ne amăgit,
Din cele patru vânturi, cu chip nepovestit.

Idrochefalul atunci înfricoșat va răcni,
Și iadul pre cei legați, silnic 'i va slobozi.
Groaznice și dureroase țipete vor izbucni,
Din tartar, unde toți dracii de frică vor amorți.

Frică mare va cuprinde înspăimântând tot pământul
De viu atuncea tot omul, 'și va căuta mormântul;
După aceasta se vor pune scaune înfricoșate,
Cărți se vor deschide, descoperise-vor toate.

Haos groaznic de întuneric atunci se va arăta
Unde toți păcătoșii de draci se vor arunca;
Acolo sânt așezate muncile ce s'au gătit,
Insetate de a primi, pe câți nu s'au pocăit.

Prea Sfântul cu blândețe va grăi către cei drepți;
Și va isgoni afară din Divan pre cei nedrepți;
Ingerii vor trage pre cei buni la fericire,
Iar dracii pre cei răi la muncire.

Stăpâne mult milostive, cuvinte al lui Dumnezeu,
Să nu mă dai pre mine de am păcătuit greu,
Nemilostivilor demoni, mândrilor judecători
Celor căzuți dela tine, groaznicilor muncitori.

O, amar acelora cari în iad vor fi aruncați,
Neînțelepți asupritori și mândri împărați;
Mulțime multă de fecioare și tineri neînsurați!
Vai mie, și preoți și monahi amestecați.

. . . . . .

Despărțiți vor fi atuncea fiii de părinții lor,
Jalnică și durerosă despărțirea fraților;
Maicele de fiice, soții de ai lor doriți,
Rudenii de rudenii, prieteni de ai lor iubiți.

Oare cine la acestea cu greu nu va suspina?
Și cine văzând acestea, cu amar nu va ofta?
Căci nu vor mai vedea în veac fața unul altuia,
Ci numai vor auzi țipătul vre-unuia.

Ah! suflete, cum de năprasnă în foc ne vom arunca
Şi în munci trăgându-ne de flacări ne vom mânca!
Deci suspină mai înainte din adâncul sufletului,
Ca să scapi de frică şi grozăvia Tartarului.

Milostive, în ce chip comorile adâncului
Ai deschis spre potopire şi jgheaburile cerului,
Ca să curăţeşti pământul de toată întinăciunea,
Aşa şi pre mine mă curăţeşte de toată spurcăciunea.

Nemuritorule Doamne, Stăpâne a tot putinte,
Părinte Fiule şi Duhule întru tot sfinte;
Fire în trei ipostasuri şi nedespărţită,
Impărţită în trei feţe şi neosebită.

Iertare şi îndreptare dă-mi Doamne greşalelor,
Dă-mi lacrămi de umilinţă, uitare păcatelor;
Fecioară, la judecată fii nouă ajutătoare,
Acoperământ şi sprijinire, către Domnul solitoare.

Maică şi Fecioară de Dumnezeu Născătoare.
Grăbeşte spre ajutoru-mi, buna mea izbăvitoare
Că securea ascuţită cumplit mă înspăimântează.
Şi secerătorul cel gândit iată mă înfricoşează.

TABLA DE MATERII

Pagina

1. Către evlavioşii creştini 5
2. Prea Slăvitei Pururea Fecioarei de Dumnezeu Nascătoarei şi Stăpânei a toată zidirea 7
3. Agapie către cititori 8

Partea I-a

4. *Capitolul I.* Două învăţături foarte folositoare la începutul acestei cărţi 15
5. *Capitolul II.* Despre păcatul de moarte. Câte pagube aduce celor ce păcătuesc 19
6. *Capitolul III.* Despre păcatele cele mari, care şi câte sunt . . 22
7. *Capitolul IV.* Despre păcatele uşoare 30
8. *Capitolul V.* Vindecări şi leacuri, prea de folos pentru tot păcatul 32
9. *Capitolul VI.* Despre urâta de Dumnezeu şi prea păgâna hulă 36
10. *Capitolul VII.* Despre mândrie 49
11. *Capitolul VIII.* Despre mărirea deşartă 60
12. *Capitolul IX.* Despre iubirea de argint 66
13. Povestire înfricoşată despre nemilostivire 72
14. Altă povestire 76
15. *Capitolul X.* Despre dobitoceasca curvie 79
16. *Capitolul XI.* Despre mânie şi iuţime 98
17. *Capitolul XII.* Despre lăcomia pântecelui 103
18. *Capitolul XIII.* Despre zavistie 113
19. *Capitolul XIV.* Despre nepăsare sau lene 119
20. *Capitolul XV.* Despre nemulţumire 131
21. *Capitolul XVI.* Despre felurite necazuri şi câţi de bună voie ridică Crucea lui Hristos li se face uşoară, iar celor fără voie li se face prea grea 143
22. *Capitolul XVII.* Pentru care pricină dreptii au necazuri, iar păcătoşii odihnă 154
23. *Capitolul XVIII.* Trebue să dorim necazurile pentru folosul pe care îl primim printr'însele 160
24. *Capitolul XIX.* Întâia mângâiere celor întristaţi şi deplina cunoştinţă a păcatelor lor 174
25. *Capitolul XX.* A doua mângâiere. Că prin aceste necazuri vremelnice, se izbăveşte de muncile veşnice, cel întristat . . . 177
26. *Capitolul XXI.* A treia mângâiere, Dobândirea fericirii cereşti 180
27. *Capitolul XXII.* A patra mângâiere, Cugetarea la patimile Stăpânului Hristos 183

INVĂȚĂTURA SF. IOAN GURĂ DE AUR

Cum să stăm în Biserică cu bună rânduială și cum trebue să facem Sf. Cruce pe piept când ne închinăm.

Mulți, adică din cei fără de socoteală, fluturând cu mâna, își fac semnul crucii pe fețele lor, ci în deșert se ostenesc, de vreme ce nu închipuesc crucea dreaptă pe fețele lor, căci numai dracii se bucură de îngâmfarea aceea.

Iar dacă își va face cineva cruce dreaptă, având-și împreunate cele trei degete ale mâinii drepte, și puind mâna sa în frunte, apoi la piept, și de aci în umărul drept, iar la urmă în umărul stâng, atunci Ingerul văzând, se veselește de adevărata închipuire a Sfintei Cruci pe fețele noastre, și Ingerul Domnului scrie pe cei ce intră în Biserică, cu frică și cu credință.

Deci, dacă cineva venind în Sfânta Biserică cu frică și cu credință, și se închină cu umilință înaintea Icoanei Domnului și a Maicii Domnului, acela primește iertare de păcate și milă de la Dumnezeu. Iar dacă va intra fără frică și fără evlavie în Sfânta Biserică, apoi unul ca acela nu numai că nu se folosește, dar face mai mare păcat și-l urmărește pedeapsa lui Dumnezeu.

Drept aceea noi, fraților, intrând în Biserică, să stăm cu frică și cu evlavie rugându-ne, așteptând de la Dumnezeu mare milă, în veacul de acum și în cel viitor.

Dumnezeului nostru Slavă în veci, Amin.

Pagina

28. *Capitolul XXIII.* A cincea mângâiere. Rugăciunea 186
29. *Capitolul XXIV.* O cugetare foarte folositoare în necazuri . 188
30. *Capitolul XXV.* A șaptea mângâiere a celor întristați . . . 192
31. *Capitolul XXVI.* Mângâiere pentru cei lipsiți și săraci . . . 195
32. *Capitolul XXVII.* Mângâiere pentru cei care au fost bogați și au sărăcit 200
33. *Capitolul XXVIII.* Mângâiere pentru cei bolnavi și neputincioși cu trupul 204
34. *Capitolul XXIX.* Ultima mângâiere pentru cei ce se jelesc pentru morții lor 208
35. *Capitolul XXX.* Despre nesocotința acelora care doresc întâietate. Și că lumea uită pe prieteni, ia pe cei care au urât-o îi pomenesc cu laude 216
36. *Capitolul XXXI.* Despre deșertăciunea lucrurilor lumești și despre defăimarea lumii 224
37. *Capitolul XXXII.* Că plăcerile lumii sunt amare și trebue să le urască fiecare și să dorească dobândirea cerului 229
38. *Capitolul XXXIII.* Despre scurtimea și primejdiile vieții noastre 233
39. *Capitolul XXXIV.* Că nu trebue să se mândrească cineva pentru starea bună a trupului, ci să se gândească la sfârșitul ei 238
40. *Capitolul XXXV.* Despre înșelătoarea, uricioasa și mincinoasa făgăduință a lumii și reaua ei răsplătire 245
41. *Capitolul XXXVI.* Cinstea acestei lumi este deșartă, primejdioasă și scurtă 255
42. *Capitolul XXXVII.* Despre cunoașterea de sine și despre reaua pătimire a firii omenești 261
43. *Capitolul XXXVIII.* Streini și călători suntem în viața aceasta, și nu trebue să dorim desfătări trupești, fiindcă sunt ca niște vise 269

Partea a doua

1. *Capitolul I.* Despre datoria ce trebue să avem către Dumnezeu, binefăcătorul nostru 278
2. *Capitolul II.* Despre dragostea către aproapele 290
3. *Capitolul III.* Despre ocărmuirea trupului și omorârea patimilor 299
4. *Capitolul IV.* Despre luarea aminte și bărbăția care ne trebuește la îndeletnicirea acestei fapte bune 308
5. *Capitolul V.* Despre înfrângerea inimii și umilință 319
6. Întâia sfătuire. Despre sdrobirea inimii și mulțimea greșalelor tale 322
7. A doua sfătuire. Câte pagube îți vin prin păcat 324
8. Sfătuirea a treia. Cât urăște Domnul păcatul 326
9. A patra sfătuire. Despre pedepsele Iadului 327
10. A cincea sfătuire. Pentru binefacerile Mântuitorului nostru . . 327
11. *Capitolul VI.* Despre Mărturisire 331
12. Întâia poruncă 337
13. A doua poruncă 338
14. A treia poruncă 339
15. A patra poruncă 341
16. A cincea poruncă 342

Pagina

17. A şasea poruncă 342
18. A şaptea poruncă 343
19. A opta poruncă, a noua şi a zecea 344
20. *Capitolul VII.* Despre cele patru mueri care au fost osândite în Iad fiindcă au lăsat câte un păcat nemărturisit 346
21. *Capitolul VIII.* Despre ispăşire, adică: post, milostenie şi rugăciune 354
22. *Capitolul IX.* Despre pregătirea pentru curata şi sf Împărtăşire . 365
23. *Capitolul X.* 372
24. *Capitolul XI.* Rugăciune mai înainte de sfânta Împărtăşire . . 381
25. *Capitolul XII.* Altă rugăciune după sfânta Împărtăşire 385
26. *Capitolul XIII.* Câteva minunate povestiri despre judecăţile lui Dumnezeu pentru cei ce au îndrăznit cu nevrednicie să slujească Sfânta Liturghie 392
27. *Capitolul XIV.* Despre cei ce s'au împărtăşit cu nevrednicie, şi au fost pedepsiţi de Dumnezeu în această viaţă, spre a noastră învăţătură şi pildă- 403
28. *Capitolul XV.* Despre muierile cele îmbunătăţite care s'au împărtăşit cu vrednicie 408
29. *Capitolul XVI.* Câteva minuni ale Stăpânescului Trup . . . 412
30. *Capitolul XVII.* Că nimenea având aici odihnă trupească, nu va moşteni Împărăţia Cerească 418
31. *Capitolul XVIII.* Pentru că trebue să defăimăm bogăţia cea vremelnică şi să adunăm bogăţia în cer prin cei săraci . . . 428
32. *Capitolul XIX.* Despre cele patru mai de pe urmă ale omului. Şi pentru aducerea aminte de moarte 442
33. *Capitolul XX.* Despre a doua Venire a Domnului şi despre Învierea cea de obşte a oamenilor 452
34. *Capitolul XXI.* Despre negrăita slavă a Raiului şi fericirea dreptilor 468
35. *Capitolul XXII.* Despre negrăitele pedepse ale nesfârşitului Iad 485
36. *Capitolul XXIII* Despre pocăinţă. Că în vremea morţii nimic nu foloseşte 502
37. Cântarea lui Leon Înţeleptul pentru a doua Venire a Domnului 518
38. Învăţătura Sf. Ioan Gură de Aur 523